Antonini

R. 30936

Caja
C-36

Р. 30736

[illegible]

fueren τ paſſaren que vos las dichas mis juſticias paſſedes τ pro
cedades contra ellos τ cõtra ſus bienes alas penas eneſta mi car
ta contenidas/ τ los vnos ni los otros no hagades ni hagan en=
al en alguna manera ſo pena dela mi merced τ de diez mill ma=
vedis para la mi camara. Dada enla cibdad đ Burgos a veyn
as del mes de Julio de mill τ quinıētos τ quinze años. Yo el
yo Pedro de quintana ſecretario đla Reyna nueſtra ſeñora
ſe eſcreuir por mandado del rey ſu padre.

Fin.

No. Caja C-1-36

brocado ni de oro ni de plata tirado/ni texido/ni hilado/ni enlas otras de paño pongan cortapiſa/ ni liſonjas /ni trepas/ ni tiras/ ni otra guarnicion alguna de ſeda/ ni de brocado alguno/ ni de oro ni de plata tirado ni hilado/ſaluo que puedā traer vna tira de ſeda de anchura de faſta vna ochaua ꝛ no mas/aſſi enlas ropas d̄ ſeda como enlas de paño enlos ruedos delas faldas ꝛ por las coſturas delos lados/ꝛ por la delātera ꝛ traſera d̄las dichas ropas. Pero bien permito que las mangas delas ropas de ſeda o de paño que han de traer enlas alas delas lobas las puedan enforrar en qualquier ſeda o tafetan/o tercenel/o zarzahan que quiſieren. Pero mādo que no traygan la dicha ſeda enlas angarillas ni en las ſillas ni enlos paños delas beſtias en q̄ anduuieren ni en otra coſa alguna ni puedan traer ni traygan mantilles de ſeda ni enforrados en ſeda ni en otra cobertura de ſeda alguna. Pero biē permito que puedan traer mantos de tafetan ꝛ de ſarga de ſeda ſi quiſieren/ꝛ que aſſi eneſtos mātos como enlos de paño puedā traer vn ribete o peſtaña de ſeda. ¶ Otroſi mādo que las mugeres de

D Efecerũt ¶ Reuerẽdiſſimi Antonini ar-
chiep̄i ¶ Florẽtini ordinis predicatorũ:
necnõ cũ aliquibus cõcluſionibus ac
deciſionibus in foro conſcien-
tie nuper repertis et
impreſſis.

¶ Incipit ſummula cõfeſſio-
nalis vtiliſſima: in q̃ agit̃ quõ
ſe habere debeat confeſſor er-
ga penitentẽ in ↄfeſſionibus
audiendis: quam edidit Re-
uerẽdiſſimꝰ vir: ac in xp̃o pa-
ter dominus frater Antoni-
nus archiepũs florentie: or-
dinis fratrum predicatorum.

d

Efecerũt ſcrutã-
tes ſcrutinio. p̃s.
lxiij. Scrutiniũ
quidem eſt con-
feſſio vel inquiſi-
tio in quo ⁊ penitens ſcrutat̃
conſcientiã ſuam: ⁊ confeſſor
cum eo. Scrutans ergo ẽ cõ-
feſſor: qui in hoc poteſt tripli-
citer deficere. quia vel p̱ ma-
liciam abſoluendo: quem ſcit
non poſſe. vel p̱ ignorantiam
neſciendo diſcernere inter le-
pram ⁊ lepram: ⁊ quez poſſit
vel non poſſit abſoluere. vel
per infirmitatem conſcientie
inde ſumendo occaſiones ma-
lorũ ex auditu dum incaute ſe
habet. Unde Augu. de pe.
di. vj. c. j. caueat ſpiritualis iu-
dex: vt ſicut non commiſit cri-
men nequitie: ita non careat
munere ſcientie. Ex quibus
verbis innuitur: ꝙ confeſſor
ſiue ſacerdos debet hẽre iſta
tria ex auctoritate Auguſti.
preallegata. Primo poteſta-
tem in foro conſcientie: vt ſcz
ſit iudex ſpiritualis. Secũdo
conſeruare puritatez vite ſue
ne committat crimen nequi-
tie. Tertio habere ſufficientẽ
ſcientie claritatem: vt non ca-
reat munere ſcientie.

¶ De p̃tãte ſeu auctoritate ↄ-
feſſoris: ⁊ q̃s poſſit vl' nõ poſ-
ſit audire ↄfeſſiões. Cap. j.

NOtandum primo eſt: ꝙ
non ſacerdos: ⁊ ſi poſſit
audire cõfeſſiões in caſu mor-
tis: non tamen abſoluere põt.
Alias ſi abſoluit vt ſacerdos
indicatiue: ſcd̃m quoſdam in-
currit irregularitatem: ſicut
ſi celebraret. Hoc tñ eſt dubi-
um: quia non eſt in iure exp̃ſ-
ſum ſicut de celebrante: vnde
non videtur irregularis. Ex
de ſen. ex. c. Is qui li. vj. Ibi
enim dicitur: ꝙ non incurrit
quis irregularitatez propter
aliquod delictum: quando nõ
eſt in iure expreſſum. ⁊ con-
feſſus tali non ſacerdoti tene-
tur iterum confiteri: ratio eſt
quia ſolis ſacerdotibus dictũ
eſt: quorum remiſeritis pec-
cata. ⁊c̃. Joan. xx. Nec tamẽ

[BIBL]IOTECA [UN]IVERSITARIA DE [GR]ANADA

a quolibet ſacerdote põt quis abſolui: ſʒ a ꝓprio aut altero de licẽtia eiꝰ. Un̄ dicit̃ de pe. ꝛ re. in. c. oĩs: ꝙ q̄libet ſemel in anno cõfiteat̃ oĩa ptã ſua ꝓprio ſacerdoti: ꝛ de pe. di. vj c. placuit: rõ eſt: q: nõ põt q̄s ſoluere vel ligare eũ: q̄ ſibi cõfitetur: niſi hẽat iuriſdictionẽ ſuper eũ. Si aũt ſit proprius prelatus ꝛ non ſacerdos: ſicut curatus: ꝛ epiſcopus nõ ſacerdos: põt abſoluere ꝑ aliũ committẽdo hoc alteri. ¶ Sʒ nota ꝙ ꝓprius ſacerdos aliter intelligit̃ cum dicit̃: ꝙ quilibet debet cõfiteri ꝓprio ſacerdoti: ꝛ aliter cum dicitur: ꝙ de licentia ꝓprij ſacerdotis põt alteri confiteri. Nam in primo caſu dicit̃ proprius ſacerdos: q̄cunqʒ habet poteſtatẽ abſoluendi ordinariam vel delegataʒ: ſiue ſit cõis: ſiue ſit ſingularis: q: actor ſequit̃ forũ rei: ſed eſt in electiõe eius quẽ forũ de multis ſeq̄t̃: niſi ſit actio realis i q̄ ſeq̄t̃ foꝝ rei de qua agitur. Et quia in foro penitẽtie idẽ eſt actor ꝛ reus: inde ẽ ꝙ idẽ ſeipm̃ põt accuſare corã quocunqʒ confeſſore de oĩbꝰ qui illũ poſſit abſoluere de crimine vbicunqʒ cõmiſſo: quia hmõi abſolutio non reſpicit territoriũ ſicut alia: ratiõe rei vel delicti. propter quod dicit Hoſti. ꝙ q̄libet hẽt tres ſacerdotes proprios ordinarie ſcʒ curatũ de cuius parrochia ẽ: epm̃ ſuũ ꝛ papã. Sʒ in ſcđo caſu proprius ſacerdos de cuius licentia põt alteri cõfiteri intelligit̃ ſtrictius ille qui de iure ſuo ordinario hoc habet: non ex cõmiſſiõe: ꝛ ſic intelligitur. c. Oĩs vtriuſqʒ ſexꝰ eũ uoce loq̄: de proprio ſacerdote ſm̄ oẽs. ¶ Nã cõſtat ꝙ ad implendũ illud p̄ceptũ de confitendo ſemel in anno oĩa pctã ſua proprio ſacerdoti: ita ſufficit confiteri vicario curati: ſicut ipſimet curato: et tamen ad confitendũ alteri nõ ſufficeret accipere licẽtiã ab eiꝰ vicario: ſicut ſufficeret ab ipſomet curato. Un̄ reſpectu primi vicariꝰ ẽ ꝓprius ſacerdos: ſed non reſpectu ſecũdi. vñ ꝛ ſi poſſit q̄s cõfiteri vicario curati: tamen ipſe vicarius non poteſt dare licentiam illi ꝙ alteri confiteatur. Hec Pe. de palu. in. iiij. di. xvij. queſtione iij. ar. ij.

¶ De ordinario ꝯfeſſore quo ad eccl'iaſticas ꝑſonas. cap. ij.

SCiendū ē ꝙ papa qꝛ nō hꝫ ſupiorem a xpo: nec a concilio quouſqꝫ: habet propriuꝫ cōfeſſorē quē duxerit eligēdū qui auctoritate xp̄i poteſt euꝫ abſoluere vł ligare in foro penitentiali: non autē in foro exteriori: quia ipē nō pōt ligare vinculo excōicatiōis a quo indigeat abſolui: ꝛ propter hoc nō oportet a xp̄o ſibi cōmitti. Quia tñ pōt ligare vinculo peccati ſicut ꝛ alij: proptetea indiget remedio ſicut ꝛ alij: quia nec xp̄s dimiſit euꝫ ſine remedio: ideo hoc cōceſſit vt ſicut a principio quilibet poterat quēlibet volentem ſe ſibi ſubijcere abſoluere: ita ꝛ nūc quo ad illum qui nulli eſt ſubiectus ſicut papa. ¶ Si vero excōicatus eligatur in papaꝫ: anteꝙ cōſentiat ſupiorē habꝫ a quo abſolui poteſt: ſed ſi prius aſſētiat: abſolui poſtea nō pōt: ſed nec indiget: quia nulli legi ſubeſt. Unde lex poſitiua: que arcet excōicatum a cōmuniōe fideliū ꝛ pceptione ꝛ collatiōe ſacramētoꝝ ipm nō ligat: ꝑpter qd̄ excōicatio nō impedit electū nec electioneꝫ ipam. Qui vero ſunt de familia pape: habent ſummū penitentiariū proprium ſacerdotē cū papa: qꝛ nulli alij ſubſunt. Sec⁹ ē autē de capellanis ei⁹ qui per mūdū ſunt diſperſi: q̄ propter hoc non ſunt ab alijs exempti. ¶ De cardinalibus autēꝫ qui ſunt ep̄i: ipſi nō minus hn̄t ꝙ alij ep̄i: ꝙ ſcꝫ libere pn̄t eligere. Idem ſi ſūt legati: quia ſunt prelati vel exempti. Si vero ſunt ſimplices cardinales nec ep̄i nec legati: dicit Hoſti. eos nō hēre niſi papam ꝛ ſūmū penitētiariū. Et ꝙuis immediate ſint ſub papa: ꝛ per conſequēs exempti: nō tñ pn̄t ſibi eligere cōfeſſoreꝫ ſine ipſius aut ſummi penitentiarij licētia: quia non ſunt prelati: ſed coadiutores prelati ꝛ paſtoris: licꝫ ſint presbyteri cardinales: iō tuti⁹ eſt ꝙ habeant licentiam a papa. Familia vero cōmenſalis eorum: de licentia eorundem cardinalium poſſunt ſibi eligere confeſſorem: qꝛ de conſuetudine ſunt ſubditi eis ſiue ſacerdotes ſint ſiue nō: vł forte ſummus penitentiarius eſt quaſi curat⁹ reſpectu omnium manſionariorum curie pape: quorum ipē papa eſt q̄ſi ep̄us proprius. Hec Petrus

de pa.i.iiij.di.xvij.q.iij.ar.ij.
¶ Patriarche: archiepi: epi habet ppꝛios ſacerdotes ſuos immediate ſupioꝛes: vt epus archiepm: ille primate: ille patriarcha: ille papa: ⁊ hoc niſi ſint exempti. Nihilomin⁹ oes iſti pnt ſibi eligere ꝯfeſſoꝛe. Ex. de pe. ⁊ re.c.fi.q pnt eos abſoluere no ſolu de occultis: ſ etia de manifeſtis ⁊ notoꝛijs etia archiepo inuito: ⁊ etia a vinculo excoicationis maioꝛis ⁊ minoꝛis: ⁊ mutare vota ⁊ relaxare iuramenta: ⁊ omnia alia propter que no eſſet conſulenda ſedes apoſtolica: lȝ Hoſti. dicat contrarium: ⁊ illo contrarium tenet frater Barto. in piſanella: confeſſio. iij. di. xvj. Nec obſtat ꝙ in illo.c. fi. no fit mentio niſi de abſolutione a peccatis. quia cu intentio pape ſit ipſis epis quibus eſſet graue ſemper ad archiepiſcopu recurrere ⁊ grauius ad papa: ita prouidere eis confeſſoꝛe ab eis electu: ſicut prouiſum eſt inferioꝛibus epoꝛu per ipos epos. Jdeo de omni peccato ⁊ vinculo de quo pot epus abſoluere inferioꝛem: ⁊ electus ab eo poteſt ipm abſoluere: ⁊ in omni caſu in quo poteſt eps diſpenſare cum inferioꝛi: ⁊ ille cum epo: qꝛ vbi eade ratio ⁊ idem ius. Et ſicut bn dicit Hoſti. iſtud priuilegiu non pdit p hoc ꝙ venit roma: qꝛ ibi no diſtinguit vbicunqȝ ſit: ſ ſi deſinit eſſe eps puta quia cedit loco ⁊ dignitati de licentia pape forte pdit priuilegiu datum epis: qꝛ ipſe non plus hȝ epi dignitatem. Si vero cedit loco ⁊ non dignitati: non perdit. Ro qua aliqui probant ꝙ confeſſoꝛ ab epo electus non poteſt eu abſoluere a vincolo excoicationis eſt: quia no hȝ poteſtateȝ niſi ex electione epi. Sed ad hoc rndet: ꝙ no ab epo eligente: ſ a iure committente het poteſtatem iſte ſicut qui eligunt ab illis: qui per litteras penitentiarioꝛum habent ꝙ poſſint ſibi eligere confeſſoꝛe ab ipis penitentiarijs: ⁊ non ab eligentibus habet auctoꝛitatem: ſicut cum epus comittit fratrib⁹ quos pꝛioꝛ eligit: ipſi ſunt commiſſarij prelatoꝛum non eligentium. Et qd etiam dicunt: ꝙ ſi ille electus ab epiſcopo in confeſſoꝛe eet excomunicatus minoꝛi nunꝙ cum eligeretur ad hoc: poſſet

abſoluere:q2 ligat⁹ in mīori lʒ
poſſit cōferre ſacra:nō tñ eli-
gi. ¶Rñdet ꝙ nō valʒ iſtō: q̄a
intelligit de electiōe iuris ad
dignitatem:immo et ſi qñ ab
epō eligit confeſſor:eēnt tunc
ambo ipſe ⁊ elect⁹ ligati ma-
iori:adhuc non impediret fa-
ctū: dūmodo electus ille q̄ ab
ſoluit:non ſit ligatus maiori
nec ſuſpenſus. ¶Hec pe. de pa
lu.in.iiij.di.xvij.q.iij.ar.ij.
¶ Prelati etiā exempti hñt
ſimile priuilegium cum epīs i
eligendo libere confeſſorem.
Nam ex quo ſunt exempti et
prelati:ſicut multi ſunt abba-
tes:ex hoc ipō hñt iſtud priui
legiuʒ: q2 graue eēt eis ſemꝑ
adire papam nouū: pro licētia
confitendi. Si autem ſic ſūt
exempti ꝙ non prelati nō ha-
bent iſtud priuilegiū. Verbi
grā.oēs ſubditi collegij exēp
ti ſeculares vel regulares:qō
eſt exemptū in capite ⁊ i mē
bris. Hi enim immediate ſu-
is prelatis confiteri poſſūt:nō
aliis niſi de licentia ipſorum.
Si aūt ſic ſunt exēpti ꝙ citra
papā:nec decanū nec ꝑpoſitū
hñt:q̄ hēat curā ipōrum:⁊ ad
hec nō pñt ſibi eligere: ſpe-
tāt hoc ipm a papa vl̕ ei⁹ peni

tētiario:cum alias null⁹ poſſit
eos abſoluere. ¶Silr abba-
tiſſa q̄uis iura epalia exerce-
at ponendo officiales:niſi in
hoc habeat ſpeciale priuilegi-
um:alias q̄tūcunq3 exempta
nō pōt habere:q2 nō eſt pla-
ta nec platiſſa cum nō habe-
at claues iuriſdictionis. ¶Et
ꝙ eius officialis excōicat:qō ꝑ
ſe ipā non pōt: non eſt aucto
ritas ipſius:ſed pape. Simili
ter quicunq3 preeſt quibuſcū
q3 ex cōmiſſiōe alteri⁹: ⁊ ē de-
legat⁹:non pōt dici prelatus.
Unde q̄tūcunq3 exempt⁹ q2
tamen non eſt prelatus: non
hēt hoc priuilegium:puta ſup
prior in religione: vl̕ prior nō
cōuentualis: aut conuētualis
ſub abbate:non per electiōeʒ
ſed ab ipſo abbate ex conſilio
ſeniorum poſitus vel inſtitu-
tus: niſi forte quādo mortuo
abbate vel priore ipſi fuerint
quaſi ordinarij: quia tūc actio
ſubrogata habet priuilegiuʒ
eius: in loco cuius ſubrogat.
Sed prior qui per electioneʒ
canonicā inſtituitur prelatus
eſt: ⁊ ideo ſi eſt exempt⁹ hēt
idē priuilegiū: ꝑꝑ qō nō opor-
tet ꝙ confirmans det ſibi po
teſtatem eligendi cōfeſſorem

ſicut nec ꝯfirmãs vł cõſecrãs
epm̃. Nec obſtat decretal. ne
pro dilatiõe. extra de pe. ⁊ re.
Iſtud. n. priuilegiũ de eligen
do cõfeſſorẽ: eqliter cõceditur
epis ⁊ minoribꝰ prelatis exẽp
tis. Vñ cũ epi licet immedia-
te ſubſint archiepis: nihilomi
nus ſine eorũ licentia hoc poſ
ſunt etiam qui ſunt non exẽp
ti: ergo ⁊ priores hoc pñt: licꝫ
ſubſint abbatibus vel maiori
bus ſine licentia eorum: cum
ſint ordinarij. Si autem ſũt
in dignitate conſtituti: nõ tñ
prelati: ſicut cantor: theſaura-
rius: ſacriſta: ⁊ hmõi perſo-
ne non habent priuilegiũ ꝙ-
uis exempti. ¶ Si vero eẽnt
prelati: ſed nõ eſſent ꝑlati in
foro penitẽtiali: ſicut ſũt archi
diaconi de pari cõcurrẽtes cũ
epis in foro cãrũ: adhuc non
puto eos hẽre hoc priuilegiũ:
ſed ſolos prelatos: hoc dico q̃
hñt curã aiaꝝ. Sicut autem
dixi de epis: ꝙ ꝙdiu ſunt epi:
quo ad dignitatẽ retinẽt hoc
priuilegiũ: ita ⁊ de iſtis ꝙdiu
ſunt in ꝑlatiõe: ⁊ ſilr electus
ab eis poteſt agere: cũ eis ab-
ſoluendo ⁊ diſpenſando q̃cq̃d
poſſet epũs ſi ei ſubeſſent. ſic
electus ab epo poteſt tantuꝫ
ꝙtum archiepũs: excepto in
ſententia lata a ſuperiori con
tra eos: puta ab archiepo cõ-
tra ſuffraganeũ ſuũ: ab abba-
te contra priorem conuentua
lem ſibi ſubditum. ab hmõi
enim nõ poteſt abſoluere ele
ctus talis confeſſor. Quicun-
qꝫ enim poteſt eligere vno e-
lecto ſiue mortuo ſiue nõ mor
tuo: poteſt alium mutare ad
placitũ: ⁊ eoipo ꝙ talis q̃ po-
teſt eligere confitetur alicui
videt ipm eligere: quia plus
eſt factis ⁊ mentis intentiõe
eligere: ꝙ verbis. iij. q. vj. c.
j. ⁊ de ma. ⁊ de obe. c. legebat
Hec Pe. de pa. vbi ſupra di.
xvij. ¶ Inferiores ꝑlati non
exẽpti ſi ſubſũt imediate epo
ipm ſolum habent cũ ſuperio
ribꝰ eiꝰ pro ꝓprio ſacerdote ſi
cut abbates: decani: prepoſiti
⁊ archipſbyteri rurales. Cu
rati vero decanos rurales: ⁊
epm̃: qñ ille decanatus eſt an
nexus curie. Similiter prio-
res qui ſunt ſub abbatibus ⁊
illis ſubſunt et epis. Nõ pre-
lati vero ⁊ non curati ſubſũt
immediate ſuis curatis: ſiue
abbatibus: ſiue prioribus: ſi-
ue decanis: quando ſunt de
collegio vel ſimplicibus cura

tis:qn̄ in prochijs ſuis cōmo
rant. Clerici v̾o choꝛales ſub
ſunt et:qui p̄eſt choro ſiue ſit
cantoꝛ:ſiue ſuccentoꝛ in exte-
rioꝛibus. Sed q̄ꝛtū ad fo ꝝ cō
ſciētie ſolus decan⁹ videt̾ cu-
rat⁹ eoꝝ. Hec Pe. de pa. vbi
ſupꝛa di. xvij. q. iij. ar. ij.

¶ Cui debeāt laici oꝛdinarie
cōſiteri. Cap. iij.

IMperatoꝛ ſm̄ Hoſti. de
antiq̄ſſima cōſuetudine cō
fitetur capellanis ſuis. Sz ſi
cut dicit̾ extra de pe. ꝛ re. c. ij
li. vj. nulla cōſuetudine intro
duci pōt:vt preter pꝛopꝛij ſa-
cerdotis licentiā aliq̄s poſſit
ſibi eligere cōfeſſoꝛē:niſi de li
cētia pape. ¶ Rex hz ep̄m ſi
ue archiep̄m:in c⁹ ciuitate eſt
ſedes regni. Dicit̾ autem ſe-
des vel metropol' regni: nō i
q̄ pl⁹ moꝛat̾: ſz in q̄ inungit̾ ꝛ
coꝛonat̾. ¶ Pꝛincipes mino-
res ſi hn̄t ſub ſe ciuitates plu
res:ſil'r a ſede pꝛincipali duca
t⁹ vel comitat⁹:domiciliū toꝛ-
tiūt̾. Sz ſi nō hn̄t vnā ciuita
tē:alia pꝛicipalioꝛē ab vtroqz
ep̄o vel metropolitano licētiā
cōfitēdi capiāt ſm̄ Hoſti. Sz
hoc nō ē veꝝ q̄ꝛtum ad metro
politanū:q2 null⁹ ſubdit⁹ ſuf-
fraganeoꝝ:ē ei ſubdit⁹ imme
diate:niſi qn̄ viſitat ſed ſoluꝫ
ipſi ſuffraganei. Vn̄. cum dn̄s
duaꝝ ciuitatū in tp̄alibus:ita
ſuberit ep̄is in ſpūalib⁹ ac ſi
cēt duus:ſicut dn̄s caſtri ſub-
eſt in ſpūalib⁹ curato. Ideo ſi
cut metropolitan⁹ nō poſſet
dare licētiā cōfitēdi hoi hn̄ti
domos i dioceſi ſuffraganeoꝝ
ita nec pꝛincipi. De illo vero
pꝛincipe qui hz dominiū in di
uerſis dioceſib⁹:ſed nō ſup ci
uitate videt̾ ꝙ ip̄e multoma-
gis ab ip̄is ep̄is petere debe-
āt hoc ab illo. ſ. in c⁹ dioceſi hz
pꝛicipal'r dominiū: vel ab vtro
qz ſi eq̄l'r i duab⁹. Nā abſur-
dū eſſet ꝙ a tot curatis hēret
hoc petere quot i ſuo dn̄io in
cludūt̾. ¶ Dn̄i v̾o q̄ i eadē di-
oceſi i diuerſis villis hn̄t dn̄i
um:ſi i vna hn̄t pꝛicipale dn̄i
um in q̄ nō ſit niſi vna parro-
chia tm̄:ſiue vn⁹ curat⁹:tm̄ il
li videt̾ ſubeſſe. Sz qn̄ nullū
hz dn̄ium in illa villa ꝙ ſub ſe
nō ꝯtineat pl'es parrochias:
maxime ſi vna nō ē pꝛicipalioꝛ
altera:tūc nulli curato ſubeſt
ſz imediate ep̄o. Si v̾o in v-
na villa ſit pꝛicipale dn̄ium:in
q̄ nō ē niſi vna prochia tm̄:vel
ſūt ml'te ꝛ vna pꝛicipalis: cu-
rat⁹ illi⁹ ē ſibi ꝓpꝛi⁹ ſacerdos

extra epꝫ. ¶ Baliui ꝛ ſeneſcal
chi ſi nullibi hērēt mãſiōcꝫ ni
ſi ſm ꝙ aſſiſtere reqrunt: mō
huc mō illuc diſcurrēdo vbiqꝫ
ꝯfiteri pñt: vl' epis ciuitatum
vel curatis in quoꝝ ꝓrochijs
hoſpitiū eligūt. Si vo prin=
cipalr' alicubi degūt: ibi cura=
tū hñt illū: in cuius ꝓrochia hoſ=
pitiū ſuū ſitū ē. Et ſic de ꝑpo=
ſitis: licꝫ hēant domos paren
tū extra balliuiā ꝛ ſeneſchaliā
vel ꝑpoſiturā: qꝛ ꝑ hoc officiū
quaſi contrahēdo ſortiunt' fo=
rū. ¶ Ceteri vero burgēſes
ꝛ alij laici nō in ꝑtātibus cō=
ſtitutis: illis curatis ſubſūt: in
quoꝝ parrochijs degūt prin=
cipaliter: vel ſi in duab' equa
liter: in qua tūc manēt qñ cō=
fiteri volunt illius parrochie
ſunt. Hec Pe. de palu. vbi ſu
pra di. xvij. q. iij. Regulari=
ter ergo cōfeſſio ſienda ē pro
prio ſacerdoti. Unde dicit In
no. in. c. Oīs. extra de pe. et
re. Si quis alieno ſacerdoti
iuſta de cā confiteri petā ſua
voluerit: licentiam prius po=
ſtulet: ꝛ obtineat a proprio ſa
cerdote: cū aliter ipē nō poſſꝫ
ſoluere vel ligare. Hec ibi.

¶ Caſus octo in qb' qs pōt
alteri cōfiteri ꝙ ꝓprio ſacer=
doti ſine ei' licētia. cap. iiij.

ET nota ſm Pe. de palu.
vbi ſupra ar. iij. caſ' octo
in quib' quis pōt alteri confi
teri ꝙ ꝓprio ſacerdoti ſine ei'
licentia: quos ponit Hoſti. in
ſumma. ¶ Primus propter
indiſcretionem ſacerdotis ꝓ=
prij. Et ſub hoc caſu compre=
hendit' quando ipē ſacerdos
proprius eſt ſollicitator ad ma
lum: vel reuelator confeſſiōis
vel eſt talis ꝙ ex confeſſione
imminet periculum confitēti
vel confeſſori. In hoc igit' ca=
ſu dicit Hoſti. ꝙ eo ipo hēt li=
centiā a iure alium adeundi. d'
pe. di. vj. c. Placuit. Sed alij
dicunt ꝙ tunc debet petere li
centiam ab eo vel a ſuperiori:
quia. c. omnis: dicit ꝙ q̄ ex iu=
ſta cā voluerit alteri confiteri
petat licentiam a ꝓprio ſacer=
dote. Et ꝙuis quidam hoc in
telligant niſi ex culpa ſua hoc
procedat: videt' tamen melius
etiāꝫ ſi hoc ſit ex culpa ſua: qꝛ
culpa ſua non debet alteri no
cere: puta ſuperiori: ſicut pro=
prio ſacerdote mortuo: vel ex
cōmunicato: nō eo ipo licꝫ ire
ad alium: ſꝫ oportet recurrere
ad epm. Sed ſi ſuperior adi=
ri non poteſt: vel etiā ſi pōt ē

eque defectuoſ⁹: tũc qꝛ ad pa-
pā nō ē facil' recurſus: coīpo
ad aliū ire pōt. ¶Qn̄ ergo ꝓ
prius ſacerdos oīno indiſcre-
tus ⁊ inept⁹ ē pro tūc pōt adi
ri ſine licētia petita: vel ſaltē
cū licentia petita: ⁊ ſi nō obte
ta pōt ire ad aliū. dico aūt pe
tita: qꝛ et ſi ſit indign⁹ ꝑ ſe au
dire: nō eſt tn̄ impotēs ꝯmit-
tere: ⁊ in hoc. ſ. ꝙ debꝫ petere
licētiā ab ipō: vl' ire ad ſupio-
rem: ꝯcoꝛdāt Tho. Pe. Al.
Inno. ⁊ Ul. ꝙ ſi negatur ab
eis licētia: tunc dicūt p̄dicti ꝙ
idē iudiciū eſt de eo qō ⁊ de il
lo qui nō hꝫ copiā cōfeſſoꝛis.
Unde magis debꝫ eligere lai
co cōfiteri: nec in hoc trāſgre
ditur p̄cepta eccleſie: quia p̄-
cepta iuris non ſe extendunt
vltra charitatem: nec etiā fit
iniuria ſacerdoti: quia priuile
gium meret' amittere qui cō
ceſſa ſibi abutitur poteſtate.
Hec Tho. in. iiij. di. xvij. q. iij
ar. iij. Itē dicit ibi Tho. ꝙ pec
caret ſacerdos ſi nō eēt facilis
ad p̄bendā licentiā alteri cō-
fiteri. Sed pe. de pal'. dicit ꝙ
tunc pōt libere ire ad aliū: vt
patet ſupra. Et ſi nō poſſꝫ ali
um hēre ⁊ neceſſitas immine
at: dicūt p̄dicti doctoꝛes ꝙ cō

fiteat' pctā ſua in genere: ſi-
ne eo de quo poſſet malū pro-
uenire. ¶Secund⁹ ca
ſus eſt: quando parrochianus
tranſtulit domiciliū ſuū: quia
tūc deſinit eē ꝓchianus pri
mi ſacerdotis: ⁊ fit ꝓchian⁹
illius ad c⁹ ꝓchiam ſe trāſtu
lit. Sed ſi in duab⁹ ꝓchijs
hēret domū: ⁊ i vna maneret
tempoꝛe eſtiuali in alia ꝟo tē
poꝛe hyemali: vtroqꝫ ſoꝛtitur
foꝛum nō ſimul: ſed ſucceſſiue
ſm qō habitat modo hic: mō
illic: ⁊ hic tunc recipiat ſacra-
menta vbi tunc habitat alias
alibi. ¶Tertius caſus
eſt: cum eſt vagabundus nec
habens nec petēs domiciliū:
tūc iſte pōt confiteri cuilibet
curato: vel epō in cuius pro-
chia eſt: immo etiā non cura-
to videt': quia nulli ſubditus:
ſubdit ſe cui vult. Nā omnis
ſacerdos poteſtatem hꝫ oꝛdi-
nis ⁊ iuriſdictionis ex ſua oꝛ-
dinatiōe: ſꝫ ſubditos hꝫ ſolum
eos: q̇ ſe ei ſubmittunt: niſi ꝙ
ſm iura: q̇ ſe ſemel alicui ſub-
miſit: factus eſt ei⁹ ꝓchian⁹
nec poteſt ſe alijs ſubmittere
quouſqꝫ de primo ſe ſubtra-
hat ſimpliciter: niſi de vo-
luntate illius: vnde dicitur

extra de pe. ⁊ re. c. ſi. ꝑmitti- mꝰ eligere. q. d. iure diuino li cebat eis eligere: ſꝫ electione eis ſubtracta: ꝑmittimꝰ rela- xātes retētiōem ꝙ poſſint eli gere. Vn̄ in decͦ. c. placuit de pe. di. vj. dicit̄ ſine cōſenſu eiꝰ cui primo ſe cōmiſit: ⁊ poſtea cui penitēs ↄfeſſꝰ ē. ¶ Quar tꝰ caſus ē ſi q̄rit domiciliū quo ſe ↄferat quouſqꝫ ſe alicui ſub dat. Et de peregrinis quideꝫ dicenduꝫ eſt ꝙ ſi ſine licentia curatoꝝ ⁊ epōrum ꝓfecti ſūt nil preuilegij habent in hoc. Concor. in hoc. ſ. ꝙ peregrini ⁊ negociatores ⁊ alij viatores ſi non habent licentiaꝫ a ſuis curatis vel ep̄is: vel ſine licen tia coꝝ iter arripiūt: non ꝑn̄t ab alijs abſolui. Inno. || Hoſti en. ⁊ Guil. Si aūt de licētia epōꝝ ⁊ curatoꝝ ꝓfecti ſunt: eo ip̄o habēt licentiā interp̄ta tiuā cōfitēdi: cū ſine cōfeſſiōe digne peregrinari neq̄āt. Si etiā ſupueniat paſcha: cōica- re ꝑn̄t ꝑpter eandē licentiaꝫ implicitā ⁊ de caſu ep̄ali abſol ui: q: ep̄s nō retinēdo ſibi au- ctoritatē licentiādo peregri- nos: ex hoc ip̄o videt̄ eis dare licētiā cōfitēdi de caſibꝰ ep̄ali bus: ſicut curatꝰ de ꝓchiali- bꝰ. ¶ De mercatoribꝰ autē ſi nuſꝙ hērent domiciliū niſi ſē per ſequēdo nūdinas: ideꝫ iu diciū ē qd̄ de vagabūdis: ⁊ idē ſi in loco ſuo tenēt hoſpiciuꝫ: ſed nō declināt illuc in paſcha cōiter: non enim vident̄ tunc ibi habere domiciliū quo ad ſa cramēta. Et idem de familia principis vel baliui: qui nunꝙ in eodē ſtatu ꝑmanēt: ex quo licet ip̄i teneant hoſpitiuꝫ ali bi: nec tamē ad illud declināt niſi ad horā: iſti vagabundi cē ſent̄. Idē de familia ep̄i laica q: non ſic hēt ius in ea ſic car dinales. Sed ſi cēnt de dioce ſi ip̄a de cuius licentia cōfiteā tur. Si aūt de alia ex quo eiꝰ hoſpitiū dimiſerūt: q: ꝑ dioce ſim vagant̄ reſpectu illꝰ dio- ceſis vagabundi reputant̄: vt de licētia ep̄i illꝰ: vł cuiuſlibꝫ curati: ad cꝰ parrochiā veniūt cōfiteri poſſunt. ¶ Quintꝰ caſus eſt rōne delicti. vj. q. iij c. placuit. quod q̄dam dicūt eē verum tunc ſolū: qn̄ propter hoc eſt excōicatus: q: ſi eſſet excōicatꝰ a p̄lato loci illꝰ ꝑꝑ illō petm̄: ſicut conſueuit fieri vt in furtis ⁊ huiuſmodi quo rū ignorātur actores: mitten dus eſt talis ad excōicatorem

abſolued⁹ ab eo. Sȝ ſi pctm̄ ē occultū: ⁊ ꝓpter hoc non ſit excōicat⁹: pōt de hoc cōfiteri ꝓprio ſacerdoti: vt dicit in ſūma piſana ¶ Frā. zaba. refert Laudē. tenere ꝙ curati: ⁊ etiam ffes admiſſi ad audiendū cōfeſſiōes ſm formā cle. Dudū: poſſūt audire ⁊ abſoluere pctā cōmiſſa: nō ſolū in diōceſi: ſed etiā extra territoriū dioceſis: dūmodo tñ cōfitētes ſe poſſint illis confiteri. i. ꝙ ſint illius dioceſis: vel parrochie quo ad curatos. ¶ Sextus rōne ſtudij vt ſcholares etiaȝ ſi nō ſint moraturi niſi ꝑ ānū in ſtudio: vel qꝛ nō habēt pl⁹ de ſpacio vel ab epō: vel capitulo: de cuius licentia ibi ſūt: vel quia ſic diſponunt: vel de parrochia in pꝛochiā mutāt. De illis vero ſcholarib⁹ q̄ veniūt de omni parte regni ad parlamētū pariſius: cum rex reputet ſe fiſcū nō recognoſcēs ſuperiorē in toto orbe: videt ꝙ ibi poſſint cōfiteri epō ⁊ curato: in quorum pꝛochijs domos conducunt: ſicut olim in tempore imperatorum rome: erat ibi cōis patria: ⁊ quicunqȝ illuc veniebat habebat iudicē ſuū. ſ. pretorē peregrinū. Sȝ cōtrariū ē verū ſcȝ ꝙ nō pñt abſolui rōne parlamēti ſi nō hñt licētiā a ſuis prelatis: quia rex pariſius nō habȝ ptātē in ſpūalibus: nec in ceteris ptib⁹ regni. Epūs autē pōt in ſpūalibus ſoli ſue dioceſi. Soluȝ enim rome vbi ē ſedes pape: in ſpūalib⁹ omnib⁹ ē patria cōis: ſicut eccleſia cathedralis omnibus de dioceſi. Unde in curia romana ſicut curato ſuo: ſummo penitentiario de omni loco mundi poteſt confiteri: ⁊ penitentiarijs ſimplicibus ſicut vicarijs ſui curati. ¶ Septimus caſus eſt ratione neceſſitatis quando eſſet in mortis articulo: tunc omnis ſacerdos ab eccleſia non preciſus: auctoritate iuris: fit proprius ſacerdos Extra de offi. or. c. paſtoralis. Ex hoc quod habetur de con ſe. di. iiij. c. Sanctum: videt ꝙ etiam laicus in huiuſmodi neceſſitate poſſit etiam excōicatū reconciliare eccl'ie: ſi nō eſt ipe p̄ciſus: non tamen poteſt abſoluere a peccatis audiendo cōfeſſiones. ¶ Octauus caſus quem ponit Hoſtienſis eſt: ſi ſacerdos non proprius ponat ſpem in ratihabi-

tiõe,ꝓprij ſacerdotis. Sed vt dicit in ſumma piſana ⁊ bene iſte caſus cõiter non tenet: cuius rõnem aſſignat Pe. de palu. Nulla enim ratihabitio cõfirmat ſacr̃m qḋ nullũ fuit: quia in nõ ſacramẽtis ratihabitio: ſaltem pape valere poteſt: quando ille ſolẽnitatẽ mutare poteſt: ſicut de eccleſia per non epm dedicata ſolum ratihabitione pape: dedicata vel recõciliata reputatur. Extra de ↄſe. ec. vel al. c. Aqua: tamẽ in ſacramentis valere non põt: quia illa papa mutare nõ poteſt: quia regula iuris ẽ ꝙ ratihabitio retrotrahitur: ⁊ mãdato comparatur: quando ſolo mandato ⁊ a principio res agi poteſt. In talibus autem locum non habet quãdo ſcꝫ cẽntia ſacr̃i deficit: q: tunc totũ iterandũ eſt. De cẽntia autẽ abſolutiõis eſt poteſtas iuriſdictiõis: quã poteſtatẽ erga talẽ non hẽt: ex hoc ꝙ ponit ſpem in ratihabitiõe.

¶ Quis poſſit committere: ⁊ qs non audientiam confeſſionum. Cap. v.

Nota ſm Pe. de palu. in iiij. di. xvij. q. iiij. ꝙ omnis ſacerdos ꝓprius q̃ iure ordinario poteſt audire cõfeſſionem: põt hoc ipſuꝫ alteri cõmittere: q: habꝫ cãm meri imperij. Et quia q̃cunqꝫ ꝑ electionem hẽt curam aĩarum ẽ ordinari⁹. Ideo omnis talis poteſt licẽtiare quemlibet ſubditũ cure ſue alteri ↄfiteri. Itẽ ordinarius eſt quicunqꝫ ex officio ſibi annexo hoc hẽt licet non ſit per electiõem. Item gerens vicem curati per legẽ vel ↄſuetudinẽ ſicut fact⁹ prior ꝑ abbatem: qui viuente abbate erat delegatus non potens ſubdelegare: eo mortuo vel amoto eius vices in oib⁹ obtinens: eſt quaſi ordinari⁹ delegatus q̃tum ad hoc vñ licentiare poteſt ſibi ſubditos de confeſſiõe. Idem videtur de ſuppriore amoto priore: vł vicario cum conuentus non habet priorem. ¶ Archipſbyter ciuitatis ḋ quo iura loquũtur: videtur ꝙ ſit ordinarius ſicut ſi eſſet prebẽda ſacerdotalis cui ex officio eſſet annexum officium audiendi cõfeſſiones illoꝝ de dioceſi extra ciuitatem: ⁊ multomagis ſi de ciuitate. Sed ſi penitentiari⁹ non habet officium ex ſua ꝑbenda ſed ex cõmiſſione viue

vocis epi: q̄ reuocat qñ vult: q2 iudiciū ſoluit: vetāte eo q̄ iudicare iuſſit: tal' ē delegat⁹ ꝛ nō ordinari⁹. ¶ Archidiacon⁹ licet ſit iudex ordinari⁹ de conſuetudine: nō tñ in foro ꝯſcientie niſi ſit ſacerdos: ꝛ tūc audit ex cōmiſſiōe: vnde non poteſt ſubdelegare. ¶ Legatus eſt ordinarius in vtroqꝫ foro: vnde ſicut in exteriorib⁹ ad iudices delegatos: ita ꝛ habet ſuos penitentarios.

¶ Summus penitētiari⁹ eſt ordinarius in ſpiritualib⁹ tm̄. Unde habet penitētiarios ſuos: ꝛ cōcedit etiā licētiā eligēdi ꝯfeſſorem. Sed ſimplices penitentiarij pape: q̄uis ſint delegati pape: qui ſolus eos ponit: nō ſummus penitentiarius: poſſunt quidem eos audire de toto mundo: ſ; nō pñt ſumere adiutores: nec etiā dare licentiam eligendi cōfeſſorem. ¶ Decanus ruralis qui etiam archipreſbyter vocat: ſi iſte decanatus eſt annexus alicui cure ſpeciali: reputatur ordiuarius in parrochijs ſuis decanatus poſt epm: ſupra curatos: ꝛ videtur etiam ordinarius curatorum: ꝛ ſic curati de licentia eius non ſolum epi poſſunt confiteri. ¶ Si autem epūs ſeu archidiacon⁹ confert illum decanatum modo huic modo illi curato: videtur delegatio: ꝛ hoc reſpectu communiū caſuū. Nam reſpectu caſuum epiſcopalium tam de curato q̄ de decano quib⁹ de ſpeciali gratia cōmittit abſoluere: de illis videtur diſtinguendum: an ſint retenti de iure vel conſuetudine: ꝛ tunc in illis nullam ius habꝫ de ſe inferior epo. Unde cuicunqꝫ illos committit auctoritate delegata: illos abſoluit. ¶ Item nota q̄ quando poteſtas iuriſdictionis eſt vna apud plures ꝛ non apud quemlibet inſolidum: tunc non poteſt quilibꝫ per ſe eam cōmittere ſine cōſenſu aliorum. Sed quod omnes tangit: ab omnibus debꝫ approbari. Unde ſi capituluꝫ ſede vacante gerat vices epi in temporalibus: nullus de capitulo, etiam decanus poteſt ponere officialem ſine conſenſu aliorum: ſed capitulum de conſenſu maioris partis.

¶ Potaſtas autē abſoluendi a pctīs vna ꝛ eadem pōt eſſe apud plures vt ſunt vnum et nō penes vnū: ſicut penes. ca

pitulū ſede vacāte: qn̄ hʒ ptā tē eius in ſpūalibus: dico q̄tū ad cōmiſſionē non q̄tū ad execu tiōem: quia confeſſio ſoli ē fienda: vnde totum capitulū non vnus canonicꝰ ponet penitentiarium. Sed quādo iuriſdictio perfecte inſolidū remanet apud quemlibet eorū: ita q̄ vnus ſine alio poteſt ꝑ ſeipſum de cauſa cognoſcere: tūc vnus ſine alio cui vult pōt committere: ⁊ minoꝛ ſine maioꝛe multomagis econuerſo. ¶ Et quia poteſtas abſoluendi que eſt apud curatum: papā: ⁊ epiſcopū: non eſt vna: ſꝫ quilibet poteſt per ſe audire ſine conſenſu alterius: ita etiā quilibet eorū ſine conſenſu alterius: poteſt cōmittere alteri. Unde vicarius curati: ſine licentia epiſcopi poteſt audire confeſſiōem illorū. ſ. qui ſunt ſubditi curatorum ⁊ nō aliorū: ⁊ multomagis ecōuerſo. ſ. de licentia epī: audiri eorum confeſſiones qui ſūt ſubditi curatorū ſine licentia vel conſenſu eorū. ¶ De hoc extat bullata declaratio Clemētis et Alexandri: poſt cuius bullationem nullus pariſius dixit contrarium. Qui autē ex cōmiſſiōe ſolū audit cōfeſſiones: nō pōt alteri cōmittere audientiā cōfeſſionum. Hec p. vbi ſupra arti. iij.

¶ Qn̄o ⁊ qn̄ curatꝰ vl' p̄ſbyter prochial' poſſit dare vl' negare licentiā alteri cōfitendi ſubdito ſi petat illam. Capitulum. vj.

Nota ſcdm̄ Pe. de palu. in. iiij. di. xvij. q. vbi ſupra q̄ ſi parrochianus petat licentiam alteri confitendi indeterminate: non ✓det curatꝰ niſi ſit veriſimile q̄ penitens non eligeret niſi eque bonū vel melioꝛem. Si vero nominat ſibi aliū de quo veriſimile eſt q̄ ſit eque bonus vl' melioꝛ ad confeſſionem audiendā non neget: q2 forte habʒ peccatum qd̄ erubeſcit ↄfiteri ſibi: ⁊ prius moꝛeret ſine confeſſione q̄ ſibi confiteret. Si vero apparet q̄ non eſt eque bonus: aut per famā: aut per viſum ſue perſone: per cōuerſationem perſonarū ſibi cōfitētiū: q̄ minꝰ religioſe cōuerſant: tūc ſimpl'r debet negare innoteſcēdo q̄ ille nō pōt eū abſoluere: quod tamē intellige cum ille ad quē vult accedere parrochianus: nō habet

auctoritatez niſi ex commiſſi
one ipſius curati: declarando
etiā ꝙ ipſe paratus eſt eū au-
dire: ſi tñ ē talis ꝙ ad hoc ſit
ſufficiens: vel etiā ꝙ eſt para-
tus ſibi dare vnū alium loco
ſui: in quo caſu bene videatur
det ſibi ad hoc ſufficientem:
¶ Nam ſi inſufficientē daret
ſibi imputaret detrimentum
qḋ inde ſequeretur oui ſue: qꝛ
ſm iura: qui parꝛ diligenti ſo-
cio ſuā rem cuſtodiendā com
miſit: facilitati ſue iputari de
bet ſi periit. Si aūt ille petit⁹
a parrochiano: vel diffamatuſ
habet poteſtatē ſupioris: pu-
ta qꝛ eſt vicarius epi: vel con
feſſor deputat⁹ in ordine mi-
norꝝ vel pdicatorꝝ ⁊ huiuſmo
di: nō pp hoc ꝓhibendus eſt
ſimpliciter: qa iudex malus:
ordinari⁹: vel delegatus: non
perdit iuriſditionē ſuā: ſed de
bet dicere petenti: nō expedit
tibi vt tu vadas ad illum: vel
ad aliuz: nec ibis de volūtate
mea: nec aſſenſu: nec licentia
ſed ipe hēt poteſtatez ab alio
maiore: vñ nō poſſuz tibi pro
hibere: ſ paratus ſum te au-
dire vel per vicariū: vel ex̄ne
um idoneuz: ⁊ ſm hoc ſoluit
inſtātie illius regule. ſ. ꝙ non
pōt eē paſtoris excuſatio ſi lu
pus oues cōedit: et paſtor ne
ſcit: qꝛ hoc verū eſt qñ paſtor
ſcire ḋbet. Et licet aliqs ſem-
per debeat reputare aliū me
liorē ſe ſimpliciter: nō tñ q̄tū
ad oīa: puta q̄tum ad officiū
hoc vel illud. Itē ſuſpitiones
hēre poſſumus: nō ad iudicā
dū ꝓximum: ſ ad cauendum
nobis. Nā ſi video pauperem
nō iudicabo furez: tñ ne forte
ſit fur: cuſtodiaz rem meā ab
eo. Et ſic in ꝓpoſito. Tamen
ſi ↄriū nō apparet: plus debꝫ
homo pſumere de his ques
papa vel eps per totaz dioce-
ſim pfecit: ꝙ de ſe qui depu-
tat ad vnā paruā parrochiaz

¶ De religioſis qui non poſ-
ſunt audire cōfeſſiones ſine li
centia plati ſui. Capꝫ vij.

NOta ꝙ religioſus nō de
bet audire confeſſiones
etiam illorū qui habēt licēti-
am ſibi eligendi confeſſorem
quēcunqꝫ: etiam ſi haberent
a papa: ſine licentia ⁊ aucto ꝛ
tate ſui ſupioris: quia ſine ſuo
ſuperiorꝫ velle ⁊ nolle nō ha-
bent. Patet hoc p ſimele ex̄ ḋ
elec. ca. Si religioſus. li. vj.
ad huiuſmodi officiū: vbi dr
ꝙ electiōi de ſe facte non de-

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

bet nec poteſt aſſentire ſine licentia ſuperioris ſui. Sz vbi papa nominatiz elegit religioſum ad aliqđ officiū: preſumit noſcere pſone induſtriā vnde nō reqritur alteri⁹ licētia: ſiue pro inqſitiōe: ſiue p p̄dicatione: ſiue pro audiētia ↄfeſſionū: ſiue pro p̄latione ſiue alio quocūqz officio. Sed ex hoc q̄ papa daret alicui licentiam q̄ poſſet ſibi eligere quēcunqz etiā religioſuz pro audiendo cōfeſſiones: vel pro predicatione: ex iſta tali licentia nō debet religioſus audire ↄfeſſiones: vel predicare ſine licētia ſui ſupioris vel p̄lati vel abbatis. Ar. ad hoc ex̄ đ iuđ. c. q̄ ſit laudabile. Si tñ in dicto caſu audiret religioſus ſine licētia ſui ſupioris vł p̄lati teneret abſolo ita q̄ nō eēt reiterāda tal' ↄfeſſio: q̄uiſ male faceret tal' ſic audiēdo: pe. đ pa. vbi ſupra. q. iiij. ar. iij

¶ De poteſtate audiendi cōfeſſiones tributa fratrib⁹ p̄dicatoribus ꝛ minoribus a iure per textū cle. dudū. §. ij. de ſepul. quomō fieri poſſit ꝛ quo modo exponitur. Caplm. viij

Nota textū cle. dudum. §. ij. de ſepul. vbi dicitur Statuimus ꝛ ordinamus vt in ſingulis ciuitatibus ꝛ dioceſib⁹: in quibus loca fratrū ordinis predicatoꝝ ꝛ minorū conſiſtere dignoſcuntur: ꝛ in ciuitatibus: diotelibus: ꝛ locis ipſis vicinis: in q̄bus loca hmōi nō habēt: magiſter: priores, puinciales ordinis p̄dicatoꝝ: aut coꝝ vicarij: ꝛ generales, puinciales: miniſtri: ꝛ cuſtodes minoꝝ: ad p̄ſentiā prelatoꝝ eorundē locorum: ſe cōferant per ſe vel p fratres quos ad hoc idōcos fore putauerit humiliter petituri: vt frēs qui ad hoc electi fuerint in eoꝝ ciuitatib⁹ ꝛ dioceſib⁹: ↄfeſſiōes ſuoꝝ ſubditoꝝ cōfiteri ſibi volentiū: audire libere valeant: ꝛ hmōi cōfitētib⁹ prout ſcđm deū expedire cognouerint pnias iponere ſalutares: atqz eiſdē abſolutionis bñficiū impēdere: de licētia gr̄a ꝛ bñplacito eorūdem Deinde p̄fati magiſtri:, pumciales ꝛ miniſtri ordinū p̄dicatoꝝ eligere ſtudeant pſonas idōcas ꝛ ſufficiētes: vita probatas: diſcretas: modeſtas: atqz peritas ad tā ſalubre miniſt. eiuſ exequendū: quas ſic ab ipis electas: repſentēt: vł

faciãt repreſentari p̄latis: vt
de ipoꝝ licentia: gr̄a ⁊ bn̄pla
cito: in eorũdẽ ciuitatib⁹ ⁊ di
oceſib⁹ hmõi pſone ſic electe
cõfeſſiones audiãt ſibi cõfite
ri volentium: ⁊ iponãt pn̄ias
ſalutares: ⁊ bn̄ficiũ abſolutio
nis impendãt, put ſuperi⁹ eſt
expſſuꝫ. Extra ciuitates ⁊ di-
oceſes in quib⁹ fuerint depu-
tate: per q̄s eas ⁊ nõ per pro
uincias volum⁹ deputari: cõ-
feſſiones nullaten⁹ auditure.
Numerus aũt pſonaꝝ aſſu-
mẽdaꝝ ad hmõi officiũ exer-
cẽdũ. eẽ debeat, put diuerſitas
cleri ac populi multitudo vel
paucitas exigit eorũdẽ. ¶ Et
ſi iidem prelati petitam licen
tiam confeſſionuꝫ audiẽdarũ
ↄceſſerint: illã p̄fati magiſtri
⁊ alij recipiãt cũ gratiaꝝ ac-
tione. Qđ ſi forte dicti p̄lati
quẽq̄ ex huiuſmõi fratribus
pn̄tatis eiſdeꝫ: ad huiuſmodi i
officiũ nollent habere. vel nõ
ducerẽt admittẽdũ eſſe: quo
amoto vel ſubtracto loco ip-
ſius: ſimiliter eiſdeꝫ pn̄tãdus
poſſit ali⁹ ſubrogari. Si vero
idẽ prelati: p̄fatis fratrib⁹ ad
cõfeſſiones: vt p̄mittit audi
endas electis hmõi exhibere
licentiaꝫ recuſauerint. nos ex
nunc ipſis: vt cõfeſſiones ſi-
bi cõfiteri volẽtiũ libere lici-
teqꝫ audire valeãt: ⁊ bn̄ficiũ
abſolutiõis ipẽdẽre grõſe cõ
cedim⁹ de aplice plenitudine
poteſtatis. ¶ Per hmõi aũt
ↄceſſionẽ: nequaq̄ intẽdim⁹
perſonis ſeu fratrib⁹ ipſis ad
id taliter deputatis: poteſtatẽ
in hoc impẽdere ampliorẽ: q̄
in eo curatis ſeu parrochiali-
bus ſacerdotib⁹ eſt a iure cõ-
ceſſa: niſi forſan eis eccleſiarũ
prelati: vberiorẽ in hac parte
gratiã ſpãleꝫ ducerẽt facien-
dã. Petitur. Pau. Põt pe
ti hec licẽtia a prelatis ex ſuũ
territoriũ: q̇a eſt volũtarie iu
riſditionis Cuſtodes. Glo.
¶ Priores ergo cõuẽtuales
quo ad p̄dicatores ⁊ guardia
ni quo ad minores: hoc non
pn̄t. Humiliter. Pau. Si pe
tatur iſta licẽtia aſpere: nõ vr̄
ſatiſfactũ cõſtitutioni: ⁊ iõ ite
rũ eſſe repetẽda, ppter omiſ-
ſionẽ forme. Miniſtri. Glo.
¶ Nota q̄ de vicarijs priorũ
puincialiũ ⁊ de cuſtodib⁹: nõ
reperit de q̇b⁹ p̄miſit. lꝫ q̇ illi
petitionẽ poſſint facere: de q̄
p̄miſit: non tñ electionem de
q̄ hic loquitur. Pn̄tari. Glo.
Ergo pſonal' pn̄tatio fieri de

bet. Naʒ dicitur pñs: qui predetur ſenſibus corporis. Facit de pe. di. j. i prin. Idem dicit pau. ſup verbo repreſentent. Exigit glo. ¶ Si vero eps contēdat cū fratribus dicens: minorē numerū ſufficere: recipiat eps numerū: qui ſibi videt. de reliqs recurratur ad arbitriū boni viri. i. iudicis. ff. de verbo. obli. ꝯtinu⁹ Cōceſſerūt glo. Quaʒ licentiam ſine cā reuocare nō pñt c. decet de re. iur. li. vj. Subrogari glo. Si nō recipit iuſta de cauſa: q2. ſ. nō eſt talis qlis ſupra deſcribit. ſibi imputent qui malū elegerunt ⁊ ſic poſſet oēs recuſare. cū nō ſint apti: ſed ſi ſine cā hoc facit: ſuccedit licētia pape. Recuſauerint glo. Si nō recuſat expreſſe. ſ nō dat nec negat videt ꝙ locum hēret hoc priuilegiū poſt trinā monitionē vel requiſitionē. per c. j. ex. de ſuple. ne prela. Violentiū glo. Forte nō intellexit de religioſis: qui ſcdʒ ſtatuta ſuorū ordinū: prelatis ſuis ꝯfiteri debent. Licet glo. denotat ꝙ nō eſt neceſſe hēre licētiaʒ ſacerdotis parrochialis: cui⁹ ꝯtrariū dicit Io. mo. ſ ci nō ſtatur Impartiri glo. Abſoluti ergo nō habēt neceſſe vlterius ꝯfiteri ꝓprio ſacerdoti. Nec obſtat c. ois i prin. de pe. ⁊ re. q2 illud itelligit ĝ eo qui altari nō eſt ꝯfeſſus legitime. Io. mo. dicebat ꝯtriū ſ maledixit. Idem pau. ſ. ꝙ abſqʒ licētia parrochialis ſacerdotis pōt qs alteri ꝯfiteri nec tñ ex hoc ſequitur ꝙ ſint curati iſti. rō eſt ſm glo. quia nec ipſi fratres ſūt aſtricti ad executionē vel exercitiū iſtorʒ actuū. nec fideles ſunt aſtricti vt in his ad eos recurrant. ¶ Iteʒ nota vt dicit in ſumma piſana ⁊ bñ. ꝙ poteſt eps acceptare fratres ad audientiaʒ ꝯfeſſionū: ⁊ hoc ſine ſolēnitate ꝑdicta preſentationis. ſi vult: cōmitēdo eis iuriſditionem ſuaʒ: quia etiā ſine iſto priuilegio poſſet eis dare licentiam audiendi.

¶ De effectib⁹ qui ſequūtur ex cōmiſſione audiētie ꝯfeſſionis alteri facte. Capitulū. ix

Ex cōmiſſione autē alteri facta de audientia cōfeſſionum ſiue predicto modo: ſiue per alium modum ſequūtur iſti effectus: vt dicit Pe. de palude. in. iiij. diſtin. xvij.

¶ Primus quidem: qr talis comiſſarius pōt audire ꝛ abſoluere: alteriꝰ licentia minime requiſita: nec ille qui vult cōfiteri tenet̃ petere licētiam a ꝓprio ſacerdote. ar. efficax. ex̄ de procur c. Is qui. lib. vj Nec obſtat ꝙ curatus debet cognoſcere vultū pecoris ſui. Naȝ vultū exterioꝛē poterit cognoſcere ſicut prius: ꝛ etiā itueri ꝛ corriger̄ fraterna correctione ꝛ paterna admonitione. ſicut priꝰ. Et quātum ad exterioꝛē vultū attinet nō minus honeſte viuūt: qui cōfitētur fratribus: ꝙ qui cōfitētur ſecularibꝰ curatis. Quātū vero ad interioꝛē vultū: melius poterūt reddere rōnē de confeſſis fratribus ꝛ hmōi. ꝙ de ꝯfeſſis ſibi vel ſuo vicario: q̄a de interiori vultu parrochianoꝝ qui ſeipȝ reſpuerūt: ꝛ ſine licentia ſui: vicarium pape vel epī elegerūt: non hn̄t reddere rationē. qr per eū nō ſtetit quominꝰ eū audiret: ꝛ inſtrueret: ſ; per ſuperioꝛeȝ qui eis coadiutores dedit: ꝛ per parrochianum qui euȝ elegit Hec pe. de pa. vbi ſupra. Dicit tn̄ tho. in. iiij. diſt. xviij. q. iiij. ar. iij. q. v. ꝙ ſi alicui ꝯcedat̃ ptās a ſuperiori iudice cōfeſſiones audiēdi parrochianoꝝ alicuiꝰ curati: ex hoc non fit illi p̄iudiciū: qr poteſtas iuriſditōnis nō eſt cōmiſſa alicui in fauoꝛē ſui: ſ; ad vtilitatem ꝓximi ꝛ populoꝛū: ꝛ dei honorē. Idem etiā tenet Ioan. j. c. ſi epſ. de. pe. ꝛ re. li. vj in prima glo. Ideȝ etiā tenet Io. an. in cle. duduȝ de ſepul vt ſupra patuit. ſ. ꝙ nō teneatur petere licētiā a ſuo curato qui vult ipſis fratribꝰ ꝯfiteri Idē tenet expreſſe Pau. vn̄ Glo. Ber. q̄ hoc dicebat dānata fuit tanꝙ falſa per Clementē. iiij. in quodā priuilegio qd̄ incipit. Quidā temere. ¶ Secūdus effectus huiꝰ cōmiſſionis ſm̄ dictuȝ Pe. eſt ꝙ cōmiſſarius pōt audire contra ꝓhibitiones alterius prelati: in quo eſt dr̄ia iter ſuperioꝛē ꝛ inferioꝛē. Naȝ inferioꝛ cōtra inhibitionē ſupioris nō pōt alicui cōmittere ſicut nec per ſeipſuȝ audire: cū ita ſit ꝙ poſſet eū ſuſpendere ab audientia cōfeſſionū ꝓ aliū. ſicut pōt per ſemetipm̄ ꝛ ecōuerſo aut cōtra inhibitionē iferioris ſuperioꝛ pōt ita ꝯmittere ſicut pōt audire co

ſinito. Similiter ſi ceñt duo curatiõ pari: ꝛ vterq3 inſolidu3: vnus contra inhibitionẽ alteriꝰ: põt audire ꝛ cõmittere: q2 par in parẽ nõ hẽt imperiũ. ¶ Quãdo ergo iſerioꝛ ꝓhibet ne ſubditꝰ confiteaꝛ cuicũq3 ſine ſui licẽtia debet excipere niſi ſupiori vel eiꝰ vicario: alias temerꝛ agit: niſi loquereꝛ talibꝰ: qui bene ſciunt ꝙ nõ intẽdit vel nõ põt ꝓhibere qn cõfiteanꝛ tales ſupiori ſuo ſicut in religionibꝰ: cũ prioꝛ ꝓhibet ne quis ↄfiteaꝛ de tali peccato ſine licẽtia ſui Certũ eſt oĩbus: ꝙ nõ itẽdit quin poſſit ↄfiteri magr̃o oꝛdinis: vel ꝓuinciali: vel eoꝛu3 vicarijs: q2 ſi ꝓhiberet ſpueremus eum faciẽ. ꝛ mltõ magis ſuppꝛioꝛ qui nõ põt dare licentiã alteri confitẽdi: cũ ſit vicarius hois q̃diu prioꝛ viuit: ſi inhiberet ne qs ſine ſui licẽtia cõfitereꝛ ꝛc. derideretꝛ S3 moꝛtuo vel amoto prioꝛe vices eius gerit per conſtitutiones: vñ reputaꝛ oꝛdinariꝰ curatus: ergo ꝓhibẽs ſubdito ſuo: ne alij confiteaꝛ: d3 excipere epm: papã: legatũ: ſũmũ penitẽtiariũ ꝛ archiepm du3 viſitat: ꝛ habẽtes ab eis poteſtatem. Epũs vero debet excipere oẽs ꝑdictos: niſi ſeipſum. ꝛ ſic q̇libet excipiat ſuos ſuperioꝛes a tali ꝓhibitione. ¶ Tertius effectus huiꝰ cõmiſſionis eſt: ꝙ teneꝛ curatus ei euchariſtiã miniſtrare ꝛ etiã alia ſacramẽta ex quo dicit ſe ↄfeſſu3 illi qui potuit eũ abſoluere. Nec eſt abſurdu3 ꝙ det euchariſtiã illi: cuius tñ cõſcientiã ignoꝛat: ſed cũ eque bona ꝛ tuta ↄſciẽtia: immo tutioꝛi: põt eũ cõicare: qui cõfeſſus eſt ſine ſui licẽtia habẽti ptãtẽ. ſicut illũ qui cõfeſſus eſt de licẽtia ſua: vel ſibi: q2 nec etiã vicarius curati reuellat ſibi cõfeſſionẽ: cũ idẽ curatus dat illi cõſione3. Vñ equaliter ſcire d3 conſcientiã cõfeſſi vicario ſupioꝛis: ſicut ſcit cõſcientiã talis cõfeſſi vicario ſuo: ꝛ debet curatꝰ pſumere ꝙ meliꝰ ↄfeſſus eſt: qui confeſſus eſt ei quẽ papa vel epus elegit in confeſſoꝛem per totum mundu3: vel dioceſim ſuam: ꝙ qui cõfeſſus eſt illi: quẽ elegit ipſe ꝓuidendo de ipſo ſuis ſubditis: cum epus nõ debeat hoc cõmittere niſi viris potentibus opere ꝛ ſermone vt de offi. oꝛdi. ca. inter

ceteta. vel etiaʒ ꝙ̄ ei qui con-
feſſus eſt illi quē elegit ipe ꝓ
pͥo arbitrio de licentia cura-
ti generalis: ⁊ hoc niſi cū eēt
excōicatus: vel notoriu s pec-
cator: nam tunc anteq̄ det eu
chariſtiā debet ei clare con-
ſtare de abſolutione ab huiuſ
modi. ❡ Quartus effectus ē
ꝙ peccata confeſſa habenti ta
lē cōmiſſionē non tenet́ iteꝝ
cōfiteri ꝓprio ſacerdoti: vt d̄
clarat Jo. xxij. in extrauagā:
que incipit. Vas electionis.
❡ Quintus effectus eſt: ꝙ p
hanc cōmiſſionē fit iudex qui
priꝰ non erat. Cū enim ad ab
ſoluendū requiratur poteſtaſ
ordinis ⁊ iuriſditiōis: licet ab
habēte ordinē ⁊ iuriſditionē
vel iuriſditionē tantū: poſſit
hec audientia cōmitti habēti
ordinē: licet nō habeat iuriſdi
tione: puta ſimplici ſacerdoti:
ita non curato ſicut curato:
non tn̄ econuerſo. Sacerdos
non curatꝰ poteſt hoc cōmit-
tere vel curato: vel ſacerdoti:
⁊ ratio diuerſitatis eſt: quia
non equaliter he due poteſta
tes transfundūtur. Habens
eniʒ ordinē ex ſola commiſſio
ne: non transfert ordinē: ſed
ſolū ordinatio ſacramentalis
trāſfert: ſiue ſit iudex ſiue nō
Sed iuriſditio ab habēte eā
ordinarie ſola cōmiſſione trāſ
fertur indifferenter: priuato
qui nullā habebat: ⁊ ei q̄ ha-
bebat aliquā: ſed non iſtā re-
ſpectu ipſius. Sextus effectꝰ
eſt ꝙ qui audit confeſſionem
non iure ſuo: perdit poteſta-
tē ſuā: delegante mortuo vel
amoto: ⁊ idē forte eſt ipſo ex
cōicato vel ſuſpenſo: niſi in ꝯ
feſſione iā incboata. quā au-
dit et tūc quaſi iure ſuo: ſicut
etiā perdit poteſtateʒ illo re-
uocante: qꝛ ſoluitur iudiciuʒ:
ꝓhibente illo qui iudicare iuſ
ſit. ❡ Vnō ſicut epo mortuo
vel tranſlato: officialis ceſſat i
cauſis: ſic debet ceſſare peni-
tētiarius in confeſſionibꝰ au-
diendis: niſi ꝙ abſoluere pōt
de peccatis iā auditis glo. ca.
gratū ⁊ c. relatū. d̄ off. ⁊ po.
iudi. dele. q̄a mandatū expi-
rat per mortem mandatoris.
Similiter ſi dedit confeſſorē
monialibus expirat poteſtas
niſi eſſet rector earum cui ex
officio quaſi prioratus vel re-
ctorie eſſet audientia annexa:
⁊ tunc eſſet quaſi ordinarius
Videretur tamen ꝙ non ſi-
militer ita expiraret ptās de

legati delegāte excōicato vel ſuſpenſo: ſic mortuo vel amoto: qꝛ i primo caſu retinet delegans iuriſditionē licet non vſum: in ſcdo aūt neutrū retinet. Ad hoc aūt ꝙ delegatus vtatur iuriſditiōe: reqritur ꝙ delegatus in delegādo qdem hēat iuriſditionē ⁊ vſum eiꝰ qꝛ delegare eſt vſus iuriſditionis. Sed poſtꝙ delegauit nō reqritur ꝙ hēat vſum: qꝛ vſus eius nihil facit: ergo ⁊c. Poſſet tñ dici ꝓbabiliter: ꝙ ſi epꝰs nō exiſtens excōicatus vel ſuſpenſus iſtituit officialē vel penitentiariū ⁊ poſtea excōicetur: nihilominus vterqꝫ pōt ꝓcedere in officio ſuo: qꝛ vtit̄ vice eiꝰ qui iuriſditionē habet licet nō vſuꝫ ꝑ ſe. Si aūt tam erat excōicatus: officialis nil agit: qꝛ iſtitutio vel cōmiſſio nō tenuit. ¶ De penitentiario vero videt̄ ſecus: qꝛ etiā nō ſacerdos vel nō cōſecratus qui minus hēt ꝙ excōmunicatus cōmittere pōt: qꝛ nō minꝰ eſt cōmiſſio ꝙ ꝑmiſſio: qa iure ſuo ſacerdos audit cōfeſſionē: ⁊ ꝑmittens tātū eſt cā ſine qua non ꝓpt parrochiaꝝ diſtinctionē ⁊ eccleſie ꝓhibitionē. Quādo autem cōmitēs morit̄ vel amouetur nō eſt differētia īter ꝯmiſſariū in foro penitentiali aut iudiciali: qꝛ vtriuſqꝫ ptās expirat quātū ad negocia nō incepta. Hec pe. de palu. di. xvij. q. iiij. ar. iij.

¶ Differētia inter fratres ꝑſentatos ſm formā cle. dudū ⁊ ſacerdotes curatos. Cap. x.

Fratres predicatores habent priuilegiuꝫ ꝙ epis mortuis: qui ipſis ſuam dederunt auctoritatē vel cōmiſerunt poſſunt vti ea auctoritate quouſqꝫ fuerit prouiſum eccleſie de paſtore. ¶ Itē nota ꝙ per iſtos effectꝰ: nō hēt cōmiſſio effectū in ꝑſonis ordinum reprobatoꝝ. de quibꝰ dicitur in c. i. de reli. do. c. i. li. vi. Hec pe. de pal. vbi ſupra. ¶ Nota vlteriꝰ diffreentiā inter ꝑdictos fratres ſic ꝑſentatos ⁊ curatos. Nā predicti fratres ex tali preſentatiōe ⁊ cōmiſſione poſſūt audire oēs parrochianos omniū curatoruꝫ illiꝰ dioceſis vbi ſunt preſentati: ſꝫ nō aliaꝝ dioceſum. et nō pñt hoc cōmittere alicui. Sed curati nō pñt audire inquātū curati: niſi parrochianos ſuos tantū: alios nō

niſi cū licentia epi vel curatorū eoꝝ. ⁊ poſſunt hoc cōmittere alteri. ſ. audire ſuos parrochianos. ¶ Nota etiā aliā dñiaʒ ſm Lan. ⁊ fran. ʒaba. in cle. dudū. Nam curati pñt audire ꝯfeſſiones ⁊ coꝝ vicarij ſibi ſubditorum in dioceſi ſui epi: ⁊ etiā ex dioceſim: ſed fratres electi ⁊ pñtati ſcđʒ formā cle. duduʒ. de ſepul. de qua ſupra nō pñt audire ſeu abſoluere extra dioceſiʒ.: vbi ſunt pñtati: ⁊ ſi ſecus fieret q̄uis ꝯfeſſi poſſet ex ignorātia excuſari: tñ quo ad eccleſiā nō eſſent abſoluti. Sʒ ſi ꝯſtaret eis: deberent iteꝝ cōfiteri eis: ⁊ infra dioceſim abſolui a pdictis. Sʒ ſi ſine predicta ſolēnitate cōmitteretur fratrib⁹ ab epo vel a curatis auctoritas audiēdi ꝯfeſſiōes ſimplicit: tūc poſſent etiā ex dioceſim audire ſicut alij vicarij eorundē ¶ De caſibus epiſcopis reſuatis: nec curati nec dicti fratres pñtati: pñt abſoluere: niſi ingtū fuerit a dioceſanis conceſſum.

¶ De caſibus multiplicibus epiſcopis reſeruatis. Cap. xj.

De caſibus epiſcopis reſuatis de quibus dicit in fine cle. dudū varie ſunt opiniones doctoꝝ. Aliqui. n. ponūt plures: aliqui paucioꝛes. Unde materia ipſoꝝ caſuum nō eſt bene clara. Et in ſumma piſana dicitur ꝙ bñ dict⁹ papa. xj. in extrauagan. inter cūctos declarauit qttuoꝛ eē caſus epales de iure. ¶ Prim⁹ ſ. pcūm clerici: per qḋ icurriſſet irregularitatē. ¶ Secundus de incēdarijs. ¶ Terti⁹ de peccato: ꝓpter qḋ indicenda eēt ſolēnis pnīa. ¶ Quartus de excōicatis maioꝛe excōmunicatione. Itē declarauit quinqʒ eſſe caſus epis reſeruatos: de approbata cōſuetudine: ¶ Prim⁹ ē peccatū homicidꝫ volūtarij. ¶ Secūdus eſt peccatū falſarioꝛum. ¶ Terti⁹ eſt pctūm violātiuʒ eccl'aſticā libertatē. ¶ Quartus eſt peccatū violantiū eccleſiaſticā imunitatē ¶ Quintus eſt pctūm ſoꝛtilegoꝝ diuinatoꝝ: ⁊ incantatoꝝ. Quāuiſ autē dicta extrauagās fuerit reuocata per cle. duduʒ ex de ſepul. tñ quātū ad dictos caſus nil innouatū fuit: ⁊ ſi alia ibi ꝯtēta ſint ⁊ ſic videtur ꝙ adhuc illi remaneāt: et addit in piſanella; ꝙ pñt nihilomi-

nus epiſcop' in ſuis epiſcopa-
tib9 caſus eis reſeruare: put
uidet eis expedire: ſic pnt cō
ſtitutōnes facere: et multoma
gis conciliū ſynodale vel pro-
uinciale: a quoꝝ ſententijs re-
ligioſi nō valēt abſoluer̄. Jo.
an. in c. Si eps de pe. et re.
in glo. iij. li. vj. pdictis caſib9
addit poſt crimen enorme: et
publicū homicidiū et ſortile-
giū: oppreſſionē pueroꝝ etiā
ex caſu: inceſtū: corruptionez
monialiū: coitum cū brutis:
matrimoniū clādeſtine pctū
vel cōtra interdictū eccleſie:
periuriū. falſum teſtimoniuz
blaſphemiā dei et ſanctorum.
¶ Hoſtie. vero in ſumma po
nit oēs predictos caſus: et ad-
dit pcūm cōtra naturā: et etiā
quodlibet enorme. qd particu
laris vel generalis conſuetu
do reſeruat ipſis epis: in qb9
aliqn epi remittunt peccato-
res ad ſedē apoſtolicaz pter
enormitatē criminū: et ad ter
rorez alioꝝ. hec Hoſtie. Ego
tñ non legi adhuc eſſe aliqd
peccatū preciſe ita enorme: a
quo nō poſſit abſoluere eps
ſubditū. dūz tñ nō habeat ali
quā ſniam excōicationis an-
nexā. Quāuis āt poſſint ab-
ſoluere: ſi aliqn ad curiā mit
tāt: bñ faciūt. ¶ Guil. Durā
Speculator i repertorio ſuo
vltra pdictos caſus addit al-
os. ſ. defloantes virgines vi
oppſſas vel ſeductas. Cōtra-
hentes poſt votum caſtitatis
emiſſum. fornicationē cū iu-
dea vel ſarracena. Cōcipientez
prolez per adulteriū: quā vir
credit ſuā. Procurantē abor-
ſum vel ſterilitatem: in ſe vel
alio. Cōtrahentes matrimo-
niū poſt ſpōſalia iuramento
firmata. Cognoſcētē carnali-
ter baptizatā ab eo: vel cuius
pfeſſionē audiuit. Tenētē ad
baptiſmū vel cōfirmationē fi
lios vel filias extra neceſſita-
tē. Uerberātez patrē vel ma
trē: et vſurarios. Et tādem ſic
concludit. Tot caſus ponere:
nihil aliud eſt: qꝫ ſacerdotum
ptātē reſtringere: que eis ple
narie data eſt a xpo. Ōn breui-
ter dico: ſacerdotes oīa poſ
ſe i occultis quo ad foꝝ pnia-
le que non ſunt ſpāliter in iu
re epis reſeruata. et que non
ſunt ipſis ſacerdotib9 directe
vel p aliquā conſequētiā inter
dicta. ar. x. de iudi. ca. Et ſi cle
rici. et c. nup d ſen. excōi. Hoc
tñ fateor: qꝫ vbicūqꝫ fuerit ali

quod graue delictũ vel enor-me: ſupioris iudiciũ reqrẽdũ eſt: ⁊ idẽ dico ĩ oĩbus caſib⁹ ĩ qb⁹ ẽ gñalis ꝯſuetudo eccle-ſie ꝙ ſint ipis ẽpis reſeruati. ¶ Jo. de lig. in declaratione quã facit ſup c. oĩs ũ pe. ⁊ re. ꝓbat ⁊ ccludit ex dictis ĩme diate p Guil. Spe. ⁊ ex cle. dudũ fratres ꝑdicatores ⁊ mi nores pñtatos ꝓ audiẽtia cõ-feſſionũ: poſſe abſoluere ab oĩb⁹ caſib⁹ pcõꝝ: exceptis ꝑ-ciſe illis q̃ ĩ iure reſuãt ẽpis. Sʒ a caſib⁹ quos ẽpi ſibi re-ſuãt: vł ↄ̃ cõſuetudĩe ſue dio-ceſis: vel ex ſuo bñplacito: vel p ꝯſtitutiones ſuas ſynodales vł ꝓuĩciales poſſe abſoluere: ẽt ſi ẽpi dictos caſus nõ cõce-dãt. Et ꝓbat ſic cle. dudũ. de ſepul. Statuit ꝙ dicti frẽs ñ poſſint abſoluere: niſi a caſib⁹ a qb⁹ pñt curati abſoluere: q̃ cis pmittũtur in iure: niſi ipi ẽpi vellẽt aliqd plus cõferre cis. Sʒ Guil. dicit ꝙ nõ ob-ſtãte ꝙ doctores ponãt mul-tos caſus ẽpis reſuatos cura ti. n. pñt abſoluere ab oĩb⁹ oc cultis q̃ nõ ſunt in iure ẽpis reſuata: ⁊ nõ ſunt ipis ſacer-dotib⁹ directe vel p aliquã cõ ſequẽtiã iterdicta. ¶ Licet er-go epiſcopi poſſint reſeruare certos caſus qui de iure com-petunt inferioribus: non ta-men hoc poſſunt ſimpliciter: niſi in duobus caſibus ſecun-dum Guil. ſ. directe: vt cum aliq fuerint legitime ĩ crimĩe dephẽſi ꝙ merito fuerit tali ptãte priuãdi. Secũdo ĩdire-cte. ſ. p aliquã pñam: vt cum aliqs caſus euenerit ĩ quo ad vtilitatẽ cõmunẽ expediat: ꝙ talẽ caſum retineat: ⁊ nõ ali-ter. xxv. q. ij. c. ↄ̃ eccleſiaſticis Nõ autẽ expedit vtilitati cõĩ reſeruare tot caſus: ꝗ hoc eſt ponere laqueos ĩ via ſalutis. Sʒ ſi aliqs pur velit oñdere plures caſus poſſe ẽpos rõ nabiter reſeruare quo ad ſa-cerdotes parrochiales: cũ ſint de foro ẽpoꝝ ⁊ coꝝ cõſtitutio nibus ſubiecti: tñ hoc nõ pñt facere ẽpi erga ꝑdictos frẽs q̃ exẽpti ſunt nec coꝝ ordinatio nibus ſubiecti. vt ex ↄ̃ excel. prela. ca. Nimis praua. Cũ er-go non poſſunt dicti frẽs ab-ſoluere a caſibus reſeruatis in iure ẽpis: vt dr̃ ĩ dicta cle. dudũ: ergo pñt ab oĩb⁹ alijs abſoluere: videlicet reſuatis de conſuetudĩe particularis loci: vel ſynodali cõſtitutione

vnum negando. aliud tacēdo
ↄceſſit. di. xxv. c. qualis. Nec
pñt prelati dictā ↄceſſionē re-
uocare vel defalcare: nō dire-
cte negādo licentiā audiendi
q: nihilominꝰ hñt eā pro cle.
dudū: nec indirecte ꝓhiben-
do parrochianis ne cōfiteant
eis. ex̄ de priui c. q̄to. nec per
retentionē multoꝝ caſuū: q̄a
fieret in fraudē legis ꝙ fieri
nō d̄bet: vt. c. cōſtitutꝰ ex̄ de
cōceſ. p̄ben. ¶ Sileat ḡ Jo.
mo. hic qui dicit: ꝙ ſi ep̄s po-
teſt artare poteſtatē ordinari
aꝫ curatoꝝ: pōt multo magis
artare poteſtatē extraordinariā
ſpoꝝ fratrū: q: ꝙ per ſuperi-
orē cōcedit: per inferiorē ar-
tari vel r̄uocari nō pōt. vt di.
xxj. c. inferior. ¶ Ad cōſtitu-
tionē aūt cle. de priui. religio-
ſi. vbi dicit ꝙ caſibus ordina-
rijs reſ̄uatis quēq̄ abſoluere
nō p̄ſumant. r̄ndendū eſt: ꝙ
hoc intelligendū eſt de caſi-
bus in iure reſ̄uatis: ſicut itē
dit cle. dudū. nō autē per con-
ſuetudinē vel ſtatuta alioꝝ p̄
latoꝝ: q: illa remouet papa in
dicta cle. dudū. a quibus pñt
dicti fratres abſoluere: ⁊ per
cōſequēs videt quicquid di-
catur per modernos vel anti

quos de talibus caſibus per
ep̄os reſeruatis: totū reuoca-
tur ꝑ cle. dudū. ſpāliter q̄tuꝫ
ad dictos fratres. Si. n. cōſti-
tutio poſterior: licet nō faciat
mentionē de priori: ipſam re-
uocare noſcant. c. licet de ↄſti-
tu. li. vj. multo magis reuoca-
re debet dicta doctorum ſi in
ↄtrium ꝓmulgent hec. Jo. d̄
ligna. Sꝫ frā. zaba. poſt. lā.
dicit ꝙ d̄ caſibus ep̄alibus nō
pōt dari doctrina: cū depen-
deat ex cōſtitutionibꝰ ipſoruꝫ
ep̄orum ⁊ doctrinis. Et q̄uis
Lan. dicat: ꝙ habēs irregula-
ritatē quam ſolus papa tolle-
re poteſt: nō poteſt abſolui a
pctō añ diſpenſationē. Fran.
zaba. dicit ↄtrium. ſ. ꝙ pōt ab-
ſolui a peccato remanēte ma-
cula irregularitatis. ¶ Quia
ergo nō eſt claꝝ qui ſunt ca-
ſus ep̄is reſeruati in iure cō-
muni: ideo tutior via ē in hu-
iuſmodi: ꝙ fratres ſi pñt ſci-
ant ab ep̄o: quos caſus vult
ſibi reſeruare: ⁊ de illis nō ſe
īpedire: oēs vero alios caſus
faciāt ſibi cōcedi. ¶ Certum
eſt autē ſm oēs: ꝙ abſolutio
ab excōicatione maiori reſer-
uatur ep̄is. Itēꝫ diſpenſatio
vel cōmutatio votorū. Itē re

laxatio quorũdã iuramẽtorꝫ. Diſpenſatio vero incertorũ an ptineat ad epm vel ad aliũ hẽs ſupra in ſecũda parte ſumme ti.ij.ð reſti.c. quarto ⁊ ibi diffuſe. ¶ fran.zaba.in cle.dudũ in glo.ſup verbo cõceſſa.dic gl.Jo.an. Lã. Pa. Stepha.⁊ zẽze. tenere ꝙ epiſcopꝰ poſſit reſeruare caſus de quibꝰ curati poterãt ante hãc cõſtitutionẽ dudũ abſoluere. ita ꝙ reſeruatio ꝑiudicet fratribꝰ.i.ꝙ etiã nõ poterũt tũc ab ipſis reſeruatis caſibus abſoluere: qḋ eſt ꝯtra hoc qḋ hic dicit Jo.de ligna. Et itelligit iſta reſeruatio caſuũ epalium de actibꝰ exterioribꝰ cũ effectu: ⁊ nõ de interioribꝰ: videlicet ſi qs ꝯſiderauit: vel ẽt ꝯſuit aliuꝫ occidere: iſtud homicidiũ cordis non eſt de caſibus reſeruatis epis. ¶ Dicit etiã Pe.de palu. ꝙ inceſtus qui comittit a pueris qui nõ hñt vſuꝫ rõnis: nõ eſt de reſeruatis epis: qꝛ nec ꝑ hoc tollit ꝟginitas: nec cãtur affinitas.

¶ De ſacerdote qui abſoluit aliquem a caſu a quo non poteſt. Capitulum.xij.

ET nota ꝙ ſi cõfeſſor quicũqꝫ aliquẽ abſoluerit ð aliquo pcõ a quo nõ põt: ſiue qꝛ ẽ de reſeruatis epo: ſiue qa nullã hẽt auctoritatẽ. ꝗuis grauiter peccet: ꝑcipue qñ abſoluit ſciẽt: vl' ex ignorãcia iuris craſſa: tñ ex hoc nõ icurrit aliquã cẽſurã vel excõmunicationẽ: ſiue ſit clericus ſecularis: ſiue religioſus: talis abſoluẽs ꝟm fra.zaba.⁊ zenze. ꝟ tenet illũ quẽ ſic abſoluit auiſare de errore ſuo: ſi cognoſcit vel põt iuenire. Jlle tñ quo ad deũ excuſat: dũ hoc ignorat. Et ꝙ dictũ ẽ ꝙ ꝯfeſſor debꝫ illuꝫ auiſare quẽ abſoluit cũ nõ poſſet: itelligitur qñ fieri põt ſine ſcãdalo notabili. ¶ Unde i cõcilio baſileñ quidã multũ periti habita ſuper hoc collatione: dixerũt ꝙ talis cõfeſſor petat auctoritatem a ſupiori ſup hoc caſu: a quo nõ potuit abſoluere: ⁊ tñ abſoluit: qua habita vocet illum quẽ abſoluerat cum nõ poſſet: ⁊ per aliquẽ modũ coopertũ interroget de aliqbꝰ que ſibi eſt cõfeſſus: quaſi volẽs ſe melius informare: ac ſi plene nõ itellexiſſet: ⁊ ſi qua alia crimina poſtea cõmiſerit ⁊ ſic ab omnibus iterũ abſoluat: ð tũc alias auditis ⁊ pri-

us. Uel ſi magnū ſcandalum ex hoc timeret: ſic ꝙ p̄dictus modus ſeruari nō poſſet: abſoluat abſentem: ſi ab vltima ꝯfeſſiōe credit̄ pſeueraſſe taleꝫ in grā: aut vt alijs placuit ſi ex hoc timeret̄ nobile ſcandalum euenire: cōmittat xp̄o ſummo ſacerdoti: p̄ſertiꝫ qn̄ multitudo eſt ſic neglecta: vl' multū diſtat a loco vbi eſt cōfeſſor. ¶ Sꝫ ſi religioſ abſolueret aliquē ab aliqua ſnīa ex cōicationis: ſuſpēſionis: vl' interdicti ī iure poſita: icideret in excōicationē: a qua nō poſſet abſolui citra ſedē aplicam ex̄ de priui. religioſi i cle. Secus ſi abſolueret a ſnīa hoīs q2 tūc nō icurreret ſꝫ Pau. ꝙuis grauiter peccaret Sed clerici ſeculares abſoluēdo a ſentētijs iuris: ꝙuis ⁊ ipi male faciant: non tamen aliquaꝫ incurrunt cenſuram.

¶ An in generali conceſſiōe contineat̄ ſpecialis. Cap. xiij.

Nota etiā ꝙ vt dicit Jo. an. ſup ca. Tua nobis in glo. ex̄ de offi. vica. Si epiſcopus dedit vicarium generalē ⁊ in mandato aliqu' d expreſſit de his que reqrunt ſpeciale mandatuꝫ: ſecuta generali clauſula: ⁊ oīa alia que p nos poſſumus: etiā ſi mādatū exigant ſpālē. ſm Hoſtiē. ſatis videt̄ ꝙ talis ēt poſſit ſpālia ad inſtar ꝓcuratoris. Secus ſi aliqd de ſpālibus nō fuiſſet ibi expreſſum. hec Jo. an. qd̄ videt̄ intelligendū quātū eſt de ꝟtute verboꝝ: ⁊ in foro cōtentioſo. Nā ſi in foro cōſciētie alicui ꝯſtaret de intētione ꝯferētis auctoritatē: ꝙ ille itēderit hoc: ēt ſi nō expreſſiſſet aliqd in generali cōceſſione: itelligeret̄ ſpālia. xxij. q. v. c. humane: ⁊ hoc idem dici pōt d auctoritate data ab ep̄o ꝯfeſſorib9: q2. ſ. dicendo: do vobis auctoritatē meā i ꝯfeſſiōe: nō intelligit̄ ꝓpter hoc ꝯceſſiſſe caſus ſuos: niſi alicui cōſtaret ꝙ per hec verba generalia intēdit caſus ſuos cōcedere: ſed dicēdo iſtum ⁊ illuꝫ ⁊ omnes alios meos caſus: tunc intelligitur totum dediſſe.

¶ Quid poſſint penitentiarij curie romane. Capl'ꝫ. xiiij.

Et nota ꝙ penitentiarij minores in curia pn̄t abſoluere vndecunqꝫ venientes ab oībus caſibus peccātoꝝ ⁊ ſententijs ep̄is reſeruatis. Habent. n. auctoritatē quaſi

epiſcopalez in foro penitētie ⁊ maiorē: quo ad quoſdā caſus excōicationis ⁊ diſpēſationis. Sūmus vero penitētiarius adhuc habet maiorē: in pluribus alijs caſibus excōicationis ⁊ diſpenſationis.

¶ Quid tiēdū qñ cōfeſſor nō intelligit penitētē. Cap. xv.

n Ota vero ꝙ cū cōfeſſor non intelligit penitentez: aut ex impitia lingue: aut ex dormitiōe: aut ex diſtractione mētis ad alia applicate: vl' ex alia cā ſ͠z Jo. ō neap. i quolibz: ꝙ cū ſcralis ꝯfeſſio perigat cōfeſſionē ꝯfeſſio vero importat reuelatione: que nō pōt eſſe ſine relatione vni⁹. ſ. cōfitētis ⁊ ꝑceptione alteri⁹. ſ. cōfeſſoris. q: ſi alteꝝ iſtoꝝ ðficit i ꝑfato caſu credo de illo peccato nō eſſe factā cōfeſſionē: ⁊ per cōſequēs non īpēdi abſolutionē. hec ille. Et ſ͠m hoc tenet dicere illi ꝙ iteret confeſſionē. Si tñ nō hoc facit: ⁊ ꝯfeſſus quidē de hoc nō ꝑpendit: ab ſolutus eſt corā deo: nec tenetur iterare quouſqꝫ ſciat illū nō ꝑcepiſſe ſeu itellexiſſe peccata ſua. ⁊ hec vera ſunt ō peccatis grauib⁹. i. mortalibus q̄ ſunt de neceſſitate confitēda non aūt de venialib⁹: ad que quis nō tenet de neceſſitate ⁊ vbi talia modica raro obaudiuntur ab eo qui alias cognoſcit perſonam.

¶ Explicit prima ps q̄ fuit ō ꝑtāte ſeu auctoritate ꝯfeſſoris

¶ Incipit ſcōa pars que erit ō ſcīa ipſi⁹: ⁊ hēt v. §. prim⁹. § ſ. ꝙ duplex eſt clauis ordinis ſcilz ſcientie ⁊ potentie.

D Jcto de poteſtate cōfeſſorum: nunc videndū eſt de ipſorū ſcientia. Eſt enim duplex clauis ordinis. ſ. clauis ſcientie ⁊ clauis potentie. Unde xp̄us Petro dixit Tibi dabo claues regni celorum. Matthei. xvj. ¶ Nota tamen ꝙ iſta ſcientia non dicitur clauis: ſed ipſa poteſtas diſcernendi atqꝫ examinādi: ſiue cognoſcendi in foro conſcientie: ⁊ poteſtas determinādi: ſeu diffiniēdi cām. i. ligādi ⁊ ſoluēdi: dicitur clauis potentie. Jſta vero duplex poteſtas eſt: vna in eſſentia: ſed duplex in effectu. Sciētia autem acquiſita non eſt clauis: ſed bene iuuat vti claui: ⁊ de his clauibus habes diſtin. xx. per totum.

¶ Quanta ſcientia requirat
in confeſſione. §. ij.

DE quantitate ſcientie cō
feſſoris quantum ſcilicet
oporteat eū habere peritiam.
dicit Augu. de pe. di. vj. ca. j.
Oportet vt ſpūalis iudex ſci-
at cognoſcere q̇cq̇d debet iu-
dicare. dicit Tho: in. iiij. diſt.
xvij. q. iij. ar. v. in fine. i expo
ſitione littere. Hec ſcientia ⁊
ſi nō ſit maior: tñ debet eē tā
ta: vt ſciat diſcernere iter pec
catū ⁊ nō peccatū: ⁊ peccatū
mortale ⁊ veniale: ⁊ ſi in ali-
quo eſſet dubitatio ſciat du-
bitare: vt poſſit ad peritiores
recurrere. Alb. aūt in. iiij. di
cit ꝙ nō tenet̃ ſacerdos ſcire
diſcernere niſi in cōi: que ſint
capitalia. ⁊ que mortalia com
munia: ⁊ que venialia ex ge-
nere. Sz hec neſciēs dicit idē
puto ꝙ peccat mortaliter ta-
lis audiendo cōfeſſiones: ⁊ eū
inſtituēs plus peccat ꝙ̄ ipſe:
⁊ eū permittens inſtitutū mi
niſtrare: ſi ſua intereſt talē ꝓ
hibere. ¶ Dicit etiā ꝙ in per
plexis caſib⁹ ſacerdos eccle-
ſie parrochialis debet eſſe ita
diſcretus: vt talia difficilia eē
ſciat: nec eſſe ꝓcedēdū in eis:
ſine ſupioris ꝯſilio vel aucto
ritate. Hec Alb. ī. iiij. ¶ Du
rādus ordinis minoꝝ in ſua
ſumma cōfeſſoꝝ li. j. ꝑte. i. d. j
dicit: ꝙ quotiēs ꝯfeſſor ſe in-
gerit ad cōfeſſiones audien-
das: totiēs ſe offert ad rñden
duz de quolibet: ⁊ interdū de
caſib⁹ inopinatis: ⁊ alias in-
auditis: ⁊ qōnibus ſeu caſib⁹
valde perplexis. Debet ergo
ꝯfeſſor ſcire diſcernere inter
pccā ⁊ differentias pctōrum.
¶ Unde ſcire debet cōfeſſor
ſi ea q̄ exprimit ſibi penitens
ſint pccā vel nō. puta an bel-
la principū ⁊ ipoꝝ exactiōes
ſint licita vel ne: et vtrū ꝯct⁹
qui fiunt ſint liciti vel illiciti.
⁊ qñ ad reſtitutionē teneat̃: ⁊
qñ nō: ⁊ an ei debeat ꝓhibe-
re cōmunionē: vel cōcedere:
q: ſi ꝯfeſſor iudicat licitū: qḋ
eſt illicitū: tā cofeſſor ꝙ̄ peni
tens in foueā cadunt. niſi for
te ꝓbabilis ignorantia eū ex-
cuſet: puta ſi hēt aliquē doc-
torē autēticū ⁊ famoſuz: cui⁹
opinioni innititur. Uñ ſi con
feſſor nō eſt expertus in caſi-
bus: ita ꝙ nec nouit dubitare
nec per ſe iudicare: cum peri-
culo aīe ſue audit cōfeſſiōes.
Hec durādus. Pe. de palu.
in. iiij. di. xix. oſtendit maiorē

ſcientiam requiri in eo qui ſe ingerit: ꝙ in eo qui ponit ad hoc a ſuperioribꝰ ſuis: ex obedientie iniūctione de. De primo pōt intelligi dictū rigoroſum. Duran. De ſcdo dictuz Tho. ⁊ Alb. Dicit. n. ipe pe. di. xix. q. j. ar. j. Omnis ſacerdos habet clauē ſcie ⁊ potentie. i. auctoritatē diſcernēdi: ⁊ potentiā ligandi ⁊ ſoluēdi: licet multi nō hn̄t ſciaz debitā ⁊ ecōuerſo. Multi nō ſacerdotes hn̄t ſciam: qui non habent auctoritatē diſcernendi Secundi quidē ſine peccato ſed primi cum peccato ſuo: ſi hoc ꝓcurarent: alias ſi inuiti ponerent excuſati ſunt: ſi propoſuerūt impedimentum nec ſunt auditi. Munus. i. officiū iudicādi neceſſariū eſt. Et pt ad hoc cōpelli. ſ. ad officiū iudicādi ⁊ ad prelationē: carens ſcia: ⁊ tūc non peccat: ſicut in religionibꝰ conſuetū eſt fieri Et ꝙ dicit gre. ꝙ ſi īdignus eſt: non debet obdire: ⁊ ſi dignus vir debet obedire: itelligendū eſt de illo q̄ hēt dfectus: qui ſunt iuris: videlicet irregularitatis: ⁊ tūc non dȝ obedire: niſi ab eo per diſpenſationē amoueat: alias tenet religioſus obedire alioq̄n q̄libet religioſus bonus: qui reputaret ſe indignū refugeret ⁊ ſic ſoli indigni ꝓmouerent ⁊ ponerent. Qui vero non coactus: ſ; ſpōte accipit poteſtatem: ſiue ꝑlationis. ſiue audiēdi cōfeſſiones: nō hn̄s ſufficiētem ſcientiaz: peccat. Sēd q̄ inuitꝰ ⁊ coactus nō accipit: ſ; ſuſcipit: non peccat. Un̄ ſine peccato ab inſcio hēri ⁊ ſuſcipi pōt. ſed accipi nō pōt poteſtas iudicādi vbi ſupra. hec pe. Si tn̄ in eo eſſet tāta ignorātia ꝙ oīno ineptus eēt q: nec etiā ſcit que Tho. ⁊ Alb. dicūt ſupra: credo ꝙ non excuſaretur a pctō: etiā ſi ex obediētia iniuncta poneret ſe ad id: ad quod omnino ineptus eſt: cum periculo animarum.

¶ An ꝯfeſſor teneat ſcire an pctā in cōfeſſione audita ſint mortalia vel venialia. §. iij.

Utrum antē confeſſor teneatur ſcire de oībus q̄ ſibi dicuntur in confeſſione: an ſint mortalia vel venialia. Hēricus in quolibȝ ſic reſpōdendo diſtinguit. Peccata ſunt in duplici genere. Quedam ſunt pctā: q: ꝓhibita: q: ſi nō eſſent ꝓhibita nō eſſent

peccata: vt ſunt oīa que ſunt
mere de iure poſitiuo: vt au-
dire miſſam dīe dn̄ico: ſemel
in āno ꝯfiteri ⁊ cōicare: ⁊ hu
iuſmodi. Et talia tenet̄ q̄libꝫ
ꝯfeſſoꝛ ſcire: niſi hēat cām ra-
tionabilē que eū excuſet: vt ſi
foꝛte tēpoꝛe ꝓhibitionis erat
in terra longinqua: vel in car
cere. Alia ſunt pctā: nō qꝛ ab
hoīe ꝓhibita: ſ3 qꝛ de natura
ſui mala ſunt: et ſi nō ꝓhibe-
antur: ⁊ hoꝝ quedā ſunt capi
talia: ⁊ iſta tenet̄ quilibet cō-
feſſoꝛ ſcire: ſaltē in generali:
ſ. ꝙ ſunt ſeptē pctā capitalia:
vt ſupbia: luxuria ⁊c̄. Hec e-
nim ſunt q̄ſi elemēta ⁊ pric-
pia: q̄ de neceſſitate quelibet
ꝯfeſſoꝛē ſcire opꝫ. Quedā ve
ro ſunt pctā que ſunt ſpecies
pcōꝝ capitaliū: vt illa que re-
cipiūt hoꝝ predicationem: vt
foꝛnicatio ⁊ ebrietas ⁊ hmōi
foꝛnicatio vero luxuria q̄daꝫ
eſt: ⁊ ebrietas q̄dam gula. Et
hoꝝ peccatoꝝ que ſunt ſpēs:
q̄daꝫ ſunt que iportant malū
de ſubſtātia ſui act⁹: eo ꝙ ſta-
tim noīata habeāt annexum
maluꝫ: vt foꝛnicatio: ⁊ de tali
bus etiā ꝯfeſſoꝛ ſcire tenetur
vtrum ſint moꝛtalia vel non.
Quedam vero de ſubſtantia
ſui actus non habent defoꝛ-
mitatē: ſ3 ex libidine facietis:
ſicut cognoſcere vxoꝛē ꝓpriā
nō eſt peccatū ō ſe: tū poſſet
quis vxoꝛē cū tanta libidine
cognoſcere ꝙ eſſet pcūm moꝛ
tale: vt ſi cā cognoſceret etiā
ſi nō eſſet vxoꝛ ei⁹: ⁊ de talib⁹
nō opꝫ ꝙ ꝯfeſſoꝛ ſciat vtrum
ſint moꝛtalia vel venialia: qꝛ
nec cōſitentē frequēter ſcire
opoꝛtet. Alia ſunt peccata: q̄
ſunt filie peccatoꝝ capitaliuꝫ:
vt illa pctā quoꝝ fines termi
nant ⁊ oꝛdinātur ad fines ca-
pitaliū: ſicut dolus ⁊ acq̄ſitio
rei iniuſte. ⁊ de talib⁹ peccatis
frequēter opiniones ſunt cō-
trarie iter doctoꝛes. ⁊ de tali-
bus nō tenet̄ ſimplex curat⁹
nō oꝛdinari⁹ ſcire vtrum ſint
moꝛtalia vel nō. ¶ Curat⁹ āt
oꝛdinari⁹: vt ep̄s ⁊ archiep̄us
⁊ ceteri alij ſupioꝛes p̄lati: te
net̄ ſcire: qꝛ ipi ſunt purgato
res: ⁊ tenēt alios purgare: ꝑ-
ficere ⁊ illuminare. ⁊ ideo te-
nēt ſcire nouū ⁊ vet⁹ teſtamē
tū. hec ille. Caueat āt ꝯfeſſoꝛ
ne ſit p̄ceps ad dandū ſniam
de moꝛtali: qñ nō eſt cert⁹ et
clarus. Et vbi in aliqua mate
ria varie opiniones ſunt q̄
pluriū ⁊ ſolēniū doctoꝝ: vtri

ſit licitū vel illicitum: ſicut de
non ſoluēdo decimas vbi nō
eſt conſuetudo: parati tn̄ ſūt
ad dandū ſi eccleſia peteret
qȝ quidā dicūt eos eē i ſtatu
dānationis. vt Inno. Alij ve
ro dn̄t ꝙ non. vt Tho. Jo. an
Archi. ⁊ de emptione iuriū
montis florētie. vel i preſtitis
venetoꝝ ꝙ qdā dn̄t eſſe vſu
rā: alij licitū dn̄t. ⁊ in multis
huiuſmodi. ꝯſulat tn̄ ſp ꝙ tu
tius ē. ſ. a talib⁹ abſtinere. ex
de ſpon. c. Juuenis. Non tn̄
ꝯdemnet ꝯ̄rium faciētes: ſeu
ꝯ̄riā opinionē tenētes. nec
ꝑpter hoc deneget abſolutio
nem. Sȝ vt dicit Anto. dicat
ꝯfeſſor ꝙ illud faciēdū nō eſt
tutū: ſed dubiū. ⁊ ideo bene ſi
bi ꝓuideat. ¶ Si aūt omnio
ꝯſcientia ꝯfeſſoris dictaret il-
lud eē mortale. ⁊ nō poſſet ꝯ-
ſcientiā deponere: qȝ tn̄ de-
beret ad ꝯſiliū ſapientū: nul-
mo modo dȝ facere contra cō
ſciētiā: qȝ peccaret mortaliter
xxviij. q. j. c. deinceps. §. vl. ex
his iuncta glo. Sȝ cū illō ta-
le eſſet cōtra cōem opinionē
doctoꝝ: et cōiter ſic ſeruatur
a ſapientiorib⁹: ꝙuis aliquē
doctorē audiret ꝯ̄riū tenere
non dȝ illi de leui adherere.

¶ Quō vero q̄s debeat de-
ponere ī hoc ꝯſcientiā erro-
neā vel ſcrupuloſā habes in
j. pte ſūme. ti. iij. c. de ꝯſcia
¶ Quod iteranda eſt confeſ
ſio in ſex caſibus. §. iiij.

Scire etiā tenetur confeſ-
ſor: qui ſunt illi caſus: in
quibus tenetur q̄s iterare ꝯ
feſſionem: qui ſunt q̄ttuor ſȝ
Pe. de palu. in. iiij. di. xvij.
q. v. ar. iij. Duo vero ſunt ex
pte confitētis. Prim⁹ ſȝ Pe
Tho. Ray. Hoſti. et omēs
alios. ſ. qn̄ aduertenter tacet
aliqȝ qȝ eſt mortale. vel cre-
dit: vl' ꝓbabiliter. dubitat eſ-
ſe mortale ex verecundia vel
alia cauſa iniuſta: tunc etiam
mortaliter peccat: cōmittēdo
fictionem in ſacramēto: ⁊ no-
tabilem irreuerentiā: ⁊ ite-
rare tenetur talē confeſſionē
Si tamen talis confitetur ei
dem cui ⁊ pri⁹: ⁊ ille habet in
memoria peccata eius: ſufficit
dicere illud occultatū et illā
fictionem ſecundum Durā.
ordinis minorum: immo eti-
am ſi non haberet in memo
ria: vt patet in fine. v. caſus.
Sed ſi dimitteret ex aliqua
iuſta cauſa: puta: quia ꝓbabi-
liter dubitat cū ſollicitantē

ad malum de quo cōfitet᷑: vel reuelatorē cōfeſſiōis: vel dicē do id cū ſit cōfeſſor manifeſta ret pctūm qđ audiuit: puta ſi īiuſte abſoluit cū nō d̄beat: ⁊ in his caſib⁹ nō habēdo copi am: niſi talis cōfeſſoris: cui cō fitēdo aliqđ p̄dictorū ſequerē tur: tūc ſatis videt᷑ ꝙ ſit excu ſatus. Dicit ēt p̄dict⁹ Durā. ꝙ ſi ex ignorātia craſſa ⁊ ſu pina aliqđ retinuit mortale: qꝛ noluit cogitare de ſuis pec catis: tenet᷑ totū iterare: ſec⁹ ſi ex ignorāt a probabili: qa tunc ſolum illud qđ dimiſit. ¶ Secundus eſt ſm̄ Tho. ⁊ Pe. quādo nō īpleuit pniam ſeu ſatiſfactionē iniunctā pro mortalibus: ex cōtēptu: vł ex negligētia et eſt oblitus eius. Si. n. eius recordaret᷑ adhuc poſſet pficere: ⁊ tūc perficien do iterare nō tenet᷑: ⁊ p̄cipue qñ nō eſt ſibi pfixus termin⁹ quē nō poſſit trāſgredi: ꝙuis ſibi ſit declaratum in quo ip ſam debeat facere: vel in alio tp̄e ipſam ſupplere. Eo ipſo aūt ꝙ facit ſibi ꝓpoſitum nō implendi pniam ſibi iunctaꝫ pro mortalib⁹ ex negligentia vel ɔtēptu: peccat mortaliter qꝛ tenet᷑ ad illā ſub precepto. Secus vero eſt: de pnia iniū cta pro venialib⁹: ad quā nō tenet᷑ de neceſſitate ſm̄ Tho. Idem ſi pniam iniunctā pro mortalib⁹ dimitteret ex ipoſ ſibilitate: puta īfirmitate ⁊ hu iuſmodi. Poſſet tn̄ pnia in iuncta ab vno confeſſore mu tari ab alio cui ɔfitet᷑: etiā ſi ne audientia ɔfeſſiōis pcōꝝ illoꝝ ꝓ quib⁹ erat impoſita: ſm̄ Pe. de pal. De hoc vide. ſ. iij. p. ſum. ti. xiiij. c. xviij. §. fi. ¶ Terti⁹ caſus ſꝫ pe. tho. ray. ⁊ hoſti. eſt ex pte cōfeſ ſoris: videlicet qñ notabiliter eſt ignorās ſacerdos: ita ꝙ ne ſcit diſcernere iter mortale ⁊ veniale de cōmunibus pecca tis: ⁊ p̄cipue cū penitēs habꝫ caſus intricatos ⁊ difficiles. Concor. Durā. ⁊ addit. ⁊ hoc niſi penitens ſit peritus ⁊ in ſtruat cōfeſſorē. Cum autē va dit ad cuꝫ quem ſcit idiotā ⁊ ignorantē: tenet᷑ iterare. Hec Durā. qđ videt᷑ intelligendū qñ pōt hēre aliū ſufficientem Nam ſi aliū hēre non pōt: et multomagis qñ eſt in piculo mortis: pōt ⁊ dēt confiteri ei quē hꝫ. Vñ Aug. dic̄. de pe. di. vj. c. cui āt. Qui vult ɔfite ri vt inueniat grāꝫ: ſacerdotē

querat ſcientẽ ſoluere ⁊ ligare. ¶ Quart⁹ caſus eſt ex parte ↄfeſſoris. Eſt aũt ex ipotentia abſoluendi ſʒ Pe. Tho. Ray. ⁊ Hoſt. ꝙ pōt eē dupliciter ſʒ Pe. de pal. ⁊ Durã. vl' q: hẽt poteſtatẽ artatã ab ſoluendi: q: .ſ. ab aliq̃bus peccatis nō pōt abſoluere. ſupiore reſeruãte ſibi illos: ⁊ tñ ab illis de facto abſoluit. Et confeſſus illi cũ ei hoc ↄſtat: tenetur iteꝝ ↄfiteri: nō quidẽ oĩa ſm Pe. de pal. ſ; illa tãtũ de q̃b⁹ nō potuit abſolueꝛ. Aut hoc eſt q: nullã habuit poteſtatẽ: ⁊ hoc q: nō erat ſacerdos ꝗuis reputaretur: vel q: nō ſubditus: vel q: intruſus. aut q: excōicatus vel ſuſpenſus ab officio huiuſmōi: ⁊ abſolutus a tali. cũ illi hoc ↄſtat teneꝫ iteꝝ cōfiteri: q: realiṫ: nō eſt abſolut⁹: ꝗuis ignorãtia facti excuſet eũ in conſpectu dei ac ſi eſſe tabſolutus. dum neſcit ſm Tho. in quolibet. j. q. ix. ad. iij. Sed pe. de pa. in. iiij. di. xvij. q. vj. ſic diſtiguit ⁊ notabiliṫ. ¶ Quia aut ĩpedimentũ qd̄ habet abſoluens eſt iuris diuini vel humani: ſi iuris diuini: videlicet q: nō fuit baptizat⁹ talis; vel non ordinatus. ⁊ in hoc caſu abſolutus a tali teneꝫ iteꝝ ↄfiteri. hoc ſcito. nec papa poſſet ꝺ contrario diſpẽſare. Si vero ĩpedimentũ eſt iuris humani. puta q: ſuſpẽſus eſt vl' excōicatus ⁊ hmōi: tũc impedimentũ aut eſt notoriũ: aut occultũ. Si notoriũ: puta q̃a manifeſte vel publice verberauit clericũ: ꝓpter qd̄ eſt excōicatus notorie: aut manifeſte ĩtruſus. ſ. ꝓpṫ cōceſſionẽ ſeculariũ poſit⁹ in eccleſia curata: ⁊ nō ꝑ canonicã cōceſſionẽ: ꝓpter qd̄ titulum nō habet nec poteſtatẽ ſuꝑ parrochianos illi⁹ eccleſie: talis cōfeſſus iſti: teneꝫ iteꝝ cōfiteri hoc ſcito. Si vero impedimẽtũ eſt occultũ: tũc autẽ confitẽs ſcit illud impedimentuꝫ: aut neſcit. Si ſcit: cōfitẽdo illi teneꝫ iteꝝ cōfiteri: ⁊ peccat mortaliter cōmunicando illi in diuinis. Sed ſi neſcit ĩpedimentũ qd̄ etiã aliis occultum eſt: ⁊ hoc ignorãtia facti puta percuſſerat clericũ nullo vidente: tũc nō teneꝫ iterare. Argumentũ ad hoc: ꝺ ſententia ſerui qui liber putabatur publice que rata eſt. Sed ſi hoc neſciret ignoratia iu-

ris: puta q: ſcit illum percuſ-ſiſſe clericū: ſ credit nihilominus ipm poſſe audire ↄfeſſiones: non excuſat propter hoc quin teneat iterare ↄfeſſionē ſm Pe. de pal. ¶ Quint⁹ caſus in quo quis tenet iterare ↄfeſſionē ſm Pe. de pal. vbi ſupra: eſt impedimētū ex pte ↄfitentis ſcitū vel oblitū: vel ignoratū ꝓbabiliter: puta q̄a erat excōicatus maiori vl' minori excōicatione: licet neſciret: ⁊ cū poſtea ſciuit tenet iterū ↄfiteri ſic abſolutus: q: ligat⁹ excōicatione abſolui nō potuit a peccatis: et ꝓbabilis ignorātia pſeruat a culpa ⁊ a pena irregularitatis: ſ nō facit eū nō eſſe excōicatum: ꝓp qḋ ſi tunc eligeret: vel ſibi beneficiū cōferret ignorantia nō faceret: ꝙ ſibi aliqḋ ius acquireretur. c. aplice. ex̄ ḋ cle. excō. mi. in glo. Eſt aūt minus capax ſacramētoꝝ: a quoꝝ participatiōe directe excludit: ꝙ quorūcūqꝫ alioꝝ. ⁊ ideo abſolutio. nulla. ¶ Et dicit idem Pe. ꝙ in hoc caſu ēt in alijs in q̄bus quis tenet iterare ↄfeſſionē: ſi ↄfitetur eidē: non oporteret iterare peccata explicite ſ ſolū implicite: dicendo: peccaui in ill's que alias vobis dixi: ſicut ſi nulla fuiſſꝫ abſolutio de facto. Dilata. n. abſolutio p multos dies fieri pōt: et ſi ipſe oblitus fuerit dū tn̄ penitētia et pct̄⁹ inotuerit: q: ſi nō taxaſſet pniaꝫ: tūc oporteret ad memoriaꝫ reducere: vt modreretur iuſte: ꝓp qḋ remittens ad epm: ſi non abſoluat: debet pniato inoteſcere ꝙ poſt redituꝫ abſolnēs iniūget dicens: facies qḋ tibi dixi: q: ligare nō ḋbet anteꝙ abſolueret: ita ⁊ in propoſito. Hec Pe. di. xvij. q. v. ar. iij. Guil. ēt dicit ꝙ pnia⁹ nō req̄rit tantā cōtinuitatē agendo rū: ⁊ dicendoꝝ ſicut alia ſacramēta. Sed in vna dīe poteſt fieri pars cōfeſſionis: ⁊ i alia die altera. vel in vna die cōfeſſio audiri: ⁊ in alia impedi abſolutio: ⁊ iniungi penitentia peccatoꝝ. ¶ Sextus caſus eſt quando quis facit confeſſionem in mortali: ſine propoſito abſtinēdi. Sed quia iſte caſus habet varias opiniones ⁊ eſt ſatis difficilis: declarabitur in ſequenti. §.

¶ An valeat confeſſio ab incontrito facta: vt eam iterare non oporteat. §. v.

Uſna ex conditionibus cõfeſſionis eſt: ꝙ ſit lachrymabilis. i. cum dolore ſeu diſplicentia de peccatis: ſaltem ſm rationem. ¶ Unde querunt doctores vtrũ confeſſio facta a non contrito: quia. ſ. nõ dolet ſufficienter: vel non proponit ſe abſtinere a peccatis: valeat ita ꝙ nõ teneat eã iterare. Et rñdet Pe. de pal. in. iiij. d. xvij. q. viij. ꝙ ad hãc queſtionẽ eſt triplex modus dicendi. ¶ Primꝰ eſt: ꝙ non valet ad remiſſionem culpe: nec pene: nec tũc nec recedente fictiõe: vnde: ⁊ tũc tenetur iterare: ⁊ hec eſt opinio gof. in quolibet. Ray. ⁊ Hoſt. in ſumma benauẽ. in. iiij. Durã. Rob. Olchot. ⁊ Uincen. in ſpeculo hiſtoriali. ¶ Secundus modus dicẽdi eſt: ꝙ talis ꝯfeſſio valeat ad remiſſionem culpe: qñ impenitens cõfitetur ⁊ abſoluitur: licet tũc nõ recipiat fructũ cõfeſſionis tñ recedente fictione recipiet ſicut dicitur de baptiſmo. Et ratio huiꝰ opinionis forte eſt: q: ſicut in baptiſmo imprimit caracter: ad quez recedẽte fictione ſeqtur gratia: ita in penitentia imprimitur quidam ornatus ad quẽ recedente fictiõe ſequitur gratia. Et hec eſt opinio Pe. Tho. Ricar. in. iiij. diſt. xvij. Jo. ⁊ Ber. in glo. videt etiã eſſe Gratiani de pe. di. j. c. mẽſuraz. in. §. ſequenti dicit. n. ꝙ nõ eſt neceſſe ꝙ peccã que ſemel ſacerdoti ꝯfeſſi ſumus: eadez denuo ꝯfiteamur. ¶ Eſt ⁊ tertiꝰ modus dicendi concordans ambas. Aut. n. talis nõ habet intentionez cõfitendi ſacramẽtaliter ⁊ abſoluendi: ſz deridẽdi: aut habet intentionẽ cõfitendi. Jn primo caſu nõ liberatur a pcepto diuino de confeſſione: q: ſine intentiõe nõ põt ſuſcipi eſſentia ſacramẽti qõ ꝯſiſtit in vſu. vñ tenet iterum ꝯfiteri. Si autẽ intẽdit: tunc diſtinguẽdũ eſt: q: intẽdẽs iplere pceptũ ⁊ ſuſcipere verum ſacramentum quod eccleſia confert: aut nullam habet penitentiam de ſuo peccato: aut aliquam. ſi nullam tunc penitentie ſacramentuz non ſuſcipit: quia poteſtas huius ſacramenti eſſentialis que conſiſtit in actu ſuſcipiẽtis: eſt actus interior. vnde ſine eo non eſt: ſicut non eẽt matrimoniuz ſi quis intende

ret veꝝ ſacramētuꝫ ſuſcipere
nō tn̄ cōſentire niſi in carna-
lē copulā ⁊ ad tēpus. Sed ſi
aliquā habet penitētiā de pec
catis ſuis: tūc iterū diſtinguē
dū eſt: qꝛ aut talē habet peni-
tentiā ꝙ ſufficit cū ſacramen
to: puta attritus accidit ad cō
feſſionē ex quo fit ibi cōtritꝰ
vi clauiū: vnde fugaꝛ fictio: ⁊
ſic non hēt dubiū: qꝛ ⁊ ſacra-
mentū ſuſcepit ⁊ effectū eius
ſ. remiſſionē peccatorū. vnde
non teneꝛ iterare: ⁊ ſimiliter
imo fortius: ſi accedit cōtritꝰ
Si vero hēt talem pn̄iam: ꝙ
non ſufficiat cum ſacramēto
ad gratiam: quia nec etiaꝫ at-
tritꝰ accedit: tūc eſt vera opi-
nio Tho. ſ. ꝙ recedēte fictio-
ne tūc incipit valere ꝯfeſſio ⁊
no teneꝛ cōfiteri niſi fictionē
ſuam: puta ſi habuit quendaꝫ
dolorē imperfectū: ſed qꝛ nō
ſufficiēter diſcuſſiſſet cōſcien-
tiā ſuā: putabat āt diſcuſſiſſe
quantū ſufficiebat: vel ſi dole
bat de pctō preterito nō ꝓpo
nēs cauere in futuro: aut ecō
uerſo: vel dolor nō erat maxi
mꝰ ſicut debebat. ipe tn̄ ſm̄
cōſciam ſuā nō erat fictus li-
cet ſecūdū veritatē eſſet: ⁊ ſic
nihil celauit qđ crederet mor
tale. per conſequens ſecūduꝫ
ſuū iudiciū cōcurrebāt oīa q̄
erāt neceſſaria: poſtea autem
certificatus de errore ſue con
ſciētie: penitet de illo defectu
¶ Poteſt igitur opinio tho:
m̄ltis modis ſaluari. ¶ Uno
modo loquēdo de eo qui fic-
tus eſt priuatiue non poſiti-
ue: q̄a. ſ. habet dolorē: ſed ita
īperfectū ꝙ nec cum ſacramē
to actu ſuſcepto ſufficit ad cō
tritionē: nihilominus tamen
hāc imperfectionē que eſt fi-
ctō nō confitetur. quia credit
ſe ſufficiēter diſpoſitus: ⁊ ſic
non ſciēter celat peccatuꝫ: qđ
fuit in hoc: qꝛ. ſ. non examina
uit conſcientiā ſuam ſicut de
buit. ⁊ ſic qꝛ erat error iuris
diuini nō tollit fictionē reſpe
ctu vltimi effectus ſacramen-
ti: q̄a improbabilis: vnde non
excuſat: ſed eoipſo quo error
tollit fictionē que excludit eſ
ſentiam ſacramēti: vnde veꝝ
ſacramētū fuit. Tali ergo q̄
verū ſacramentū ſuſcipit: or-
natus imprimiꝛ: ſꝫ grā nō da-
tur: ſed poſtea quādo redit ad
cor: ⁊ recolit ſe non bn̄ feciſſe
debitum ſuum: ⁊ ex negligē-
tia ſua aliqua oblitū: tunc in-
cipit valere ꝯfeſſio: ⁊ nō tene

tur ɔfiteri illa que prius. con
feſſus fuit ſic fictus: quia nõ
fuit dimidiata ex intẽtione: ſ;
ſolũ illam fictionem tenetur
iterũ confiteri. Si autẽ fuiſ-
ſet fictio poſitiue: quia. ſ. non
dolet ⁊ ſciẽter celat: fuiſſet cõ
feſſio nulla: vł ſi cõfeſſus fuiſ
ſet nõ debuiſſet ſibi dari ab-
ſolutio. Sꝫ ſi data ei fuit: du-
bium eſt vtrũ ornatus ſit im
preſſus. in quo caſu tho. non
põt intelligi. ¶ Secũdo mo-
do põt intelligi opi. tho. quã-
do eſt poſitiua fictio q̃tuꝫ ad
hoc ꝙ nõ dolet: nec ꝓponit
abſtinere: tunc iſta fictio nõ
occurrit ſibi vt confitẽda nec
actu cogitauit ꝙ teneaẗ eã cõ
fiteri: tũc. n. eſt ſicut de pecca
to qd occurrit quidẽ: ſed non
credit ꝙ ſit peccatũ: aut ꝙ ſit
mortale ⁊ de neceſſitate confi
tendum: ꝑinde eſt ac ſi fuiſſet
oblitus per negligẽtiã: nec fe
ciſſet debitũ ſuũ de ſcrutãdo
cõſcientiã ſuã: in quo caſu ſo-
lũ illud confitẽdũ eſt: ⁊ ẽ verꝫ
ſacramẽtũ: licet ſit hic ignorã
tia iuris diuini ibi facti: ⁊ hoc
mõ põt ſuſtineri dictũ tho. i
iiij. di. xxj. q. ij. ar. ij. in ſolutõ
ne vltimi ar. vbi dicit ꝙ igno
rãtia iuris diuini nõ excuſat
a fictione: ⁊ ſic talẽ vocat fic-
tũ. ¶ Tertio modo põt ſuſti-
neri opinio tho. loquẽdo d il-
lo qui confitetur eidẽ cui pri
us: ⁊ tũc non oportet iterare
confeſſionẽ primã factã ei: li-
cet fictã: ẽt ſi ipe ſacerdos nõ
recoleret pccã pri⁹ ſibi dicta:
q̃a nec qñ confeſſio itegra ẽ:
oportet ꝙ recolet actu a prici-
pio vſq; ad finem: ⁊ maxime
q̃a hoc ſufficit. ſ. abſoluere ab
oĩbus: ⁊ iniungere pñiaꝫ pro
fictione: ⁊ ꝓ alijs ꝙ faciat pe
nitẽtiã ſibi iniũctã. Itẽ pau-
lopoſt dicit idẽ ꝑe. de pal. ꝙ
cũ confitẽs exprimit fictionẽ
ſuã: puta dicit ſe nõ poſſe: vel
nõ velle ꝓponere abſtinere ĩ
futurꝫ: quẽ abſoluit ſacerdos:
q̃uis nullo mõ debeat abſol-
ueẗ: alias peccaret abutẽs cla
ui: nec valeret ſibi tũc illa ab
ſolutio: tñ ex quo itẽdit abſol
uere: ⁊ ſcḋm verꝫ conferre: vi-
deẗ ꝙ cõferat: ⁊ ſi tũc non ha
bet effectũ ꝑꝑ illi⁹ idiſpoſitio
nẽ: hẽbit tñ poſtea qñ ɔtereẗ
vel ex pactione vł diſpoſitõe
ornatus manẽte. ¶ Et ſi dica
tur ꝙ q̃uis ſit ibi forma: non
tñ materia: ergo nõ eſt ſacra
mẽtũ: materia. n. eſt peccator
cõtritus. Dicẽdũ ꝙ quando

…IOTECA
UNIVERSITARIA
DE
GRANADA

fibi ſua fictio non occurrit: vt
cōfitenda. tunc non eſt cōfeſ-
ſio dimidiata: ⁊ quando ſuam
dicit fictionē cū alijs pecca-
tis eſt confeſſio integra: ⁊ ſic
materia perfecta cui materie
pōt imprimi forma. Quod ſi
fiat verū ſacramētum erit: ꝙ
uis fieri non debeat: ſicut ſa-
cerdos habens hoſtiā ſuper
altare pollutum non deberet
quidem celebrare. Si tñ cele
brādo verba ꝓferret: euchari
ſtia vera eſſet. Peccatoꝛ.n. ē
materia: ſed imūda: niſi ſit ſal
tem attritus: vel confeſſio ſi
ne attritione eſt materia im-
munda. hec Pe. de palu. in
iiij. di. xvij. q. viij. ar. ij. ⁊ .iij.

¶ De attritione ⁊ cōtritiōe.

Et quia dictū eſt de cōtri
tione ⁊ attritiōe quomo-
do penitēs ſup ipſis debeat i
ſtrui a confeſſore. Ideo de ea
clarius dicendum eſt. ¶ No-
ta ergo ſm tho. in. iiij. d. xvij
ꝙ differentia eſt inter attriti
onem ⁊ contritionē. Nam at
tritio importat quandam di-
ſplicentiā de peccatis: ſed im-
perfectā. Unde attritus .i. ali
quo modo tritū: ſed contritio
importat perfectam diſplicen
tiam de peccatis. vnde contri
tum .i. ſimul totū tritū: ⁊ in
puluerē redactum. ¶ Eſt aūt
cōtritio ſm Pe. in. iiij. d. xvij
dolor voluntarie aſſumptus
pro peccatis cū ꝓpoſito cō
fitendi ⁊ ſatiſfaciendi. ⁊ ſcdm
eundem ea di. oportet ꝙ con-
tritio habeatur de omni pec-
cato mortali. ⁊ ratio eſt qa in
oī peccato mortali eſt actua-
lis auerſio volūtatis a dō. Et
qꝛ cōtraria cōtrarijs curanť:
iō oportet ꝙ ī omni remiſſio-
ne peccatoꝝ ſit actualis con-
uerſio ad deū. ⁊ auerſio a pec
cato. ⁊ hoc dicitur contritio.
De peccatis aūt oblitis ſuffi-
cit cōtritio generalis cum co
natu ad recordandū ⁊ dolen-
dum. Dolere etiam debet de
obliuione peccatoꝝ que con-
tingit ex negligētia ¶ Si aūt
querať ſi ſpecialis cōtritio de
quolibet peccato requirať: vľ
ſufficiat vna generalis pro oī
bus: ſicut reſpōdet tho. ī. iiij.
di. xvij: ꝙ quantum ad princi-
pium cōtritionis. ſ. cum quis
de peccatis ſuis cogitans do-
let: ⁊ ſi non dolore contritio-
nis: ſaltē dolore attritionis:
oportet ꝙ ſit ſpecialis dolor d
peccatis que quis habet ī me
moria: ſed quantum ad termi

num qui eſt dolor tam gra-
tia informatus: ſufficit ꝙ ſit v
na cōis cōtritio de omnibus:
tunc enim motus ille agitur vir
tute omnium diſpoſitionum
precedentium. Et quia nemo
ſcit vtrum habeat gratiam: q̄
requiritur ad contritionem:
ideo nemo poteſt eſſe certus
de ſua contritione: nec per cō
ſeq̄ns de remiſſione. ¶ Et di
cit Ricar. i. iiij. di. xvij. ꝙ ſi ꝯ
fitēs in peccato mortali eſt at
tritus de ſuo peccato: vt ꝓba
biliter poſſit preſumere ſe eē
diſpoſitū: non peccat abſoluti
onem recipiendo: immo fre-
quenter virtute clauiū per ſu
ſceptionem abſolutionis: for-
matur ſua attritio: ⁊ fit cōtri
tio. ¶ Itē nota ꝙ duplex eſt
contritionis dolor ſecundum
Tho. ⁊ Pe. in. iiij. di. xvij. ſ. i
tellectualꝭ: qui eſt quedā per
fecta deteſtatio peccati ſecun
dum rationem: ⁊ dolor ſenſi-
bilis: q̄ eſt dolor excitatus in
parte ſenſitiua cum alteratōe
⁊ afflictione corporis. ¶ Pri-
mus dolor requiritur de ne-
ceſſitate ad remiſſionē pecca
ti: ⁊ ille ēt ſolus eſt ſufficiens:
qꝛ ſicut peccatū mortale ſuffi
ciēter cōmittitᷣ per ſolū actū
volūtatis: ⁊ per cōplacentiā
deliberatā rōnis: ita ſufficien
ter deſtrui pōt per deteſtatio
nem volūtatis ⁊ diſplicentiā
rōnis. ⁊ hoc ē ēt in ptāte nr̄a
ꝑſuppoſita gratia ¶ Secūdꝰ
dolor. i. ſenſibilis ēt valet ad
remiſſionē peccati: ſ; nō ē ne-
ceſſariꝰ: ſ; de ꝑfectiōe ꝯtritio
nis: nec ē in ptāte nr̄a ēt ꝑſup
poſita gr̄a. Itē dolor intelle-
ctualis nō pt̄ eē nimiꝰ ſic̄ nec
charitas a q̄ ꝓcedit pōt eē ni
mia: ſ; ſenſibilis pōt eē nimiꝰ
⁊ iō oportet ꝙ ſumatᷣ pro mē-
ſura debita ad conſeruationē
ſubiecti: ſic̄ et ieiunijs ⁊ alijs
corpis afflictionibꝰ. ¶ Item
no. ſm tho. in. iiij. di. xvij. ꝙ
vera cōtritio ſemꝑ debꝫ rema
nere i habitu. i. ꝙ ſꝑ dꝫ ha-
bere iſtā diſpoſitionē: ꝙ qn̄ re
cordatᷣ de peccatis cōmiſſis:
hēat diſplicētiā ſaltē ſꝫ rōnē.
¶ Itē ſm Pe. in. iiij. di. xvij
dolor maior intellectualis dꝫ
eſſe de maiori peccato habitu
aliter non actualiter: ſi con-
ſiderentur peccata in com-
muni: inquantum ſunt of-
fenſa dei. Sed etiam in ſpeci
ali dolor debet eſſe maior de
maiori peccato: quia maio-
rem rationem doloris habet

maius peccatum. Dolor vero
ſenſibilis conueniēs ētiā eſt v
bi ſit maior ꝺ maiori: quis nō
ſit de neceſſitate. ¶ Itez ſm
Tho. in quolibet. i. q. v. ar. j.
Idem Pe. de pal. in. iiij. diſ.
xvij. q. j. ar. vj. ⁊ Inno. Cōtri
tꝰ dȝ magis diligere deuȝ ꝙ̄
ſeipȝ: culpa aūt eſt cōtra deū:
pena vero eſt cōtra ſeipſum.
Ideo dȝ ꝯtritus eligere poti
us oēm penā ſuſtinere: ꝙ̄ de
um offendere. Deſcēdere aūt
ad hāc penā vel ad aliam nō
tenetur: imo faceret fatue ꝺſ
cendendo ad iſta particularia
vel aliū ſup hoc ſollicitando.
¶ Sexdecim ꝯditiones q̄ re-
qrunt in oi bona cōfeſſione.

POnit autē tho. in. iiij. d.
xvij. q. vlt. ar. iiij. q. iij. ad
iiij. ꝙ confeſſio bona debȝ ha-
bere ſexdecim conditiones q̄
his continentur verſibus.
¶ Sit ſimplex: hūilis cōfeſ-
ſio: pura: fidelis. Atqȝ freqnſ
nuda: diſcreta: libēs: verecun
da. Integra: ſecreta: lachry-
mabilis: accelerata. Fortis ⁊
accuſans: ⁊ ſit parare parata.
¶ Sit ſimplex. i. non recitet
in confeſſione niſi id quod ꝑ-
tinet ad declarationez ſui pec
cati; ⁊ etiā quantitatē: ⁊ non
alie hiſtorie miſceantur?
¶ Sit hūilis. vt ſe miſeꝝ ac
pcōrē ignoſcat ſine fictiōe.
¶ Pura. i. recta intentione:
non vt reputetur bonus: vel
laudetur ab hominibus.
¶ Fidelis: ideſt vera ⁊ ſine vl
la falſitate: vt non dicat q̄ nō
fecit. vel etiā habeat fidem ꝺ
remiſſione peccatorum ſuoꝝ
ſi vere ipſum penitet.
¶ Atqȝ frequēs. i. ſepe ꝯfite
atur. Iſtud tn̄ ē de bene eſſe
ꝯfeſſiōis: ⁊ nō de neceſſitate.
¶ Nuda. vt. ſ. nō inuoluat ob
ſcuritate verboꝝ: ſꝫ dicat ver-
ba vt intelligat pcūm ſuū: cū
circūſtātijs ſaltē neceſſarijs.
¶ Diſcreta. vt maiora cū ma
iori pōderoſitate dicat: vel nō
plura ſimul: ſꝫ diſtincte loquē
do: ⁊ dicendo numeꝝ: ſi fieri
vel ſcire pōt: vel ēt vt diſcre-
to ⁊ ſufficienti ac perito con-
feſſori cōfiteatur peccata ſua.
¶ Libēs. ideſt volūtaria non
coacta timore verboꝝ: vt pue
ri: vel timore penaꝝ tp̄alium:
vel infernaliū principaliter.
¶ Verecūda. vt erubeſcat et
nō ſe iactet: vel mēte glorieſ
propter ſeculi vanitatem ali-
quam: ⁊ precipue ibi confun-
datur in ratione reſpectu ꝺi-

vine maieſtatis offenſe.
¶ Integra. vt nihil retineat de his que omiſit: precipue õ mortalibus.
¶ Secreta. vt nõ publice: ſ occulte ſacerdoti dicat pecca- ta ſua qui cũ poſſit abſoluere
¶ Lachrymabil'. vt doleat de peccatis cõmiſſis: et deteſtet ea: ſaltẽ intellectu rationis.
¶ Accelerata. vt ꝙ citius ꝑt cõmiſſo pcõ. hoc ad bñ eẽ ẽ.
¶ Fortis. vt nihil omittat ꝑ verecũdia Et accuſans. idest accuſans ſe ꝛ non alios: nec i confeſſione ſe excuſet: et ali- os inculpet.
¶ Et ſit parere parata. i. adĩ plere pniaꝫ ſibi iniũctã: ꝛ fa- cere ea que hꝫ neceſſario face re. vt aliena reſtituere; ſi hẽt: ꝛ huiuſmodi.
¶ Explicit ſcđa pars: que eſt de ſcientia: que requiritur in confeſſore.

¶ Incipit tertia pars de bo- nitate ꝯfeſſoris. Et primo q̃- lem ipm oportcat eſſe i exer- citio talis officij. §. primus.

DE bonitate confeſſoris i ſe: ꝛ in exercitio talis of- ficij. Dicit Augu. de peni. di. vj. ca. Qui vult cõfiteri. Sa- cerdos ante quẽ ſtatuitur oĩs langor: i nullo illoꝝ ſit iudicã dus: que in alio iudicare eſt ꝓmptus. Iudicans. n. alium qui eſt iudicãdus: cõdemnat ſeipſum. cognoſcat igitur ſe: ꝛ purget in ſe qđ videt alios ſibi offerre. Caueat vt a ſe pij- ciat q̃cqđ in alio dãnoſuꝫ re- perit. Animaduertat quideꝫ qđ dicitur. Qui ſine pccõ eſt veſtrum ꝛc. Ideo. n. liberauit peccatricẽ: q2 nõ erat qui pro iiceret lapidẽ Q̃uo lapidaret qui ſe lapidãdũ cognoſceret. Nullus. n. erat ſine peccato: in quo intelligitur oẽs fuiſſe reos. Nam venialia peccata ſemp remittebantur ꝑ ceri- monias Si qđ ergo pcũm in eis erat: criminale erat. Dete riores ergo in hoc ſunt ſacer- dotes: ſe pri⁹ nõ edificãtes: il lis qui dñm obſeruabant in- ſidijs. hec augu. ¶ Secũdũ enim tho. in. iiij. ꝛ Alb. audi- ens cõfeſſionẽ cũ conſcientia mortalis peccati: mortaliter peccat. Tamẽ effectũ ſacra- mẽti confert cũ ſacramẽto: ſi non eſt preciſus vel ſuſpẽſus: ꝗtũcũqꝫ alias malus. Unde Augu. j. q. j. c. dictũ. Dictum eſt a dño i Nũeris ad Aaron

Uos ponite nomen meū ſuper filios iſrael: et ego dn̄s benedicam eos: vt gratiā tradi- tam per miniſteriū ordinati: trāſfundat hominib⁹: nec voluntas ſacerdotis ꝓdeſſe vel obeſſe poſſit: ſ meritū bn̄dictionē poſcentis. Quia autē dicit ca. q. Remiſſionem peccatoꝝ nō dāt auari et ſimilia intelligit ſm glo. vel ſimpliciter de precisis: vel ſi intelligatur de tolleratis: tales non dant ex merito vite: ſcilicet non ſunt digni dare.

¶ Duo q̄ dʒ habere ꝯfeſſor.

Debet autē confeſſor precipue habere duo ſcilicet timorem vnde fiat circunſpectus: et zelum animarum: vnde ſit ſollicitus circa ea que neceſſaria ſunt. ¶ Quantū ad primū ꝯſiderare debet ꝙ ipſe eſt vt mare eneū in templo dn̄i: vbi lauabant ſacerdotes et leuite animalia offerenda in ſacrificiū. Un̄ ex imundicijs a quib⁹ illa abluebātur: efficiebatur imundum. Un̄ Greg. in paſtorali dicit: ꝙ fit plerumq̄ʒ vt anim⁹ paſtoris: audita tentatione ouis: et ipſe tenet: et idō cū timore et tremore dēt poni: et nō ſe ingerere: et cū leuitate et cum riſibus ibi ſtare Unde in figurā Moyſes vt dicit Exod. xxviij. fecit labiū eneū de ſpeculis mulierū in quo lauarent ſacerdotes ſancta ſanctoꝝ ingreſſuri: et ſignificat ſcripturā: vbi ſunt exempla ſanctaꝝ animaꝝ ad quam debet ſepe inſpicere ad vidēdū maculas ſuas et intelligendum inſidias diaboli. Unde ſubdit grego. vbi ſupra. Hec nequaꝙ ſunt timenda paſtori qꝛ deo penſante cūcta ſubtiliter: tāto facili⁹ liberat quis a ſua: quantomagis tentatione fatigatus aliena. ¶ Quantū vero ad zelū dicit grego. ꝙ nullum ſacrificiū ita deo acceptum eſt: vt zelus animaꝝ Et fructū huiuſmodi oſtēdit Jaco. c. v. vbi poſt ꝓmulgationē ꝯfeſſionis dicit. Qui cō uerti fecerit peccatorē ab errore vie ſue ſaluabit animā eius a morte. et charitas operit multitudinē peccatorum Non autē minus trahūtur ad deum per confeſſionē anime quando diligenter fit ꝙ per predicationem: moderno tempore vt experiētia docet. Debet ergo non tardare qui vocatur ad huiuſmodi.

¶Quomodo ſe habere debeat confeſſoꝛ erga penitentem §.ij.

Dicit Augu. de pe. di. vj. ca. j. poſt medium. Diligens inquiſitoꝛ: ſubtilis inueſtigatoꝛ: ſapienter ꝛ q̄ſi aſtute interroget a peccatoꝛe que foꝛſitan ignoꝛat: vel pꝛe verecūdia velit occultare. Cognito aūt crimine: varietates ei⁹ inueſtigare non dubitet ꝛ locum ꝛ tēpus ꝛc̄. quib⁹ cognitis adſit beniuolus: paratus erigere: ꝛ ſecū onus poꝛtare: Habeat dulcedinē i affectione: pietatē in alteri⁹ crimine diſcretionē in varietate. Adiuuet cōfitentem oꝛādo ꝛ alia pro eo bona faciēdo. Semp iuuet leniēdo: ꝯſolando: ſpem pmittēdo: ꝛ cū opus fuerit etiā increpādo. Doleat loq̄ndo: inſtruat operādo: ſiat pticeps laboꝛis: ſi vult eſſe particeps gaudij: doceat pſeuerantiam. Hec Augu. ¶Ex verbis Augu. patet ꝙ nō ſufficit audire que ſibi dicūtur a peccatoꝛe: ꝛ ipm nō interrogare niſi eſſet pſona in his bn̄ perita ꝛ ꝯſcientiata: que ſufficiēter ſcit dicere q̄ opoꝛtet. Sꝫ cum pſone cōiter ſint groſſe in iſtis: etiā ille q̄ ſunt in alijs negocijs mundi: vel ſcientijs acuti: ideo permittēdū eſt dicere vnicuiqꝫ id qd̄ vult: ꝛ eo oꝛdine quo vult: ꝛ d' peccatis que per ſe ſufficiēter dicit nō eſt iterum interrogandus: ne moleſtet cū in quo nō opoꝛtet. Sed ſi aliquod non bene intellexiſſet: pꝛecipue de moꝛtalibus faciat ſibi iterum declarare vt melius intelligat. De his vero que non plene dixit: puta quia non dixit circunſtantias neceſſarias: vel numerum: interroga eum: vt plene dicat quantum eſt neceſſarium. De illis vero peccatis que non dixit: nec ſcit per ſe dicere interroga eum.

¶Quo oꝛdine fieri debeant interrogatiōes: ꝛ de quibus.

Ray. ꝛ Hoſti. in ſumma dicunt: ꝙ interrogationes fieri debent de ſeptem vitijs capitalibus ꝛ eoꝛum ſpeciebus et filiabus: de quibus habes infra diffuſe in ſecunda parte iterrogatoꝛij: ꝛ in ſcd̄a parte ſumme per totum. Non tamen eſt interrogādū de omnibus: ſed plus ꝛ minus ſm̄ conditionem perſonarū. Sicut autē qui ꝯfitet nō habet

neceſſe tenere magis vnum ordinē φ aliū dicēdo peccata ſua: ita nec cōfeſſor interrogādo. Tū ad melius memorie cōmendādum: de quibus debet interrogare: ⁊ de q̄bus iā interrogauit: ne amplius habeat triplicare: cōgruū eſt tenere aliquē ordinē. Et ſi plꝫ īterrogaret d decē p̄ceptis: q̄ cōtinentur in iſtis verſibus.

¶ Unū cole deū: ne iures vana per ipꝫ. Sabbata ſanctifices: habeas in honore parentes. Non occiſor eris: fur: mechus: teſtis iniquus. Nō vlli nuptā: nec rez cupiēs alienā.

¶ Declaratione hoꝝ v̄ſuum hēs infra. Poſt vero īterrogatione ſup decē p̄ceptis: cōueniens erit interrogare ſup ſeptez vitijs capitalibus: q̄ in hoc verſu cōtinent. Ut tibi ſit vita ſemper ſaligia vita. In iſta dictōe ſaligia ſunt ſeptem litterē: a quib⁹ incipiūt nomina ſeptē capitaliū vitiorū. Per S vero intelligit ſuperbia: ſub q̄ cōp̄hendit vana gloria. Per A auaritia. Per L fetida luxuria. Per J inuidia. Per G gula. Per J ira Per A accidia. Sed anteq̄ interroget de peccatis: prius querat de excōicatione maiori: ⁊ ſi inuenit eum aliqua ſententia irretitum: ſi habet auctoritatez ſuper hoc: abſoluat prius: Si vero non habet auctoritatē: remittat ad eū qui poteſt eum abſoluere.

¶ In interrogationibus fiēdis tria debent obſeruari.

¶ Tho. i. iiij. di. xix. l. fi. dicit φ ↄfeſſor tria debet obſuare in interrogationibus fiēdis:

¶ Primū eſt φ non interroget oēs de oībus: ſed interrogētur pſone de peccatis: que conſueuerūt reperiri i hominibus illi⁹ conditionis ⁊ ſtatus vt ſtipendiarij de rapinis: ⁊ incendijs. Clerici de ſimonia et horis omiſſis. Adoleſcētes d luxurijs ⁊ huiuſmodi. Unde a principio cōfeſſionis decens eſt interrogare confitentē de conditione ſua: de exercitio ⁊ ſtatu: an clericus: an laicus: an ſolutus vel coniugatus: et huiuſmodi: vt prudēter inde poſſit formare interrogationes. ⁊ q̄tuꝫ eſt tpis φ fecerit vltimā confeſſionez: ⁊ ſi fecit penitētiā ſibi iniūctā: ⁊ vtrū i ſtatu gratie vel peccati mortalis. ¶ Secūm φ debꝫ obſeruare ↄfeſſor ē: vt iterrogent

ipſi peccatores a remotis de
peccatis: ⁊ in genere: nõ in vl
tima ſpecie ⁊ modo pcti ſubi
to: vt ſi neſciebat tale peccatũ
committere: illõ adiſcat: ⁊ ſic
ducatur in tẽtationẽ. Uerbi
grã. Si fatet̃ ſe cõmiſiſſe viti
um luxurie: nõ ſtatiꝫ interro
get ↄfeſſor: ſi ſeipſ̃ꝫ manibus
polluit: ⁊ huiuſmõi: ſ; ita pau-
latiꝫ interroget d̃ modo ⁊ cir
cũſtantijs talis pcti cõmiſſi ⁊
huiuſmodi. ¶ Tertiũ eſt q̃ in
peccatis carnalibꝰ nõ deſcen-
datur nimis ad particulares
circũſtantias nõ neceſſarias:
q: hoc eſt ſeip̃m in tẽtationẽ
inducere ⁊ ad iuentionẽ pec-
catorũ docere eos: qui igno-
rant: ⁊ aliq̃n poſtea talia refe
runtur in plateis in deriſuꝫ ⁊
ſcandaluꝫ ſacerdotuꝫ. Uerbi
grã. ſi vir fatet̃ polluiſſe mu-
lierem ex̃ vas debitũ: nõ vlte
rius querãt ↄfeſſores in qua
parte corporis ⁊ q̃uo. Iaꝫ. n.
hẽt vltimã ſpẽm peccati. Ali
as vero turpitudines: q̃s mi-
ſeri homines inueniunt ipſi-
met ſi volunt exprimant.

¶ De circumſtantijs peccato
rum ⁊ ibi verſus earum: ⁊ q̃
circumſtantie ſunt in quintu-
plici ſpecie. §. iij.

SEd nota q̃ confeſſor: non
ſolum debet interrogare
de mortalibus: ſed etiam de
circumſtantijs que aggrauãt
vel alleuiant. Unde Inno. in
ca. Ois de pe. ⁊ re. dicit. Sit
diſcretus ſacerdos ⁊ cautus:
vt more periti medici ſuperin
fundat vinum ⁊ oleum vulne
ribus ſauciati: diligenter inq̇-
rens peccata ⁊ eorum circun-
ſtãtias: quibꝰ diligẽter ⁊ pru-
dẽter inq̇ſitis: itelligat quale
ei debeat p̃bere conſiliũ: ⁊ cu
iuſmodi remediũ debeat ad-
hibere: diuerſis vtẽdo experi
mẽtis ad ſanandum egrotuꝫ.
hec ibi. Ad illud facit qd̃ dicit
Aug. de circũſtantijs pctõꝝ
de pe. di. v. c. Conſideret. Cõ
ſideret qualitatẽ criminis in
loco: in tp̃e: in pſeuerantia: in
pſone varietate: quali hoc fe-
cerit itẽtione: ⁊ ipſiꝰ vitij mul
tiplici executiõe. Ois iſta va-
rietas ↄfitenda eſt ⁊ dicẽda.
Dolendũ eſt: nõ soluꝫ q: pec
cauit: ſ; q: ſe virtute ⁊ grã pri
uauit. Doleat alioꝝ vitam in
ſuã fuiſſe corruptã. ſ. ſuo exẽ-
plo: ⁊ cõmodum qd̃ dediſſet
p̃rimo: ſuo exẽplo bono. Do
leat de triſtitia quã intulit bo
nis peccãdo: ⁊ de letitia quaꝫ

eis nō adhibuit. Nec Augu. que oīa intellige ſcdm ꝙ de- clarant̄ hic. ¶ Illas aūt circū ſtantias que trahunt pctm̄ in alterā ſpēm: oportet neceſſa- rio cōfiteri ſecūdū tho. Al. ꝛ alios doctores. Alias. n. circū ſtantias ꝯfiteri: cū ſint pecca ta venialia: pfectioris eſt vir- tutis. nō tn̄ ē neceſſariū. Pe. de pa. in. iiij. di. xvj. q. iij. ar. j dicit ꝙ numerus circūſtātia- rū cōprehēditur hoc verſu.
¶ Quis. qd. vbi. qb⁹ auxilijs cur. qūo. qn̄. Ray. vero addit octauū. ſ. quotiēs. Et vbi i ꝟ- ſu dr̄ qb⁹ auxilijs: ipe dic̄ per quos dr̄ ḡ qs: ꝓ varietate p- ſonarꝫ ꝛ ſtat⁹: etatis: ſapiētie: ꝛ ordinis: ꝛ ſic fuit grauiſſi- mū peccatū Ade: qꝛ qn̄ gra- dus altior: tanto caſus graui- or: ꝛ ingratitudo maior.
¶ Quid. vtrū malū: qꝛ ꝓhibi tū: vl̄ ex gen̄re ſuo. vtrꝫ mor tale vl̄ veniale: an occultū vl̄ manifeſtū. ꝛ quātū ad hāc cō ditionē grauı⁹ fuit pctm̄ Ca- yn ꝙ Ade ¶ Quātitas. n. ge neris homicidij: grauior eſt pctō gule vel ſupbie. ¶ Ubi qꝛ ī loco ſacro grauı⁹ peccat. Per quos. quia traxit alios ad peccādum; qđ ē ꝓpriū dia boli. vl̄ quos poſuit mediato- res ad malū ꝑpetrandū: qꝛ pctōꝝ illoꝝ ē pticeps. vl̄ cū q b⁹: ꝓ qb⁹: ꝛ ꝯ quos ¶ Quoti ens. nō ſolū quātū ad ꝯſuetu dinē: ſ ēt quātuꝫ ad numeruꝫ q nūerus refert̄ ad actioneꝫ. nō ad obiectū actiōis. Uerbi grā. Si hō in iniuſta ꝯtractati one accipiat ſaccū plenū mil le florenis: eſt tātū vnū furtū ſi āt tres florēos accipiat di- uerſis tpibus ꝛ actib⁹ ſucceſ- ſiue: erūt tria furta: qꝛ ī ipſo actu eſt peccatū ſemꝑ eſſenti- aliter. ꝛ iō nō pōt eſſe vnū in pluribus actibus: ¶ Cur: an ex īfirmitate vl̄ ignorātia: vl̄ electione. vel q̄li intētione fe- cerit: qꝛ mortalia peccata tra- hunt ſpēm a fine. Iō hoc dili gēter ē explicādū. ¶ Qui. n. furat̄ vt mechet̄: magis dicē dus eſt mech⁹: ꝙ fur: tamen vnū peccatū eſt in vno actu: ſ habens plures difformita- tes. ¶ Quomō: naturali mō vel innaturali: qꝛ ſemꝑ ē gra- ui⁹ ī eodē genere. ſ. agēdo ꝙ patiēdo. ¶ Qn̄: ſi ī ſacro tpe puta diebus feſtiuis. vel alio tpe: ꝛ ō pſeuerātia ī peccato.
¶ Circūſtātie peccatoꝝ ꝯfitē dē ſunt in quintuplici genere

Ad declarationē huiuſmo di.ſ.q̄n circūſtātie pecca torū ſunt confitende ſic dicit Pe.de palu.in.iiij.di.xvj.q. iij. Circunſtantie ſunt in q̄n tuplici genere ¶ Prime ſunt que non alleuiant nec aggra uant.ſicut ille que nullā im portant conuenientiā vel diſ conuenientiaꝫ ad rationem. nec ex ſe:nec ex ſuppoſitiōe: vt furari cū manu dextera vł ſiniſtra. ꝛ iſtas cōfiteri eſt ſu perfluū. ¶ Secūde ſunt que alleuiant.ſ.q̄ ipoꝛtāt ꝯuenīē tiam:vt facere malū ex bona intentione vel ignoꝛantia: et iſtas cōfiteri eſt īperfectū : ni ſi timeret ſcandalū confeſſo rū. ¶ Tertie ſunt que ipoꝛ tant diſconuenientiā ex ſup poſitione:vt furari multū. et iſtas ꝯfiteri eſt perfectū: quia aggrauāt peccatū:niſi immi neret periculū ſui vel cōfeſſo ris:vel alterius tertij. Sꝫ qꝛ nō mutāt ſpeciem nec aggra uāt in īfinitū: nō eſt neceſſa riū eas cōfiteri ſm Thō. in iiij.d.xvj.q.iij.ar:ij.ad.iij.q. Sed Pet. dicit ꝙ quamuis iſta ſit cōmunis opinio : tuti oꝛ tñ eſt alia.ſ. vt confiteatur eas.ſ.cum notabiliter aggra uāt:vt furari cētū:multo gra uꝰ ē ꝙ furari vnū. ¶ Quar te ſūt que aggrauāt ꝛ mutāt ſpēm:nō tñ in īfinitū grauāt ꝛ mutāt:vt q̄n vtrūqꝫ ē veni ale:vel q̄n pꝛimū eſt moꝛtale ſcdꝫ veniale:vt ī ſpēcibꝰ gule quaꝝ vna aduenit alteri:ꝛ ſūt q̄nqꝫ veniales ꝛ q̄nqꝫ moꝛta les:ꝛ iſtas ꝯfiteri nō ē neceſ ſariū. Nec illō eſt ꝯ hoc qō di cit tho.ꝛ cōiter alij.ſ.ꝙ q̄ mu tāt ſpēm neceſſario ſunt ꝯfi tēde:qꝛ loquūtur de illis que ſunt moꝛtalia. Ratio aūt q̄re nō eſt neceſſariū eas ꝯfiteri ē iſta : qꝛ circūſtantia ē ꝯfitēda neceſſario:nō qꝛ mutat ſpēm vt pꝫ in veniali:ſed q̄a mutat in īfinitū vt patet in moꝛtali. Sed circūſtantia nō mutās in īfinitū:nūꝙ aggrauat ī in finitū:q̄a intēdit penas ꝛ nō extēdit. Extenſio.n.eſt infi nita nec pōt creſcere:ſ; inten ſio eſt īfinita:ꝛ ſemp pōt cre ſcere. Nulla ergo talis q̄ non mutat ſeu aggrauat in infini tum:eſt neceſſario confitēda. ¶ Quinte mutāt ꝛ q̄nqꝫ ag grauant in infinitum: vt quā do veniali actui:puta laute et ſtudioſe pꝛeparationi addit ebꝛietas vł notabł anticipa

tio hore. in ieiunio ſine cauſa ¶ Sed vtruȝ in religioſo ſit mortale qđ alteri eſt veniale dicenduȝ ꝙ nō: puta dicendo verbuȝ ocioſum ⁊ hmōi: niſi ſpeciē mutaret: qꝛ nubere vł velle nubere: qđ ſecularibus nō eſt peccatū: ſi hoc fiat cauſa prolis generāde: vel veniale ppter voluptatē: eſt mortale religioſo pfeſſo: clerico vel ordinato: qꝛ ſacrilegiū: nō autem primi motꝰ luxurie: furti: vł inuidie: qꝛ nullus vouet ſe non habiturum primos motus qui nō ſunt in noſtra poteſtate. hec pe. đ pa. vbi ſupra

¶ Circūſtātie q̄ trahūt pctm̄ ad aliud genꝰ ſunt ꝯfitēde.

Et nota ſm Tho. opuſculo. xij. in quadam epiſtola: ꝙ ille circumſtantie dicunť trahere peccatum ad aliud genus: ⁊ ideo de neceſſ tate confitēde: que habēt ſpecialē repugnantiā ad aliqđ p̄ceptoꝝ diuine legis: ſicut furtū ſimplex repugnat huic precepto: nō furtū facies. Si vero fiat furtū in loco ſacro: circūſtantia loci iam repugnantiā hēt ad aliđ p̄ceptoꝝ qđ eſt de veneratōe ſacroꝝ: ⁊ ſic addiť noua ſpecies peti: ⁊ ſic de alijs.

¶ Peccatū cōmiſſum die feſto trahiť ad circūſtātiā aliā.

Sicut Nico. de lyra ſuper Exo. ꝙ peccatū mortale cōmiſſum die feſto habet ſpecialem repugnantiam ad illō preceptum de ſanctificatione feſtorum ⁊ ſabbati. quia magis eſt opus ſeruile opus peccati: ꝙ opus manuale. Opus autē ſeruile ibi prohibeť: ⁊ ſic mortale vltra propriaȝ deformitatē ſue materie: ex hoc ꝙ cōmittiť in die feſto: hēt aliaȝ deformitatem ex iſta circunſtantia quā opȝ ꝯfiteri. Et in fine illius opuſculi dicit ideȝ. Tho. ꝙ illud qđ diciť circumſtantias nō trahētes peccatū ad aliud genꝰ ſiue ſpeciē: nō eſſe de neceſſitate ꝯfitendas: nō eſſe referendū ad numerū petōꝝ ⁊ eiuſdē ſpeciei: qꝛ numerꝰ tenetur confiteri ſi pōt: qꝛ nō eſt vnum ſed multa: ⁊ hoc nota diligenter.

¶ Nota tertio ꝙ cuȝ cogitatio cū deliberatione ꝯſēnis in actuȝ peccati mortalis. ſ. deliberandi illuȝ actū agere: etiā abſqȝ operē ſit pctm̄ mortale ideo ad ſingulas petōꝝ ſpecies poſt petā operis: interroga ēt de peccatis cogitationū

illius peccati tantū: ꝛ de peccatis. Et cū opus alicui⁹ peccati: ꝛ deliberatio mētis: ad illud agendū abſq; ope ſit eiuſdē ſpeciei ſpecialiſſime: ſ͡ dif-fert ſm̄ mai⁹ ꝛ min⁹: vel pfectū ꝛ imperfectum: q: ſ. maius peccatū eſt in opere ꝙ in ſola cogitatione: ideo ēt de circunſtātiis huiuſmodi cogitationū interrogādū eſt puta ſi dicit penitēs ſe conſenſiſſe cogitationib⁹ luxurioſis: q: pōt hoc eſſe multipliciter: ꝛ in diuerſis ſpeciēb⁹: ideo īterrogetur de qualitate ipaꝝ cogitationum: vt ſi deliberauit tale peccatū cōmittere cū ſoluta: q: tūc fornicatio eſt: ſi ipſe ſolut⁹ eſt. aut cū ꝯiugata: q: tūc adulteriū eſt. aut cū cōſanguinea: q: tunc inceſtus eſt. ꝛ ſic de aliis luxurie ſpeciebus et aliorum vitiorum.

¶ Peccatū diuidit̄ in tria.

Pro aliquali declaratiōe predictorum nota ꝙ dicit Tho. i. prima ſcōe q. lxxij. ar. vij. ꝙ peccatū diuiditur p hec tria. ſ. peccatū cordis: oris: et opis: non ſicut per diuerſas ſpecies cōpletas: ſicut diff ert ſpecie bos ꝛ leo ꝛ capra: ſed per diuerſos gradus peccati: ſicut domus in fundamētum diuiditur: in pariete ꝛ tectum ſicut in ſpēs incōpletas. Cōſumatio igit peti eſt in opere. Vn̄ peccatū operis hēt ſpēm completā: ſed prima inchoatō ci⁹ eſt quaſi fundatio in corde ¶ Secundus grad⁹ ei⁹ eſt in ore: ſm̄ ꝙ homo ꝓrūpit faciле ad manifeſtādū ꝯceptū cordis. ¶ Terti⁹ gradu⁹ eſt i cōfirmatiōe opis. Patet ergo ꝙ hec tria ptinēt ad vnā perfectā peccati ſpēm. cū ab eodem motiuo ꝓcedant. Iracūdus. n. ex eo ꝙ appetit vindictā: p̄io turbaт in corde: ſcđo in verba cōtumelioſa ꝓrūpit tertio pcocedit ad facta iurioſa: vt pſecutionē ꝛ hui⁹: ꝛ ſic de aliis q̄buſlibet: ꝛ de luxuria. Nec tñ ſic intelligēdū eſt petā cordis eſſe ſpēs incōpletas q̄ſi nō ſint mortalia: imo qñ in eis eſt cōſenſus deliberatiuus ad act⁹ quide ſe ſunt petā mortalia: tales cogitationes ſunt petā mortalia. et ſi non ita grauia ſicut peccata operis: vt dictū eſt. Et quādo ſunt ſimul cogitatio cū locutione ꝛ opere. vnū eſt peccatum: vt patet de luxuria et aliis peccatis. Et quando vo-

ro quodđam tēpore deliberat fornicari: et alio tēpore diuer ſo ⁊ diſtanti fornicař: ſūt duo pctā mortalia. De delectati one vero moroſa aliquid dice tur ſuo loco.

¶ Regule quinq₃ cognoſcē di pctūm mortale a veniali.

Ad cognoſcendū vero qn do peccatū eſt mortale: vel veniale: nota quinq₃ re gulas. ¶ Prima eſt quando amor vel affectio ad aliquam creaturā.ſ. ſe vel aliam tan tū creſcit: vel eſt tā magnus: ꝙ in eo conſtituitur vltimus finis.i.ꝙ nec actu nec habitu ordinat illā creaturā: aut ei⁹ dilectionē: aut ēt ſeipm ſecū dū deū. ⁊ vellet cū tali creatu ra cōtentari: ⁊ nō curaret de um offendere: aut eius p̄cep ta tranſgredi pp̄ illā creatu rā. ita ꝙ ibi eſt aliqualis cōtē ptus dei. ⁊ ſi nō eſt formalis: tn̄ interpretatiu⁹: ⁊ eſt fruitō creature: q̇ꝛ preponitur crea tura deo. Unde cu₃ aliquis vellet hic cum creatura ſemp̄ manere: nō curādo de eterna beatitudine: licet nō ſint ſem per rudes de hoc interrogā di vel tentandi: tamen talis amor creature ſemp̄ eſt pec catum mortale. Quādo autē aliquis diligit aliquā creatu ram plus ꝙ debet. ſed prop ter hoc nollet deū offendere: aut eo carere: nec eius amici tia₃ perdere: talis amor crea ture nō ſemp̄ ē peccatū mor tale. ¶ Secūda regula ſatis concordat cū precedēti. ſ. cu₃ notabiliter cōtra dilectione₃ ꝓximi aliquid cōmittit: tunc eſt mortale peccatū. Qn̄ vero nō. tūc eſt veniale. Qn̄ vero aliquid ſit cōtra dilectionem dei: pōt attēdi penes hoc: qđ repugnat charitati vel amici tie: quā debem⁹ ad deū habe re ſup̄ oīa. Qn̄ autē aliqđ ſit contra dilectionē ꝓximi: pōt attēdi penes iſta p̄cepta legis nature. ſ. qđ tibi nō vis fieri: alteri ne facias: ⁊ qđ tibi rōa biliter ⁊ ex debito vis fieri: al teri facias: ⁊ pōt etiā attendi penes ſcādalū actiuū: qđ ego infero ꝓximo meo per mala exēpla. Sz īquātū importat aliquid contra dilictionē: vel quantū ſit illud ſcādalum: ad hoc ꝙ ſit mortale: nō preciſe determinatū eſt: q̇ꝛ ī modico facere ꝯtra ꝓximū nō ē mor tale: aut in paruo ſcādalizare Unde quilibet attēdat ad ſe

ipſum quod ſibi vellet fieri ꝛ
qd ſibi nollet fieri: ꝛ ꝑ qd fa-
ctū ꝛ non factū ſoluere. inter
ſe ꝛ amicū ſuū amicitiā quaꝫ
ſimul hn̄t. ¶ Tertia regl'a qn̄
omittunt̄ cōtra ꝑceptū dei: ꝛ
eccleſie vel legis nature vl' ſu
perioris. que ꝑcepta ſunt de
neceſſitate ſalutis: vel contra
votū publicū vel priuatū: vel
cōtra iuramētū licitū: ꝛ tunc
eſt mortale peccatū. qn̄ vero
citra: tunc non eſt mortale.
¶ Quarta regula: cū aliquid
fit: vel cōmittit̄: vel omittit̄ ꝯ
tra conſcientiā vere vel falſe
dictātē aliquod peccm̄ mor-
tale: vel ꝯtra cōſcientiā formi
dantē ꝓbabiliter vel dubita-
tiue: an aliqd peccm̄ ſit morta
le: tunc ſemꝑ eſt mortale: ſi ꝯ
ſcientia non ſit ſufficiēter in-
ſtructa. ¶ Quinta regula eſt
de actibus intus manentibꝰ.
Qn̄ quidam habet ſolam cogi
tationē de aliquo. quātūcūqꝫ
turpē vel malam abſqꝫ com-
placētia ſeu delectatione vel
cōſenſu: tunc nunq̄ eſt peccm̄
mortale: vel nulluꝫ: vel venia
le. Qn̄ vero eſt conſenſus in
actū qui eſſet peccm̄ mortale:
tunc ſemꝑ eſt peccm̄ mortale:
qꝛ deus volūtatē pro facto ac
ceptat. Qn̄ aūt cū cogitatio-
ne aut cōplacētia eſt delecta-
tio moroſa ī aliquo turpi: ſpā-
liter in libidinoſis: tūc ē mor
tale ſm dictū Augu. Eſto qꝫ
nō ſit conſenſus in actū ſm
hoc dictū Aug. iudiciū eſt de
peccatis interioribus: ad qd
ēt facit diſtinctio ſuprapoſita
d ſenſualitate ꝛ actione: ꝛ de
peccatis preuenientibus ꝛ ſe-
quētibꝰ deliberationē. Appli
cādo igit̄ ſeptē vitia capitalia
q̄ non ſemꝑ ſunt mortalia: ſꝫ
ſūt male radices in hōie ex q̄
bus oriuntur ſeptē venialia.

¶ Que d̄beat obſuare ꝛ ſcire
cōfeſſor vtilia ꝛ neceſſaria in
ipō exercitio ꝯfeſſionis. §. iiij

Ultra excōicationē iuris
cōmunis: ſciat confeſſor
ſi penitens incidiſſet in ſentē
tiam conſtitutionis ſinodalis
Ideo debet inueſtigare de ꝯ
ſtitutionibꝰ illius dioceſis: ſi
q̄s haberet: vl' ēt ꝓuincie vel
ligationis: vt melꝰ poſſit pe-
nitētibꝰ ꝓuidere. ¶ Diligen
ter querat de numero pecca-
ti. quotiens incidit in id vl' il
lud. qꝛ homines ſepe trāſeūt
illud leuiter. Et de circūſtan
tijs nō neceſſarijs: ꝛ de pecca
to quod alteri iā rite ꝯfeſſus

eſt non querat cuꝫ nõ tenea-
tur niſi in caſu ĩ quo tenetur
cõfeſſionẽ iterare: de quo ple
ne ſupra ĩ pce.pte.§.iiij.⁊ nõ
ſolũ de peccatis opere perpe-
tratis: ſed ẽt de peccatis cor-
dis ⁊ de numero eoꝝ que pꝫ-
ſone puſpendũt.interrogãdũ
eſt. ¶Et ſm Tho.pria. ij.q.
lxxij.pctm̃ cogitationis ⁊ ope
ris in eadẽ materia ſunt ſpẽi
ſed differunt ſcõm magis et
minꝰ: q̃.ſ.pctm̃ operis ẽ gra-
uius pctõ cordis. iõ ẽt iterro
gandũ eſt de ſpecie ⁊ circũſtã
tijs neceſſarijs peccatorũ cor
dis. Uerbigratia. Si dicit ſe
in mẽte ſoluꝫ deliberaſſe mu-
lierẽ cognoſcere: interrogan
dũ eſt vtrũ ſolutã vel nuptã
virginem vel aliã: ⁊ qua die:
⁊ hoc q̃ iſta faciunt illud pec
catũ eſſe diuerſe ſpẽi. ¶Et ſi
mulier eſt facias eã ex tranſ-
uerſo ſtare: nec in facieꝫ eius
aſpicies: q̃ facies eaꝝ vẽtus
eſt vrẽs ait propheta. ¶Sꝫ

nec virũ decet frequẽter aſpi
cere in faciẽ: ne cum erubeſce
re facias vltra q̃ opꝫ. ¶Uiroſ
qꝫ graues ⁊ ſapiẽtes dulcius
⁊ vrbanius oportet reprehen
dere. Ruſticos groſſos ac idi
otas duriꝰ: ne peccata ſua par
uipendant ex leuitate ſermo-
nis. Stimulatos vero ex do
lore ⁊ deſperatione: quantũ-
cunqꝫ peccata commiſſa ſint
grauia confortare ⁊ animare
expedit: inducẽdo exẽpla Da
uid Magdalene Pau. Pe.
Latrõis ⁊ hmõi. Induratos
⁊ ſe excuſantes aggrauaŕ pec
cata eorũ: oſtendẽdo pericula
exẽplo Ade. Saulis. ⁊ Iude
et hmõi que ſeipſos deſpera
uẽrũt. ¶Nota ſm .m. Uber
in li.de of.or.q̃ illoruꝫ ꝯfeſſio
nes prius ſunt audiende ⁊ li-
bentius: qui magis indigere
putanť: vel q̃ raro venire ſo-
lent: vel q̃ ſunt extranei: vel
q̃ ſunt in maiori ſtatu vel de
quorum confeſſione ſperatur
maior vtilitas futura.

¶Quomodo ſe habere debe
at cõfeſſor audiẽdo mulieres

Idem dicit de audientibꝰ
mulieres. Caueant ne ni-
ſi in publico audiant: ⁊ niſi ab
aliquo videantur. nec multuꝫ
imorentur: niſi quantum ne-
ceſſitas confeſſionis requirit
Et eis que nimis frequenter
confiteri volũt. aſſignent cer
tũ tẽpus: extra qd̃ ipas nõ au
diant: nec alijs colloquijs ſe
cis exponũt: ⁊ ſemper duris

verbis ꝛ rigidis vtant circa illas potiꝰ ꝙ molibus. hec ille Et hoc eſt cõtra illos q̃ quotidie audiũt mulierculas ꝛ faciũt eis lõgas p̄dicatiões: vñ amittũt metũ tp̄is: ꝛ ſcãdalũ ſeqͥt cõiter i ip̄is ꝛ i populis.

¶ Qualis ꝛ q̃ta debeat iniũgi ſatiſfactio ſeu pnia a cõfeſſore penitẽtibꝰ: ꝛ q̃liter ſe habere debeat pnias iniungẽdo.

Nota ꝙ pro quolibet peccato mortali eſſet regulariter ſeptẽnis penitẽtia iniũgenda ſeu imponenda. vt habetur. xxij. q. j. ca. Predicandũ. i glo. ꝛ. xxiij. q. ii. c. hoc ipſuꝫ. ꝛ § ſe. qõ ſuabat antiqͥtꝰ ꝛ iſta ſeptẽnis pnia magis vł minus aſpa ſecũdũ varietatẽ criminũ maioꝝ vel minoꝝ et circũſtantiaꝝ ꝛ cõpũctiones erat: quia vt dicit ibi Jero. apud deum nõ tm̃ valet tp̄is mẽſura: ꝙ doloris. nec tm̃ abſtinẽtia ciboꝝ ꝙ mortificatio criminũ. de pe. di. j. c. mẽſurã Sed hodie omñ oẽs ſunt arbitrio cõfeſſoris taxãde: cõſideratis circũſtãtijs criminuꝫ ꝛ pſonaruꝫ: ꝛ hmõi. extra de pe. ꝛ re. ca. deꝰ qui. ¶ Dicit ẽt Leo papa. xxvj. q. vij. c. tempora. Tp̄a penitudinis: tue moderatiõis arbitrio ſunt cõſtituẽda: put conuerſoꝝ aĩos proſpexeris eſſe deuotos.

¶ Ray. Guil. ꝛ ſpe. i ſuo repertorio hoc tenẽt: ꝛ generalis cõſuetudo ſic ſe hẽt. Nec eſt cõtra id qõ dicit Gre. de pe. d. v. c. falſas. falſas pnias dicimus que non ſm auctoritatem ſanctorũ patrũ pro qualitate criminũ iponuntur. Hoc enim intellige ſm Ray. cum ſine neceſſitate rõabili dimitterẽt pnie antiqͥtꝰ taxate. Nã vltra illã cõem pniaꝫ ſeptẽnẽ p quolibꝫ pcõ mortali i genere: ponũt alie pnie maiores vł minores p certis pctis: prout habetur in diuerſis capitulis decretaliũ ꝛ decretoruꝫ: q̃ qꝛ cõiter nõ dãtur hic nõ pono: que pleniꝰ habẽtur i ſumma cõfeſſorũ li. iij. ti. xxiij. q. xxxv. ti. de pe. ꝛ re. vbi ponũtur caſus. xlvj de hmõi. Eſt aũt ſatis rationabilis cã non dãdi huiuſmodi pnias in diſpoſitione penitentiuꝫ: ꝛ etiã aliqñ non ſufficeret tẽpus vite. Nã vt Ray. ꝛ Hoſti. dicũt: dꝫ ↄfeſſor talẽ dare penitẽtiã: quã veriſimił credat illũ iplere: ne ip̄aꝫ violãdo õterꝰ ſibi cõtingat. ¶ Qõ ſi ma

gra petã cõmiſit ⁊ dixit ſe pe nitere: ſʒ nõ poſſe aliquã durã penitentia facere: animet euʒ ad hoc ↄfeſſor: et oñdẽdo gra uitatẽ petõꝝ: ⁊ per ↄſequens pniaꝝ ⁊ penaꝝ ſibi ꝑꝑ hoc de bitaꝝ: ⁊ ſic tandẽ iniungat ei pniam quã libẽter ſuſcipiat. Et ſi ſacerdos nõ põt gaude re de oĩmoda purgatione ei⁹ ſaltẽ gaudeat ꝙ liberatum a gehẽna tranſmittit ad pur gatoriũ ¶ Itaqʒ vt dicit ho. confeſſor nullo modo dʒ per mittere petõreʒ deſperatũ a ſe recedere. ar. xxvj. q. vj. c. ꝑſbyter: ſʒ poti⁹ ĩponat ei vnũ pater noſter. vel aliud leue: ⁊ alia bona que fecerit vł mala q̃ tolerauit ſint ei ĩ penitẽtiã Cõcor. tho. in hoc. Hoc tñ ſa ne intellige. videlicet ſi ipm alias penitet: ⁊ dic̃ ſe paratũ facere qd dʒ: ſʒ hoc onus peni tẽtie ſufferre nõ poſſe: tunc ꝑpter hoc q̄tũcũqʒ deliquerit non dʒ dimitti ſine abſolu tione. ne ſe deſperet. Sʒ ſi di cit ſe nõ poſſe dimittere odiũ vł caſte viuere: vł alienũ non velle reſtituere: vel artem di mittere quã ſine mortali pec cato exercere nõ põt: vł aliõ hmõi cũ poſſit; nullo mõ dbʒ abſolui ſm Tho. Pe. de pal. ⁊ Alb. q: vt dic̃ Grego. c. xj. q. iij. c. Tũc vera ẽ abſolutio ſacerdotis: cuʒ interni ſequit̃ arbitriuʒ iudicis. i. dei. q nũq̄ abſoluit ĩpenitentẽ. d pe. di. j c. Perfecta. §. nemine. Sa cerdos aũt nullam debet cõ mittere falſitatẽ in ſacramen tis veritatis. Unde de pe. d. v ca. fratres. Fratres nr̃os ad monem⁹: vt falſis penitẽtijs animas laicoꝝ decipi non pa tiant̃. Falſas pnias dicimus: cum ſic agit̃ de vno: vt nõ re cedat̃ ab altero. ¶ Uerũ ⁊ ſi talis peccatũ pur vult ↄfiteri debet audiri ei⁹ ↄfeſſio: vt di cit̃ ex̃ de pe. ⁊ re. ca. ꝙ quidã. ⁊ ſic aliqd debʒ iniũgi: nõ tñ abſoluẽdo eũ: ſʒ ei declarãdo ꝙ ꝑpter hoc nõ eſt abſolut⁹: ſʒ tñ ſatiſfaciet ꝑcepto eccle ſie annualis ↄfeſſionis fiede: ⁊ hortetur eũ ꝙ faciat omne bonuʒ qd põt: vt de⁹ cor eius illuſtret ad pniaʒ. vt dicit̃ de pe. di. v. c. falſas. ⁊ ſic non eſt dimittẽdus ſine ↄfeſſione ne deſperet. Qd ſi inſtet pro ab ſolutione: oſtendẽdo ſcanda lum ⁊ deſperationẽ: ſi nõ ab ſoluat̃: nullo modo dʒ ei aſſẽ tire. Licet tamen ei declara

re: ꝙ fieri nō poteſt: nec iuua ret eū. ¶ Et ſi permanet in ſcandalo: nō eſt curandū: qꝛ eſt ſcandalū phariſeoꝝ. xj. q. iij. ca. Inter verba.

¶ Qualiter ſe habere debeat confeſſor penitentias iniungendo penitentibus.

In imponēdo penitentias: ne vileſcat auctoritas eccleſie: arbitretur confeſſor: & ne poteſtas clauiū contemnatur. de pe. di. j. c. Multiplex. §. ſunt qui arbitrantur. l. di. ca. Abſit. & ca. Si quis preꝑoſtera. Minus malū eſt ſi pur cōtingat errare: ꝙ erret dādo nimis paruā: ꝙ nimis magnā. vt dicit Chryſo. xxvj q. vij. c. alligāt: qꝛ vt ibi dicit Melius eſt deo reddere rōnē de nimia miſericordia: ꝙ d' nimia ſeueritate. Si. n. benignus eſt deus: vt ꝗd ſacerdos vult eſſe auſterus. ¶ Exēplū habemus a xp̄o vt dicit Ray. qui nulli vnꝗ graue īpoſuit pniam: ſ dixit. Uade & amplius noli peccare: et ad hoc maxime dꝫ attendere ꝯfeſſor excidere ab eo caſus & occaſiones pctōꝝ: puta ſi ꝯuerſatio eius cū aliquo vel aliqua eſt occaſio ei alicuius ruine: dꝫ imponere ſibi: ꝙ dimittat ſi pōt. & hmōi. de pe. di. iij. c. ſatiſfactio. Aliqn̄ īponere pōt ei loci mutationem: qui ei eſt ad ſcandalum: ſi fieri poteſt. di. lxxxj. cap. valet. Aliquando tamen res ſic ſe habent ꝙ fieri non poteſt.

¶ Contraria penitentia debꝫ imponi delicto.

Item īponēda eſt penitētia ꝯria ad malum quod cōmiſit ſm Ray. Uidelicet ſupbo opera humilia. guloſo ieiuniū. auaro elemoſinā: et hmōi. qꝛ ꝯria contrariis curantur. de pe. di. ij. c. ij. Qđ intellige ſi creditur illū velle & poſſe perficere. Hoc. n. eſt ad bn̄ eſſe: iponere magis iſtā ꝙ illā. ¶ Itē ſi eſt negligēs ad audiendū verbū dei: ſibi pōt iniungere ſm Jo. ꝙ audiat certum numerum predicationū. Dꝫ tn̄ cauere confeſſor ne det talem pniam: per quā fiat alteri ꝑiudiciū: puta ſi ſeruo iniūgatur pegrinatio vel ieiuniū prolixum: ita ꝙ eius dn̄s reciperet detrimētū de ſeruitio ſuo. ſi etiā īponeret vxori vt daret multas elemoſinas: dabit de bonis viri ſi parafrenalia non habet..

BIBLIOTECA UNIVERSITA DE GRANADA

¶ Item pro peccato occulto nõ eſt manifeſta pñia iniungẽda. ſ. talis vt poſſit inde ori aliq̃ ſuſpitio pctĩ commiſſi. ¶ Itẽ nota ſm Joã. an. ſup cle. dudũ. de ſepul. ſup verbo audire: ꝙ pri⁹ debet ſacerdos imponere pniã ꝙ̃ facere abſolutionẽ a peccatis: qd̃ probat ex ipſo textu clemen. que prius loquit̃ de pnia iniungẽda: poſtea de abſolutione. tũ etiã ex rõne probat: qꝛ cũ abſolutio ſit complemẽtũ ⁊ forma in pnia: prius dꝫ eſſe ſatiſfatio que eſt vt pars materialis pnie: ſaltẽ in propoſito actuali: vt expſſa ſatiſfactione que dꝫ iponi p ſacerdotẽ acceptet eã penitens ſicut cõfeſſus eſt ⁊ doluit. ⁊ inde ſeq̃tur abſolutio. Sꝫ ꝯriũ dicit̃ eſſe de cenſi. c. finali. vbi dicit̃ ꝙ archiepĩ pñt in viſitatione abſoluere: ⁊ pnias imponere ergo de neceſſitate nõ pcedit Quia tñ cõiter fit ꝯriũ: vt. ſ. prius abſoluat̃ ⁊ poſtea iniungatur pnia: quocunqꝫ fiat vł ante vel poſt ſufficit. Preſupponit. n. cõfeſſor illũ habere propoſitũ faciendi qd̃ ſibi iniunget cũ ipꝫ peniteat. ¶ Secundũ Jo. ſi penitentẽ abſoluis: cuius generalem cõfeſſionẽ audiuiſti abſoluas enim et a penitentijs oblitis: iniũctis ab alijs ſacerdotib⁹. Et ſi aliquaꝝ pniaꝝ iniunctarũ memor ſit ꝙ nõ ipleuerit eas: ſi iudicaueris expediẽs cõmittes eas: niſi eẽt in caſu quo non poſſes abſoluere. ¶ De permutatione pnie habes in iij. pte ſumme ti. xiiij. c. xviij. ⁊ xix. vbi ẽt mlta d̃ ſatiſfactõe

¶ Memoriale dicẽdũ penitẽti circa penitẽtiã fiendã.

Autũ eſt etiam ſibi dclarare ⁊ pmittere ꝙ ſi aliqua die ex obliuione vł negligentia dimitteret penitentiã impoſitam: puta ieiunium vł orationes ⁊ huiuſmodi: ꝙ poſſit alia die remittere. Et ſꝫ pe. de palu. in iiij. di. xx. q. ij. ar iij. ar. iiij. conſulendũ eſt diuitibus ⁊ nobilib⁹: ꝙ querãt participationem bonorum q̃ fiunt in religionibus: in quib⁹ ſunt ⁊ plures penalitates ꝙ̃ alibi: ⁊ magis deo accepte. ⁊ ꝙ in pniaꝫ iponatur eis ꝙ nõ ſoluꝫ bona que faciẽt per ſeipos: ſed etiã que per alios procurabunt: ⁊ ab alijs: ⁊ oia quoꝝ ſpecialiter ſunt participes. ¶ Dicit etiã pe. de pa.in

iiij.di.xx.q.ij.ar.j.ꝙ dꝫ ꝯfeſſor cũ minorẽ pniam debito imponit:innoteſcere ei ꝙ illa pnia ſibi impoſita nõ eſt digna:ne decipiat̃ putans ſuffi cere:ſꝫ ꝙ deberet pro quolibꝫ mortali ſeptẽnem agere peni tentiã:quã ſi hic nõ ꝑficiet:in purgatorio luet. Si tñ per il lam declarationem crederet euꝫ incidere in deſperationeꝫ non debet ſibi hoc dicere.

¶ Quid fiendũ qñ penitens nõ ꝯfitet̃ peccm̃ aliqd̃ mortale qd̃ confeſſor ſcit eſſe in eo.

DE cõfitente autẽ qui nõ confitetur aliquod mortale:quod nouit de eo confeſſor: et eo ꝙ non reputat illd̃ peccatum:dicit Hoſ. in quolibet.ix.ꝙ ſi eſt certuꝫ illud eẽ mortale:tũc quicunqꝫ cõfeſſor dꝫ ei facere conſcientiã de eo:cũ ꝯfeſſor ordinet̃ ad vtilitatem eiꝰ:ſed vtilitas eius eſt ꝙ ſciat ſtatũ ſuuꝫ:nec dꝫ eum abſoluere:ſꝫ reputare eũ indignũ ⁊ indiſpoſitũ ad recipiẽdum abſolutionẽ: duꝫ manet in tali ſtatu. ¶ Sed ſi dubiũ eſt vtrũ ſit mortale:⁊ opiniones doctoꝝ ſunt diuerſe. videlicet vtrũ ſit licitum emere redditus ad vitã:tũc aut confeſſor eſt ordinarius eiꝰ: ita ꝙ tenet̃ ꝯfeſſionẽ eius audire:⁊ tunc ſi ſit opinionis illiꝰ ꝙ illud nõ ſit peccatuꝫ: debet eũ abſoluere ſimpliciter. Si aũt credit ꝙ ſit peccatuꝫ:dꝫ ei facere cõſciẽtiã : ꝙ cõfitẽs ſe diligẽter informet de illo facto vtrũ ſit peccatũ Sed dato ꝙ ille nõ vellet recognoſcere illud eẽ petm̃ : nihilominus ex quo eſt ordinariꝰ tenetur euꝫ abſoluere:nec dꝫ eũ reputare inhabilem ad abſolutionẽ: qꝛ hoc ex errore ⁊ nõ proteruia opinione procedit. ¶ Ordinariꝰ aũt abſoluẽdo debet ſequi cõmune iudiciũ eccleſie non ſuũ. Si aũt ſit cõfeſſor delegatus:qui in nullo tenet̃ confitẽti:niſi velit:ſi credit illd̃ eẽ mortale non dꝫ eũ abſoluere qꝛ ex mera volũtate depẽdet vt abſoluat vel dimittat. Debet.n.ſequi ꝓprium iudiciuꝫ in abſoluendo : ⁊ peccaret ſi abſolueret. Hec Hoſt.

¶ Sacerdos dicitur ſoluere vel ligare tripliciter: ⁊ d̃ modo ⁊ forma abſoluẽdi.§.vj.

NOta tandem ſecundum Ray.ꝙ ſacerdos dicitur ſoluere vel ligare tripliciter.

¶ Uno modo per oſtenſionẽ

idest oſtendēdo ſolutum vel
ligatuꝫ. Dico ligatuꝫ cū non
abſoluit. Licet.n. ſit peccator
per ꝯtritionē a deo abſolutꝰ.
tñ in facie eccleſie adhuc ma-
net ligatus. ⁊ ſic intelligit̃.c.
Multiplex.§.quātuſlibet. de
pe.d.j. ¶Alio modo ligat ſa
cerdos dando pniam ad quaꝫ
obligat pctōrē: ⁊ ſoluit eū qñ
de pnia ſibi debita dimittit:
vel per caꝫ purgatuꝫ ad ſcr̃a
admittit. de pe.diſt.j.c. mlti
plex. ¶Tertio mō per excōi
cationē ⁊ abſolutionē ab ea.
xj.q.j.c.nemo Tñ ſit ſꝫ Pe.
abſolutio a peccatis realiter:
per miniſteriū ſacerdotis: nō
quidē principalr̃ ⁊ auctorita-
tiue: qꝛ hoc eſt ꝓpriū dei: de
pe.di.j.c. Multiplex.§.vbū
nec ſolū oſtēſiue: qꝛ ⁊ hoc fa-
ciebant ſcr̃a veteris legis ſi-
ue teſtamēti: nec ſolū depca-
tiue: qꝛ ſic magis abſolueret
bonus laicus: ꝙ malus cleri-
cus: nec ſolū per ꝯtritionem
ꝯfitētis: qꝛ tunc nunꝙ q̄s ef-
ficeret ibi de attrito ꝯtritus.
Sed opatur inſtrumētaliter
abſolutio ad remiſſioneꝫ: diſ-
ponēdo ad gr̃aꝫ: ⁊ niſi pona-
tur obſtaculum: fit de attrito
ꝯtritū: ⁊ iaꝫ cōtritio adauget
gratiā. Hec pe.de pa. cui con
cor. Tho.in.iiij.d.xviij.q.ij.
ar.v.ad primū. ⁊ ſit hoc vtu-
te clauiuꝫ que dicūtur plures in
effectu: qꝛ vna eſt ptās diſcer
nēdi: alia diffiniendi. Una tñ
eſt eſſentialr̃.ſ.ptās iudicādi
in foro aīe collata a deo: ⁊ in
anima impreſſa indelebiliter:
per ſuſceptionem ſacerdotij.
Hec Pe. ſm vero Ray. no-
ta ꝙ triplex eſt iudiciuꝫ.ſ.dei
petri: ⁊ celi. ¶In primo ab-
ſoluitur pctōr per ꝯtritionē.
¶In ſecundo.ſ.iudicio petri
idest ꝯfeſſiōis ꝑ abſolutiōem
ſi tñ prius ſit abſolutus a deo
ſaltē ordine: alioqñ nō. Un-
de dicit̃.xxiiij.q.j.ca.manet.
Manet Petri priuilegium:
qñ ex equitate fert̃ iudicium.
¶In tertio.i. iudicio celi.i.
curie celeſtis abſoluit̃ per ap
probationē. de pe.di.j. nūqd
caym. ¶Alio mō ⁊ alijs ver
bis dicit̃ triplex iudiciū. Pri-
mū dei. Scdm petri in eccle-
ſia militanti. Tertium ſur-
ſum in eccleſia triumphanti.
¶Primū eſt quo deus mū-
dat animā in ꝯtritiōe: ⁊ hoc
precedit reliqua duo. ſcilicet
tempore: dignitate ⁊ effectu.
Eſt eni ille q̄ claudit ⁊ nemo

aperit ꝛ nemo claudit. ¶ Se cundū qḋ ſeq̄tur poſt illuꝫ eſt iudiciū ſacerdotis qui auctori tate clauiū ligat vel ſoluit co mō quo paulo ante dictū eſt. ¶ Tertiū qḋ ſeq̄tur: eſt iudi ciū approbationis .ſ. celeſtis curie ꝛ angelorū. ¶ Nota ēt ſm Pe. de pa. in. iiij. di. xviij q. j. ar. j. ꝙ eſt triplex clauis regni celoꝝ. ¶ Prima eſt au ctoritatis: ꝛ hāc habet ſolus deus: qꝛ enim clauis ſit pote ſtas aperiendi celū: ꝛ deus q̄ ſolus principaliter pōt remit tere peccata quibus celū clau ditur: ꝛ gratiam infundere: qua aperitur: ideo habet hāc ipſe ſolus ¶ Secunda eſt ex cellentie. Hanc habet ſolus chriſtus inquātū homo. Jpe enim merito paſſionis aperu it celū: tollēs impedimētum nature: qḋ nullus tollere po tuit. ¶ Tertia eſt clauis mini ſterialis: hāc hn̄t ſacerdotes qui miniſterialiter ꝛ diſpoſiti ue agunt ad ammotionē ob ſtaculi .i. vectis ſeu pctī: ꝛ apti onem ideſt collationē gratie. ¶ Clauis aūt miniſterial' eſt duplex: vna dicit' ordinis: alia iuriſditionis: ꝛ forte ſunt rea liter diſtincte: q̄a licet clauis iuriſditionis nō ſit aliq̇d rea le: tn̄ clauis ordinis eſt aliq̄d reale ꝛ indelebile. ꝛ clauē or dinis hēt oīs ſacerdos: ſ; cla uē iuriſditiōis nō hēt niſi ha beat ſubditū: vn̄ ꝛ curat⁹ nō ſacerdos hēt clauē iuriſditio nis. ꝛ nō clauē ordis. Jtē cla nis ē duplex .ſ. clauis ſciētie ꝛ clauis potētie: vna tn̄ ē eēnalr

¶ Forma verborum abſoluē di penitentem.

Dicit Pe. de paln. diſtin. xxj. q. ij. arti. ij. ir. iij. ꝙ homo qui ignorat vtrum vn ꝙ fecerit vnā ꝑfectā confeſſi onē: expedit ꝙ in oī cōfeſſiōe ſacramētali: poſt oīa ſua pec cata ſpāliter enumerata ſeq̄ tur generalis clauſula .ſ. de oī b⁹ aliis mortalib⁹ ꝛ venialib⁹ cōfeſſis ꝛ nō cōfeſſis: ac obli tis dico meā culpā. ꝛ ſic ſeq̄ tur abſolutio: ꝛ ſic valebit ad remiſſionē culpe ꝛ pene: etiā mortalis ꝛ ſcite ac etiaꝫ obli te: ad quā tamē non tenebat alias in ſpeciali confiteri ite rū qꝛ .ſ. ſufficiēter ꝯfeſſus eſt

¶ De forma ꝛ vi verborum: que req̄runt in abſolutione.

Forma āt abſolutōis ſꝫ tho. i opuſ. ī tracta tu de foꝛa abſolutiōis

eſt hec: quantū ad ſubſtātiā. Abſoluo te. ⁊ conſueuit addi ego ⁊ a pctis tuis: ⁊ ſi nō di- cerēt ſubītelligerēt: q2. n. i ſa cramētis verba hn̄t efficaciā ex inſtitutione diuina. Tenē- da ſunt determinata verba: cōſonātia inſtitutioni diuine: dicēti. Quecūq3 ſolueritis. ⁊ cetera. Iſta verba ɔueniunt: ego te abſoluo. Idē Inno. ⁊ Hoſt. ⁊ meli9 addit ſm̄ Pe. d pa. i iiij. d. xxj. q. ij. ar. ij. ab oibus peccatis tuis. q̄ dicere a pctis tuis cōfeſſis: ⁊ oblitis et melius dicit ab oibus pec- catis que ɔfeſſus in generali vel ſpali de quibus intendis. ¶ De iſta ⁊ alijs formis di- uerſis abſolutionis ab excōi- catione ⁊ pctis: dicet infra in fine itertogatorij. ¶ Solet aūt papa aliqn̄ tātā facer̄ gra tiā qbuſdā. vt ab oibus cēſu- ris ⁊ penis ſimplicit iuris: et ab hoīe latis poſſint abſolui i foro ſaltē ɔſciētie: ⁊ tūc ɔfeſ- ſor pōt iſta formavti: quā a cu ria romana habui ⁊ vſus ſu3.

¶ Forma abſolutionis ab om nibus cēſuris ⁊ penis: tan a iure q̄ ab homine latis.

De plenitudine poteſta- tis apoſtolice: cui9 aucto- ritatem pro preſenti gero: ab ſoluo te ab oibus cenſuris ec- cleſiaſticis: ſentētijs ⁊ vincu- lis excōicationū: ſuſpēſionu3 ⁊ interdicti: tā ab hoīe q̄ a iu re latis. necnō ab oib9 negli- gētijs ⁊ defect b9 cōmiſſis in ſacramētorū adminiſtratiōe officijs ⁊ actib9 tuis: vel noīe tuo factis: ſupplendo d ſolita apl'ce ſedis clemētia: oēs de- fectus eorūdē. Aboleo ēt oē3 maculā infamie ⁊ inhabilita- tis vndecūq3 ɔtrā. diſpēſoq3 tecū ſup omni irregularitate ſimonia i ordine ⁊ beneficio: actiue vl' paſſiue: q̄cunq3 occa ſione vel cā: ēt circa te in col- latione ordinū ⁊ aliorum ſacra- mētorum: ɔtis ſeu cōmiſſis: Reſtituo te ⁊ habilito te ad ſtatū: famā honorē ⁊ executi- onem officiorum eccleſiaſticoru3 quorūcūq3: ac ad omnes gra dus dignitatum ⁊ honorum. ad bn̄ficia eccleſiaſtica habita et habēda: ⁊ tibi de his que ha- bes de nouo puideo: relaxan do tibi fruct9. quos male pce- piſti: ſeu leſa ɔſciētia ex eiſdē ac alia que in ludo ex ſucceſ- ſione: ac alias ad te ſupuene- rūt: que ſubiacēt reſtitutioni vage i forma pleniſſima. In

nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpirit⁹ ſancti amē. ¶ Si aūt aliquis dubitat: an pro iſtis ſpecialis exigat forma abſoluēdi neceſſaria: qui a ſede apoſtolica habēt priuilegiū: ꝙ in articulo mortis dūtaxat ſemel poſſint abſolui ⁊ hēre plenā remiſſionē omniū ſuoꝝ peccatorum idest a culpa ⁊ a pena: vt alij exprimūt rñdetur ſꝫ ꝙ a magiſtris tan in ꝯcilio ꝯſtātieñ: ꝙ baſilienſi dictuꝫ fuit ꝙ non ſed ſufficit ꝙ ea oīa ⁊ ſingula faciat: pro q̄bus p̄fata indulgentia daṫ: ꝑut in bullis vel priuilegijs taliuꝫ exprimitur ¶ Nec putet aliquis ꝙ qñ in articulo mortis fuit ſemel abſolut⁹ plenarie: et vſus eſt ſemel illo priuilegio: ꝙ poſtea ī alio articulo mortis vti illo iteruꝫ valeat: niſi papa latiorem auctoritatem daret ꝙ̄ dat: qñ ponit ꝙ ī articulo mortis duꝫtaxat ſemel. ⁊ ita reſpōſuꝫ ē in ꝯcilio ꝯſtantienſi a clariſſimis viris plurib⁹ de hoc req̄ſitis. Nec mirū: q2 priuilegiū de indulgentijs tantuꝫ valet cui daṫ: quantam ſonat: non autem extendi debet vltra.

¶ Quid fiendum quando cōfeſſor abſoluit penitentem de quo non debuit.

Sed quid de confeſſore qui abſoluit confitētē de quo non debuit: aut ex ignorātia vel verecundia: vel feſtinatione: vel huiuſmodi. ⁊ confeſſor poſtea experitur ſe erraſſe nūquid tenetur confitēti hoc dicere. Rñdetur ſm omēs: ꝙ cōfeſſus excuſatus eſt: ⁊ coram deo abſolut⁹ interim ꝙ neſcit: ſꝫ cōfeſſor nō. Quid ergo faciet. Collatio fctā fuit d̄ hoc cuꝫ multis notabilib⁹ doctorib⁹ theologie in ꝯcilio baſilienſi. Naꝫ quidā dixerunt ꝙ ꝯfeſſor debꝫ auctoritateꝫ a ſuperiore īpetrare abſoluēdi eum: ⁊ ſi ſine magno ſcādalo fieri pōt vocare nō abſolutū: ⁊ ſibi dicere ac euꝫ abſoluere poſt auditā ꝯfeſſionē. ¶ Vel ſi magnū ſcādalū timereṫ: abſoluat eū abſentem: ſi ab vltima ꝯfeſſione adhuc ſperatur eſſe in grā. Adhuc aūt ⁊ alijs placuit: ſi notabile ſcādalū timereṫ: ſummo ſacerdoti deo cōmittat. ⁊ ſolam condignaꝫ penitentiā pro ei⁹ negligētia peragat confeſſor: preſertim quando multitudo ſic eſt negleeta: vel multi eorum diſtant a loco vbi eſt confeſſor.

¶Quid de confeſſore qui nõ intelligit penitentem.

Quid etiam ſentiendũ eſt de eo qui confitetur ⁊ cõfeſſor non intellit eũ: aut ex dormitione: aut ex imperitia lingue: vel diſtractiõe nimia mentis vel ſimili cauſa. Reſpondet Jo. de bartheberg is antiquus doctor in quolibet. ſuis. Sacramentalis abſolutio preexigit ↄfeſſionẽ. Omnis vero cõfeſſio importat reuelationẽ: que nõ pt eſſe ſine relatione vni᷒ ⁊ pceptione alteri᷒. Cum ergo alter᷑ iſtorũ deficiat. ſ. pceptio ſacerdotis: in pfato caſu de illo pctõ non credo eſſe ↄfeſſionez: ⁊ p cõſequens nec impendit abſolutionẽ. Hec ille. Sʒ illud videtur debere intelligi: vbi obaudita ſunt pctã grauia: q̃ ſunt de neceſſitate ſalutis ↄfitẽda nõ de alijs que cadũt ſub cõſilio vt vẽialia: ⁊ vbi talia modica obaudiunt raro ab eo q̃ alias neſcit pſonã. Debet ergo ↄfeſſor facere iterare ea q̃ ex ſomno nõ intellexit ¶An penitẽs teneat iterare penitentiaꝫ ei iniunctã in peccato mortali factam: in toto vel in parte. ⁊ an dicta pnia taliter facta ei valeat in foro militantis eccleſie. §. vij.

Utrum vero penitentiaꝫ ſeu ſatiſfactionem impoſitam per abſolutionem debitam in pctõ mortali factam: vel in toto vel in parte teneatur hõ iterare Sup hoc ſunt varie opiniones. In hoc tamen oẽs cõcordant: ꝙ ſatiſfactio facta in mortali nõ valet ſicut nec alia opa fctã i morta li valent in foro dei ad tollendum vel minuendũ debitum pene pro pctĩs ad qđ ordinat oĩs ſatiſfactio: qꝛ cũ nõ ſit in amicitia cũ deo: non põt eſſe acceptũ tale opus ipi deo: ſic factũ. Sed vtrũ valeat in foro eccleſie militãtis: ita ꝙ nõ teneatur eaꝫ iterare. In hoc eſt varietas opinionũ. Aliqui dicũt ꝙ tenetur iterare: qꝛ cũ non potuerit ſatiſfacere deo: nec ẽt potuit ſatiſfacere ſacerdoti: qui in pſona dei illud ſibi iniunxit. Sed Pe. tarã. ⁊ Jo. peri. videntur ſimpliciter dicere ſine diſtinctione: q̃ talis non teneť iterare tales ſatiſfactiones qꝛ ſatiſfecit in foro eccleſie militantis: in quo date ſunt: ⁊ vbi nõ iudicatur de diſpoſitione interiori. Jdẽ

videtur ſentire. Vincē. i ſpe-
culo hiſtoriali li. ix. ⁊. d. Ani-
bal in: iiij. ¶ Et pro iſta opini
one vr̄ ſatiſfacere īpoſitio ſe-
ptēnis penitētie: que r̄gulari
ter fiebat pro quolibet mor-
tali ātiquus. vt xxij. q. j. c. ꝓdi-
cādū. Et veriſimile eſt ꝙ i tan-
to īteruallo aliqđ mortale cō
mittebāt. vn̄ ſi oportuiſſe ite
rare fuiſſet laqueū imponere
animabus. ¶ Tho. vero cum
Alb. i. iiij. diſtinguūt de ſatiſ
factionibꝰ in q̇bꝰ remanet ali
quis effectꝰ in ſatiſfacientibꝰ:
etiā poſtꝙ actꝰ ſatiſfactionis
trāſijt: vt ex ieiunio remanet
corporis maceratio: vel debi-
litatio: ⁊ ex elimoſina ſubſtā-
tie diminutio: ⁊ tales ſatiſfa-
ctiones in pctō nō opꝫ itera-
re: qꝛ q̄tuꝫ ad illud qđ ex eis
remanet: per pniam ſequētē
accepte ſunt. Alie vero ſatiſ-
factiones ſunt: que nō relin-
quunt effectū in ſatiſfaciente
poſtꝙ trāſijt actꝰ ſicut in ora
tione ⁊ hmōi. Actus. n. iteri
or qui tollit: tranſit nullo mō
viuificat: vnde opꝫ ꝙ tales ſa
taſſactiones iterent. Eandeꝫ
opinioneꝫ tenet Pe. de pa. i
iiij. di. xv. q. j. ar. iij. magis de
clarans. Dicit. n. ꝙ in ſatiſfa-
ctionibꝰ habentibꝰ effectū de
relictū poſt opus: vt elimoſy-
na priuatione eris. ieiunium
corporis debilitatione ⁊ hu-
iuſmodi: ſi poſtea peniteat et
perſeueret ſicut baptiſmalis
character hēt effectū recedē-
te fictione: ſic ⁊ iſtud d̄relictū
ex ſacramēto qđ operatur ex
ope operato: incipit valere ex
ſequēti eiꝰ approbatione ⁊ ſa
cerdotis ratihabitiōe: cū illū
vere penitet: ⁊ nō ex ſimplici
viuificatione: quia opus ope-
rans mortuū nūꝙ viuificat.
⁊ ſic illa pnia ſatiſfacit: nō ſo-
lum in foro eccleſie: ſed ēt in
foro dei q̄tuꝫ ad illud dereli-
ctū: vt nō oporteat iterare ſi-
cut ieiuniū: elemoſina ⁊ hu-
iuſmodi. Sed ſi nō hn̄t effe-
ctum derelictuꝫ vt orō: talis
pnia fctā in mortali nullo mo
do ſatiſfacit: q̇n hic vel alibi
oporteat ſatiſfacere. qđ vr̄ in-
telligenduꝫ in foro dei: qꝛ nec
rōe ipiꝰ opis cū faciat: nec ra-
tiōe d̄relicti cū poſtea penitet
euꝫ cū nō hēat effectū dereli
ctū: ſꝫ i foro eccleſie ſatiſfacit:
qꝛ nō eſt neceſſe eā iterare ſi
vult eē i ſtatu ſalutis: poſtea
penitēdo: ſicut neceſſe hēbat
ipſam implere cū fuit ſibi im-

poſita. ¶Unde idem pe. dicit paulo superius: q̄ q̄n homo eſt de oībus ɔtritus ⁊ cōfeſſus: ⁊ accipit pniam cū abſolutione: ſi recidiuās pagat eā in mortali: ipſe quidē ſe liberat ab iniunctione ſacerdotis nec incurrit pctūm inobediētie: qḋ incurreret ſi eā nō perfeciſſet: q2 nō eſt fortius vinculū cōfeſſoris q̄ dei vel eccleſie Sʒ in mortali exiſtēs implēdo preceptū dei .ſ. de honore parentū: vel preceptum eccleſie: vt de ieiunio quadrageſimale: ⁊ de elemoſina ab illo abſolute ſe liberat: ergo ⁊ c̄. hec Pe. vbi ſupra. Cū ḡ pnia iniuncta ordinet ad tollendū vel diminuendū debitū pene tpalis: talis qui pniaʒ ſibi impoſitā nō habentem effectuʒ derelictū: vt orationes: pfecit in mortali: ſi reuertit ad penitentiā ⁊ tandē moritur in ſtatu gratie: ex quo illā nō iterauit: cū per ipſam nil ſit ſolutū de debito pene tēporalis: ſoluet eā in purgatorio: niſi per alia bona hic ſatiſfaciat. Qḋ ſi nō reuertat ad pniam: qui pniam pficit in mortali quācūqʒ: ſiue habentē effectū ſiue nō habentē derelictū: ſoluet illud dbitū in iferno ſemper: ſicut ille q̄ morit in mortalib⁹ ⁊ venialib⁹: de vtriſqʒ ſoluet penā eternā in iferno ¶Quāuis eni p veniali debeat pena tēporalis que finē hēt: tn̄ per accidēs eſt q̄ veniale puniatur in iferno pena eterna: ſed rōne ſtat⁹: q̄a in inferno nulla eſt redēptio. Nō. n. eſt ille ſtatut⁹ expiandi culpā ad quā ſequit pena: ⁊ iō ſemper remanente culpa veniali durat ⁊ pena. Ita tenet tho. in. iiij. di. xxij. Sed d̄ pena tēporali debita pro mortali poſt ɔtritioneʒ. Pe. de pa. ſic declarat i. iiij. vbi ſupra. ar. iiij. ad. j. ¶Peccator poſtq̄ eſt deo recōciliat⁹ eſt debitor pene finite: nō qualitercūqʒ ſoluēde: ſʒ in ſtatu grē in quo ſoluʒ eſt deo accepta. alioq̄n eſt debitor pene tāte: quātā meretur culpa: ⁊ illa eſt infinita Un̄ peccatori per ſe debebatur quidē pena infinita ſi erat in mortali: ſed mutata fuit in tēporalem: ſuppoſito qḋ perſeueraret i amicitia. Acceptauit eniʒ de⁹ abſolutionē a pena eterna: ⁊ impoſitionē pene finite ſub ɔditione: ſi i grā fieret. ¶Et ſi querat quare

de⁹ magis acceptauit abſolutionē a culpa ſine ɔditiōe: ꝙ abſolutionē a pena: dicendū est ꝙ culpa tranſit et macula tranſit: ⁊ grā in momēto aduenit: ſ3 ſatiſfactio futura eſt. futuris aūt ſolet cōditio apponi. non aūt preſentib⁹ nec preteritis: vel ſi apponaꝛ certa eſt: q: ſicut eſt in grā, ꝓ tūc nō pōt eſſe ſine grā Ideo remiſſio culpe fit ſine ɔditione: vel fit ſimpliciter: q: conditio nō exiſtit. Uñ ſicut per ſacramētū nō remitteretꝛ culpa niſi adeſſet grā: ſic nec poſtea ꝑ ſatiſfactione remittitꝛ pena niſi adſit grā. ¶ Talis ergo dimiſſa culpa punietꝛ in inferno pena infinita. nō ꝓpter commutatione finite in infinitā: ſ3 q: debitor eſt pene infinite ex quo nō ſoluit penā finitā ſub ɔditione qua debuit. Sicut perdēs priuilegiū clericale incidit de foro miti ad forum ſanguinis: ſic qui dclinat forū eccleſie icidēs in mortale: ad forū iuſticie exterminātis iuenit penā eternā. Hoc qd̄ dicit Pe. vr̄ intelligendū de eo qui penā iniunctā non habentē effectū derelictū factā in mortali; ſcito ab eo; vel de quo dubitat: cōtēnit iterare: vel etiā credit vel dubitat ſe debere iterare: ex negligētia dimittit: ⁊ ex labore recuſans hoc: et in purgatorio faciet emendā de eo. ¶ Sed ſi q̄s dimittit iterationem talis pnie ex īpoſſibilitate: q: eidēficit tēpus: vel credit ſe eā feciſſe in ſtatu grē: vel ſi fuerit in mortali incognito: tn̄ ab eo: vel ēt ſi ſcit ſe eā feciſſe in mortali: iterare facit per aliū quē credit bonū: vl' etiā ſi nec per ſe nec per aliū iterat: credit ſibi ſufficere ad ſalutē ꝙ īpleuit ſibi iniunctā: intēdēs ꝙ hic minus fecit: ſatiſfacere ī purgatorio: et ſic de eo facere emendā per hmōi omiſſionē: talis non dānaꝛ. ¶ Uñ ⁊ ipe Pe. dīc. di. xlv. q. ij. ar. ij. ɔcluſiōe iij. ꝙ qui facit pniā iniunctā in mortali pro ſe: pro tāto nō teneꝛ iterare: q: pōt in purgatorio ſatiſfacere. Et ſi dicatur ꝙ videꝛ incōueniēs ꝙ tantū q̄s puniatur pro peccato dimiſſo: ſicut pro nō dimiſſo. q̄a pena eterna: ⁊ ſic nō videꝛ in aliquo profuiſſe cōtritio ⁊ cōfeſſio. Rñdet Pe. ꝙ licet tn̄ puniaꝛ extenſiue: nō tn̄ intēſiue; ſic̄ pro vno petō: ita diu

punitur ꝙ pro mille: ſed non tam acerbe. ¶ Si etiā partē penitētie fecit.ſ. in ſtatu grē et vnus dies remāſit: pro illa die eternā luet penā: ſi nō penitet: tñ nō tā acerbe: ac ſi nū ꝙ ↄtrit⁹ nec ↄfeſſus eēt: nec i aliquo ſatiſfeciſſet: alias pcīn rediret. Hec Pe. di. xv. q. j.

¶ Remediū tutius ſiue ↄſiliū dandū penitenti qualiter perficere debeat penitentiā ſibi iniunctā: et que penitētia debeat ſibi dari ſecurior.

Nota tñ ꝙ duz quis facit penitentiā ſibi iniunctā ſi labatur in mortale ꝙuis bonū ſit ꝙcitius cōfiteri: tñ cum p ſolā cōtritionē pctīn dimittat et grā reſtituat: ꝙ cito ipē ↄteritur: etiā anteꝙ cōfiteat proſequēdo dictā pniaz: etiā ſi ſit talis pnia que nō relinquat effectū poſt ſe in foro dei realiter ſatiſfaciat: q2 in ſtatu gratie eſt: vñ i nullo tenetur iterare. ¶ Ad tollēdū āt omne dubiū: tuti⁹ vr̄ ꝙ cōfeſſor et ſi dat pnias diutinas: det penitētias vt ieiunioꝝ: elemoſinaꝝ: peregrinationū: et huiuſmodi: put requirūt peccata: nō tñ iniungat diuturnas penitentias orationū: et preci puc his: de quibus poteſt dubitari de recidiuo celeri.

¶ De celatione cōfeſſiōis: et de penitentia ſacerdotis confeſſionem reuelantis. §. viij.

Notat Tho. in. iiij. diſt. xxj. q. iij. ar. primo: ꝙ audiens confeſſionē tenetur celare audita in ipſa: q2 in ſacramentis id qd̄ geritur exteri⁹ eſt ſignū eius qd̄ gerit interius: vñ ſicut deus homini cōfitenti tegit peccatū interi⁹: ita et ſacerdos dēt celare exteri⁹ vñ tāꝙ violator eſt ſacramenti reuelator cōfeſſiōis. ¶ Eſt et alia rō q2.ſ. per hoc hoīes magis trahunt ad cōfeſſionē et ſimplicius ↄfitent. Vñ et ſi ex hoc aliqd̄ periculū futurū immineret: et hoc ſoluz ſciret per cōfeſſionē: vt de heretico qui corrumpit fideles. vel de matrimonio illicito: qd̄ aliq volūt ↄhere: vel de ꝓditione ciuitatis ficta: nō ꝓpter hoc dēt reuelari confeſſio ad ipediendū malū: vt quidaz dixerunt: ſ falſuz eſt. ¶ Debz autem monere eos qui cōfitent vt obuiēt vel deſiſtāt: et ꝑlato dicere ꝙ vigilet ſup gregē ſuū et huiuſmodi. ſine vlla reuelatione. Hec tho. in. iiij. d.

xxj.q.vbi ſupra. Quid ſi iudex inquireret ab aliquo an ſciat aliquid de illa materia p cōfeſſionem vel per aliū modū: dicit Guil. q ſi nō pōt alio modo declinare iniquū iudicez: pōt rñdere nihil inde ſcio: qd ſubintelligit vt hō: vel etiā nihil ſcio per cōfeſſionē: q ſubintellitur tibi reuelandū. Sic exponit illud Math.xxiiij. c. d die illo ⁊ hora nemo ſcit; nec filius hoīs: ſubintelligit reuelādū nobis. Pōt ⁊ hoc iurare. || Homo.n.nō adducitur in teſtimoniuz niſi vt hō. Et ideo.abſqz leſione cōſciētie pt iurare ſe neſcire id qd ſcit tm̄ vt de⁹. ¶ Sed neqz etiaz ſm Pe.de pa.i.iiij.d.xxj. per licentiā vel preceptū cuiuſcūqz ſupioris factū etiaz pape ſub pena excōicationis: licet reuelare cōfeſſionē: q ſigillum cōfeſſionis eſt de iure diuino: ⁊ de neceſſitate ſacri ¶ Papa aūt licet aliqñ diſpēſet in preceptis diuinis: vt i votis: quorum redditio eſt de iure diuino: nō tñ pōt diſpēſare in ſacramētis. ſ. vt ōs nō baptizetur vel cōfirmet: vl nō cōfiteat Et qd dictū eſt celationē confeſſionis eſſe de neceſſitate ſacramēti: non ſic intelligit qn ſit verū ſacrm: ēt ſi ipſa cōfeſſio non celaret: q vtiqz eēt ſacramentū: ēt ſi ſacerdos reuelaret: q nec ſic eſt de neceſſitate q de⁹ tegat: q ſi nō ſatiſfaciat de⁹ non tegit: ſ reuelat ad penā: aut ſi accedat fictus deus nō tegit: ⁊ nihilominus ſacerdos tenet celare. Sz dicitur celatio cōfeſſionis de neceſſitate ſacri: q natura ſacri neceſſitat eū ad celandū. natura dico ⁊ quantū ad id qd eſt ſacrm: qd ſit in occulto ſolus cū ſolo: ⁊ quātū ad id qd ſacrm ⁊ res: ſcilicet pnia interior que ēt eſt occulta: ⁊ quātū ad rē tm̄ que eſt remiſſio peccatorū: per que tecta ſunt pcā ¶ No. ſm Pe.de pa.in.iiij. di.xxj.q.iij. q qd dicit tho. q occultatio cōfeſſionis eſt d eſſentia ſacri: nō ſic ē itelligēdū q ſit ei⁹ materia vl forma: ſ q ē de eſſentia. i. natura ei⁹ obligatio ad occultationē: ſic ſi diceremus de eēntia mrimonij ē reddere debitū. i. obligatō ad ipz. ⁊ d eēntia leuis ferri ſurſuz. ¶ Eſt āt pcm̄ mortale reuelare cōfeſſionē: q eſt cō ius diuinū ⁊ poſitiuum: vnde et grauiter punitur ab eccleſia.

¶ Penitentia confeſſoris cõfeſſionem reuelantis.

SAcerdos reuelans cõfeſſionem: õ iure antiquo debet deponi: ⁊ toto tẽpore vite ſue ignominioſus peregrinari. de pe. di. vj. ca. Sacerdos. Sed ſm ca. oĩs de pe. ⁊ re. debet deponi ⁊ ad agẽdã perpetuã pñiam in monaſterio arto detrudi. Sʒ ſʒ ||Jo. facit primã pñiam certo tempore: ⁊ ex mõ aliã. Sʒ hec penitentia imponẽda eſt qñ qs in iudicio ꝯuincit de hoc: vel fatet de iure: nã alias in foro pñie vr̃ eẽ arbitraria: ſicut ꝑ alijs peccatis. ¶ Quãuis aũt poſſit ꝯfeſſor de licentia penitẽtis manifeſtare ci⁹ peccatũ alteri ſm tho. ⁊ pe. vbi ſupra nõ tñ dʒ vti licẽtia tali: niſi ad euitandũ aliqđ malũ. Tenet tñ ille cui aliqđ reuelat de licẽtia penitentis: illud celare: niſi forte pctõr velit ꝙ ille abſolute ⁊ libare ſciat. Licentia tamẽ quã dat penitens ꝯfeſſori de reuelatiõe pcti ꝗtumcũqʒ generalis: nõ itelligit niſi ad bonũ cõfitentis. ſm Pe. de pa. ¶ Sed nota ſm eũdẽ: ꝙ ſi iudex diceret alicui capto ꝑ maleficio: da licentiã confeſſori ꝙ dicat ſi tu es confeſſus d̃ hoc vel de illo: nõ tenetur dare: nec ex hoc contra eũ debʒ haberi ſuſpitio de delicto: q̃a forte hoc facit ꝓpter vitandũ ſcandalũ. ¶ Sed ſi daret licẽtiã: ſic licentiatus non debet dicere peccatũ illud ſi eſt commiſſuʒ. ¶ Itẽ ſi ꝑciperet prelat⁹ alicui cõfeſſori ꝙ diceret ſibi peccatũ alicu⁹ qđ eſt omnino occultũ: etiaʒ ſi ꝯfeſſus deo iſſet licẽtiã illi ꝙ diceret: nõ tenet dicere neqʒ obedire vt reuelet illud: qꝛ ꝑlatus nõ ẽ iudex occultoꝝ: imo etiaʒ ſi ꝯfeſſus eẽt diffamat⁹ de illo pctõ: ⁊ per infamiã ꝓcuraret illud ad cognitioneʒ iudicis: ꝗuis ipſe ꝯfeſſus iterrogat⁹ a iudice ſiue ꝑlato tenetur ſe manifeſtare: tñ ꝯfeſſor ei⁹ ẽt habita licentia ab eo dicendi: nõ tenet dicere iudici ſibi precipiẽti vt dicat ſi ſcit: nec debʒ dicere: q̃a fori non ſunt commiſcendi. ſ. penitẽtialis ⁊ ꝯtẽtioſus. Sed ſi ꝯfeſſor ſcit peccatũ alicu⁹ nõ ſolũ ꝑ ꝯfeſſionẽ ſed etiã per aliũ modũ. putaqꝛ vidit vel audiuit: per talem ⁊ talẽ moduʒ: põt dicere ꝙ illud vidit vel audiuit: dum modo non dicat ſe ſcire illud

per confeſſionez. Nec refert
vtrū prius per cōfeſſionē au⸗
dierit: ⁊ poſtea per aliuz mo
dum ſciuerit: ⁊ ecōuerſo. In
quo caſu. ſ. ſi pri⁹ ſciuit pecca
tum ante ↄfeſſionē: nō opꝫ ꝙ
ꝓteſtet ſe nō recipere illud i
cōfeſſione: qꝛ ſine ꝓteſtatiōe
pōt dicere inquātū ſcit ex cō⸗
feſſionē: nec tñ debet hoc di⸗
cere ſine magna cā ⁊ rōnabi
li: ¶ Itē ſm eundē Pe. cum
confeſſio nō auferat cōfeſſori
ius ſuuz: nec ↄferat ei ius no
uuz in alio foro: quicqd vide⸗
tur cōfeſſori faciēdū vel omit
tendū pro bono ipſius ↄfiten
tis: vel pro bono cōi: pōt face
re vel omittere: dūmodo ꝓp⸗
ter hoc nō reuelet confeſſio:
ad qd ſolū obligat: licet alias
illud nō eſſet facturus. Vñ ſi
per cōfeſſionē prioris vel alte
rius: ſcit abbas ꝙ nō expedit
priori tenere mōaſteriū: ⁊ ſit
talis qui alias ad libitum pōt
āmoueri: expectet quouſqꝫ ſi
ne nota reuelatiōis poſſit eū
āmouere: ⁊ tūc ſtatiꝫ āmoue
at. Cū. n. ex audiētia ↄfeſſiōis
nō obliget ad aliqd niſi ad ce
landū: ⁊ ſi obligaret ad aliqd
hoc eſſet ad medendū aīe pe⸗
nitentis; ſicut medicus: abſqꝫ

tamē reuelatione ↄfeſſionis
ex quo aliquē in cura ſuſcipit
tenet ſibi dare remediū ↄtra
recidiuū: ⁊ ſic in ꝓpoſito ꝙ ci
to poteſt āmouere: āmoueat
quē ēt ſine hoc āmoueri pote
rat. Si aūt talis erat: qui nō
ſine iuſta cā āmoueri poterat
cum audiētia cōfeſſionis nul⸗
lum ius ſibi prebeat in alio fo
ro: in quo non conſtat ſibi vt
iudici āmoueri nō pōt. Idem
tho. ¶ Itē qꝛ prelatus licen⸗
tiā intrādi ciuitatē ſiue vilam
ſubdito dare pōt ad libitū: vl
negare: licet alias nō eſſet ne
gatur⁹: ꝓp periculū quod ex
ſola cōfeſſione nouit: negare
pōt: dū tñ ex hoc ſuſpitio nō
oriat. In occulto tñ ſemper
monere pōt illū qui cōfeſſus
eſt: qꝛ hoc nō eſt reuelare cō⸗
feſſionem. ¶ Similiter cura
tus ꝓp cōfeſſionez nō pōt ne
gare cōionez cōfeſſo qñ eam
dare alias tenet: vt in paſcha
te: alias ſic dicēs. Tibi nō te⸗
neo: nūc dare: ⁊ nō obijciēs d
crimine cōfeſſo. non propter
hoc dicit reuelare confeſſio⸗
nem. ¶ Sed ſi alicui conque
rēti cōtra ſuū parrochialē ſa⸗
cerdotez: qꝛ nō vult ſibi dare
euchariſtiā: ipe ſacerdos co⸗

ram aliĳs diceret ꝙ hoc facit:
q; hēt peccatū a quo nō pōt
abſoluere:⁊ ipſe non vult ire
ad epm̄.hoc eſſet reuelare cō
feſſionē:ꝙuis ipſe nō intēde-
ret hoc:q; grauitatē peti ex-
p̄ſſit.hec Pe.d.xxj.q.iij.ar.
j.Et idē ē cū dicit ſe audiuiſ-
ſe quēdā nominādo eū:⁊ nō
abſoluiſſe.¶Similr̄ de epō
qui per ꝯfeſſionē nouit corru
ptionē monialis que petit be
nedictionē.q; aut eſt caſus in
quo tenetur:⁊ tūc negare nō
debet:q; ſi per ꝯfeſſionē eiuſ
dem ſibi ꝯſtat:tn̄ ſibi nō con
ſtat vt iudici in illo foro:i quo
ſicut ab ordinario mōaſteriū
petit monialibꝰ bn̄dictionē:⁊
qualibet pro ſe ipſa. Si autē
hoc ſcit per cōfeſſionē eiꝰ qui
vidit:vel qui eā corrupit: nō
ſufficienter ꝯſtat:ēt ſi ex ꝯfeſ
ſionem dicat: vn̄ negare non
debet. Si āt aliter ſcit nō te-
net benedictionē impartiri:⁊
p̄t ſine reuelatiōe ꝯfeſſionis
negare. Pōt ꝯfitēti negare
ſicut nō ꝯfitenti. ¶Et qd̄ di-
ctū eſt de bn̄dictione mōia-
liū.ſ.virginū:idē eſt de bene
dictione abbatiſſaꝝ:vbi virgi
nes cōiter benedicuntur: ſm
quoſdā qui dicūt ꝙ licet ali-
qua poſſit ēē abbatiſſa vidua
ſicut Paula mater euſtachi.
Tamen abſurdū eis videtur
ꝙ monialibꝰ bn̄dictis pōt ab
batiſſa preeſſe carēs illa bn̄di
ctione.ſic ēt ſm iura ꝓfeſſis
nō debet nouitia p̄ferri in ab
batiſſam:imo nec ꝓfeſſa taci-
te nō ex p̄ſſe.d ele.c.indēnita
tibus.i pri.li.vj. Quia tamē
qd̄ nō eſt ꝓhibitum:ꝯceſſum
eſt.ideo videt ꝙ bn̄dictio ab-
batiſſaꝝ quarūcūqz: non re
quirat virginitatem magiſꝙ
abbatū:cū nō ſit ita iure can-
tū ſicut de bn̄dictione virgi-
nū. Pe.de pa.di.xxj. Simi-
liter q; hō habet liberam ele
ctionē:licet per ſolā ꝯfeſſionē
ſciat aliquē indignum ad pre
lationē ad quā eligitur: quē
alias putabat dignū:nō de-
bet eligere ex ꝯſciētia ſibi ſic
dictante:q; eligēdo ſciēter di
gnū vel indignū negociū ge
ritur inter ipm ⁊ deū. Unde
poteſt etiā ex his que ſcit vt
deus iudicare:ita ⁊ in ꝓpoſi-
to. Sed hoc bn̄ putarē.ꝙ nō
pateret penas iuris: puta ꝙ
eſſet priuatꝰ iure eligendi:⁊ a
fructibus per trienniū ſuſpē
ſus:qui eligeret illū quē ſcit:
vt deꝰ indignū:ſ; neſcit vt ho

mo: q: de his que ſcit homo vt deus: ſolum deū hēt vltorem: nō hoiem: ꝛ huiuſmodi Pe. Quāuis autē dimidiando confeſſionē non ſit ibi ſacramentum: tenetur tñ ſacerdos celare: q: pars eſt ſacramēti. Pe. ¶ Qui teneantur ad ſigillū confeſſionis. §. viij.

Dicit Pe. de palu. diſti. xxj. q. vbi ſupra: ꝙ ad celandum confeſſionez tenetur is ad quez confeſſio peruenit licite vel illicite: mediate vl' imediate. Unde ꝛ non ſacerdos qui in caſu neceſſitatis audit confeſſionem de mortalibus ꝛ venialibus. Itē interpres quem pro ſe penitēs adhibet. Item qui caſu audit. Itez cui de licentia cōfitētis reuelatur. Item qui ſe confeſſorē fingit. Itē qui latenter abſcōdit⁹ cōfeſſiones audit: qd eſt ſacrilegiū: ꝛ iniuriā facit ſacramēto. Itez confeſſor anteꝙ abſoluat: ꝛ etiā qñ nō abſoluit tenet' celare. Itē nota ꝙ cū quis recipit aliqd ſub ſigillo cōfeſſionis: ꝙuis ei nō fuerit cōfeſſus dicēs illō tñ dz ita ſecretū tenere: ac ſi hēret in cōfeſſione: nō quidē ratione ſacramēti qd ibi non eſt: ſed ratione ꝑmiſſi: ſi promiſit illud ſic celare. Hec ſm Tho. di. xxj. q. iij. ar. primo ꝛ Pe. de pal. Dicunt tñ Tho. ꝛ Pe. ꝙ homo nō debet aliquid de facili recipere in confeſſione. Addit quoqz Pe. d pal. ꝙ qui tradit vl' accipit in confeſſione aliqd qd non eſt cōfeſſio: videtur facere irreuerentiā ſacramēto: cū nil ſit eque celandū eo qd ſcitur in confeſſione. Similiter cum quis accipit ab aliquo cōſiliū recōmendans vt illud teneat ſecretū: tenetur ad celandū: ꝛ frāgens quodlibet iſtorum ſigillorum: ſiue ſecreti ſiue confeſſionis peccat mortaliter.

¶ Ea tamē que quis recipit ſub ſigillo confeſſionis ꝛ nō in confeſſione nō plus obligāt ꝙ ſi quis iurat tenere ſecretum aliquid. ¶ Unde cuz aliquis quando iurat celare aliquod malum quod manifeſtando: cum alias non poſſit impediri: illud malū auferatur. vt ꝑditio aliqua ꝛ hmōi: tenetur manifeſtare non obſtante iuramento. xxij. q. iiij. c. Inter cetera. Ita ꝛ qd accipit ſub ſigillo confeſſionis ꝛ non in confeſſione.

¶ Ad que ſe extēdat ſigillū confeſſionis .§.ſi.

Dicit Tho.in.iiij.di.xxj.q.iij.ꝙ directe non ſe extendit niſi ad illa que cadunt ſub ſacramentali confeſſione Indirecte autē non ſolum ſe extēdit ad ea que audiuit ſub cōfeſſione vt peccata: ſed oīa alia per que poſſ t peccōꝛ vel peccatū deprehēdi: vt ſi dice‑ret ꝙ nō abſolui eū: vel talis cuius īpedimentū cognouit per cōfeſſionē ſolū: nō eſt tali vxoꝛ. Nihilominus alia etiā que in cōfeſſione dicūtur nō pertinētia ad ꝯfeſſionē: ſum‑mopere ſunt celanda: tū ꝓp ſcandalū: tum ꝓpter pronitatē que ex ꝯſuetudine ſeq̄tur ad dicendū audita in cōfeſſione. Tho. vbi ſupra. ¶ Pe. de pa. meli⁹ ꝓſeq̄tur iſtā materiam: dicēs: ꝙ directe ⁊ p̄cipaliter peccā cōfeſſa ⁊ circūſtātie inquātū huiuſmodi: vñ ⁊ pſona tertia cū qua q̄s cōfitetur ſe peccaſſe: cadit ſub ſigillo cōfeſſionis: licet quidā hoc negēt de pſona cū qua quis ꝯfitetur ſe peccaſſe. qd tñ ipe reꝓbat. Et qm̄ per locutionē de peccatis ꝯfeſſis pōt deueniri p ſe: vl' p accidēs: directe vel indirecte: vel per quēcunq; aliū modum in aliquam cognitionem vel dubitationem vel opinationē: vel ſuſpitionē de confeſſo: vel inquātū per hoc pōt ei euenire detrimentū in anima: ſiue in corpoꝛe: ſiue in fama: poſſeſſionib⁹ vl' amicis: vl' pōt ꝓpter hoc ſcādalū in populo generari: vel ꝯfeſſio magis odioſa vel minus dilecta: vel magis onero‑ſa: vel minus p̄cioſa reputari dȝ cōfeſſoꝛ ab huiuſmodi locutionib⁹ abſtinere. Et q̄a raro vel nūq̄ pōt ꝯtingere: q̄n ex reuelatiōe peccōꝛū in ꝯfeſſione ſcitoꝝ: ⁊ nō per aliā viā poſſit ſequi aliquod de p̄dictis incōuenietib⁹: ꝙuis forte q̄nq; nullum cōtingat: debȝ multū cauere ꝙ nō dicat peccata audita in cōfeſſione: quātūcūq; generaliter loquat' vl' quō dicat. Hec Pe. di. xxj. q. iij. ¶ Et magiſter Umbert' dicit ꝙ cauendū eſt: ne vnq̄ dicat q̄s in ſmone vl' alia locutione: ego audiui hūc caſū in ꝯfeſſione: nec vnq̄ etiā debȝ dicere ꝙ in illa abbatia: vl' caſtro: vel villa: vel ciuitate in quib⁹ audiui ꝯfeſſiones: ſūt multa peccā ⁊ huiuſmodi: q̄a

propter hoc credūt ſimplices ꝙ hoc ſit reuelare cõfeſſionē: ꝗuis nõ reuelet ꝑ talia verba ſm Pe. niſi ex huiuſmodi locutiõe peſſet peccatū alicu ius deþhēdi. ¶ Dicēdo autē iſte eſt mihi ꝯfeſſus ſua pctā nõ eſt reuelare: qꝛ nihil ponit in palaꝫ: qꝛ ſi dixerimꝰ: qꝛ peccatū nõ habemꝰ ꝛc. ſꝫ dicēdo ſibi fuiſſe cõfeſſuꝫ de magnis ꝛ multis pctis: hoc eſt reuelare confeſſionem ſm Pe.

¶ Bona autē alicuius opera que q̃s ſcit ex ꝯfeſſione: puta qꝛ eſt virgo: vel qꝛ nunꝙ peccauit mortaliter et huiuſmodi: licꝫ dicer: niſi qꝛ ex hoc ꝙ vnꝰ laudat de huiuſmodi: q̃ſi alterius peccatuꝫ reuelet: cū non laudat de eodeꝫ: qꝛ qd̃ de vno dicit de alio negat. di. xxv. c. qualis. Unde ſi de duobꝰ cõfitentibꝰ dicit cõfeſſor de vno ꝙ eſt virgo eēt ſtatiꝫ ſuſpitio contra aliū: ſi idē non diceret hec Pe. de pa. ¶ Uñ ꝛ magiſter vmbertus dicit: ſimpliciter abſtinendū ab huiuſmodi locutionibꝰ: addēs ēt ꝙ confeſſor debet caute: ne vnꝙ ꝑ aliqd̃ genus pctī: oſtēdat ꝯfitēti minorē familiaritatē: vel ſignum minoris dilectionis.

¶ Alia que dicūtur in cõfeſſione nec pctā nec valētia ducere in manifeſtationeꝫ confitentis. puta: ꝙ in tali tra ſunt bona vina: non cadunt ſub ſigillo confeſſionis.

¶ Quid fiendū qñ confeſſor indiget cõſilio ſuꝑ vno caſu.

Nota etiā ꝙ quādo confeſſor indiget conſilio alterius: niſi habeat licentiam a confitente de perſona manifeſtāda: debet loqui ita obſcurere caute ꝛ a remotis: vt nullo modo cõſulēs vnꝙ poſſit imaginari de perſona. Uñ debet conſiderare ꝑſonam ꝛ tēpus idoneuꝫ. Nā ſiquis audierit vnū clericū aduenietē: ſi cõfeſſor vadat ſubito ad interrogādum de aliq̃ ſimonia ꝛ huiuſmodi: nõne ſatis ꝓbabiliter ꝛ quaſi violēter hēbit ille ſuſpicari de illo clerico. et iõ in huiuſmodi magna cautela eſt adhibenda. ¶ Qd̃ ſi confeſſor neſciret vel non poſſet caſum exprimere ſuꝑ quo indiget cõſilio: quin ille conſultor itelligeret perſonā: ꝛ illa nõ vult ſciri: debet ire ad aliū pro cõſilio. ꝙ ſi alium ſufficienteꝫ haber nõ poteſt: nõ ſe itromittat. ¶ Uñ Pe. de

pal.di.xxj.q.iiij.dicit ſi nõ poſſet cõfiteri pctm̄ ꝓpriũ niſi dicẽdo aliquod pctm̄ per quod manifeſtat̃ cõfeſſio alteri⁹:nõ debet illud cõfiteri: et ſi eſſet mortale:qꝛ ſufficit tũc ꝯtritio cũ ꝓpoſito cõfitendi: qñ ipſe habebit copiaꝫ talis ſacerdotis:cui illud pctm̄ ſuũ cõfitendo:nõ manifeſtet̃ alteri⁹ ꝯfeſſio. ℞atio ẽ qꝛ fortior ẽ obligatio ad celãdũ: q̄ȝ ad cõfitẽduꝫ. ¶Si quis aũt reuelat ĩ cõfeſſione debita ſua:ꝛ credita ſua ꝛ huiuſmodi:vtrũ ꝛ qñ ꝛ an ſacerdos poſſit alias reuelare. Uide de hac materia plene ĩ. tertia pte ſumme ĩ.c. de cõfeſſione ti.xiiij.§. qui incipit decima.

¶Explicit tertia pars de bo bonitate confeſſoris.

¶Incipiunt.xxxvj.excõicationes reſuate ſedi apoſtolice tã a iure q̄ȝ per ꝓceſſuꝫ:ſiue ꝑ extrauagãtes:ꝛ breuiter recollecte. Deinde ſequunt̃ excõicationes reſeruate epiſcopis vniuſcuiuſqꝫ dioceſis.

De iniicientibus manus violentas vel temerarias in clericum vel religioſum vl' monialem vel alterã religioſaꝫ ꝑſonã. papalis eſt abſolutio:ſi iniuria ẽ enormis. ||Juius tñ declarationem vide in tertia parte in ti.xxv.ð excõicationib⁹.ꝛ xvij.q.iiij. c.ſiqs ſuadente diabolo in decretis. ¶De incẽdarijs eccleſiaꝝ:vl' alioꝝ locoꝝ ſacroꝝ.vl' religioſoꝝ:vl' cimiterioꝝ.ẽ papalis excõicatio:poſtq̄ȝ ſũt denũciati:ſ ꝑ epm̄ pñt abſoluiañ denũciationẽ.de hac vide in.ca. cõqueſti. ꝛ in.ca.tua nos. ex de ſen.excõi. ¶De effractorib⁹ ꝑdictoꝝ locoꝝ ſacroꝝ : q̄ et poſtq̄ȝ fuerint denũciati. ẽ abſolutio papalis:ſ añ denũciationẽ epalis eſt abſolutio. extra de ſentẽ.excõi.ca. conqueſti. ¶De incẽdarijs alioꝝ locoꝝ nõ ſacroꝝ:ð ꝯſulentibus aũt fautorib⁹: qui tales nõ ſunt excõicati aliquo iure cõi:ſed ſunt excõicãdi. Si tñ fuerit excõicati aliquo iure ꝑticulare.puta excõicatione ſynodali:vel cõſtitutione:vl' ab hoie:ꝛ ſi fuerũt denũciati eſt caſus papalis.extra ð ſen.excõi.c.tua. ¶De falſantib⁹ litteras papales:vel falſis ſcienter vtentibus.extra de crimine falſi.c.durãte. ¶De apponentibus manum ad corrigẽ

dum etiam minimã litteram vel punctũ minimum in his litteris exceptis his quib⁹ eſt commiſſum. eſt papalis abſolutio ſm Hoſtië. per ſententiam curie latam. ¶ De hereticis fingentibus nouaʒ hereſim: vel iam dãnatam ſequẽtibus. xxiiij. q. j. c. j. ⁊. ij. ex ð here. c. ad abolẽdũ: ⁊ nũc eſt caſus papalis per extrauagãtẽ Martini quĩti vt patet in proceſſu ipſius annuali. vide in prima parte in. c. ð hereti. ¶ De ſciſmaticis ⁊ precipue de ſequẽtibus ſciſma Petri de luna ⁊ ſucceſſorum eius ⁊ fautorũ ipſi⁹ ſciſmatis. eſt papalis abſolutio per ꝓceſſum curie. ¶ De credẽtibus receptatorib⁹: defenſoribus ⁊ fautoribus hereticoruʒ. eſt papalis abſolutio. et quõ intelligãtur iſta nomina vide ti. xxv. ð excõicationib⁹ in tertia parte ſum. ¶ De cõmittentibus ſimoniã ſiue pro ordinibus ſiue pro beneficijs: vel ꝑlaturis eccleſiaſticis: vel ꝓ ingreſſu in religionẽ: vel pro alijs ſpũalib⁹. ẽ abſolutio papalis ꝑ extrauagantẽ Martini quĩti. Vide de hac in. ij. pte ſum. ti. ð ſimonia. ¶ De facientib⁹ pactũ vel ꝓmiſſionẽ vel recipientib⁹ ex pacto vł ꝓmiſſione occulta vł manifeſta aliqd ẽt puũ pro aliqua iuſticia vel grã pro alio vel ꝓ ſe in cauſis iudicialib⁹: ſeu pro litteris obtinẽdis: ab apoſtolica ſede. eſt papalis abſolutio ꝑ extrauagãtẽ Bonifacij octaui. ¶ De ſciẽter vtẽtib⁹ talib⁹ gratijs vel litteris ſic õbtẽtis. ẽ abſolutio papalis ꝑ extrauagãtẽ Bonifacij. ¶ De piratis ⁊ quibuſcũqʒ alijs in mari depredãtib⁹. ẽ papalis abſolutio ꝑ ꝓceſſuʒ curie. ¶ De ipedientib⁹: depredãtib⁹ vel iuadẽtib⁹ adducentes victualia ſeu alia ad vſuʒ rõane curie neceſſaria: vł ne talia õferant aut adducant ad curiã: ⁊ de õfendẽtib⁹ talia faciẽtes. ẽ abſolutio papalis per proceſſum curie. ¶ De capiẽtib⁹. detinẽtibus depdantib⁹ romipetas ⁊ peregrinos ad vrbẽ romã accedẽtes: tã cã deuotionis q̃ ꝑegrinatiõis: ⁊ ſimił̃r ĩ ea morãtes ⁊ recedẽtes ab ipa. ẽ abſolutio papalis ꝑ ꝓceſſuʒ ãnualeʒ qui fit ĩ curia. ¶ Et ſimiliter de dãtib⁹ õſiliũ ⁊ fauoreʒ ad talia ſupradicta faciendũ. eſt papalis abſolutio ꝑ ꝓceſ-

ſum. ¶ De portantib⁹ arma equos: ⁊ alia neceſſaria ad impugnãdũ chriſtianos vel trãſmittentibus: ſeu galeas ⁊ naues vendentib⁹: ⁊ꝉ in piraticis ſarracenorũ nauib⁹ gubernationẽ exercentibus: vel dãtibus auxiliũ: cõſiliũ: ⁊ fauorẽ in diſpendium terre ſancte. extra de iudeis. capitulo ad liberandũ. ⁊ eſt caſus papalis per extrauagãtẽ Clemẽtis: ⁊ ꝑ ꝓceſſuꝫ curie. ¶ De portãtibuſ etiã victualia ⁊ alia quecũqꝫ mercemonia in Alexãdriam vel in alia loca ſarracenorum terre egypti: vꝉ mittẽtib⁹ ipſa vel de ſuis portub⁹: vt eis deferant extrahẽtib⁹: vel extrahi ꝑmittentibus aut dãtibus auxiliũ ⁊ fauorẽ: ⁊ eſt papalis per ꝓceſſuꝫ curie. ¶ Nota tñ ſicut veneti in hoc hñt licẽtiã .i.ij.p.iij.t.xxv.c. xxx. ¶ De portãtib⁹ predicta: vel aliquo mõ predictoruꝫ: ⁊ ad hoc operãtibus ad oẽs terras ſoldano ſubiectas: ẽ papalis abſolutio ꝑ extrauagãtẽ Clemẽ. ¶ De eũtibus ad terrã ſanctã ẽt cauſa deuotiõis ſeu voti ſine licentia ſedis apoſtolice: ⁊ eſt abſolutio papalis: ꝑut reperiꝉ i libro penitẽtiarie ſummi penitẽtiarij: qui et ipſe hoc põt. ¶ De inſecutoribus cardinaliuꝫ hoſtiliter: ⁊ ẽ excõicatio papalis. ꝑ. c. felicis de penis li. vj. ¶ De bãniẽtibus epõs: vel capiẽtibus: ⁊ inſecutoribus: vel hoc fieri mãdãtibus aut facta ab alijs rata hñtibus: vel in his dãtibus cõſiliũ ⁊ fauorẽ: vel ſciẽter tales defendẽtib⁹. ẽ papalis abſolutio. per. c. ſiqs. de penis i de. ¶ De exẽterãtibus: vel i fruſta cõcidẽtibus: ſeu decoquere vꝉ incidere: aut oſſa de carnibus euellere ꝑſumẽtib⁹ cuiuſcũqꝫ defuncti: vt eius oſſa ad partes alias deferãtur: eſt papalis abſolutio per extrauagantẽ Bonifacij. ¶ De occupãtibus vel detinẽtib⁹: vel hoſtiliter diſcurrẽtib⁹ per ſe vel per aliũ directe vel indirecte ſub quocunqꝫ titulo vꝉ colore ciuitates: terras: loca: vel iura ad romanã eccleſiaꝫ ptinentia: ⁊ adherentibus: fautoribus ac defenſoribus coruꝫ: eſt abſolutio papalis per proceſſuꝫ curie. ¶ De his qui occaſione ſentẽtie excõicatiõis: ſuſpẽſionis vel itẽrdicti late: dãt licentiã eos grauãdi: qui eam tulerunt vel eos imper-

ſonis: rebus: vel bonis illoꝝ quoꝝ accaſiōe late ſūt: vel q̄ eos obſeruāt: vel q̄ taliter ex cōicatis cōicare volūt: niſi licentia ipm integre reuocēt. ¶ Et qui dicta licentia vſi fuerint: vel etiā ſine licentia hoc fecerint ſuo motu: excōicatiōem incurrūt: in qua ſi ꝑmanſerint per duos menſes eſt papalis abſolutio. Uide d̄ hac in capitulo de dominis in ſecunda parte tertie ti xxv. c. xxiiij. ¶ De his qui cogūt aliquē celebrare in loco interdicto: vel ad audiendū diuina cōuocāt excōicatos: vel interdictos: vel prohibent eis ne moniti exeāt: et de his q̄ moniti nō exeūt cle. c. grauis de ſnia excō. ¶ De his q̄ imponūt in terris ſuis noua pedagia: vel augēt antiqua: ēt eſt excōicatio papalis per proceſſum curie. ¶ De laicis recipientibus in romana curia litteras dn̄i pape de manu alic⁹ niſi de manu dn̄i pape vl' bullatorum: vel nuncij non recipientes de manu predictoꝝ: incidunt in eandem.

¶ Excommunicationes papales concernentes religioſos religioſaſqꝫ.

De clericis et religioſis inducētibus ad vouendū iurandū: vel promittendū de eligēdo apud eos ſepulturā: vel vt eam vlterius non mutent iā electā: excōicatio ē papalis per cle. cupiētes de pe. ¶ De religioſis q̄ abſqꝫ ſpeciali licentia proprij ſacerdotis ſolēnizarent matrimonia aut miniſtrarent ſacramētū eucharíſtie: vel extreme vnctionis: ē excōicatio papalis extra de priuile. religioſoꝝ i cle. ¶ De religioſis qui excōicatos a cānone abſoluūt a caſib⁹ nō cōceſſis: aut qui abſoluunt a ſententijs per ſtatuta ſynodalia vel prouincialia ꝓmulgata: aut abſoluunt a pena et a culpa: ē excōicatio papalis: per cle. j. de priuile. ¶ De inq̄ſitoribus hereticorum: qui odio: gratia: vel lucro et amore cōtra iuſticiā et ꝯſciētiā omiſerint ꝯtra quē ꝓpiā ꝓcedere: vel ipam hereſim alicui iponerēt: q impedirent officiū ſuū: ē excōicatio papalis: per cle. multorum de here. ¶ De mēdicātib⁹ profeſſis q̄ trāſeūt ad aliquā religionē monachalem excepto ordine cartuſiēſium et recipi

entibus talē ſciēter: eſt excōicatio papalis per ꝯſtitutiōē Martini factā Conſtantie. ¶ De clericis ſciēter ⁊ ſpōte cōicantib⁹ excōicatis a papa i diuinis: ē excōicatio papalis ſcōm Hoſti. ¶ Iſta excoicatio tamē h₃ dubiu₃: extra de ſentē.ex.c.ſignificaſti. ¶ De participātibus in crimine ꝓpter quod aliqs ē excōicat⁹ aliqua predictarū excōicationū: eſt excōicatio papalis: per.c. ſi concubine: extra de ſen.ex. ¶ De his qui abſoluunt ab aliqua predictarum excōicationū citra ſedē apoſtolicā: preterq̄ in articulo mortis: q̄ taliter abſoluūtur ſi non repreſentant ſe q̄ citius poſſunt ei a quo poſſunt abſolui: vl' mittant pro abſolutiōe: reincidūt in eandem.ſ.papalem excōicationem: per.c.eos: de ſen. excom.li.vj.

¶ Excōicatiōes epiſcopis ex iure reſeruate.

De verberantib⁹ clericos religioſos vel moniales ſeu talibus manus violentas iniicietibus ſeu temerarias: ē epalis excōicatio: ſi fiat leuis iniuria talib⁹: per.c.peruenit: extra de ſen.ex. ¶ De his q̄ initūtur ordinationibus ſeu alienationibus a ſciſmaticis factis: eſt epalis: per.c. extra de ſciſma. ¶ De his qui vſurpant de nouo vacantiū eccleſiarū: monaſteriorū vel aliorꝫ piorū locorum cuſtodiam: ſeu guardiā: titulū aduocationis ſeu defenſiōis que ꝓprie ſūt noia patronatus: vel ipſoru₃ locorū vacantium bona occupant: vel regalia.i.collecta q̄ fit ratione regis vel imperatorū: ſeu tributū regi debitū: vt.c.generali.de elec.li.vj. ¶ De clericis vel monachis ipſorū locorū vacantiū q̄ hoc fieri ꝓcurāt: ⁊ hec excōicatio cū priori hētur: excōicatio eſt epalis: per.c.generali.de ele. in.vj. ¶ De his qui ab eccleſijs ⁊ vel perſonis eccleſiaſticis per ſe vel per aliū ſuo nomine vel alieno pro perſonis vel reb⁹ quas nō cā negociatiōis deferūt vel deferri faciunt ſeu trāſmittūt: exigunt aliqđ pedagiū vl' guidagium ē excōicatio epalis: per.c. q̄ q̄.de cēſi.li.vj. ¶ De his qui fecerūt ſtatuta cōtra libertatē eccleſie: ⁊ q̄ ſcripſerunt ea qui ſunt poteſtates conſules rectores ⁊ conſiliarij locoru₃

ybi dicta ſtatuta ſeu etiã con
ſuetudines edite ſũt vł ſerua
te ⁊ q̃ ſeruare ea fecerint : et
ſm̃ ea iudicauerit: ⁊ vł q̃ i pu
blicã formã redigerit iudica-
ta: ẽ excõicatio epãlis: per.c.
nouerit: extra de ſen.ex.
¶De rectorib⁹ ciuitatũ faciẽ
tib⁹ exactiões ĩdebitas cleri-
cis: religioſis: vel eccleſijs eo-
rũ: ſi poſtq̃ fuerit moniti nõ
deſiſtãt: ẽ epãlis excõicatio :
per: c.nõ min⁹: extra d̃ imu.
eccle. ⁊.c.aduerſus cõſules.
¶De his q̃ abſolutiõem ab
aliq̃ excõicatione: vel reuoca-
tiõe eius ſuſpẽſiõis vel inter
dicti extorquẽt p vim vel per
metũ: neq; vz abſolutio: ſed
incurrũt nouã excõicatiõem
eſt epãlis excõicatio: per.c.j.
de his qui vi metu ſiue cauſa
fiunt li.vj. ¶De his qui per
aſſaſſinos.i.quoſdam infide-
les qui ex falſis ſuis opiniõi-
bus de facili mittebantur ad
occidendũ xp̃ianos: ⁊ qui in-
terfici fecerint: vel mandaue
rint aliquẽ chriſtianũ: etiã ſi
mors nõ fuerit ſubſecuta: et
de receptatoribus ⁊ defenſo-
ribus ⁊ occultorib⁹ eorũ: ẽ ex
cõicatio epãlis: p.c.pro hũani
de homi.li.vj. ¶De poteſta
tibus: capitaneis: rectoribus
cõſulib⁹: iudicib⁹: cõſiliarijs ⁊
alijs officialib⁹ q̃ ſtatuta faci-
unt: ſcribũt vel dictãt: p que
quis cõpellał ſoluere vſuras
vel ſolutas non repetere: eſt
epãlis excõicatio ĩ cle. ex gra
uis de vſuris. ¶De his q̃ oc
caſione ſñie excõicationis vł
interdicti late: dant licentiã
grauãdi illos qui tulerũt eas
vel ſuos in perſonis vel reb⁹
¶Hic tamen caſus eſt epãł
vſq; ad duos menſes ab in-
curſione ſententie: ab inde ve
ro eſt papalis excõmunicatio
per.c.quicũq;: de ſen. excõ.
li.vj. ¶De his qui iudicant
ſcd̃m ſtatuta edita in fauorẽ
vſurariorum: ⁊ qui habẽt ſu-
per hoc poteſtatẽ: niſi ſtatu-
ta ipſa deleuerint.aut ſi ea p-
miſerint obſeruari: extra de
vſuris.c.Ex graui: in clemen
tinis. ¶Unde illi qui faciunt
capitula cum iudeis: vt domi-
ni in communitates ⁊ conti-
nentia q̃ poſſint fenerari: et
q̃ non poſſint repeti in iudi-
cio vſure extorte ab eis ⁊ hu
iuſmodi: videntur incidere in
hanc excõicationem: ⁊ domi-
ni qui ea faciunt ⁊ ciues qui
conſulunt: in cle. ca. Ex gra.

ui.de vſuris. ¶ De his q̄ ꝯce
dūt repreſalias cōtra pſonas
eccleſiaſticas ſpēaliter aut ge
neraliter: eſt epiſcopalis excō
municatio per.c. Et ſi pigno
rationes: de iniuriis ⁊ dā.da.
li.vj. ¶ De rectoribus ſecula
ribus: vel quibuſcumqȝ offici
alib⁹ eorū: q̄ cognoſcerēt de
crimine hereſis: aut captos li
berarēt: vel dioceſanorū vel i
quiſitorū officiū impedirēt: ē
ep̄alis per.c. Ut inq̄ſitionis.
de here.li.vj. ¶ De his q̄ ſci
enter ꝯtrahūt matrimōia in
caſib⁹ nō cōceſſis ⁊ ꝓhibitis
cōſanguinitatis ⁊ affinitatis:
⁊ de cōtrahētib⁹ cū moniali-
bus: ē ep̄alis: vt in cle.c.eos:
de cōſan.⁊ affi. ¶ De dn̄is tē
poralib⁹ qui ſubditis interdi-
cūt: ne prelatis vel perſonis
eccleſiaſticis quicꝗ vendant:
vel emāt ab eis: bladum mo-
lāt: panē coquāt: ⁊ hmōi ob-
ſequia exhibere ꝑſumant eſt
ep̄alis excōicatio: per.c. eos:
de imu.ec.li.vj. ¶ De his q̄
impediūt quin coraȝ iudicib⁹
eccleſiaſticis vel legatis: vel
ordinariis: in cauſis q̄ ad eos
pertinēt: illi qui cōquerūtur
iuſticiā poſſint obtinere: ex-
cōicatio eſt ep̄alis: per.c. q̄m

de imu.eccle.li.vj. ¶ De his
qui cōpellunt impetratores li
terarū apoſtolicarū: vel alios
recurrentes ad forum eccleſi
aſticum in cauſis: que de iu-
re: vel antiqua conſuetudine
ad ipſum pertinēt: vel ad de-
ſiſtendū vel litigandū de eis
in foro ſuo ſeculari: grauādo
iudices ecleſiaſticos: vel im-
petrātes ſeu litigātes: ſeu vo
lētes corā eis litigare: vel gra
uādo propiquos eorū: vel ca-
piētes res vel eccleſias taliuȝ
vel quocūqȝ alio mō vt i eo
ca.q̄m: ē ep̄alis: ⁊ ſimiliter de
dantibus cōſiliū: ⁊ fauorē: et
auxiliū ad oīa predicta in duo
bus paraphis ꝑcedentibus.
¶ De his qui prelatos capitu
la: ſeu alias perſonas eccleſia
ſticas compellūt ad ſubmittē
dū laicis: vel ad alienādū bo-
na immobilia ſeu iura eccleſi-
arū: ⁊ ſimiliter laici qui vſur
pāt ſibi illicite hmōi: ⁊ ſi non
diſtiterint poſtꝗ fuerint ad-
moniti: eſt epiſcopalis excōi-
catio per.c.hoc conſultiſſimo:
de re.ec.nō alie.li.vj. ¶ De
his q̄ fingūt fraudulēter ali-
quē caſum per quem aliq̄s iu
dex mittat ad aliquam mulie
rē pro teſtimonio: eſt excōica

tio ep̄alis p.c. mulieres de iu di.li.vj. ¶De his q̄ vocātur ad dirigēdas moniales in ele ctiōibus: niſi abſtineāt ab his p q̄ poſſit diſcordia nutriri: ē ercõicatio ep̄alis.per.c. indē nitatibus de elec.li.vj. ¶De his q̄ grauāt clericos vel alias perſonas eccleſiaſticas ad quas ſpectat aliqua electio: p eo ꝙ rogati ſeu alias inducti cum pro quo rogabant ſeu ī ducebātur noluerūt eligere: vel conſanguineos eorū: aut ipſas eccleſias ſeu loca beneficijs ſeu alijs bonis ſpoliando: ſeu alias iiuſte perſequendo.c. ſciāt: de elec.in.vj. ⁊ eſt ep̄alis ercõicatio. ¶De his qui loquūtur ſecrete: vel mittūt ſcripturas vel nunciū alicui cardinali qū ſūt recluſi oc caſiōe electionis pape: ē ep̄alis ercõicatio per.c. vbi periculum extra de elec.li. vj. ¶De dominis ⁊ rectoribus ⁊ officialib⁹: q̄ īminēte dicta electiōe nō ſeruāt ipam conſtitutiōem: per.c. vbi periculū. ¶De his q̄ procurāt ꝙ ꝯſeruatores dati eis intromittant de his que nō licent. i. de alijs ꝙ̄ de manifeſtis iniurijs ⁊ violētijs. eſt ercõicatio ep̄alis: per.c. ſtatuimus de offi. dele. li.vj. ¶De dominis: rectoribus ad regimen vrbis rome ⁊ electis ⁊ fautorib⁹: q̄ fecerint contra cōſtitutionē ſup hoc factā: eſt ep̄alis ercõmunicatio: per.c. fundamēta de el'.li.vj. ¶De electis magiſtris: doctoribus: vel ſcholarib⁹ tractātib⁹ cū aliquo ciue Bononiēſi de cōducēdo hoſpitiū irreq̄ſitis inq̄linis niſi tēpus cōductiōis fuerit elapſū: eſt ep̄alis ercõicatio per.c. ex reſcripto: extra de locato. ¶De doctorib⁹ ſeu magiſtris qui ſciēter illos religioſos q̄ dimiſerūt habitū docent litteras. ſ. legē vel phyſicā: eſt ercõicatio ep̄alis: per.c. vt periculoſa ne.cle.vel mo.li. vj. ¶ De dn̄is vel rectoribus tēporalibus qui nō fecerint obſeruari ea q̄ ſtatuūtur contra inſecutores cardinaliū ſeu alicui⁹ de familia eorum vel pape: eſt ercõicatio ep̄alis: per c. felicis. d pe. lib.li.vi. ¶De his qui impediūt viſitatores monialiū vel canonicorum: ſi moniti non deſiſtant: eſt ep̄alis ercõicatio: per cle. attēdentes de ſtatu monacho. ¶De impugnātibus litteras pape

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

ante in coronatiōem eiꝰ: ⁊ ē
b̄n̄dicti pape.xj. ¶ De q̇buſ-
dā mulieribꝰ q̄ beghine dicū
tur ⁊ de religioſis fauentibꝰ
eis in illo ſtatu: ⁊ erāt iſte cer
tū habitū aſſumētes nulli o-
bedientiā p̄mittētes nec re-
nūciantes proprijs nec regu-
lā h̄n̄tes: licet q̇buſdā religio
ſis ſpiritualiter inhereāt: de
here.c.ad nr̄m: in cle. ¶ Nec
intelligit̄ ſub hoc noīe ille q̄
etiā beghine vel veſtite dicū
tur de penitentia beati dn̄ici
vt patet in declaratione Jo.
xxij. ⁊ idem dicatur de tertio
ordine beati franciſci: ymmo
ex illa cle. vidētur dici beghi-
ne: ille excōicate q̄ h̄n̄t illos
errores ibi poſitos: qui cū ſa-
piant hereſim eſt hodie forte
caſus papalis: ⁊ eſt contra ta
les beghinas. ¶ De his qui
abſoluti ab excōicatione in ar
ticulo mortis: vel propter ali
ud impedimētū nō repreſen-
tāt ſe q̄citius cōmode poſſūt
ei a quo debeāt abſolui: q2 re
incidunt in eandē: de ſen. ex.
li.vj.c.eos qui a ſententia.
¶ De participātibꝰ cū excōi
cato in crimine propter qd̄ ē
excōicatus: dādo ei cōſiliū et
fauorē.c.ſi cōcubine: ex̄ de ſē.
exco. ¶ De his qui abſoluū-
tur a ſede apoſtolica vel lega
tis ⁊ iniungit̄ eis ꝙ ſe repre-
ſentēt ordinarijs vel alijs ſuſ-
cepturi pn̄iam ⁊ paſſis iniuri
am ſeu alias obligati eis qui-
bus ſciēter ſatiſfaciāt: ſi hoc
nō faciūt cū primū commode
potuerūt: vel nō curauerint
adiplere: reincidūt in eandē
ſn̄iam: vt pꝫ in dcō.c.eos.
¶ De his q̄ ꝯtumaciter aſſe-
rūt romanā eccl̄iam nō eē ca
put oīm eccl̄iarū nec ei tanꝙ̄
capiti eſſe obediendū: di. xix.
c.nulli fas. ¶ De his qui ſe-
pelliūt corpora in cimiterijs
tp̄e iterdicti in caſibꝰ nō con
ceſſis in iure: in cle. c.eos: de
ſepul. ¶ De his q̄ excōicatos
publice: aut noīatim interdi-
ctos: vl' vſurarios manifeſtos
ſciēter ſepelliūt in cimiterijs
i ō ſepl'.ꝺ.cle.c.j.eos q̄ ¶ De
clericis q̄ manifeſtis vſurarijſ
ad exercēdū fenus domos lo
cant: vel alio titulo concedūt:
eſt excōicatio ep̄alis: per.ca.
vſurarū: ō vſu.li.vj. ¶ De eo
q̄ nō ē electꝰ a duabꝰ partibꝰ
cardinaliū ⁊ ſe gerit pro pa-
pa.c.licet: ex̄ de ele. ¶ De mo
nachis et canonicis regula-
ribus; archidiaconis; deca-

nis: p̄poſitis: plebanis: cāto-rib⁹ ⁊ alijs clericis perſonarū habētib⁹: aut etiā quibuſcun qз p̄ſbyteris q̄ audiūt leges vel phyſicā: ē ep̄alis excōicatio: per. c. nō magnopere: extra ne cle. vel mo. ¶ De religioſis qui temerarie vbicūqз habitū ſue religiōis dimittūt excōicatio ē ep̄alis: per. c. vt periculoſa: ne cle. vel mo. li. vj. ¶ De religioſis qui accedūt ad ſtudia niſi a ſuo prelato cū conſilio maioris partis cōuentus licentia ſibi ſit conceſſa. in di. c. vt periculoſa li. vj. ¶ De religioſis qui decimas debitas eccleſijs ſibi appropriāt vł vſurpāt: ſiue qui nō permittunt ſolui eccleſijs decimas de aīalib⁹ familiarium: ⁊ paſtorū ſuorū: vel aliorū immiſcētiū iīa aīalia gregib⁹ coꝝ: tales ſi nō hn̄t administratiōes ⁊ beneficia: ſūt excōicati ſi hn̄t ſūt ſuſpēſi niſi reāſiti deſtiterint infra mēſem: in cle. c. religioſi: de deci. ⁊ eſt ep̄alis excōicatio. ¶ De monachis ⁊ canonicis regularib⁹ nō hn̄tibus aliquā administratiōem: qui ſe ↄferūt ad curias principū ſine licentia ſuorū prelatorū: vt dānūз aliqd̄ inferāt ſuis p̄latis aut monaſterijs: ⁊ q̄ ſine licentia arma tenēt īfra ſepta monaſterij: eſt ep̄alis excōicatio: ꝑ cle. c. ne in agro: de ſta. mo. ¶ De religioſis vel monialib⁹ ꝓfeſſis ⁊ cle. in ſacris ordinib⁹ ↄſtitutis: q̄ ↄtrahūt mr̄imoniū de facto: ē excōicatio ep̄alis: cle. eos de ↄſan. ⁊ af. ¶ De inq̄ſitorib⁹ hereticorū q̄ p̄textu officij inq̄ſitiōis quibuſuis modis illicite pecuniā extorquēt: vel ſciēter bona eccleſiarū ob delicta clericoruз fiſco eccľie applicant: nec pn̄t abſolui: niſi quibus extorſerint plene ſatiſfecerint de pecunia ſic extorta: eſt epiſcopalis excōicatio: in cle. c. nolentes: de here. ¶ De religioſis qui non ſeruant interdictum qd̄ ſeruat matris eccleſia ſiue cathedralis: vt in cle. c. ex frequentibus: de ſen. excō. ¶ De religioſis qui confitētibus ſibi non faciunt conſcientiam ſciēter de decimis ſoluendis: tales ab officio predicationis ſunt ſuſpenſi: donec commode poſſint: faciant eis cōſcientiā: ⁊ ſi interim predicant: ſunt excōicati epiſcopali excōmunicatione. ⁊ ſimiliter

de religioſis q̄ dicūt aliq̄ ver
ba vt retrahāt audiētes a ſo-
lutione decimarū: ē ep̄alis ex
cōicatio. per cle. c. cupientes
de penis. ¶ De religioſis mē
dicātib⁹ q̄ domos ad habitan
dum vel loca de nouo re-
cipiunt aut de nouo recepta
mutāt: vel alienant. c. i. de ex
ceſ. pla. li. vj. ¶ De fratribus
minoribus q̄ tempore inter-
dicti: recipiunt ad diuina. fra-
tres vel ſorores de tertio ordi
ne ſancti franciſci: ē ep̄alis ex
cōicatio. c. cum ex eo: de ſen.
excom. in cle. ¶ Ingredien-
tes monaſteria monialiū or-
dinis predicatorū extra caſus
neceſſarios q̄ declarātur i cō
ſtitutionib⁹ ſuis: puta ad dan
dū ſacramēta īfirmis. ad me
dēdū eis: ad reparādū edificia
⁊ hmōi: non habita licentia a
papa vel a magiſtro ordinis:
ſūt excōicati: nec poſſunt ab-
ſolui niſi a papa: vel a magi-
ſtro ordinis: vel ab alio cui fu
erit cōceſſa talis abſolutio vt
patet in bulla ipſius ordinis:
cuius bulle trāſumptum vidi
ego. ¶ Ingredientes mona-
ſteria monialiū ordinis mino
rū extra caſus neceſſarios cō
ceſſos in ꝯſtitutiōib⁹ ſuis ſi-
ne licēcia pape vł miniſtri or
dinis: excōicatiōez dioceſanis
reſeruatā incurrūt prout au-
diui a q̄buſdam fide dignis.
¶ Nota ꝙ ab excōicatiōibus
que fiūt ab hoīe ſiue a iudice
regulariter nō pōt q̄s abſol-
ui niſi a ſuo excōicatore vł ab
hn̄te plenariā iuriſdictiōem
ſuper eū a ſuperiori ſuo: niſi i
articulo mortis. ¶ Itē nota
ꝙ fratres p̄dicatores ⁊ volen
tes igredi eoꝝ religionē: pn̄t
abſolui a p̄latis ipſi⁹ ordinis:
a ſentētijs excōicatiōis: ſuſ-
pēſionis ⁊ interdicti latis ab
hoīe vel a iure: ſaltem ab illis
quoꝝ abſolutio reſeruat̄ ep̄o.
¶ De materia oīū ſupradicta
rū excōicationū tam pontifi-
ci ſūmo q̄ ep̄is vniuſcuiuſqꝫ
dioceſis reſeruatarū: tam a iu
re q̄ per extrauagantes ⁊ p
ceſſus curie: vide pleni⁹ ⁊ cla-
rius ac diffuſius ſi vis videre
in titulo. xxv. de cenſuris ec-
cleſiaſticis in tertia parte ſū-
me: ſiue cōpilate per me fra-
trē Antoninū archiep̄m flo-
rentinū. Et ſic ē finis omni-
um caſuū tā ſummo pontifici
q̄ ep̄is reſeruatorū. ¶ Item
notandum ꝙ ſunt due ſpeci-
es excōmunicationis. ſ. maio

ris ⁊ minoris. Excõicatio maior: ip̄e ē peccatū mortale: ⁊ talis primo eſt ſeparatus a deo: ꝺeo non pōt cõicare pro aliq̄ vtilitate anime ſue. Secūdo ē ſeparatus a ſctā eccleſia. i. a cõione ⁊ participatiōe fideliū exceptis his caſibus qui ſupra in. iij. p. ſ. ti. xxv. ſpecificati ſunt. Et ſūt quinq; in q̄bus ipſe excõicatus non pōt participare: qui continentur in hoc verſu. Pro delictis anathema quis efficiatur. Os orare vale communio menſa negat. Qui ſic intelliguntur Os. i. locutio. Orare. i. oratio cū aliis ī eccleſia. Communio. i. cõicatio ſacramentorū. Vale. i. ſalutatio. Menſa. i. cibus ⁊ potus. ¶ Excõicatio vero minor: aliq̄n eſt mortale petm̄ aliquando veniale. Sꝫ anteq̄ dicatur q̄n ſit mortale vel veniale: nota prius ꝙ nouē modis homo pōt īcurrere excõicatiōem minorē. ¶ Primo q̄n quis participat cū excõicato excõicatione maiori aliquo illoꝝ modorū ſuperius dictorū. ¶ Secūdo q̄n q̄s cõmittit ſacrilegium: ſicut q̄ furatur in eccleſia: vel in ea illicitū quid facit. ¶ Tertio q̄n quis eſt publicus cõcubinarius vel fornicator. ¶ Quarto q̄n quis acceptat aliquam eccleſiā a laico ⁊ illam ſic tenet vt. xvj. q. vij. c. Siquis deiuceps. ¶ Quīto q̄n quis eſt ſimoniacus q̄ ē ēt excõicat⁹ excõicatione maiori. ¶ Sexto ſm quoſdam cū in bello iniuſto cõtra xp̄ianos exercet q̄s artē baliſtarū aut ſagittaruꝫ. ¶ Septimo oppreſſores inopū: ⁊ pauperū: publici predones: publici viſurarij: meretrices: q̄ oēs largo mō loquēdo p̄nt dici excõicati ꝓ q̄nto talium oblatiōes nō dēnt admitti ad altare ſctm̄ dn̄i. ¶ Octauo illorū quib⁹ denegatur eccleſiaſtica ſepultura: ſicut ſūt illi qui moriuntur in torneamētis: qui dato ꝙ penitentes moriantur: nō ponuntur in cimiterio. Silr̄ etiā dicitur de illis qui nō cõicant ſemel in anno ſine neceſſitate ⁊ cā: vt. c. oīs: de pe. ⁊ re. ¶ Nono oēs publici petõres. Oēs autē caſus ſupradictos pōit Inno. Ray. ⁊ hoſti. ⁊ in quolibet p̄dictorū caſuū pōt abſoluere ſimplex ſacerdos ep̄us preterq̄ forte in ſimonia ⁊ excõicatione maiori. ¶ In pri

mo ergo caſu. ſ. i ꝑticipatiõe cũ excõicatis maiori excõicati one: põt hõ peccare mortalr̃ ⁊ venialiter. Mortaliter tri pliciter. ¶ Primo qñ partici pat in eodẽ crimine ꝓpter qḋ ipſe ẽ excõicat⁹: dãdo cõſiliũ: auxiliũ ⁊ fauorẽ ratione cui⁹ pctm̃ cõmittit. ¶ Secundo qñ participat cũ excõicato in aliquo alio crimĩe mortali ab illo propter qḋ ipſe ẽ excõica t⁹. Sȝ in primo caſu nota ꝙ participãs cũ excõicato in eo dẽ crimine: vt dictũ ẽ: ĩcurrit excõicatiõem maiorẽ. ſȝ in ſe cũdo mõ cadit tm̃ in minorez excõicatiõem etiã ſi mortalr̃ peccat. ¶ Tertio qñ cõmũica ret cũ excõicato maiori excõi catione in ſacramentis: puta accipere corp⁹ chriſti cũ eo vl̃ ſacros ordines: incurrit excõi catiõem minorẽ: peccat tamẽ mortaliter. In aliis aũt caſi b⁹ ſupradictis: nõ peccat quis participãdo cũ excõicatis: ni ſi ꝑ quãto aliq̃s in contẽptu precepti: ⁊ prohibitionis fcẽ audacter cũ excõicato ⁊ ad li bitũ cõuerſaret: aut in ſalutã do vel ĩ comedẽdo: aut in lo quẽdo ſine neceſſitate: aut in orãdo vl̃ cõicãdo ¶ Sȝ nota ꝙ ſacerdos recipiẽs aliquẽ ex cõicatũ maiori excõicatiõe ad officiũ eccl̃ie: aut ad ſacra: aut ad eccleſiaſticã ſepulturã: nõ ſolũ mortaliter peccat: ſȝ ſibi to ẽ ſuſpẽſus ab admĩniſtrati one: ⁊ ſibi ẽ interdictus itro itus eccl̃ie quouſq; ſit abſolu tus: ⁊ efficitur quaſi irregula ris. Et ſi taliter interdictus moriat: nõ debet poni ĩ cimi terio: nec debet ꝓpter timo rẽ ſacerdos deſiſtere quin ta lẽ excõicatũ expellat de eccl̃ia qꝛ nõ excuſat rõe timoris: ni ſi talis eẽt timor q̃ poſſet ca dere in cõſtantẽ virũ: tũc.n. ſm̃ quoſdã excuſat ab inter dicto. ¶ Hoſti. aũt dicit ꝙ be atus erit talis ſacerdos ſi ſe ꝑparet ad martyriũ. ¶ Nota igit̃ qño habuiſti ꝙ in nouem caſibus homo cadit in excõi catiõem minorẽ: ratione cui⁹ ſeparatus eſt ab effectu ſacra mentorũ ⁊ quantũ ad deum. Nã peccatũ mortale animaȝ ſepat a deo: ⁊ excõicat⁹ qño cunq;: eſt in peccato mortali preterꝙ participando cum ex cõicato maiori excõmunicati one in loquendo ſalutando: ⁊ orando cõmunicando: ⁊ co medendo: in quibus caſibus

ſm Tho. i.iiij. di. xviij. q.ij.
ar.iiij.hō nō peccat mortalr
niſi pp̄ter ɔtēptū dato ꝙ ex-
cōicatiōem incurrat: ideo q̄ ē
in pctō mortali quōcūqȝ ali-
ter ē excōicat⁹: etiā q̄tū ad ec
cleſiā eſt ſeparatus ab effectu
ideſt a gr̄a ⁊ ſacramētis: quia
null⁹ q̄ ē in pctō mortali: cū
ſit indiſpoſitus poteſt conſeq̄
gratiam ſpirituſſancti. Pōt
tamen intrare eccleſiā ſtare i
officio diuino: ⁊ etiā cū alijs
in alijs participare: ſed nō po
teſt pacem in eccl̄ia recipere:
cum pax ipſa ſit locus cōionis
Sȝ hec oīa plenius habētur
in decretis: ⁊ decretalibus et
i ſūmis: ideo cū expedit vide-
re quere diligētius in ipſis.

¶ Poſtq̄ ille q̄ vult cōfiteri
dixit ex ſe ea q̄ voluit de pec-
catis ſuis: ſi nō dixit ſufficien
ter: qḋ q̄ſi ſp̄ accidit: interro-
gād⁹ ē plene de his q̄ nō di-
xit prout videbatur fore expe
diens. Si vero modicū vel
minus dixit: potes interroga
re ſm ordinē īfra poſitū: vi-
delicet primo de decē precep-
tis: poſtea de vicijs capitalib⁹
nō aūt oēs de oībus: ſed de il
lis q̄ ſolēt in talib⁹ reperiri: ⁊
nō ſolū de iſtis peccatis inter
rogandi ſūt: ſed etiā de oībus
circūſtātijs pctōrum prout ſu
pra ſatis oſtenſū ē. Nō tamē
eſt neceſſe de quolibet pecca-
to mortali oēs circūſtātias p̄-
dictas ɔfiteri: ſȝ ſolū illas que
trahūt pctm̄ i aliā ſpēm q̄. ſ.
hēt ſpēalē deformitatē oppo-
ſitā alicui p̄ceptorū. Sȝ ⁊ de
numero pctōrum mortaliū. ſ.
quotiens mortale peccatum
cōmiſſum eſt in qualibet pec-
catorum ſpecie: diligenter in
terrogandum eſt.

¶ Incipit prima pars de mo
do interrogandi penitentes a
confeſſore ſcōm decem p̄cep-
ta legis.

¶ Primū preceptū continet
tria capitula.

¶ Unū cole deū. Circa hoc
primū p̄ceptū ſic potes iterro
gare: ⁊ primo de votis.

¶ De votis primū capitulū.

Nota ſm magiſtrū ſniaꝝ
in. iiij. di. xvij. ꝙ votum
eſt teſtificatio quedam p̄miſ-
ſionis ſpontanee que ſit deo:
⁊ de his que dei ſunt: ⁊ fieri
dȝ. Uel breui⁹ ſm Tho. ſcōa
ij. q. lxxxviij. ar. j. Uotum eſt
p̄miſſio deo fcā de aliquo qḋ
ſit deo acceptū ad qḋ redeūt
tria. ſ. deliberatio voluntatis:

propoſitū: et promiſſio. Ultimū oritur ex ſcdo ſcdm ex primo. ¶ Si tranſgreſſus ē ſeu omiſit īplere aliqd votū licitū et ſi aduertenter cū poſſet eſt ſemp mortale: et toties quoti ens frāgit. Sec9 ſi ex obliuione: vel qz nō poterat: vt īfirmus ieiunare et hmōi. ¶ Si vouit ſe aliqd mali facturū vt vindictā: vel maioris boni impeditiuū: vt nō ingredi religionem: hoc ē mortale: et ſine aliqua diſpēſatiōe debet illud infringere. ¶ Si nimis tardauit īplere ppter quoda memoria excidit oīno: vel venit ad ſtatū nō valēdi īplere cum prius potuiſſet: mortale videtur. Idē qn dimiſit propoſitū implēdi cū tn̄ poſſet: alias mora implēdi votū qn ſibi nō pfixit tpus: nō videtur mortale: niſi mora eēt valde nimia: et niſi ex hoc ei īmineret periculū nō valēdi implere: vt de voto nō īgrediēdi religionē: cū tn̄ nō haberet cauſam legitimā cogentem dilatiōis: tūc etiā eſt mortale. ¶ Si fecit votū de re licita: vt de elemoſina: ieiunio et hmōi: ſ ob malū finē: puta vt poſſit facere vindictā: adulteriū et hmōi: mortale petm̄ ē: nec tenetur illud implere. ¶ Si fecit votū abſtinētie et hmōi: et dubitat vtrū poſſit implere vel nō et ſine diſpēſatiōe vel cōmutatiōe ſuperioris cū poſſit faciliter recurrere ad eū vel ad confeſſorē ſuū pro cōſilio frāgit: mortale eſt. ¶ Nota tn̄ qp viri pñt irritare vota vxorū. ſ. abſtinētie: peregrinationis: elemoſine: et acceſſ9 ad talē locū: et maxime votū elemoſinarū ſi no hñt niſi dotē abſqz alia ſuperiorū diſpenſatiōe: et ſi fiat talis irritatio ēt ſine cā rōnabili a viro: ammodo nō tenet vxor īplere talia vota. ¶ Dubiū ē de voto hieroſolymitanū: qz hoc in fauore fidei emittit. ¶ De irritatione votorū impuberū et filiorū familias et religioſorū vide in ſcda parte ſūme ti. x. c. ij. §. vj. ¶ Si hñs votum caſtitatis vel religionē intrādi et mrimoniū cōtraxit: mortale ē et nō pōt cōſumare illud abſqz mortali petō: qz adhuc pōt illud īplere: et dz ante cōſumatiōem mrimonij. Poſt cōſumatiōem vero reddere tenetur debitū etiā interptatiue peteti. Sz exigēdo ſp pec

cat mortaliter. Unde cõsulẽdũ ceẽt ei petere ſuper hoc diſpẽſatiõem a papa: ſed ſm Guil. poſſet etiã epũs diſpẽſare: ni ſi eſſet talis cõtinẽs et obſeruans ipm. ¶ Si fecit votum ſtultum et irrationabile: vt ieiunare in dñica die: vel nõ pectinare caput vel lauare i ſabbato: et hmõi mortale nõ ẽ: ſ3 prohibẽd⁹ ẽ illud iplere.

¶ De trãſgreſſione voti.

¶ Et nota q̄ a trãſgreſſione votorũ põt de iure cõi et conſuetudine: cõfeſſor abſoluere qꝛ nõ ẽ de caſib⁹ reſeruatis. Sz de diſpenſatiõe et cõmutatiõe votorũ: nõ põt ſe itromittere ſine ſpẽali cõmiſſiõe dioceſanorũ: vel alterius qui poſſ illam dare. ¶ Epiſcopi autẽ in oĩbus poſſunt ɔmutare vel diſpẽſare niſi i voto caſtitatis vel religiõis et tribus votis peregrinatiõis. ſ. hieroſolymitani: ad ſanctũ iacobũ: et ad limina apoſtolorũ. i. romã: in quibus votis papa vel ſumm⁹ penitẽciarius ſoli diſpenſant: vel commutant.

¶ De votis habes in ſecũda parte ſumme titu. xi. per totum ibi vide.

¶ De ſupſtitiõibus. c. ij.

Si fecit ipſe vel fieri fecit aliquod maleficiũ ſeu iuxta vulgare malias. i. facturas in quib⁹ ſemper fiunt occulte vel manifeſte demonũ inuocationes: qđ ſemper eſt mortale et dignũ morte corporali ij. p. ſumme ti. xij. c. j. §. xij.

¶ De incãtatiõibus.

¶ Si fecit vł fieri fecit: vł ꝓcurauit aliquã icãtatiõem cũ ſacramẽtis vel ſacramẽtalib⁹ eccleſie: vt aq̃ baptiſmali: vel oleo ſancto et hmõi ob ſanitatẽ vel aliã cauſã: eſt mortale et grauiſſimũ: in. ij. p. ſumme ti. xij. c. j. §. ſi. in fine.

¶ De adoratiõe creaturarũ.

¶ Si adorauit aliquã creaturã faciendo oratiõnẽ ad eã: vt ad lunã: ſolẽ: et ſtellas cũ primo apparẽt et hmõi: eſt mortale peccatum.

¶ De diuinationibus.

¶ Si fecit vel fieri fecit aliq̄ꝑ diuinatiõnẽ ad inueniẽdũ furta: vel ad ſciendũ occulta: vel futurum quod ſibi cõtingere poteſt: eſt mortale.

¶ De arte notoria.

¶ Si didicit artẽ notoriam: vel vſus eſt ad ſciẽdũ aliqua: vel ſi vſus eſt arte nigromantica: mortale ẽ: et ſi hẽt librum

inducendo⁹ ē: vt eū cōburat: aliās nō ē absoluēd⁹: ſicut eſt liber Almades Sexiſoras et alij libri comburendi ſūt: quia mortale eſt vti eis: vide in. ij. p. ſumme ti. xij. c. j. §. x.

¶ De conſtellationibus.

¶ Si ex ꝯſtellatiōib⁹ vl̄ planetis ſub qb⁹ nat⁹ ē aliqd iudicauit determinate de ꝯuerſatiōe ei⁹. ¶ Idem ſi ex phiſonomia. Credere eni hominē ex fato: vel ꝯſtellatiōe vel cōplexione cogi ad bonū vel ad malū: ē hereticū.

¶ De ſortibus.

¶ Si vſus ē ſortib⁹ diuinatorijs: qd ē mortale: ex leuitate aūt veniale. ¶ Si dedit aliqd turpe vxor viro ad comedēdū vel alteri: vt amaret eā: vl̄ fecit vel dixit aliquid turpe ad hmōi: eſt mortale. Et interrogandū eſt qd fuit illud.

¶ De incantationibus.

¶ Si fecit vel fieri fecit aliꝗ incātatiōem ob ſanitatē cōſequēdā ⁊ qn̄ hoc fit ſciēdo eſſe ꝓhibitum: eſt mortale cōiter. Qn̄ vero ex ſimplicitate fieret putādo eē bonas oratiōes dicit veniale. Sȝ ſi nollet i futurū abſtinere: negāda eſt ei abſolutio: quia ex obſtinatiōe ⁊ malicia videtur eſſe mortale: ⁊ interrogandū eſt de verbis quibus vtuntur: ⁊ de obſeruantijs quas addunt.

¶ De breuibus.

¶ Si fecit vl̄ fieri fecit vl̄ vſ⁹ eſt breuib⁹: q̄ cōiter ſūt ſuperſtitioſa ex verbis: vel carta in qua ſiūt: vel modo imponēdi: vel portādi: vel tpe ſcribendi ⁊ inuēta ſuperſtitiōe earum: imponendū ē ꝙ ꝯburāt: ⁊ ſi nollent: nō ſūt abſoluēdi: qꝛ tunc ē mortale. Si vero putabāt talia eē licita tanꝙ orationes: veniale videtur.

¶ De obſeruatiōib⁹ tpm.

¶ Si obſeruauit vnā diē magis ꝙ aliā: in nō icipiēdo aliqd tanꝙ malū: vt dies egypciaticos: vel diē in quo occurrit decapitatio ſcti ioānis baptiſte: vel diē aſcēſiōis in colligēdis herbis ⁊ hmōi: veniale videt̄ qn̄ ex ſimplicitate hoc fit: ſiue ſcribēdo aliqua vl̄ portādo ad ſuſpendendum in aliquo loco. Si vero hoc crederet animo obſtinato: tunc mortale eēt talia obſeruare.

¶ De ſomnijs.

¶ Si obſeruauit ſōnia faciēs aliquas orationes ⁊ obſeruationes ⁊ poſtea ex his que

ſomniat volēdo de futuris et occultis iudicare: ꝛ pnūciare mortale ē: alias autē ſine obſeruatiōe adiūcta: nimis adhibere fidē ſomnijs: pctm̄ eſt ꝛ ſi et ſe non ſit mortale: tm̄ periculoſū ē: qꝛ ſic diabolꝰ mlt̄os decipit. ¶ Si ex effuſiōe olei de lucerna vel cratitatione aliquarū auiū: vel vlulatu canū: vel magnitudine ꝛ continuitate ventorū: ꝛ hmōi extimauit aliquid mali euentu rum. qđ fatuū ē. ¶ Si extimauit mulieres cōuerti ī gattas: vel alia aīalia: ꝛ ire de nocte ꝛ ſuggere ſanguinē puerorū ꝛ hmōi: qđ eſt impoſſibile: niſi deo: ꝛ ideo fatuum eſt credere. ¶ De hac materia ſcꝫ diuinationū: incātationuꝫ ꝛ oīm ſuperſtitionū vide luce clarius in decre. xxvj. c. j. per totum.

¶ De blaſphemia multiplici dei ꝛ ſctōꝛum. c. iij.

SJ blaſphemauit deū videlicet dicēdo eū nō eſſe iuſtū ꝛ oīa iniuſte diſponere ꝛ eſſe acceptatorē perſonarū vel nō videre que fiunt: vel non curare de actibus hoīm: vel proditorem: vel ſine merito punire ꝛ flagellare eū: vl̄ nō poſſe iſtud vel illud facere ꝛ hmōi: quodlibet horum eſt mortale: cum aduertit: quod dicit ꝛ intelligit. ¶ Si blaſphemauit deū vel aliquē ſanctū: q̄ proprie dicit̄ maledictio vt maledictus ſit. ꝛc̄. vt ſit ex ira: ſemper eſt mortale: ſi aduertit ipſa verba.

¶ Sōꝫ p̄ceptū de iuramētis ꝛ piurijs. ꝛ hꝫ. c. duo. Ca. j.

NE iures vana per ipſuꝫ. ¶ Primo de piurio: ſi iurauit in aliq̄ curia corā iudice mēdacioſe: mortale ē q̄tūcun qꝫ alias haberet iuſtam cām Et qui inducit ad hoc aduertēter: vt iudex: aduocatus: ꝓcurator: ꝛ hmōi: mortaliter peccat. ¶ Si iurauit etiā extra iudiciū in cōmuni ſermone quacūqꝫ ex cā vel leuitate vel vtilitate: vel iocoſitate: vl̄ qualicūqꝫ mō. nō ſolū ad ſancta dei euāgelia: ꝛ per corpus chriſti ꝛ ſanctorum: ſed etiaꝫ per fidē: per deū: ſi deꝰ me adiuuet: per virginem mariā: per crucē: per animā ſuam: ꝛ huiuſmodi: hoc ſēper eſt mortale quādo aduertit ſe iurare ꝛ falſū dicere: ꝛ totiens quotiens ſic iurando aduertit. ¶ Si iurauit aliquid pro

certo: de quo dubitat vtrum ſic ſit: mortale ē: ⁊ ꝑcipue iurādo ī iudicio. ¶ Si iurauit ꝑpetrare aliquid qđ ē mortale: vt facere vindictā: non dimittere cōcubinā: ſeruare iniuſta ſtatuta: tenere ſecretā iniquā cōiurationē: mortaliter peccauit: nec debet illud ſeruare. ¶ Si iurauit tenere ſecretū aliqđ qđ ē tractatū in cōſilio: vel aliud qđ nulli ē nociuū: ſi aduertenter manifeſtat: peccat mortaliter ipſe: ⁊ q̄ ſtimulat eū ad manifeſtandū: ſciēs illud eē ſecretum.

¶ Si iurauit ſeruare ſtatuta alicꝰ ciuitatis: vel vniuerſitatis: aliqđ ſciēter ex illis ſtatutis trāſgrediēdo: peccat mortaliter. Si tñ aliqđ ſtatutum eſt abrogatū ꝑ cōtrariā ꝯſuetudinē: qꝛ quottidie ꝑ oēs fit cōtrariū ⁊ diu: nō videt̄ ꝑiurꝰ: ſi nō ſeruat illud: eo ꝙ nō hꝫ vim ſtatuti: di. iiij. §. leges ¶ Si iurauit per aliquē modū opprobrioſū per dei mēbra vel ſanctorū: vt faciūt ribaldi mortaliter peccauit: quia blaſphemia reputatur. xxij. q. j. c. ſiquis per capillū. ¶ Si ꝓmiſit ſe aliqđ facturū licituꝫ: ſi nō intendebat obſeruare: mortaliter peccauit. Si autē intēdebat obſeruare: ſed veniēte termino quo dꝫ iplere nō ſeruat promiſſū: cū tñ poſſet: licet cū incōmoditate ſua: peccauit mortaliter: niſi ille cui ꝓmiſit: ante terminū relaxaret iuramētū: qđ facere ꝑt ſi ꝓmiſſū in illius vtilitatem tm̄ cedat. Nā ſi in vtilitatem aliorū: vel in honorē dei ⁊ ſāctorū: nō pōt ille relaxare: ſꝫ ad ep̄m vel papā pertinet relaxatio vel ꝯmutatio. Si aūt nō pōt iplere: excuſat̄ a peccō pro tūc: cū nō pōt. ¶ Si qs etiā ꝓmittat cū iuramento ſe aliqđ facturū qđ nō ē alicuiꝰ importātie boni vel mali: vt mater de verberando filium: vel de bibendo: vel nō ⁊ huiuſmodi: videtur veniale: iuratio ⁊ periuratio. ¶ Si iurauit ſine cā rōnabili pro qbuſcunqꝫ minimis: dicēdo etiāꝫ veritatem: veniale ē: niſi faceret in cōtēptū: ⁊ inducēdꝰ eſt vt abſtineat: propter periculū periurij. ¶ Si induxit aliquem ad iurandum: quē omnino credebat falſum iuraturum: mortaliter peccauit: niſi eſſet iudex hoc faciens ex officio ſuo: ſm̄ iuris ordinem.

¶De adiuratione. ca.ij.

De adiuratiōe: q̄ ē inducere aliquē ad aliq̄d faciendū: ob inuocatiōez alicui⁹ rei ſacre vel diuini nominis. Et ſi ē per modū coactiōis intendens eū obligare per moduz iuramēti ad aliquid faciendū: vt ad ſuperiores ꝛ alios in q̄bus nō hēt ptātē: eſt mortale: ſicut adiuratio cayphe contra dn̄m. Ad ſibi ſubditos vero ē licita: eo caſu quo liceret eis p̄cipere. aliter nō: ꝛ tunc adiurat⁹ tenetur illud facere: vel dicere: alias eēt mortale: ſicut trāſgreſſio p̄cepti. ¶Si adiurauit prelatos: vel ſocios vel inferiores ꝑ modū deprecationis: intendens inducere adiuratū per reuerentiā diuini nois vel alicuius rei ſacre ad aliquid boni faciendū: non eſt malum: vel veniale. Si leuiter fit: ꝛ ſine cauſa adiurat⁹ nō faciens illud: non peccat. Tho. ſcd̄a. ij. q. xc. ad primū. ¶Si adiurauit demones ꝑ modū p̄cis: vel ad ſciendū aliquid ab eis: vel aliq̄d obtinēdū auxilij: ē mortale: niſi q̄s faceret ex familiari cōſilio ſpūſ ſancti: vel niſi ex q̄dā ſimplicitate: querēs ab obſeſſis a diabolo. ſed per modū coactiōis licz eos adiurare ne nobis noceāt. ¶Si adiurauit creaturas irrationales ne diabolus eis vtatur in noſtrum nocumētū: licet. Si autem fit vt demō operetur in eis: mortale eſt: vt incantatiōes ſerpentiū. ¶Si in cantilenis ꝛ turpibus fabulis miſcuit deū et ſanctos: ꝛ in narratiōib⁹ turpibus ꝛ amatorijs: ē mortale: alias veniale: niſi faceret ī cōtemptum dei.

¶Tertium preceptū de obſeruatione feſtoruz. continet duo capitula. Primū cap.

Sabbata ſactifices. Quia quātū ad determinationē dierū: iſtud preceptū ē de iure poſitiuo. ideo hic ānectere poteſt de ieiunijs eccleſie: ꝛ de auditione miſſe. ¶Primo ergo ſi fecit aliquod manuale op⁹ dieb⁹ dn̄icis ꝛ alijs feſtis preceptis ab eccleſia extra caſum neceſſitatis: q2 mortaliter peccauit: ſi per notabile ſpaciū. Secus ſi fueret aliqua pūcta. ¶Si vero ex neceſſitate: videlicet quia hoſteſ expectantur: vel venīūt inūdatiōes aq̄rū: ꝛ hmōi: tunc liceret remouere blada et ſu

ſupellectilia ⁊ hmõi. Ray. et debent obſeruari de veſpere ad veſperã. i. de ſero ad ſerũ. de ↄſe. di. iij. c. pronũciandũ. Hic reqritur magna prudentia in ↄſulẽdo. ¶ Si vẽdidit vel emit dieb⁹ feſtiuis niſi comeſtibilia de die in diẽ: vt panẽ: vinum: caſeũ: carnes: ⁊ h⁹modi: mortalr peccauit: ſi per modũ negociatiõis: niſi in caſu magne neceſſitatis. In nũdinis tñ ex quo p̄lati eccliaꝝ tolerãt: ſi nõ dimittũt audire miſſã ſcõm pe. de pa. videtur poſſe excuſari: qui mercãtur in dieb⁹ feſtiuis. ſ. a peccõ mortali. ¶ Si fieri fecit aliqð predictorũ a ſuis filijs: diſcipul': ſeruis. laboratorib⁹ ſine neceſſitate: peccat mortaliter mandãs ⁊ exequẽs. ¶ Si tñ mãdans ſeu magiſter: vel patron⁹ nõ hȝ neceſſitatẽ ipſe ſed diſcipul⁹ ei⁹: vel ſeruus: vl' ruſticus hȝ neceſſitatẽ: ita ꝙ aliter nõ poſſet viuere: vel quia ſi diſcipulus nõ obedit aliquãdo magiſtro in hmõi diebus vendẽdo: vel faciẽdo aliqð exercitiũ eius artis pro quo tpe nec iſte nec alius de illa arte vult ↄducere eũ ſecũ: ⁊ aliud exercitiuȝ neſcit facere; videt ipſe excuſari. Nã ſi i obſeqũs ecclīarũ paupcularũ aliqñ licȝ aliqð laborare diebus feſtiuis ſcõm doctores: q̃to magis licet pro ſuſtẽtatione vite ei⁹ in neceſſitate. Tuti⁹ tñ eſſet eligere aliquaȝ artem ſi poſſet.

¶ Similiter de ſcriptorib⁹ p precio ⁊ ↄficiẽtib⁹ inſtrumenta tpaliũ ⁊ iudicãtib⁹ ⁊ faciẽtibus lõgas dietas nõ cã cupiditatis: ſȝ neceſſitatis quia nõ bene aliter põt fieri. Barbitõſorib⁹: chirurgicis: ⁊ hmõi medicinalia aũt ſemper licet facere ⁊ medicari: ⁊ talia vẽdere. Papa Eugenius diſpẽſauit cũ barbitõſoribus vt laborare poſſint p duas horas noctes in vigi ijs magnorum feſtorũ. ij. p. ſum. ti. ix. c. vij. §. iiij. in fi. ¶ Si per totũ diẽ feſtũ vacauit ludis: venationibus: aucupijs: choreis: ⁊ alijs vanitatibus mundi. Frequenter enim in his occurrũt mortalia peccata: ⁊ ſi de ſe iſta nõ ſint mortalia. ¶ Nõ etiã mortale petm̃ diebus feſtiuis cõmiſſuȝ ſit graui⁹ pctõ: ⁊ ideo de hmõi cõfitẽdũ eſt.

¶ De auditiõe miſſe diebus dñicis ⁊ feſtiuis.

SI non audiuit totam miſ

ſtā diebꝰ illis: ſꝫ omiſit vel ex
ↄtemptu: vel ex cupiditate lu
crādi: vel cā eūdi ad ſolaciū vł
ad cōuiuia: ſeu ex negligētia
vel ignorātia craſſa: mortalr
peccauit: ⁊ totiēs quotiēs di-
miſit. Idē ſi audiuit: ſꝫ nō to
tā dimittēdo notabilē partē.
de ↄſe. di. i. c. miſſas. Secus
vero eſt ſi modicā partē miſ-
ſe dimiſit. ¶ Nō autē qs au-
diat in parrochia ſua vel alibi
miſſā propriā de die: vel aliā
audiēdo: vel nō intelligendo
verba: vel non audiēdo: quia
ſubmiſſe dicitur: vel audiat a-
libi ſeu a concubinario vel ſi-
moniaco: ⁊ hmōi: vel non ſi-
moniaco ⁊ concubinario: ex
quo prelati nō prouident ſup
hmōi: nō videt̄ ſimplices ſol-
licitādi: ſꝫ dimittēdū cōſcien-
tijs eoꝝ: vbi talia abūdāt. ſm
Pe. de pa. ⁊ Guil. durā. ¶ Di
mittētes vero audit̄ ōeꝫ miſſe
ex infirmitate: vł ex tali occu
patiōe quā nō pn̄t dimittere
vt ſeruire infirmo: vel alia iu
ſta de cā: puta qꝛ manēt in ca
ſtris: excuſant̄. ¶ Excuſātur
etiā puelle: que dimittūtur a
parētibus domi: nō tn̄ euntes
ad choreas. Vidue etiā q̄ ma
nēt in domo clauſe per mēſes

non excuſatur. Secus ſi per
dies quindecim: vel per men-
ſem ⁊ huiuſmodi.

¶ De obſeruatione ieiunio-rum. Cap. ij.

SI qs dimittit ieiunia ec-
cleſie: vt q̄dragesime: q̄ttu
or tꝑm: ⁊ vigilias feſtorū xp̄i
ac ſanctorū que de p̄cepto ſūt
poſt. xxi. annū: peccat morta-
liter: niſi habeat cāꝫ legitime
eū excuſantē: vel ſalteꝫ exiſti-
met ſe habere: puta cum ē ſa
tis debilis vel videtur ſibi eē
propter quod credit nō poſſe
ieiunare ſine notabili corpo-
ris detrimento: licet ſcōm ve
ritatē poſſit: talis nō videtur
de facili ↄdēnandus de morta
li: ex quo paratꝰ erat obedire
precepto: ſi credidiſſet ſe poſſe
aliter eſt mortale: ⁊ totiens
quotiēs dimiſit aliquē diē ie-
iunij: quia quilibet. n. dies eſt
ſub vno precepto. Sed ante
xxi. annū inducēdi ſunt iuue-
nes ad ieiunadū. Etiā inter-
rogādū eſt hic de numero di
erū quos dimiſit: ⁊ q̄ de cau-
ſa. ¶ Si vero notabiliter an
ticipauit horā comedēdi: puta
circa horam tertiam: ſine cau
ſa legitima: non eſt ieiuniuꝫ:
vn̄ ⁊ mortale. Hora autē com

grua: eſt circa nonā. Tardare aūt poſt nonā nō ē vitiū: niſi fiat ex ſupſtitiōe. ¶ Si cū ieiunauit ex ſtatuto eccleſie vl' ex voto: vel ex iniūctione cōfeſſoris: comedit de ſero fruſtuʒ panis: vel de pluribꝰ fructibus: aut cōfectioibꝰ: vel de vno genere tm̄: ſed in magna quātitate: ieiuniū fregit. in. ij p. ſum. ti. vj. c. ij. §. ix. ¶ Si vero aliqd cōfectionū ſumit i pua quātitate: nō ſoluit ieiuniū: niſi fieret in fraudem ad nutriendū. Sed ſumēdo aliquid fructuū p modū medicine: ne. ſ. vinū lauet ſtomachū nō videtur eē malū. ¶ Pōt autē ꝗs in die pluries bibere ſumpto prādio: ⁊ nō frāgit ieiuniū: niſi fiat in fraudem vt dictū ē. ¶ Debiles ⁊ multum laborātes. itinerantes: peregrinātes: nutrientes: pauperes ⁊ hmōi quomodo ⁊ quādo a ieiunio excuſentur: vide plenius in. ij. p. ſ. ti. vj. ca. ij. §. vj.

¶ Quartū p̄ceptū de honore parentū: ⁊ hēt duo capitula. Capitulum. i.

Habeas in honore parentes. Quere primo ſi dixit verba cōtumelioſa: vl' obprobrioſa parentibꝰ: mortaliter peccauit. et multo magis ſi verberauit: etiam leuiter. Idē ſi parētes irriſit. ¶ Si blaſphemauit: vl' maledixit ipſis defunctis ⁊ viuis. ¶ Si nō obediuit eis i licitis ex cōtēptu: peccauit mortaliter etiam in pu̇is rebꝰ. Secus ſi ex negligētia i rebꝰ nō m̄lti pōderis. Si nō ꝓuidit neceſſitatibꝰ eorū: cū poſſet mortale ē. ¶ Si nō ipleuit legata fcā ab eis ad pias cās: ſʒ multuʒ diſtulit pp icōmoditatē: cū tn̄ poſſʒ: peccauit mortal'r. vide in. ij. p. ti. j. c. xxj. §. iij. Si nō reuerēter ſe hūit: ſʒ cōtēpſit: vl' dure locutꝰ ē: vl' ꝓuocauit ad irā: vl' nō ſupportauit eos vl' diligēter n̄ ꝓuidit: vēiale ē

¶ De gubernatōe fāilie. c. ij

SI nō ꝓuidit magnis neceſſitatibꝰ victus: ⁊ veſtitus filiorū: vxoris: ſeruorū cū poſſet ex auaritia vel crudelitate: mortale eſt. iij. d. c. ſi ꝗs Idē ſi ꝓpter hoc illegitimos filios miſit ad hoſpitale: vel ſeruos q̄ ſibi bene ſeruiebāt. ¶ Si nō adhibuit diligentiā ad hoc vt boni eſſēnt: ⁊ mandata dei ⁊ eccl'ie obſeruēt: vt de confeſſiōe: cōione: auditio

ne miſſe: de hōeſtate ⁊ hmōi ⁊ ſi notabilē ī hoc ↄmiſit ne-gligētiā: nō curādo vl'nō cor rigēdo: mortale ē vel veniale graue. ¶ Si dixit vxori ṽba ↄtumelioſa: vocādo ſcortū et hmōi: vel ṽberauit aſpe ſine cā rōnabili ſ3 ex iniuria: mortale ē. ſec⁹ ſi alias ei dura ⁊ aſpera ṽba loq̄r. ¶ Si vxor cōtēdit cū viro in licitis reb⁹ nolēs obedire ⁊ ex hoc ꝓuocās cū ad blaſphemādū3 deū vel ſctōs: vel ad aliud grāde icōueniēs: mortale cōmittit: ſi ē occaſio data ad hoc. ¶ Si vir ꝑmittit vxorē facere plimas vanitates aut ornat⁹ vel tripudiat⁹ ⁊ hmōi: ⁊ alia multu3 prouocātia ad laſciuiā: mortale videtur. Si vero non ſit multus exceſſus: veniale videtur. ¶ Mater que mittit filias ad choreas et alias mūdi vanitates: ⁊ non ducit ad miſſā: cōfeſſiōem: ⁊ cōionem: nō videt poſſe excuſari a mortali. ¶ Si dñs vel dña nō ꝓuidit neceſſitatib⁹ corporalib⁹ ſeruorū ⁊ ancillarū: ⁊ īfirmos mittit ad hoſpitale et nō curat de neceſſitate vl' honeſtate vite eorū: vel nō dat eis abilitatē ad ↄfitendū cōicādū: audiēdū miſſā cū poſſit vel faciat in feſtis laborare: mortale ē ī quolib3 hoꝝ. Si nimis dure: vel nimis remiſſe alias ſe hūit ī gubernatiōe familie: in quo oēs delinquūt etiā perfecti: cōiter veniale ē di. xxv. c. qualis.

¶ Quintum preceptū de homicidio. Capitulū vnicum.

NOn occides: eris. Et primo q̄re: ſi occidit extra ordinē iuris aliquē volūtarie vel preter intentiōem a caſu: dādo operā rei illicite: vt in ludo noxio: ſicut ad ſaxa. vel etiā rei licite: ſ3 nō adhibēdo debitā diligētiā: vt ꝓijciendo regulas de tecto: mortale eſt ⁊ caſ⁹ epīs reſeruat⁹. Ide3 ſi ex neceſſitate euitabili ⁊ etiā ieuitabili ad quā ꝓuēit ex culpa: puta q2 adulter ē inuent⁹ a viro mulieris adultere: qui vt mortē euaderet eū occidit. Interrogādū ē de cā homicidij. ¶ Si iudex occidit aliquē innocentē ſcdm iura: vel aliquē nocentē: ſed preter ordinē iuris: vel ſcdm proceſſū ordinariū ſed nō habens legitimū dominiū: vel habēs poteſtatē: ſed non ex iuſticia: ſed ex vindicta: vel auaricia: vel

crudelitate: ꝛ eſt caſus ep̄alis niſi in vltimo pūcto. in. ij. p. ſ. ti. vij. c. viij. §. j. ¶ Si mulier grauida q̄ſiuit aborſum p̄ medicinas vel labores vel per aliū modū: etiā ſi nō ſeq̄tur effectus: eſt mortale in ea: ꝛ in quocūq̄ꝫ cōſulēte et operante ad hoc: non tn̄ ē caſus ep̄alis. Si vero ſeq̄tur effect⁹: et puerperiū erat formatū in vtero: homicidiū eſt in ea ꝛ cooperāte ꝛ cōſulēte: vnde caſ⁹ ep̄alis eſt. In aliquibus etiā locis ſi non ſequitur effectus per ſinodales cōſtitutiones: ē ep̄alis: ꝛ alicubi ē excōicatio. ¶ Si occidit mater filium vl' filiam ſponte ad occultandū crimē ſuū: grauiſſimū ē: ꝛ mlto plus ſi non baptizatum. ¶ Si pater filiam vel frater ſororem fornicantē: ſi vir vxorem propter adulteriū: ſi vxor virū ꝓpter odiū vel amorē ad aliquē aliū: ſi fili⁹ patrē vl' matrē ex ira vel auaricia: vel fratrē frater: grauiſſima ſunt ꝛ digna magna penitētia: et ep̄o reſeruata. ¶ Et nota ꝙ ep̄i ſolent cōiter eos mittere qui ire poſſunt pro caſu homicidij ad penitētiarios curie ad terrorē incutiendū. Si tn̄ non ſunt: poſſunt abſoluere tales per ſe: vel per alios: ideo pape nō reſeruat⁹. ¶ Si mater vel nutrix ſuffocat filiū vel filiā quē tenet iuxta ſe: inaduertēter opprimēs: mortale ē ꝓp negligētiā: ꝛ ē ep̄alis. ¶ Si mulier grauida preter intētionē abortit: ſi ꝯmiſiſſet ibi notabilē negligentiā: puta quia nimis ſaltauit: vel quia nimiſ inordinate laborauit: vel ꝓp inordinatas laſciuias: non eſſet abſq̄ꝫ pctō mortali. ¶ Idē in viro vel alio percutiente eam vnde hoc ſequit. Secus vero ſi non eſſet in cauſa. ¶ Si quis etiā nō occidit: tn̄ mutilat aliqđ mēbrū: vel reddit inutile alteri extra ordinē iuris vel vulnerat: vl' alias ꝑcutit aliquē ex iniuria: peccat mortaliter. ¶ Idem ſi iniuſte incarcerat: vel tenet per violentiā ne liber poſſit abire: niſi faceret per pūctū tp̄is ad impediendū malū eius. ¶ Si clericū etiā habentē tm̄ primā tōſurā: eſt excōicatus. ¶ Si q̄s verbo vel mandato. ſ. mandādo: perſuadendo: conſulendo: ratificando vel incitando: cooperatur aliquod predictorum vel mortē: vel corporalem le-

ſionē: peccat mortaliter: etiaz ſi nō ſequat effectus. ſed ſi ſe quit effectus grauius eſt. & ſi percuſſus vel incarcerat9 & h9 modi eēt cleric9 vel religioſ9: in quolibet pdictorū caſuū pcutiens: vel includēs: ē excōicatus: niſi eēt platus ei9 qui hoc faceret cā correctionis.

¶ Et vbi in predictis. ſ. mādato: cōſilio: coopatiōe: vl' facto ſi eſſet enormis iniuria facta clerico. vel religioſo: non pōt abſolui citra ſedē apoſtolicaz vel legatū vel ſummū penitētiarium. ſecus vero ſi non eſſet enormis iniuria. ¶ De hmōi materia habes diffuſe in tertia par. ſum. ti. xxv. c. j. ¶ Enormis iiuria dicit qñ ad mutilationē mēbri: ſeu effuſiōem ſanguinis magnā. ſ. per vulnus illatū: proceſſum fuerit. Aut ſi in epm: vel in abbatez propriū manus violenta miecta ſit. vt. c. cū illoꝝ: extra de ſen. ex. Aut. n. dicit enormis arbitrio boni viri ex circūſtātijs locorū: tpm: perſonaruz. vt inſti. de iure naturali. §. atrox. Vel ſi eſt facta religioſo: qꝛ nō abſoluit talis citra ſedem apoſtolicā vel legatū ei9 vel eius ſummū penitentiarium. ſecus vero eſt ſi non eēt enormis. ¶ Si q̄s interfecerit vel mādauerit: vel fecerit interfici aliquē chriſtianū per aſſaſſinos: etiam ſi nō ſequat effectus: eſt excōicatus & depoſitus omni gradu: ordine & dignitate ſeculari vel eccleſiaſtica. Similiter receptor & defenſor hmōi aſſaſſinorum. c. pro humani: de homici. li. vj. Dicuntur aſſaſſini quidaz heretici. vide de hoc in. iij. par. ſum. ti. xxv. c. xxxvj. Si quis deſiderat mortem alterius deliberata ratione in malum alterius: ſiue ex odio ſiue ex inuidia ſiue ex auaricia: vt habeat eius bona: vel ex luxuria vt aliam accipiat: vel ex ſupbia vt in prelatione ſuccedat: vel ex accidia ne habeat cauſam ſiue laborem gubernandi eū: vel vt ſit magis liber: & nō habeat corripientē: in quolibet horū ē mortale. ſec9 aūt ſi hoc deſiderat ne ipemet vl' ille deū amplius offenderet: vel ne peior efficeret: aut ne bonis pſonis vel eccleſie dei noceat: ſicut tyrāni. ¶ Si vero q̄s ex impatiētia & ira percutit ſeipſum iniurioſe: peccat mortaliter: & ſi clericus ſit: eſt

excōicatus. Secus ſi ex zelo deuotiōis ad reprimendā carnem vel tētatiōes. Non tñ licet abſcindere aliqd mēbruz: alias peccaret mortaliter ꝛ efficeretur irregularis. ꝛ ſi eēt clericus eēt excōicat⁹. ¶ Si occidiſſet vel vulneraſſet aliquē in loco ſacro: eſſet ſacrilegiū ꝛ eccl'ia violata. ¶ Si ꝑ violentiā: etiaʒ ſi ſit officialis couxerit malefactorē vel debitorem de loco ſacro: vel fecerit capi eū: peccauit mortaliter. ¶ Si fecit vel fieri fecit torneamētū: vel aliud ſpectaculuʒ vbi ſit periculum vite: mortale pctm̄ eſt.

¶ Sextū pceptū de luxuria actuali ꝛ ſpēb⁹ ei⁹. c. vnicum.

Non mechaberis. ¶ Luxuria actualis q̄ cōmitti tur extra matrimoniū: ſemꝑ eſt mortale pctm̄ in omnibus ſpēb⁹ ſuis: que omnes hic ponūtur: quia diſtincte oportet eas cōfiteri: vel interrogare cōfitētes ſi a ſeipſis nō dicūt. ¶ Nullo tñ modo neceſſe eſt interrogare de his oib⁹: niſi neceſſitas cogat: ne quis addiſcat qd neſcit: ſʒ put cōuenit ꝑſonis q̄ cōfitet̄. Et cum habetur vltima ſpecies: nō ē vltra deſcendendū ad alias ꝑticulares circūſtancias nō neceſſarias: et cauto et honeſto modo interrogandū ē. ¶ Si cognouit ſolutus ſolutaʒ que dicitur fornicatio: ꝛ ſi eſt meretrix: vel ſerua ſua vel alterius: vel vidua: ꝛ ēt ſi tales induxit ad pctm̄. ¶ Si tenuit cōcubinā ꝛ quāto tpe qꝛ vltra fornicatiōem: eſt ibi ſcandalū proximorū: qꝛ publicū: licet ſit fornicatio. ¶ Si virginē defloranit extra mr̄imoniū: qd dicit̄ ſtuprū. ꝛ ſi ſeduxit eā ꝓmittēdo ducere in vxorē: cogēd⁹ ē in foro cōſciētie vel ducere eā in vxorē ſibi. vl' cam dotare ſi poteſt. ꝛ iniuriatus eſt parētibus eiuſdem: ſi hoc neſcierūt. ¶ Si ipſe ſolutus cognouit vxorem alterius: vel ipſe vxoratus cognouit ſolutā: qd dicit̄ adulteriuʒ ꝛ eſt duplex qñ vterqʒ ē cōiugatus. ¶ Si intulit violentiā alicui qd dicit̄ raptus: ꝛ ſi ꝯtra volūtatē parētū: grani⁹ ē. ¶ Si intulit violētiā nupte vel virgini vel mōiali: grauiſſimū ē. ¶ Si cognouit cōſanguineā ſuā: vel cōſanguineā vxoris ſue vſqʒ ad quartum gradum conſanguinita-

tis vel affinitatis. ⁊ dicit̃ ince
ſtus. ¶ Idē de muliere q̃ per
mittit ſe cognoſci a cōſangui
neo viri ſui. ¶ Si cū monia
li ſcel⁹ ē operatus: vel cū habē
te pfeſſiōem caſtitatis: ⁊ dici
tur ſacrilegiū. ¶ Idē ſi muli
er cū clerico: religioſo: prela
to ordinato ⁊ hmōi. ¶ Si co
gnouit cōmatrē vel quā tenu
it ad baptiſmū filiā ſpiritua
lē vel chriſma: vel quam audi
uit in cōfeſſiōe. ⁊ dicit̃ inceſt⁹
vel ſacrilegiū. Idē de mulie
re q̃ cū cōpatre ſe miſcuit vo
lūtarie. ¶ Si p ſemetipſū vi
gilans ⁊ voluntarius ſe pol
luit: ⁊ dicit̃ mollicies. ſiue ma
nib⁹ proprijs vel alijs modis
De modo nō ē interrogandū
¶ Si cū maſculis operat⁹ ē
turpitudinē. vel femina cū fe
mina. vl' vir cū muliere extra
vas debitū: ⁊ dicitur vitiū ſo
domiticū. Si cū brutis opera
tus ē nephas: ⁊ cum quibus
⁊ dicitur vitium beſtialitatis
¶ Si dieb⁹ feſtiuis aliqd ho
rū operatus eſt quia grauī⁹ eſt
Scdm aliquos vero neceſſe
eſt cōfiteri hmōi circūſtantiā
q2 mutat ſpēm peccati. ¶ Si
in eccleſia vl' in loco ſacro ali
qd predictorū cōmiſit: qd dici
tur ſacrilegiū: ⁊ per hoc vio
latur eccl'a: ⁊ ſi iſtud eēt ma
nifeſtū eēt recōciliāda eccl'ia.
¶ De peccatis vero q̃ cōmit
tūtur in cōiugio. ſ. tactib⁹ et
actib⁹ inhoneſtis ⁊ oſculis ac
verbis ⁊ hmōi: dicetur infra
in c. de luxuria. ¶ Nota tñ q
de iure cōi pctā luxurie non
ſunt reſeruata epis: nec p a
liquo illorū ē lata ſnia excōica
tiōis a iure: ſ; cōiter p ſinoda
les cōſtitutiōes epōrū: aliquoſ
ex dictis caſib⁹ ſibi magis re
ſeruāt: vt inceſtum: ſacrilegi
um. ſ. cū monialibus. Aliqui
vero epi: vitiū beſtialitatis.
Alij etiā vitiū ſodomiticū: ⁊
quedā alia in q̃bus eſt lata ſē
tētia excōicatiōis per ſinoda
les cōſtitutiones. Et ideo q̃re
in diocesibus in quib⁹ audis
cōfeſſiones.

¶ Septimū pceptū de furto
nō faciēdo: ⁊ d vſura q̃ diuer
ſis modis fit. ⁊ h; c. viij c. j.

Furtū nō facies. De vſur
patione rei aliene que i
hoc precepto prohibet̃. No
ta q in oib⁹ infra ſcriptis ſpe
ciebus eſt mortale peccatum
⁊ tenetur ad reſtitutiōem ei
a quo res capta eſt. Qd ſi ille
ignorat̃ vel nō inuenit: pau

ꝑib⁹ erogāda ē. ⁊ nō ſoluꝫ q̄ accipit: ſ3 etiā heres eius: ſi tn̄ de bonis ei⁹ ad eū ꝑuenit. c. michael extra de vſuris.

¶ Circa vſuraꝫ q̄re primo: ſi mutuauit pecuniā numeratā vel aliq̄d coꝝ q̄ vſu ꝯſumunt' vt frumētū. vinū ⁊ oleū ⁊ h⁹modi: intētiōe aliq̄d recipiēdi vltra ſuū capitale: ⁊ iſtud pl⁹ q̄d accepit tenetur reſtituere

¶ Si mutuauit ſup pign⁹ rei mobilis puta veſtis: eq̄ ⁊ h⁹modi. vl' imobil': vt dom⁹: agri ⁊ hmōi: ⁊ interim accipit vſufructū pignoris: dū al' tenuit pecuniā ſuā: vſura eſt. Excipit' tn̄ caſus qn̄ gener accepit poſſeſſiōem in pignus a ſocero ſuo quoſqꝫ dat ſibi dotē: ⁊ ſuſtinet onera m̄rimonij nutriēdo vxorē ſuā. extra de vſuris. c. ſalubriter. ¶ Si poſuit pecuniā penes mercatorē vel artificē cū intentiōe aliquid percipiēdi vtilitatis: licꝫ nō fiat pactū de hoc: ſed ponit in diſcretiōe ei' volens in omni caſu capitale ſuū ſaluū: vſura ē. ſ3 ſi vult ita participare de dāno ſicut de lucro: tūc licet etiā cum pacto. ⁊ in hoc ſolent etiā offendere mulieres de dotibus ſuis: ⁊ dicunt' vulgariter depoſita: ſed vſura eſt. c. plerīqꝫ. xiiij. q. iiij. in tex. ⁊ glo.

¶ De ſoccedis animaliū.

¶ Si in ſoccedis aīaliū pecorū: bouum ⁊ hmōi ita paciſcitur vt capitale ſit ſaluum: eſt vſura. ſed ſi non eſt ſaluum: ſed nimis grauatur vna pars non eſt vſura ſed iniuſticia.

¶ Si in emptione fructuum terre vel aliarū rerū ex eo q̄ ante per aliquos mēſes q̄ reciperet fructus: vel alias res ſoluit precium: ⁊ propter hoc emit min⁹ iuſto ꝑcio: vt ſi valebat decē emit pro nouē: vſura eſt. Sec⁹ ſi faceret hec q2 veriſimiliter pōt etiā minus valere q̄ illud quod ſoluit videlicet octo.

¶ De vēditiōe ad terminū.

¶ Si vēdidit ad credentiam ſeu terminū pannos laneos: lineos de ſerico: vel alia quecunqꝫ: maiori precio q̄ ad contatos: quia ſi vendidit ſic pl⁹ iuſto precio ratione dilatiōis: vſura eſt. Si vero non vendidit plus iuſto precio: ſed nō vult facere ita bonum forum ei ſicut illi qui dat pecuniam numeratam ſibi: non eſt vſura. Tho. in opuſculo. lxxvij. ⁊

extra de vſuris.c. nauiganti.
τ.c.in ciuitate tua.

¶De cambijs.

¶Si fecit cābia τ ſī minuta
puta de vno floreno aureo ad
monetā: vel ecōuerſo accipiē-
do aliq̄d ſm̄ cōem curſuȝ: nō
eſt illicitū. ¶Si fecit cambia
realia ꝑ lr̄as de loco ad locum
τ nō ficta: eſt licitum modera
tum lucrū. ¶Si fecit cābia
que vulgariter dicūť ſicca: ꝑ
venetos a libre de groſſi: vſu
ra eſt: qꝛ realiter ibi eſt mutu
um τ ſub ſpe lucri. Hec fre-
quētanť florētie. ¶Si tutor
vel curator pupillorum vł ꝓ-
curator τ factor cuiuſcūqȝ: pe
cuniā pupilloꝝ vł patronorū
dedit ad vſurā i vtilitatē illo-
rū: vltra pctm̄ mortale ꝯmiſſū
in caſu quo illi nolint vel neq̄
ant reſtituere: qꝛ illi q̄ habue
rūt vtilitatē principaliter te-
nenť: ſed nō reſtituētibus ilł
teneť procurator: tutor τ cura
tor τ hmōi. ¶Si q̄s emit a-
grū vł domū multo maiori ꝓ
cio q̄ valeat: intendēs q̄ vē
ditor reemat ab eo deducens
hoc in pactum τ ipſe interim
fructus recipiat: vſura palia-
ta eſt.

¶De mutuātib⁹ ſub ſpe.

¶Si q̄s ꝓpter pecuniā mu
tuataȝ aliq̄d petit: vel ſperat
principaliter habere ab eo ali
q̄d obſequiū vel vtilitatē: que
precio poſſit eſtimari: vt opa
laboratorū: vel bouum ad col
lēdū terras: vel mutuatiōem
iumētorū: vel aliq̄d donū: vel
vt procuret ei officiū: vł bn̄fi
ciū eccleſiaſticū vel ſeculare:
vel q̄ det ſibi ꝓpter hoc plus
de fructib⁹ terre ei⁹ quā colit
vſura ē. Et q̄n ꝓpter hoc nō
ab eo cui mutuauit: ſ ab alio
vt a dn̄o vel a cōitate recepit
vtilitatem exinde debet illud
pauperibus erogare.

¶De accipiētibus ad vſurā.

¶Si quis accipit mutuo ad
vſuram non ad prouidendum
ſue neceſſitati: ſed vt det ipſe
ad vſuraȝ: vel ludat: vel alias
male vtatur: peccat mortali-
ter. Hec vide in.ij.parte ſū-
me titulo.j.c.viij.§. vltimo.
Idem ſi eum inducit: qui ali-
as non erat feneratur⁹. Pe.
de palu.

¶De facientibus ſtatuta in
fauorem vſurariorum.

¶Si fieret ſtatutum in ali-
qua ciuitate vel caſtro vel lo
co q̄ vſure ſoluātur: vel q̄ ſo
lute nō poſſint repeti: aut re-

petite nō debeāt reſtitui: ex
cōicati ſunt q̇ faciūt hmōi ſta
tuta ⁊ qui iudicāt ſcōm ipſa.
Unde illi qui faciūt capitula
cū iudeis: vt domini ⁊ cōita-
tes continentia q̄ poſſint fe-
nerari: vel q̄ nō poſſint repe
ti in iudicio vſure extorte ab
eis ⁊ hmōi: videnť incidere i
hāc excōicationem: dn̄i vero
qui hoc faciunt ⁊ ciues q̇ hoc
conſulunt. extra de vſuris. in
cle. c. ex graui.

¶ Capitulum ſecundum.

DE emptione vero dena-
riorum mōtis vt florētie
vel impreſtitorū vt venetijs.
vel locorum: vt ianue quia ali
qui ponūt cōtractū eē vſura-
riū: alij vero nō. ſ. cōtrariū te
nentes: ideo nemini cōſulas
vt faciat ꝯtractū: factū vero ſi
potes inducere vt pꝰ mortez
ipſiꝰ vel vniꝰ alteriꝰ finiat vel
ſatiſfaciat cōitati: vel det pau
peribꝰ: bonū erit. Si vō non
vult adherēs opinioi contrai-
re: nō facile cōdēnes: q᷑ i hu-
iuſmodi ſcōm doctores: nō eſt
precipitanda ſententia. ¶ De
his ⁊ alijs ſupradictis habes
in ſecunda parte ſumme ti. i.
c. xj. de vſuris.

¶ De fraudulentia q̄ multis
modis cōmittitur. Ca. iij.

DE fraudulentia q̄ fit: vel
in rei ſubſtātia: vēdendo
vnā rem pro alia vt vinū lim
phatū pro puro: carnes pecu-
dinas ꝑ caſtratis: cera ⁊ aro-
mata cū alijs mixturis vel in
q̄ntitate: dādo mēſuras ⁊ pō
dera diminuta: puta vncias
nouē pro libra. vel in qualita-
te: vt rē prauā ꝑ bona: vt pā-
nū: ferrū: corū: aromata: ani-
malia defectuoſa: fructꝰ ⁊ hꝰ
modi. ⁊ in his ſi notabiľr dā-
nificauit ꝓximū: peccauit mor
taliter ⁊ teneť ad reſtitutōez
¶ Si parū nec plus intēdēs
venialiter: ⁊ pauperibus ero
getur. ¶ Si vendidit rē ali-
quā multo maiori precio q̄z
valebat ſcōm cōmunem eſti-
mationē illius tēporis aduer
tēter: peccauit mortaľr: ⁊ te-
netur ad reſtitutiōem: ſi ꝓxi
mꝰ notabiľr leditur: ſecꝰ ſi parū
Idē ſi emit minori precio q̄z
valeat ex ignorātia vēditoris
¶ Si fraudauit iuſtas gabel
las ⁊ pedagia: teneť cōitati re
ſtituere: ſi multū vel etiā pa-
rū ſed tn̄ intēdēs multū: mor
tale eſt. De hac materia vide
i. ij. p ſum. ti. i. c. xiij. §. vj. ⁊
vij. ¶ Domini qui grauant

ſubditos in collectis iniuſtis te-
nētur ad reſtitutiōem: ⁊ q̄ di-
ſtribuūt pſtātias ſciēter gra-
uātes aliquē vltra debitū: te-
netur ꝓ dānis. Et de hoc ha-
bes in. iij. p. ti. iij. c. iiij.
¶De falſificatione. Cap. iiij.
Si q̄s falſificauit aliquod
inſtrumētū: vel falſo ſciē-
ter vtitur: vltra mortale te-
netur ad oē damnū qd̄ inde
ſeq̄tur. ¶Si q̄s falſificauit
lr̄as papales: vł falſificatis ſci-
enter vtitur: eſt excōicatus:
cuius abſolutio pape reſerua-
tur. ¶Si q̄s ex falſa cā ſug-
geſta qua expꝛſſa nō obtinuiſ-
ſet beneficiū qd̄ recepit: licet
nō ſit excōicatus: tn̄ tenetur
ad reſtitutiōem ei⁹ qd̄ ſic re-
cepit ſeu ad renūciatiōez bn̄-
ficij vł reſignatiōez ⁊ hmōi.
¶Si q̄s falſificauit mōetas
vltra pctm̄ tenet̄ ad reſtituti-
onē. Idē ſi falſis ſciēter vtit̄:
⁊ ēt ipſe q̄ hmōi fuit decept⁹.
¶Si q̄s falſat mēſuras vel
podera ciuitatis vł cōitatis:
vel falſis ſciēter vtitur: vltra
mortale tenet̄ ad reſtitutiōez
⁊ oim̄ dānorū inde ſequētiū.
¶Si q̄s falſat lr̄as p̄latorū
vel ſigilla vł aliorū: vltra mor-
tale tenet̄ ad ſatiſfactiōez om-
niū dānorū inde ſequentiū.
Idē de falſificante libros vel
alias ſcripturas in dānū alio-
rū. ¶Et nota q̄ ꝯtra falſifi-
cātes iſtrumēta vł lr̄as vł a-
lia ĩ aliq̄b⁹ locis lata ē ſnīa ex-
cōicatiōis p ꝯſtitutiōes ſino-
dales. ¶Excōicatio papał.
¶Si q̄s ĩ bullis papalib⁹ ap-
ponit: vel remouet vnā lr̄am
vel pūctū ſcðm Hoſti. eſt ex-
cōicat⁹ excōicatione papali: q̄
ſit in curia. nā in iure cōi non
habetur: ⁊ hoc ſi bulle habēt
vigorē. ¶Nā ſi expiraſſet ea-
rū valor: puta q: erat grā ad
tēpus ⁊ expiraſſet. ſi totū ra-
deret nō ĩcurreret q̄s excōi-
catōez: nec ĩ aliquā penā. Ri-
¶De iniuſticia q̄ fit card⁹.
ĩ iudicio. Ca. v.
De iniuſticia vero q̄ fit a
iudicib⁹ aſſeſſoris: aduo-
catis procuratoribus ⁊ nota-
rijs: ⁊ de q̄b⁹ debēt ĩterroga-
ri: dicit̄ ĩfra. ¶Si officialis q̄-
cūq; dat iniuſtā ſnīam ſcien-
ter vł ex ignorātia craſſa ⁊ ſu-
pina: tenet̄ pti leſe ad ſatiſfa-
ctiōem oīs dāni. niſi ſatiſfaci-
at ille ꝓ quo ē lata ſnīa: ⁊ ſili-
ter aſſeſſor vel alius q̄ ad hoc
coopatur. ⁊ peccāt oēs morta-
liter aduocatus ⁊ procurator

quē ſciēter defendit iniuſtam cāz. ¶Si obtineāt ſil'r tenetur pti leſe ad ſatiſfactiōez in ſolidū: ſi nō ſatiſfaciat cliētul⁹ Idē ſi pdidit iuſtā cām ex ignorātia craſſa vl' negligentia ¶Accuſator ⁊ teſtis ſcienter pcedētes ɔtra aliquē falſo: tenetur de oī dāno ipſi accuſatori ⁊ peccant mortaliter.

¶De furto. Cap. vj.

SI qs rē aliquā occulte inuito dn̄o: nō ſolū ſi abſtulit ab extraneo ſ3 etiā filius parētibus: vxor viro: ſeruus dn̄o: diſcipul⁹ magiſtro: ſoci⁹ ſocio: ɔſanguine⁹ ɔſanguineo furtū ē: ſi ē qd notabile dānū vn̄ ⁊ mortale: ⁊ tenet ad reſtitutionē. Sec⁹ ſi qd minimū: vt aliquos fruct⁹: ⁊ quatrinū ⁊ hmōi. ¶Si rē ſibi mutuatā retinuit: vel aliā rē alteri⁹ venientē ad manus ei⁹ nō reſtituit: furtū fecit: niſi ille tm̄dē hēret de ſuo certitudinal'r qd nō vult reſtituere. ¶Si inuēta: q̄ nō hēnt p derelicto nō reſtituit: ſ3 ſibi retinuit. ⁊ ſi p⁹ inq̄ſitiōem nō repiat c⁹ ſūt inuēta: deb3 paupib⁹ erogare: alias eēt pctm̄ mortale: niſi ipſi vt indigenti darētur. ¶De theſauris īuētis: m'tū ſtat ɔſuetudini. de hac materia vide i.ij.p.ſ.ti.i.c.xv.§.ij ¶Si vſus eſt pignore ad ſui vtilitatē ɔtra dn̄i rei volūtatē ¶Si vſ⁹ ē re ɔmodata ad alium vſū q̄3 fuerat cōmodata: vel re depoſita ſine licētia deponētis: niſi pſumat dn̄m rei eē cōtētū: tenet de hmōi vtilitate. ¶Si religioſus dedit de bonis monaſterij ſine licētia ſupior: habita vl' pſūpta. Idē ſi aliquid occulte recepit vel retinet: qd ē mortale ⁊ pprietari⁹. ¶Si plat⁹ expēdit bona eccl'ie ī turpes vſus deputata reparationi eccl'ie vel paupibus: vl' bona monaſteriorū: peccat mortaliter. ¶Si aliqs recipit a religioſis aliqd ſine cauſa rōnabili: vel p turpitudine: vel lucri acq̄ſitione: vel cauſa amicitie ⁊ parētele ſine aliqua indigētia.

¶De ſacrilegio qd cōmittit circa res ſacras. Ca. vij.

DE ſacrilegio qd eſt circa res ſacras. ¶Si impoſuit vel dedit ſup hoc conſilium: vt imponerētur collecte clericis ſiue eccleſiaſticas perſonis nō habita licentia a romano pōtifice: ⁊ ſi ſecutus ē effect⁹ vltra mortale: tenet ad reſtitu

tionem. ⁊ niſi poſt admonitio
nē deſiſtat: ē excōicat⁹. ¶ Si
fecit vel fieri fecit ſtatuta cō-
tra libertatē eccleſiaſticā: vel
ↄſuluit fieri: vltra mortale te
netur de damnis factis: eſtqꝫ
excōicatus ipſe: necnō ſcrip-
tores ⁊ iudicantes ſcōm ea.
¶ Si vſurpauit patronatuꝫ
de nouo alicu⁹ eccl'ie vacan-
tis vel monaſterij: vel locorū
piorū: vel bona ipſorū locoruꝫ
vacantiū: eſt excōicat⁹. ¶ Si
abſtulit res ſacras vel calices
⁊ paramēta de loco ſacro aut
rem ſacrā de loco nō ſacro ⁊
furans in eccleſia res non ſa-
cras. ¶ Si effregit locū ſacrū
vt portas eccleſie. vel locum
religioſum. vel portas cōuen
tus: vltra peccatū ⁊ obligatio
nem ad reſtitutionem tenet
de iniuria ⁊ de dāno: ⁊ eſt ex
cōicatus: ⁊ ante denūciatiōeꝫ
pōt abſolui a dioceſano. Poſt
denunciationē vero ſolum a
papa vel penitentiario. c. con
queſti. extra de ſen. excom.
¶ Si fecit incendium ſtudio
ſe in loco ſacro vel religioſo:
idē iudiciū ē ſicut de effracto-
res vbi ſupra per idē. c. pue-
nit. ¶ Incēdiarij autē aliorū
locorū: de iure cōi nō ſunt ex
cōicati. In aliquibus autē lo-
cis ſic per ſinodales ↄſtitutio
nes. ¶ Si legata facta eccle-
ſijs vl' alijs pijs locis aut pau
peribus nō ſoluit integre. et
ſi nimis differt ex negligētia
vel auaricia q: eſt ei incōmo-
dū: peccat mortaliter: niſi im-
poſſibilitas eū excuſet. ⁊ alicu
bi ē excōicatio ſinodalis: vide
i. ij. p. ſ. ti. j. c. xxj. §. iij. ¶ Si
clericus recepit beneficiuꝫ ſi-
moniace: vltra vitiū ſimonie
omnes fructus illius benefi-
cij furtiue accipit: ⁊ tenet ad
reſtitutiōem. ¶ Si prelatus
eccleſie ex dolo vel lata culpa
amittit bona eccleſie: tenetur
ad reſtitutionem. ¶ Si non
dedit laicus decimas vbi con-
ſuetū eſt dare tenetur ad re-
ſtitutionem.

¶ De rapina violēta. c. viij.

Rapina eſt quādo res in-
iuſte aufert ⁊ per violē-
tiam. ¶ Si rem alterius ra-
puit: vltra mortale ⁊ reſtituti
onem ad quam tenetur: de-
bet etiam petere veniā ſi cō-
mode poteſt de iniuria violē-
ter illata. ¶ Si quis eſt pir-
rata predans in mari quoſcū
qꝫ indifferenter: vltra mor-
tale ⁊ reſtitutionem ad quaꝫ

tenetur: ē excōicat⁹ papali ex cōicatiōe: vt patet p̄ proceſſū qui fit annuatim in curia cō tra hmōi. Secus vero eſt de illis: qui faciūt hoc precise cō tra illos cū quibus habēt bel lū. ¶ Si quis eſt depredat⁹ romipetas vel eūtes vel rede untes ab vrbe roma: vel dep̄- dat⁹ ē portātes neceſſaria ad vſum curie: ē excōicatus a pa pa. ¶ Si in bello iniuſto dep̄ datus eſt etiā inimicos: vltra mortale ꝛ reſtitutionē: nō de bet abſolui: niſi diſponat in il lo ꝛ in oi alio iniuſto nunq̄ȝ ſe reperire. ¶ Si in bello iuſto abſtulit ab amicis ſicut faci- unt ſtipēdiarij: vl' ab eccleſijs inimicorū: tenetur reſtituere ¶ Si inuaſit hoſtiliter: vl' diſ currit per terras eccl'ie: vltra pctm̄ ꝛ reſtitutionē: ē excōica tus excōicatiōe papali per p̄- ceſſum curie annualē. ¶ No- ta ꝙ oēs dātes cōſiliū ad ag- grediendū ſiue ſumenduȝ ali quod bellū iniuſtū: ſine quo- rū cōſilio nō fuiſſet factū vel fieri nō poterat: tenētur inſo lidū de oībus dānis inde ſe- cutis. Hec Ray. ꝛ alij. ¶ Si p̄ticipauit i crimie rapine vel furti vel alteri⁹ iniuſte dānifi- catiōis in aliquo infraſcripto rū modorū: q̄ cōtinētur i his verſib⁹. Iuſſio: cōſiliū: cōſen- ſus: palpo: recurſus. Partici pās: mut⁹: nō obſtās: nō ma nifeſtās: tenetur inſolidū. i. i totū de oī dāno ſecuto quouſ qȝ iſti: qui paſſus ē: ſatiſfctm̄ ſit. Intellige tn̄ hoc cū diſtin ctiōe: videlicet ad primū ver- ſum de tali iuſſione vel conſi- lio: vel cōſenſu coop̄atiōis: vl' palpo. i. adulatiōe vel recurſu idest receptiōe latronū vl' re rū ablatarū: tali dico adulati- one ꝛ recurſu ꝙ ſine hmōi nō fuiſſet facta rapina vel dānū: alias nō tenetur niſi inquan tū p̄ueniſſet ad eū de re rap- ta: vel de quāto dāno feciſſet cū ſuis: vel quantū plus fuiſ- ſet factū p̄pter aliq̄d p̄dictoꝝ ab eo factorū. ¶ Quātum ad ſcōm verſū nota ꝙ nō obſtās nō manifeſtans: ꝛ etiā mut⁹: tenentur qn̄ ſunt officiales et poſſunt īpedire dānū ꝛ nō fa ciūt: alias nō tenētur ad reſti tutiōeȝ: licet peccēt ſi p̄nt im pedire dānūꝛ nō faciūt ꝛ Tho. in. iiij. di. xv. q. i. ar. v. q. iij. Itē. ij. ij. q. lxij. vij. Pe. ꝛ al- ber. ¶ Itē etiā plura dicit vl' plura de his referūtur ſuper

c. ſicut dignū de homicidio. ¶ Quātū ad pticipationem iſtō fieri pt multiplr. ¶ Uno mō cooperādo cū aliis ad rapiendū: ꝛ tūc ad illō tenet qō recepit: vl' dānificauit ſi nō fuit in cā pricipali vl' qſi. ¶ Se cūdo mō recipiēdo p viam do ni de rapina: ꝛ ad illō tenetur qō recepit. ¶ Tertio mō per cōſumptiōem rapine: vt vict: veſtit⁹ ꝛ hmōi: ſicut famuli raptoꝝ: ꝛ famuli vſurarioꝝ qui hn̄t omnia de rapina vel vſura: ꝛ tenent ad illō qō conſumunt. ¶ Quarto mō p dotationem: vt marit⁹ qui ſciebat ſocerum non habere niſi bona rapta ꝛ vſuraria: nō pt recipere dotē: ꝛ ſi recipit tenetur reſtituere. ¶ Si autē filia remanet vidua tenet reſtituere dotē: qꝛ de alieno ē: ſꝫ ſi neſciebat eē: tūc diuerſa ē opinio inter doctores: vtrū teneatur marit⁹ ei⁹ vel filia: ſꝫ filia videt teneri. ¶ Quinto per emptiōem rei rapte vel furate: ꝛ ſi ſcienter fecit ob ſui vtilitatē: vltra mortale tenet ad reſtitutionem ſi inuenit dn̄m rei: ſi vero nō reperit: paupibus erogare tenetur: vel preciū eius etiā ſi iā cōſūpſiſſet. Si vero ignoranter ſiue ignorantia iuris ſiue facti: a peccato poteſt excuſari: ſꝫ quādo ſcit: tenet ad reſtitutiōeꝫ ſi nō dum diſtraxit etiā ſine precio petito a dn̄o rei: ſed repetat a venditore ſi pt. ¶ Idē de oib⁹ qui ſucceſſiue emerēt rem hāc niſi prius diſtraxerint illa rē: qꝛ bona fide diſtraxerūt vendēdo: non tenentur ipi: ſꝫ emens eā. De hac materia vide in. ij. p. ſū. ti. j. c. xij. §. xj. et xij Itē ti. ij. c. j. §. viij. ¶ Qui impedit aliū iniuſte a conſecutione alicuius officij: vel beneficij vel officij eccleſiaſtici vel ſecularis: vbi ſibi erat iaꝫ ius acquiſitum: tenetur ad ſatiſfactioneꝫ talis damni. Si autem nondum erat ſibi ius acquiſitū ſꝫ erat in via acquirendi: tenet ad arbitrium boni viri q̄tū pōt illud damnū in ipſo dubio eſtimari. ¶ Similr ꝛ qui deijcit iniuſte aliquē ab obtentu iuſte: vel aliter pcurat eijci. Secus cum iuſte pcedit. Tho. ſa ſe. q. lxij. ar. ij. ad. iiij. ¶ Qui infert damnuꝫ qō in ſpe reſtitui non pōt: vt mutilatio mēbri cum quo ille lucrabat: videlicet manuꝫ in ſcribendo: virginitateꝫ alteri

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

auferēdo ꝑcipue ꝑ violētiā et seductiōez: mortē inferēdo alicui q̄ suo labore nutriebat ſa⸗liaz: tenet ſatiſfacere ad arbi⸗triū boni viri. ¶ Qui ſciēter dādo ad vecturā: vel vēdēdo equū claudicātē: vl' aliter nocuū ⁊ nō illi indicādo: vn̄ ēptori vl' ꝯductori ſeq̄t nocumentū: tenet ſatiſfacere de hmōi ad arbitriuz boni viri. ¶ Si mulier ſupponit ſibi alienum partū: vl' ꝯcepit de adulterio neſciēte viro: tenet viro de oībus expenſis factis filio putatiuo ⁊ cōſanguineis. i. filijs vl' alijs heredibus de his bonis que peruenerunt ad eā. Non tamē tenet mulier illa mani⸗feſtare factū cū periculo vite ſue. Ray. ꝗ nō agendum ſit. vide in. ij. p. ſ. ti. ij. de reſtitu⸗tiōib⁹. c. vij. §. iiij. ¶ Si cxn̄s camerarius ſiue theſaurari⁹ cōitatis: qui vulgariter dicit camerlengus: ſeu notari⁹ ſeu aliquod habens officium pro quo eſt ſufficienter ſalariatus ⁊ nihilominus ab his perſo⸗nis cum quib⁹ exequit officiū puta faciendo cedulas ⁊ hui⁹ modi: aliquid exigit: vſurpa⸗tio eſt: nec puto q̄ excuſet eū conſuetudo ſicut nec a rapi⸗na. Propter hoc enim ſtatu⸗untur ſalaria: ne petat ab ill': vnde ⁊ peccat ⁊ debet paupe⸗ribus erogare. Hoc dico quia difficile eſſet dare tale q̄d pro prijs perſonis cum quid mo⸗dicum ſit. ar. xiiij. q. v. c. non ſane. ¶ Si cum pecunijs cōitatis quas habet in depoſito negociatur: ⁊ ſi quid cum eis lucrat per contractus vſura⸗rios: tenet reſtituere vſuras ei a quo accipit. Si vero per contractum licitū videt tene⸗ri cōitati: ſaltē pro parte: vl' ꝑtem pauperibus erogare. Si quis ingreſſum in religionez bonā educit: vel per violentiā vel per ꝑſuaſiōes: vltra mortale pctm̄ commiſſū: eſt excōicatus: cum violentiam infert perſone: ⁊ tenet illum vel alium inducere ad religionē in ſatiſfactionem: vel tenet ipſe ingredi ſi non habet impedi⸗mentū ſm̄ Pe. ⁊ Jo. De eo vero qui omnino intendit ingredi religionē ſed nondū in greſſus reuocatur per aliquē ab illo propoſito. idem dicunt quidam: qn̄. ſ. non eſt cā iuſta puta quia in illa religione male viuitur: ſed ex cauſa irrationabili. hec in ſecūda ꝑte ſum⸗

me ti.ij.c.ij.§.i.

¶Octauū preceptū. Nō eris teſtis iniquus. Cap.i.

De mēdacio. Si dixit mē daciū pniciosū. i.q ſit cō tra honorē dei: vt in his q̄ ſūt fidei: vl̄ dānū notabile ꝓximi ſpūale: vl̄ tpale: mortale ē ſm Tho.ſa ſe.q.cx.ar.iiij. Verbi grā. Si dixit fornicatiōem vel vſurā: nō ē pctm̄ mortale. Si negat q ipſe vel alius debet dare ꝓximo ſuo q ipſe nouit: ⁊ hmōi. Si dixit mendaciū in iudicio interrogatus a iudice: periurus eſt: ⁊ mortaliter peccauit ſm beatum thomā ſa ſe.q.cx. Si dixit mēdacium in confeſſione de neceſſario confitendis: mortale eſt. Idez ſi in predicatiōe ſtudioſe: mortale ē: niſi ex ſurreptione vel ſubita locutione in premeditate. Si perſona que dicit mendacium etiam officioſum eſt perſona auctoritatis ⁊ magne reputationis ſeu ꝑfectionis: poſſet per accidens tale mendaciū eſſe mortale: ſi inde ſequeretur graue ſcādaluz in mētib9 hoim. Si dixit mendaciū iocoſum.i. cā ſolacij: vel officioſum.i. ad vtilitatem aliquā cōſequēdā ſpūalē aut temporalē ſine nocumento alterius: ſemper ē veniale pctm̄. Tho.ſecunda ſecunde q.cx. Si dixit falſum teſtimonium contra aliquem in iudicio: vel accuſauit iniuſte: vltra mortale peccatuz tenetur de omni damno leſo: ⁊ etiam ad reſtitutionem fame: vt ſcilicet dicat ſe falſum dixiſſe: ſed poſtq̄ ille eſt punit9 nō tenetur ꝑꝑ periculum qd̄ ei immineret.

¶De detractiōe. ca.ij.

Detractio ē ꝑ quā auferꞇ fama alteri9: ⁊ mutiplr.

¶Si quis imponit alteri aliquid falſum quod ſit notabile mortaliter peccat: ⁊ teneꞇ ad reſtitutionē fame: niſi ex hoc immineret ei magnū periculum. Tho.ſa ſe.q. lxxiij. ar. ij.⁊.q.lxij.ar.ij. ¶Si ad peccatum alterius quod narrat: addit aliquid notabile: vltra peccatum tenetur ad reſtitutionem fame: ſi illud dictum importat infamiaz. ¶Si peccatum alterius mortale cum eſſet occultum ad diffamandum manifeſtauit alijs: peccauit mortaliter: ⁊ tenetur ad reſtitutionem fame in quantum poteſt: niſi illud cri-

mē poſtea ꝑ aliā viā eēt publi
catū. ¶ Si pctm̄ alteriꝰ occul
tum manifeſtauit nō intēdēs
diffamare: vel alias nocere: ſꝫ
ex q̄dā loq̄citate: nō videtur
moꝛtale: niſi ꝑ accn̄s videlicet
ſi ex hoc ſeq̄ret̄ diffamatio illi
us: puta q2 audiētes publica-
bāt. ¶ Si accuſauit ī iudicio
vel denūciauit ꝓlato crimē al
teriꝰ non zelo iuſticie: ſꝫ mali-
uolētia: peccauit moꝛtalr̄: ſꝫ ad
reſtitutiōem fame nō tenet̄ ꝑ
uato oꝛdine iuris. ¶ Si fecit
libellos famoſos. i. cedulas ſi
ue ſcripta in detractationē al
terius ponens in loco publi-
co vt legant̄: aut cantiones: ⁊
hmōi: moꝛtalr̄ peccauit ⁊ te-
netur ad reſtitutiōem fame.
¶ Si pctm̄ alterius etiā ma
nifeſtum narrat ex odio ⁊ in-
tentione nocendi: peccat moꝛ
taliter: ſed ad reſtitutionē fa-
me nō tenet̄. Si autem ex lo
quacitate narrat: peccat veni
aliter. ¶ Si defectus alioꝛuꝫ
qui ſunt pctā venialia cōiter
recitauit ex loquacitate: vl' a-
liqua indignatione: nō ē moꝛ
tale pctm̄: niſi ex hec intende
ret etiam diffamare. ¶ Si ſi-
gnificauit pctm̄ alteriꝰ moꝛta
le ⁊ occultum pꝛelato; vel pa-
rentibus: confeſſoꝛi: vel alijs
q̄ ſunt perſone nature vt poſ
ſit melius ꝓuideri: qd̄ p̄cipue
hꝫ locū cum timetur de reci-
diuo: non eſt peccatū ſed cha-
ritas. ¶ Nota tamen cum q̄s
tenetur ad reſtitutiōeꝫ fame
ſi falſū dixit: debet dicere his
quibus dixit ſe falſum dixiſſe
nec excuſat̄: quia ſit ei verecū
dia magna. Si autē dixit ve-
rū: nō debet dicere illis ſe fal-
ſum dixiſſe: q2 eēt mendaciuꝫ
ſꝫ iniuſte ⁊ male dixiſſe ¶ Si
quis narrat crimē alteriꝰ pro
ut audiuit: dicens ſe audiuiſſe
ſic ab alio dici: licet occultum
ex loquacitate vl' leuitate: nō
videt̄ moꝛtale: nec tenetur ad
reſtitutionem fame: vel ſi eſt
dubium eſt de reſtitutione.
¶ Si quis bona facta ab alio
dixit mala intentiōe eē facta
videlicet pꝛopter hypocriſim
⁊ ſuperbiam ⁊ hmōi: intēdēs
eum diffamare: peccat moꝛta
liter. Idem ſi negat bona fa-
cta ab aliquo. Si etiaꝫ tacet
bona que ſcit: cuꝫ eſt neceſſa-
riū ad liberādū ꝓximū ¶ Si
audiuit infamationes ⁊ diffa-
mationes alioꝛum: nam ſi hoc
facit quia delectatur de infa-
mia eoꝛum: peccat moꝛtaliter

Si aũt hoc facit: q2 delectaẽ de loq̃citate: ꝫ diſplicet ei infa matio alioꝝ: nõ videẽ mortale. In p̃latis aũt q̃ pñt hmõi ꝓhibere ꝛ nõ faciũt: mortale videẽ: di. xxv. §. alias demũ in glo. De hac materia vide ad plenũ in. ij. p. ſ. ti. ij. c. ij. §. iij. itẽ ti. viij. c. iiij. de detractiõe.

¶ Nonũ p̃ceptum de luxuria mẽtali ꝛ eiꝰ ſpẽbꝰ. c. vnicum.

Et nota ꝙ cogitatiões cõmittẽdi petm̃ luxurie: q̃ ſunt cum conſenſu rationis: ſemper ſunt peccata mortalia: ꝛ cõtra hoc preceptũ: Nõ deſiderabis vxorem proximi tui: ꝛ ſunt diuerſarum ſpecierum: ſicut ſunt opera carnalia: licet non ita grauia mortalia: ſicut opus exterius cõmiſſum. Et cum dicit penitẽs ſe habuiſſe cogitationes quibꝰ ex ratione conſenſit: interroget confeſſor erga quas perſonas ꝛ cum quibꝰ habuerit: q2 ſi erga ꝯiugatã ẽ adulterium. Si ad ſolutã ꝛ ipſe ſit ſolutꝰ: ẽ fornicatio. Si cũ cõſanguinea: ẽ inceſtꝰ. Si cũ maſculo: ẽ ſodomiticũ. Si cũ virgine extra matrimonium: eſt ſtuprũ. Si cũ religioſa: eſt ſacrilegium. Si per violentiaꝫ eſt raptus. Interrogandũ ẽt eſt quotiẽs hũit hmõi cogitatiões ad aliquã: quia totiens peccauit mortaliter. Si p interualla tempoꝝ hoc fecit: videlicet ratione deſiderat fornicari cuꝫ aliq̃: poſtea vero ſe occupat in aliquo negocio: vł cogitat de gubernatione domus ꝛ hmõi: ꝛ exinde iteruꝫ deliberat: peccat denuo mortaliter: ꝛ ſic deinceps. Sꝫ ſi cõtinue verſatur in tali cogitatione per horas: vnũ tm̃ peccatũ eſt: ſed tanto grauius q̃nto diutius perſeuerat cogitando. Iteꝫ ſi mutat cogitatiões de vna perſona ad aliam: vel ad diuerſam ſpeciem cum eadem perſona deliberans de ꝗ ſe de qualibet: ſemper de nouo peccat mortaliter. Unde ſi centum mulieres videret vnam poſt aliam: ꝛ ad quamlibet ſpẽaliter animũ determinat: centũ mortalia cõmittit. ſecus ſi vna cogitatione hoc appetit: q2 vnũ eſt: hñs defor mitatẽ tot peccatorum. Interrogandum eſt ſi diebus feſtiuis diſcurrit per eccleſias ꝓcurando mulieres: ꝛ ſi phĩlo captus ex aliqua ſecutus eſt eam ꝛ quanto tpe. vide in. ij.

ptc ſū.ti.j.c.xxj.§.vj. Qđ di caf de viro idē dicedū ē de muliere erga virū. ¶ De delectatiōe moroſa in cogitatiōe: infra dicef in caplo de luxuria: ꝛ plenꝰ hef i.ij.p.ſ.ti.v. c.j. §.v. ¶ Si mulier ꝯtēta ē habere amatores: ꝛ cū ꝑpēdit aliquē vl aliquos, pcari vel caʒ amare carnalr: ponit ſe ad feneſtrā: vl vadit ꝑ aliquē locū vt videaf ab eo: vl ponit ſe in eccl'ia: vl alio loco publico vbi diſcurrunt iuuenes ad ꝑcandū: mortale eſt: etiā ſi non appetat peccare cuʒ talibꝰ: quia occaſiōeʒ ruine preſtat. extra de iniurijs ꝛ dā.da.c.ſi.

¶ Decimū pceptū: de deſiderio hmōi res alienas.. Cap.j.

Non ꝯcupiſces rē ꝓximi tui. Ultra pceptum operis iniuſte vſurpatiōis diuerſarum ſpecieꝝ de quibꝰ dictū eſt: etiā interrogandum ē de deſiderio habito circa res alienas habendas ſeu acquirendas iniuſto modo: qđ deſiderium ſiue cogitatio ſi eſt cū cōſenſu rationis ꝛ alicuiꝰ rei notabilis: ſemper eſt pctm̄ mortale eiuſdē ſpec ei cꝰ ē opꝰ illius iiuſte acqſitiōis: ſicut verbi grā deſiderans hēre ꝑ vſuras: eſt ſpecies vſure. Si per rapinas: eſt rapina. Si ꝑ viā occultam: eſt furtuʒ. Si rem ſacram: eſt ſacrilegiū: ꝛ ſic de de alijs. Ideo interrogandū eſt quō deſiderauit rem alienā: vt hēatur ſpēs pcti q̄ neceſſaria eſt ꝯfiteri. In his tn̄ pctis cordis nō tenef ad reſtitutiōem. Nota etiam cū quis damnificat proximum in minimo: ſi habet ꝓpoſitū damnificandi in multo ſi poſſet: peccat mortalr. Unde ementes ꝛ vendētes qn̄cunqʒ parati ſunt decipere proximū in multo ſi poſſunt ꝯmode: mortaliter peccāt: licet actu i modico decipiant.

¶ De auaritia q̄ ē primū vitium capitale.

¶ Incipit ſcda ꝑs interrogatorij: in q̄ tractaf de mō interrogādi penitētes a cōfeſſore de ſeptē vitijs capitalibꝰ ꝛ eorū ſpeciebꝰ. ꝛ primo de auaritia. ꝛ habet cap.ix.

Auaritia tripliciter perpetratur. ſcilicet iniuſte acquirendo. tenaciter retinendo. ꝛ inordinate amando. Habetqʒ multas ſpecies: ꝛ filias. ¶ Primus modus ſcilicet iniuſte acquiren-

di ē de quo ſupra dictū ē in p̄cepto. Nō furtū facies. Reſtāt tñ aliq̄ de q̄b⁹ nūc dicem⁹ ¶ Secūd⁹ mod⁹. ſ. retinendi tenaciter: ⁊ terti⁹. ſ. amādi inordinate: poſtea īferi⁹ ponet̄.

¶ De ſimonia. Cap. j.

Simonia q̄ ē circa ſp̄ualia: ⁊ eſt ſemper pctm̄ mortale in omni caſu. ¶ Nota q̄ pecunia que recipitur ſimoniatice: non debet reſtitui ei q̄ dedit: ſed de neceſſitate debꝫ pauperibus erogari: vel illi eccleſie in cuius iniuria data ē ¶ Si dedit pecuniam vel aliquid aliud quod precio poſſit exiſtimari pro habēdo aliquo ſacramento: vt baptiſmo: euchariſtia: benedictione nuptiarum: penitentia: ordinatiōe: chriſmate: ⁊ extrema vnctione quaſi precium huius ſacramenti: cuius ſignum eſt quādo datur vt precium ⁊ fit pactio cū dante. Idē p̄ſumit q̄n negat̄ ſacramētū ſi nō dat̄ pecunia: ſimonia eſt: nec excuſat conſuetudo. Sec⁹ vero eſt ſi dat elemoſynam ⁊ gratis nō coactus: ſed ſponte ⁊ ad ſeruādum cōſuetudinē: nō exactus extra de ſimonia. c. tua nos. ¶ Si clericus exiſtens: accipit aliquid temporale pro aliquo ſacramento dato vel dando: vt precium eius: vel qꝛ aliter nō dediſſet: ſimonia ē. Si dedit aliquid quod precio poſſit exiſtimari pro aliquo beneficio eccleſiaſtico ſimplici: vel curato obtinēdo: ſimoniaꝫ cōmiſit: ſ; ſoluendo taxam curie ⁊ bullas non reputat̄ ſimōia. ¶ Si ꝓ aliquo bn̄ficio eccleſiaſtico vel dignitate habēda aliquid tp̄ale dedit: ſimoniaꝫ cōmiſit: ⁊ idem de ꝯferētib⁹ beneficia ⁊ officia huiuſmōi pro tp̄alibus. ¶ Si emit vel vendidit aliquam capellā eccleſie: ſimonia eſt. ¶ Si emit vel vendidit ſepulturaꝫ eccleſiaſticam ſiue ſepulchruꝫ vbi ponitur cadauer: ſiue officiuꝫ eccleſiaſticū: ſimoniā commiſit. ¶ Si patronus exiſtens pro pecunia elegit vel preſentauit inſtituēdū in eccl'ia ſua ſimoniā cōmiſit. ¶ Si emit vel vendidit aliqd̄ iuſpatronatus alicuius capelle vel eccl'ie ſimonia eſt. ¶ Si porrexit p̄ces carnales. i. pro aliquo indigno ordinādo: vl̄ bn̄ficiādo ſimonia ē: ſi intēdebat q̄ pla⁊ t⁹ rōne precū principaliter aſſentiret. ¶ Si fuit mediator

ad pcurādū alteri aliqđ ſpūa-
le: vt bñficiū: ordinē ⁊ hmōi
pro aliquo tpali: ſimoniā ōmi
ſit. ¶ Si ōduxit aliquē ad p̄-
dicādū pactiōe pecunie ⁊ hu-
iuſmōi: ſimoniā ōmiſit: ⁊ ſilr
p̄dicator q̄ hoc mō acceptauit
ſimoniam cōmiſit. ¶ Si filiā
vel conſanguineā: vel ſeruā
miſit ad monaſterium pactio
ne facta de certa quantitate
pro ingreſſu monaſterij: ſimo
niam cōmiſit: necnon monia
les: niſi forte monaſteriū eēt
adeo tenue q̄ nō ſufficeret il-
li prouidere. ¶ De ſimonijs
clericorum vide in. iij. pte in-
terrogatorij. c. de clericis.
¶ De hac vero materia ſimo
nie: habes plenius in ſecūda
parte ti. primo. c. v. de ſimo-
nia per totum.

¶ De proditione. ca. ij.

Proditio frequenter ex
auaritia fit. ¶ Si ꝓdidit
ciuitatem: vel caſtrum: vl' per
ſonam inimicis: vltra morta-
le tenetur de omni damno in
de ſecuto. ¶ Si prodidit res
alterius: iniuſte auferentibꝰ:
idem. ¶ Si prodidit ſecreta
alterius iniuſte: vltra morta-
le tenetur de damnis inde ſe-
cutis. Secus ſi eſſent ſecre-
ta iniqua: vt coniurationes: et
tractatꝰ cōtra ciuitatē: vel no
cumēta pſonaꝝ iniuſta mani-
feſtat: q2 tūc bñ facit ⁊ facere
tenet. de hac materia vide ple
niꝰ i. ij. p. ſū. ti. j. c. xxij. §. v.
¶ Si recipit aliqđ ſub ſigil-
lo ōfeſſiōis: ſ; nō i ōfeſſiōe: ſi
reuelat peccat mortalr: niſi il
lud eēt qđ iniquū cui poſſ; ob
uiari manifeſtādo: ⁊ ſi de hoc
ꝓpendit qn̄ ꝓmiſit: peccauit
mortaliter: ſ; nec debet tene-
re ſecretum: q2 etiam tūc pec
caret. ¶ Si legit litteras al
terius clauſas: videt mortale
niſi poneret ſpem i ratihabi-
tiōe mittētis: vl' eiꝰ cui mittit
Hec vide in. ij. p. vbi ſupra.

¶ De acceptiōe pſonaꝝ. c. iij.

Si accepit perſonam in iu-
dicio: videlicet quia magiſ
audit vnam perſonam q̄ aliā
vel credit vni magis q̄ alteri
non ſeruato ordine iuris: vel
magis declinat ad vnam par-
tem q̄ ad alteram ratione a-
micitie ⁊ huiuſmodi: poſſet eſ
ſe mortale. ¶ Si in diſtribu-
endis beneficijs vel officijs ec
cleſiaſticis vel ſecularibus ad
mittit indignos: peccat mor-
taliter: ⁊ tenetur de damnis
inde ſecutis perſonis. ¶ Si

in faciēdis cedul' q̄ vulgariter
dicunt̄ ſcrutinia officialiū ſciē
ter admittit indignū: vl' q̄ ꝓ-
hibet̄ admitti: vl' excludit dig
nū: peccat mortal'r. ¶ Si i di
ſtribuēdis oneribꝰ: vl' i ponē-
dis collectis ciuitatis: ſcienter
grauat aliquem ꝯtra vl' vltra
debitum: vel alleuiat: peccat
mortaliter. ⁊ ſi ſolum ex eius
determinatiōe fieret talis di-
ſtributio: tenet̄ dānificatis d̄
dāno. ſecꝰ vero ē ſi ponūt cū
eo plures alij. Et ſic cum ha-
beret diſtribuere elemoſynas
alicuius ſocietatis vl' teſtamē
ti ⁊ hmōi: nō fidel'r diſtribu-
it: ⁊ ſi dediſſet nō indigētibꝰ:
vltra mortale tenetur ad re-
ſtitutiōem. in. ij. p. ſ. ti. i. c. ij.
§. ij. in fine.

¶ De turpi lucro. c. iiij.

SI iudex accepit pecuniā
vt iudicaret: aut bene iu-
dicaret: aut iniuſte iudicaret:
peccat mortaliter: ⁊ tenet̄ illā
reſtituere danti: niſi dediſſet
vt male iudicaret: quia tūc te
netur dare pauperibus. Idē
de teſte ꝓ teſtimonio falſo fe
rendo: quia peccat mortaliter
⁊ tenetur reſtituere. ¶ Si fe
cit inſtrumentum in fraudē
vſurarum: vt notarius: pec-
cauit mortaliter: ⁊ mercedem
quam accepit debet pauperi-
bus erogare. ¶ Si ſeruiuit
vſurario in arte vſuraria: pec
cauit mortal'r. Et ſi omnia bo
na vſurarij eſſent obligata re
ſtitutioni: non poſſet retinere
ſalarium: ſed debet reſtitue-
re creditoribus vſurarij: alias
autem poſſet: ſed illud debet
dare pauperibus de honeſta-
te tamē: nō de neceſſitate: niſi
ipſe eſſet pauper. ¶ Si rece-
pit pecuniā pro turpitudine
vt meretrix vel alia mala mu
lier: debet illam pauperibꝰ e-
rogare: non tamen de neceſſi
tate ſ; de conſilio ⁊ honeſto.
¶ Si q̇s facit aliquā artē: vl'
artificiū cꝰ vſus vt plurimū ē
ad mortale: vt facere taxillos
vel chartas ⁊ huiuſmōi: pec-
cat mortal'r: nec debet abſol-
ui niſi diſponat illud dimitte-
re. Lucrum vero ex hoc fcm̄
debet pauperibus dare: ex cō
ſilio non precepto. Vide hāc
materiā in ſcd̄a par. ſū. ti. i. c.
xxiij. §. xiij. ¶ Si diebus fe-
ſtiuis emit vel vendidit ne-
gociando niſi forte in nundi-
nis: vel fecit cōtractꝰ alias nō
neceſſarios tūc vel ſcripſit vl'
fecit aliq̇d manuale ꝓ lucro:

vltra pctm̄ ſm aliquos debet
illō lucꝝ paupib⁹ dare: ⁊ hoc
poti⁹ videt̄ de honeſtate q̄ꝫ de
neceſſitate. ¶ Si tp̄e meſſiū
vl' vindemiaꝝ emit bladū vel
vinū: vel fruct⁹: vt alio tp̄e vē
dat cari⁹ nō exiſtens talis rei
negociator: neqꝫ propter ali-
quem honeſtum finem ſ; ꝑꝑ
cupiditatē: turpe lucrum ē: nō
tamē tenet̄ in aliquo. de hoc
vide in ſcd̄a par. ſum. ti. j. ca.
xxiij. §. xvj. ¶ Si accepit ali-
quid vt aliquē eligeret ad di-
gnitatē aliquā tēporalē: vl' of-
ficiū ſeculare: vel vendidit hu-
iuſmodi officia ſecularia: tur-
pe lucrū ē: nō tn̄ tenet̄ ad re-
ſtitutiōem aliquā. ¶ Si mer-
cator vel alius portauit vl' por-
tari fecit ferrum: ligna: ⁊ qcū-
qꝫ mercimonia ad terras infi-
deliū nō habens licētiā a ſe-
de apoſtolica: eſt excōicat⁹ ex-
cōicatione papali. incurritqꝫ
alias penas vt hēs in. iij. p. ti.
xxv. c. xxx. per totum. Idēꝫ
de dantib⁹ in hoc auxiliū ⁊ cō-
ſilium. ¶ Si negociator ex-
erceet negociationes nō ad ali-
quē finē honeſtū: videlꝫ gu-
bernationis familie: vtilitatis
patrie ⁊ huiuſmodi: ſed prin-
cipaliter ob immenſam cupi-
ditatem: cōmittit turpe lucrū
nō tn̄ tenet̄ de neceſſitate da-
re lucrū paupib⁹: ſ; vnā ptēꝫ
de cōſilio ⁊ honeſtate.

¶ De ludo multiplici. c. v.

SI luſit ad taxillos vl' char-
tas: vel ad alium ludum
fortune. Si vicit per fraudē
vel per falſos taxillos: vl' mē-
daciose: tenet̄ illud quod ſic
vicit reſtituere amittenti: vl-
tra mortale commiſſum: niſi
ſit quid paruum. ¶ Si vicit
ab eo qui alienare non potu-
it: vt ſeruo: religioſo: vxori: fi-
lio familias: ⁊ huiuſmodi: te-
netur reſtituere his qui ha-
bent curam illorum: ⁊ ē mor-
tale: ſi eſt quid notabile: ⁊ ſi
ex cupiditate acquirendi lu-
dit. ¶ Si per multam impor-
tunitatem traxit alium q̄ nō
intendebat ludere: vel retinu-
it violentem recedere: vltra
mortale tenet̄ illi ſi eſt q̄d no-
tabile. ¶ Si acquiſiuit ſeu vi-
cit per ludū hmōi: in loco vbi
prohibetur ludus ⁊ mādatur
fieri reſtitutio ſiue legib⁹ im-
perialibus ſiue municipalib⁹:
⁊ ſeruatur quantum ad vtrū-
qꝫ: debet tunc fieri reſtitutio
illi qui amiſit. Secus ſi leges
ille ſunt abrogate per con-

trariã cõſuetudinẽ. ¶ Si vi-
cit p̲ ludũ in alijs caſib⁹ excep
tis p̄dictis: nõ tenetur illi reſti-
tuere q̇ amiſit: quis poſſit ele
moſinaliter ſi ſit paup̲ elargiri:
ſꝫ debꝫ paup̲ib⁹ erogare d̄ ho
neſtate τ cõſilio: ſm̄ aliquos
tenetur de neceſſitate: qd̄ tuti⁹
ẽ. Nõ oportet tñ tales reſtri
gere ita ad certã reſtitutiõeȝ
ſicut in furtis. vſura τ hmõi.
Scdm̄ vero Ray. ſunt que-
dam p̲ſone q̇bus indiſtincte
tenetur q̇s reſtituere q̇cq̇d ab
eis lucratus fuerit in alee et
taxillorum ludo: videlicet fu-
rioſi: p̄digi: minores. xxv. an-
nor̄ τ maxime pupilli. Item
mente capti: ſurdi: muti: ceci:
τ q̇ p̲petuo morbo laborãt: q2
tales rebus ſuis ſupeſſe. i. p̄-
uidere nõ pñt: p̲pter qd̄ dãdi
ſunt eis tutores τ curatores.
Ideȝ videtur dicendũ de ſer-
uis: monachis: τ ceteris clau
ſtralib⁹ τ filijs familias: q̇ nõ
habẽt peculiũ caſtrenſe vel q̄-
ſi: τ de vxore que nõ hꝫ bona
parafrenalia: τ etiã de admi-
niſtratoribus rerũ eccleſiaſti-
carum q̇ ſũt pauperũ: τ de ſi-
milib⁹ p̲ſonis. tamẽ tales pe-
cunie non ſunt reſtituende p̲
dentibus: ſed tutori: curatori:
patri: mõaſterio: domino: ma
rito: eccleſie τ hmõi. ¶ De re
ſtitutione talium vide pleni⁹
in ſummam ſecunda parte ti.
primo. c. xxiij. de reſtitutione
ludi. De alijs vero que cõtin
gũt in ludis vt fraudes: blaſ-
phemie: amiſſio temporis et
huiuſmodi: habes in alijs ca-
pitulis.

¶ De inq̇etudine circa tp̄alia acq̇rẽda τ p̄ſeruẽda. cap. vj.

Si habuit immenſam ſolli
citudinem circa huiuſmo-
di temporalia: τ propter hoc
dimiſit aliquid neceſſariuȝ ad
ſalutem: vt miſſaȝ τ huiuſmo
di: mortale eſt. Si vero non
dimiſit neceſſaria: ſed remiſſi
us fuit quo ad ſpiritualia: ve-
niale eſt. ¶ Si habuit nimiã
ſollicitudinem circa huiuſmo
di ex parua confidentia au-
xilij dei: in ſe non eſt mortale:
ſed videtur veniale: eſt tamẽ
multum impeditiuum deuoti
onis τ aliorum bonorum ſpi-
ritualium.

¶ De inhumanitate retinẽ-
di tenaciter. Capitulũ
ſeptimũ.

Auaritia in retinendo te
naciter ſeu inhumani-
tas non faciendi elemoſynas

co:po:ales indigētib⁹ qñ pōt hoc ꝓſu ꝯtinet.ſ. Uiſito poto cibo redimo tego colligo condo. ¶ Si habēs ſupflua quo ad naturā ⁊ quo ad decentiā ſtat⁹ ſui ꝓ ſe ⁊ familia ſua nō ſubuenit neceſſitatibus aliorū: etiā nō extremis: ſꝫ magnis q̄s nouit: mo:tale ē. Si hn̄s de ſupfluo quo ad naturā: ⁊ ſi nō quo ad decentiam ſtat⁹ p:o ſe ⁊ familia ſua: non ſubuenit patientibus extremā neceſſitatem quos nouit: mo:tale cōiter iudicatur. ſꝫ hic opo:tet multa cōſiderare. ad bene intelligendum: vide de hoc in ſcda parte ſum. ti.i.c. xxiij.§.iiij.⁊ v. ¶ Si nō ſubuenit indigentibus de induſtria ⁊ arte ſua cuꝫ potuit: vt medicus medendo:⁊ viſitando infirmos pauperes ſine ſalario: aduocatus in aduocādo p:ocurato: p:ocurando ⁊ huiuſmōi: videt̄ mo:tale. ¶ Si quis non ſubuenit pauperib⁹ nō neceſſitates extremas patientibus cum poſſet: vl̄ tardauit dare:⁊ exaſperauit pauperes: veniale eſt. ¶ Si parauit paupib⁹ nimis ſumptuoſa vel nimia queſtuantibus ſine cauſa vrgente; vel vtentibus male elemoſynis: pctm̄ ē potius q̄ meritum. ¶ Si laborantib⁹ ꝓ eo in quocūqꝫ miniſterio: nimis diſtulit dare eis mercedē vltra ꝯuētiones factas: cum tn̄ poſſit ſoluere: poſſet eē mo:tale: ſi incurreret graue damnum vel ſcandalum. Idē ſi aliquid defraudauit.

¶ De auaritia amādi res inordinate. capl'm.viij.

Nota q̄ ſi quis res etiā iuſte acq̄ſitas ita ino:dinate amat vt inhereat ei vt fini: cuius ſignū eſt qñ ꝑpter eas non admittendas eſſet paratus facere contra aliqđ p̄ceptorum dei: peccat mo:tal'r: q: plus diligit creaturam q̄ deum. Si autē nullo mō vellet facere cōtra ſalutē ſuā ꝑpter hmōi tempo:alia q̄uis ino:dinate afficiatur ſeu amet ea veniale eſt.

¶ De ꝓdigalitate contraria auaritie. Ca.ix.

Si ſuperflue expendit ſuā ſubſtātiā: vel in equis: vl̄ in conuiuijs delitioſis vel frequentibus: vel paleſtris: vel ludis: vel in o:namentis: ⁊ p̄cipue mulierum: vel turpitudinibus vel in enſenijs: vl̄ hi

ſtriōib⁹ ꝛ hmōi: pctm̄ ē. ꝛ quā do ē notabil' exceſſus ſm̄ pro portiōem ſui ſtat⁹: ē mortale: alias in modico ē veniale. De ſcēdere aūt ad pticularia: puta determinare qn̄ ē mortale: vel veniale: non de facili pōt dari iudicium certū a quo cognoſcatur.

¶ De inuidia q̄ ē ſecūdū vitium capitale: ꝛ ei⁹ ſpēb⁹. ꝛ hēt capl'a. iiij. Capl'm. j.

Inuidia eſt triſtitia de alieno bono inq̄tum conſideratur vt diminutiuū proprie excellentie: ꝛ ſi ſit ex conſēſu rationis: mortale eſt: niſi eēt de aliqua re parua: ſicut puer qui inuidet alteri puero ꝙ habet plures fruct⁹ ꝛ huiuſmōi Sed ſi ſit ſcōm motum ſenſualitatis: ꝛ cum diſplicētia rationis: eſt veniale: vel nulluꝫ etiam de re notabili. Interrogandum eſt ſm̄ ſtatum de hmōi inuidia. ſ. ſi prelatus alteri prelato inuidet de maiori prelatione vel dignitate. ſi eſt officialis: de maiori ꝛ digniori officio. ſi doctor: de maiori ſcientia ꝛ concurſu. ſi ſcholaris: de acutiori ingenio alterius ſcholaris. ſi ciuis: de maiori honore ꝛ reputatione alterius. ſi ſpiritualis: de maiori fama alterius. ſi mulier: de alterius marito: filijs: ornamētis: pulchritudine ꝛ huiuſmodi. ſi artifex: de artificijs artis ſue ꝛ lucro: ꝛ ſic de alijs.

¶ Si quis tamē dolet de bono proximi ſui: non ex eo ꝙ ille habeat: ſed de defectu ſuo: q2 ipſe illo caret: cōtētus tn̄ ꝙ proximus hēat: nō ptinet ad inuidiaꝫ. ꝛ ſil'r ſi doleat de bono inimici: ex hoc ſolum quia timet inde ſibi nocumentuꝫ: non ꝓprie ptinet ad inuidiā. Tho. ſa ſe. q. xxxvj. ar. ij.

¶ De odio ꝛ alijs filiab⁹ inuidie: ꝛ primo de odio. ca. ij.

SI habuit odium ad deum quia flagellauit eum: vel impediuit mala deſideria ei⁹: vel alia de cauſa: mortale eſt.

¶ Si habuit odium ad proximū deſiderans maluꝫ eius vt malum: ꝛ ſi eſt malum notabile: quod illi appetit ratione deliberata: mortale eſt: ſiue malum ſit in perſona: vel fama: vel ſubſtantia vel alio modo. ſecus autem ſi nō conſenſit rōne: vel ſit qd nō multū damnoſum. Si vero deſiderauit malum alterius: videlicet infirmitatem in bonum

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

ei⁹:vt.ſ.bon⁹ efficiatᷣ:vl' ne peior vl' ne alijs noceat: non eſt odiū Interrogādū ⁊ inueſtigandū ē hoc caute. Nam laici oēs diſplicētiā ſolēt appellare odiū:q tñ nō ē niſi dicto mō. Item odiū cōtra vnum reputāt tñ vnum peccm̄. ſ non: ꝙ ſicut in alijs ſic in iſto. quotiens enim reuocando iniuriaꝫ menti de nouo habuit odium ad illum cum conſenſu rationis:totiens peccauit mortalr

¶ Interrogandum eſt etiam de tempore.ſ.quantum pſeuerauit:⁊ quomō frequenter odiuit. Item ꝙ dimittat oīe odium ſed nō oportet: immo nō debꝫ illi petere veniā quē odiuit:ſi peccm̄ ē occultum niſi publice cū verbis vl' alijs modis offendiſſet.in.ij.p.ſum. titulo.viij.c.iij.

¶ De ſuſurratiōe:q̄ ē ponere diſſenſiōes inter amicos ꝑpter malam intentionem. Capitulum tertium.

SI queſiuit ponere diſcordiam inter amicos:vl' cōſanguineos:dicens malū vni de altero vel econuerſo:vl' referens ſtudioſe que poſſunt cauſare huiuſmodi:qꝛ mortale eſt.⁊ nur⁹ erga ſocrū:⁊ ſocr⁹ erga nurum ſolēt his vacare. ¶ Si dixit aliqua verba vnde orta eſt diſcordia inter amicos vel ꝯſāguineos:ſ non hoc intendēs:ſ incaute de ſe: nō ē mortale: ſ poſſet eē rōe ſcādali. ¶ Si q̄s intēdit diſſoluere malas amicitias:vl' cōuerſatiōem alic⁹ cum alijs ne decipiatᷣ ꝯgruis remedijs:nō eſt malum. Vide in.ij.p.ſ. ti. viij.c.v.

¶ De exultatione in aduerſis. Cap.iiij.

SI videns damna euenire ⁊ mala his quibus inuidet:vel odium habet:letatur deliberato animo de malo illius:mortale eſt. ſecus auteꝫ ſi non deliberato animo. Letari autem de malo inimici: non in quantum malum eius ſed in quantum non poterit ei nocere:vel alias iniuſte cū opprimere:poteſt eē ſine peccato.

¶ De triſtitia in ꝓſpis: q̄ in hoc differt ab inuidia: qꝛ inuidia triſtatᷣ de bono ꝓximi: et pp hoc cogitat qūo male habeat ⁊ deſiderat: ſ contingit ſepe ꝙ nō patitur ille damna que ei appetit: ſed magis proſperatur: et de hoc triſtatur:

τ ē mortale vbi ē ɔſenſus ra⸗tiõis. vide i.ij.p.ſ:ti.vij.c.vj.

¶De ira q̃ ē tertiũ vitiũ capitale. τ hʒ.c.duo. Ca.primũ

Ira eſt appetit⁹ vindicte: τ vitiũ capitale: τ frequẽter miſcet̃ cũ odio. Si pp̃ aliquẽ defectũ in ſe vel in altero cõ⸗miſſum deſiderauit vindictã ſeu punitiõem quõcunqʒ: vt per ſe vel a deo vel ab alio: intendens ſolum ſatiſfacere aĩo ſuo irato. ē mortale q̃n.ſ.ſolũ intendit punitiõem preter ordinẽ rõnis: ſi notabile maluʒ eſt: τ cũ ɔſenſu rõnis: alias veniale: vt ira quotidiana in gubernatiõe famil̃ie. ¶Si ira⸗tus in ſeipm̃ pp̃ aliquẽ defe⸗ctũ turbat̃ cõtra ſe: veniale ē cõiter. ¶Si irat⁹ ɔtra deuʒ pp̃ter aliqͦd flagellũ murmurat corde vl̃ ore: ĩpatiẽter fe⸗rẽs: p̃t eẽ mortale τ veniale ſm̃ modũ ĩpatiẽtie.

¶De indignatiõib⁹ τ aliĳs ſimilibus ire. Cap.ſcõm.

Si idignat⁹ ɔtra aliquẽ nõ valẽs audire eũ: vl̃ videre reputãs indignũ eo q̃ ſibi diſ⸗plicuerit: cũ debuit ſeruire po⸗ti⁹: ē veniale cõiter. Et ſi pp̃⸗ter hoc retinet ſibi loquelaʒ: vel aliud ſignũ oſtẽdit diſplicẽtie: q̃ auferẽda ſunt propter ſcãdalũ proximoꝝ τ opinionẽ odij: poſſet eẽ mortale.

¶De tumore mentis.

Si excogitauit diuerſas viaſ τ modos ad vindicandum ſe de iniuria τ hic implicauit mẽtem cogitatiõib⁹ altercatiuis ſcõm proceſſum põt eẽ mortale τ veniale.

¶De clamore.

Si ex ira clamauit cõtra aliquẽ iordinate τ ɔfuſe. τ furioſe loquẽdo: ē veniale cõiter.

¶De contumelia.

Si dixit alteri verba cõtumelioſa vel iniurioſa importãtia vitia vel opprobria animo iniuriandi notabiliter: vt vocando eum proditorem: vel inhoneſtam perſonam: τ dicendo mala de parentibus τ hmõi: mortale eſt. ¶Si dixit verba opprobrioſa familie ſue vl̃ diſcipulo vel ſibi ſubditis cauſa correctionis: ſi fit modo debito τ honeſto: eſt ſine petõ: vel cõiter eſt veniale: niſi in ſia⸗matoria diceret τ ſequeretur ſcandalum magnum. Vide i ſecunda par.ſum.ti.vij.c.vj. §.ij.

¶De blaſphemia τ maledictione creaturarum.

Si blaſphemauit aīo deliberato aliquē: vt ꝑcuteretur tali maledictiōe in malū ei⁹: eēt mortale: niſi hoc affectaret in emendatiōem ei⁹. Si vͦo hoc nō deſiderauit ſm rōez: ſ ſm ſubitū motū ire: c⁹ ſignum ē: quia ſi hoc ꝯtigeret: valde doleret ſicut fit a parentib⁹: cōiter veniale ē. ¶ Si maledixit creaturas irrationales: quia ſi fecit in deteſtationem creatoris: vel in dānū dn̄i eius: eſt mortale: alias veniale ⁊ ocioſum. ¶ Si blaſphemauit animas defunctorum ſuorum parentū vel alioꝝ hominū: videtur mortale: q2 videt̄ intendere notabile malū. ¶ Idē cū ſeipm maledixerit ex impatiētia. ¶ Si blaſphemauit diabolū: malū ē: q2 ocioſū ſaltez. de de hac materia in. ij. p. ſū. ti. vij. c. v. §. iij. ⁊. iiij.

¶ De maledictiōe dei ⁊ ſctōrū dictū ē ſupra i. j. ꝓcepto.

¶ De rixa.

De rixa per quam ex ira ſe inuicem homines percutiūt. i. cum fit animo nocendi vl' iniuriandi: vt in adultis: ē mortale in incipiente. Idē in ꝓſequente animo vindicatiuo. ſecus ſi animo defendēdi ſe tm̄ vl' etiā ad exercitiū vt pueri;

¶ De ſeditione.

De ſeditione que eſt quando vna pars ciuitatis inſurgit cōtra aliam: ex parte ei⁹ q̄ iniuſte mouet: eſt mortale cū omnibus ſequacibus ei⁹: ⁊ tenetur de omnibus dānis inde ſecutis alteri parti. Ex pte aūt eius qui reſiſtit ſeditioni iniuſte mote contra ſe: vel bonū ciuitatis: non eſt ſm ſe pctm̄: niſi miſceant̄ odia ⁊ vindicationes: ꝓut cōmūiter accidit. Quando ex reſiſtentia alteri parti ſequerent̄ multa pericula ⁊ mala: cedendum eſſet: alias non euaderet multa peccata que in conflictu partiū ſeq̄rentur. ¶ Si quis etiam ita partialis ē vt guelphus ⁊ gebelinus: ſeu aliter partial': ita obſtinato animo ꝙ appetit exterminiū alteri⁹ ptis: ſeu exilium per phas ⁊ nephas parat⁹ etiā in malis ſeq̄ partē ſuā non eſt ſine mortali: ⁊ in malo ſtatu perditionis. De hac materia vide in. ij. par. ſum. ti. iiij. c. viij §. iij.

¶ De bello.

Si q̄s mouet̄ bellū iniuſtum mortal'r peccat: ⁊ oīs qui dat auxiliū: ꝯſiliū ⁊ fauorem. ſimi

liter peccat mortaliter. De dānis aūt q̄ ibi iiūt: et de restitutiōib⁹: et q̄d ſit iuſtū vl' iniuſtū bellū vide .i.ij.p.ſ.ti. iiij.c. ij. De homicidio dictū ē ſupra ī quinto precepto.

¶ De accidia q̄ ē .iiij. capitale vitium. et hʒ. ca. v. primū cap.

Accidia importat tedium bñ opandi. ¶ Si ita cōtriſtat⁹ et tediat⁹ ē q' habuit ī horrorē bona diuina: et in abominatiōem ſpūalia et opa bona ad q̄ tenet: vt pcepta dei et eccl'ie et hmōi: qñ adeſt əſēs⁹ rōnis: ē mortale. Sʒ ſi hʒ talē motū tm̄ ſm ſenſualitatē ꝫ cū diſplicentia rōnis: ē venia le. ¶ Si ita ətriſtat⁹ ē ō morte cōſāguinei: vel alio caſu q' penitet cū bene feciſſe vel ꝓponit āpli⁹ nō bñ facere: mortale ē. ¶ Si ita ətriſtat q' vellet nunq̄ fuiſſe creatus a deo ſeu nō eſſe natus in mūdo: vl' eſſe ſicut brutū animal: vl' mori qñ ocūqʒ ſiue bene ſiue male diſpoſitus dūmodo hinc exiret: talis triſticia cum cōſenſu rationis eſt mortale ¶ Si etiaʒ ita contriſtat de aliquo caſu aduerſo: q' incurrit grandem infirmitatem ꝓpter nimiā triſtitiā: ꝑdēs ſomnū: dimittēs cibū et hmōi: videtur mortale qñ pt ſe iuuare cōtra hmōi. ¶ Si contriſtat ex cōſideratiōe bonorum q̄ habēt alij q̄b⁹ ipſe ē priuat⁹: vilipendēs oīa ſibi data a deo: et inde ſumens tediū bene operandi ſm conſenſum rōnis: illa accidia eſt cōiter veniale: et in pſonis ſpūalib⁹ repit. ¶ Si cōtriſtatur ex hoc q' bona propoſita que fecit ſepe frangit: ex hoc incurrit tedium bene operandi: quaſi ſibi non videatur poſſe proficere: accidia ē et in ſpūalibus incipientib⁹ deo ſeruire reperit. ¶ Si ex frequentia tentationum attediatur in laborando et reſiſtēdo: veniale ē ſi tñ reſiſtat. In incipientib⁹ cōtingit ſepe. ¶ Si attediat in bonis opibus vel bñ operādo orādo: audiendo: legendo lectiones: vel predicatiōes: aut dicendo officium et hmōi: non tamē dimittit de neceſſitate ſiēda: cōiter ē veniale: et ſatis etiā in ſpūalib⁹ reperitur. ¶ Si triſtatur de aliquo defectu magis ex eo q' apparet defectuoſus coraʒ hominibus q̄ coram deo: accidia eſt: et frequenter veniale procedens ex ſuperbia.

¶De filiab⁹ acc. dic. Ca.ij.

De filiab⁹ accidie i q̄b⁹ dif ficile ē cognoſcere qñ ibi ē pctm̄ mortale: niſi qñ miſcet cū aliquo pctō: vt cū omittit aliqđ p̄ceptū: niſi deprimat ita mentē q̄ tollat charitatē dei ꝛ proximi.

¶De deſperatione.

Si deſperauit de miſericordia dei exiſtimās cū nō poſſe vel nō velle ei pcere ēt reuertēti ad penitētiā: vl' nō poſſe abſtinere a pctīs cū adiutorio dei: ē mortale ſm deliberatiōē ꝛ ꝯſenſū. ſec⁹ ſi ſm aliquē impulſū tētatiōis. ¶Si deſperauit ſe nō poſſe euadere aliqs miſerias mundi: vel pericula pp q̄ decreuit ſe occidere: ē mortale: ꝛ ſi aliqđ ad hoc fecit mlto magis.

¶De malitia.

Si cōtēpſit diuina ꝛ ſpūalia bōa ex triſtitia aggrauāte mē tē mixta cū accidia: mortale ē. hec in.ij.par.ſ.ti.ix.c.ij. §. ij. ¶Si aūt ꝯtēneret ꝛ refugeret ea p q̄ poſſet vitare pctm̄: qꝫ tunc ptinet ad blaſphemiā in ſpūm ſctm̄: vt infra dicetur in.ij.c.de ſuperbia.

¶De puſillanimitate.

Si ſubtraxit ſe ab illis bōis ad q̄ erat apt⁹ timore deficiendi: vt a ieiunijs: ab igreſſu religiōis: a p̄latiōe iniuncta: ab officio p̄dicatiōis ꝛ audientie ꝯfeſſiōis iniūcte ꝛ hmōi: ē cōiter veniale: niſi eēt p̄ceptum in eo qđ dimittitur.

¶De rancore.

Si hūit i diſplicētiā ꝛ tediūꝫ corrigētes eū pp correctiōeꝫ eſt veniale: niſi illos odiret ꝛ tunc odium eſt mixtum.

¶De ocioſitate que procedit ex tedio.

Si ſtetit ocioſus nihil bōi operās corpale vel ſpūale: vñ amittit tēp⁹ irrecupabile: videtur veniale: niſi ex odio addat aliqđ vitiū: qđ frequēter accidit: ꝛ q̄to tpe ſtetit ocioſus.

¶De torpore ſeu pigritia bene operandi.

Si fuit tardus ad bñ operādū: licet illud fecerit: vt tard⁹ ad eccleſiam ad orandum: ad elemoſynas dandum ꝛ hmōi cōiter eſt veniale. niſi ex tarditate omitteret preceptum: vt quia cito non ſubuenit patienti ī extremā neceſſitatē cū tenetur: vt infirmo vñ ſequitur mors ꝛ hmōi: tūc eſt mortale.

¶De euagatione mentis.

Si habuit diſtractiões mētis in orõne ⁊ fuit in cā: vł cū voluntate euagat: vł ī audiēdo p̄dicatiões ⁊ diuina vł ēt extra diuina mēte cogitauit vana ⁊ inutilia: ē cõiter veniale: niſi ad dataliqđ ſpēale petm̄: vł ſi hoc faciat p totū officiū ad qđ obligat ex p̄cepto. Si audit noua: vł ſi loqt inutilia: vel ex tedio mutat loca hīnc īn: vel diſtrahit ſenſ⁹ ⁊ mēbra diuerſimode: ē veniale cõiter.

¶ De negligētia ſeu tepidita te q̄ ē remiſſio voluntatis circa ea q̄ dꝫ facere. ca. iij.

In hac quotidie oēs offendūt: ſ venialr niſi omittatur aliqđ neceſſariū. ¶ Si fuit negligens circa opera miſericordie ſpūalia: que hoc verſu continentur. Conſule: caſtiga: dimitte: ſolare: fer: ora. Nota q̄ ſub conſule compre hēditur doctrina. i. docere ignorantem: p̄cipue ad ſalutē vtilia. ¶ Si fuit negligēs ad diſcendum neceſſaria ad ſalutem: vt precepta dei ⁊ eccľie generalia: qꝛ hmõi ignorātia nõ excuſat: vel ad eūdū ad p̄dicatiões: ⁊ vtile eſt iniūgere idiotis: vt p̄dicatiões aliquas audiāt. ¶ Si fuit negligens ad procurādū ſacra ſibi ⁊ ſue familie. ⁊ ſi ex negligētia ⁊ dilatiõe mortua eſt proles ſine baptiſmo: ē mortale. ¶ Si infirmus mortuus eſt ſine confeſſione ⁊ cõiõne: vł extrema vnctione: cū ex negligentia craſſa procedit: videt mortale vel graue veniale ſm q̄ plus ille indigebat. ¶ Si fuit negligens ad p̄curādū ſacm̄ confirmatiõis. ¶ Si iterū ſcienſ dare ſacra baptiſmi: confirmationis vel ordinē ſcientes ſacꝛ eſt mortale: ⁊ ↄtrahit irregularitas in ſuſcipiēte. ¶ Si fuit negligēs ad fraternā correctiõem cū tenet: videlꝫ de peccato occulto ⁊ mortali ⁊ inde ſperabat emendatiõem illius tunc eēt mortale dimittendo omnino illaꝫ: veniale vero retardando: vel de his que non ſunt mortalia. ¶ Si non ſeruauit ordinem debitum in fraterna correctione: vel nimis aſpere: vel in tpe vł loco indebito: petm̄ ē. vide de hac materia in. ij. p. ti. ix. c. iij.

¶ De negligentia confeſſionis. Capłm. iiij.

SI omiſit adminus ſemel in anno confiteri: vel ex negligentia; vel ignoran-

cia: mortal'r peccauit. ſec⁹ ſi ex
impotētia: videlʒ q: nō hʒ co-
piā ꝯfeſſoris. ſʒ ſi poſtea cū hʒ
copiā cōfeſſoris nō ſuppleuit
defectū: mortale ē. vide hanc
materiā i. ij. p. ſ. t. ix c. vij. §. ij
¶ Si fecit ꝯfeſſionē fictā: ſci
enter dimittēs aliqd mortale
vl' q dubitat: vl' credebat eſſe
mortale: mortal'r peccat: ⁊ te-
net iterare ꝯfeſſiōem. ¶ Si
dixit eē ꝯtritū de oib⁹ pctis ⁊
diſpoſitū ad abſtinēdū ⁊ ſatiſ
faciendū: cū hoc nō intēderet
mortal'r peccauit: ⁊ tenet ite-
rare ꝯfeſſiōem. ¶ Si penitē
tiā ſibi iniūctā ꝑ mortalibus
ex negligentia omiſit facere:
peccauit mortal'r: ⁊ tenet ite
rare ꝯfeſſiōeʒ: ſi ē illi⁹ oblit⁹.
¶ Si ſciēter cōfeſſ⁹ ē ei queʒ
ſciuit excōicatū: vel ſuſpēſum
vel nō habentē auctoritatem
puta q: ſimoniace accepit bñ
ficiuʒ: vel quia intruſus eſt ꝑ
laicam ꝑtātem: peccauit mor-
taliter: ⁊ tenetur iterare con
feſſionem. ¶ Si confeſſ⁹ eſt
in excōmunicatiōe maiori exi
ſtens: quam neſciuit ipſe nec
confeſſor eius: abſolutus tñ
fuit a peccatis: oportet iterū
confiteri: q: non fuit capax ab
ſolutionis tūc ꝓpter excōica-
tionem. ¶ Si confeſſ⁹ eſt ei
q nō hʒ ſufficientē ſciētiā: pec
cat. Et ſi fuit adeo ignorans
q neſciuit diſcernere pctā ei⁹
ꝑcipue cōia: tenet iterare cō-
feſſiōem. Hec vide in. ij. p. ſ.
ti. ix. c. viij. §. iij.

¶ De negligētia circa cōmu-
nionē. Cap. v.

Si omiſit cōicare ſemel in
anno. ſ. in paſcha reſurre
ctionis poſt annos diſcretio-
nis: peccauit mortaliter: niſi
fuiſſet legitime impeditus: vt
quia alteratus ſtomacho: vel
excōmunicatus: querens ta-
men abſolutionem: vel de licē
tia ꝓprij confeſſoris per ali-
quot dies differret: ⁊ in huiuſ
modi caſib⁹ debʒ ſupplere de
fectū qñ pōt. ¶ Si nō cōica
uit ſciēn⁹: ita. ſ. q p⁹ mediā no
ctē aliqd ſumpſit per modum
cibi vel potus: peccauit morta
liter: niſi eſſet grauiter īfirm⁹
quia tunc licet. ¶ Si cōionē
ſumpſit cum ſtaret cum ꝓpo
ſito alicuius peccati mortalis
vel cum eſſet excōicatus: hec
ſciens vel ignorans ignoran-
tia craſſa: peccauit mortaliter
¶ Si non confeſſus de ali-
quo mortali peccato commiſ-
ſo: vel aduertenter ex verecū

dia:vł inaduertēter ꝑ indiſ-
cuſſiōem ꝯſciētie:vł ex igno-
rātia craſſa ⁊ ſupina ſumpſit
cōionē:peccauit mortalr. Et
nota ꝙ ſi q̊s omittit ꝯfeſſiōez
vł cōionē in tpe ſtatuto: cona
ri debꝫ ꝯfeſſor vt inducat euꝫ
ad ſupplēdū defectū:niſi ſit oi
no nō bñ diſpoſit⁹. Uide i.ij.
p.ſ.ti.ix.c.ix.§.j.⁊.iij. ¶ Itē
cū reperit aliquē deditū vitijſ
turpib⁹ ⁊ alijs q̊ ſtat vſqꝫ ad
finē q̄dragesime: cautū videt
ne ſubito admittat cū ad cōio
nē: ſ; ꝓlōget ſibi tēp⁹ ꝑ aliq̄s
hebdomadas. ¶ De alijs ꝓ
defectib⁹ q̊ ꝯmittūt circa cōio
nē ⁊ miſſā vide in.iij. pte in-
terrogatorij in.c.de clericis.
⁊ in.iij.p.ſ.ti.xiij.c.vj.itē ſcda
parte ti.ix.c.x. ¶ Si exiſtēs
excōicatus maiori:⁊ ſciēter ꝑ-
ticipauit audiendo diuina in
eccleſijs aut ſacra ꝑcipiendo:
peccauit mortaliter. ¶ Si ꝑ-
ticipauit in crimine cū aliquo
propter qđ ille cum quo parti
cipauit erat excōmunicatus:
videlicet quia verberauit cle-
ricum:vt.c.ſi cōcubine.extra
de ſen.excom.vel ſi aliq̊s cle-
ric⁹ ſubijcit ſe alicui laico ver-
berandum ad placandum eū
de iniuria ſibi illata: clericus
ille efficit̃ excōicatus: q: parti
cipat in crimine cū verberāte
ꝑ qđ ē excōicatus ⁊ morta-
le ē:vt.c.contingit: de ſen.ex
cō. ¶ Si exñs excōicat⁹ ma-
iori ſciēter ꝑticipauit cū alijs
fidelibus etiā extra diuina:ꝑ-
cipue in his que cōtinent̃ hoc
verſu. Os:orare:vale:cōmu-
nio:menſa negatur. Et ſi fe-
cit ex ꝯtēptu ꝯtra ꝓhibitiōēꝫ
ſupiorꝫ:peccauit mortaliter:a-
lias venialiter: ⁊ efficit̃ excōi-
catus minori:a qua pōt abſol
uere oīs q̊ hēt eū audire i cō-
feſſione.ij p.ti.iiij.c.vj.§.iiij.
Excipiunt̃ tñ quinqꝫ caſ⁹ in
quib⁹ licet participare cū ex-
cōicatis:qui continent̃ in hoc
verſu. Utile:lex:humile: res:
ignorata:neceſſe. ¶ Nec ana-
thema quidem faciunt ne poſ
ſit obeſſe:quos vide in.iij.par
te ſū.ti.xxvj.c.j.⁊.ij.p.ti.iiij.
c.vj.§.iiij.

¶ De inanigloria:⁊ hēt.iiij.
cap. Primū capitulum.

DE inanigloria q̊ ē.v.capi
tale vitiū:importās inor-
dinatū appetitū laudis huma
ne:ſeu inordinatā ꝯplacentiā
eius cū offertur. Et cū fit ali-
quod opus principaliter ꝓp-
ter laudem propriā:amittitur

eius merces ꝛ pctm̄ incurrit.
Et interrogādū ē ſm̄ ſtatum
hoim de diuerſis materijs i
q̄b⁹ hoies q̄rūt ſibi laudē: vi-
delꝫ a doctore de ſcia ꝛ doctri
na: a ſcholari de īgenio ꝛ diſ-
putatiōe: a rectore de regimi
ne: a mulierib⁹ de ornatu ꝛ h⁹
mōi. Si q̄ſiuit laudē ꝛ gloriā
de ope pcti mortalis: mortali-
ter peccauit: ſi ſm̄ rōem deli-
beratā hoc egit. ſec⁹ ſi ſm̄ mo
dū ſēſualitatis: vel ēt ſi de ali-
quo veniali gloriat̄. Si opera
ſua de genere bonoꝝ: vt ieiu-
nia: elemoſynas: ꝛ hm̄ōi q̄ſi
oia ad laudē hūanā fecit: mor
tale videt̄: cū ibi ꝯſtituit finē
puta: q2 pricipalis intētio ei⁹
ē vt laudē acq̄rat hūanā ꝛ nō
pp deū. ſec⁹ ſi aliq̄d hoꝝ aliqn̄
facit alio fine bono. Si ita ior
dinate appetiuit laudē de ali-
quo ope: ꝙ pp eā ꝯſequendā
parat⁹ erat facere ꝯtra aliq̄d
pceptoꝝ: peccauit mortaliter.
In alijs autem caſibus videt̄
veniale.

¶ De īmodeſtia ornat⁹. c. ij.

DE īmodeſtia ornat⁹ q̄ ꝓ-
cedit frequēter ex inani-
glīa: lꝫ ēt ex alijs cauſis poſſit
ꝓcedere: ꝛ ꝓcipue mulieres iu
uenes de hoc iterrogāde ſūt
ſcꝫ de ornatu capilloꝝ: fucoꝝ
gemaꝝ: veſtiū ꝓcioſaꝝ: ꝛ fo-
deraturis ꝛ caudis caꝝ: ꝛ pla
nellis nimis altis: ꝛ coronis ca
pitis ꝛ hm̄ōi: i q̄b⁹ aliqn̄ ē mor
tale aliqn̄ veniale. Si vſ⁹ vel
vſa ē fucis: vl̄ alijs ornamētis
ad oſtētatiōeꝫ ꝛ inanē gloriaꝫ
ſi de hm̄ōi ſupbiuit vl̄ gloria
ta ē: mortale ē: ſi tātā delecta
tiōem hūit ad laudē ꝛ gloriā
illā ꝙ non curauit tranſgredi
mādata dei ꝛ eccl̄ie. Si vſus
vl̄ vſa ē fucis ꝛ alijs ornamē-
tis ad inducēdū hoies ad ſui
cōcupiſcētiā extra mr̄imoniū
mortale ē idubitatū. Si ita i-
ordinate delectat̄ in hm̄ōi ita
ꝙ ēt ſi ſciret hoies ex ſui orna
tu ſcādalizari. i. trahi ad ſui ꝯ
cupiſcentiā non curās de rui-
na ꝓximi: mortale ē. ¶ Si ad
cōplacendū viro ſuo: vel ad in
ueniendū virū ſi ē inupta: vel
ne deſpiciatur ab alijs: vel ex
aliqua leuitate vſa ē fucis: vel
alijs ornamentis ſuperfluis:
de ſe non eſt mortale: ſ; poti⁹
veniale: niſi hic ſit notabilis
exceſſus in huiuſmodi: vt poſ
ſit iudicari de occaſiōe data a-
liorum ruine ꝛ nō tm̄ accepta
quod eſt difficile iudicare.
¶ Si habuit nimiam dili-

gētiā ⁊ ſtudiū ⁊ tp̄s ad ornā-
dū ſe:vł fecit exceſſū in porta
tura veſtiū vltra ſuū ſtatū vł
ↄditiōez:vł non ſm morē pa-
trie:vł veſtib⁹ nimis delicatiſ
pctm̄ eſt.

¶De ſilab⁹ inaniſglorie. Et
primo de hypocriſi. cap̄.iij.

SI ſimulauit ſctitatē hēre
p̄ ieiuniū:orōez ⁊ hmōicū
mal⁹ cēt:ſi hoc egit ad ↄſequē
dā laudē hūanā ↄſtituēs ibi ſi
nē:mortale ē:alias veniale:ni-
ſi aliud vitiū adiūgat. ¶Si ſi
mulauit ſctitatē p hypocreſiz
intēdēs aliqd qđ ſit ↄtra ho-
norē dei:vł vtilitatē primi:vt
ſeminare errores: adipiſci idi
gn⁹ eccleſiaſticā dignitatē:de
cipere.n.ꝓximū tpaliter vel
ſpūalr:mortale ē. Si ſimula
uit ſctitatē cꝛ̄ns mal⁹ vt denr
ci elemoſine ſicut ſctō viro:vł
ꝓcuratorib⁹ eccleſiarū vt cer
retani ⁊ ſilia: mortaliter pec-
cauit. Si ſimulauit maiorē ſā
ctitatez ꝙ̄ habuit:vel occulta-
uit ſuū defectū ad edificatiōez
ꝓximorꝝ:nō ē pctm̄:vel leue:
vel veniale eſt: aut ſi hoc facit
ob aliquā vanitatē vel inanē
gloriam:eſt veniale.

¶De iactantia.

Si laudauit ſeipm̄ de aliquo
ope pctī mortalis: mortaliter
peccauit. ſi aūt de ope veniali:
venialiter peccauit ꝙ̄tū eſt de
ſe. Si laudauit ſe de aliquo o-
pere bono:videlꝫ de v̄tute:de
ſcia:de induſtria:vel diuitijs vł
potētijs ⁊ hmōi ex ſupbia ⁊ i
aniglorla:mortale ē: vel venia
le ſm radicē ipius ſupbie vel
inaniſglorie vn̄ ꝓcedit. ¶Si
laudauit ſe ↄtēnēdo alios: vt
phariſe⁹ publicanū:mortale ē
¶ Si aūt ex aliq̄ leuitate vel
vtilitate conſequēda: veniale
vel nullum eſt.

¶De ironia.

Si viliſicauit ſe v̄bis vel fa-
ctis plus ꝙ̄ ſentiat in ſeip̄o in
mente: dicens aliqua mala de
ſe:q̄ in ſe nō cognoſcit:venia-
le eſt ⁊ dicitur ironia.

¶De contentione.

Si q̄s ↄtēdit aduerſus aliuꝫ
ↄtra veritatē ſciēter ī reb⁹ ali
ꝯ importātie:mortale ē. ſecus ē
in reb⁹ ꝑuis ⁊ inaduertēter.
¶Si ↄtēdit pro veritate:ſed
nimis iordinate:cōiter ē veni
ale:ꝫ poſſet ibi eē tāta inordi
natio ꝙ rōne ſcādali ſequētis
eſſet ibi mortale.

¶De diſcordia.

Si hn̄s tractare aliq̄ cū alijs
in cōmūi nolit concordare cū

alijs de his q̄ ordinant̄ ad honorē dei: vel ꝓximorū vtilitatē: ex eo ꝙ male afficit̄ ad eos vl̄ vt oñdat ſe pl⁹ ſcire ꝙ̄ alij: mortale ē. ſec⁹ aūt ſi nō ꝯcordat: videlȝ q2 ſibi videt̄ eē magis ſm deū ⁊ rōeȝ qd̄ ipē itē dit: q2 tūc vl̄ nō ē pctm̄: vl̄ leue: niſi ſit nimis ꝑtinax.

¶ De pertinacia.

Si fuit ꝑtinax in ſentētijs ſuis: diſcrepās a cōi ceteroꝝ ꝯſilio vl̄ iudicio: cōiter ē veniale periculoſum tn̄: ⁊ inductiuuȝ erroris.

¶ De ſingularitate nouitatū

Si fecit ſingularitateſ: vl̄ nouitates in couerſatione vite: vel veſtib⁹: vl̄ cerimonijs: vel alijs adinuentionibus: pctm̄ eſt: ⁊ ſi adinuenit aliquaȝ malam conſuetudinem omnia ei imputantur.

¶ De inobedientia.

Si nō obediuit ſupiorib⁹ ſuis ſpūalib⁹ vl̄ tpalib⁹ legibus canonicis: vel ciuilibus rationabilibus: ⁊ ſiquidē tranſgredit̄ ſuperioꝝ ordinatiōes habentes vim ꝑcepti: vt qñ mādatur ſeruari verbo vl̄ ſcripto in virtute ſancte obedientie: vel ſub pena excōicatiōis vl̄ carceris. vl̄ alijs penis grauibus: ⁊ hmōi equipollentijs peccauit mortaliter. In alijs vero ordinationibus ſimpliciter factis tranſgrediendo: eſt veniale: niſi fiat ex conceptu quia tunc mortale quantūcū q3 leuibus.

¶ De gula. ⁊ hȝ. ca. iij. ꝓmū primū.

Gula eſt ſextū capitale vitium: ⁊ importat inordinatum appetitum ſeu delectationem circa cibum ⁊ potuȝ.

¶ Nota. v. ſpēs ſeu modos q̄ continent̄ in hoc verſu. Pre propere: laute: nimis: ardēter ſtudioſe. ¶ Si comedit vl̄ bibit extra horā debitā ſine rōnabili cā ⁊ vrgente. ¶ Si eſt vſus cibis vel potibus lautis nimis. i. delicatis vltra conditiōem ſui ſtatus. Aliter enim decet comedere infirmū ꝙ̄ ſanum: ciuem ꝙ̄ ruſticū. ¶ Si comedit vel bibit in nimia ꝙ̄titate ſm exigentiam ſue cōplexionis. Quod enim vni parum eſt: nimium eſt alteri. et plus comedere in die ieiunij ꝙ̄ altera die: non eſt de ſe malum pro vna comeſtione.

¶ Si comedit vel bibit cum nimio ardore gule: ſeu cum nimia complacentia: contem-

tus magis ſatiſfacere delectatiōi gule: q̄ neceſſitati ,puidere. ¶Si adhibuit vl̄ adhiberi fecit nimiū ſtudiū ꝛ diligētiā circa cibaria delicata ꝑpatāda: vt cū varijs ſaporib⁹ et diuerſis modis: ꝛ hmōi. i his oīb⁹ ſpēb⁹ vl̄ modis gule: tūc ē mortale: qn̄ delectatio gule q̄rit̄ vt finis parat⁹ facere contra ꝑcepta vt ſatiſfaciat delectatiōi gule: vl̄ cū comedit vſq̄ȝ ad crapulā vl̄ vomitum aduertēter: ſicut ſit a pleriſq̄ȝ i carniſpriuio: vl̄ vtit̄ aliquo cibo ex quo veriſilr̄ credit icurrere magnā leſionem perſone. In alijs vero caſibus cōiter eſt veniale. ¶Si comedit carnes in q̄dragelima: vel in alijs ieiunijs eccleſie: vel in ſexta feria: aut in ſabbato per totum annū: niſi vrgente cauſa neceſſitatis vl̄ infirmitatis peccauit mortaliter ſi ſine cōſilio medici. ¶Si vſus eſt lacticinijs tpe q̄dragelime ſine cā infirmitatis: ꝛ de ꝯſilio medici: peccauit mortaliter. In alijs vero ieiunijs ecclie: ſuaſi pōt mos patrie: q̄tum ad vſum lacticiniorum: qui mos ſi non appareat tutius eſt abſtinere. De hac materia vide in ſcd̄a p. ſ. ti. vi. c. ii.

¶De ebrietate: caplm̄ ſcd̄m.

SI bibit vſq̄ȝ ad ebrietatē aduertens ſe nimis bibere: vel potentiā vini ſufficientem ad ebriandum: vl̄ de hoc dubitans probabiliter: peccauit mortaliter. Secus ſi ignorauit potentiam vini vt noc. ¶Si fuit cauſa inebriationis alterius aduertenter inducendo ad nimium potum: vel ponendo ſal in vino: ꝛ huiuſmōi mortaliter peccauit. Secus ſi fecit cauſa medicine. ¶Si induxit aliquē ad frangendum ieiuniū ecclie ſine cā legitima ſuis ꝑſuaſiōib⁹: peccauit mortaliter. ¶Si induxit pueros ꝛ iuuenes ad lābacitates ꝛ tabernas ꝛ hmōi vt peruertat ad turpia. ¶Si frequētauit tabernam ſine cauſa rationabili: vel cōuiuia diſſoluta: peccatum eſt.

¶De inſenſibilitate.

Si abſtinuit ſe nimis a cibo ꝛ potu ꝛ alijs neceſſarijs vite ꝑꝑ qd̄ icurrit ifirmitatē: cōiter ē veniale: niſi fiat notabil̄ exceſſ⁹: ꝛ addat̄ obſtinatio cōtra admōitōes i hmōi defectib⁹: q2 tūc videt̄ mortale rōne periculi inde ſequentis.

¶De filiabus gule: ⁊ primo
de ebetudine. Ca.iij.

SI ex fumoſitatibꝰ inordi-
nate comeſtiōis ⁊ potꝰ: in-
currit obſcuritatē ſeu groſſi-
ciē itellectꝰ ⁊ hoc ex ineptitu
dine legendi orandiqꝫ: eſt ve
niale cōiter.

¶De loquacitate.

Si nimis locutꝰ ē: ſeu dixit ꝟ
ba ocioſa ⁊ ſine neceſſitate et
rōnabilitate: cōiter ē veniale.

¶De ſcurilitate.

Si fecit actꝰ ſeu geſtꝰ iordina
tos: ⁊ ſi ſint ꝓuocātes ad libi
dinē extra mrīmoniū: ē mor-
tale. Si ꝟo ad diſſolutionem
vel leuitatem: vt ventoſitatē
⁊ hmōi: veniale eſt.

¶De inepta leticia.

Si hūit ieptā leticiā ⁊ vanā
i ludis ⁊ iocis: cōiter veniale ē
niſi addat aliqd̓ viciū.

¶De choreis.

Choree q̄ fiūt cū iordinata le
ticia: ſūt mortalia quinqꝫ mo
dis. Primo cū fiūt ex libidi-
ne. Scd̓o cū fiūt in eccleſijs:
q: ſacrilegiū ē. Tertio cū fiūt
a clericis ⁊ religioſis cū mulie
ribus ratione ſcandali. Quar
to cum fiūt ex inanigloria vel
vana leticia: tā iordinata qꝫ ibi
conſtituat finis. Quinto cum
tales chorizantes non curant
de ſcandalo proximi: eſt mor-
tale. In alijs autem caſibus
cōiter eſt veniale. Poſſet tn̄
qn̄qꝫ eē mortale: nec de facili
de huiuſmodi poteſt dari iu-
dicium.

¶De immundicia.

De immūdicia q̄ pt̄ intelligi
cū q̇s imūde ꝯmedit ⁊ cēt ve
niale: ꝑcipue ſi ex hoc contur
bat alios: vel q: vomitū facit.
Et ſi hoc facit q: nimiū ꝯme-
dit vel vt auidiꝰ comedat: pec
catū ē. ſecꝰ ſi cā medecine. Ul̓
pōt intelligi de imūdicia pol-
lutionis: q̄ cū accidit in ſōnijs
non imputat̄ ad pcm̄: ſ pctm̄
poteſt eſſe in cauſa eiꝰ. ſ. ſi ꝓ
ceſſit ex crapula: vel turpi co-
gitatione precedenti: vl̓ ex ne
gligētia: vl̓ etiā pꝰ vigiliā re-
colens de ip̄a immundicia ha
bita in ſomnijs turpibus dele
ctatur: ⁊ ſi eſt conſenſus rati
onis de hmōi turpi delectati
one: eſt mortale vel venia-
le: vel nullum ſi ex alleuatiōe
nature.

¶De immundicia ſeu pollu-
tione procurata.

Nota qꝫ ſi quis quid agit hac
intētione principalr̄ vt pollu-
tionē hēat: ſiue vigilādo ſiue

dormiẽdo: mortalr̃ peccat etiam ſi facit cã ſanitatis. Si aũt ip̃a pollutio etiã ꝯtigat in vigilia preter voluntatem ⁊ ſine procuratione non eſt mortale.

¶De luxuria: ⁊ hʒ. c. ij.
Primũ capitulum.

Luxuria ẽ. vij. capitale vitiũ. Sʒ q2 ſupra i p̃ceptis dictũ ẽ ſatis de ſp̃eb9 eius in opere ac ẽt i cogitatiõe: ideo illis omiſſis videndũ ẽ de quibuſdã alijs pertinẽtib9 ad ipſam luxuriam ⁊ delectatiõeʒ moroſam: ⁊ primo. ¶Si tetigit aliquem vel aliquam: vel oſculatus eſt libidinoſe extra coniugiũ: mortaliter peccauit etiam ſi non ſeq̃t turpis act9. Nam talia exercitia in opere ipſo pro vno peccato habent cum opere ipſo: ſed tãto grauius quanto in hmõi concurrunt plura. Si autem fiãt diuerſis tp̃ibus: diuerſa ſũt peccata. ¶Si ſcripſit litteras vl' portauit: vel miſit: vel recepit cõtinẽtes amatoria ⁊ ꝓuocãtia ad laſciuiam aduertenter: mortaliter peccauit. ¶Si fecit cãtatiões: vel cantauit: vel legit: vel audiuit verba laſciua: vel turpia delectabiliter. ad prouocandũ ſe vel alios ad laſciuiam: mortale ẽ. ¶Si aſſociauit aliquẽ quem ſciuit ire ad ꝑcandũ: vel turpiter agendũ: vel ad faciendũ ſerenatas vl' matutinatas: peccauit mortaliter. ¶Si fuit mediator inter aliquos ad hmõi turpia: vl' poſuit aliquos mediatores inter ſe ⁊ inter alios ⁊ hmõi: peccauit mortaliter. Item ſi recepit exenium: vel donum quodcunqʒ: vel miſit ex amore libidinis.

¶De delectatiõe moroſa:
De delectatiõe moroſa: quod vitium reperitur in tepidis ⁊ multum negligentibus. Nã feruidi ſubito cogitatiões expellunt noxias: ⁊ frigidi deſiderijs operis acquieſcũt. Si habuit cogitationes immundas ⁊ carnales in quibus traxit moram poſtquam ratione perpendit: propter delectationem ipſam cogitandi huiuſmodi: peccauit mortaliter. Non ſolum quando quis cogitationibus luxurie ratione conſenſit: deliberans facere malum ſi adeſſet commoditas: ſed etiam nolendo opus perpetrare: ſ; non curãdo ipſas cogitatiões libidinoſas ex

pellere poſtq̄ ꝑpēdit: ſ; in eis voluntarie immorādo: peccauit mortalr. Hec vide m.ij.p.i. ti.v.c.j.§.v.

¶ De filiab⁹ luxurie. Ca.ij.

DE filiab⁹ luxurie de q̄bus nō opȝ multū interrogare: q2 difficile ē intelligere niſi cū mixtura alioꝝ vitiorum. ꝛ prima eſt cecitas mētis.

¶ De cecitate mentis.

Si fuit ita mēte occupat⁹ circa mūdana ꝛ carnalia: q̄ neſciuit de deo cogitare vel de rebus ſpūalibus.

¶ De precipitatione.

Si fuit p̄ceps ꝛ ſubit⁹ in opib⁹ ſuis ſine ꝯſilio ꝛ examinatione mētis debita: agēs.

¶ De inconſideratione.

Si fuit incaut⁹ in factis ſuis non bene iudicans circa occurrentia.

¶ De inconſtantia.

Si in eo qd̄ deliberauit boni agere: fuit inconſtans ꝛ mutabilis ex paſſione.

¶ De amore ſui.

Si nimis ſeipm̄ dilexit q̄rendo corporis delectatiōes ꝛ cōmoditatē ꝛ hmōi.

¶ De odio dei.

Si habuit deū vł legē eius in diſplicentia: q2 ꝓhibet concupiſcētias: ꝛ hmōi.

¶ De amore vite p̄ntis.

Si nimis amauit vitā iſtā p̄ſentē ꝑ voluptates carnis q̄b⁹ ē dedit⁹. Jta amare vitam p̄ntē q̄ aliq̄s vellet hic ꝑpetuari: ſ;m pe. eſt mortale.

¶ De horrore futuri ſcl̄i.

Si horrorē hūit ad vitā futurā. De alijs vo q̄ ꝑtinēt ad vitiū luxurie ꝛ circa ꝯiugiū: vide iſta in.iij. pte interrogatorij m. c. de ꝯiugatis.

¶ De ſupbia. ꝛ hȝ.c.ij.c.i.

SUperbia ſ;m gregoriū eſt regina oīm capitaliū vitiorum: ꝛ eſt vitium multuȝ ſubtile ꝛ difficile ad cognoſcendū Et conſiſtit in appetitu inordinato proprie ꝛ excellentie. ꝛ habet q̄ttuor ſpecies ſiue modos: de quibus potes interrogare prout videbitur expedire: ſi tn̄ penitens intelligat.

¶ Si bona naturalia ſpūalia vel tpalia que habuit: ſibi attribuit: ꝛ a deo non recognouit. ¶ Si bona ipſa a deo recognoſcēs: meritis ſuis principaliter ſe accepiſſe eſtimauit: videlicet propter ſua ieiunia: orationes ꝛ huiuſmodi.

¶ Si ea bona que non habuit ſibi attribuit: vel pluſquam

habuit cum eriſtimat ſe hēre multū humilitatis: charitatis: patiētie ꝛ hmōi cū nō habꝫ. ¶ Si reputauit ſe meliorē eē ceteris: alios ɔtēnēs: in quolibet hoꝝ modoꝝ pt eē mortale vł veniale ſm q rōe ɔſētit vł nō. Uide diffuſi⁹ hāc materiā in.ij.p.ſ.ti.iij.c.j.

¶ De filiab⁹ ſupbie. ca.ij. ꝛ primo de deriſiōe.

DE deriſione q̄ aliqn̄ proceðit ex ſupbia. ¶ Si irriſit ſacra ꝛ alia diuina: vilipēdens ea: aut ſctōs viros: aut p̄latos: aut deo ſeruire volētes vt ſic retrahat eos: peccauit mortalr. ¶ Si irriſit aliquē intendēs ex hoc iniuriam vel vilificatiōem: vel notabilē ꝑturbatiōem eius: mortaliter peccauit: ſed ſi ex leuitate vel cauſa ioci ſecus.

¶ De ambitiōe q̄ ꝓcedit ex ſupbia: ꝛ īportat iordinatū appetitū honoris: ꝛ multū repif in prelatis ꝛ dn̄is. ¶ Si deſiderauit aliquā dignitatē: vel bn̄ficiū curatū rōne delibera ta: principalr ꝓpter honorem vel dignitatē vel vtilitatē tēporalē: peccauit mortaliter.

¶ Si deſiderauit dignitateꝫ vel bn̄ficiū eccleſiaſticū vł ſe culare ad qđ eſt indign⁹ vł ineptus: videlicet q: criminoſus ꝛ hmōi: peccauit mortaliter.

¶ Si deſiderauit vł queſiuit ad hmōi peruenire: etiam faciendo cōtra precepta: mortale eſt. ¶ Si queſiuit honorē de q̄cūqꝫ re ita inordinate q ibi ɔſtituat finē: mortale ē. in alijs vō caſib⁹ videł veniale.

¶ De preſumptione.

Preſūptio q̄ ꝓcedit ex ſuperbia: ɔſiſtit in hoc q hō ponit ſe ad ea q̄ ſūt ſupra vires ſuas vł nō ꝑtinēt ad ɔditiōeꝫ ſuā: vt ſecularis ad iudicandū clericos: vel eos qui nō ſunt ſibi ſubiecti: vel de his de quib⁹ non hꝫ ꝑtātem: peccauit mortaliter. De preſumptione vide in.ij.p.ſ.ti.iij.c.v.ꝛ.vj.

¶ Si poſuit ſe ad faciendum ea exercitia ad que non erat aptus: vn̄ pt ſeq̄ ſpūale vł tpale dānū alteri: vt medicus ignarus medicine: vel aduocat⁹ ignarus ad aduocandū: iudex ad iudicandū: ɔfeſſor ad audiendū cōfeſſiones ꝛ huiuſmōi peccauit mortaliter. ſecus autē ſi cōpetenter in arte illa peritus erat. ¶ Si preſumens de virtute ſua: expoſuit ſe periculis pctōꝝ: vt vadens ad

loca inhoneſta:vł frequētans ꝯuerſatiōes mulierꝫ leuium ⁊ hmōi:vbi de facili pōt labi in mortali pctō:mortale videt̃.

¶ Si nimis de ſe p̄ſumēs nō ꝓuidet neceſſitatib⁹ vł periculis occurrētib⁹ ſpūalib⁹ vł tēporalib⁹ expectās effectū miraculoſū a deo. ſ. vt cū ſanet infirmū ſine medico ⁊ medicinis vł miniſtret ei cibū ſine labore:ē mortale:⁊ dicit̃ tētare deum.

¶ De temeraria iudicatiōe.

Si facta alteri⁹ q̄ dubia ſunt quo aīo fiāt i malā ptē iterp̄tat⁹ ē:ſeu iudicauit:⁊ ſine ſignis ſufficiētib⁹/indicātib⁹ maliciā alterius: deliberate iudicauit aliquē ō pctō mortali: mortaliter peccauit. Si ṽo iudicauit de veniali: venialr̃ peccauit. Idē ſi iudicauit de mortali:ſ nō deliberato aīo.

¶ De curioſitate.

Si fuit curioſus circa cognitiōem intellectiuā:vt q̄rendo ſcire q̄ ſūt ſupra capacitatē ſuā videlꝫ de trinitate:de p̄deſtinatiōe:vł q̄rēdo ſcire a q̄bus nō debꝫ:vt a demonijs: vel ꝑ ſortes:vł q̄rēdo ſcire paꝝ vtilia: ⁊ dimittēdo magis neceſſaria:vł q̄rēdo ſcire ſolū ad ſciendū ⁊ nō ad deū cognoſcendū:vel ad aliquā vtilitatē: peccatum ē:q̄n̄qꝫ mortale: q̄n̄qꝫ veniale. ¶ Si fuit curioſus circa vſus ſenſuum.ſ.ocul' aſpiciendo: auribus audiendo: naribus ad odorandūꝫ: guſtu ad guſtandū:tactu ad tāgēdū ſine neceſſitate vel vtilitate: ſ ſolū delectatiōe ſēſuali: peccatum ē cōiter veniale: ⁊ q̄n̄qꝫ p̄t cē mortale in.ij.p.ſ.ti.iij c.vij.§.xij. ¶ Si reperit ſe i ſpectacul' ad videndū: vt tornamenta: paleſtra: currere ad brauium ⁊ hmōi:nam ſi i hoc ſit periculū mortis ſpūalis vł tpalis:vt q̄n ſūt ſpectacula repreſentatiua turpitudinē: vel cum pōt recipere notabileꝫ leſiōem corporis:eſt mortale:et multo magis in exercente et prebente occaſiōem in hmōi ſpectaculis:alias ē veniale:niſi ꝓꝑ hoc aliq̇s ita delectat̃ ꝙ mens eius auerteret̃ a deo:ita videlicet ꝙ paratus eſſet trāſgredi mādata dei ⁊ eccłie vt illa aſpiceret vł faceret. ⁊ hoc idē intelligo de quocūqꝫ peccato qō de ſe eſt veniale: quia per hunc modum poteſt effici mortale.

¶ De ingratitudine:

Ingratitudo repiť in oi pctõ mortali: ſ vt circũſtantia aggrauãs ipm: q: vbi hõ dʒ ſep ſuire deo: cũ offẽdit. Eſt ẽt vnũ ſpẽale pctm̃ ĩcptũ. ſ. recipiens bñficia a deo vel ab hoie ea nõ recognoſcit: recogitat: ⁊ regratiať ⁊ recõpẽſat: vľ qđ peiꝰ ẽ i mẽte vilipẽdit bñficia recepta: vľ murmurat de eis: vľ iniuriať bñfactori. Cõiter aũt repiť mixtũ cũ aliquo genere pctĩ: qñqʒ mortali: qñqʒ veniali.

❡ De ſcãdalo.

De ſcãdalo ꝙ qñqʒ nõ ẽ pctm̃ ſpẽale: ſ circũſtãtia aggrauãſ pctm̃: ĩcptã videlʒ ex dicto vel facto alteriꝰ nõ recto: datur alteri occiſio ruine ſpũalis: et hoc ẽ ſcãdalũ: ⁊ ſi hoc nõ intẽdat ẽ circũſtantia aggrauans pctm̃ ⁊ nõ mutãs ſpẽm: vñ ẽ neceſſaria ɔfiteri qñ ẽ tale qđ veriſilr trahẽs ad ruinã pcti mortaľ: ⁊ ꝑcipue cũ hoc ſequitur Tho. ſa ſe. q. xliij. Si autẽ hoc intendat. ſ. ducere aliquẽ ex dicto vel facto ſuo ad aliquã ruinã: eſt mortale ⁊ ſpeciale pctm̃: ſi intendat inducere ad mortale: alias veniale. De hoc vide in. ij. p. ſum. ti. vij. c. iiij.

❡ De adulatione.

Adulatio q̃ cõiter ẽ ſcãdalizatiua: ⁊ ɔſiſtit i hoc ꝙ qs vbis vľ factis ſuis inordinate q̃rit placere alijs ad beniuolentiã captãdã. Et ſi i malo adulatꝰ ẽ crimĩali: puta laudãs aliquẽ de vindicta facta: vľ turpitudine ⁊ hmõi: ẽ mortale ❡ Si adulať vľ laudat aliquẽ intendẽs eũ decipere notabilr i tẽporalibꝰ vľ ſpũalibꝰ: ẽ mortale Secꝰ ſi aliqđ iuſtũ intẽdit ab eo hẽre vel qđ puuʒ recipe ꝑ modũ doni: vt hiſtriões. Si nimis laudauit aliquẽ ex quo ille ſũpſit occaſiõem ſuperbie vel maniſglorie: cõiter eſt veniale: põt ẽẽ aliqñ mortale.

❡ Si vero laudauit aliquem ad excitandum eũ magis ad virtutem: vel ad ɔfortãdũ eũ in tribulatiõibꝰ ⁊ tẽtationibꝰ ⁊ obſeruatis debitis circũſtãtijs: ẽ virtuoſũ ⁊ meritorium: alias veniale.

❡ De blaſphemia in ſpiritũ ſanctum.

De blaſphemia in ſpiritũ ſanctum que procedit ex malitia videlicet inq̃tum pars contẽnit vľ refugit ea cogitare mẽti occurrentia: per que poſſet retrahi a peccato. Et habet ſex ſpecies; ſcilicet. Preſum=

...IOTECA ...VERSITARIA DE ...

ꝑtio: Deſperatio. Inuidētia frīe grē. Impugnatio virtutis agnite. Obſtinatio. Impenitētia. De his vō interrogādū ē ꝓut videt̃: ⁊ cōiter nō recipit̃ niſi in mlt̄ū ſceleratis. ¶ Preſūptio aūt dicit̃ hic: cū q̇s ꝓ̄ſumit de dei miſericordia exiſtimās ꝙ ꝑcat ſibi ad beneplacitū ſuū: vl̄ ꝙ ſaluet cū ꝑſeuerātē ī pctō. ¶ Deſperatio aūt cū credit deū nō poſſe nec velle ſibi ꝑcere: etiā penitēti vl̄ volēti ſaluari. ¶ Impugnatio veritatis agnite dicit̃: cum q̇s ꝯtradicit veritati fidei quā nouit. ¶ Inuidētia frīe grē ē: cū dolet q̇s de grā dei ⁊ gloria creſcēte ī hoīb⁹. ¶ Obſtinatio cōfirmat voluntatē ſuā in pctis ꝯmiſſis. ¶ Impenitētia autem dicit̃ cum quis proponit firmiter etiam in futurum non penitere.

¶ De ſciſmate.

Hoc pctm̄ cōmittit̃ cū q̄s recedit ab obediētia romane eccleſie ſumēs ſibi aliud caput: vel ſequens aliquē canonice non electum: ⁊ ſēp est mortale ⁊ excōicatio cōtra tales: niſi forte cū eſſent duo quorū quilibet habet̃ pro ſūmo pontifice a ſuis ſeq̄cib⁹: ⁊ neſcitur clare quis ſit canonice elect⁹. In hoc. n. vident̃ ppl̄i excuſari ſi nō ſūt ꝑtinaces ſꝫ parati illi adherere quē ſciēt vere eē electum canonice. ¶ Si inititur ordinationib⁹ vel alienationibus factis a ſciſmaticis: excōicatus eſt. Extra de ſciſma. caplō primo.

¶ De infidelitate paganorū ⁊ hereticorum.

De infidelitate paganoꝝ: hereticoꝝ: vl̄ iudeoꝝ: quoꝝ q̄libet ē grauiſſimū pctm̄: ducēs ad dānatiōeꝫ. Nō oportet hic dicere inter hos. Soli. n. heretici ſūt excōicati: ſꝫ ⁊ cū aliȷ̄s ꝓ̄cipue iudeis nō debꝫ haberi domeſtica ꝯuerſatio: ⁊ precipue idiote. Potes circa hmōi interrogare prout tibi videt̃ ſcꝫ ſi habuit aliq̄d dubium in his qui ſunt fidei: videlicꝫ de ſacramento altaris ⁊ hmōi. ⁊ ſi de hoc hꝫ diſplicētiā: nō eſt curandū. Si aūt voluntarie ⁊ ſpōte dubitat: eēt mortale. Hereticus quidē eſt excōicatus: ⁊ nō pōt abſolui citra ſedem apoſtolicam: vt patet in proceſſu curie. Itē receptor credens: vel fautor hereticorum eſt excōmunicatus. Extra de here. c. quicūqꝫ. li. vj.

¶ Incipit tertia ⁊ vltima ps interrogatoꝛij: in q̄ tractat̃ de mō interrogatoꝛij ſtat⁹ diuerſarum perſonarum. ⁊ h̄z. xvij capitula.

¶ De ꝯiugatis. Cap̄. primū.

Nunc vero formande ſūt interrogatiōes ptinētes nō ad oēs ſ; ſolū ad quoſdam ſtat⁹ hoim. Et primo ad cōiugatos. Interrogādi ſunt nō oēs de oib⁹: ſ; ꝓut videt̃. Si de facto ꝯtraxerunt in aliquo caſu ꝓhibito: moꝛtale eſt quia cōtra pꝛohibitiōem: niſi ignoꝛātia facti pꝛobabilis eos excuſaret. Sed eſt ſciendū q̄ ſūt q̄dam impedimenta que impediūt mr̄imoniū cōtrahendū ⁊ dirimūt iā contractum quia nullum eſt: quod intelligēdū eſt q̄n dicta impedimenta pri⁹ inter eos inueniunt̃ q̄ ſit cōtractū mr̄imoniū: ⁊ ea ꝯtinēt̃ in iſtis verſib⁹. Erroꝛ: conditio: votū: cognatio: crimē. Cultus diſparitas: vis: oꝛdo: ligamē: honeſtas. Si ſis affinis ſi foꝛte coire nequibis. Nec aſſociāda vetāt: ꝯnubia facta retractāt. ¶ Pꝛo hoꝝ aliq̄li breuiſſima declaratiōe nota q̄ erroꝛ intelligit̃ de perſona non de foꝛtuna vel bonitate: cū. ſ. quis cōtrahit cum Berta credens eſſe chaterinam cū qua ſcz intendebat contrahere.

¶ Cōditio intelligit̃ de cōditione ſeruili. ſ. cū quis ꝯtrahit cū ſerua credēs eā eē liberā. Nā ſi liber cōtrahit ſciēter cū ſerua tenet mr̄imoniū: ⁊ ſil̄r ſi ꝯtrahit ſeruus cū libera credens eſſe ſeruā. Idem videt̃ ſi ſeruus cum ſerua: licet crederet̃ eſſe libera. ¶ Votū ſcz ſolēne per cōfeſſiōem tacitā vel expꝛeſſam alicui religioni appꝛobate: talis etiam eēt excōicatus. ¶ Cognatio q̄ ē triplex. ſ. naturalis: ſpūalis: ⁊ legalis. Naturalis dicit̃ conſanguinitas: ⁊ hec h̄z tres lineas ſcz aſcendentiū: vt pr̄ ⁊ auus ⁊ hmōi. deſcendentiū: vt fili⁹ nepos ⁊ hmōi. collateralium vt fratres ſoꝛoꝛes ⁊ hmōi. et h̄z quelibet linea q̄ttuoꝛ gradus excluſiue ⁊ ꝑcipue collaterales. Nam inter aſcendētes ⁊ deſcendētes videt̃ eē perpetua ꝓhibitio. Hic ē etiam excōicatio. Cognatio ſpūalis h̄z etiam tres gradus: ⁊ contrahitur in baptiſmo ⁊ cōfirmatiōe. Prim⁹ ē inter tenentē ad baptiſmū ⁊ ꝯfirmationē ⁊ eā perſonā q̄ tenet̃ q̄ dicit̃ pa

ternitas vel filiatio. Secūdꝰ
ē inter prēm ⁊ matrē carnalē
eiꝰ q̇ tenet ⁊ eū q̇ tenet cū vx
ore eiꝰ: ⁊ dicitur ꝯpaternitas.
Tertiꝰ ē iter filios naturales
eiꝰ q̇ tenet: ⁊ illam que tenet
⁊ dicit̄ frr̄nitas. ¶ Cognatio
tertia. ſ. legal' q̄ fit ꝑ adoptio
nē: hꝫ tres lineas vel gradꝰ.
Primꝰ ē inter ipm̄ adoptātē
⁊ filiā quā adoptauit: ⁊ etiā fi
liā ipſius adoptati. Secūdus
eſt inter vxorē adoptātis: ⁊ ip
ſū adoptatū: ac etiā vxorē ad
optati: ⁊ ipm̄ adoptātē. Terti
us ē inter filios naturales et
legitimos adoptātis: ⁊ ipſum
adoptatū: ⁊ hoc tm̄ cū ipi filij
ſūt in ptāte pr̄is. ¶ Crimen.
Iſtō qd̄ hꝫ dirimere ꝯtractū
⁊ īpedire ꝯtrahēdo: intelligit̄
tm̄ de duobꝰ criminibꝰ. Pri
mū eſt ꝙ cū mulier machinat̄
cū effectu in mortē vxoris al
teriꝰ: vt hēat illū in viꝝ: vl' ecō
tra vir in mortē alteriꝰ viri vt
hēat illā ī vxorē. ⁊c̄. Secūdū
cū quis dat fidem alicui cōiu
gate ducere eā in vxorē post
viri ſui mortem: ⁊ cū iſta pro
miſſione ſequit̄ adulterium.
¶ Cultꝰ diſparitas: vt ſi fidel'
ꝯtrahat cū iudea vl' pagana ꝑ
manente in infidelitate. ſecꝰ

ſi cōtraheret cū heretica: naꝫ
tūc tenet: ꝫ cohabitare nō de
bent ſi eēt ei periculū incurrē
di in hereſim: ⁊ peccauit mor
taliter contrahens cum tali.
¶ Uis: violentia. ſ. abſoluta i
pedit ⁊ dirimit: ⁊ ſil'r violētia
per metum qui pōt cadere in
conſtantem virum: ⁊ contine
tur ī hoc verſu. Stupri: atqꝫ
ſtatus verberis atqꝫ necis. ni
ſi poſtea de inuito efficiat̄ vo
luntarius. ¶ Ordo: intelligit̄
de ordine ſacro. i. ſubdiacona
tu ⁊ ſupra: ⁊ talis ꝯtrahēs eēt
excōicatus. Greci in ſacris v
ti pn̄t contracto: ſed nō poſſūt
contrahere. ¶ Ligamen. i. ſi
ſit alteri ligatus per ꝯiugium
etiā ꝑ verba de pn̄ti nōdū cō
ſumatū: nā talis nullo mō pt
alteri mr̄imonialiter copula
ri: niſi ille cū quo ꝯtraxerat ꝓ
fiteat̄ in aliq̄ religiōe. Et ſi re
cederet vnus coniugū ita ꝙ ꝑ
multos annos alter nihil au
diret de eo: non licet alteri cō
trahere: niſi ſciret de morte
eius. ¶ Honeſtas. i. publice
honeſtatis iuſticia que oritur
ex ſpōſalibus ꝯtractis cū aliq̄
cū q̄ poſtea nō ſeq̄t̄ mr̄imoni
um ꝓpter mortē vel aliā cām
Nam cum nulla cōſanguinea

illius vſq; ad quartū gradū contrahere poteſt. ¶ Affinitas: eſt proximitas que cōtrahitur per eum qui duxit vxorem: ⁊ omnes conſanguineos vxoris vſq; ad quartum gradum: ⁊ vxorem ipſam ⁊ oēs conſanguineos viri eius vſq; ad quartum gradum: nec illa mulier poteſt contrahere cuʒ aliquo. Et nota ꝙ affinitas cōtrahitur etiam per fornicariū coitum: ita ꝙ ille qui fornicat̃ cū aliqua non pōt contrahere mr̄imoniū cum cōſanguinea aliq̃ ei⁹ vſq; ad quartum gradum: neq; illa mulier pōt cōtrahere cum aliquo conſāguineo fornicantis cuʒ ipſa: vſq; ad quartū gradū: ⁊ ſcienter cōtrahēs in hmōi gradib⁹ affinitatis ē excōicat⁹. Itē nota ſicut dixit pe. de pa. ſupi⁹ fol. xv. in prima colū. ꝙ inceſt⁹ q̇ ꝯmittit̃ a pueris nō hn̄tibus vſuʒ rōnis nō ē de reſeruatis epis: nec pp hoc tollitur virginitas nec cauſatur affinitas Hec ille in. iiij. di. xxxiij. q. ij. ar. j. ꝯcluſiōe. ij. ¶ Si forte coire neq̄bis. In po. ētia exercēdi actū ꝯiugalē q̄ pt̄ ꝓuenire: vl̄ ex frigiditate naturali: vl̄ ex maleficio vel indiſpoſitione mēbri genitalis viri vel mulieris. De his oib⁹ impedimētis hēs plene in. iiij. p. ſ. ti. j. c. ij. ¶ Sed nota ꝙ nō oportet nec expedit interrogare oēs cōiugatos ſigillatim d̄ his impedimentis: ſ; de ill' tātum de quibus poſſit preſūptio haberi: ⁊ precipue de ipedimēto criminis: vl̄ ꝯgnatiōis vl̄ publice honeſtatis: ſ; mlto magis de affinitate. Si tamē q̇s cognoſceret cōſanguineā ei⁹ cū q̄ iā ꝯtraxit p̱ vba de p̄ſenti ⁊ mltomagis ſi iā cōſumauit mr̄imoniū: mr̄imoniuʒ quidē tale nō diuidit̃: ſ; amittit ius petēdi debitū ita ꝙ petere nō pt̄ abſq; mortali pctō Tenet̃ tamē reddere exact⁹. Idem de muliere que pmittit ſe cognoſci a cōſanguineō viri ſui. Si vero anteꝙ contraxit per verba de preſēti cū aliqua: cognouit cōſāguineaʒ eius ita ꝙ ſemen emiſit intra clauſtra pudoris: non pōt habere illā: ⁊ ſi iā ꝯſumaſſet cuʒ illa: non tenet mr̄imoniū: nec in hoc poteſt diſpenſari cum illa: niſi per papam. Unde ante diſpenſationeʒ pape ſemper peccat mortaliter exigēs et reddens debitum ſciens:

dictũ impedimẽtũ: alter vero ꝯiugũ neſciẽs excuſat̃ de pctõ ex ignorãtia facti ꝓbabil̃. De his ⁊ oib⁹ alijs qñ caſ⁹ occurrit vide pleni⁹ i ſũmis. Si ꝯtraxit mr̃imoniũ clãdeſtine q: mortale ẽ ꝓpter ꝓhibitiõem eccl̃ie. Si hñs votũ ſimplex ꝯtinẽtie cõtraxit mr̃imoniũ: peccauit mortal̃r: niſi ſit diſpẽſat⁹ a papa pri⁹: ⁊ tenet̃ adimplere votũ vſq3 ad ꝯſumationẽ mr̃imonij. Nã ipo ꝯſumato impotẽs fit ad implendũ: ⁊ exact⁹ oino tenet̃ reddere expreſſe vl̃ interpretatiue petẽti: ſ3 exigere nõ pt ſine diſpenſatiõe: aliter peccat mortaliter. Si cõtraxit cum aliq̃: vl̃ mulier cũ aliquo per verba de futuro: ⁊ poſt mr̃imonium cum aliqua contraxit vel de futuro vl̃ de preſenti: mortaliter peccauit ꝓpter fractam fidem: niſi de cõi ꝯſenſu mutuo ſe abſoluerint: qḋ fieri d3 p iudiciũ eccl̃ie. Uel niſi aliq̃s ſeptẽ caſuũ ſuperuenerit: quib⁹ ſolui poſſunt ſpõſalia: quos hẽs in ſummis: videl3 i. iij. p. ſ. ti. j. c. xviij. in. iiij. col. Diffuſius in ſũ. Hoſti. ti. iiij. de ſpõ. ⁊ ma. vij. colũ. Si p⁹ mr̃imoniũ cõtractum per verba de pñti cõtraxit cum aliqua: mortaliter peccauit: nec tenet mr̃imoniũ etiam ſi eſſet cõſumatum: ⁊ filios genuiſſet: ſed oportet redire ad primũ: niſi ille cũ quo prius contractum eſt ingreſſ⁹ eſſet religionem ibidem profeſſus: vel niſi cum eo papa diſpenſaſſet in ſcdo: in quo tamẽ ſm theologos diſpenſare nõ põt. Sed quia difficile eſt diſputare de ptãte pape ſi ſine ſurreptione obtenta eſt: forſitan tranſiri poteſt. Si cõtraxit mr̃imonium: vel filios vl̃ filias iunxit matrimonio ãte etatem legitimã: q: ꝓhibitu3 eſt. Etas autem legitima ſm iura eſt in duodecimo anno ſi eſt femina: in quartodecimo ſi eſt maſculus. ſ. ad ꝯtrahendũ per verba de preſenti: ⁊ ad cõſumandũ mr̃imoniũ. Si conſumauit mr̃imoniũ ante bñdictionem nuptiarum: ẽ mortale: vbi. ſ. conſuetum eſt bñdici nuptias: quia contra prohibitionem eccleſie. Et hic aduertendũ eſt q̃uis ſponſi non conſumẽt mr̃imoniũ cũ ſponſis añ bñdictiões: in m̃ltis tñ locis multas turpitudines et corruptelas faciunt cũ eis: illas viſitãdo: vñ interrogãdũ

ꝛ de his vbi iſta reperiūtˀ. De
hoc vide p. ð pa. i. iiij. di. xxxij
q. j. ar. iiij. i. ij. iij. ꝛ. iiij. ↄcluſi-
one. Si celebrauit nuptias
tpe ꝓhibito ab eccl'ia: q2 moꝛ
tale ē. Tpa aūt ꝓhibita ſūt iſta
ſcȝ ab aduētu vſqȝ ad epipha
niā: ꝛ a ſeptuageſima vſqȝ ad
octauā paſche: ꝛ a trib⁹ dieb⁹
āñ aſcēſiōeȝ vſqȝ ad octauam
penthecoſtis excluſiue.

¶ De actu ↄiugali ꝛ pctīs cō
miſſis in eodem.

Sciēdū ē ꝙ i actu hoc ↄiu-
gali aliq̄ ſūt vbi ē dubiū
vtꝝ ſint moꝛtalia an venialia.
Aliq̄ ꝓo ſūt q̄ ſunt manifeſte
moꝛtalia. aliq̄ ī q̄b⁹ ē veniale.
aliq̄ ī q̄b⁹ nullū pctm̄ ē. Pri-
mo q̄dē moꝛtale ē: ſi exerceatˀ
talˀ act⁹ extra vas debitū. vel
ēt ſi itra vas debitū: tñ nō ſuſ
cipitˀ ſemē ad euitādū genera
tiōem. ¶ Si ex tactib⁹ ipudi
cis extra actū mrīmonij ſeqˀt
pollutio i altero ipoꝝ. Si ex-
ercēs actum cōiugalem: habȝ
appetitū deliberatū ad aliam
¶ Si ſe habet ad eam ita in
oꝛdinato affectu in actu cōiu-
gali: ꝙ ſi non eſſet vxoꝛ ei⁹ eti
am opus carnale ageret cum
illa vel alia. Difficile tamē eſt
hoc diſcernere ꝛ cognoſcere.

¶ Si alter alteri oīno exigē-
ti denegat debitū ſine cā legi
tima: pp qð exigens incurrit
incontinentiā vel graue ſcan
dalum. Eēt aūt cā legitima: ſi
notabiliter timeret notabile
nocumentū perſone: vel ↄiu
gis: vel pꝛolis in vtero: vel q2
ex adulterio commiſſo ꝑdidit
ius petēti debitū: vlˀ etiā ſi in
loco ſacro peteret: q2 ſic loc⁹
violaretˀ. vel etiam in publico
quia contra debitā honeſtatē
Non eſt autem legitima cau-
ſa omnino denegandi debitū
petenti in die ieiunioꝝ vel fe-
ſtoꝝ ſolēniū: vlˀ ira quā habēt
adinuicem per parū tempus.

¶ Dubiū de moꝛtali qñ q̄dē
ſeruatˀ vas debitū ſ3 mod⁹ in-
debitus: puta ſi lateraliter: vlˀ
a parte poſteriori accedatˀ ad
vas debitū: vel mulier ſuper-
grediatur virum: in q̄b⁹ mo-
dis: ꝛ precipue in vltimo aliq̄
dicūt eē moꝛtale. vide Pe. de
palu. di. xxxj. q. iij. ar. ij. con-
cluſiōe. v. Alij vero vt Tho:
ꝛ Alb. dicunt ꝙ nō ē moꝛtale
de ſe: ſ3 pōt eē ſignū moꝛtalis
cōcupiſcentie: nec per hoc im
peditur generatio: ꝛ ſi nō ita
apte procuretˀ: vñ in hmōi no
li ꝑcipitare ſentētiā: nec dene

gare abſolutiõeꝫ pſeuerãti i
hmõi:ſ; deteſteris ⁊ ꝓhibeas
q̃tũ potes. Qñ v̾o hoc ẽt fie
ret primo ⁊ ſcđo mõ ꝑꝑ peri-
culũ abors⁹:forte tũc eſſet ſine
pctõ. ¶ Dubiũ ẽt de mortali
ẽ tp̄e mẽſtruoꝝ:⁊ p̃cipue ĩ exi
gẽtẽ ſciẽte tale defectũ: queꝫ
q̇dã ponũt eẽ mortale:p̃cipue
qñ nõ ẽ q̃ſi ↄtinu⁹ ſ; ↄſuet⁹ vt
mẽſatim. Alij dicũt ↄtrariũ:
vt pe. de pa. ⁊ hec opinio ẽ cõi
or:vñ nec ꝑꝑ hoc deneges ab
ſolutiõeꝫ:ſ; ꝓhibeas q̃tũ ꝓpo-
tes de exactiõe:⁊ exactum ad
moneas:vt nõ aſſẽtiat exigẽti
niſi ex hoc timeat de ei⁹ ĩcõti
nẽtia. Dubiũ ẽ ẽt de exigẽte
debitũ a ↄiuge ꝑmanẽte ĩ ad
ulterio:ſiue occulto ſiue mani
feſto q̇d ipe nouit. Hoc q̇daꝫ
dicũt eẽ mortale in exigente:
q: facit cõtra ↄſtitutiõem ec-
cleſie:vt no. xxxij. q. j. c. ſi q̇s
vxorem:⁊ hoc firmat in ſum-
ma piſana. Sed in ſũma con
feſſoꝝ ⁊ archidiaconus in ro
ſario:mitigant hũc rigorẽ ex
cipientes caſum:videlicet hoc
cum faceret exigens: ad ꝓui-
dendum inconuenientie ſue.
ſ; pe. de pa. multomagis miti
gat hũc rigorẽ:vt cũ nõ ſpera
tur emẽdatio ex hoc ꝑmanen

tis in adulterio: ſ; poti⁹ dete-
rioratio:nõ peccat exigẽs ſal-
teꝫ mortaliter. ¶ Veniale ãt
eſt cum exigitur actus coniu-
galis: ⁊ ſi debito ſeruato vaſe
⁊ mõ:tñ principaliter intenti
one delectatiõis cõſequende:
ita tamẽ ꝙ ſiſtat intentio ĩfra
limites mr̃imonij. Si exerce
at actus coniugalis ꝑꝑ ſanita
tem corporalẽ: pctm̃ ẽ: q: non
ad hũc finem ordinatum eſt.
veniale tamen puto eẽ pctm̃.
¶ In ſolẽnitatib⁹ ⁊ ieiunijs
exigere debitũ aliq̃ infirmita
te. ſ. cõcupiſcẽtie duct⁹: ſine
cõtẽptu tñ ſacri tp̄is: vel ec-
cleſiaſtice exhortationis:veni
ale ẽ ſm̃ Tho. in. iiij. di. xxxij
ar. v. q. iij. c. ⁊ Ray. ſed red-
dens nõ peccat:cum timet de
incontinẽtia vel ſcandalo ↄiu
gis. peccaret autem ſi nega-
ret oĩno. ¶ In tp̄e vero pre-
gnationis exigere:veniale ẽ:
ſi tamen non eſt periculũ ab-
orſus. Reddere vero multũ
peccatum eſt. ¶ Ante purifi-
cationem poſt partum exige
re:ſeruatis alijs circũſtantijs
non videt mortale ſm̃ Guil.
Reddere vero non volunta-
rie:nullum. Exigere etiã vel
reddere debitũ ante ingreſſũ

eccl'ie pꝰ partū de ſe nō videt
pctm̄: ⁊ pn̄t mulieres intrare
eccleſiam ante quadrageſimū
diē abſqꝫ peccato: in quo tn̄ ē
ſeruanda conſuetudo patrie.
¶ Actus impudici qui ibi ex-
ercentur: non pertinentes ad
opus: ſed ad delectationeꝫ ex
ercentis: vt tactus ⁊ oſcula: ⁊
hmōi inordinate: cōiter ſunt
venialia: q̄uis ibi poſſet eē tā
ta actuū inordinatio: ꝙ poſſet
eē pctm̄ mortale. Sine pctō
autē exercet actus cōiugalis:
cum fit cā prolis ſuſcipiende:
vel etiam cum fit cā reddēdi
debitum: ſeruatis tn̄ alijs de
bitis circūſtantijs. Debet tn̄
exactus oīno reddere: ⁊ preci
pue vir vxori non ſolum exp̄ſ
ſe: ſ; etiam per ſigna petenti
nec vir dꝫ vxorē auertere nec
petat: ꝓpter periculuꝫ. ¶ fit
etiaꝫ tertio modo ſm aliquos
ſine pctō. ſ. cū fit cā vitāde for
nicationis in ſe vel in cōiuge
ſua.

¶ Interrogatiōes ſiēde circa
ſtatum matrimonij.

CIrca predicta ſic poſſunt
fieri interrogatiões. Et
primo ſi vſus eſt matrimonio
extra vas debitum. Si aliq̇d
fecit ad euitandum prolē. Si
modo indebito: licꝫ in vaſe de
bito: ⁊ q̄uo. Si vtēdo mr̄imo
nio hūit intentiōem ad aliā.
Si tpe mēſtruoꝝ exegit: vel
reddidit. Si i diebꝰ feſtorum
vel ieiunioꝝ. Si tpe pregna-
tiōis: precipue ꝓpe ꝑtū: vl' an̄
purgatiōeꝫ pꝰ ꝑtū. Si exegit
vel reddidit a pmanēte i adul
terio. Si principal'r cā delec-
tationis: aut alia: ⁊ q̄ cā ⁊ cir
ca hmōi iudicādū ē de pecca-
to mortali: vel veniali iuxta p̄
dicta: vt patet in ſūmis. Si oī
no negauit debitū petēti. Si
extra actꝰ ꝯiugij ꝑ tactꝰ ſecu-
ta eſt pollutio in altero ſpoꝝ.
Si excōicatus aliquo vincu-
lo cōtraxit mr̄imoniū. ſ. excōi
catiōe maiori: peccauit morta
liter: ⁊ p̄cipue qn̄ ſciuit: ⁊ hoc
quia participauit in diuinis. ſ.
ſacramēto mr̄imonij. Idē vi-
det de minori excōicatione: ſi
eam nouit: quia ſeparat a ſuſ-
ceptione ſacramentorum: et
matrimonium eſt vnū ex ſa-
cramentis eccleſie. ¶ Si exi
ſtens in peccato mortali con-
traxit matrimonium: videtur
mortale: quia ſacramentum
ſuſcipit in mortali ſciēter: pre
cipue vero videtur pecca-
tum mortale contrahendo

ꝑ ỽba de pn̄ti: qꝛ ibi ē eſſētia
ſacr̄i. Si ɔtraxit cū aliq̄ pſōa
ꝑ ỽba de pn̄ti vl' ḋ futuro: nō
intēdēs here illū vl' illā i cōiu
gē: ſ tm̄ copulā carnalē extoꝛ
q̄re: moꝛtalr̄ peccauit: q̄uis nō
ſit ibi realr̄ m̄rimoniū. Cogē
d⁹ tm̄ ē i foꝛo ɔſciētie illaꝫ du-
cere: vel aliter illi ſatiſfacere:
maxime ſi ē ſecuta copula: in
quo tamē caſu eccl'ia iudicaret
m̄rimoniū: ꝛ cogeret illū: cui
obedire tenet̄. Si vir nō pꝛo-
uidit vxoꝛi ꝛ familie de neceſ-
ſarijs: nō tm̄ ſupfluis. Si ni-
mis eā exaſperauit verbis vl'
factis. Si zelotip⁹ ꝛ ex hoc ni-
mis ſuſpectuoſus ɔtra eā fu-
it: vl' nimis remiſſius in cura
ei⁹. Si vxoꝛ iobediēs ꝛ ɔtēti
oſa ꝛ ſui ſenſus fuit erga viꝝ.
¶ Si nimis inculta ꝛ negli-
gens circa gubernatiōeꝫ do-
mus. Si irreuerens ꝛ diſco-
la ad ſocceros ꝛ cognatos. Si
nimis dedit de rebus viri: pa-
rentibus ſuis: vel paupērib⁹
plus q̄ debuit. Si dedit licen
tiam viro cocundi cū alijs mu
lieribus cum peregrinaretur
eſt moꝛtale. Si mulier non
vult ſequi virum transferētē
domicilium: ad quod tenetur
niſi eam traheret ad pcm̄ aut
dubitaret de moꝛte ſua: aut eſ
ſet vagabundus. Si vterqꝫ
filios educauit in timoꝛe dei:
ꝛ in obedientia mandatoꝛum
eius.

¶ De pꝛīcipib⁹: rectoꝛibus et
baronibus. Cap. ij.

Circa pꝛincipes: rectoꝛes
ꝛ barones ſeculares ſic
pn̄t fieri interrogationes: et
pꝛout fuerit expediens ſcōm
conditionem perſonaꝝ. Pꝛi-
mo ſi per vſurpationem: ꝛ in
iuſto titulo obtinuit dignita-
tem: regimē: vel dominiū ciui
tatis vel caſtri: quia moꝛtalr̄
peccauit: ꝛ ſemper in ipſo ma
net: dum tenet huiuſmodi v-
ſurpationem: niſi poſtmoduꝫ
titulū iuſtificaſſet: nec ibi an
te iuſtum titulum pōt exerce
re iudicia ſine moꝛtali. Si am-
bitioſus fuit ad dignitates et
ad regimen nimis aſpirans: ꝛ
ſi intendit negligere iuſticiaꝫ
ad acquirendum amicos: vt
ſic in dominio ꝑmaneat: moꝛ-
taliter peccat. Si pꝛelatis ec-
cleſiaſticis: vel alijs ſuperioꝛi-
bus ſuis non fuit obediens: ꝛ
admonitiones ꝛ correctiones
ab eis factas non ſuſtinuit pa
tienter: et ſi contempſit: moꝛ-
taliter peccauit. ¶ Si ſen-

rētias excōicatiōis:vl' interdi
cti nō curauit:aut ſic ligat⁹ di
uinis ſe igeſſit:qđ ē mortale.
Si ꝑꝑ crimē ei⁹:ciuitas ē īter
dicta:qđ ē ſibi ad mai⁹ iudiciū
Si ꝑꝑ excōicatiōez latā in ſe
iudicesvl' actores vl' miniſtroſ
grauauit:q3 vltra mortale:eſt
excōicat⁹. Si de factis:aut de
fectib⁹ eccleſiaſticaꝝ ꝑſonaꝝ
ad eā nō ꝑtinētib⁹ ſe itromi-
ſit:vl' trahēdo ad ſuū iudiciū:
⁊ hmōi: peccauit mortaliter.
Et ſi cepit:vel capere fecit:vel
ꝑcutere vel incarcerare cleri-
cos:vel religioſos ēt delīquē-
tes:ē excōicat⁹ ſi non habuit
pri⁹ licentiā3 a ꝓlato ſuo. Si
electionem alic⁹ malitioſe im
pediuit:vel ꝑ violentiā aliquē
intruſerit:vel ſi grauauit ali-
qđ monaſteriū:vel collegium
eo ꝙ nolebat illum eligere:ꝓ
quo rogabat:eſt excōicat⁹ vl
tra mortale. Si ꝓhibuit ſub
ditis ne venderent clericis ne
ceſſaria:vel eis panē coqrent
ex quo nō hūit ab eis qđ vo-
luit. Si patronatus eccleſia-
rū de nouo ſibi vſurpauit:vel
bona vacantium eccleſiarum
aut monaſterioꝝ:vltra morta
le ē. excōicat⁹. Si poſuit tali-
as vel collectas vel alia grauā

mina clericis vel aliis ꝑſonis
eccleſiaſticis ſine licentia pa-
pe: ſi non deſiſtat poſt admo-
nitionem: eſt excōicatus. Si
fecit ſtatuta vel leges contra
libertatem eccleſiaſticam:vel
iudicauit ſcđm ea:vel dedit cō
ſilium ad hmōi:vel nō remo-
uit ſi potuit vltra mortale pec
catum eſt excōicatus. Si no
ua pedagia inſtituit nō habēſ
auctoritatem á principe ſuper
hoc:vel antiqua vel noua pe-
dagia augmentauit:excōicat⁹
eſt. ſecus ſi fecit hoc cum licē
tia principis ⁊ cauſa rationa-
bili:⁊ non tenuit ſtratam pu-
blicam ſecura3 vt debuit: pec
cauit mortaliter:⁊ tenatur ad
reſtitutionem. Si a clericis ⁊
religioſis theloneum:pedagi
um ſeu gabellam accepit pro
his que deferunt: vel deferri
faciunt non cauſa negociatio-
nis:grauiter peccat:⁊ eſt ex-
cōicatus. Quis aliqui vt Jo-
cal. hanc non admittāt: quia
non eſt recepta:⁊ papa ſcit et
tollerat:immo ipſe facit i ter-
ris ſuis: ſed tutius eſt vt obſ
uetur. Si publicos vſurari-
os alienigenas:⁊ nō inde ori-
undos ad fenus exercendu3
in ciuitatibus ſuis admittit:vl'

admiſſos inde īfra certū tp̄s
nō expellit: ē excōicat⁹. Et idē
ſi ciuis ex̄ns dedit ad hoc ꝯſi
liū vl' fauorē. hoc verū ē ſi taliſ
ē pſona eccleſiaſtica hn̄s. ſ. do
miniū tp̄ale. Nā dn̄s ſecularis
nō ē excōicat⁹ ſ; excōicandus
c. vſuraꝝ. de vſu. li. vj. Tn̄ ep̄i
ꝛ ſupra nō īcurrūt ſ; alij. Si
nauegātes īdiſtīcte depdat⁹ ē
vel depredari fecit: vl' hoc fa-
ctū noīe ſuo ratū hūit: q2 vt pi
rata excōicat⁹ ē excōicatione
papali. Si naufragātes expo
liauit: vel res eorum ad port⁹
terraꝝ ſuaꝝ a mari delatas ſi
bi appropriauit: qđ ē rapina: ꝛ
excōicatus ē ſm aliquos. Si
incendia fecit vl' fieri fecit: di
ruit vel fregit eccl'ias vl' loca
religioſa: ē excōicatus: ꝛ ſi eēt
denūciatus: eſſet caſus papal'.
Si emunitatem eccleſiarum
violauit: videlicet faciendo ca-
pere hoīes in eis propter de-
bita: aut maleficia: in eccleſia:
vel locis priuilegiatis: ſacrile-
gium committit: ꝛ pōt excōi-
cari ꝛ eſt mortale. ſecus eēt ſi
cōbuſtores eccl'iarum illuc fu
gientes: vel violatores eccl'ia
rum: q2 tūc ꝓpter hoc nō gau
dēt immunitate eccleſiarum.
Si eccleſias vel perſonas ec-
cleſiaſticas: ſiue priuilegia ea-
rum violauit: vt multi tyrāni
faciunt. Si fecit repreſalis vl'
permiſit fieri: aut ab antiquo
conſuetas extēdi fecit contra
pſonas eccleſiaſticas: ē excōi-
catus: niſi illas reuocauerit in
fra menſem. Et ſi pignoratio
nes de iniurijs ꝛ dā. da. li. vj.
Utrum auteꝫ liceat facere re
preſalias cōtra laicos: vide in
iij. p. ſ. ti. iiij. c. iiij. Si ad eccle
ſias in quibus patronus fuit:
nō poſuit idoneos: vel nō pre
ſētauit: ſed ineptos ꝛ idiotas
vel concubinarios ꝛ alios ma
los preſentauit: vel ſubditos
ſuos eccleſiaruꝫ patronos ta-
les eligere aut preſentare p-
ſuaſit ſic: mortaliter peccauit.
Si recepit pecuniā vt aliquē
preſentaret: cuꝫ eſſet patron⁹
vel ſupplicaretur pape vl' epō
pro beneficio alicui conferen-
do: ſimoniam cōmiſit: vel etiā
abſqꝫ pecunia ſi porrexit pre-
ces pro indigno: eſt mortale
ꝛ ſimoniacus. Si fuit fautor
vel defenſor hereticorum aut
etiā ſciſmaticoꝝ: peccauit mor
taliter: ꝛ eſt excōicat⁹. Si im
pediuit volētes recurrere ad
forum eccleſiaſticum ſuꝑ cau-
ſas que ad ipſum forum perti

nent: ne ſcʒ coram eccleſiaſti-co iudice hmõi cauſe agitent vel ad hec dans cõſiliũ: auxiliũ vel fauorem: ẽ excõicatus ¶ Si bellum aſſumpſit iniuſte: vel fuit adiutor iniuſte bellantis: q꞉ oĩa mala q̃ inde ſequũt ei reputant ad culpaʒ: ⁊ tenetur ad reſtitutiõem oĩm damnoꝝ inde ſequẽtiũ: ⁊ hoc niſi ad adiuuandũ eũ teneret ⁊ ſeruiendũ: videlʒ q꞉ ẽ miles aut eius vaſallus: talis. n. adiuuans cũ eſt dubiũ an belluʒ ſit iuſtum: excuſat. xxiij. q. j. c quid culpat. Non aũt excuſaret ſi ſciret bellũ eſſe iniuſtuʒ ¶ Si conſuluit exñs i officio cõitatis q̄. ſ. aſſumatur iniuſtũ belluʒ: tenet ad oĩa mala ⁊ dãna: niſi forte proponeretur in cõſilio materia modo falſo tñ q̄ eẽt iuſtum. tunc enim ignorantes vident excuſari. De materia belli ⁊ qñ iuſtũ dicat vide in ſũ. in. iij. p. ti. iij. ca. j. Si indiſcretos ⁊ tyrãnos officiales fecit: ſeu prepoſuit terris ſuis: tenet de dãnis ⁊ malis eorum: ſi ſciebat eos eẽ tales. ſecus ſi ignorabat: niſi cũ audiſſet: non remoueret eos ſi potuit. Si iniuſtas exactiones vel collectas impoſuit: ra-pinam commiſit. E que dicãt iniuſta talia vel collecta: ⁊ quomõ ſatiſfacere debeat: vide i ij. p. ti. j. c. xiij. ⁊ in. iij. p. ti. iij. c. iiij. §. iij. Si poſuit iudeos i officijs publicis: qđ ꝓhibetur xvij. q. iiij. c. cõſtituit. Si ea que ſunt cõmunitatis appropriauit ſibi videlicet ſiluas. ſ. ⁊ cãpos ⁊ hmõi: mortalr peccauit ⁊ tenet ad reſtitutiõeʒ. Si liberos hoĩes i ſeruos ſibi ſubiecit. ¶ Chriſtiani eniʒ non poſſunt redigi in ſeruitutẽ rõe belli: vł ẽt capti nõ pñt licite emi in ſeruos: vł empti vendi ⁊ emi ab alijs nõ pñt: ſ; infideles bñ redigunt i ſeruitutẽ: ⁊ emi ⁊ vendi pñt capti in iuſto bello: qui ſi poſtea efficiant xpiani: non tñ ex hoc liberant a ſeruitute: q̄uis ſit piũ hoc facere. Si a decedentibus ſine filijs accepit bona ipſorum non permittens eos teſtari ⁊ legare ad placitum: niſi talis patria haberet talem ſubiectionem a tpe cuius nõ ẽ memoria i cõtrariũ. Si nimis vindicatiuus fuit. Si homicidia: mutilationes: incarcerationes: vulnera: ⁊ huiuſmodi ſeua: ſine iuſticia: vel cum iuſticia: ſed ex odio ⁊

indicta fecit: pcurauit vel pmiſit ꝛ hmōi grauia: ſūt mortalia. Si tornecamēta vł duella fieri fecit: vł pmiſit: vel ludos vł ſpectacula piculoſa aīe vł corpori: vt pijcere lapides adinuicē: vł repñtatiōes turpitudinū fieri fecit: vł pmiſit: ꝛ nō phibuit: ſi ſine graui ſcādalo potuit remouere: mortaliter peccauit. di. lxxxiij. c. error. Si leges ſtatuit q̄s non debuit vł potuit: q2. ſ. iniq̄s: mortalr peccauit. Si nimis dur⁹ fuit ad diſpēſādū vł pcēdū i ōb⁹ potuit: vł ecōtra nimis facił ad pcēdū delinquētib⁹: i p̄iudiciū iuſticie ꝛ vtilitatis cōis. Si feuda vaſalł ſuis abſqꝫ iuſticia denegauit: vel ſeruitiū idebitū ab eis exegit aut fidē nō ſeruauit. Si ipſe exñs vaſallus alteri⁹ nō fuit fidelis dño ſuo: vt debuit ſm qd in iuramēto fidelitatis exprimiř vł obſequiū debitū nō pſtitit: vł aliq̄ iniuriam fecit dño. ſ. alienādo feudū: aut diminuēdo: vł aliqd hmōi: mortale eſt: ꝛ teneř de dānis. Si tutelā alic⁹ ſibi cōmiſſā nō fideliter egit: ſed bona illi⁹ conſumpſit: ꝛ diſſipauit: mortale eſt: ꝛ teneř de dānis. Si i terra ſue iuriſdictionis ſuſtinuit iniuſtas menſuras: aut iniuſta pondera: aut iniuſta precia rerum venalium ſcienter: mortale ē: ꝛ teneri videř ſi cōmode poteſt obuiare. Similiter peccat: ſi inducit vel ſuſtinet malas conſuetudines aut corruptelas. ¶ Si tollerauit aut ſuſtinuit publicos vſurarios: inde pp̄ter hoc recipiēs certam quotam: vel ſummam annuatim: mortale eſt: ꝛ tenetur illud ſic acceptum reſtituere: non vſurario: ſed creditoribus eius: a quib⁹ vſure ſunt extorte: ſm Tho. in opuſculo xxi. ¶ Si pignus aliquod habuit: cuius fructus nō computauit in ſortem: vſura eſt. ꝛ de alijs ſpeciebus vſure: ſi in aliqua offendit: vel fuit particeps: vide in. ij. p. ſū. ti. j. c. de vſuris: ꝛ hic ſuperius videlicet in. vij. precepto. ¶ Si penas vel emendas in pecuniaꝫ propter cupiditatem vel odiū non propter correctionem delinquentium accepit: vel vltra debitum extorſit: vel penas corporales aut mortis: in pecuniariam propter auaritiam: contra iuſtitiam commutauit: peccatum mortale

eſt. ¶ Si ꝑmiſit i terris ſuis
latrones īualeſcere: vl' malici
oſe eis fauens: vl' ex auaritia
nolēs expēdere ad ſecurandā
patriā: mortale eſt: ⁊ tenet̄ de
dānis ⁊ rapinis factis ſi ↄmo
de poterat obuiare. Si iuſtiti
am vēdidit: vl' mūera iniq̄ ac-
cepit. ſ. ꝑ adminiſtratiōe iuſti
cie: vl' al's iīuſticiā fecit i iudi-
cādo vl' fieri fecit: mortale ē.
Si fidē ꝓmiſſā violauit ēt ii-
mico: niſi pꝛiꝰ ille violaſſʒ: mor
tale ē. Si obſides ſuos nō li
berauit: mortale ē. Si viduas
⁊ pupillos cōtra oppꝛeſſores nō
defēdit cū potuit. Si treugas
nō ſeruauit. Si nimis ſūptu
oſus fuit ⁊ curioſus in veſtitu
⁊ apparatu equorūʒ: ⁊ familie
cū canibꝰ ⁊ auibꝰ: edificijs et
ↄuiuijs. Nam vt poſſint face-
re hmōi pompas emungunt
pplos vſqʒ ad ſanguinem: fa
cientes multa iniuſta. Si fe-
cit edificari domos ſuas: vl' la
borare in agris ſuis: vel vine
is vel ligna portari per ruſti-
cos vl' colonos: ⁊ nō ſoluit eis
plene de labore ſuo: niſi ad
hoc ex debito tenerentur: vl'
ſi diebus feſtiuis fecit pro ſe
laborare: mortale eſt: ſicut in
pꝛimo caſu: qđ tm̄ multi faciūt
⁊ male: nec ſubditi debēt obe
dire. Si nimis ſe occupauit i
venatiōibꝰ ⁊ aucupijs: vl' qđ
peiꝰ ē ſubditos i his grauādo
inducens ad hmōi: ⁊ qđ peſſi
mū in diebꝰ feſtiuis ⁊ nō au-
ditis diuinis vt miſſa: ꝓp qđ
dn̄s peccat mortal'r: ⁊ oēs: et
ipſe reus eſt oim. Si propter
diſcurſus i hmōi deſtruxit ſe-
getes alioꝝ: tenet̄ eis de dam
no: vl' fecit. vl' permiſit accipi
de blado ⁊ feno aliorum a ſu-
is ꝓp equos ſuos: tenet̄ de dā
no. Idē ⁊ de alijs fructibus.
Si hyſtrionibus ſupflue de-
dit nūmos: vel nimis turpia
repꝛeſentantes in curia nutri
uit: vl' concubinam: vl' luden-
tes ad aleas ⁊ hmōi: que oīa
ſunt dānabilia. Si de caſtita
te familie ſue non curauit: ſed
inhoneſte ſe habentes cuʒ fe
minis ⁊ maſculis retinuit: nec
correxit eos cum poſſʒ: mor-
tal'r peccauit. Si vero ſit con
iugatus interroga de his que
habent̄ in. c. pꝛecedēti: put vi
debit̄ fore expediens.

¶ De iudicibus. Cap. iij.

Circa iudices ſeu quēcun
qʒ hn̄tem ptātē ordinari
am vl' delegatā: inquirēdū ē
Pꝛimo ſi iuriſdictionem aut

ptātē recepit ſimoniace: vt ſi iudex eccleſiaſtic⁹. aut vſurpatiue: q2 vſurpata ptās nō dat auctoritatē vn̄ iudicādo peccaret mortal'r. Si excesſit fines mādati ſiue ptātis ſue: peccat mortal'r. Si official' vl' iudex al'⁹ timore: odio cupiditate vl' amore: vl' aliq cā: iniquā tulit ſētētiā aduertēter: mortale ē: τ tenet' ad oē intereſſe pti leſe. ſ. ſi ille p quo dedit ſētētiā nō vult ſatiſfacere: vl' nō pōt qm̄ pricipal'r ipe tenet' Ray. Si p ignorātiā craſſā ipe tulit iniquā ſentētiā: in iudicio aie tenet': τ peccat vt prius: Ray. q2 debuit ſcire ſe īſufficiētē: τ nō iudicare. Si p negligentiā q2 ſuffiaens erat τ ſi laboraſſet ad īqrēdū τ legē dū veritatē inueniſſet: ſ3 neglexit hōc agere: tenet' vt prius Mitius tn̄ agitur cū eo q̄ ex ignorantia craſſa: q̄ cū eo qui ex malitia: τ hoc h3 locū in iudice ordinario nō delegato. Si delegatus iudex iudicauit bona ſide: τ de ꝯſilio peritorū tulit iniquā ſentētiā: nō videt' peccare: aut teneri ad reſtitutionē leſo: tū q2 neceſſitate obedientie iudicauit: tū q2 ſepe ex certa ſciētia delegātis aſſumit' q̄ ē ignar⁹ iuris: q2 bon⁹ vir: qd ē verū: niſi inquirendo conſiliū fuiſſet negligēs: aut culpabilis: tūc. n. peccat τ tenet' ad reſtitutiōem. Uul. Si aſſeſſor inducit iudicē ad ferendā iniquā ſententiā: excuſat' quidē iudex ſi ſimplex ē τ h3 bonā cōſcientiā. ſ. credēs ſētētiā eē iuſtā. τ ſi nō fuit in culpa eligēdo aſſeſſorē: q2 bon⁹ τ ſufficiēs cōiter credebat': ſ3 aſſeſſor peccat mortal'r: τ tenet' ad ſatiſfactiōe3 leſo: ſiue dolo ſe: ſiue ignorāter inducat iudicē ad iudicādū iniuſte. Ray. Si iudex ignarus iuris ſecū ducit aſſeſſorē q̄ cōiter nō reputat' ſufficiens: vel iniqu⁹: ſi de cōſilio ei⁹ fert iniquā ſētētiā: licet credat iuſta3: vterq3 mortaliter peccat: τ tenet' ad reſtitutiōem inſolidū. Si accepit pecuniam in iudicio: qd pōt eē quinq3 modis: τ ſēp videt' mortale. Primo ſi accepit vt male iudicaret ꝯtra iuſtitiā τ ꝯtra ꝯſcia3: τ tūc illa pecūia d3 dari ei ī c⁹ iniuriā data ē. ſ. q j. c. iubem⁹. Scdo ſi accepit vt bene iudicaret: vel vt iudicaret τ daret ſententiam: vel ſi accepit vt non iudicaret cū deberet iudicare: vel vt non

male iudicaret. In his quinq3 caſibus debet reſtitui ei q̄ dedit.xj.q.iij.c.non licet.hec Ray. Et ſcdm Vul. in foro penitentie poteſt pauperib⁹ erogari:ſicut ꝛ alia turpia lucra de conſilio tantum. Si iudex nullo mō voluit ferre ſētentiam cum deberet:pp hoc aliqs amittit ius ſuū: mortale eſt:ꝛ tenet illi reſtituere litis eſtimationem. Ray.xxiij.q.v.c.Adminiſtratores. Si iudex accepit aliquid a partibus Unde nota ꝙ ordinarius nihil pōt accipere: etiam expenſas niſi moderata enſenia ſpōte oblata:vt eſculētū:ꝛ potulentū.di.xviij.c.de eulogijs. Delegatus pōt recipere moderatas expenſas:qn̄. ſ.ē pauper:vl' qn̄ op3 eū exire ꝛ eq̄trare,p examinatiōe cauſe:vl' ,p aſſeſſore ſm glo Si āt papa alicui cām delegauit: non videtur ꝙ aliquid poſſit petere nec etiam expenſas: ſi ſua ſibi ſufficiunt: niſi oporteat eū exire vel plus ꝙ̄ domi expendere. Ray. ꝛ Vul. Si iudex eccleſiaſtic⁹ ordinari⁹ vl' delegatus cōtra cōſciam ꝛ cōtra iuſticiā:ꝛ in grauamē alteri⁹ ptis in iudicio q̄cq̄d facit p gratiā:vel p pecuniā: icurrit ſuſpenſiōem ab executiōe officij per annū ꝯdēnād⁹ ad extimatiōem litis. De q̄ vide i.iij.p.ſ.ti.ix.c.ij.ꝛ.m.ij.p.t.j.c.xix §.iiij. Si iudex eccleſiaſticus excōicationis ſententiā:ſuſpēſionis vel interdicti:nimis de facili fulminat: aut ſine p̄miſſa admonitione: vel ſine ſcriptis: vel alias contra ordinem iuris: grauiter peccauit. De his in.iij.p.ſ.ti.ix.c.j. Si iudex quicunq3: dilatiōes aliqs cōtra ius fecit:ꝛ ſi ordinē iuditiarium non ſeruauit. Si ptem alterā cōtra iuſticiā grauauit. Si reo fecit q̄ſtiones: vel poſitiones ſeu inq̄ſitiōes ad q̄s r̄ndere nō tenebat. Si appellatiōes legitimas nō admiſit. Si doloſe locū appellādi dedit. Si poſt appellatiōnē legitimā nihilomin⁹ i cauſā pceſſit. Si in dubijs magnis peritos non conſuluit. Si allegationes friuolas admiſit. Si pauperibus viduis orphanis non ſubuenit: ꝛ in aduocatione nō puidit. i quolibet iſtorum videt eē mortale:cum ſcienter deliquit. Si iudex illicite relaxauit penā3 debitam reo. qd̄ fit tripliciter

Uno mō qꝛ nō erat ſuū⁹ iu-
dex.ſ.princeps: nec ei publica
ptās ē plenarie ɔmiſſa: ſ vt iu
dicet ſm leges ⁊ ſtatuta ciuita
tis. Scđo mō: qꝛ ⁊ ſi hēat ple
nariā ptātē: is tñ q̄ paſſ⁹ ē iīu
riā: nō aſſētit ſibi remitti: ſed
vult reum puniri. Tertio mō
qñ ⁊ ſi iudex hꝫ plenariā ptā
tē ⁊ leſus vult remittere: tñ
nō ē cā iuſta reip. vtil' ſ noci-
ua.ſ. p̄bēs incētiuū delinquē-
di. Hec tho. ſa ſe. q. lxvij. ar.
iiij. ⁊ in q̄ōlibꝫ horum peccat
mortal'r. Nota ꝙ qui fingit
fraudulēter caſū aliquē p quē
iudex aliq̄s vadat: vl' mittat
ad aliquā mulierē p teſtimōīo
ferēdo: ē excōicat⁹. c. mulieres
de iudi. li. vj. Si debitā penā
auxit: vl' minuit cū nō poſſet:
vel deberet. Qñ poſſit vel nō
vide i. iij. p. ſ. ti. ix. c. ij. Si ēt
mutare poſſit: vide ibi ti. xxx
c. j. Si iudicauit ſm allegata
⁊ pbata cōdemnās quem no
uit innocentē: qui tñ vtꝝ pec
cet vel non: vel excuſet: vide i
iij. p. ſ. ti. ix. c. ij. Si miniſter
iudicis exiſtens execut⁹ ē ini
quam ſententiā ⁊ iniuſtaꝫ: ſi
pro certo ſcit innocentē: non
excuſatur a peccato. Ray. ſe-
cus ſi dubitat; qꝛ tūc excuſat
propter obedientiam. ¶ De
ptinētib⁹ ꝑo ad iudicium hēs
in. iij. parte ti. ix.

¶ De aduocatis: procuratori-
bus: ⁊ notarijs. Ca. iiij.

Circa aduocatos: procura
tores ⁊ notarios inter-
rogandū eſt. Primo ſi poſuit
ſe ad aduocandum cum ꝓhi-
beretur in iure: ſcienter hoc
faciens videtur peccare. Pro
hibetur autem infidelis ⁊ ex-
cōicatus excōicatione maiori
necnon religioſus: niſi ꝓ mo
naſterio ⁊ de mandato ſui p̄la
ti: ſed ⁊ clerici in ſacris: vel ēt
in minoribus: ſed ⁊ beneficia
ti prohibent' aduocare in iudi
cio ſeculari: niſi in cā propria:
⁊ pro eccleſia ſua: vel pro con-
iunctis: vel miſerabilibus ꝑſo
nis. Sunt ⁊ alie perſone pro
hibite de quibus habetur. iij.
q. vij. §. iij. Et inter alios pro
hibet' ſodomita: ⁊ pcipue no
tari⁹ de iure vel de facto. Iu
dex vel aſſeſſor etiam nō p̄ōt
eſſe aduocatus in cauſa ī qua
eſt iudex: nec cleric⁹ pro extra
neis contra eccleſiam ſuam.
Ray. ¶ Si aduocatus vl' cu
rator ſcienter defendit cau-
ſam iniuſtam: peccat morta-
liter: ⁊ tenetur alteri parti de

oī dāno inde habito. Tho. ſa
ſe.q lxxi.ar. iij. niſi ſatiſfaciat
cliētul⁹ q̄ principaliter tenet̃:⁊
ſcit iniuſtitiā qn̄.ſ.obtinet oēꝫ
victoriā cauſe. ¶Si vo igno
rāter iniuſtā cām defendit:ſcꝫ
putās iuſtā:excuſat̃ ſm modū
⁊ ꝯſuetudinē regiōis:quo ig-
norantia excuſari p̄t Tho. vbi
ſupra.⁊ ſi ex ignorātia craſſa:
peccat mortalr̃. ¶Si in prin-
cipio credebat iuſtā: ſʒ in ꝓceſ
ſu cauſe videt iniuſtā: dʒ deeſ
ſe:vel deſerere eam: ⁊ nō vlte
rius ꝓſeq̄:al̃ enim peccaret .
Et ſi obtinet victoriam cauſe
tenet̃ leſo ad ſatiſfactionē: nō
tamen dʒ eam ꝓdere aduer-
ſario:vel ſecreta ſue cauſe re-
uelare:ſʒ inducere clientulum
ſuum ad cedendum: vel com-
ponēdum cum aduerſario ſuo
ſine damno aduerſarij. Tho.
vbi ſupra. Dū āt ē ei dubia vſ-
qʒ ad fineʒ licet ſemꝑ ꝓſequi
illam ſine pctō Uul. ¶Si in
aduocando vſus eſt indebito
mō videlʒ ſm Ray. ſi produ-
rit falſos teſtes:vel produci fe
cit:vel corruptos:ſi induxit fal
ſas leges:ſeu alias ꝓbationes
falſas iuris vel facti: ſi mentit̃
vl̃ mētiri fecerit:vel docet cliē
tulum ſuum in iudicio;ſi dilati
ones non neceſſarias querit i
grauamē partium: ſi appellat
ſcienter contra iuſtam ſnīam
In quolibet horum vr̃ morta
tale. ¶Iteꝫ ſi non fidelr̃ cau-
ſam foueat qꝛtum iuſtitia ſua-
det omittendo de cōtingētib⁹
ex negligētia vl̃ notabili igno
rantia in quo poſſet eē morta-
le. ¶Si ꝓaciter aut̄ dicēdo
cōuitia:vl̃ vociferādo. ¶Si
ꝓdidit ſecreta aduerſario ſuo
Et ſi per predictum modū vi
cit iniuſtā cām : tenet̃ leſo de
omni damno inde ſecuto. Si
amittit iuſtā cām pꝑ ſuam in-
fidelitatem: vel negligentiaꝫ
vel ignorantiam:tenet̃ clietu
lo ſuo de omni damno. ¶Si
aduocatus non preſtitit ꝓci
nium in iuſta cā pauperum et
miſerabilium perſonaꝝ. Nam
ſi nouit talem cām ⁊ ſcit illuꝫ
per ſe non poſſe iuuari: q2 nō
hʒ ad ſoluendū:nec aliā videt
qui velit eum iuuare:pꝑ qđ a
mittit cām:tenet̃ gratis iuua-
re ſi p̄t:alias videtur mortale
Tho. ſa ſe.q.lxxj.ar.j. ⁊ ray
mū. ¶Si immoderatum ſa-
larium accipit de ſua aduocati
one. Nam moderatum pete-
re p̄t:⁊ aduocat⁹ ⁊ iuriſcōſul-
t⁹;vt dicit Aug⁹.xiiij .q.v.c.nō

ſane: qđ moderatum ſumit ex q̄ttuor. ſ. ex q̄titate cē. ex labore aduocādi. ex ſciētia ꝛ facundia aduocātis. ꝛ ex ꝯſuetudine regiōis: ꝛ ſm hoc magis ꝛ minꝰ pt accipere ſm Ray. vł ab initio cū facit pactū: vel ex pꝰ facto ꝯpleto. Sꝫ ex quo cā ē incepta necdū finita: nulluꝫ dꝫ facere pactū cum litigatore quē accepit in ꝓpriā fide; quia poſſꝫ eē occaſio magni ꝑiculi. iij. q. vij. §. ꝑterea. Itē nō lꝫ paciſci d quota cū aduocato: videlicꝫ decima vł cēteſima: ſed de q̄ta lꝫ: moderate tū ſm iura. De hac materia vide plene in. iij. p. ſ. ti. vj. c. ij. ꝛ in. ij. p. t. j. c. xix. Si iuriſperitus exn̄s in cauſa quam nouit iniuſtā: ꝯſuluit quomō obtineref: mortale eſt. ꝛ ſi vincif ex ꝯſilio eiꝰ tenef leſo d omni damno. Si ex ignorantia craſſa male ꝯſuluit. Si non ꝯſuluit paupibus non habentibus ad ſoluenduꝫ Si nimis petijt: idem dicēdū eſt ſicut de aduocato. Si procurator exiſtens defendit ſciēter iniuſtam cām. Si non fideliter ꝛ ſollicite fouet iuſtam Si paupibus nō preſtauit patrocinium. Si nimium petit ſalarium idem dicenduꝫ vt ſicut de aduocato. Si notarius exn̄s aduertēter falſauit iſtrumenta: peccauit mortalr̄ ꝛ tenef de omni damno ſecuto. Si malitioſe occultauit iura aliorum ſeu inſtrumenta: ꝛ nō aſſignauit aut deſtruxit vł alijs dedit: vltra mortale tenef de omni damno. Si ex ignorantia notabili: vel negligētia male dictauit inſtra vel teſtamenta cum defectibus: vn̄ oriunf litigia: vel ꝑdunf bona aliorum peccat mortaliter ꝛ tenef de omni damno leſo exinde. Si fuit rogatꝰ in teſtamētis eorum qui nō erāt ſui ſenſus ſcienter: ꝛ tamē q̄ vſum rōnis liberū hn̄tiū: mortale eſt ꝛ tenef d omni damno leſis. Si in inſtrumētis ſuis nō ē vſus ſolemnitatibus legalibꝰ vnde validanf ꝯtractus: q: mortale eſt ꝛ tenef de omni damno. Si fecit inſtrumenta in fraudem vſuraꝝ ſciēter: mortale ē ꝛ eſt periurꝰ. Si notarius in officio eſt ſalariatꝰ ſufficienter a cōitate: ꝛ accepit ēt ab his ꝓ qbꝰ ſcribit grās: lrās ꝛ hmōi: vł nō ſalariatꝰ a cōitate accepit de conſuetudine ꝓ labore ſuo vltra debitū ꝛ eq̄tatem: peccauit; ꝛ tenef ad reſtōem.

Si dieb⁹ feſtiuis ſine neceſſitate ſ; ex cupiditate fecit iſtrumentū: vł copiauit vł extēdit ſcripturas cum poſſet differri mortale vr̄. Si fuit rogatus vel dictauit vł redegit in ſcriptis ſtatuta ꝯtra libertatē eccleſiaſticaꝫ: mortalr̄ peccauit: eſt qꝫ excōicat⁹. Si notari⁹ exn̄s epi p ſcribēdis noīb⁹ ordinādoꝝ vł lr̄is ordinationū accepit pecuniā: qꝛ ſi ſalariat⁹ ē ab ep̄o: ſimoniā ꝯmiſit. ſi vo non ſalariat⁹: ſatis accepit: vt de lucro pticipet ordinato: : ſimōia ē. De q̄ vide pleni⁹ in. ij. p. ſū. ti. j. c. v. §. xvj. Itē in. iij. p. ti. xxj. c. ij.

¶ De doctorib⁹ ꝛ ſcholarib⁹. Capl'm quintum.

Circa doctores ꝛ ſcolares inq̄rēdū ē. Primo ſi docens publice leges vł phiſicaꝫ admiſit ad lectiōem ſuā ſcienter religioſos vł ſacerdotes ſeculares: vł alios clericos non ſacerdotes: ſ; in dignitate ꝯſtitutos: qꝛ excōicatus eſt quando aliquē predictorum aduertenter admittit ſimul cum ill'. c. ſuper ſpe. extra ne cle. vel mo. Si docens aut legens in quacunqꝫ facultate ēt in ſacra theologia admittat religioſuꝫ exeuntē de monaſterio cū habitu ad audiēdū ſine licētia p̄lati ſui ſcienter: ē excōicat⁹ cū eo: qꝛ pticipat in crimine. Idē ſi cū licētia p̄lati ſui: ſ; ſine habitu ad lectiōem recipit ſm̄ la pū. Si magr̄ vł ſcolaris exn̄s bononie tractat cū aliquo ciue bononiēſi de oductiōe hoſpitij irreq̄ſitis inq̄linis niſi tp̄s ꝯductiōis fuerit elapſū: excōicat⁹ eſt. extra de loca. c. ex reſcripto. Et hec excōicatio non hꝫ locū niſi bononie. Si q̄s ex eo pacto recept⁹ ē in canōicuꝫ vt ſcolas teneat: ſimoniacus ē vnde ꝛ mortale. ſ; vacante p̄benda pōt ei annecti hoc on⁹ docendi licite. Hoſti. ꝛ Ber. Si aliquid exigat vel ꝓmittatur pro licentia docendi: q̄uis ſm̄ Hoſti. non ſit ſimonia: eſt tamen ꝯtra iura: vn̄ ꝛ mortale: qd̄ pꝫ ex pena pp hoc impoſita: q: exactū reſtituit: ꝛ dꝫ exactores officijs ꝛ bn̄ficijs expoliari: extra de magiſtris. c. j. Si magr̄ hꝫ bn̄ficiū vel ſalarium ſufficiens pro docendo: ſi exigit a ſcolarib⁹: ſimoniam ꝯmittit: precipue a clericis et paupib⁹ exigendo: quia vēdit doctrinam ꝛ tenet ad reſtitutiōeꝫ. Hec hoſti. ꝛ ray. Si āt

nō ſufficit ſalariū ei: pt exige-
re: ſi tn̄ ſit idone⁹ i docēdo: al'
nō. A paupib⁹ āt nō dꝫ exige
re. Oblata vō gratis ſp pt ac
cipere: ⁊ multo magis ſi nullū
hꝫ ſalariū: pōt recipe collectaꝫ
pro labore. Si magiſter feſtū
colendum de iure: vel de ꝯſue
tudine non vult concedere ni
ſi pro pecunia: vel ecōtra non
colendo concedit colendū pro
pecunia: ſimoniam committit
Ray. Si magiſterium inde
querit ineptus ⁊ valde igno-
rans: vel recipit: videtur eſſe
mortale propter periculuꝫ qđ
ſequit᷑: quia rōne magiſterii
datur fides in quibus requiri
tur: vnde nocumentum proxi
mo ſequit᷑ ex conſilio malo: et
hoc precipue in theologica fa
cultate: ⁊ admittens tales ſciē
ter ad magiſterium etiam vr̄
mortaliter peccare. Si que-
rit gradus: vel magiſteriū nō
ad vtilitatem animarum ⁊ dei
honorē: ſ; ad ſui oſtentatiōem
⁊ honorē: pertinet ad ambitio
nem: ideo vide de ambitiōe: et
qn̄ mortale eſt vel veniale: in
ij. p. ſ. ti. iij. c. iiij. Si inde q̄-
rit exemptiōeꝫ vel diuitias vl'
libertatem: totū ē damnabile:
preſertim in religioſis. Si do
cuit publice in theologia: exi-
ſtēs in mortali notorio: pecca-
uit mortal'r. Tho in. ii. ij. d. xix
q. ii. ar. ij. q. ij. Si ſcientias p
hibitas legit vel didicit: vt ni-
gromantiā vl' artē notoriam:
⁊ hmōi: mortale eſt: vl' ſi no-
tabil'r ignorans ſe ad docēdū
poſuit. ⁊ errores notabiles do
cuit: eſt mortale. Si non ad-
hibuit diligentiam ad ꝓfectū
ſcholarium in ſcientia ⁊ mori-
bus quā debuit: faciens nimi-
as vacationes: vel nō vtilia: ſ;
curioſa docens: vel de morib⁹
eorum non curans: nec cōpeſ-
cēs in quo potuit: in hmōi ne
gligentiam notabiliter cōmit
tens: mortale eſt. Si vniuer
ſitatis iuramenta non imple-
uit: mortale eſt pctm̄. Si ſe
iactauit de doctrina vel alijs
detraxit ſe preferendo: vl' eis
inuidit: vel ſectas nutriuit in-
ter ſcholares: vel ſcholares al
terius doctoris ad ſe traxit in-
iuſte: vel pomposē indut⁹ eſt.
de quibus vide ſupra in pctō i
aniſglorie de hmōi grauitate.
Si ſcholares non fuerunt o-
bedientes doctori: in his in q̄
bus tenentur. Si rixas in-
ter ſe fecerunt. Si minus ap
tum elegerunt ad legendū ex

eã iuſta. ¶ Si dimiſerũt ieiu-
nia eccl'iaſtica cũ ieiunare poſ-
ſent: vel miſſe auditiõem in fe
ſtis vl' alia ſacra. ¶ Si ꝯtẽdũt
i diſputatiõe ꝯtra veritatẽ ne
videãt ſuccũbere. ¶ Si ſup-
biũt ex ſcia. ¶ Si aliquẽ ma
lum finem intendũt ex ſciẽtia
ſua: vt lucra iniuſta: curioſita-
tes: ambitiões ꝛ hmõi. ¶ Si
ſunt negligẽtes in ſtudio. Si
prodigi in expendẽdo. Et de a-
lijs inqrendi ſunt ꝓut videbi
tur expedire de dictis ſupra in
prima pte interrogatorij ꝛ i. ij
¶ Si nimis ardẽter ſtuduit i
libris gentiliũ ꝓpter ornatuꝫ
minus vacans ſtudio vtiliori:
vel neceſſario: vel ſacre ſcrip-
ture precipue quo ad religio-
ſos: vel in poeticis pp materiã
turpẽ: q2 iſtõ ẽ mortale. xxxvij
di. c. ideo ꝓhibeṫ.

¶ De medicis. Cap. vj.

A Medico quere ſi poſuit
ſe ad practicam in medi-
cina ſine ſufficiẽti peritia: q2 ſi
paꝝ vel nihil ſtuduit videtur
mortale: q2 expoſuit ſe pericu-
lo occidẽdi hoies. ¶ Si perit9
ꝛ ſufficiens exñs omiſit aliqd
de contingentibus circa infir
mos quos habꝫ in cura: ex ne
gligentia: quia ex negligentia
notabili vnde ſecutum ẽ mag
num nocumentuꝫ infirmo vl'
ſequi potuit: male poteſt excu
ſari a mortali. ſi vero pua neg
ligentia: eſt veniale. vt ſi non
viſitat infirmos ſollicite ꝛ hu
iuſmodi vbi tamen non ẽ pe-
riculum. ¶ Si dedit medici-
nam vel ꝯſilium pro ſalute cor
poris in periculum tamen aĩe:
ꝓpter que veniat quis ad pec
catum. i. contra precepta puta
vt fornicet quis: vt euitet cer-
tas infirmitates. vel medicinã
dat pregnanti ad occidendum
puerum pro conſeruatiõe ma
tris: vel potum inebriantem
ꝛ hmõi: mortaliter peccat. Et
hoc ꝓhibeṫ in. c. Cum ĩfirmi
tas. extra de pe. ꝛ re. ¶ Si fru
strauit preceptum factum me-
dicis. ſ. ꝙ inducãt infirmos qũ
primo vocanṫ ad viſitandum
eos ad ꝯfeſſionem faciendam:
quia omittendo hoc ſm docto
res peccat mortaliter. vt di. c.
cum infirmitas. de pe. ꝛ re.
¶ Si paupes infirmos quos
nouit non valẽtes ſoluere: nõ
viſitauit gratis: quia ad hoc te
neṫ ꝛ etiam ſoluere ꝓ eis me
dicinas ſi poteſt: alias mortale
eſt. di. lxxxiij. c. j. ꝛ in glo. ſup
ṽbo inferas. ¶ Si nimis lar-

gus fuit ad inducēdū debiles ad frāgēdū ieiunia eccľie sine rōnabilē cā: qđ frequēter faciunt nō ē sine pctō. Si vō ēt sanis dissuadet ieiunia eccľie dicēs nociua eē: ⁊ sic iducūt ad frāgēdū ieiuniū sine cā: mortale ē: de pe. di. j. c. noli. Si dedit medicinā dubiā sanatiōis vľ mortificatiōis: vī mortale. Et vt dicit. c. Cū ifirmitas: extra de pe. ⁊ re. potius dz dimitti in manibus dei: q̄ exponi periclo medicine. De emulatiōe vō ⁊ detractiōe quā faciūt medici: interrogādū ē ꝑut hēs supra in. ij. pte iterrogatorij: videlz in pctō inuidie. Itē in. ij. p. sū. ti: viij. c. iiij.

De aromatariis.

SI in componēdis medicinis nō ponūt que ordinat medicus cum non habent: vľ ita bona vt est necesse: in quo offendunt medici non facientes ante se componi: nam si ex hoc sequit graue periculū infirmo: vel non opaꝛ sanitatem quam fecisset si bene fecissꝫ illā: mortale ē. ⁊ ēt in medico si hoc dissimulauit. Si docēt vľ vendūt ea q̄ ꝓcurāt aborsū ad illud faciendum: vel vēdūt venena his quos credūt abysuros: mortale pctm̄ est. Si sophisticant aromata quod frequenter faciunt: ponētes in eis vnum pro alio: vľ in electuariis: sirupis: spēbus ⁊ ꝯfectionibus in certis facientes malas mixturas: ⁊ vendentes ꝓ puris: qꝛ vltra pctm̄ tenentur ad restitutionem illis ad quos tales res vendunt: seu erogare pauperibus cuꝫ incerti sūt

¶ De nimiis preciis: periuriis ⁊ mendaciis ⁊ diminutis ponderibus ⁊ aliis pctis que faciūt interrogandum est ꝑut supra in. c. de fraudulentia in. ii. pte interrogatorii: videlicꝫ in. vii. precepto in. c. de fraudulētia. ⁊ diffusius in. ii. p. s. ti. i. c. xvi Itē in. iii. p. ti. viii. c. iiii. §. vi.

De mercatoribus cāpsoribus ⁊ prosonetis. Cap. vii.

A Mercatoribus cāpsoribus ⁊ prosonetis querēdum est: si misit nō solum arma ⁊ lignamina: ſ etiam quecunqꝫ mercimonia ad alexandriā vel ptē egypti: vel terras sarracenoꝝ soldano subiectas qꝛ excōicatus est excōicatiōe papali si non habuit licentiam a papa. Dicit q̄ veneti habent. Si negociant non ꝑpter aliquem finem honestū: puta suꝫ

ſtentatiōem familie ſue ex lu
cro moderato: vel ꝑꝑ ſuſtenta
tiōem pauperū: vel ꝓuiſionē
corū: pro ciuitate ⁊ hmōi: ſ; ne-
gociant̄ ꝑꝑ auaritiā: ⁊ ad the
ſaurizandum: ē mortale pctm̄.
ſi in lucro ꝯſtituunt finem: vł
ſi intendūt lucrum per fas et
nefas ſi pn̄t. Hec vide in. iii. p
ſū. ti. viii. c. iiii. Si ꝯpoſuit ſe
cum aliis mercatoribus ꝙ nō
vendant de aliquo: minori pre
cio ꝙ̄ ꝯuentum fuit inter eos
quod eſt exceſſiuum: vt ſic co-
gant̄ ꝑſone emere caro p̄cio:
pctm̄ eſt ⁊ legib⁹ ꝓhibitum.
Hoſti. Si vēdūt merces pro
maiori precio ꝙ̄ valeant: ⁊ ex
eo ꝙ nō ſolum fecit ei termi-
nū ſ; ēt mutuat ei pecuniā ali-
quā: vſurā ꝯmittit. Si vēdē-
do mercantias ſuas: puta lanā
vel pānos recipiendo ꝓ p̄cio
alia mercimonia: puta ſericum
pro aromatibus vł alia: quod
vulgariter dicit̄ barato: mł'to
maiori precio vendit ſic: ꝙ̄ ſi re
ciperet pecuniam: pctm̄ ē iniu
ſtitie ⁊ mortale. niſi ille cui vē
dit etiā lōge maiori p̄cio tra-
dat res ſuas: tūc p̄t vn⁹ exceſ-
ſus ꝯpenſari cum alio ſi ſūt q̄
ſi eq̄les. Si vendendo ad ter
minū: plus iuſto precio vendi-
dit ratione dilationis tantum
Et de diuerſis ſpēb⁹ cābiorū
⁊ variis modis cambiorū: vſu-
rarū ⁊ fraudulēti⁹ in q̄titate: ⁊
q̄litate: ⁊ ſubſtātia rerū. Inter
rogandū ē ꝓut hēs ſupra i. c.
de vſurpatiōe rei aliene i pri-
ma pte interrogatorii: videlz i
vii. precepto in p̄in. Et in. ii.
par. ſum. ti. i. Si fraudauit vł
fraudari fecit: vel alius pro eo
iuſta pedagiā ſeu gabellas: mor
tale eſt: ⁊ tenet̄ ad reſtōem. ſe
cus de iniuſtis. vel cum nō te
nent̄ loca illa tuta a latronib⁹:
ꝓpter quod hec ſoluunt̄ ꝑꝑ
defectum dominorum. Si
dedit falſas monetas vel dimi
nutas ſcienter pro bonis: vel
eas diminuit: eſt pctm̄ ⁊ tene
tur ad reſtōem. ſecus ſi acce-
pit monetas valentes in loco
pro eo quod valent ibi: ⁊ mit-
tens ad alium locum vbi pluſ
valent plus petit. Si faciens
ſocietatem cum aliis non fide
liter ſe habuit: aliqua occulta
lucra ſibi ſoli retinens: tūc ad
ſatiſfactiōem tenet̄: niſi certus
eſſet ꝙ ſocii tantūdem occulte
ſubtraxiſſent. Si fecit ꝓ aliis
ſecuritatē cū fraudib⁹: nā ſine
fraude aſſecurare merces per
mare vł ꝑ terrā: ⁊ ide q̄rē emo

lumentū pl⁹ ⁊ min⁹ ſm q̄ntita
tē periculi: nō vr̄ illicitū: cum
ſubſtet periculo magno. Aſſe
curatio ꝓ pecunie ꝑ modum
ſatiſfactionis: q̄ vulgariter dr̄
ſcripta: vbi nullū ē ꝑiculum et
dānū nō ē tutū q̄ntū ad ꝯſciaꝫ
ſec⁹ ſi ſibi ē ꝑiculū ibi. ¶Si
accepit pecuniā aliquā ſub no
mine depoſiti: r̄ndens ſex vel
octo pro centenario: ⁊ cū illis
pecunijs lucrat̄ ip̄e mutuādo:
vel alijs illicitis ꝯtractibus ad
rōem.x. pro cētenario ⁊ hmōi
ꝯmiſit duo mortalia: vnū ē ac
cipiēdo: aliud mutuādo: ⁊ tene
tur de vſura. ¶Si ſe intro-
miſit in barocholis ritrancol'
achaſinis: que vocabula nō de
claro ob breuitatem. ſ3 de his
vide in.ij.p.ſ.ti.j.c.viij.§.v.
q̄d malitie ſit in eis. Achaſi-
nū dr̄ qn̄ q̄s gerit negocia ſti-
pendiariaꝝ. Idem ſi dn̄orū
laborans pro eis: ⁊ cum mutu
at eis pecunias cum expendit
recipiens inde certum lucruꝫ
vel ſalarium ⁊ q̄ntum meretur
labor pro iuſtis cauſis pōt ac-
cipere: vnde pro bellantib⁹ in
iuſte non pōt accipere ratione
mutui nihil plus alias vſura ē
¶Si vſus eſt periurijs ⁊ mē
dacijs emendo ⁊ vendendo q̄
ſolent eſſe his cibus ⁊ potus:
Et de his dic vt ſupra ĩ prima
parte interrogatorij.i.in.ij. ꝓ
cepto.c.j. Et cū ſtat in tali ꝓ-
poſito vtendi mēdacijs ⁊ per-
iurijs ⁊ dolis qn̄ occurreret:
ſemꝑ ē in mortali: vn̄ non eſt
abſoluendus niſi diſponat ab-
ſtinere ab illis vbi eſt mortale
Item ſi emit res raptas vel
furatas per mare vel per ter-
ram: dic vt ſupra in.ij.parte i-
terrogatorii c.viii. ¶Si emit
vel vendidit dieb⁹ feſtiuis abſ
q3 neceſſitate ſ3 pro cupidita-
te: vel fecit ratiocinia librorum
vel fecit fieri ſuis diſcipulis:
dic vt ſupra de obſeruatiōe fe-
ſtorum. ¶Si fuit profoneta
ſeu mediator: qui dr̄ ſenſale cō
tractuum fraudulentorum ſci
enter: mortale eſt ⁊ tenet̄ leſo
ſatiſfacere. ¶Si fuit media-
tor contractus vſurarii: intēn
dēs vtilitatē vſurarii ⁊ ſuam
magis q̄ accipientis ſub vſu-
ra: mortale ē. ⁊ ſi ip̄e inducē-
ret ad mutuandū alios ad vſu
ras qui hoc nō cogitabāt: vr̄
teneri ad reſtōem. ¶Si me
diator errat in aliis ꝯtractib⁹
vt vendēdo domos: equos: et
alia aīalia ⁊ male ꝯſulunt ēpto
ri in eius damnum; vel ſui vti

litatē ⁊ vēditoris: peccat mortaliter: ⁊ tenet leſo ad omnez ſatiſfactiōem: ⁊ ecōuerſo tenetur ſi in damnū vēditoris cōſuluit. ¶ Si i fiēdis mrīmonijs vtit mendacijs ⁊ hmōi in notabile dānū ↄtrahētiū: peccat mortalr. Hec vide in. iii. p. ſū. ti. viii. c. iiii.

¶ De artificibus ⁊ mechanicis. Cap. viii.

SI fecit artem c⁹ op⁹ eſt cū pctō: vel ad peccatū: mortale vt plurimū: ſicut facere taxillos: ſeruire vſurarijs in illa arte: militi in bello iniuſto: nauigio piratoꝝ: lenocinio: in tenendo barataria ⁊ hmōi: opꝫ ꝙ dimittat ex toto artem: alias non eſt abſoluendus. Si artem facit cuius artificiuꝫ pt eſſe ad bonū ⁊ ad malū finē ⁊ vſuꝫ: vt gladios. balliſtas. lanceas. venena ⁊ hmōi: ſi veriſimiliter poteſt eſtimari: ꝙ ēptoꝛ velit ad malum vſum: non pōt facere vel vendere facta: vtputa in bello iniuſto. ſecus ſi dubitat. ¶ Si qua etiam facit: que ſunt ad malum vſuꝫ q̄ ſi ſēper vt facere fucos: ⁊ ſerta ⁊ hmōi: debet dimittere. ¶ Si mendacijs vtit: piurijs: dolis; malis menſuris vel pōderibus. ¶ Si feſtiuis dieb⁹ laboꝛauit. ¶ Si nō ieiunauit cum poſſet moderando laborem. de q̄bus dic vt ſupra in. i parte interrogatoꝛij: videlꝫ in tertio p̄cepto.

¶ De lanificibus.

Si vēdidit pannū lane minus p̄cioſe: p panno lane magis p̄cioſe: ⁊ ſub iſto p̄cio. vel vni⁹ tincture ꝓ alia. vel cū aliqueꝫ defectū hn̄tē ac ſi non hēret: nil minuēs de p̄cio. vel ſi in feſtis fecit lanā tendere ſine neceſſitate. vel cuꝫ non plene ſoluit laboꝛantibus ⁊ hmōi. In his. n. maius ⁊ min⁹ pctm̄ ſm materiam.

¶ De ſetariolo.

Si ſ textoꝛib⁹ ſerici: p̄ciū ſui laboris datnō i pecuniā ſ; in reb⁹ diuerſis: puta pāno. ſerico. tritico ⁊ hmōi: ⁊ cū ille nō indigeat illꝭ: opꝫ cū vēdere minori p̄cio q̄ ille receperit: peccat. moꝛtalr ⁊ tenet ad reſtitutionem de damno: niſi a principio cum eo ſic cōuenerit ꝙ daret de hmōi tali precio. tūc autem non videtur deceptio.

¶ De tabernario ⁊ hoſpite.

Si vendit vnaꝫ ſpeciem vini pro alia: vel limphatū vinum pro puro; vel ad clarificanduꝫ

[BIBLI]OTECA [UNI]VERSITARIA DE [GR]ANADA

vinū fecit aut miſit aliq̄ noci-
ua corꝑis: vel nō dedit plenas
mēſuras: vel ī taberna tenuit
meretrices ⁊ ribaldos: vel lu-
ſores ad taxillos: vel aduerten
ter dedit his quos vidit iebri-
ari: peccauit ī q̄buſdā mortal'r
In aliis ꝟo venialiter: ⁊ tene
tur de damnis.

¶De macellario.

Si vēdidit carnes corruptas
ꝓ ſanis qḋ ē mortale. Si vnā
ſpēm ꝓ alia: vt caprā ꝓ caſtro
uo ⁊ hmōi: vel diminutū pon-
dus: vt. xi. vncias ꝓ libra: pec
cauit mortaliter: ⁊ tenetur de
damnis.

¶De piſtore.

Si fecit panē nimis pōdero-
ſū ex aliq̄ ſophiſticatiōe: ita q̄
emētes ſint decepti: vel mino
ris pōderis q̄ dz: vel farinam
bonā alterius accepit cui fecit
panē ⁊ poſuit min⁹ bonā: vel
cū nimio furfure: peccauit: et
tenet̄ ſatiſfacere.

¶De ſutore pannorum.

Si qḋ reſtat ſibi de ſerico vel
pāno vel tela: vel aliis ſibi da-
tis ꝓ fiēdis veſtib⁹: retinet ſi-
bi: furat̄ illō ſi ſit qḋ notabile
niſi ille diminute dediſſet ſibi
mercedē laboris: ⁊ illō capit ſi
bi ad ſupplēdū tm̄: vel vbi eēt
in pacto. Si noctib⁹ vel dieb⁹
ſolēnib⁹ abſq3 magna neceſſi
tate laborat: vel ſi facit nouas
inuētiōes vanitatū.

¶De aurificibus.

Si vtit̄: vel ſi vēdidit auꝝ vel
argentū archimiatū ꝓ vero:
vel auꝝ min⁹ puꝝ pro magis
puro: peccat ⁊ tenet̄ de dāno.
Si emit calices ſacros nō ꝯ-
ſlatos pro ſe: qḋ ꝓhibet̄.

¶De cerdonibus.

Si vendidit vnam ſpēm co-
rii pro alia minus bona in ſu-
tularibus.

¶De fabris.

Si ferrū ꝓ calibe vel malum
ferrum.

¶De locatoribus equoꝝ.

Si ſciēter locauit equū defe
ctuoſū vel ꝑiculoſū ⁊ hmōi: q̄
libet tenet̄ vltra pctm̄ de dam
nis: ⁊ ſic diſcurrendū eſt ꝑ ali
as artes.

¶De hiſtrionibus.

Si hiſtrio fecit repn̄tationes
⁊ iocos in ꝟbis vel factis tur-
pia ꝯtinētes: vel ī eccleſijs: vel
in diuinis officiis: vel tēporib⁹
indebitis: ē pctm̄ plus ⁊ min⁹
graue ſm̄ q̄titatē.

¶De citharizantibus.

Si muſicus citharizauit ad
ꝯgregationes illicitas; vel in

eccleſia i organis pulſauit bal-
latas: puto mortale in pulſan-
te ⁊ procurante.

¶ De ſeruitoribus ⁊ laborato-
ribus.

Si infideliter operati ſunt. i.
non bono modo ex incuria ⁊
negligentia: vel non tm̄ quan-
tum ꝯmode potuerunt: pctm̄
eſt.

¶ De agriculis ⁊ ruſticis. Ca-
pitulum nonum.

SI credit explicite myſte-
ria que cōiter ſolēnizat ec-
cleſia: vt incarnatiōem: paſſio-
nē ⁊ reſurrectionem. Si ſcit
dn̄icam orationem. ¶ De ob-
ſeruatione feſtorum ⁊ ieiunio-
rum ſi tamen pōt. De auditio-
ne miſſe in feſtis. ¶ De cōfeſ-
ſione ⁊ cōione ſemel in anno
ſiēda. Si recepit ſacr̄m confir-
mationis vel non: q₂ tenet̄ ſi
pōt. Si tenuit proprios filios
ad baptiſmū vel cōfirmatiōe₃
qđ ē ꝓhibitū. De mendaciis
vero ⁊ periuriis ⁊ blaſphemi-
is ⁊ ebrietatibus interroga.
Si ad meretrices acceſſit: qđ
aliqui non credunt eſſe morta-
le: nec tamen talis ignorantia
excuſat eum. Si decimas nō
ſoluit ſaltem ſcđm conſuetu-
dinem loci illius: quia pecca-
uit ⁊ tenetur ſatiſfacere de p̄-
terito: ſi ſacerdos non remit-
tit: vel etiam oblationes ſecū-
dum conſuetudinem loci non
dedit. ¶ Si de excommuni-
catione nō curauit: ſed ingeſ-
ſit ſe diuinis: vel contempſit
vitare excommūicatos: quod
eſt mortale peccatum. ¶ Si
nocuit per ſe: vel per famili-
am ſuam: vel animalia: puta
diſcurrendo per prata alio-
rum: vel mittendo vel per-
mittendo animalia intrare ad
paſcendum: vel ſi mutauit
terminos poſſeſſionum: vel
arando adiunat de terra pro-
ximi vicini agro ſuo. i his pec-
cauit ſecundum quantitatem
damni quod intendit facere:
⁊ tenetur ſatiſfacere. ¶ Si
dolum commiſit in agricultu-
ra vel notabilem negligenti-
am in damnum patroni: vt
non fimando terras: vel cul-
tiuando: vel ſeminando: vel
recolligendo fructus debi-
to tempore propter quod de-
perierunt: vel boues nimis fa-
tigando. vnde deſtruuntur et
precipue ad lucrum habendū
ſuum: peccat: et tenetur de
damno. ¶ Si tenens poſ-
ſeſſionem ad affictum ma-

le tractauit. vl' ſi pꝛiatius nō
rñdet dñis de q̄titate tota de
bita: fingens ſe min⁹ recolle-
giſſe: tenet dominis de dãnis
¶ Si aialia tenēs ad ſocidã
nō rñdet ex integro dãti ō la
na. caſeo ⁊ fetib⁹ ⁊ hmōi. Jn
his ē pctm̄ moꝛtale vel venia-
le ſm q̄titatem damni: ⁊ tene
tur ſatiſfacere. ¶ Si dieb⁹ fe-
ſtiuis laboꝛauit ⁊ pcipue tpe
meſſiū ⁊ vindemiaꝝ abſq3 ma
gna neceſſitate. vel detulit li-
gna vl' victualia dñis ſuis: moꝛ
tale eſt. ¶ Si vacauit ludis:
choꝛeis ⁊ alijs vanitatibus.
¶ Si gubernauit familiã ſ3
pꝛecepta dei ⁊ eccleſie. ¶ De
ſuperſtitionibus ⁊ falſis opi-
nionibus: que ſolent abunda-
re in eis. ¶ Si habet vota q̄
impleuit vel non. De vitijs di
uerſoꝛum artificum: vide dif-
fuſius in. iij. p. t. ti. viij. c. iiij.

¶ De pueris ⁊ puell'. Ca. x.

Jnquirendum eſt de men-
dacijs ⁊ periurijs. De vo-
tis non impletis: que tamē nō
obligant ſi irritant a parenti-
bus ante annos pubertatis.
¶ De miſſa nō audita in feſtis
de ɔfeſſione ⁊ cōione ſiē da ſe-
mel in anno. ¶ De irreueren
tia ad parentes ⁊ maioꝛes.
De rixis. Si verberauit cleri
cum: q2 ſi eſt doli capax eſt ex-
cōicatus. ¶ De furtis factis
de rebus parentum vl' magi
ſtroꝝ ſuoꝝ. ¶ De detractiōi-
bus ⁊ turpibus verbis audi-
tis vel dictis libēter. ¶ De cō
tumelijs adinuicē. ¶ De inui-
dia ⁊ alijs, put vr̄ pl⁹ ⁊ min⁹
ſm etatē ⁊ ſenſū: pcipue de
vitijs carnalib⁹ cū maſcul' ⁊ fe
minis. vel per ſeipos commiſ-
ſis. vel adinuicem: que hodie
abundat in ipſis pꝛopter ma-
las ſocietates ⁊ occultant.
Jnterrogãdi ſūt cum magna
cautela ⁊ a longe vt non adiſ-
cant que ignoꝛãt. Multo ma
gis hoc ſeruandum eſt erga
puellas. De omnib⁹ p̄dictis ſi
credūt tūc habuiſſe vſū rōis:
iudicandū ē de moꝛtali aut ve-
niali ſm regulas datas in pri-
ma ⁊ ſcd̄a parte interrogato-
rij de illis.

¶ De clericis in cōi. Ca. xj.

Circa clericos in cōi. A
quolibet clerico p̄t inter-
rogari cum videtur expedire
vt quando talis clericus ē ig-
notus: ſi accepit aliquem oꝛdi
nem per ſimoniã: q2 per hoc
peccauit moꝛtaliter ⁊ ē ſuſpē-
ſus ſm iura antiqua, nec pōt

exeq̄ susceptū vel ꝓmoueri vl
terius: niſi prius per papaꝫ diſ
penſet: qđ verū ē ſi ipſe fuit ꝯſci
us ſimōie: q2 ignorāte eo p̄t p
aliū ēt diſpēſari: al'.n. ſp pec⸗
caret mortal'r exequendo: nec
excuſat eum iuris ignorātia.
Hec ray. in ſūma li. iij. c. xxix.
de lapſis ⁊ diſpenſationibus.
¶ Si accepit aliquē ordinē lꝫ
non per ſimoniā: tamen a ſi⸗
moniaco in ordine vel dignita
te: ſiue occulto ſiue manifeſto
eſt ſuſpenſus ⁊ indiget diſpē⸗
ſatione pape. ꝫ dum ignorat
factum. ſ. eum eſſe ſimoniacū
excuſat a pctō exequēdo offi⸗
cia ſua: ꝫ cum certificat nō pōt
exeq̄ ſine diſpenſatiōe. ¶ Si
ſuſcepit ordinem a ſimoniaco i
ordine ꝯferēdo: vel bñficio no
torio: ſimil'r eſt ſuſpenſus. ſe⸗
cus ſi ſimonia non eſt notoria
dum vero neſcit: excuſat mo⸗
do predicto: ꝫ non poſtea quā
do certificat: ꝫ indiget diſpen
ſatione pape: al' non pōt exe⸗
qui. Ray. ¶ Si recepit ordi⸗
nem habens aliquaꝫ irregula⸗
ritatem: vt homicidij: mutilati
onis: illegitimationis ⁊ hmōi
ſi abſqꝫ diſpenſatione: pecca⸗
uit mortal'r: nec pōt exeq̄ abſ⸗
qꝫ diſpenſatione; al' peccaret
mortaliter. ¶ Si recepit ordi
nem exiſtens excommunicat⁹
vel ſuſpenſus: vel interdictus
peccauit mortaliter: ⁊ nō habꝫ
executionēm. ¶ Si exeq̄tur
offm̄ alicuius ordinis: vt cātā⸗
do epl'am: vel legendo euāge
lium vt diaconus: in aliqua p̄⸗
dictarum irretitus ſñia: pecca
uit mortal'r: niſi ignorātia fa⸗
cti eum excuſet: ⁊ eſt irregu⸗
laris. Ray. ¶ Si accepit ordi
dinem in aliquo pctō mortali
ſcienter: peccauit mortaliter.
Hec ray. in ſūma li. iij. c. xxix.
de lapſis ⁊ diſpen. Et quotieſ
cunqꝫ exequit offm̄ alicui⁹ or⸗
dinis in mortali: vt accolytatū
ſubdiaconatum: diaconatum
miniſtrādo aliqđ ſacramentū
ſolemniter: vt baptizando: cōi
cando: confeſſiones audiendo
⁊ hmōi: mortale eſt. Tho. in
iiij. di. xxiiij. ar. iij. q. v. ad. iiij.
¶ Si extitit publicus ꝯcubi⸗
narius: vel al' notorius forni⸗
cator: eſt ſuſpenſus ab execu⸗
tione officiorum ſuorum: preci
pue a celebratiōe miſſe: ⁊ ſi ex
eq̄tur ſic ſuſpenſus: efficit irre
gularis indigens diſpenſatio
ne pape: alias non poteſt exeq̄
Hoſti. ¶ Si non portauit to
ſurā ex leuitate ⁊ laſciuia; mor

tale vñ. Si ſe exercuit i negocijs ſclarib⁹ negociādo ꝛ hui⁹ mōi. vł ſi tenuit tabernas ibi miniſtrās. vel ſi luſit ad aleas ꝛ taxillos. vel ſe immiſcuit cnormitatib⁹ vel turpibus: vel tripudijs cū feminis. Si vſ⁹ ē officio ordinū ſine debitis ornamētis: vt faciēdo ſubdiaconatū ſine manipulo: diaconatū ſine ſtola: celebrādo miſſaꝫ cū defectu alic⁹ ſacre veſtis ordinate. ſ. caſſula: amictu: alba: ꝛ hmōi: vel ēt lapide ſacrato: aut ēt ſine lūine vel ſine adiutorio ꝛ ſine miſſali ꝛ hmōi: qꝛ in quolibꝫ hoꝝ ē mortale peccatū: ſi ſciēter dimittit: nec excuſat iuris ignorātia. Si exñſ in ſacris. ſ. in ſubdiaconatu: ꝛ ſupra omiſit horas canōicas: qꝛ i quolibꝫ die quo omiſit aliquā horā: ēt btē vgīnis cum poſſꝫ: peccauit mortaliter: ſi ex negligētia omiſit. ſec⁹ ſi ex obliuiōe: ꝛ tūc tenet̃ dicere quādo recordat̃: aut omiſit ex impotētia infirmitatis ꝛ hmōi ō cā. Si dicēdo horas: alijs exercitijs ſe occupauit manualib⁹: vt faciēdo coquinā ꝛ hmōi vñ mortale: qꝛ nō ſatiſfacit precepto eccłie. Et ſi mente circa alia vagat̃ volūtarie: nō curāſ ꝛ ſic quaſi per totum officium vñ mortale. ſec⁹ ſi ꝓponit velle attendere: ꝛ diſtrahit̃: ſꝫ cū aduertit diſplicet ei. Pet. i. iiij di. xv. ar. ij. q. v. Si recipit ordinem ſacrum ante etatē legigitimā. i. ſubdiaconatuꝫ ante xviij. annos. diaconatuꝫ ante xx. ꝛ ſacerdotiuꝫ añ. xxv. [ſufficit annus inchoatus] peccauit mortaliter: nec dꝫ exequi añ etatem legitimā: ſi tñ faciat offm̄: non efficit̃ irregularis ſm cōem opinionem: ſed peccat. Si ſacerdos exñs ꝯmiſit aliquam ſimoniā: puta audiēdo ꝯfeſſiōes ꝓ habēdo pecuniam: alias nō audiret⁹: baptizādo: cōicando: inungēdo: vendendo ſepulturas ꝛ hmōi: mortale eſt. Si in ꝯfeſſione: i cōione: vel in collatiōe ſacroꝝ omiſit debitam materiam: vel formā: vel rituꝫ: in quolibꝫ horum eſt mortale: ſiue ex certa ſciencia facit: ſiue ex ignorātia craſſa vel notabili negligētia. Nam inde ſeqt̃ magnū periculū ꝛ irreuerentia dei. Interrogandum eſt. n. de formiſ ſcꝫ baptiſmi: eucharistie ꝛ aliorum ſacramētoꝝ que ſūt maioris ponderis: ſi ſciūt eas: quas hēs infra. c. vlti. Si notorijs

petõrib⁹ dedit euchariſtiã vel alia ſacr̃a nõ penitẽtib⁹. Si occultis petõrib⁹ quos ipe ſciuit: denegauit publice euchariſtiã: vel alia ſacr̃a: q2 ĩ vtroq3 vr̃ mortale: lʒ ẽt ipi peccẽt petẽdo ꝛ ſumẽdo. Si celebrauit cũ mortali nõ ↄfeſſo: lʒ cõtrit⁹: mortal̃r peccauit: niſi aliqua neceſſitate inſtãte: ꝛ ſacerdotis copiã nõ hñte: tũc ſufficit ↄtritio. ſ ſi ſine hac cebrauit: mortal̃r peccauit. Tho. in iiij. di. xvij. q. ij. ar. v. q. j. ad. iij Itẽ. q. iij. ar. j. q. iiij. Itẽ pe. de pa. di. it. q ij. arti. j. ¶ Si celebrauit nõ dictis matutiniſ mortale ẽ. Si dicendo miſſaʒ non ↄſecrauit putãs ex hoc euadere pctm̃: mortale ẽ ꝛ grauiſſimũ. Si celebrauit ad faciendum veneficia ſeu maleficia Si non dixit ex integro: ſed dimiſit notabiles partes miſſe ex ignorantia ſeu feſtinatione precipue canonis. Si dicẽſ verba non intendit ↄſecrare. Si non ſumpſit ſacr̃m. Si ñ ieiunus. Si plures miſſas in vna die dixit in caſu non conceſſo. Si non in azimo: ſed fermentato accipit. Si cũ hoſtia quaſi corrupta: vel vino acetoſo vel quaſi putrido. Si ſemper in miſſa occupatus eſt in varijs cogitationibus volũtarie: vel non curans de attentione. Si non poſuit aquã cũ vino in calice ex ignorantia vl̃ certa ſcientia. in quolibet horum predictorum eſt mortale. Si nõ diligenter ſeruauit euchariſtiã ſub ſera: propter qđ aliquid perdit̃: vel a muribus deuorat̃. Si non defert infirmis aperte: ꝛ cuʒ lũine modo debito. Si euomit ſacramentũ: pp ebrietatẽ vel ex voracitate. Si non renouauit vt oʒ pp qđ efficit̃ putrida: vel marcida: vel vermes generantur Si dedit ĩfirmo patiẽti vomitũ ſcienter. Si ſtilla ſanguiniſ cadit in terrã: ꝛ in bis frequẽter eſt mortale: lʒ nõ ſemper. Si nimis raro celebrauit: pͤcipue ſi non celebrauit in magnis ſolẽnitatib⁹: vr̃ mortale ꝑʒ tho. in. iij. p ſum. q. lxxxij. io. Item in. iiij. di. xiij. q. j. ar. ij. q. j. o. Si permiſit alicui dicere miſſas: recipiens elemoſynas ꝛ nihil intẽdit facere: vr̃ mortale. Si hñs pollutiõem nocturnã: die p̃cedẽti imediate ex cã vbi fuit mortale: vl̃ dubitat fuiſſe mortale: celebrauit etiã ↄfeſſus: videtur mortale.

ſm tho. i. iiij. di. ix. ar. iiij. q. ij. ad. ij. Jtē pe. de pa. in. iiij. d. ix q. iij. ar. j. vel ſm eūdē pe. de pa. qñ ſic incōtritus accedit ad celebrādū. Ueniale āt ſi ex cā vbi fuit veniale: niſi ſubſit neceſſitas. Si audiuit ↄfeſſiōez alicꝰ: nō hñs auctoritatē ab aliquo. Si abſoluit a caſibus a q̇bus non potuit: vt a reſeruatis ſiue ex certa ſciā: ſiue ex ignorantia craſſa. Si intromiſit ſe de diſpenſatione votorum: vel abſoluit ab excōmunicatione maiori abſqz ſpēali ↄmiſſione. Si poſuit ſe ad audiēduz confeſſiones oīno ignorās et neſciens diſcernere inter mortale ꝛ veniale ꝛ cōia mortalia eſt mortale. Si abſoluit quez inuenit excommunicatuz maiori: ꝛ a petis: q: nō p̄t. Si abſoluit eum qui non vult a peccatis diſcedere: vel ſatiſfācere quibus dꝫ. Si reuelauit peccatum auditum in confeſſiōe cognoſcenti ↄfeſſum illum: ſine licentia illius: in quolibꝫ p̄dictorum vr̄ mortale: nec excuſat ignorantia. Si nimis feſtinauit in audiendo: non ſufficienter interrogando. Si in perplexis caſibꝰ peritiores nō conſuluit. Si incautus in iniungendis penitentijs: q: vel nimis graues: vel nimis paruas dedit. Si interrogauit ōbis de quibus non debuit: videlicet nomen perſone cum q̄ peccauit: vel incaute in turpibus. Si predicauit in peccato mortali exiſtens: peccauit mortaliter: ꝛ totiens quotiens ſic predicat. Tho. in. iiij. di. xxiiij q. j. ar. iij. q. v. o. Si predicat aduertenter mendacia: mortale eſt. Tho. Jdem vr̄ ſi ſcandaloſa: vnde concitat ſeditiōes in populo. Si predicauit indulgentias indiſcretas. Si predicauit pp pecuniam ſibi ꝓmiſſam vel dandam: ſimonia eſt: vnde ꝛ mortale. Si predicat propter inanem gloriā ibi cōſtituendo finem: mortalē eſt. Si predicauit ſine licētia. Si dixit nimis curioſa allegando poetas ꝛ philoſophos frequēter. Si fabuloſa ꝛ ꝓuocātia ad riſum. ſi ab hmōi ſe nō ſubtraxit cum poſſet: etiā peccauit. Jtem ſi ſubtraxit ſe a predicādo cū poſſꝫ ꝛ iniūgeretur ei: peccauit. Si nimis familiaris eſt cū mulieribꝰ cōuerſādo: viſitando eas extra neceſſitatē: ꝓpter qđ multi ſcādalizantur: ꝛ ipſe nouit; hoc poſſꝫ

eē moꝛtale. Si viſitauit monaſteria: ꝛ q̄ de cā. Si cognouit carnalr illā quā audiuit in ↄfeſſiōe: vl' quā ſuſcepit ad baptiſmū: vel cōfirmatiōem: vel cōmatrē qd̄ maximū ꝛ grauiſſimū ē ſcel⁹: cōiter reſeruatuꝫ epīs. De aliīs vo īhoneſtatib⁹ interroga ꝑut videbit expedire. ¶ Si veſtes ſacraſ: calices ertersoꝛia ꝛ alia pertinētia ad cultum diuinuꝫ: nō tenuit mūda ꝛ decenter aptata pp magnā irreuerentiā poſſet eē moꝛtale. ¶ Si bñdictionē mēſe ꝛ gfaruꝫ actiōes nō dixit: qd̄ dicere dꝫ. xliiij. di. c. nō liceat.

¶ Si nō fuit bene modeſtus in aſpectu aſpiciēdo hinc inde mulieres ꝛ vana: qd̄ multum ſcādalizat perſonas: ſimiliter in inceſſu: ſtatu: habitu: auditu ꝛ hmōi actibus. ¶ Si non obedinit mandatis iuſtis ſuoꝝ ſuperioꝝum ꝛ ſententiīs: ꝛ ſi contempſit moꝛtale ē. ¶ De aliīs vero peccatis moꝛtalibus de quibus habes ſupꝛa in pꝛima ꝛ ſecunda parte interrogatoꝛiī interrogandum eſt pꝛout expedit ſm̄ qualitatē perſonarum.

¶ De bñficiatis ꝛ canonicis. Capl'm. xij.

Beneficiati ꝛ canonici: de oīb⁹ iā dictis in. c. ꝑcedēti pn̄t interrogari ꝑut credi pt̄ ipos in illis eſſe inuolutos: et etiam de notatis in hoc caplo ¶ Si bñficiū ſimplex ſiue curatum obtinuit per ſimoniam cuius ipe fuit cōſcius: nō pōt niſi p papam diſpenſari q' retineat. ¶ Si vero ignoꝛante eo ſiue ſciente: ſimoniam commiſit: talē opoꝛtet renunciare tali beneficio ſi non diſpenſat: al' furtiue tenet: vnde continue ſtat talis in peccato moꝛtali: p⁹ q' hoc ſciuit: quouſqꝫ renūciet nec facit fructus ſuos: ſ; tenet reſtituere deductis expenſis factis in vtilitatem beneficiī: ꝛ hoc maxime de ſimonia per munus a manu. ¶ Si aūt ignoꝛāte eo: poſſet per aliū diſpenſari: nō tn̄ p eū cū quo cōmiſſa ē. Sed ſi ſimonia eſt notoꝛia: ē et̄ ſuſpēſus quo ad exe cutiōem oꝛdinū: ſ; diſpēſari pt̄ p epm̄ ſi cum eo nō eſt cōmiſſa ſimonia. Si autem ē occulta: nō eſt ſuſpenſus quo ad oꝛdines: ſed dum tenet tale bñficiuꝫ eſt ſuſpenſus quo ad ſe quia ſine moꝛtali pctō exeq̄ n̄ poteſt. ¶ Si recepit beneficium ſimplex vel curatuꝫ per

ꝑces carnales.i.ꝓ īdigno por
rectas:cū eēt male vite ⁊ hui⁹
modi.vł ꝑ obſequm tpale fa-
ctū epo vł al' o ꝯferēti:peccauit
mortalr. Si bñficiū curatum
ꝑ ꝑces ſuas recepit et ſi al' dig
n⁹ ſit:qꝛ tales ꝑces eſtimāt ꝓ
īdigno:tāꝙ ābitioſo ⁊ ꝑſūptu
oſo:ꝯmiſit ſimoniā:vñ mortl'e
ē ſꝫ tho.ſa ſe.q.c.ar.v.ad.iij
forte tñ nō tenet renūciare.ꝓ
bñficio āt ſimplici lꝫ porrige-
re ꝑces ꝓ ſe:ſi al' ē dign⁹:vel
ēt ꝓ bñficio ī generali ⁊ hoc ī
tendēs ad ſui ſuſtentationem
nō ad curā:nec magis curatū
petens ꝙ aliud. Si querit vł
hꝫ bñficium non intendēs cle
ricari ſ; vxorari:⁊ intēdēs gau
dere de fructibus bñficij:vř v
ſurpatio rerꝫ eccliarum ⁊ con
tra intentionem dotantiū ec
cleſias:⁊ ideo graue petm̄ eſt
¶ Si non fuit electus a pro-
nis:vel a collegio:⁊ cōfirma-
tus per ſuperiorez ad quē ſpe
ctat:ſiue per epm̄ inſtitutus:
ſed de mandato vel manu dñi
temporalis. vel per potentiaꝫ
accepit ⁊ dr̄ intruſus:quia fur
eſt ⁊ latro:nec pōt aliquid diſ
ponere in tpalibus vel ſpūali-
b⁹:vnde nec abſoluere nec ſa-
cramenta pōt dare prochiāis

illius eccl'ie:ſ; in quolibet hui⁹
modi actu peccat mortaliter.
¶ Si renunciauit alicui bñfi
ciū qđ hꝫ:eo pacto ꝙ det cōſā
guineo:vel ꝑꝑ pecuniam ſibi
propter hoc datam:ſimonia ē
⁊ mortale in vtroqꝫ:nec pōt
ipe ſibi rtinere tl'e bñficiū ſic
ſibi collatum. ¶ Si permuta
tionez ſui beneficij vł eccl'ie fe
cit:cum bñficio alteri⁹:ꝯuenié
do inter ſe abſqꝫ iudicio ſupio
rū ad quos ſpectat collatio bñ
ficiorꝫ:ſimonia reputatur. De
his vide plenius in.ij.p.t.ti.j.
c.iiij.⁊.v.¶ Si recepit bñfi-
ciū ex ſis illegitim⁹ abſqꝫ diſ-
pēſatiōe:qꝛ ꝯtra iura:id tene
re nō pt.pōt autem cū eo diſ-
pēſare de ſimplici bñficio eps
De curato vero vel dignita-
te ſolus papa. ¶ Si fuit ele-
ctus per ſimoniā:qꝛ nō valet
electio:vel ſi ipe aliquē elegit
per ſimoniā:vel ad epatū vel
canonicatū:vel ad aliam eccle-
ſiam:vt clerici collegiatarum
eccl'iarꝫ:vel ſi alias indignū:ig
norantē ⁊ publice malū elegit
ad prelaturam ex amicitia et
hmōi:mortale ⁊ grauiſſimuꝫ
eſt:⁊ omnia mala q̄ ſequūt ei
imputant. ¶ Si male tracta-
uit beneficium ſeu eccl'iaꝫ:per

mittens eccl'iam vel edificia
ruere: vel poſſeſſiões inculti-
uari: ⁊ alias res deperire: mor
tal'r peccauit: ⁊ tenet ad reſti-
tutiõem ſeu ſatiſfactionem ſi
committit notabilem neglige
tiam: ⁊ damnũ ſit notabile.
¶ Si fruct⁹ bñficij nõ bñ ex-
pendit videlz vltra ſubuẽtio-
nẽ ſuã ſubueniendo paupib⁹:
ſ dilapidauit in cõuiuijs ⁊ tur-
pib⁹: vl' etiã dedit cõſãguineis
nõ indigentib⁹: mortale eſt. ſe
c⁹ ſi cõſanguinei indigẽt: quia
tũc põt dari eis. ¶ Si plura
beneficia habentia curam te-
net abſq; diſpenſatione: fur ẽ
⁊ latro. Nam habens bñficiũ
cum cura: ſi recipit ſm eũ cu
ra: ipo iure vacat primũ. c. De
multa. extra de preben. ⁊ hoc
poſtq̃ hñit pacificã poſſeſſio-
nem ſcdi: vl' hẽre potuit vt fru
ct⁹ ei⁹ pcepit: alias non vacat
primũ videlz ſi fruct⁹ ſecundi
bñficij cõcedũt alteri p papaz
pro illo tpe non vacat primuz
extra de pben. li. vj. c. ſi tibi cõ
ceſſo. ¶ Si habens pbendaz
hñtẽ dignitatẽ: ⁊ ſi nõ curam
aiarũ: ſi recipit ſcdam: ſimil'r
vacat prima. extra de preben.
c. de multa. ⁊ in iſto caſu ⁊ in
priori tenet ad reſtitutionem
fructuũ: ſi recipit. ¶ Si ha-
bens beneficium vnum: violẽ
ter occupat ſecundum: vl' ſi ſci
enter intendit retinere: ſimil'r
perdit primũ: ⁊ ſi aliqd hẽbat
ius in ſcdo: ẽt pdit ⁊ vacat illd
ſecũdũ. de pben. c. cũ q. li. vj.
Item non põt qs habere dig
nitatẽ cũ prebẽda abſq; diſpẽ
ſatiõe pape. ¶ Quicunq; reci-
pit perſonatũ: vel dignitatez
vel officiũ: vel bñficium cui cu
ra aiarum ſit annexa: ſi añ ob
tinebat ſimile: cum ſit priuat⁹
primo vt dictum eſt: ſi non di-
mittit primũ abſq; mora i ma
nus ordinarij in cuius epiſco-
patu eſt: ipſo iure eſt etiam pri
uatus ſecundo: ⁊ eſt inabilis
ad ſacros ordines ⁊ ad qdcun
q; aliud beneficium: per ex-
trauagantem Joannis. xxij.
Item abſq; diſpenſatiõe nõ
poteſt quis tenere plures ec-
cleſias vel prebendas: q̃ tamẽ
non habeant curam animarũ
niſi in quinq; caſibus. ¶ Pri
mus quando ſunt ita tenues
q neutra illarum ſufficiunt
ad ſuſtentationem. ¶ Secũ
dus ſi vna dependet ab al-
tera. ¶ Tertius propter rari-
tatem clericorum. ¶ Quart⁹
ſi eccleſia eſt annexa prebẽde

vel dignitati. ¶ Quid ſi hẽt
vnā intitulatā ꝛ aliā ꝯmenda
tā. ƀ tal' cōmēda de parrochia
li eccl'ia fieri nō p̄t: niſi ei q̄ at
tingerit. xxv. annū ꝛ ſit ſacer-
dos: ꝛ tali nō p̄t ꝯmitti niſi v
na ꝛ ex euidēti neceſſitate vel
vtilitate: ꝛ nō durat niſi ꝑ ſex
mēſes: extra de elec. c. nemo.
li. vj. ¶ Si hꝫ pl'es eccl'ias vl'
p̄bendas hn̄tes curā aīarum
abſqꝫ diſpenſatione pape: fur
eſt ꝛ latro: ꝛ continue in mor
tali: nec epūs poteſt diſpenſa-
re in hoc. ¶ Si etiam hꝫ per
diſpenſatiōem pape ƀ ſurrep-
ticie: puta qꝛ petendo vnū: ta-
cuit de alio quod habebat: vel
dixit ſe habere legitimā eta-
tem cum non haberet ꝛ huiuſ
modi idem iudicium ē. ¶ Si
per diſpenſatiōem ep̄i habet
plura beneficia ſed ſimplicia:
ſed ad ſuperfluitatem vel eti-
am per diſpēſationē pape ſim
plicia vel curata cum vnum ſi
bi ſufficeret ſcd̄m ſtatum ſuū:
nō vꝫ tutus in conſcientia ſua
qꝛ diſſipatio eſt: ꝛ non diſpen-
ſatio. ¶ Si accepit eccleſiā ꝑ-
rochialem a quocunqꝫ cū nō
attigiſſet. xxv. annum abſqꝫ
diſpenſatione pape. Citra eta-
tem nulla eſt diſpenſatio: ꝛ nl'
lum ibi ius habet. c. licet canō
de elec. li. vj. ¶ Si infra ānū
computandum a die aſſignati
ſibi regiminis eccleſie non fe-
cit ſe ad ſacerdotium promo-
uerit: eſt ipſo iure priuatus. c. c
licet canon. Item tenet per-
ſonaliter reſidere. In reſiden
tia pōt tn̄ epūs cauſa rōnabi-
li diſpenſare ad tempus tātū.
Sed de promotione ad ſacer
dotium infra annum: non ex-
tendit ad eccleſias collegiataſ
habentes curam: nec ad aſſūp
tos ad earundem regimen: de
elec. c. ſtatutum: li. vj. Pn̄t ēt
ep̄i diſpenſare cum ipſis qui
habent vel habebunt eccl'ias
parrochiales: vt vſqꝫ ad ſeptē
nium litterarum ſtudio inſiſtē
tes: promoueri non teneatur:
niſi ad ordinem ſubdiaconatꝰ:
quē niſi infra annum ſuſcipi-
ant ſūt ip̄o facto priuati tl'i bn̄
ficio: ꝛ medio tp̄e per vicarios
illis eccleſijs prouideat: de ele
ctis: li. vj. c. cum ex eo. ¶ Si
habens quodcunqꝫ beneficiū
ſimplex: ꝛ q̄tumcunqꝫ paruū
niſi dicat horas omni die: pec-
cat mortaliter omittendo ex
negligentia: etiam ſi nō ſit in
ſacris cōſtitutus. ¶ Si cano
nicus vel alius clericus recipit

quotidianas diſtributiones q̄ dant intereſſentib⁹ horis cū n̄ interfuerit: furtū ɔmittit: ⁊ te net ad reſtōem. ¶ Si cū non poſſit p ſe curā exercere eccle ſie: nō poſuit ibi loco ſui idone um q̄ bene officiaret: ſ3 malū ⁊ ignorantē q̄ ex ſuo malo exē-plo ſcādalizat: vt notorius for nicator: ⁊ luxor ⁊ hmōi: vl qui neſcit miniſtrare debite ſacr̄a: ⁊ ɔfeſſiōes audire: peccat mor taliter: qm̄ oīa mala q̄ ſequūt ei imputant. Si vō nō p̄t in-uenire idoneū: per ſe exerceat vel ſi nō p̄t aliter ꝓuidere re-nūciet. ¶ Item non lic3 prela to ſub precio vel annuo cēſu ɔ cedere vice3 ſuas ſeu iuriſdi-ctionem: q2 ſpūale ē. Extra ne prelati vices ſuas. c. j. ij. ⁊. iij. videl3 ſi diceret: ɔcedo ꝙ exer ceas vices meas vel talem iu-riſdictionem: ⁊ totū lucru3 ſit tuū: ⁊ dabis inde mihi tm̄: illi-citum eſt. Sed cōmittēdo pu re vices ſuas licet conſtituere ei ſalarium. xij. q. ij. c. charita tem tuā: videl3 dicēdo dabo ti bi tm̄ pro ſalario tuo: ⁊ totum lucrum erit meū. Hec Inno. ¶ Si alienauit res eccleſiaſti-cas: videl3 mobilia bona: vt res ſacras: vel immobilia vt poſſeſſiōes ſine neceſſitate vl maiori vtilitate: vel non ſerua ta forma iuris: ⁊ hmōi: graui-ter peccauit. ¶ Item de exer citio cure animaru3 quomō ſe habuit in audientia confeſſio-nū: in collatione aliorum ſacr̄o rum: in viſitatione infirmorū: precipue ne deficiant eis ſacr̄a cum expedit. In admonitiōe ſubditorum: in correctione vi-tiorum: precipue quo ad noto rios peccatores: ɔcubinarios: tenentes inimicitias ⁊ hmōi. ¶ Si admonuit non confitē-tes ⁊ nō cōicantes annuatim q̄tum potuit: ſignificando epi ſcopo cum non potuit ⁊ hmōi Nam oues ex negligentia p-dite: ab eo requirent: de quib⁹ ⁊ aliis ſupra dictis ⁊ hmōi ha bes ſatis i. iij. p. ſ. t. xv. c. j. Si alienos parrochianos audiuit non habens auctoritatem ſpe cialem ipē vel ipi: q2 nō p̄t eos abſoluere. ¶ Si emit aliquas res immobiles de fructib⁹ ec-cleſie: q2 tales debēt remane-re eccleſie: vnde ſi emit nomi-ne alterius: vt ſic poſſet dare ⁊ legare cui vellet: fraus eſt ⁊ furtum: ⁊ ad reſtitutionem te net. ¶ Si indulgentias p ſe dedit cum non poſſet: vel plu-

res dixit here ecclia₃ suā quā hēbat ob q̄stū: ē mortale. Si reliqas nouas exhibuit poplo venerādas nō approbatas ab ecclia. Si nimis facil' fuit ad dispēsandū in ieiunijs ecclesie ¶ Si elemosynas extorsit a pplo ⁊ a subditis ad q̄s nō tenebant. Si q̄stores dicere mēdacia in ecclia sua pmisit: ⁊ qd peiꝰ ē si fecit pactū cum eis de quota. Si secundas nuptias benedixit. Si permisit xpianas nutrices seruire in domo iudeorum. Si sustinuit sortilegas ⁊ diuinatrices in sua prochia. Si pmisit ludos vl' malas consuetudines non obuiādo quantum potuit. ¶ Clerici vero qui manifestis vsurariis alienigenis: aut alias nō oriundis de terris ipsorum: ad fenus exercendu₃ domos locāt vel alio titulo ɔcedunt: ipo facto sunt excōmūicati: nisi sint epi: de vsuris. c. vsurarum. li. vj. ¶ Clerici: archidiaconi: plebani: decani: prepositi: cātores ⁊ alij clerici personatu₃ habētes: acēt sacerdotes q̄ audiūt in scholis leges vel phisicam: post duos menses si nō dimittunt hmōi lectiones sunt excōicati, c, super specula, extra ne cle. vel mo. ¶ Clerici ⁊ religiosi qui inducunt aliquē ad vouendum: vel iurandum: vl' fide interposita seu alias pmittendum: vt sepulturas apud eos eligant: vel iam electā nō mutēt: sunt excōicati: nec possunt absolui nisi per papā: nisi in mortis articulo: in cle. c. cupientes: de penis. Item de sepul. li. vj. c. j. ¶ Clerici q̄ sciēter ⁊ spōte participauerūt cu₃ excōicatis a papa: ⁊ ipos i officijs receperunt: sunt excōicati: ⁊ absolutio pape reseruat. c. significauit: extra de sen. ex. ¶ Falsantes litteras pape vl' falsis scienter vtētes: vl' remouentes etiam vnam lrām de bullis pape: sunt excōicati: et absolutio pape reseruat. Clerici sepelientes in ecclesijs vl' cimiterijs co₂ excōicatos a iure: vel vsurarios manifestos: vel nominatim interdictos tēpore interdicti in casibus non ɔcessis: sunt excōicati in cle. ō sepultu. c. Eos. Hec vide in tertia pte sūme t. xxv. c. xxxiij ¶ Sepelientes vero se occidentes: vl' in torneamētis morientes ⁊ hmōi: peccant mortaliter: nec tamen sunt excōicati.

¶ De religioſis. Cap. xiiij.

Circa religioſos τ religio
ſas. Si ſunt clerici vel or
dinati: interrogari poſſunt de
his de quibus ſupra dictū eſt i
c. de clericis in cōi ꝓut expedi
ens erit. ſi vero ſunt benefici
ati in eccleſijs curatis: de his
habes in. c. precedenti. ſed eti
am vltra predicta: etiam de in
fraſcriptis que ſunt propria eo
rum dicendum eſt: τ primo.

¶ Si fuit receptus ad mona-
ſterium ꝑ ſimoniam: mortale
eſt. ſi vero fuit ſimonia menta
lis tm̄: pn̄ia aboleť. ſi vo pacti
onalis: quia. ſ. monaſteriū ex
egit tm̄: alias nolebat eum re
cipere: τ ingrediēns vel ꝓpin
qui eius tm̄ dederunt vel mi-
nus pro ipo ingreſſu: niſi forte
cum monaſteriū eſt ita tenue
ꝙ nō ſufficit illi ꝓuidere nam
tunc oblatis ſpūalibus gratis
id eſt ingreſſū: licȝ petere τ pa
ciſci de tp̄alibꝰ de qbꝰ dēat vi-
uere: vel dicere illi: porta tecuȝ
ſi vis ꝯmedere mecū ſm ho-
ſti. τ aliquos alios. ſecus ſi mo
naſterium eſt pingue τ pōt il-
li ꝓuidere: nō pōt fieri aliqua
pactio vel exactio abſqȝ vitio
ſimonie: tunc vltra petm̄ reci-
piens: vel receptus: vel recep-
ta: debent expelli de illo mōa
ſterio. extra de ſimonia. c. qm̄
Pōt tamen epūs in hmōi diſ
penſare. ſ. vt non expellantur
de monaſterio. Ray. τ Ulr.
Precipue reperiť talis ſimōia
in monialibus vbiqȝ terrarū.
Non ſic vero eſt de viris reli-
gioſis. ¶ Si ingreſſus eſt re
ligionem non pura intentio-
ne. ſ. ſeruiendi deo: ſed alia de
cauſa: videlicȝ non laborandi:
vel ſi eſt monialis quia nō po
tuit nubere: τ qȝ poſuerūt pa-
rentes ipam inuitam licet ma
le fecerint: tamen poteſt τ dȝ
mutare intentionem. ſ. vt ibi
manere velit ad ſeruiēdū deo:
τ ſic erit in bono ſtatu: alŕ erit
in mortali. ſed ſi reperit ſe in
monaſterio diſſoluto non vi-
uēte regulariter: querat ſi pt
mutare locum cum diſpenſa-
tione ſi indiget: quod tamē in
moniali erit difficile: qđ ſi non
poteſt: non ſequať turbam. i. a
lios vel alias in malum: ſꝫ ſer-
uet ipa ordinem ſuuȝ: ſi ad bo
num non poteſt reducere ali-
os vel alias. Si ingrediēs mo
naſterium reticuit impedimē-
ta que habebat ad illud ſcien-
ter: videlȝ quia erat ſeruus: vŕ
habebat occultam infirmitatē

vel alterius religionis ꝓfeſſꝰ: cōiugatꝰ:debitor:in multis: et hmōi:peccauit mortal'r:preci= pue ſi ſciebat tale īpedimentū ⁊ ꝑ illud nō poſſe recipi ad re ligiōez:vl' de his interrogatꝰ mēdaciū dixit: ⁊ p̄t ⁊ dz ē mo naſtario expelli ſi aliter proui= dere nō p̄t. Si hz votū religi onis artioris:an̄q̄ intret laxio rem: prius dz querere diſpēſa tiōem ſi etiā eēt bona: ⁊ m'to fortiꝰ pꝰ ꝓfeſſiōem in vna reli giōe:nō p̄t ad aliā tranſire eq̄ lem vel laxiorem: ⁊ de mēdi= cante ordine ad mendicantem vel de mendicantibꝰ ad mona chalem tranſire non poteſt ſi= ne diſpenſatione pape:niſi ad chartuſienſes. Si induxit ali quem ad religiōem ꝑ ſimoni= am:vel ꝑ fraudes: puta aſſerē do ibi obſeruari regulam: qḋ non fit: vel dicendo ſe ad nihil obligari:⁊ reticendo auſterita tes religionis quas ille nō in= tendit ſeruare ⁊ hmōi:pecca= uit mortaliter. ¶ De his q̄ eti am volētes ingredi religionē aliquā in qua bene viuit: auer tunt vt trahāt aquā ad ſuum molendinū:infamantes illos: ⁊ crimina imponētes: ſuas āt vſq3 ad tertiū celū extollētes nō euadere damnatiōem cer= tum eſt: q2 cōtra charitatē a= gunt:contra iuſtitiā ⁊ contra ſacram ſcripturam.

¶ De voto paupertatis.

SI in religione exiſtēs obſ uauit pauꝑtatis votū ni= hil retinens vel retinere deli= berans:q2 eſt mortale ꝓpriū habere ⁊ totiens quotiēs illō proponit. Dicit aūtē propriū qḋ celat ſuperiori ſuo: vt ſi ha beat ⁊ teneat pecuniā vl' veſtē neſciente p̄lato: vel ſi ſciat: t̄m contra volūtatē eius ⁊ abſq3 licentia:vel de licentia eius ⁊ volūtate:t̄m nō paratꝰ ſibi tra dere ad petitiōem eiꝰ:ſ3 recuſa re ſi poſſet de facto:⁊ m'to pe ius ſi nō ſolum mobilia:ſ3 etiā de immobilibus vt reditꝰ ⁊ poſſeſſiones retinet vt ꝓpria: dans:vendens: ⁊ diſſipans vt placet:nec p̄latꝰ p̄t dare licen tiam ſic retinēdi:nec papa pōt in proprio diſpenſare: extra ē ſtatu monachoꝝ.c.cū ad mōa ſteriū. ¶ Si dedit bona mōa ſterij ſiue cōuentus: abſq3 ſu perioꝝ licētia habita:vl' p̄ſūp ta. ¶ Si aliqḋ occulte recepit vel tenet:mortale eſt ⁊ ꝓprie= tas. ¶ Si reperiens ſe in loco vbi nō viuit in cōi ꝑꝑ qḋ opz

cū ſibi ꝓuideri de neceſſarijs habet aliqua veſtimēta vl pecuniam: ⁊ aliqd hmōi: cum bona licentia ⁊ beneplacito prelati: aduertat diligenter: q2 qͣtuor adhuc obſeruare debet.

Primo qͣdem vt per eum nō ſtet quin omnia velit ponere ī communi: ſi alij vellent: ⁊ ad hoc operet̄ qͣtum poteſt. Secundo ſi hoc non poteſt: ſemꝑ ſit paratus ſimpliciter ponere omnia ⁊ dimittere in manibus prelati. Tertio vt de hui9modi cōceſſis: nihil det ſine licentia ſuperioris ſui: generali vel ſpeāli: et in elemoſynis niſi in extrema neceſſitate. ¶Quarto vt non theſaurizet nec ſuꝑflua teneat: nec delitioſa qͣrat: nec multum in querendo ſollicitet: nec habeat inordinatum affectum in hmōi: ⁊ ſic poterit tranſire: ſi in alijs bene ſe habeat. Sec9 agendo nō religioſe: ſ laicaliter viuit. Sed cū predictis: ſi poſſet locum inuenire vbi in communi viuit: melius ei eſſet.

¶De voto caſtitatis.

SI ſeruauit votū caſtitatis: nō ſolū ab oī carnali ope ⁊ cōtactu venereo ſe abſtinendo: ſ ēt ab oī locutiōe turpi et amatoria: ⁊ ab oī cogitatiōe īmūda deliberata: ⁊ delectatione moroſa: q2 in quolibꝫ hoꝝ ē mortale vt dictū ē ſupra circa ſextum ⁊ nonū preceptum. Eſt etiam ſacrilegiū qd̄ grauius eſt. Et q2 ad iſta deuenit ꝑ conuerſationem ⁊ familiaritatem: ideo inquirendum ē ſi hꝫ domeſticitatem cum aliquo ſi monialis: vel cum aliqua ſi religioſus: ⁊ ſi hoc reperitur eē extra caſum neceſſitatis ꝓhibend9 ē: alias nō abſoluendus q2 quaſi impoſſibile eſt ꝙ talis non incidat in ruinā: di. xxxij c. hoſpitiolum. ⁊ di. lxxxj. per totum. Scandala etiam mlta ⁊ oblocutiones ſequuntur in populis ⁊ hmōi ⁊ ideo ꝓhibēdus eſt: ⁊ conſanguineoꝝ etiā rarus ſit acceſſus.

¶De voto obedientie.

SI fecit contra votum obedientie: quod eſt ſemꝑ mortale. Et nota ꝙ non ſemꝑ qñ qs agit aliquid contra regulā ſuā: vel tranſgredit̄ regulam vel conſtitutiones: facit cōtra obedientiā: ſ quando facit cōtra precepta contenta in regula ⁊ conſtitutionibus ſuorum ſuperiorum: vl quando aliqd tranſgredit̄ ex contemptu ꝙ-

tūcūqꝫ illō ſit minimū. ¶Qn̄
ꝙo p̄lat⁹ vł p̄lata iniūgit aliq̄d
fieri: p̄cipiēdo vł mādādo ī vir
tute ſctē obediētie vł ſpūſſcti:
vt facias hoc: vel ſub pena ex-
cōicatiōis ꝛ hmōi: illō dr̄ p̄cep
tū c⁹ trāſgreſſio ē mortale pec
catū. Jdē eēt qn̄ p̄lat⁹ aliquid
mādaret ſubdito quomodocū
qꝫ loqueref declarans ſibi ꝙ
intendit obligare illū ſub pec
cato mortali ad faciendum illō
Et intellige ſi mandat qd nō
ſit illicitum: ꝛ tale quid ꝙ te-
neatur ſubditus ei obedire.
Similiter quando in regula
vel conſtitutionibus eſt aliq̄d
preceptorie mandatum: vł ſub
pena excōicationis: vel ſub pe
na carceris: vel ſub pena gra-
uioris culpe: vel per ſimilē lo-
cutiōem cōiter cenſef obliga
re ad mortale. Alias autē fa-
ciendo ꝯtra cerimonialia: vt
frangere ſilentium: tarde ve-
nire ad chorum ꝛ hmōi: ē ve-
niale: niſi quis faceret ex ꝯtēp
tu: quia tunc mortale. ¶Con-
ſuetudo autem ꝗuis nō ſit ip
ſe ꝯtemptus: eſt tamen indu-
ctiua ꝯtēptus: ꝛ ideo caue ne
aſſueſcas alicui tranſgreſſiōi.

¶De officio diuino.

Si dixit horas canonicas ꝛ
officium defunctorum quādo
debet dici. Nam religioſus ēt
ſi non habet ordinem ſacrum
tenef ex precepto ad officium:
precipue ſi eſt profeſſus. vn-
de omittendo aliquam horam
peccat mortaliter: ꝛ omni die
qua omittit ex negligentia.
Non autem ex precepto tene
tur dicere iſtud: vł aliud ꝗuis
nec debeat ad placitum ſuum
mutareꝗ officium: ſed debet di-
cere ſm ordinē ſuum. Si nō
fuit cuꝫ alijs in eccłia: ꝛ nimis
tardauit ad dicendum officiū.
¶Si ſomnolēter: vel ibi dor
miuit: redicat vel aliquid loco
eius dicat. ſed ſi pro maiori p-
te dormiuit totum reiteret.
¶Si ibi incompoſitus fuit:
ꝛ oculis vagis. ¶Si riſit vel
ridere fecit: vel aliquam leui-
tatem vel locutionem fecit
non neceſſariam. ¶Si mēte
diſtractus: precipue etiam qn̄
aduertit. ¶Si male legit vel
cantauit: vel inclinauit ex neg
ligentia: in quolibet horū eſt
pctm̄ veniale ꝯmūiter. ¶Si
elegit prelatum per ſimoniaꝫ:
vel etiam et ſi non ſimoniati-
ce: tamen indignum ſcienter.
¶Si nō illum quē iudicauit
meliorem ad offm̄ illud: ſꝫ aliū

rationeamicitie vel alia inten tione mundana: mortale eſt. ¶ Si accuſauit calumnioſe p̄latum vel ſocium de aliquo cri minali: vel teſtificatus eſt: vel deſiſtit ab accuſatione iniuſte vel alias infamauit prelatum vel ſubditum dicēdo crimina= lia de eis: ēt ſi eſſent vera intē tione infamandi: mortale eſt. Idem ſi ſecreta ſui ordinis re uelauit ſine cā iuſta ꝛ rationa bili: ꝛ quō quis teneat̄ ad re= ſtitutiōem fame vide in ſūma in. ij. pte diffuſe ti. ij. c. ij. §. iij. Item ibi ſuperius in. x. pcep= to: ꝛ hoc infra in tractatu d̄ re ſtitutione. ¶ Item ſi in viſita tione prelatorum non reuela= uit dicenda: que ſunt ꝯtra ho neſtatem religiōis: de p̄latis ꝛ ſocijs: ꝛ precipue qn̄ cōmūiter ſic ſeruat̄: ꝛ ſit preceptuꝫ a vi= ſitatore: vt dicant que indigēt correctione: tunc eni omittere= re aduertenter que dicēda ſūt eſt mortale pctm̄. Debet tn̄ i= telligi p̄ceptū ſuato ordine fr̄= ne correctiōis: vn̄ oīno occulta de q̄b⁹ pt p̄ſumi emēdatio: di ci nō debēt. Ubi āt nō ſperat̄ emēdatio ꝛ p̄ſumit̄ recidiuatio vł aliqd̄ magnū ſcandalū: dici dꝫ. nō tn̄ accuſādo ſi ſufficien= ter pbare nō pt: q: tūc graui= ter peccaret: ſ ſimpl̄r denūciā do p̄lato vt p̄ri: ſi ſperat̄ ꝙ in= de puidebit̄. Si fecit vł coo= perat⁹ ē ad aliquā ꝯſpiratiōeꝫ ꝯtra p̄latos: vel inuenit: aut ſe ctat⁹ ē ptialitates ꝛ ſectas in monaſterio: aut ꝯuentu aut di uiſiōes: q: mortale ē: ꝛ crimi= na mūdanoꝝ vł dēmonioꝝ po tius ꝙ religioſoꝝ. Interrogā di ēt ſunt de. xij. abuſionibus clauſtri ſm̄ Ray. q̄ ſm̄ Ugo= nē ſunt iſte. Prelatus negli= gēs. Diſcipulus inobediens. Iuuenis ocioſus. Senex ob ſtinatus. Monachus curial̄. Monachus cauſidicus. Habi tus precioſus. Cibus exq̄ſit⁹. Rumor in clauſtro. Lis in ca pitulo. Diſſolutio i choro. Ir reuerētia circa altare. In his qn̄qꝫ ē mortale qn̄qꝫ veniale ſm̄ q̄litatem facti ꝛ intēciōem. Magna ēt ē abuſio religioſo rū iurare in cōi locutiōe: etiaꝫ ſi dicāt ꝟitatē. ꝛ ēt maledice= re ꝛ blaſphemare: ēt ſi ex leui tate. Interrogādū ēt ē preci= pue de cerimonijs pricipalib⁹ ꝛ de eſu carniū extra infirmi= tatem. De lineis non vtendis ad carnem: de lectis non plu= meis: de ieiunijs regule vł cō=

ſtitutionū: de obſeruātia ſilē-tij i certis horis ⁊ locis. Ad q̄ oīa obligāt oēs monachi: ⁊ ēt ples religioſi ⁊ monachi ſācti bn̄dicti: ex̄ de ſta. mo. c. cū ad monaſteriū: ⁊ ples religioſi a lioꝝ ordinū ex cōſtitutiōibus ſuis. Et licʒ in his plat⁹ poſſit diſpenſare: nō tn̄ pt diſſipare: qḋ ē ſm̄ Ber. qñ fit abſqʒ cā rōnabili ⁊ vrgēte: al' pctm̄ eſt diſpenſanti ⁊ diſpenſato: plus ⁊ minus ſm̄ tranſgreſſioneʒ. ¶ Si in obediēdo male ſe habuit: videlʒ q: obediuit ī malo puta dicēdo mēdaciū: vl' ex negligētia dimiſit cōe mādatum vl' tard⁹ fuit ad obediendū vel nō affectuoſe ſʒ q̄ruloſe: vl' diſſolute ⁊ nō cū maturitate. Si irreuerēs circa maiores: egre ſuſtinēdo reprehenſiōes: ⁊ cū indignatione: commūiter veniale.

¶ De exercitio.

SI vacauit ocio quod ē ſentina omniū maloꝝ: ⁊ pc̄tum. ¶ Si inutiliter expēdit tempus: faciendo ea que ſunt nullius valoris. ¶ Si fecit exercitia mundanoꝝ: vt faciē-do burſas: veſtes opere polimito: recamationes vl' lignea rheticulata ⁊ hmōi; vel cōfectiones nimis precioſas: vl' alia guloſa quia magnuʒ pctm̄ ⁊ abuſio eſt ac occaſio multoꝝ maloꝝ: ⁊ ideo phibendū ē. Hoc malum etiā repit in monialibus modernis. ¶ De cōuerſando cum alijs. ¶ Si cōuerſando fuit nimis leuis: vel alios inducens ad leuitatem: vel riſum: verbis: geſtibus: vl' ſolacijs: que licʒ aliqñ ſine peccato fieri poſſint ad recreationem: vel ſubleuandum ſe vel alios ab accidia: raro tn̄ decet hmōi religioſos. ¶ Si aliqñ irriſit vl' geſtiuit: qḋ ſimijs cōgruit ⁊ hiſtrionibus: nō religioſis. ¶ Si murmurauit circa victum ⁊ veſtitum. ¶ Si impatienter tulit graues mores alioꝝ. ¶ Si ſe grauem alijs reddidit. ¶ Si ſingularitatē queſiuit in cibo: veſtitu dormitu: ⁊ alijs vnde frequenter orit' in ipſis ſuperbia ⁊ in alijs murmuratio ⁊ indignatio. ¶ Si fratrē delinquentē nō fraterne admonuit: vel defectus alioꝝ: plato nō ſignificauit: vt adhiberet remedium ſuato tn̄ ordine fraterne correctionis: in his cōiter ē veniale. ¶ Si murmurauit contra ſibi cōmittente tāq̄ indiſ

cretū. Si ipatiēter ſe hūit: du re loquēdo cū q̄b⁹ ſe nō hȝ in tromittere. Si nō diligenter tractauit res mōaſterij. Si ni mis tenax fuit i dādo: vł ſi ni mis ꝓdig⁹: vel acceptoꝛ pſōaꝝ ſine cā rōnabili: dās magis v ni q̄ alteri de reb⁹ cōib⁹. Si dedit q̄b⁹ nō potuit: videlȝ qꝛ nō hēbat licētiā. Si permiſit res perire ex negligētia: vł ni mis ſollicit⁹ fuit: pp hoc paruȝ vacādo ſibi pp implicationem reꝝ tpaliū: qd vitiū hodie mł tū regnat. Si nō fuit ſollicit⁹ ad adiſcēdū ea ad q̄ tenet̄ ſm regulas ꝛ ꝯſtitutiōes: peccat. Ex ignorātia ṽo etiam tranſ grediens: non excuſat̄ a petō. Si eſt ſacerdos debet quere re ſcire: que pertinēt ad debi te celebrandū. Si ꝯfeſſoꝛ: que pertinent ad illud offm̄. Si i his eſt negligens: ꝑcipue cū poteſt: grauiter peccat. Debȝ etiā frequentare ꝛ legere ſcri pturam: vel doctoꝛes exponē tes: vel alios libꝛos deuotos ꝛ vtiles vnde inſtruat̄ ꝛ ꝯfoꝛtet̄ ad bonum. Si legit curioſa et inutilia: propter quod retrahi tur a magis neceſſarijs. vł do ctoꝛes gentilium: vel fictiōes poeticas; ꝛ hmōi: qꝛ petm̄ ē cu rioſitatis. ¶ De pertinētibus vero ad religionem habes diſ fuſe in .iij. p. ſ. ti. xvj. c. vj.

¶ De orōne ꝛ ꝯfeſſiōe.

SI non oꝛauit vltra officiuȝ diuinum priuatim pro ſe ꝑ alijs ꝯſanguineis: bn̄factoribus viuis ꝛ defunctis: ꝑci pue recommendatis vt debȝ ſollicite. ¶ Si non frequēta uit confeſſiōem ꝛ cōionem ſe cundum regulam ſuam ꝛ mo rem. Monachis vero nigris ꝑceptum eſt q̄ communicēt ſemel in menſe: in cle. ne in a gro: de ſtatu mona. ¶ Si nō vacauit meditationi: que per maxime inducit deuotionem. ¶ Si fuit tepidus in dilectio ne dei ꝛ proximi non ardenter affectans honoꝛem dei: ꝛ ſalu tem animarū vt decet. ¶ Si ingratus ad recogitandū ꝛ co gnoſcendum ſua beneficia et recōpenſandum: deuote ipſi deo ſeruiendo. ¶ Si non ꝑe parauit ſe ad diuina vt debu it. Hec ſunt petā in quib⁹ quo tidie offendit̄ deus: ꝛ impedit̄ ꝑfectus religionis.

¶ De amoꝛe parentum.

SI nimis carnaliter dilexit ꝯſanguineos: nimis affe ctans eoꝛum ꝓſperitatem: vł

gaudēs de ea: aut ↄtriſtaꝛ ni-
mis de aduerſitate. ¶ Si ni-
mis eos viſitat vł q̄rit vł gau
det viſitari. ¶ Si cum eis lo-
quiꝛ de ſecularib⁹ ꝗ nō expe-
diūt: vł etiā cū alijs d̄ guerris
⁊ hmōi frequēter interrogat
⁊ audit. ¶ Si ꝓ eis ꝓcurat
bn̄ficia eccł'iaſtica vel tpalia n̄
aptis beneficijs in quib⁹ poſ-
ſet eſſe mortale. De alijs vero
vitijs cōībus. ſ. ira. ſupbia. inui
dia ⁊ hmōi vide ſupra in. j. ⁊ i
ij. pte interrogatorij. De his
ꝯo que pertinent ad regulam
ſuam: ipſemet videat per ſe et
dicat. ¶ Si penas aut penitē
tias taxatas vel iniunctas a re
gula: vel conſtitutionibus: vł
a prelato non fecit: peccauit ſi
ex negligentia. Si nullo mo
do eſſet paratus facere: etiaꝫ
prelato precipiente: eſt morta-
le. ¶ Si non intendit profice
re in vita: ſed que ſeruat inui-
tus facit ⁊ male ↄtentus ē eē
in religione: hypocrita eſt ⁊ ī
ſtatu dānationis. Tho. ſa ſe.
q. lxxxiiij. ar. v. ¶ Qui vocāꝛ
ad dirigendas moniales in e-
lectionibus niſi abſtineant ab
his per que poſſet oriri diſcor
dia inter eas: ſunt excommōi
cati. ¶ Religioſi ⁊ clerici in-
ducentes ad vonendum: iurā
dum: vel ꝓmittendum de eli-
gendo apud eos ſepulturam:
vel vt eam viterius non mu-
tent iam electam: ſunt excōica
ti excommūicatione papali in
cle. c. cupientes. de penis.

¶ Religioſi q̄ abſqꝫ ſpēali li
centia proprij ſacerdotis ſolē-
nizarent mr̄imoniū: aut mini-
ſtrarent ſacr̄m euchariſtie: vł
extreme vnctionis: excōicati
ſunt excōicatione papali: ī cle.
prima d̄ priui. religioſi. ¶ Re
ligioſi qui excōicatos a canōe
abſoluunt in caſibus non con
ceſſis: aut qui abſoluunt a ſen
tentiis per ſtatuta ſinodalia:
vel prouincialia promulgatis:
aut abſoluunt a pena ⁊ a cul-
pa: ſunt excōicati excommūi-
catiōe papali: per. d. cle. primā
de priui. religioſi. ¶ Inq̄ſito-
res hereticorum qui odio: gr̄a
vel lucro: contra iuſtitiam et
ↄſciam omiſerint contra quē
piam procedere: vel ipam he-
reſim aliis imponere: aut im-
ponerent quod offm̄ eoꝝ im-
pediret: ſunt excōicati excōica
tione papali in cle. c. multoꝝ:
de here. ¶ Religioſi mēdicā-
tes ꝓfeſſi trāſeūtes ad aliquā
religionem monachalē excep

to ordine chartuſieñ. ⁊ ſil'r recipientes ſunt excōicati excōicatione papali per cōſtitutionem martini quinti factā Cōſtantie. ¶ Clerici ſcienter et ſponte cōicantes cū excōicatiſ excōicatione a papa in diuinis ſunt excōicati excōicatiōe papali ſm Hoſti. Iſta excōicatio habet dubium. ¶ Participantes in crimine ꝓpter qđ aliqs eſt excommūicatus aliq̄ predictarum ⁊ aliaꝝ excōicationū ſunt excōicati per papam c. ſi concubine: de ſen. excom. ¶ Abſoluentes aliquē ab aliqua predictaruꝫ excōicationū circa ſedem apoſtolicam ꝑter ꝗ in mortis articulo: qui tal'r abſoluti ſi non ſe repreſentāt ei a quo pn̄t abſolui ꝗ citius poſſunt: vel mittant pro abſolutione: reincidūt in eandē. ſ. excōicatiōem papalē. c. eos: đ ſen. excō. in. vi. ¶ Sepelientes corpora in cimiteriis tēpore interdicti in caſibus nō cōceſſis a iure: ſūt excōicati per excōicationem epalem in cle. c. eos: de ſepul. ¶ Sepelientes excōicatos publice: aut nominatim interdictos: vel vſurarios manifeſtos ſcienter in cimiteriis: ſūt excōicati: dicta cle. eos. ¶ Clerici locātes domos manifeſtis vſurariis ad fenus exercendum ſeu alio titulo ꝯcedētes: ſunt excōicati. c. Uſurarum: de vſuris. li. vj. ¶ Nō elect⁹ a duab⁹ partibus cardinalium ⁊ ſe gerens pro papa: eſt excōicatus. c. licꝫ. de elec. ¶ Monachi ⁊ canonici regulares: archidiaconi: decani: prepoſiti: plebani: cantores ⁊ alij clerici perſonatum habentes: aut quiuis preſbyteri qui audiunt leges vel phiſicam: ſunt excommunicati. c. nō magnoꝑe. ne cle. vel mo. ſe rebus ſecularib⁹ immiſceāt li. vj. c. j. ¶ Religioſi dimittētes vbiqꝫ habitum ſue religionis ⁊ accedentes ad quevis ſtudia lr̄arum ſine licētia prelati aut ꝯuentus ſui: ſunt excōicati. c. vt periculoſa: ne cle. vel mo. li. vj. ¶ Religioſi q̄ decimas debitas eccleſijs ſibi appropriant vel vſurpant: ſiue qui non permittunt ſolui eccleſijs decimas de animalib⁹ familiarium ⁊ paſtorum ſuorum: tales ſi non habent adminiſtrationem ⁊ beneficia: ſunt excommunicati: ſi habent ſunt ſuſpenſi: niſi requiſiti deſtiterint infra men-

ſem:in cle.c.religioſi: de deci. ¶ Mōachi ⁊ canōici regulares nō hn̄teſ adminiſtratiōez ⁊ ſe ꝯferētes ad curias princi pū: vt dānū mōaſterijs infe-rāt:aut p̄latis:ſine licētia ſuoꝝ platoꝝ:ſiue q̄ tenēt arma īfra ſepta mōaſterij:ſūt excōicati: in cle.ne i agro: de ſtatu mo. ¶ Religioſi necnō moniales ꝓfeſſi ꝯtrahētes mrīmoniuz ⁊ alij clerici ꝯſtituti in ſacris: de facto ſūt excōicati:cle.eos: de cōſan.⁊ affi. ¶ Inq̄ſitores hereticoꝝ q̄ ꝑtextū officij inq̄ ſitionis q̄buſuis mōis illicitis pecuniā extorquēt: vel ſciēter bona eccl'iaꝝ ob delicta cleri-coꝝ fiſco eccl'ie applicāt: ſūt ex cōicati:nec abſolui poſſunt ni ſi plene ſatiſfecerint illꝫ a q̄bꝰ extorſerūt:cle.nolētes: extra de hereti. ¶ Religioſi nō ſer uantes interdictum qđ ſeruat matris ſiue cathedralis eccl'ia cle.ex frequentibꝰ:de ſen.ex. ¶ Religioſi qui confitētibꝰ ſi bi nō faciūt cōſciaz ſciēt de de cimis ſoluendis: tales ab offi-cio predicationis ſunt ſuſpen-ſi donec confeſſis eiſdem ſi ꝯ mode poſſunt:faciant eis con ſcientiam: ⁊ ſi interim predi-cant ſunt excōicati. ¶ Simi-liter ⁊ religioſi qui dicunt ali-qua verba vt retrahant audiē tes a ſolutione decimaꝝ ſunt excōicati:in cle.c.cupientes:ꝺ penis. ¶ Religioſi mendican tes qui domos ad habitandū vel loca de nouo recipiūt aut mutant vel alienant de nouo recepta abſq; licentia pape: ſunt excōicati.de penis.c.cu-pientes:in cle. ¶ Fratres mi-nores qui tpe interdicti recipi unt ad diuina fratres vel ſoro res de tertio ordine ſcti frācſ ci:ſunt excōicati.c.cum ex eo: de ſen.ex.in cle.

¶ De p̄latis in cōi. ca. xiiij.

A Prelatis in communi inq̄ rendum eſt. Primo ſi le-gitime aſſecutus eſt dignita-tem ſeu prelationem:an vide-licet aliqua irregularitate vel ſententia fuit irretitus cū fuit aſſumptus ad prelaturam i q̄ non fuit diſpenſatus vel abſo lutus:videlicet ſi fuit bigamꝰ: ſi operatus eſt in cā ſanguinis ſi illegitimus:ſi excommunica tus:vel ſuſpenſus: vel notori-us concubinarius. In quoli-bet horum hoc ſciens tenet p̄ laturam furtiue:vnde eſt con tinue in mortali. ¶ Notandū qđ illegitimus ad dignitatez

vł bñficiũ curatũ: vł prioratũ
in religiõe: q creał p electiõez
ſine diſpẽſatiõe pape ꝓmoue-
ri nõ p̃t ex priuilegio: tñ mgr̃
ordinis cũ his p̃t diſpẽſare ad
p̄laturas i ordine p̄dicatorum
De hoc hẽs i.iij.p.ſ.t.xxix.c.
q̄rto. ¶ Si rite ꝛ abſq; vitio
ſimonie fuit elect⁹: cõfirmat⁹ ꝛ
ordinat⁹. ¶ Si interpoſuit p̄
ces p ſe: vł procurauit ꝙ alius
porrigeret preces: ſimonia eſt
ꝛ ſi fuit ſimonia pactionał idi
get diſpenſatiõe pape: ꝛ añ ꝙ̃
ſit diſpenſat⁹ tenet furtiue di-
gnitatẽ: De hoc i ſcd̃a p.ſ. ti.j
c.v.§.q̄rto. ¶ De ſimõia ꝛ de
oĩb⁹ que hẽs ſupra i.c.de bñfi
ciatis: ꝛ i.c.de clericis: in com
muni potes interrogare ꝓut
expedit. Et ſi eſt prelatus re-
ligioſorum ĩterrogandus eſt
de his que ſunt in.c.preceden
ti ꝛ de alijs que ſequuntur.
¶ Si aliquod manifeſtũ pec-
catum in ſubditis diſſimulauit
ꝛ non correxit: aut ſi nõ mani-
feſta que tamen ad eius noti-
ciam aliqualiter peruenerunt
vlterius non queſiuit: ſi mere
ex negligẽtia dimitteret: pu-
to mortale quo ad criminale.
Si autẽ ex aliq̃ rõe: vt ad ma-
ius ſcandalum vitandũ ſecus.
Si in capitulo equus iudex ñ
fuit. Si de rebus monaſterij
diſſipator fuit. Si ſuperiorib⁹
ſuis non obediuit. Si cauſas
ſibi a ſuperioribus commiſſas
non ſm conſilium peritorum
ſed ſm acceptionem perſona-
rum determinauit. In omni-
bus his eſt peccatum morta-
le: vel veniale ſm q̄ntitatez ex-
ceſſus ꝛ maliciam ꝛ negligen
tiam. Si indignos ꝛ nõ ido-
neos in officijs poſuit: ꝛ maxi
me ad curam animaꝝ: ꝛ male
videtur talis poſſe excuſari a
mortali: ſi eos quos ſciuit ma-
los: ꝛ in mortali perſeuerare
ponit ad curam animarum cũ
poteſt repellere: nec credo ꝙ
excuſet paucitas: ſcz quia non
inueniunł alij: ꝛ etiam ſi iſte
alias ſit induſtrioſus multum
ꝛ bene officiet eccleſiam in ex
terioribus. Idem cuz ſuſtinet
tales ſi illos poteſt iuridice re
mouere. Si poſuit ad audien
tiaz confeſſionum notabiliter
ignorantes ꝛ ineptos: vel cri-
minoſos: mortaliter peccauit
per regulam. Qui cauſã dam
ni dat. Idem ſi tales tollerat
cum poſſit remouere: niſi for-
te a ſuperiori ſint ad hoc poſi
ti. Sed quam curam de ipſis

habebit cū ad ſui dānationez exerceāt tales offiꝰ audiendi cōfeſſiōes. Quomō āt dicat̃ i eptus: vel notabiliter ignorās habes hic ſupra: videlʒ in. ii. pte de ſcia ꝯfeſſoris. ¶ Si fu it nimis pompoſus ꝛ curioſꝰ i edificiis eccleſie vel monaſte rii: in ornementis ꝛ hmōi qḋ eſt contra ſniam Hieronymi ꝛ Ambroſii. xii. q. ii. c. aurum ꝛ. c. gl'ia epī: ꝛ etiam Bernar. Et tn̄ a modernis fiūt hodie multe ſuperfluitates ꝛ curioſi tates: ꝛ pallacia contra exem pla oīm ſctōꝝ: ꝛ in his amittit̃ multū tempus ꝛ deuotio: ita vt completis edificiis exhau ſtus videat̃ omnis ſpūs: ꝛ pau peres interea moriunt̃ fame: quos de ſuperfluis eoꝝ tenē tur ſuſtentare. xii. q. i. c. epūs eccleſiaſticarum. ¶ Si nimis fuit ſollicitus circa tempora lia ex hoc minus debito va cans ſpiritualibꝰ in ſe ꝛ i ſub ditis vt lectioni: orationi: ad monitioni: vtiqȝ pctm̄ ē plus ꝛ minus ſcdm̄ ꝗtitatem ex ceſſus. Principalis enim eiꝰ cura debet eſſe de ſpūalibus. ¶ Si per curias nimis diſcur rit litigando cum ſcādalo ho minum; cum poſſet per alium modum magis pacificum ſua repetere: ꝛ ſi nō tantū. ¶ Si iura ꝛ priuilegia ſue eccleſie n̄ ſeruauit ꝛ defendit vt debuit. ¶ Si diſpenſando: indiſcrete ſe habuit: vel quia nimis de fa cili ꝛ ſine cā rationabili: in ie iuniis diſpenſauit. In eſu car nium: in retinendis rebus ad vſum in penitētiis taxatis ſe cundum regulam vel ꝯſtitu tiones ꝛ hmōi: qꝛ peccauit in ducēdo relaxatioēm ꝛ rigorē religionis eneruādo. Un̄ bea tus Bn̄dictus in regula dicit ꝙ de oī diſpenſatiōe hʒ redde re rōnē. ¶ Si fuit nimis du rus in diſpenſando cum debu it precipue cum debilibꝰ ꝛ in firmis ꝛ hmōi non prouidens eis. ¶ Si fuit exemplaris in inceſſu moderato: habito non precioſo: in modeſtia geſtus. In locutiōe rata: graui ꝛ fru ctuoſa: cauens diſcordias pa cem nutriens: omnes patien ter videns ꝛ tollerans: ſingu laritates: vitans: communia ſe quens cum pōt: nemini blan dus: affabilis cunctis ſuſurra tiones: detractiones: irriſiōes confabulationes: maledictio nes: contentiones in ſe ꝛ in ſu is eliminans: circumſpectus in

omnibus: non delectatus de preſidentia: ſ timens de neg ligẽtia: cũ de ſingul' hẽat red dere rõez ſibi ꝯmiſſis. Ita cu rã alioꝝ hẽant ꝙ ſui nõ obliui ſcãt: vt docet grego. ĩ paſtora li. ¶ Si ĩ corrigẽdo fuit nimiſ remiſſus vł nimis regio9. vtꝝ qꝫ cauẽdũ ẽ: vt docet gregori9 in moralib9: ⁊ hẽt. xlv. di. c. diſ ciplina. Nã facilitas venie in cẽtiũ pbet delinquẽti. Amb. xxiij. q. iiij. c. eſt iniuſta ⁊ aſpe ritas nimie ĩcrepatiõis: nec co rrectionẽ recipit nec ſalutem. Leo. di. xlv. c. cũ btũs: ⁊. c. licꝫ plerũqꝫ ea. di. Precipue vero circa ſeniores dꝫ ꝑlatus in cor rigẽdo ſe hẽre humani9: vt dĩ in illo. c. niſi eſſent habituati ĩ malo: qꝛ tũc durius ſm Gre. vt di. c. diſciplina. ⁊c. lꝫ plerũ qꝫ: ⁊. c. cũ btũs: ⁊. c. penitudi nis tpa. xxvj. q. vij. ⁊. c. tanta. lxxxvj. di. ¶ Si non induxit ꝗtũꝫ potuit verbo ⁊ exemplo ad obſeruandum omnia ceri mõialia ordinis ſui. ¶ Si ma las ꝯſuetudines ſeu corrupte las: regnare permiſit. ſ. cõtra regulam ⁊ decentiam religio nis: etiam quas inuenit iam i ductas nõ abſtulit ꝗtũ potu it. vt vitiũ proprietatis: diſcur ſum fratrum ad placitum: fa miliaritatem cum mulieribus vel viris: ſi eſt monacha: colla tiõem reꝝ amicis ⁊ conſãgui neis ſine licentia ⁊ rationabili cã: eſum carniũ vbi non debẽt comedi: qd̃ eſt vniuerſale om ni monacho: de ꝯſecra. di. v. c. monacho. ⁊ precipue que ſunt contra eſſentialia vota religio nis nullo mõ debet ꝑmittere nec etiam ad receptioneꝫ ſimo niacam monialiũ ſicut hodie fit quaſi vbiqꝫ. Qd̃ ſi nõ pt ta lia remouere: nec ẽ ſpes in fu tuꝝ: dimittat curã exẽplo ſcti Bñdicti. vij. q. j. c. aduerſitas circa fi. in. c. fi. ca. q. alias ne q̇ etem ſuã amittat: ⁊ tandẽ cuꝫ eis damnatiõem incurrat: qui cunqꝫ ſit ille abbas vel abba tiſſa: prior vel prioriſſa: vel alias quocunqꝫ nõie cenſeat. Nec ſufficit ꝙ prelatus corrigat vi tia que iam noſce ꝯtingerit: ſ debet diligẽter agnoſcere vul tum pecoris ſui ꝯſiderãdo vi as ei9. ¶ Caueat aũt ne crimi na ſibi delata in foro conſcien tie vel in ſecreto prodat vł iu dicet de illis in foro ꝯtentioſo ſeu in capitulo: vbi enim tãtũ manifeſta ſunt punienda: nec foro miſcenda ſunt iudiciali.

¶ Si hʒ ſub cura monaſteri-
um monialiū: de q̄ materia di
cet̄ i.c.ie. Si idiſcrete fecit p̄
cepta i qb⁹ mlt̄ū dʒ cauere ni
ſi ſit res ardua. Et ſi cogeret
p p̄ceptū vl̄ ſniam ad aliqd fa
ciendū vl̄ dicendū in quo non
eēt ei ſubdit⁹: vl̄ nō deberet ei
obedire: vt reuelādo pctm̄ oc-
cultū oīno: eēt ei mortale. In
inq̄ſitiōe vo criminū: recepti-
one accuſatiōis: vl̄ denūciatio
nis: vel prolatiōe ſentētie ex-
cōicatiōis: ⁊ hmōi nō ſit pre-
ceps. Nō pcedat p ſuſpitiōeʒ
ſed per pbatiōes ⁊ modos iu
ridicos: alias icurreret gra-
ue pctm̄: ⁊ aliqn̄ ſententiā ex-
cōicatiōis. De his in.iij.p.ſ.
ti.ix. quaſi per totum. Si p̄-
latus recipit aliquem in ordi-
ne mendicantium ad profeſſi-
onem ante annum completū
probationis ſue nouiciat⁹: eſt
ſuſpenſus a receptione alioꝝ
ad profeſſionem: ⁊ debitor pe
ne grauioris culpe: vnde mor
taliter peccat. Extra de regu-
laribus.c.non ſolum.li.vj.

¶ De ep̄is ⁊ prelatis ſupiori-
bus. Cap̄.xv.

Circa ep̄os ⁊ alios ſupio-
res prelatos ſic pn̄t for-
mari interrogationes: niſi ſit
talis litterature ⁊ ſcientie q̄ p
ſe ſciat explicare que debet: ad
quod tn̄ tenet̄ cum habeat a-
lios ſuper his informare ⁊ di
rigere. Nam ſi bonus cōmu
niter ab hominibus reputat̄ ⁊
ſufficiens: non eſſet neceſſariū
niſi eum audire. Et ſi de ali-
quo negocio non intelligit eū
confeſſor vel dubitat: pōt ī il-
lo loq̄ pro ſua ſerenitate. Et ſi
tale q̄d eſſet in quo variantur
opiniones vel non poteſt da-
ri certa ſnia: relinquendū eſt
ſue conſcientie. Idem dicen-
dum circa alios clericos: religi
oſos: prelatos: ⁊ laicos peritos
⁊ timoratos: qui ſciunt dicere
ſufficienter facta ſua. Si vo
nō eſt talis: ſed indiget adiu-
torio interrogantis: inq̄tum
clericus eſt inquiri ab eo pōt:
prout expedire videtur de hiꝭ
que habes ſupra circa cleri-
cos in cōi: vt de officio diuino
de celebratione: ⁊ adminiſtra-
tione ſacramentorum ⁊ mō ⁊
hmōi. Si aſſūptus eſt ad ep̄a
tum ex religione: interrogan
dum ē de his que hēs in.c. cir-
ca religioſos quo ad multa.
Nam adhuc tenetur ſeruare
ordinem ſuū: niſi in his q̄ non
patiunt̄ officiū paſtorale: vt ſi

lētiū: ſollicitudo ꝛ vigilie ꝛ hꝰ mōi. Hec vide i. ij. p. ſ. ti. xxj. c ij. Itē tho. ſa ſe. q. clxxxv. ar. viij. Inq̃tū vo bn̄ficiatꝰ ſeu curatꝰ ē ꝛ p̄latꝰ: interrogādū eſt de his q̄ hēs ſupra in. ca. circa bn̄ficiatos. Et ſi recepit dignitatē ſeu ſtatū hn̄s aliquā irregularitatē vel ꝑ ſimoniā vel ꝑ intruſionem: dic vt in. c. precedenti in prin. Deinde interroga de his q̄ ſequūt: que ſunt ſp̄alia cure ꝛ officij paſtoral. ¶ Si ɔtulit ordines ſacros idebite: qd ē vnū in quo mltū offendūt. ¶ Si ɔtulit per ſimoniam ſ occulte: mortaliter peccauit: non tamen eſt ſuſpēſus ex hoc quo ad alios: ſ ꝑ ſimoniam notoriam: eſt ſuſpenſus etiam quo ad alios. Sꝫ in vtroqꝫ caſu ordinatus ab eo: ē ſuſpenſus ꝛ indiget diſpenſatione. ¶ Si ɔtulit ſcienter n̄ habentibus legitimā etatem mortale eſt: nec pōt ipe diſpēſare de etate. ¶ Si contulit ordines per ſaltum ſciēter: vl duos ſacros ſimul: vel q̃ttuor minores cū ſubdiaconatu: peccat mortaliter. ¶ Si contulit ordines ſacros extra tpa ordinationum: mortale eſt: niſi ex diſpenſatione pape: ꝛ ordinatus eſt ſuſpenſus. Minores autem ordines conferre p̄t diebus feſtiuis. ¶ Si in ordinatione omiſit aliquid faciendūꝫ ꝛ ſi omiſit aliquid de ſubſtantialibꝰ in quibus imprimit caracter: oportet totum iterare in alia ordinatiōe quattuor tēpoꝝ. Si vo ē qd nō ē ſubſtantiale: ſ de ſimplici ſolēnitate: nō oꝫ iterari: ſ ſuppleri tm̄ omiſſum in ordinatione alia: nec prius ante ſuppletionem iſte ordinatus debꝫ exercere officium. Peccat epūs in huiuſmodi ſi ex certa ſcientia vl craſſa ignorantia hoc facit. Idē vr̄ ſi ex notabili negligētia. ¶ Si ordinauit aliquem ſine licentia ſui ſuperioris ſcienter: mortale eſt. ꝛ eſt ſuſpenſus ꝑ annum ab ordinum collatiōe. ¶ Si non fecit fieri examinationem de ordinandis: de ſcia etate ꝛ moribus ꝛ hmōi ſcdm iura: peccat mortaliter. Idē ſi fecit fieri examinari per ineptos ad hmōi ordinandos. Idē ſi fieri fecit per tales: quos eſtimabat ꝓꝑ malā eorum conſciam ꝙ admitterēt indignos ſi ad eum ſpectat prouidere ꝯ talibus vel remediare. ¶ Si ſciēter admittit indignū quē

iuſte repellere pt: vt ꝯcubina
riũ: illitteratũ ⁊ hmõi. ¶ Si
nõ ꝯtulit ſacrm ꝯfirmationis
qñ debuit. Soli, n. epi pñt il-
lud ꝯferre. Et oĩ anno ſemel
deberẽt ꝯferre: ⁊ extra illõ tẽ-
pꝰ ſolitũ: oĩ tpe ãni ⁊ hora: mo
rituris pñt concedere: ne ſine
hoc moriãr ꝗuis ſine hoc ſal-
uẽr. Cõmittẽdo ergo magnã
negligentiã: vt ꝑ mltos ãnos
credo eẽ mortale. ¶ Si nõ de
dit ſacrm ſcdm debitã formaz
materiã ⁊ locũ: mortale eſt.
Qd ãt ſit ieiunꝰ: nõ ẽ neceſſe
⁊ ſi decẽs ⁊ de iure. ¶ Si bis
alicui dedit ſcienter: peccauit
mortalr. Unde in hoc debz eẽ
cautus ne iteret: ⁊ etiã dz ad-
uertere ꝗ aliqs chriſmatꝰ te-
neat chriſmandum: non ꝯſan-
guineus ſ aliꝰ. ¶ Si in cena
dñi non ꝯſecrauit chriſma ⁊ o
leum ſanctum vt debuit: q: in
nouanda ſunt talia: ⁊ ſi nõ ſer
uauit debitam materiã ⁊ for-
mã ⁊ ritum eccľie: mortale eſt
⁊ hmõi. ¶ Si conſecratiões
eccľiarum vel altariũ: ⁊ calicũ
⁊ patenaꝝ ⁊ bñdiões veſtiũ ſa
crarum: non fecit vt debuit ſe
cundũ formã ⁊ ritũ eccľie: vel
ſi quid horum fecit per ſimo-
niam: mortale eſt. Idẽ de bñ-

dictionibus abbatũ ⁊ abbatiſ
ſarum. Idẽ de recõciliatiõe ec
cleſie violate. ¶ Monialem
quam nouit eſſe corruptã nõ
de facili debet ꝯſecrari in vir-
ginem: nec tamen manifeſtare
crimẽ ſi eſt occultũ: ſ mutare
nomen virginis in caſtam vt
nõ perpẽdat. ¶ Si ꝯtulit bñ
ficia per ſimoniam: mortale ẽ:
⁊ ſi per notoriam eſt ſuſpẽſus
etiam quo ad alios. Secus ſi
per occultam q: nõ ẽ ſuſpẽſꝰ.
¶ Si ꝯtulit ſcienter indignis
beneficia ſiue ſimplicia ſiue cu
rata: mortale ẽ. Idẽ ſi accepta-
uit a patronis: pñtatũ ineptũ.
Idẽ ſi ꝯfirmauit indignũ. Si
ꝯtulit plura bñficia in cãu nõ
ꝯceſſo vni vel plura officia aut
prebẽdas: aut dignitates: aut
ſi ꝯſanguineis minus aptis ꝯ
tulit rõe ꝯſanguinitatis poſt-
ponẽdo aptiores: mortale eſt.
¶ Si admiſit ad bñficia habẽ
tia curã aĩarũ: ſeu ipa ꝯtulit ñ
agentibus annum. xxiiij. mor
tale eſt. ¶ Si eccleſijs de iure
vacantibus non ꝓuidit de re-
ctore ſicut vacant curata bñfi-
cia data abſqz diſpenſatiõe pa
pe his qui non attingunt an-
num. xxv. vel ſi infra annum
non faciunt ſe ad ſacerdotum

ꝓmoueri: niſi cauſa ſtudij ſit
omiſſus. De quo vide in. c. cir
ca beneficiatos ſupra. ¶ Si
enim infra ſex menſes primo
poſt hoc non prouidit: nō po-
teſt poſtea ſe intromittere: ali
as vſurparet quod non poteſt
quia mortale eſt: ⁊ non tenet
talis collatio: ⁊ ſic tenet erro-
rem ſuum manifeſtare. Idem
quando excepto ſecundo bñfi
cio vacauit primū: vel ſecunda
ꝓbenda vacauit prima. de quo
hēs ſupra: ⁊ plene in. iij. p. ſū.
ti. xv. c. i. §. xv. ¶ Si ordina-
uit aliquem clericum ad ordi-
nem ſacrum ſine titulo vel bñ
ficio: vel ſaltem pr̄imonio ſuf
ficienti: qꝛ vltra pctm̄ tenet ei
expenſas facere quoſqꝫ de bñ
ficio ſit ei prouiſum: niſi aliqs
epūs hoc ei commiſiſſet deter
minando pſonā: qꝛ tūc ille cō
mittens tenet ad id de hmōi:
de quibus vide in. iij. p. ſū. ti.
xxj. c. ij. ¶ Si in viſitatiōe nō
diligenter queſiuit de quibus
debuit: ⁊ maxime d̄ vita ⁊ ho-
neſtate ſacerdotum officianti-
um: ⁊ quō ſe habeant in admi
niſtratione ſacrorꝫ ⁊ de forma
eorꝫ: ſi bene pronunciant: pre-
cipue baptiſmatis quod ē ma
gis neceſſarium. ¶ De audiē-
tia ꝯfeſſionum quomodo ſe
habeant: quō populum admo
neant ⁊ in rebus ecclie preci-
pue altaris quod teneat mun
das. Si autem inuenit in hu-
iuſmodi notabiliter excedere
⁊ periculoſe: ſi non punit ⁊ ꝓ-
uidet ꝙ illi ſe emendēt: vel de
alio ſi iſte eſt incorregibil' ⁊ oī
no ineptus: grauiter peccat: ⁊
oīa mala ⁊ damna aiarꝫ q̄ inde
ſequunt ei imputant ſi pōt ob
uiare: ⁊ non facit. lxxxiij. di. ꝓ
totum. ¶ Si non viſitauit e-
piſcopatum ſuum vt debuit.
¶ Si in viſitatione nimis ſū-
ptuoſus fuit: ⁊ cum nimia fa-
milia ⁊ equitaturis nimijs vl-
tra preſcriptum numerꝫ: vel ſi
ipſe vel familia eiꝰ munera ac-
cepit: ſuper quo eſt ſpēalis pe
na: de quibus plene in. iij. par
te ſum. ti. xxj. c. iiij. ¶ Si ſu-
ſtinet ī officijs ⁊ beneficijs no
torios ꝯcubinarios: quos de-
bet poſt admonitiōem: ſi non
dimittant etiam beneficio pri-
uare: grauiter peccat. ¶ Si
pro alijs malis ⁊ ſceleribꝰ ma
nifeſtis non punit: vt vſuris
vacantes: ludis: tabernis: ale-
is: negocijs ſecularibus: vena
tionibus: proditionibus ⁊ hu-
iuſmōdi. In his enim non

[BIBL]IOTECA [UNI]VERSITARIA DE [GR]ANADA

puniẽdo: vř male poſſe excuſa
ria mortali: niſi ex hmõi puni
tiõib⁹ ſeq̄ret̃ ſciſma vľ magnũ
ſcãdalũ. di. l. c. Ut ↄſtitueret̃.
¶ Si laicos ſibi ſubditos no
torios pctõres quos ꝑ ſe nouit
vľ ſibi ꝑ ꝑrochianos eoꝝ de⸗
nũciatos: vt adulteros: uſura⸗
rios: inimicitias mãifeſtas ex⸗
creẽtes: nõ corrigit̃ ꝑ cẽſuras
⁊ alios modos: grauiter pec⸗
cat: niſi omittat quia non ſpe⸗
rat̃ emendatio: ſ; deterioratio
ei⁹. Sz tñ hoc nõ vř ſufficien
ter excuſare: ſ; hoc aliud: ſi ti⸗
meret̃ graue ſcandalũ in alijs:
di. xliij. c. cõmeſſatiões ¶ Si
malas conſuetudines quas re
perit in ſua dioceſi nõ nititur
auferre q̃tũ p̄t: vt vẽdere: la⸗
borare ⁊ hmõi in dieb⁹ feſti⸗
uis: nõ cõicari ſemel ĩ anno: ⁊
ↄfiteri ⁊ hmõi: tripudiare ĩ ec
cleſijs: ꝑmittere violari eccle⸗
ſiaſticã libertatẽ: vt q̄ clerici ↄ
ueniant̃ pro delictis vel ꝑ de⸗
bitis in iudicio ſeculari: vľ ec⸗
cleſiaſticam immunitatem: vt
q̄ extrahant̃ debitores vľ ma
lefactores per violentiã de lo
cis ſacris: ⁊ huiuſmõi in caſib⁹
non conceſſis. Debet enim ꝓ
hibere: ⁊ ſi poſt admonitiões
nolunt deſiſtere excõicare: et
pro commiſſis iam punire: alr̃
peccat grauiter omittẽdo ex
timore: vel negligẽtia: di. xliij.
Sit rector vel doctor. De hac
immunitate ⁊ libertate eccle⸗
ſiarum: vide diffuſe in. iij. p. ſ.
ti. xij. c. iij. ¶ Si fructus vel
redditus e̾patus ſui male ex⸗
pendit: dando conſanguineis
ſuis: vel alijs non indigentib⁹
peccat grauiter: ⁊ ſi diſtincta
ſunt ea que deputant̃ ad men
ſam eius ab alijs. Et ſi ea que
erogare debet clericis vľ ad re
parationem eccleſie: vel paupe
ribus: dat conſanguineis vel
alijs amicis ſine probabili in⸗
digentia: tenet̃ reſtituere illa:
q2 rapinam facit: ⁊ ſilr̃ recipiẽ
tes ab eo. Si vero non ſũt di
ſtincta hec bona [cum intelli⸗
gant̃ omnia cõmitti f. dei ſue]
ea que ſuperfluunt ad vſũ ſui
⁊ familie ſue conueniẽter: dz
pauperibus erogare: alš non
dando: pauꝑib⁹ ſubtrahit. xij.
q. ij. c. auꝝ. ⁊. c. glĩa e̾pi. Tho.
ſa ſc. q. clxxxv. ar. vij. ¶ Si
grauauit ſuos ſubditos in in⸗
debitis collectis. ¶ Si fecit
clericos ſuos ſoluere collectas
tallias poſitas a dño tempora
li: vel gabellas ad eius inſtãti⸗
am. ¶ Si ſpõte ipſe dedit abſ

q̄ȝ licentia romani pontificis: q̄ꝫ ꝓhibet. ¶ Si delicta cleri corum: vt blaſphemantiū deum: vel ſanctos: ſuffocantium paruulos ex inaduertentia: ⁊ hm̄oi puniuit magis pena pecuniaria ex auaritia: ⁊ magis propter lucrū q̄ pro ſalute eorum ⁊ nō magis ad refrenandum. ¶ Si viſitauit dioceſim vel viſitari fecit magis ꝑꝑ lucrum q̄ ꝑpter animarum ſalutem. ¶ Si alienauit bona e̅patus ſui ſine licentia pape i caſu indebito: in quolibet horum eſt mortale. ¶ Si iura aliarum eccleſiarum non ſeruauit. ¶ Si bona vacantiū eccleſiarum ſibi vſurpauit cum debeant ſucceſſori reſeruari. ¶ Si iuſta debita a predeceſſoribus contracta ratione eccleſie non ſoluit. ¶ Si fruct⁹ alicuius beneficij ad temp⁹ accepit: vel partem ab eo cui dedit vult habere: in quolibꝫ horum eſt rapina. ¶ Si nō ſeruauit formam iuris circa manifeſtos vſurarios: ſed de certa quantitate conte̅tus: nō facta reſtitutiōe remittit ſibi: ⁊ ad ſacramenta ⁊ ad ſepulturā admittit. ¶ Si incerta paupib⁹ diſpe̅ſanda: in vſum ſuū cōuertit ſine neceſſitate. ¶ Si ſe̅te̅tias excōicatiōis ō faciū ꝑꝑ lucrū ꝑfert: vl̄ abſolutiones. ¶ Si ꝑmiſit q̄ſtuarios vl̄ alios ꝑnūciare indiſcretas idulge̅tias ⁊ falſas: qḋlibet ē mortale ⁊ graue. ¶ Si exe̅ptos vt fratres predicatores: minores: heremitas ſcti Auguſtini Carmelitas: ſeruitas: ciſtercine̅ſes: ⁊ alios h̄ntes priuilegia exemptiōis iniuſte moleſtat n̄ ſeruādo eoꝝ priuilegia: vel ꝑ audie̅tia cōfeſſionū: nō admitte̅do ſibi ꝑ̄ſe̅tatos idoneos: ſ̄ꝫ cle. Dudū: de ſepul. vel ſibi retine̅do nimios caſ⁹: vel inconſuetos vt quotidie habeāt ire ad ip̄m: vel ad alium cogendo ad quartam: quantum ad id in quo ſunt priuilegiati: vel eos ad iudicium trahendo: cuꝫ in nullo poſſit eos conuenire niſi pro hereſi: peccat grauiter. ¶ Si monaſteria monachoꝝ vel monachaꝝ nō exe̅pta non honeſte ⁊ diligenter viſitauit ⁊ eos vel eas ad ſeruandū regulā induxit: deponendo abbates vel abbatiſſas pro relaxatione cum expedit: habe̅do curam de honeſtate earum: ⁊ q̄ nō habeāt familiaritatē cuꝫ clericis; religioſis; vel laicis

ꝓuidēdo de diligēti clauſura
⁊ de ꝯfeſſore ſuo: docto: ⁊ bōe
ꝯſcie: ꝓhibēdo ingreſſū ſimo
niacū: ⁊ ꝯuiuia feminaꝝ q̄ ibi
fiūt: ⁊ feſta vana in ꝯſecratio-
ne caꝝ.

¶ De iudicādo ī foro ꝯtētioſo

SI non tenuit vicarium pe
ritū ⁊ bonū: ꝑcipue qñ ex
ſe non habuit debitā ſufficien
tiā iuris. Si nō ſuauit debitū
ordinē iudiciariū. Si fuit ac-
ceptor ꝑſonaꝝ. Si dedit iniq̄s
ſñias: dic vt ſupra i. c. circa iu
dices. Si nō ſuauit debitā for
mā iuris in ferēdo ſñias excō-
catiōis: ſuſpēſiōis ⁊ interdicti
q: vltra pctm̄ mortale icurrit
certā penā. de q̄ in. iij. p. ſ. ti.
xxv. c. lxiiij. precipue in cauſis
mr̄imonialibus opꝫ eē cautiſſi
mū: ⁊ ponderoſum circa diuor
tia. ¶ Si dedit licentiam dño
temporali vel iudici verberan
di: vel ponēdi in patibulo: vł ī
carcerādi: vel alias puniēdi cle
ricos ſuos: niſi in caſu in quo
eſſent incorregibiles per eū:
q: efficit̄ cū ꝑdictis excōicatꝰ.
c. Ut fame. extra de ſen. ex.

¶ Neminē tamē dꝫ verbera-
re manibꝰ ſuis: nec tn̄ cū expe
dit ꝑ laicū: ſ; ꝑ clericū dꝫ face-
re verberare clericū: ſm̄ iura:
⁊ a cauſis ſanguinum dꝫ abſti
nere ope: ꝯſilio ⁊ mādato. Si
hereticos diligenter nō inq̄ſi
uit in dioceſi ſua: ⁊ puniuit ſm̄
iura. Si teſtamēta ⁊ vltimas
volūtates nō fecit īplere: ꝑci-
pue legata facta ad pias cās:
Si diſpēſauit ī votis ⁊ iura-
mētis in q̄bꝰ non potuit: vł ſi
potuit tn̄ indirecte ⁊ ſine cau
ſa rōnabili: pctm̄ ē graue. Si
abſoluit a ſententijs a q̄bꝰ nō
potuit vt pape reſeruatis: vel
diſpēſauit in irregularitate de
qua non potuit. Si exempla
ris fuit in habitu nō precioſo
vel pōpoſo: ſupellectilibꝰ non
argēteis: ⁊ curioſus in appa-
ratu domꝰ ⁊ ornatu nō ſecula
ri: in victu ſobrio nō ꝯuiuali ni
ſi ꝓ paupibꝰ: in viſitādo eccle
ſiā intereſſendo diuinis: ⁊ ꝑci
pue in diebꝰ feſtiuis: hec dꝫ fa
cere ſm̄ iura: in ſolēnitatibꝰ ꝑ-
cipuis cantādo miſſā: dicendo
offm̄ deuote ñ curſim: ordinā-
do ꝙ dicat̄ in eccłia ſua debite
frequentādo orōnes priuatas
vacando lectiōi. di. xxxvi. ꝑ to
tum predicando ſi ſcit: ſi neſcit
ꝓuidēdo gregi ſuo de ꝑdicato
ribꝰ vtilioribꝰ nō curioſis: ⁊ d̄
cōfeſſoribꝰ tenendo honeſtaꝫ
⁊ deuotam familiā: ſollicite de

eius ſalute: vitando mulierũ conuerſatiõem ſicut peſtem. ¶ In exitu de domo raro niſi ad eccl'iam: ſepe cõferẽdo et q̃rẽdo conſilia a ſeruis dei quõ poſſit ſuo gregi ꝓuidere. Adulatiões vt venenũ abhorreat. Pater viduaꝝ: paupeꝝ: orphanoꝝ et oppreſſorũ exiſtat et cauſas eorum ſine expenſis expediri faciat. ¶ In iniurijs ꝓprijs non ſit vindicatiuus: ſꝫ patiẽtiſſimus. In verbo et geſtu non ſubitus et iracundus. Nemini multũ familiaris niſi ſeruis dei. Superiorib⁹ obediens: equalibus non inuidẽs non gaudens de dignitate et honore: ſed lugens pro exteriori occupatione et plebis offenſione: et ſi in omnibus diligenter ſe habuerit nil deo acceptabilius. ¶ Si vero perfunctorie et male nil miſerius et dãnabilius epiſcopi dignitate vt dicit Aug⁹ di. xl. c. ante oĩa. ¶ De prelatis hẽs multa i. in par. ſum. ti. xx. c. ſi. per totũ. ¶ Epiſcopi et ſupra concedentes aliquam domũ vſurarijs manifeſtis alienigenis ad fenus exercendum: ſunt ipſo facto ſuſpenſi: extra de vſur. c. vſurarum li. vi. ¶ Similiter ſi permittunt ꝙ hmõi vſurarii alienigene exerceant fenus i terris eorum ſubiectis iuriſdictioni: niſi infra tres mẽſes expellerint eos. ſuſpenſi ſunt: vt in dicto. c. vſurarum: de vſuris li. vi. ¶ Qui ſe gerit pro papa electus a minori parte ꝙ a duabus partibus cardinalium: eſt ipſo facto excõicatus. ¶ Et ſimiliter cardinalis qui preſumpſerit nominare talẽ papam: et ſimiliter omnes alii qui talem reciperent pro papa extra de elec. c. licet. ¶ Oẽs clerici et religioſi ac laici ſiue familiares curie ſiue alii qui aliquid magnũ vel pũ ꝓmiſerint: vel promiſſionem receperint ex pacto: vl' promiſſiõe occulta vel manifeſta dederint: vel receperint quid magnum vl' paruũ: pro aliqua iuſtitia vl' gratia pro ſe vel alio in cauſis iudiciarijs vel litteris apoſtolicis: et quibuſcunqꝫ modis ab apoſtolica ſede obtinenda: ipſo facto ſunt excommunicati. In extrauaganti Bonifacii octaui: cuius abſolutio pape reſeruatur. ¶ Hec habent locum in curia romana. Joannes andree. Antonius de butrio eam allegant.

¶ De abſolutiōe ꝛ penitētie
iniunctione. Cap̄.xvj.

POſtq̄ vō penitēs dixit ex
ſe ſiue ex iterrogatiōe ꝯ-
feſſoris interrogātis pctā ſua
vt debuit:tādē ꝯcludat. i iſtis
peccaui ꝛ i mltis alijs cogita-
tiōe:delectatiōe:locutiōe:ope
ꝛ omiſſiōe:vl aliqō hmōi: d q
b⁹ dico meā culpā. ¶ Cōfeſ-
ſor vō interroget eū [niſi ſit
tal de quo i hoc nō dubitet q2
tūc ſupfluū ꝛ irriſibile] ſi ipſe
dolet de oib⁹ pctis venialibuſ
ꝛ mortalib⁹ ꝯfeſſis:ꝛ ſi ꝓpōit
firmiter in futuꝝ ab ill abſti-
nere.ſ.ab oib⁹ mortalib⁹. Itē
q̄rat ſi talis hꝫ aliq̄ reſtituere:
vel famā vel res:vel pro iniu-
ria ſatiſfacacere ꝛ hmōi:ꝛ ſi ē
parat⁹ facere q̄ citius p̄t abſ-
qꝫ aliq̄ dilatione. Que reſtitu
tio qñ facienda ſit:ꝛ quo or-
dine:quo ad certa ꝛ icerta vi-
de hic infra in tractatu de re-
ſtitutionibus per totū. Quod
ſi dicat ſe nolle iſtud facere vl
non poſſe:cum tñ poſſit: nō ē
abſoluendus. Tho.in opuſcu
le.xxij.c.iij.in fine.ꝛ.xj. q. iij.
c.tūc vera.pōt tñ ſibi dici.mi-
ſereat tui.ꝛc. ſed nullo modo
ego abſoluo te. Poteſt etiam
ei iniungi aliquod bonum fa-
ciendum:non tamen in peni-
tentiam:declarādo ſibi hoc q̄
infructuoſa ſit talis ꝯfeſſio ei:
ꝛ ſine remiſſiōe pctōꝝ. de pe.
di.v.c.falſas. Sed ſi paratus
eſt facere omnia ad que tenet
tunc ſi eēt aliqua ſnīa excōica
tionis ligatus:ſi non potes eū
abſoluere ab illa:remitte eum
ad epm: ſeu ad alium q̇ poſſit
abſoluere: vel tu vadas ad ꝓ-
curandum abſolutionem pro
eo. Et cuꝫ eſt abſolutus ab ex
cōicatione:poſtea tu eum ab-
ſolue a peccatis ꝛ non prius.
Tho.in.iiij.di.xviij.q.ij.ar.v
q.j. ad.ij. Item diſtinctione
xix. q. prima: articulo tertio:
q.ij.ad.ij. Si autēꝫ potes eū
abſoluere habendo in hoc ſpe
cialem auctoritatem:ſi nō ab-
ſoluiſti eum in principio qd de
centius fuit:nec tamen eſt mlta
vis ſi fiat in fine confeſſiōis
dummō fiat ante abſolutiōeꝫ
a peccatis: abſolue eum ꝑ hūc
modum vt infra. ¶ De mō
abſoluendi ab excōicatiōe ma
iori. ¶ Primo exigendū eſt
ab eo iuramentum vt ſit para
tus ſtare mandatis eccleſie: q̄
illi fiet pro illa cā: quo iurame
to p̄ſtito: iniūgat ei hoc.ſ. ſi icī-
dit faciēdo ꝯ aliquē canonē ꝓ-

ponat nõ ampli⁹ facere cõtra illũ. Si vo ꝓ offenſa vel dam no facto in aliũ: ꝓmittat satiſ- facere q̃tũ pt. Et hoc facto de nudatis hũeris: ꝯfeſſor ſeu ab ſoluẽs: cũ diſciplina vl' virga ꝑ cutiat eũ dicẽdo. ps. Miſere mei de⁹: vl' aliũ ps. pñialẽ: dã- do ictũ ꝓ quolibz vſu: poſtea vo Glia prĩ: τ Sicut erat: in ni tis ſubiũgat kyriel. xpel. ky- riel. Pr nr. Et ne nos. Uer. Saluũ fac ſuũ tuũ. Reſpõ. De⁹ me⁹ ſperãtẽ i te. Uer. E- ſto ei dñe turris fortitudinis. Reſ. A facie inimici. Uer. Ni hil ꝓficiat inimic⁹ in eo. Reſ. Et filius iniq̃tatis nõ appõat nocere ei. Uer. Dñe exaudi o ratione meã. Reſ. Et clamor me⁹ ad te veniat. Uer. Dñs vobiſcũ. Reſ. Et cũ ſpu tuo. Oremus. De⁹ cui ꝓpriuz eſt miſereri ſꝑ τ ꝑcere ſuſcipe de precatiõem nr̃am: τ hũc famu lũ tuũ quẽ ſnĩa excõicationis ligatũ tenet: miſeratio tue pie tatis abſoluat: ꝑ xp̃m dñz nr̃z Auctoritate oipotentis dei et beatoꝝ aplõꝝ petri τ pauli et dñi pape: vel archiepi: vl' epi mihi conceſſa: ego abſoluo te ab hoc vinculo excõmunicatio nis quaz incurriſti ꝑꝑ iniectio nem manum violentaz in cle ricum: vel religioſum: vel ꝑp- ter ingreſſum in monaſteriũ monialium in caſu non cõceſ- ſo τ hmõi. ¶ Et ſi plurib' ſẽ- tentijs eſt ligatus: eſt dicẽdũ totiens: ego abſoluo te ab ex- cõicatione quam incurriſti ꝑꝑ talem τ talem cãm: τ ſi plu- ries ꝓpter eãdẽ cãm dicendũ eſt totiens quotiens incurriſti totiens ego abſoluo te: τ re- ſtituo te ſanctis ſacramẽtis ec cleſie τ cõmuniõi τ vnitati fi- delium: in nomine patris τ fi lij τ ſpũſſancti amen. Uerbe rando cum vſq3 amen. Nota tamen ꝙ iſta forma q̃uis de- beat obſeruari: vt extra de ſẽ: ex. c. nup. non tamẽ eſt ita ne ceſſaria quin ſimplici verbo fi- eri poſſet ẽm Pe. de palu. et Jo. de lig. Sicut ergo excõi- catio fieri poteſt ſimplici ver- bo q̃uis non debeat fieri: ſic τ abſolutio. extra de re. iu. c. om nis res. Sed quãdo fieret hu iuſmodi abſolutio in publico: vt erga mulieres: forte tũc eẽt omittenda hmõi verberatio: ne denudet' petĩn. Si vo q̃s ꝓpter rem ablatam alteri eẽt excõicatus q̃uis reſtituerit: ñ tñ eſt abſolut⁹ niſi iudex qui

contulit ſententiã cum abſol
uerit: ⁊ hoc declarãdũ ẽ pſõis
pꝰ abſolutiõeꝫ ab hmõi excõi
catiõe[vl' ſi nõ ẽ aliq̃ ſnĩa liga
tꝰ]ſi hꝫ aliquos caſꝰ pctõꝝ e-
piſcopo reſeruatoꝝ de q̃bꝰ nõ
potes abſoluere: nihilominus
abſolue eũ ab ill' a q̃bꝰ potes
ſub hac forma. Si teneris ali
quo vĩculo excõcatiõis mino-
ris ego abſoluo te ⁊ reſtituo
te ſcrĩs ſacrĩs eccl'ie. In noĩe
pr̃is. ⁊c. Miſereat' tui. ⁊c. fi
liꝰ dei p ſuã mĩſcordiã te ab-
ſoluat: ⁊ ego auctoritate q̃ fun
gor abſoluo te ab oĩbus pctĩs
tuis: a q̃bꝰ poſſũ te abſoluere.
In noĩe pr̃is. ⁊c. Pctã võ a q̃
bꝰ nõ p̃t eũ abſoluere: expri-
mat ei iponẽs vt hẽat recurſũ
ad ep̃ꝫ: vl' eiꝰ vicariũ pp hmõi
abſolutiõem: ⁊ dicat ei ſibi i ꝯ
feſſiõe. Vl' ſi eẽt ſimplex ⁊ ne
ſciret ita bñ exprimere factuꝫ
ſuũ: ſcribat cõfeſſor in cedula
illud: vel illa ſi ſunt pl'a vt illã
portet penitẽs ep̃o vel eiꝰ vi-
cario: ſub hac forma vel ſimili.
Latorẽ vel latricẽ pñtiũ p ho
micidio vel inceſtu tali gradu
⁊ hmõi cõmiſſo abſoluendũ
vr̃e paternitati tranſmitto: vt
abſolutionis beneficium impẽ
dendo ⁊ ei ſalutarẽ pniam in-
iungendo ipm: vel ipam ſacre
eccl'ie reconcilietis. Qd ſi ep̃s
vel vicarius remittat euꝫ ad
cõfeſſorẽ: ipm auctoritate illiꝰ
iteꝝ abſoluat ab omnibus: ⁊ i
ponat pniam pro illo pro quo
nondũ impoſuerat: ⁊ cautum
reddat illũ ne illam cedulã al
teri legendã tradat: vel ẽt ip-
ſe ꝯfeſſor ſi p̃t vadat p eo ad
ep̃m pro auctoritate ſi ſibi ve-
lit dare. Si võ ille nõ hꝫ caſũ
de reſeruatis: vel ſi hꝫ: ⁊ con
feſſor p̃t de oĩbꝰ abſoluere: pre
miſſa abſolutiõe ab excõicatio
ne minori: ⁊ alijs vt ſupra: ſcꝫ
Miſereat'. ⁊c. filius dei. ⁊c.
dicat: ego auctoritate qua fũ
gor abſoluo te ab omnibꝰ pec
catis tuis. In noĩe pr̃is. ⁊c. ⁊
faciat tunc ſignum crucis cuꝫ
dicit In nomine ſup illũ. Nec
eſt neceſſaria manus impoſi-
tio ſup penitentem: imo nec
decens ſm Tho. in opuſculo
xxij. c. iiij. Item in. iij. parte. q
lxxxiiij. ar. iiij. Pe. de pa. i. iiij
di. xxij. q. iij. p̃cipue ſup muli-
eres. Magis enim decet ſig
natio crucis: ⁊ poſtea addat.
Paſſio dñi nr̃i ieſu xp̃i: ⁊ me-
rita btẽ marie virginis ⁊ om-
niũ ſctõꝝ ⁊ ſctãꝝ dei: ⁊ q̃cq̃d
boni feceris vl' ꝓpõis facere:

⁊ mala q̄ ſuſtines ⁊ ſuſtinebis ſint tibi i remiſſ.ōez oīm peccō rū tuoꝝ: q̄ ꝟba nō ſūt omittē da: qꝛ ſūt magne vtilitatis: vt ſcȝ oīa hmōi poſtea hēant vim ſatiſfactionis ex ꝟtute clauiū: ⁊ ſic magis valēt. Tho. i qōli bet. iij. ar. xxviij.

¶ De pñia iniūgēda penitēti.

Iniūgēdo ꝟo pñiā penitē ti hoc maxime attēdēdū ē ſm oēs: vt. ſ. talē des ꝙ credaſ eū oīno pficere ꝙtumcūqȝ ſit magnus peccator: ⁊ ſm Chri. meli⁹ ē i hmōi reddere rōnē de nimia miſericordia ꝙ̄ de ni mia iuſtitia. xxvj. q. vij. c. alli gant: dando etiam libertatē ꝙ cum vna die omittit ſcȝ ora tionem iniūctā vel ieiunium: poſſit in alia die ſupplere. Si vero dubitaſ de aliquo ne faci at pñiam: puta ieiunium: dicaſ ꝙ faciat loco ieiunij elemoſy nam vel aliud. Orationes ve ro perſonis que de facili ſolēt recidiuare in mortali: raro dā de ſunt: vel ꝑ paucos dies dā de ſunt. Ieiunia vero: elemo ſyne ⁊ peregrinationes ⁊ hu iuſmodi poſſunt dari per plēs dies: qꝛ hmōi ēt ſi fiant i mor tali: non ſunt reiteranda: quia valent quantum ad effectum quē poſt ſe relinquunt p⁹ ex pletionem in ſatiſfaciente cū quis reuertiſ ad grām. Tho. in. iiij. di. xv. ar. iij. q. iij. ad ter tium. Item nota ꝙ hec quota tio valet ad ſupradicta folio xxxiiij. in prima colū. ad peni tentiam iterandam in mortali factam vbi allegaſ Tho. ⁊ al ber. ¶ Querendum ē ēt a pe nitente ſi pōt vel dubitat fa cere pñiam ſibi datā: qꝛ tūc nō eēt dāda: vel ꝯmutāda vel re mittenda eēt. ¶ Declarādū ē etiā peccatoribus magnis ſm Hoſti. ꝙ ſm regulas eccleſie taxatas. xxii. q. i. c. predicādū: pro quolibet mortali eſſet ſep tennis penitentia iniungēda: ⁊ ideo non credat peccata ſua leuia: quia parua daſ ei pñia qꝛ hoc fit ne eam dimittat: qđ eſſet ei mortale: ⁊ oporteret ei confeſſionem iterare ſi eſſet oblitus eius. Poteſt etiā ad moneri ꝙ faciat aliquod me moriale de penitentia ſibi in iuncta: vt melius illius recor detur: ⁊ ſi obliuiſceretur ꝙ ad te reuertatur: vel ſi non poteſt bene facere illam: tu commutabis eam ſibi. ¶ Si vero ipſe poſtea recordatur de aliquo peccato criminali:

quo tūc fuit oblit⁹: ſi p̄t tui habere copiam reuertat̄ ad te: q̄uis nō ſit ei neceſſariū: vl̄ vadat ad aliū: nec tenet̄ niſi tm̄ illud dicere. Si h3 vota q̄ ſi p̄t iplere vl̄ dubitat: ſi tu hēs in hoc ſpālē auctoritatē diſpēſa: vl̄ potius i aliud piū ɔmuta: ſi v̄o nō hēs auctoritatē: remitte cū ad epm vl̄ ei⁹ vicariū. Caueēt ne iniūgas pniā3 p quā fiat p̄iudiciū alieno iuri: aut p quā det̄ occaſio ruine ſpūalis alicui: aut p quā poſſit manifeſtari alteri⁹ pcm̄ occultū. Cōfeſſū āt q̄tū potes ſtudeas ad contritiōem iducere verbis: ſiue ante ſiue i ꝑceſſu: ſiue poſt confeſſionem: vt nō dicat peccata ſua q̄ſi fabulas: ſ cum deteſtatione: vt ait Aug⁹. Caute ⁊ aſtute aliq̄n interrogādo que credit illum ex verecundia occultare. Circa v̄o turpia ⁊ carnalia pctā non deſcēdas nimis ad particulares circunſtantias poſt q̄ hēt̄ ſpēs ſufficiens pcti: ⁊ i hmōi a remotis i terrogando: ne addiſcant i homines malicias ⁊ pctā que neſciunt. Tho. i. iiij. di. xix. ar. ij. i fi. Admone cu3 ſuper omnia vt vitet malas ſocietates: frequenter confeſſionem; audiat ſepe verbum dei: q̄rat orōnes ⁊ participatiōes bonoru3 que ſiūt in religiōib⁹ ⁊ indulgentijs.

De īfirmis. Cap. xvij.

Circa infirmos ſic agendum eſt. Aut enim talis eſt in periculo mortis: aut non. Dico antem periculum mortis: non ſolum q2 in extremis conſtitutus: ſ q2 frequēter contingit hoīes mori ex illa infirmitate: ⁊ medici dubitant. In tali caſu pōt q̄lib3 abſolui a quolibet ſacerdote de quolibet pctō: ⁊ a qualib3 ſētentia abſq3 alia licentia: cum periculum eſt in mora. Talis enim infirmus aut ia3 amiſit loquelā vel vſu3 rationis [puta q2 frenetic⁹] aut nō. In primo caſu: ſi bn̄ viuebat: vt bonus fidel̄: ⁊ frequentabat confeſſiōem: cōionem: ⁊ hmōi q̄uis non petierit ſacramēta q2 ex inſperato talia acciderūt: vl̄ ēt ſi malus ⁊ obſtinat⁹: diu perſeuerās in peccatis: ⁊ diu non confeſſus: ſi petijt ſacerdotem vt confiteret̄ ⁊ oſtēdit ſe velle facere oīa que debet: ⁊ interea factus ē mutus vel freneticus ⁊ periculum eſt in mora; debet preſupponi con

tritus: ⁊ faciẽte aliquo ↄfeſſio nẽ generalẽ ꝑ eo: ſicut fit i po pulo: ſacerdos faciat abſolutio nẽ ab oĩ ſnĩa ⁊ pctõ: ⁊ pt iniũ gere circũſtãtib⁹ aliqđ pro eo faciẽdũ: vł heredib⁹ vł cõſan guineis pro ei⁹ aĩa: ſi volũt ac ceptare. Deinde dꝫ dari eucha riſtia a ꝓprio ſacerdote ſclari: ꝙuis nõ ſit ↄfeſſ⁹ qꝛ nõ potuit vł ab alio ſacerdote ſclari nõ autem religioſo: ſi nõ hũit licẽ tiam a ꝓprio ſacerdote vł epõ alias ipe religioſus incideret in excõicatiõem papalẽ i hoc caſu: ⁊ hoc veruꝫ eſt niſi time retur de expuitione vel vomi tu eius: qꝛ tunc non deberet ſi bi dari euchariſtia: ſed extre ma vnctio tm̃: immo etiam ſi non potuit cõmunicare. Si pp freneſim nõ ꝑmitteret ſe vngi: põt ligari ⁊ ſibi violẽter dari. Aſtãtib⁹ aũt infirmo: dꝫ credi ſi perhibent teſtimoniũ ꝙ petierit confeſſiõem ⁊ oſtẽ derit ſigna contritiõis. ¶ Si autem non eſt diu confeſſ⁹: vł qꝛ notori⁹ peccator: icurrit ſu bito amentiam ⁊ mutitatẽ vel infirmitatẽ: nec prius nec poſt oſtendit ſigna ↄtritiõis: nil ei dari dꝫ: nec ſacramẽta: nec ec cleſiaſtica ſepultura. Si vero nec loquelam amiſit: nec amẽ tiam incurrit: debet ab eo exi gi pura confeſſio pctõꝝ plus ⁊ minus ſcõm qđ patit̃ tẽpus Nam ſi eſt in extremis: de pri cipalibus eſt interrogandum permaxime inducẽdo eũ ad ↄ tritionem cum ſpe venie. Sꝫ ſi nõ ẽ ita in extremis: ⁊ vellꝫ facere generalem cõfeſſioneꝫ de tota vita ſua ſicut multi in firmi ſancti fecerũt [ꝙuis nõ ſit neceſſarium de his que ri te alias cõfeſſus eſt iterare cõ feſſionem] admittenda eſt: et tandem abſolutio impendẽda ab oĩ ſnĩa excõicatiõis ⁊ ab oĩ pctõ: modo ſupradicto in. c. ꝑ cedenti: ita tamen ꝙ ſi ligatuſ eſſet aliqua excõmunicatione a qua confeſſor extra illud pe riculum non potuiſſet abſol uere: debet ei iniungi: ꝙ ſi eua dit infirmitatem ꝙ citius com mode poteſt preſentet ſe ei ad quem ordinarie ſpectabat ab ſolutio illius excommunicatio nis: alias ſi non faceret: reinci deret in eandem excõicationẽ extra: de ſen. excom. c. eos. li. vj. Sed ſi erat detẽt⁹ aliquo pctõ de caſibus epõ reſerua tis: non oportet ꝙ iniũgat ei ꝙ poſt ſanitatem ad epm̃ va

dat ꝓ abſolutione: quia ad illū non tenet̃: ſ; ſufficit ſibi prima abſolutio. ¶ Nota tñ ꝙ ſi talis eēt vſurari⁹ public⁹: nō pt tal' admitti ad ↄfeſſiōez: cōiōnē: ⁊ ad alia ſacra: niſi facta pri⁹ cautiōe de reſtitutiōe vſuraꝝ: vł' promiſſiōe ab heredib⁹ de h⁹ modi in caſu ꝙ amiſiſſet ipſe loquelā: vel vſum rōis p⁹ ſigna contritionis ſ̃m formā iuris q̄ habet̃ in. c. ꝙꝙ. de vſur̃. li. vj. His peractis non eſt penitētia infirmo iniungenda: q: eā facere non poſſet: ſed innoteſcenda vt dr̃. xxvj. q. vij. c. Ab infirmis: declarando ſic. Talē tibi darem penitentiam ſi eēs ſan⁹: ꝙuis deberes facere mł'to maiorem ſcd̃m regulas eccleſie: ſ; quia non potes modo cum eris ſanus facies hec vel illud: vel venies ad me ⁊ tibi dabo. Iſtud tamen vltimum non videt̃ ſecurum: quia raro reuertunt̃ pro penitētia. Si ꝟo deus aliter de te diſponeret: dimittas pro anima tua tātum pro penitentia. Pōt etiā iniungi amicis vel conſanguineis aliquid pro penitentia: ſi vterq; acceptat: ⁊ ſi credatur ꝙ ſatiſfaciens pro eo ſit in ſtatu gr̃e. Supꝫ oīa. n. auiſandus eſt: vt ſi dꝫ aliquid alicui: vł' rōne maleficij vel ↄtractus: vel depoſiti: vel aliter: declaret bene vt nō diſcedat cū alieno ab hoc ſeculo: nec in eternū damnet̃. Et de reſtitutione ⁊ legatis ad pias cauſas: pro aīa ſua ita diſponat ꝙ cito cogant̃ executores expedire ⁊ non ꝓlongare ſicut ſepe ⁊ quotidie faciunt. Qd̄ ſi nollet ſufficienter diſponere de reſtitutione fienda: non eſt abſoluēdus. ¶ Exortandus eſt autem ad ↄtritionem ſimul ⁊ ↄfidentiā diuine miſericordie: exemplo latronis meritis paſſiōis chriſti. ¶ Si autem haberi nō poſſit copia ſacerdotis: ꝙuis bonum ſit in hmōi periculis: in mari videlꝫ bello vł' in infirmitate: vł' morte violenta: laico cōfiteri: tñ non eſt neceſſarium. Quod ſi fiat: ⁊ q̄s euadat: tenet̃ talis iterꝫ de omnib⁹ illis peccatis ↄfiteri: q: nō habebat ille claues eccleſie. ¶ Si ꝟo infirm⁹ nō eſt in periculo mortis ſi habet caſum excōicationis: vel pctā reſeruata ep̄o: dꝫ cōfeſſor ire vel mittere ad ep̄m q̄ pōt pro auctoritate hmōi: tñ nō tali ꝙ non ꝓdat peccatorem: niſi prius ille ſibi dederit licentiā no

minandi eum. ¶ Si vero infirmus habet indulgentiaʒ in articulo mortis a papa: appropinquante morte ſic poteſt fieri abſolutio poſt omnia ſupradicta pro dicta indulgentia: habentibus tantum indulgentiam plenariam a papa.

¶ Forma abſolutionis in articulo mortis.

Miſereat tui. ⁊c̄. Auctoritate domini noſtri ieſu xp̄i ⁊ beatorum apoſtolorum petri et pauli ⁊ dn̄i noſtri pape. N. et ſancte romane eccleſie: in hac parte tibi conceſſa ſpēaliter et mihi commiſſa: concedo ⁊ do tibi plenariam indulgentiam ⁊ remiſſiōem oīm pctōꝝ tuorum de quibus ore confeſſus es: ⁊ corde contritus: que non cōmiſiſti ſub pretextu iſtiꝰ indulgentie inq̄tum claues eccleſie ſe extendunt: que q̄dem plenaria indulgentia ſit tibi i augmētū virtutis ⁊ grē ⁊ acquiſitiōis vite eterne. In nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. Amen.

¶ Forma abſolutionis ab excommunicatione minori.

Ego te abſoluo a vinculo excommunicationis quam incurriſti participando cum excommunicatis in caſu nō conceſſo: in loquela: in cibo: vel potu et huiuſmodi: et reſtituo te ſanctis ſacramentis eccleſie In nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti. Amen.

¶ Notandum vero: ꝙ in abſolutione ab excommunicatione maiori: debet primo exigi iuramentum vt ſcilicet iuret ſtare mandatis eccleſie: q̄ ſcilicet fient ei ab abſoluente pro tali materia: quo facto imponi ei debent mandata rationabilia: vt ſatiſfaciat ei queʒ leſit: vel damnificauit ſi poteſt: ſi tamen pro huiuſmodi eſt excommunicatus. Precipue ei iniungendum eſt: ne amplius veniat contra illum canonem: vel ſi fuit excommunicatus propter verberationem clerici: non amplius verberet. Secundo exutis humeris: abſoluendus debet verberari cum virga dicendo pſalmum. Miſerere mei deus: vel alium pſalmum penitentialem: ad quemlibet verſum dando vnum ictum. Poſtea vero ſubiungat Pater noſter. Et ne nos inducas. Saluum fac ſeruum tuū ⁊c̄. prout paulo ante ſupra no

ratū eſt. Deꝰ cui ꝓpriū ē miſereri. ⁊c̄. tñ h̄ꝯ ſuis auctoritatē abſoluat ſic dicēdo. Auctoritate oīpotētis dei. ⁊c̄. prout ſupra plene dictū ē. ¶ Forma abſolutiōis excōicatiōis minoris: ⁊ a peccatis. Si teneris aliquo vinculo excōicationis vel participatiōis a qua poſſuꝫ te abſoluere: ego abſoluo te ⁊ reſtituo te ſāctis ſacramētis eccleſie. In noīe pr̄is. ⁊c̄. Dñs noſter ieſus xp̄s te abſoluat: ⁊ ego auctoritate qua fungor abſoluo te a peccatis tuis. In nomine pr̄is. Oīa bona q̄ feceris vel facies ⁊ q̇cq̇d pateris vel patieris ſit tibi in remiſſionem pctōꝝ tuoꝝ oīm ⁊ in augmentū gr̄e ⁊ premium vite eterne. Amen.

¶ Forma ſacr̄i baptiſmi.

Ego te baptizo in noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti amē. Tho. in iiij. diſti. ar. i. Ego ⁊ amē non ſunt de ſubſtātia ſacr̄i: tñ dici debēt ex ſtatuto ⁊ ꝯſuetudine eccl̄ie. Sꝫ ſi dubitat̄ tūc ſic dicat: ſi es baptizatꝰ nō te baptizo. Si nō es baptizatꝰ: ego te baptizo in noīe pr̄is ⁊ filij et ſpūſſancti amē.

¶ Forma ſacr̄i cōfirmationis ſeu chriſmatis dāde ꝑ ep̄m.

Cōſigno te ſigno crucis ⁊ cōfirmo te chriſmate ſalutis: in noīe pr̄is ⁊ filii ⁊ ſpūſſcti amē. In frōte dec̄: ⁊ cuꝫ chriſmate ꝯſecrato ab ep̄o. Tho. in. iiii. di. vii. q. i. ar. iii.

¶ Abſolutio a peccatis.

Ego abſoluo te a peccatis tuis: in noīe pr̄is ⁊ filii ⁊ ſpiritꝰ ſcti amē. Omnia ꝟo alia ſūt ad bene eſſe. Tho. in opuſcl̄o xxii. c. iiii.

¶ Forma ſacr̄i extreme vnctionis: ⁊ primo ad oculos.

Per iſtam vnctionē: ⁊ ſuā ſāctā ac piiſſimā miſericordiam indulgeat tibi deus quicquid per viſum deliquiſti: ſm ordinem fratrum predicatoꝝ. Ul' ſic ſꝫ clericos ſeculares: q̇cq̇d viciorum oculo deliquiſti.

¶ Forma alia que dicitur eſſe Ambroſiana. Prior autē forma gregoriana eſt. Inungo oculos tuos iſto oleo ſanctificato: in noīe pr̄is. ⁊c̄. Tho. in iiii. di. xxiii. q. i. ar. iiii. ſed ſeruanda eſt prior. ſ. gregoriana: ⁊ fienda eſt vnctio in ſex locis corporis ad minus. ¶ Primo in vtriſqꝫ oculis dicēdo vt ſupra. ¶ Secūdo in vtriſqꝫ auribus dicendo. Per iſtā. ⁊c̄. vt ſupra vſqꝫ ad illud q̇cq̇d

⁊ exinde ſic: deliq̄ſti p̱ auditū
vł auriū vitio deliq̄ſti. ¶ Ter
tio in narib⁹ dicēdo. Per iſtā
⁊c̄. q̄cq̄d deliq̄ſti p̱ odoratum
vł nariū vitio deliq̄ſti. Quar
to in ore clauſo dicendo. Per
iſtā. ⁊c̄. q̄cq̄d p̱ guſtū deliq̄ſti
vł q̄cq̄d oris vitio deliquiſti.
¶ Quinto in vtriſq; manib⁹
ab itro ī palmis dicēdo. Per
iſtā. ⁊c̄ q̄cq̄d deliq̄ſti p̱ tactū
vel tactus vitio. ¶ Sexto in
pedibus ambobus in p̱te ſupi
ori dicendo. Per iſtam. ⁊c̄. q̄c
quid deliquiſti per ingreſſum
vel inceſſum: vel receſſum: vł
talium vitio deliquiſti. Clerici
ſeculares addunt. vij. ad lum
bos ⁊ que fieri dꝫ vbi eſt con
ſuetudo: licet non vtaṫ ordo p̄
dicatorum erga fratres: ⁊ fit ī
renibus dicēdo. Per iſtā. ⁊c̄.
quicq̄d lumborum vel p̱ car-
nis vitium deliq̄ſti. Et dum fi
unt vnctiones dicanṫ hec ver
ba ſemel tm̄ ſm Pe. de palu.
in. iiii. di. xxiii. q. i. ar. ii. cōclu-
ſione. iii.

¶ Forma conſecratiōis corpo-
ris xp̄i.

Scōm tho. in. iiii. di. viii. q. ii.
Hoc eſt enim corpus meum.
Enim tamen nō ē de ſubſtan
tia ꝯſecratiōis: nihilomin⁹ nō
dꝫ omitti alias peccaret morta
liter.

¶ Forma ꝯſecratiōis ſangui-
nis hec eſt.

Hic eſt enim calix ſanguinis
mei noui ⁊ eterni teſtamenti
myſteriū fidei: q̄ pro vobis et
pro multis effundeṫ in remiſſi
onē pctōꝝ. Omnia enī ver-
ba hec ſūt de ſubſtātia ꝯſecra
tiōis: p̄ter enī ſm tho. ī. iiij.
di. viii. q. ii. . ar. ii.

¶ Forma ordinum.

Qui cum ſint. vii ſm tho. ī. iiii
di. xxiiii. q. ii. ar. i. q. ii. o. q̄libꝫ
hꝫ formā ſuā. ¶ Sciendū eſt
ſm tho. ī. iiii. di. xxv. q. i. ar. i.
ꝙ tūc imprimiṫ character: ſeu
recipiṫ ordo: cum porrectū in-
ſtrumentum illius ordinis tā
ꝙ materiam [ab ep̄o dicente
formam illius ordinis] tangit
manu ordinatum ad illū ordi-
nem.

¶ Forma oſtiariatus.

Illis qui ordinanṫ ad hunc or
dinem: tradit ep̄us claues ec-
cleſie ſic dicēs. Sic agite qua
ſi reddituri deo rōem pro his
reb⁹ q̄ his clauib⁹ claudūṫ. Ar
chidiaconus vero oſtium ec-
cleſie facit illꝰ tangere: di. xxiii
Oſtiarius.

¶ Forma lectoratus.

Huic tradit ep̄s codicē de quo
lectur⁹ ē: vbi. ſ. ſint ꝓphetie: vt
miſſale: vł epiſtolariū dicens.
Accipe ꝛ eſto verbū dei lector
habitur⁹ [ſi deuote ꝛ fidel'r i-
pleueris offm̄ tuū] ꝑte cū his
q̄ verbū dei ab initio miniſtra
uerūt. di. xxiij. lector.

¶ Forma exorciſtatus.

Huic tradit ep̄s libellū ī quo
ſcripti ſunt exorciſmi: vel aliu
vbi exorcizat̄ aq̄ bn̄dicta vł ali
um dicēs. Accipe ꝛ commēda
memorie: ꝛ habeto poteſtatē
imponēdi manū ſup energu-
menos ſiue baptizatos: ſiue ca
thecuminos: di. xxiij. §. Exor
ciſta.

¶ Forma acolytatus.

Huic tradit ep̄s ceroferariu
ideſt cādelabꝝ: dicēs. Accipe
ceroferariū cū cereo ꝛ ſcias te
ad accēdenda luminaria eccl'ie
mācipari. Accipiat ēt vrceolū
vacuū ab archidiacono dicēte
ep̄o. Accipe vrceolum ad effū-
dendū vinū ꝛ aquā in eucha-
riſtiā ſanguinis xp̄i. In datio-
ne vrceoli: imprimit̄ character
ſm̄ Tho. ī. iiij. di. xxiiij. q. ij. ar
ti. iij. ī ſi. di. xxiij. Accolit⁹.

¶ Forma ſubdiaconatus.

Huic dat̄ calix vacu⁹ cū pate-
na ab ep̄o: ꝛ vrceolus cum aq̄
ꝛ manilli. i. bacili: ꝛ manuter-
gio ab archidiacono: dicente.
Uide cuius miniſteriū tibi tra
ditur: ꝛ iō ſi vſq̄ nūc fuiſti tar
dus ad eccl'iam: amodo debes
eē aſſiduus. Si vſq̄ nunc fui
ſti ſomnolentus: amodo vigi-
les. Si vſq̄ nūc ebrioſ⁹: amō
ſobrius. Si vſq̄ nunc inhone-
ſtus: amō caſtus. Oblationes
que veniūt in altari panes ꝓ-
poſitiōis appellant̄. De ipſis
oblationibus tm̄ dꝫ poni ī al-
tari: q̄tum poſſit populo ſuffi-
cere: ne aliqd putridum in ſa-
crario remaneat. Palle vero
que ſunt in ſubſtratorio alta-
ris in alio vaſe debent lauari:
in alio corporales palle. Ubi
aūt corporales palle lote fue-
rint: nullum aliud linteamen
debet lauari: De conſe. di. j. c.
Nemo per ignorātiā: Ip̄a āt
aq̄ debet in baptiſterio mergi
Ideo admoneo vt vos exhibe
atis ita: vt deo placere poſſitis

¶ Forma diaconatus.

Huic tradit epiſcopus librum
euangeliorum dicens. Accipe
poteſtatem legendi euangeli-
um in eccleſia dei tā pro viuis
q̄ pro defunctis. In noīe do-
mini amen. Item ſm̄ Tho. ī
iiij. di. xxv. q. j. ar. j. ꝛ di. xxiij.

diaconus: episcopus ponit manum ſolus ſuper caput ei⁹: dicens. Emitte in eum queſumus ſpiritum ſanctum. ꝛc. Item dat ei ſtolam dicens. Accipe ſtolam: vt patet in pontificali: In datione tantum libri euangeliorum ſm Tho. in iiij. di. xxiiij. q. ij. ar. iij. character imprimit.

¶ forma preſbyteratus.

Huic epiſcopus tradit calicem cum patena preparata id eſt cum vino in calice ꝛ hoſtia in patena [alias non reciperent characterem ſm Tho. ſi non eēt preparata] dicens. Accipe poteſtatem offerre ſacrificiū deo miſſamqꝫ celebrare tam pro viuis ꝙ pro defunctis: In nomine domini Amen. Item ſcdm Tho. in. iiij. diſti. xxv. q. i. ar. i. ab epiſcodo imponitur manus ſuper ordinandum et omnes ſacerdotes cum eo ibi preſentes: dicente ipſo epiſcopo. Oremus. Dilectiſſimi domini. ꝛc. vt in pontificali.

Petrus de tarantaſio dixit ꝙ in impoſitione manuum imprimitur character: Primuz tamen verius eſt ꝛ communius ſcdm Tho. in. iiij. diſtinct. xxiiij. q. ij. ar. iij. ſcilicet in porrectiōe calicis preparati. Itē inunguntur manus ſacerdotis cum ordinatur ab epiſcopo dicente. Conſecrare ꝛ ſanctificare. ꝛc. Item aptat ſibi ſtolam ſuper humeros dicēs. Accipe iugum domini. ꝛc. Item veſtit eum cum caſula id eſt planeta dicens. Stola innocentie. ꝛc. ¶ Nota ergo ꝙ ſi primū fuerit omiſſum: id eſt porrectio calicis preparati: totum debet iterari quaſi nihil ſit factum. Si vero iſtud fuerit obſeruatuꝫ ꝛ aliquid de p̄dictis aliis fuerit omiſſum nullo modo debet iterari ordinatio: ſed ꝙ omiſſum eſt debet ſuppleri ab epiſcopo in alia ordinatione: ꝛ interim non celebret.

¶ forma ſacri m̄rimonij.

Non eſt determinata. Eſt autem forma illa expreſſio cōſenſenſus per verba vnius in alterum coniugum: vt accipio te in vxorem: vel accipio te in virum: vel cū interrogat̄ ſi vult talem in vxorem vel virum: ꝛ r̄ndet ꝙ ſic: vel ſi loq̄ nō pōt: ꝑ ſcripturam: vel alia ſigna experimētia cōſenſum. De ſacramētis ꝛ ſacris ordinibus: diffuſe hēs in. iij. par. ſum. ti. xiij.

¶ Explicit tertia ps: ⁊ p̄ ɔñs
totꝰ tractatꝰ ſiue ſumula ɔfeſ
ſionalis cū īterrogatiōibꝰ fiē-
dis Reuerēdiſſimi fr̄is Anto
nini: archiepi florētini.

¶ Incipit tractatꝰ eiuſdez de
reſtitutiōibus in genere ī quo
ponunt. xx. manus rapientiū
quarū q̄libz hz. v. digitos ſeu
modos: ⁊ ſic ſunt centum mo
di in quibus ſit reſtitutio vel
erogatio: vt patz in ſc̄da parte
ſumme ti. ij. c. j.

d

E prima māu ſe-
natoria pōt ītelli-
gi illud qd̄ habet
Apocal. xvij. Ui
di mulierē ſeden
tem ſuper beſtiā coccineam. i.
diabolum habentem in manu
eiꝰ poculū aureū. Hec mulier
ē cupiditas: que in manu. i. in
ope vſure hz diuitias quas ſi-
tit: ſ; nō extinguit eius ſitis: ſ;
ſolum delectat in vidēdo. Hz
aūt. v. modos ſicut manus hz
quinqz digitos. ¶ Et primus
eſt in pignoribꝰ qñ. ſ. q̄s pro
mutuo alteri facto recipit pig
nꝰ ab eo rei mobil': vt veſtime
tū: ſeu lucrū eq̄ ⁊ hmōi: aut ī-
mobil': vt poſſeſſionē: ex q̄ ca-
pit fructum ſeu lucrū nō ɔpu
tans in ſortem: qd̄ vſura ē: niſi
in caſu cū gener a ſocero quo
vſqz hēat ab eo dotes ſuſti-
nēs onera matrimonij accipit
poſſeſſionem ab eo in pignus
extra: de vſuris. c. ſalubriter.
Et de hoc diffuſe in. ij. p. ſ. ti. j
c. vj. §. ij. ⁊ t. ij. c. j. §. iij. ¶ Se
cundus digitus ſeu modꝰ ē in
depoſitionibus: cum ſcz quis
deponit pecuniam apud mer-
catorem vel campſorē: vt vtat
ea: ſaluo tamen capitali ſuo: ⁊
cum intentione principaliter a
liquid pcipiendi vltra ſortem
nulla tñ facta pactione ſuper
hoc: etiam vſura eſt. xiiij. q. iij
ſi feneraueris. Et de hoc i. ij.
p. ſ. ti. i. c. vij. §. xxxv. ¶ Terti
us modus in emptionibus et
venditionibus: cum ſcz vendit
merces vltra iuſtum precium
rōne dilationis temporis ī ſol
uendo precium: ⁊ hoc niſi rem
illam intendebat ſeruare ī fu
turū qñ tm̄ q̄tum vēdit vl' plꝰ
ſperabat valituram. Sil'r qñ
rē emit minꝰ iuſto p̄cio eo q̄ a
ticipat tp̄s ſolutiōis p̄cij an̄q̄
recipiat mercē: vtputa tpe ve
ris triticum recolligendum: ⁊
hoc niſi dubium eſſet vtrum
plus minuſue ſit rei illa vali-

[BIBL]IOTECA
[UN]IVERSITARIA
DE
GRANADA

tura. De hoc extra de vſuris in.c.in ciuitate:⁊.c.nauigāti. Et de hoc diffuſe in. ij. p.ſ.ti. i.c.viii. ¶ Quartus in campſionibus:afflictis ⁊ aſſecuratiōibus: vt in cambiis que dicunt per venetias:⁊ cambiis q̄ fiūt in romana curia,p bull'.q̄ fiūt vere mutua cum vſura ⁊ cum ipſemet ſit ſatiſdator ſimulatꝰ ⁊ verus mutuator eſt:ar.xiiii. q.iii.c.pleriqꝫ.Et de hoc in.ii. par.ſ.ti.i.c.vii. ¶ Quintꝰ in mutuis cum expreſſis lucri pactionibus ſiue in pecunia ſiue in operibꝰ ſiue in aliis que p̄c.o pn̄t eſtimari:ar.xiiii.q.iii. c.putāt. Et de hoc in.ii. p. ſū. ti.i.c.vi.⁊.vii.

Manus. raptoria ē q̄ manifeſte rapit aliena. De manu violenta.i. raptoria eripit pauperem ſcꝫ deꝰ. Thobie.xv. Et hꝫ.v.digitos ſeu modos. ¶ Primus conſiſtit in vſurpatis dominiis ciuitatum:caſtrorum: ⁊ villaꝝ:ex quibus omne emolumentum quod inde percipit rapina eſt. ¶ Secundus eſt in talliis iniuſtis qn̄.ſ.dn̄s ciuitatis imponit collectas vltra debitū conſuetudinis vel ſtatuti:ſeruitia indebita operarū exigit ⁊ nō ſoluit eis de labore:vel ſi ciuitas eſt libera quando non pro rata imponit ciuibꝰ:ſed nimis aliquos grauat. Hec vide i.ii. par.ſ.ti.i.c.xiii. ¶ Tertiꝰ eſt in pedagiis ⁊ gabellis illicitis qn̄ ſcꝫ imponunt dn̄i terrarū: vel ciues noua pedagia ſine licentia principis:vel etiaꝫ ſi antiqua vel noua cum licētia:nō ſeruant vias tutas cum tamē poſſent. ¶ Quartus in latrociniis terreſtribus vel maritimis:vel piratis: qui diſcurrūt per mare predando:ex naufragio etiam in mare proiecta ſibi accipere:ad rapinam pertinet. Hec vide in.ii.p.i.ti.i.ca. xi.§.v.vel etiaꝫ de repreſaliis illicitis vide in.iii.p.ti.iii.c.iiii ¶ Quintus in perſonis capiēdis ⁊ vendendis q̄ libere ſunt ſeu chriſtiane. Nam ⁊ ſi pagani vel ſarraceni capti in bello iuſto efficiant ſerui capientiū: vnde ⁊ vendi poſſunt vt ſerui ⁊ emi:non tamen xp̄iani. Debēt ergo iſta reſtitui ſi poſſūt: vt dicit Augꝰ.xiiii.q.vi.c.Si res. De his habes in.ii.parte ſum.ti.i.

Manus. furatoria eſt cuꝫ quis accipit occulte aliena neſciente dn̄o. ad

Ephe.iiij. Qui furabat' iā nō
furet: ſ3 magis opet' manib⁹ ſu
is. fur vī opari māib' alienis
inq̄tū accipit lucrū de manib⁹
alienis. Et hec man⁹ h3.v.di-
gitos. Prim⁹ ē de iuētoꝝ re-
tētiōe: qñ.ſ.qs res alteri⁹ iuē
tas q̄ nō hñt p derelicto ſibi
retinet.xiiij.q.v.c.mlti. Et de
hoc hēs in.ii.p.ti.i.c.xv.§.ii.
Scḋs ē i illicita pſcriptiōe qñ
.ſ. quis preſcribit aliena mala
fide: ſciens ſc3 illa eſſe aliena
nec aliquo iuſto titulo habuiſ
ſe.c.poſſeſſor:de re.iu.in.vi.
De hoc hēs in.ii.p.ſ.ti.i.c.xv
§.vii. Terti⁹ ē in rei pignora-
te: cōmodate: vel depoſite vſu
re.i.qñ dñs rei nō cōſentit:et
tenet' de vtilitate inde habita:
ꝛ ſi amitteret ex culpa ſua: te-
net' reddere. Ray. De hoc vi
de in.ii.p.ſ.ti.i.c.xv.§.iii.iiii.
ꝛ.v. Quartus in occulta reꝝ
vſurpatione: ſiue hoc fiat a fi-
liis de rebus parentū ſiue ab
vxore de rebus viri ipſo neſci
ente: ſiue a ſeruis de rebus
dominorum ſuorum: ſiue a
diſpenſatoribus de rebus pa-
tronorum ſuorum: ſiue a diſci
pulis de rebus magiſtroꝝ ſu-
orum: ſiue ab extraneis de re-
bus aliorum: etiam ſi hoc face
rent dando inde elemoſynas
pauperibus: niſi i extrema ne
ceſſitate conſtitutis.xiiii.q.v.
c. forte. De hoc in.ii.p.ſū. ti.i
c.xiiii.§.ii. Quintus in religi-
oſa appropriatione: qñ.ſ. reli-
gioſus aliquid recipit vel neſ-
ciēte prelato ſuo: vl' alteri dat
propinquo vel extraneo: vl' cū
occultat: ꝛ vt propria retinet
acquiſita per eum: vel data nō
paratus ſuperiori libere aſſig
nare.xii.q.i.c.nō dicatis. Et
de hoc habes in.iii.par. ſum.
ti.xvi.c.i.§.viii.

Manus. bellatoria ē vbi ſc3 reperiunt' et
furta ꝛ rapine ꝛ ſacrilegia.
Manū ſuā miſit hoſtis: ſcil3
bellando ad oīa deſiderabilia
Deſiderabilia aute3 ſūt blada
pecunie: ꝛ edificia: vaſa aurea
templi: ꝛ alia ornamenta ornā
tia ipſum templū: ad que mi-
ſit manu3 exercit⁹ Nabucho-
donoſor: bellans contra hiero
ſolymā rapiendo: incēdendo
ꝛ deſtruendo. Et hec manus
hēt.v.digitos ſeu modos. Pri
mus eſt cum dominus vel cōi
tas aliq̄ aſſumit iniuſtū bellū.
Nam qui ad hoc cōcurrūt ad
iuuando: conſulendo: cooperā
do: de omnib⁹ dānis illatis ad

uerſariis etiam ſi nihil puenī ret ad eos:: teneť ſatiſfacere. xiiii.q.v.c.nō ſane ī ſi. Scḋs eſt ꝙ teneť de oib⁹ dānis ꝛ ex penſis q̄s patiūť ſubditi ſui q̄ ī uoluntarii ſunt ꝛ coacti. Nam vltra expenſas quas faciunt: aliquando ab aduerſariis de bellanť ꝛ capiuntur ipſi ꝛ bona eorum. Uarius eſt enī bellicuent᷑: vt.c.ſi culpa: extra d̄ iniu.ꝛ dā.da. Terti⁹ ē q: qui hꝫ iniuſtum bellum ea que capit ꝛ deſtruit: vel hoc facere pmittit a ſuis.ſicut cōiter faciunt: ſatiſfacere teneť.xxiii.q.i c.militare. Bona aūt capta iuſte ab inimicis que debent cō⸗ dimidi: occultando ꝛ retinendo ſibi: furanť.xxiii q.v.c. dicat. Quartus eſt cū iuſte bellās rapit bona eccleſiarum nō in caſtellatarū: aut bona clericoꝝ ꝯtrarie ptis vľ etiā viatores: peregrinos ꝛ alios innocētes di.lxxxvi.c.In ſingul. Quintus eſt q̄n habens iuſtū bellum ex ſua inertia ꝛ craſſa negligentia nō defendit ſuos cū poſſet: precipue cum eſt cōductus mercede ad bellandū: et ſimiliter cū poſſet debellare īimicos: ꝛ ſic finē facere guerre ꝟ vt pl⁹ dureť ex duratiōe p̄lii: vel q: corrupt⁹ ab aduerſariis non fideliter gerit negocium: tenetur: extra de iniuriis ꝛ damnis datis. c. Si culpa. ꝛ de his omnibus habes in.iii.p.ti.iiii.c.iii.de bello.

Manus. dānificatoria dicitur prouer.xvi Si manus ad manum fuerit non erit innocens manus. Et q̄n vna manus non ſufficit ad vnum opus: alia iuuat: ſicut aliquando ſi vnus non ſufficeret ad rapiendum vel furandum vel damnificandum aliū ꝛ tūc adhibet adiutoriū alter: ꝛ hec ē manus ad manum adiuncta. Et talis ꝗuis non ſit principalis vľ nil proueniat de rapina vel damno ad eum: tn̄ teneť: q: nō ē innocēs: ſed in cauſa. Et hec habet quinqꝫ digitos: qui continentur in hec verſu. Juſſio: co nſilium: conſēſus: palpo recurſus. ¶ Primus eſt cum quis mandat fieri rapinam: furtum: vſuram: vel aliud damnum: ꝛ ex hoc ſequitur effectus damni: quod alias non fuiſſet factum: talis tenetur inſolidum: etiam ſi nil pueīt ad eū. Sic ꝛ tutor curator: pcurator ꝛ factor: qui pro pupillis vľ p aliis faciūt ꝯ

et⁹ vſurarios tenēt: ſi illi ꝑ q̄b⁹ fecerūt nō ſatiſfaciāt: cum ſint principaliores. ¶ Scd̄s q̄n ꝯſulit ita ꝙ ex illo ſeq̄t dānnuꝫ qd̄ al' nō fuiſſꝫ factū: tal' ēt tenet̄ īſolidū: ēt ſi nil ꝑuenit ad eū. Si āt fuiſſꝫ factū ēt ſine illo ꝯſilio ſ; aliq̄d pl⁹ factū ē: ad illō pl⁹ tenet̄ Inno. ⁊ Hoſti. ¶ Terti⁹ ē ꝯſenſ⁹ ſcꝫ coopationis: nō mentis tm̄: puta q̄n vn⁹ vel plures faciūt aliquod furtum vel damnum ſil' ita ꝙ vnus non faceret ſine altero: tenet̄ q̄libet inſolidum. Sec⁹ etiā ſi ſine illo factum fuiſſet: tamen cum alijs ſe reperit ad dānificandū: tūc enim tenet̄ ſolū de dāno illato ꝑ eū. Qui ēt ē mediator ſciēter alic⁹ contractus fraudulenti: vt ſenſales: tenet̄ tales de dānis. ¶ Quart⁹ ē palpo: ſcꝫ cū q̄s adulando ſeu laudando aliquem de furto: vel damno ſcꝫ ꝙ ſit ſtrēnuus ⁊ ex hoc inducit eū ad faciēdū malū qd̄ al' nō feciſſꝫ: ⁊ idē ſi detrahēdo: eū ad hoc inducit: vtputa tu es puſillanimis vel nihil vales ⁊ timid⁹ ⁊ huiuſmodi. ¶ Quintus ē recurſus. i. cum quis receptat fures ⁊ dānificātes: ⁊ ex hoc ſequūtur dāna: vel ēt raptā rē cum queritur ⁊ ipſe occultat: ꝑꝑ ꝙ non pōt recuperare. Officiał etiam qui p̄t ſine ſue pſōe piculo obſtare ne fiat damnum vel rapina: vel manifeſtare fures ⁊ ablata ⁊ nō facit: tenet̄. Hoc tho. ṡa ṡe. q. lxij. ar. vij. Item in. iiij. di. xv. q. j. ar. v. q iij. Alb. Pe. i. iiij. di. xv. q. ij. ar. iij. Ric. i. iiij. di. xv. Inno. Ray. ⁊ Uul. De his in. ij. p. ſ. ti. j. c. xii. §. xii. ⁊. xiii.

Manus. participatoria. ſ. de re furata vel vſuraria: ⁊ de hoc p̄t intelligi illō Jone. iii. Recedat vnuſq̄ſqꝫ ab iniq̄tate que in manu ſua eſt. Et hec habet. v. digitos. ¶ Primus eſt participādo de hmōi per donationem. Tal' eni cui donat̄: cū hoc ſcit: dꝫ reddere dn̄o eius rem ablatam: donum autē datum ab vſurario cum omnia bona ſua ſint obnoxia reſtitutioni: tenet̄ etiam reddere vel ſibi vel his potius quibus vſurarius habet reſtituere. ¶ Secūd⁹ eſt per victitationem. Familia enim raptoris vel vſurarij vel vxor ⁊ filij qui nō hn̄t niſi de rapinis vel vſuris: tenentur ſatiſfacere de conſumptis ſed hn̄do etiā alia bona: come

dēdo vel vtēdo reb⁹ male ablatis in ppria ſpecie: tenet de eo qđ ↄſumit. Ray. ¶ Tertius eſt p dotationē. Filia cui q̄ dotat p eū q nō hȝ niſi de vſuris vel al' male ablatis: marit⁹ q hoc nouit nō pt recipere dotē: ⁊ receptū tenet reſtituere creditorib⁹ ſoceri: ⁊ ipa ēt filia mortuo marito tenet reſtituere dotes. Ray. de hoc in. ij p. ſ. t. j. c. xij. ¶ Quart⁹ ē pticipādo de re rapta vl' furata p emptiōem. Qui. n. emit talia ſciēter: vel ignorāter facti craſſa: tenet reſtituere cum inuēit dñm rei: vel paupibus erogare ſi illum ignorat. Si etiā talia emit probabiliter eſtimās eē venditoris: poſtea ſciēs fuiſſe ablata: tenet nihilomin⁹ domino reddere ſi cognoſcit: vel paupibus rem vl' preciū erogare: ſi nō inuenit. Ray. Et ō hoc in. ij. p. ſ. ti. i. c. xij. §. xvj. ¶ Quintus per legatum vel hereditationem. Intelligitur enim hereditas deducto ere alieno. Heres ergo vel legatarius eius cuius bona ſunt obnoxia reſtitutioni: vl' ex ↄtractu vel quaſi ex maleficio furti fraudis ⁊ vſure ⁊ hmōi: vl' q̄ſi ↄia: tenet reſtituere q recipit ō tali hereditate vl' legato: ex. de vſuris. c. michael.

Manus. ſacrilega: vȝ vſurpatio circa ſacra ⁊ eccl'iaſtica. Job. xv. Tetēdit aduerſus deū manū ſuā ideſt ſacrilegā. Hec ē manus ſacrilegi. Nichanoris quaȝ extendit cōtra templū dei ↄminat⁹ ipm fūdit⁹ deſtruere: ſed ipo occiſo ſuſpēſa ē man⁹ ⁊ lingua ei⁹ a iuda machabeo ↄ tēplum ſm macha. xv. Et hec hȝ. v. digitos. ¶ Primus ē cū auferunt ſacra: vt calices ⁊ paramenta: cruces: reliquie: ⁊ alia hmōi. ¶ Secūdus eſt qñ auferunt aliqua: ⁊ ſi non ſacra tamen de loco ſacro: vt ī eccleſia: ⁊ de vtroqȝ. xvij. q. iiij. c. quiſq̄s. ¶ Tertius eſt qñ fit ī cendiū vl' effractio ī loco ſacro ideſt iniurioſe: tenet ēt ſatiſfacere: vl' etiā inferūt alia dāna eccleſijs vl' pſonis eccleſiaſticis: vt exigēdo gabellas ⁊ pedagia: extra de cenſi. c. quāq̄. in. vj. aut iponētes collectas: extra de immu. ec. c. aduerſus Aut faciendo repreſalias contra perſonas eccleſiaſticas. c. ſi pignorationes: extra de iiu. ⁊ dam. da. li. vj. ¶ Quartus eſt; cum clerici male tractant

bona eccliaꝝ dilapidādo: inde
bite alienādo: in pōpas ⁊ laici
uias expēdēdo: ꝯſāguineos di
tādo. xij. q. ij. c. nulli. ⁊ bōa de
dita paupib⁹: vl' clicis: vl' opa-
tiōi ecclie ſubtrahēdo: dn̄t re
ſtituere. Quit⁹ cū ſubtrahūt
legata facta eccleſijs. xiij. q. ij.
c. q̄ oblatiōes: vl' nō ſoluūt de
cime vbi ꝯſueuerūt ſolui: vl' cū ñ
ē legitime i bn̄ficio ꝯſtitutus
ſ; p intruſiōem vl' p ſimoniā:
vl' hȝ aliqd̄ ipedimētū irregu
laritatis: tenet. n. fructus per
ceptos reſtituere: de re. iu. li.
vj. c. bn̄ficiū. de his i. ij. p. ſ. t. j

Manus. iniuſte iudicatoria. Btūs q̄ ex-
cutit man⁹ ſuas ab oī mūere.
Eſa. xxxiij. ſ. obſequij pecūie ⁊
laudis. Per mūera. n. freque
ter puertit iudiciū. Et hec ma
n⁹ hȝ. v. digitos. Prim⁹ ē qn̄
iudex ſeu q̄cūqȝ official' dat in
iuſtā ſniam ex certa ſcia q̄cum
qȝ de cā: ſiue odio: ſiue amore
ſiue corruptiōe pecunie: ⁊ tal'
tenet de oī dāno ⁊ intereſſe p
ti leſe. Ray. xj. q. q. iij. c. q̄t-
tuor. Secūd⁹ ē qn̄ ex ignorā
tia craſſa pfert iniuſtā ſniam
Non. n. debebat ſe ponere ad
id ad qd̄ nō erat idone⁹ cū pe
riculo alteri⁹. Sec⁹ ſi decept⁹
ꝯſilio aſſeſſoris q̄ putabat ido
neus ex malicia: vl' ex ignorā
tia craſſa male ꝯſulētis: tūc te
nebit aſſeſſor parti de expēſis
ſm Ray. Tertius ē qn̄ ex no
tabili negligētia ꝓtulit iniuſtā
ſniam: puta q: noluit laborare
ad legendū in libris qd̄ potuiſ
ſet inuenire: ⁊ vr̄ ēt teneri: vt
c. ſi culpa: extra de iniu. Quar
t⁹ qn̄ accipit pecuniā pro iudi-
cādo: vel nō iudicādo: aut bene
aut male. Ray. etiā talem pe
cuniā ſibi retinere nō pōt ſed
paupibus dare: vl' reddere dā
ti. Quint⁹ cū nō vult iudicare
⁊ dare ſniam prout p̄t ⁊ dȝ ne
diſplicceat hn̄ti iniuſtitiam: aut
vt dānificet ius hn̄tē: ⁊ tal' te
net ſi ps poſtea amittat iuſtā
cām: vel ſi remittat penas: vl'
diminuat iniuſte cū nō poſſit:
tenet cōitati. Si auxerit penā
iniuſte: tenet ei q̄ ſoluit. Tho.
ſa ſc. q. lxvij. ar. iiij. ⁊ Ray.
De his i. ij. p. ſ. ti. i. c. xix. Itē
in. iij. p. ſ. ti. ix. c. ij. ⁊ ti. xxx. c. j

Manus. in iudicio iniuſte aſſiſtoria. De
hoc ne iūges manū tuā: vt p
impio dicas falſum teſtimoniū
Exo. xxiij. ⁊ Eſa. xxj. Eruite
oppreſſum de manu calūniā-
tis. Et hec hȝ. v. digitos ſm

qđ quinqȝ genera hominum ibi concurrunt.ſ. aduocat⁹: iuriſconſultus: actor: ⁊ procurator: teſtis ⁊ reus. ¶ Primus ergo eſt aduocatus qui ſi ſciēter aſſumit ad defenſandū iniuſtam cām: obtinens victoriā cauſe: de omni dāno tenet aduerſario ſi clientulus nō ſatiſfecit. Tho. ſa ſe. q. lxxxj. ar. iij. Si vero non obtinet: tenetur clientulo de expenſis quando videlȝ dixit ſibi cauſam eē iuſtam: cū alias ille nō litigaſſet. Sed ſi aſſumit cām iuſtā ⁊ ex craſſa ignorantia: vel notabili negligētia perdit: vr teneri clientulo de damno ſuo. c. ſi culpa: extra de iniu. ⁊ dam. ¶ Secundus eſt iuriſcōſult⁹: ſi ſciēter preſtat malū cōſiliuȝ vel fraudulentū: vnde ius habēs perdit cām: ſiue ſit ille cui cōſuluit ſiue alter: tenetur de dānis inde ſecutis. Si vō fideliter cōſuluit vt ſcit: non tenet: vt. c. Nullus ex cōſilio: de re. iu. li. vj. ¶ Terti⁹ eſt actor ⁊ procurator: qui accuſat aliquem de falſo crimine: vel petit indebitum ſcienter: tenet de oī dāno qđ inde recepit aduerſus ēt de expēſis. Tho. ſa ſe. q. lxviij. ar. iiij. ¶ Quart⁹ eſt reus ſi negat vitateȝ de q̄ iuridice iterrogat negādo debitū pecunie: tenet actori. Negādo aūt crimē vn̄ ſeqt accuſatori mors. vl mutilatio: vl alia pena: vl fatigādo ſciēter appellatiōib⁹ vl dilatiōib: tenet ad arbitriū boni viri. ¶ Quint⁹: teſtis: ſi ex falſo teſtimōio ei⁹ ſciēter facto: actor vl re⁹ icurrūt aliqđ dānū iiuſte: tenet talis iſolidū. ex de iniu. c. ſi culpa Et ſi accipit pecuniā ꝑ teſtionio ferēdo ēt vere: tenet illam paupib⁹ erogare. xiiij. q. v. c. non ſane. Et de his oīb⁹ in. ij. par. ſum. ti. j. c. xix.

Manus. fraudatoria. Job xvj. In manib⁹ meis nō adheſit macla.ſ. fraudis. Et hec hȝ. v. digitos ſeu modos. Prim⁹ ē i reꝝ q̄ditate: dū.ſ. vna ſubſtātia vēdit ꝑ alia: vt vinū limphatū pro puro: auꝝ vl argētū archimiatū pro puro ⁊ hmōi. Secūd⁹ eſt in q̄titate: vt cū dant diminute menſure vel pondera: puta vncie. xj. pro libra: vel in vaſis d vino: oleo tritico ⁊ hmōi: vl in cānis de panno: laneo: lineo ⁊ hmōi. Tertius eſt in qualitate: vt cum vendit res defectuoſas: vt vinū: vel caro, cor-

rupta p bona: aīal viciosum τ
claudicās p sano: nō diminuē
do de p̄cio: τ mlto grauiꝰ est
vendēdo rē nociuā: τ piculosā
homini. ¶ Quartꝰ ē ī p̄cij ie-
q̄litate: vt cū vēdit res plus iu
sto p̄ccio q̄ valeat scienter: vel
cum multo minori precio emi
tur: q2 venditor nō cognoſcit
rē: vel q2 ducit maxima neceſ
ſitate. ¶ Quintꝰ ē in gabelle
debite: vel pedagij ſubtractio-
ne: videl3 q2 occulte introdu-
cit rem ad ciuitatem: vel aſſe-
rit vnū eē p alio: vel minoris
q̄titatis vt minꝰ ſoluat: hi om
nes tenent ſatiſfacere ſ3 tho.
ſa ſe. q. lxxvij. Et Ray. De
his oībꝰ habes in. ij. p. ſum. ti
tulo. i. c. xvij.

Manus. falſificatoria: iob v. Qui diſſipat
cogitationes malignorum ne
poſſint manus eorū implere
quod ceperunt maniſeſtando
ſc3 falſitates eorū. Et hec h3
v. digitos vel modos. ¶ Pri-
mus ē in pōderibꝰ τ mēſuris
faciendo: vel vtendo falſis. i.
diminutis menſuris in vēdē-
do τ emendo mēſuris exceſſi
uis: tenet etiam talis de dam-
nis inde ſecutis ill talibus.
¶ Secundus eſt in falſis mo
netis: fabricādo eas falſas: vel
incidendo: aut falſatis τ dimi
nutis pro legitimis ſciēter v-
tendo: vltra pctm̄ tenet de dā
nis leſis. ¶ Tertius eſt i bull
apoſtolicis: falſatis vel per ſur
reptionem obtentis: cū. ſ. ex-
preſſum eſt falſum in ſupplica
tione. vel omiſſū illud expri-
mēdo: quo enarrato nō obti-
nuiſſet. Bn̄ficiū. n. vel gr̄a ſic
obtēta nō v3: vn̄ tenet ſatiſfa-
cere de emolumēto per ipſas
obtēto. ¶ Quartꝰ ē in inſtru
mētis τ ſcripturis falſificatis
vt teſtamentis in quibus ſcri
buntur legata aliter q̄ diſpo-
nat a teſtatore. vel ſcriptore v-
bi apparent debita τ caſſant:
τ huiuſmodi. ¶ Quintus eſt
in falſis partubus: vt cū mu-
lier concipit per adulterium:
vel ſupponit ſibi alienū par-
tum: que tenet de omnibus q̄
conſumit filius putatiuus de
bonis mariti: τ de his que vt
filio legitimo ſibi de heredita
te relinq̄rent. c. ſi culpa. extra
de iniur. τ de his in. ij. p. ſū. t.
i. c. xviij.

Manus. proditoria. d̄ qua xp̄s luce. xx. Ec
ce manus tradētis me mecū
eſt in mēſa. Nō. n. fit proditio

niſi p familiares. Et hec hȝ. v. digitos. Primꝰ ē i caſtris: populis ꝛ terris: qñ. ſ. q̄s aufert a legitimo dño ꝛ dat ꝓditorie alteri q̄ ibi ius nō hȝ: tal' tenetur de oībꝰ dānis inde ſecutis Scd̄s ē in pſonis: qñ q̄s tradit dñm ſuū: vel amicū in manꝰ inimici occidēdū: vl' redimēdū: vel impediendū a negocijs ſuis: tenet̄ illis ad omne interesse. Tertius in rebus qñ pecunias vel alia bona ſui domini vel amici procurat deuenire ad manus inimicoꝝ: aut cū aſſociat ſe cum aliquo vt ducat ad locum vbi ſpoliet̄. Quartꝰ eſt quando ſecreta reuelat ſui dñi vt damnificet̄: vel aduocatus ſecreta cauſe quam defendit: aduerſario pādit: vt ſe poſſit defendere: tenet̄ de dānis: extra de iniur. c. ſi culpa: ꝛ de his in ſcd̄a pte ſum. ti. i. c. xxij Quintus. ſ. cum quis vtit̄ inſidijs nō ſeruando pacta promiſſa: etiam ſi eſſet hoſtis: dūmodo ꝛ ipſe ei ſeruat fidem et nō alias: vt. xxiij. q. j. c. noli.

Manus. ſimoniaca. Et dhac. iij. Reguȝ c. xiij. Quicunqȝ volebat implebat manū ſuam. ſ. pecunia quam dabat ꝛ fiebat ſacerdos Et hec hȝ. v. digitos. Primꝰ eſt accipere pecuniam vel alia tēporalia pro ſacramentis aut beneficijs conferendis vl' collatis per modum precij non p modum elemoſyne: ꝛ talē pecuniam retinere non pōt: ſed pauperibus debet erogare: vl' eccleſie in cuius iniuriam data eſt. Tho. ſa ſe. q. c. ¶ Secundus accipere pecuniam appreciatiue pro alijs rebus ſacris: vt eccleſijs: altaribus cōſecratis: aqua baptiſmali conſecrata: oleo ſancto: ꝛ reliquijs ſanctorum: ſepulturis loci ſacri: iure patronatus: ingreſſu religionis ꝛ hmōi: talis pecunia non poteſt retineri: ſed oportet eam pauperibus erogare: vel eccleſie pro qua eſt cōmiſſa ſimonia. Tertius eſt ꝓ ſpiritualibus exercitijs: vt ꝓ predicando: orando: viſitando: eligendo: confirmando: a correctione deſiſtendo: curam animarum excedendo: conſecrādo ꝛ hmōi alia recipiendo pecuniam exactiue: vel pactionaliter: vel appreciatiue: tenetur pauperibus erogare: vel eccleſie in cuius iniuria data eſt. Sed ſi per modum elemoſyne: ſibi retinere poteſt ſibi da

ta. ¶ Quart⁹ ē qñ accipit bñficiū ſimplex:vł curatū aut dignitatē ſimōiace:qꝛ tenek reſignare:ꝛ fruct⁹ īde pceptos reſtituere ēt ꝯſūptos deductis expenſis factis ī vtilitatē bñficij illi⁹ ēt ꝑ fructib⁹ colligēdiſ ¶ Quit⁹ ē de mediatorib⁹ ad ꝓcurādū offiñ vł bñficiū eccſiaſticū vł aliqđ ſpūale:hi tenēk pecuniā pp hoc receptā pauperib⁹ erogare. Hec oīa tho. ſa ſe.q.c. Ray.ꝛ Inno. De his in.ij.p.ſ.ti.j.c.v.ꝑ totuꝫ.

Manus. impeditoria. Eccleſi.xij. Ve duplici corde ꝛ manib⁹ male facientib⁹.i. impediētib⁹ bona aliorū. Et hec hꝫ.v.digitos. Primꝰ ē qñ qs impedit aliquē a ꝯſecutione alicuius officij vł bñficij:ꝛ ſi iā illud erat ꝯſecut⁹ ꝛ poſſidebat:ꝛ iniuſte ꝓcurabat auferri ſibi:tenek ſatiſſacere in totū. Si vo nondū erat conſecutus ſꝫ in via habēdi: tenek ad arbitriū bōi viri. Tho. ſa ſe.q.lxij.ar.iiij.ꝛ Rich.in iiij.di.xv. ¶ Secundus ē qñ impedit fructus prouenturos alicuius agri vel vinee videlꝫ effodiendo ſemina:deſtruēdo vineas;arbores ꝛ hmōi: q̄ tenebik ad q̄tum eſtimabuntur fructus in illo dubio valituri. Tho. ſa ſe vbi ſupra. Itē in iiij.di.xv.q.j.ar.v.q.ij. Tenēdo etiam columbarias ꝛ non ſufficienter paſcendo columbos vnde damnum inferūt ſeminibus vel fructibus: tenek de damnis. ꝑ c.de pa.ī.iiij.diſtin.xv.q.ij.ar.j.in fi. ¶ Tertius eſt de his qui faciunt ſtatuta vel capitula ne vſure ſolute poſſint repeti: vel ꝙ poſſint homines cogi ad ſoluēdū Et qui inducunt ſm ea: vł etiam ſine ſtatutis dant ſententiam ꝙ ſoluank vſure:vel ſolute non repetantur: hi tenenk ad reſtituendum ea ſi vſurarij ñ reſtituant. Impediunt.n.reſtitutionem.xj.q.iij.c.qui conſentit. ¶ Quartus eſt de his qui dant litteras emunitorias debitoribus iniuſte:ne poſſint cogi a creditoribus ad ſoluendum eis cum poſſint:hi tenētur ilł de ilł dānis. ¶ Quintus eſt de iniuſte impediētib⁹ ne q̄s poſſit exeq̄ negocia ſua honeſta:occultando inſtrumēta:vel ſcripturas per q̄ manifeſtarik ius ſuum: vel impedientes ne quis accedat ad iudiceꝫ eccleſiaſticū in cā q̄ pt vbi ſibi fieret iuſtitia;vel aliter iniuſte

ꝛ malitioſe impediens iter ſuum ad iudicium: vel ad negocia ſua vnde recipit damnum: ꝛ de his tenetur.

Manus. luſoria. de q̃ pōt intelligi illd iob xxxi. Si. i. nō oſculatus ſum manū meā in abſcōdito. Luſor. n. nō vincit: attribuit ma nꝰ induſtrie. Vñ aliq̄n oſculatur eā vt cām lucri. Et hec hꝫ v. digitoſ. ¶ Primꝰ cū decipit iu ludo: videlꝫ ꝑ falſos taxilloſ aut chartas dicendo mēdaciuꝫ ꝛ ſic vincit: tenet̃ enim reſtituere decepto. ¶ Secundꝰ eſt: quando vicit alijs qui aliena re nō pñt: vt ſunt ſerui: filijfamilias precipue pupilli: vxoreſ religioſi: ꝛ hmōi. Hec oportꝫ reſtituere illis qui habent curam illorum. ¶ Tertiꝰ q̄n vicit ei: quem induxit ad ludendum multa importunitate: cū nō vellet ludere: vel volētē a ludo recedere inuituꝫ detinet tenet̃ reſtituere. ¶ Quartus q̄n vincit i loco vbi ꝓhibet̃ ludus: ꝛ ꝑ leges mādat̃ fieri reſtitutio: que nec ꝑ diſſuetudinē ſūt abrogate: ꝛ tūc ēt tenetur reſtituere ꝓdēti ſm Tho. ſa ſe. q. xxxij. ar. vij. Rich. in iiij. di. xv. circa fi. Ray. ino. ꝛ alios. ¶ Quitꝰ ē q̄n vicit i locis vbi nō ꝓhibet̃ ludꝰ: vel ſi ꝓhibet̃: leges ſūt abrogate ꝑ cōtrariā ↄſuetudinem: ꝛ tūc dꝫ paupibꝰ erogare. Utrum vero de neceſſitate vł de hōeſtate: vide in. ſ. p. ſ. ti. j. c. xxiij De ludo: ibi plene.

Manus. locationis ꝛ cōductiōis vitiatoria. De hac Deut. xxxij. Uidebit ꝙ infirmata ſit manꝰ. i. deficiēs opꝰ i locādo ꝛ ↄducēdo Et hec hꝫ. v. digitos. ¶ Primꝰ q̄n q̄s locat alteri rē vitioſam ſciēs: vt equū claudicantē vł domū ruiturā: qui tenet̃ de damno inde ſecuto illi tali.

¶ Scōs eſt q̄n nimis notabiliter exigit precium de re locata: domo agro ꝛ hmōi: vel q̄n aufert ab eo rē locatā ſine cauſa rōnabili an̄ tp̄s ↄſuctum: tenet̃. n. ei de dāno. Ray.

¶ Tertiꝰ q̄n ↄducit q̄s alium ad operanduꝫ nimis puo precio notabiliter: vel debitam mercedem nimis tardat dare cuꝫ poteſt: vnde ille recipit dānu vł loco pecūie ōbite dat ſibi reſ q̄s opꝫ eū vēdē miori p̄cio ꝙ dꝫ dare. ¶ Quartus ſi con

ductꝰ ad operaꝫ ex feſtinantia vl' neglige̅tia no̅ fideliter e̅ operatꝰ ⁊ bn̄: vn̄ ſeq̄r da̅nu̅ ei. ¶ Quitꝰ qn̄ male tractauit re̅ ſibi locata̅: vt domu̅ vel agru̅: p̄mitte̅do deſtruere: vl' equoſ boues nimis fatiga̅do ⁊ hmo̅i tenet tal' de hmo̅i da̅nis ad arbitriu̅ boni viri. Ray. i ſum. ¶ Vaſallꝰ au̅t q̄ bona q̄ hꝫ in feuduꝫ a dn̄o male tractat ex malicia vel negligentia: tenetur de damnis. ⁊ de his in. ij. par. ſum. ti. j. c. xvij. §. viij. et in. iij. par. ti. viij. c. iiij.

Manus. turpiter lucratoria: de qua Eſa. i. dn̄s ait. Manꝰ veſtre plene ſunt ſanguine. i. turpibus lucris. Et hec hꝫ. v. digitos. ¶ Primꝰ e̅ lucru̅ ex op̄e carnali: vt meretricio: leocinio: co̅cubinatu: adulterio ⁊ hmo̅i. ¶ Secundus eſt ex arte vel actu prohibito lucrari: vt ex arte mutuandi: vel facie̅di taxillos: chartas: fucos: torneamenta: hiſtrionatu turpi: ſeruie̅do vſurario in numera̅do pecuniam ad vſuram: ⁊ ſcribendo et hmo̅i: in faciendo indeuinationes: incantationes ⁊ hmo̅i: in ſcribendo inſtrume̅ta in fraudem vſuraꝝ. ¶ Tertiꝰ eſt lucrando tempore prohibito: vt diebꝰ feſtiuis vende̅do ⁊ eme̅do ſine neceſſitate: ſcribendo: vel alia opera ob lucru̅ faciendo. ¶ Quartus eſt negociari in locis prohibitis: vt in eccleſijs vendendo: vel etiam mittendo ad terras ſarracenoruꝫ vel portando arma vel ligamina: vel victualia: ⁊ quecunqꝫ mercimonia ſine licentia pape: tenet illud quod lucratꝰ eſt ⁊ tantunde̅ de ſuo mittere in ſubſidium terre ſacte. ¶ Quitus eſt ex intentione mere cupiditatis vacare negociationi: vel intentione introduce̅di cariſtiam: hi omnes debent acq̄ſita pauperibus erogare: magis tamen ex honeſtate ⁊ co̅ſilio q̄ ex neceſſitate. xiiij. q. v. c. qui habetis: ⁊ de his in ſecunda parte ſumme titulo. i. ca. xxiii.

Manus. detractoria. p̄s. Erue. ſ. deus de manu canis. i. detractoris aiaꝫ mea̅. i. vita. puer. xviii. Morſ ⁊ vita i̅ manibꝰ detractorie lingue. Et hꝫ. v. digitos. ¶ Primꝰ e̅ cu̅ q̄s accuſat aliqueꝫ de falſo: ⁊ conuictus de crimine condemnat: talis ei tenet ſatiſfacere: no̅ q̄d e̅ detege̅do fal

ſitatē poſtq̄ ē punit⁹ reus: q̄ȝ ſibi immineret periculū pſone: ꝛ illi iā punito nō ſatiſfacere: ſ aliter ad arbitriū boni viri. Anq̄ puniat̄: dȝ detegere falſitatē vl' dſiſtere ab accuſatiōe ¶ Secūd⁹ ē qn̄ extra iudiciū infamat aliquē de crimine: ſciens nō eē ver̄: vl' neſciens ſi ē ver̄: q̄ȝ tenet̄ illis quib⁹ dixit declarare ſe falſum dixiſſe niſi ſibi ex hoc immineret magnum periculum vite ꝛ huiuſmodi. Nam tunc aliter prout pōt: dȝ ſatiſfacere: vel cū libellos famoſos ſuper crimine de eo componit: vel cātilenas: qđ pei⁹ ē. ¶ Terti⁹ ē qn̄ aliqđ crimen commiſſum vere ab alio auget aliqđ aliud notabile qđ eſt falſū: vt cū dicit ſe vel aliuȝ turpia colloquia vel geſt⁹ habuiſſe cū aliq̄: ſ etiā carnalem copulā: vl' etiā cū alij dicūt de eo turpitudineȝ cū aliq̄ agere tacet ſtudioſe: vl' aliqua ſigna facit vt credant verum eē qđ non eſt: ꝛ talis tenet̄ ad declarandum falſum eſſe. ¶ Quartus eſt cum dicit aliquod crimen alterius referēs ſe audiſſe qđ occultum eſt: ꝛ ignorat̄ ſi eſt verum: ꝛ talis quomodo ſatiſfacere debeat habeas in. ij c. §. iij. videlicet de tertia damnificatione. ¶ Quintus ē cū dicit crimen alterius vere perpetratum: ſ occultum: ꝛ talis debet etiā famā reſtituere prout pōt: vl' ēt cū dicit ꝯtumeliā in pn̄tia alioꝝ: ꝛ tal' dȝ petere veniā: vel aliter ſe cum eis reconciliare.

Manus. perſone leſoria: Mich. vij. Uir fratrem ſuū venat̄ ad montē: malū manuū ſuaꝝ dicūt bonū Et hec hȝ. v. digitos. Prim⁹ ē auferēdo vitā: occidēdo aliū iniuſte. i. extra iudiciū ordinariū: ꝛ tal' tenet̄ prout dicet̄ i. c. ij. §. ij. de damno inde ſecuto. Scđs eſt mutilando mēbruȝ iniurioſe: ꝛ tenet̄ de expenſis in medicis ꝛ medicinis: ꝛ d̄ lucro perdito ſi ex mutilatione non pōt laborare. Tertius ē vulnerando: vel percutiendo iniuſte ſcit vt tollendo ſoſpitatem: ꝛ tenet̄ ad damna inde ſecuta ei. Quartus in carcerando: ꝛ ſic tollendo ei libertateȝ qđ faciendo abſqȝ rōnabili cā tenet̄ de damno qđ inde ſeq̄t̄ Sec⁹ ſi faciat q̄ȝ ei debitor vt ſibi citi⁹ ſoluat. Quint⁹ cum mittit in exilium vel confinia iniuſte: ꝛ per hoc aufert ei pa-

triã: ⁊ oẽ dãnũ qđ inde recipit qđ cõiter eſt multum: tenet ei ſatiſfacere.

Manus. aiaꝝ pđatoria: ⁊ de hac Sap. j. Impij manib⁹ ⁊ ṽbis mortẽ accerſiũt. Et hʒ. v. digitos ſeu modos. ¶ Prim⁹ ẽ qñ volentes ingredi religionẽ ad ſeruiendũ deo aliqs reuocat: vł iaʒ ingreſſũ ꝑſuadẽdo educit: tenet hic illũ reducere q̄tum in eo eſt: vel ſc: vł alium ponere in religionem ẜm Pe. de pa. in. iiij. di. xv. q. ij. ar. ij. ¶ Secũd⁹ qñ quis perſuadet alicui aliqđ criminale blandiendo vt decipiat: ⁊ multo magis q̄ndo quis aufert alicui virginitateʒ extra mr̄imoniũ: ⁊ debet eaʒ ducere in vxorem: vel eam dotare ſi põt: de hoc infra in. c. ſequenti. ¶ Terti⁹ ẽ qñ qs ſuo ſermone trahit ad errorem fidei: vt faciunt heretici diſſeminantes falſã doctrinã: ⁊ hi tenent reuocare. ¶ Quart⁹ eſt cum prelati vel patreſfamilias ex ſua negligentia permittũt ſuum gregem perire nõ corrigentes ⁊ admonẽtes: ⁊ mł'to plus cũ ſuis malis exẽplis eoſ ad mala prouocãt: tenent. n. eos corrigere. ij. q. j. c. ſcelus. ¶ Quintus cũ hoĩes ſuis prauis actib⁹: alios ſcandalizant: vt mulieres ſuis ornatib⁹: ⁊ alijs tripudijs: alij ludis: rixis ac blaſphemijs: ⁊ hi debẽt ſatiſfacere pnĩa ⁊ bonis actibus edificando: quos prius ſcãdalizauerãt.

¶ Cap. ij. de reſtitutiõib⁹: in quo oſtendit qđ ⁊ q̄tũ ſit reſtituendum.

Circa aũt ipam reſtitutionem ſũt. viij. videnda: q̄ i hoc verſu ꝯtinent. Quis: qđ: vbi: per quos: cui: cur: qũo: qñ Et quia de primo dictum ẽ ſupra in. c. precedẽti: ideo primo omiſſo: videndum eſt de alijs. Quantum igitur ad ſcđm: ſcʒ quid ſit reſtituendum ⁊ q̄tuʒ Sciendum ꝙ ablatum ſi põt xiiij. q. vj. c. ſi res. Et ſi eſt aliqđ fructificans: etiam fructus eius: vel aliter ſatiſfaciendum qñ̄d reſtitui non poteſt. Sʒ pro huiꝰ declaratione ſciẽdũ ꝙ damnuʒ põt quadrupliciter inferri. ¶ Primo quo ad animã auferendo ei virtutes infuſas ⁊ morales. ¶ Secundo quo ad corpus: inferẽdo ei leſiones corporales. ¶ Tertio quo ad honorem ⁊ famã vituperatiões verbales. ¶ Quar

to quo ad ſubſtantiam: p actio nes criminales. ¶ Quantum ad primū notandum eſt: q̄ q̄uis nemo poſſit eſſe cauſa ſufficiens peccati alterius: nec p conſequens ei auferre virtutes directe: ⁊ efficaciter: quia voluntas cogi non poteſt: vbi conſiſtit peccatū: propter qd̄ dicit Ambroſius. Non eſt qd̄ cuiq̄ noſtram aſſcribamus erumnam. Nemo enim tenet ad culpam: niſi propria voluntate deflexerit. xv. q. j. c. nō eſt poteſt tamen aliquis eſſe alteri occaſio magna peccati: ⁊ decretalis dicit. Qui occaſionē damni dat: damnū dediſſe videtur. c. Si culpa. extra de iniur. ⁊ dam. da. ¶ Poteſt autem aliquis eſſe occaſio damni alteri⁹ quadrupliciter. Primo verbo ſuo: inducendo alterum ad peccatum. Secūdo a meliori bono retrahendo. tertio malo exemplo ſcandalizando. quarto virginem seducto re deflorando. ¶ Quantū ad primū inducit quis alium ad pctm̄ verbo ſuadendo: conſulendo: recipiendo id quod eſt mortale: ⁊ tunc eſt occaſio perditionis illi⁹: quia per hoc auferuntur illi gratia ⁊ virtutes ab anima. Unde Auguſtinus Si fratri tuo male perſuades occidis ſcꝫ illum quo ad aiam. De pe. di. j. c. noli. Et tal' dānificans ſcd̄m Sco. in. iiij. di. xv. q. iij. tenetur reſtituere dānum modo ſibi poſſibili: ſcꝫ inducendo eum efficaciter ad penitentiā ⁊ ad virtutes ſiue actus virtuoſos. Et ſi ſola inductio per verba non ſufficit: quia facilius eſt peruertere q̄ conuertere: tenetur quantū poteſt per orationes ſuas: et ab aliis procuratis: ⁊ per aliorum ſuaſiones efficaces: dum tamen illis non prodat peccatum occultū predicti. ¶ Quātum ad ſcd̄m ſcꝫ reuocando aliquem a meliori bono fit hoc damnum alteri cum reuocat eum a religione in qua perfectius viuit q̄ in ſeculo: ⁊ talis damnificans tenetur ipm̄ reuocatū ab eo: reducere ad ingreſſum vel reuerſiōeꝫ ad religionē. Nam ſm pe. de pa. in iiij. di. xv. q. ij. ar. ij. non ſolūꝫ ille q̄ inducit profeſſum ad egreſſum religionis tenet ad inducendum ipſum ad ingreſſū religionis: vel ad reuertendū ſed etiam qui trahit illam qui volebat ingredi: nec tamen in

maueſat teneſ illū īducere ad ingrediendū. Q̄ð ſi ille nollet intrare: teneſ aliū eq̄ idoneū pcurare. Q̄ð ſi nō poſſit: teneſ ipe itrare: qð intelligens Ray. poſtea mgr̄ ordinis p̄di catoꝝ q̄ auerterat q̄daꝫ ab ingreſſu religiōis: p eo itrauit. Rō ē q2 abſtulit dn̄o ſeruum ſuū nouitiū vel intratuꝝ. Hec Pe. vbi ſupra. Sꝫ Sco. dicit hoc eē veꝝ de obligato ad religionē obligatiōe pfeſſiōis nō aūt de eo q̄ erat diſpoſit9 ad intrādū nec tn̄ intrauerat. Rō diuerſitatis eſt: q2 intereſt inter habere ꝛ prope eē habere. Unde nō teneſ ad tantam reſtitutionem religioni: ad quā tam teneref ſi iuiſſet in religionem: ſed teneſ ad aliqualem reſtitutionem. ſ. aliqualem inductionem illius vel alterius equiualētis ad ingreſſū religionis. Hec Sco. in. iiij. di. xv. q. iij. in fi. Jdē vr̄ dicēdū de eo qui auertit nouitiū religionē iā ingreſſū animo permanēdi ſicut de profeſſo. Nam talꝰ obligaſ religiōi ſaltē in genere. Et hoc intelligendū ē: ſi retraxerit illū intentione damnificandi religionē: tunc. n. teneſ religioni. Si aūt hoc fecit intentiōe ꝯſulēdi pprie vtilitati ſue ſine fraude: non teneſ religiōi: quo ad eū q̄ nōdū intrauit: ſed ipi pſone quā retraxit perſuaſiōib9 ꝛ alijs bonis ſpiritualib9 ad eq̄ualentiā eoꝛꝫ in quib9 dānificauit. Hec ſco. vbi ſupra. ¶ Si aūt q̄s auerteret aliquē a religiōis īgreſſu: non ſimplr̄ ſ3 ab ea vbi diſſolute viuiſ intendens prouidere ſaluti eius: in nullo teneſ ar. xxiij. q. v. c. de occidendis. Ex his patet ſm Jo. de rip. ī quodā tractatu de ꝯtractibus Quid dicendum ſit de his qui ſcholares retrahunt ꝛ ſubtrahūt doctorib9 cū q̄b9 audiunt quia aut hoc faciunt in odiuꝫ doctorum: vel volentes ſibi p uidere: vel alijs prouidere: vl volētes ſcholaribus puidere. Si primo mō: aut ſubtrahit ſcholarē q̄ iā itrabat ſcholas: ꝛ tūc teneſ doctori ad reſtitutiōeꝫ ſalarij ꝛ honoris ſibi ſubtracti. Si et̄ doctor cui talꝰ ſbtrahiſ ſit melior q̄ ille cui eū procurat teneſ tali pro quāto vtilitatem ſcientie ſibi ſubtraxit. Si autē nōdū ſcholas intrauit: ſ3 intrare diſponebat: n̄ tn̄ teneſ: licꝫ obligeſ ſcholarē inducere vt redeat ad primū.

Si aũt hoc volendo ſibi ꝓui‑
dere:puta ẽ doctor ⁊ vult ſibi
de ſcholarib9 ꝓuidere: ſi hoc ſi
ne fraude facit:⁊ ſcholaris nõ
dũ ſe dederit alij doctori: non
credo eum in aliquo obligari:
cũ cuilibꝫ ſit licitũ mõ licito ⁊
debito ꝓcurare vtilitatẽ ſuam
Aliter nõ credo ſibi licere. ſi
aũt hoc facit volẽs alij ꝓuide‑
re:ſicut qñ ſcholaris alic9 do‑
ctoris ſubtrahere conaſ ſcho‑
lares alijs doctoribus vt ĩtrẽt
cũ doctore ſuo:in hoc ſolũ ho‑
norẽ ⁊ vtilitatẽ ſui doctoris ĩ‑
tendens ſi ſubtrahat intrantẽ
cũ alio doctore:credo ipm obli
gari:niſi forte illi9 doctoris cui
ſubtrahit eũ in ſufficientia et
ſcholaris aliq̃ ſpẽalis cura q̃ ſi
bi teneſ excuſet. Si autẽ re
trahat intrare volentẽ eũ ex
hoc nullũ ius doctori ſit acq̃ſi
tũ ⁊ hoc facit ſine fraude:non
credo eũ doctori in aliquo ob‑
ligari. obligatur ãt ſcholari:ſi
eum retrahat ne audiat melio
rem. Si autem hoc facit vtili
tati ſcholaris volens conſule‑
re:⁊ ſuper hoc a ſcholare req̃
ſit9 ꝯſulit ꝙ audiat aliũ docto
rẽ meliorẽ:bene facit. Et dicta
in his caſibus:ſũt ceteris pari
bus intelligenda. Jſte.n.caſ9
eſt ita varijs modis circũſtãtia
lis:ꝙ vix p̃t dari certa regula
Hec ille ¶ Quãtũ ad.iij..ſcꝫ
damnificando alios ſuo malo
exemplo:ſicut ſcandalizãt p‑
lati ſubditos ſuos:pompis et
laſciuijs ⁊ alijs malis morib9
ſuis:mulieres ſuis ſuperfluis
ornatibus ⁊ fucis:⁊ tripudijs
⁊ alij manifeſte peccantes: et
precipue quando hoc intẽdũt
vel contemnunt ſeu paruipen
dunt ſcandalum aliorum:ꝓp‑
ter quod alij ruunt in diuerſa
vitia:de quibus in euãgelio.
Ue mundo a ſcandalis: tales
teneñ ad ſatiſfaciendum bo‑
nis exemplis manifeſtis. Nõ
autem tenentur ob hoc ad ali
quam publicam pñiam.vt di‑
cit Alb.ſed ad edificandũ ali‑
os bonis exemplis manifeſtis
ſicut ſcandalizauerunt ꝑ ma‑
la manifeſta. ¶ Quantum ad
iiij. ſ. de ſeducente virginem
⁊ corrumpente extra mrimo‑
nium dr̃ Exodi.xxij. Qui ſe
ducit virginem ⁊ dormit cum
ea:dotabit eam: ⁊ habebit eaꝫ
in vxorem:aut reddet ei iuxta
modũ dotis quẽ virgines ſo‑
lent accipere. Dãnificauit enĩ
talis illaꝫ in caſtitate virgina
li:auferẽdo ei ſaltem ad reſti‑

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

rutiōez caſtitatis ꝯiugal': acci
piēdo eā ī vxorē vl' dotādo. et
ſiq̄dē ꝓmiſiſſet eaꝫ ducere in
vxorē: tenet' ad hoc ēt rōe ꝓ-
miſſiōis: niſi eēt nimis diſpa-
ris ꝯditiōis: vñ fraus potuit ꝯ̄
ꝓ̄hēdi: ⁊ tūc ſatiſfaciat ad arbi
triū boni viri. Et idē fortius
qñ violētauit eā. Quis aūt ꝓ̄
ceptū legis moſaice allegatū
ſit iudiciale: ⁊ in q̄tū ad hoc nō
obliget: tñ inq̄tū ſūptū ē ꝓ ſta
tuto ab eccl'ia vl' aliq̄ ciuitate:
obligat: ſicut pꝫ ex. de iniu. ⁊
dā. da. c. ſi culpa. c. j. ⁊. c. ſe.
¶ De. ij. dānificatione: q. ſ. fit
corpori ꝑ leſiōem. Aduertēn-
dū ē q̄ q̄ttuor mōis ꝯtingit. ſ.
per occiſiōem: per mutilatio-
nē: per ꝑcuſſionē: ⁊ ꝑ incarce
ratiōem. Si ergo fiat dānnū
primo mō ſm Sco. in. iiij. di.
xv. q. iij. pt ſatiſfacere ſuſtinē
do penā talionis a iudice nō a
ſe: nec ēt tenet' iudici ſe offer-
re: ſ captū nō licet ſe defende
re: aut carcerē īſtringere: ſed
inuēta oportūitate licꝫ fugere
ſm Tho. ſa ſe. q. lxix. ar. iiij.
⁊ Hen. ⁊ ꝯdēnatꝰ dꝫ patiēter
mortem ferre. ¶ Eſt ⁊ alius
modus ſm Sco. vbi ſupra ſi-
bi vtilis ad ſatiſfaciendum: q̄-
uis ad hoc non teneat' neceſ-
ſario: vt ſcꝫ exponat vitam ſu
am in cā iuſti belli: vel contra
inimicos fidei ⁊ eccleſie ꝓ re-
ſtitutione ſeu ſatiſfactione fiē
da illi: cꝰ vitā abſtulit. Sed ſi
nec hoc vult facere: tenet' ad
ſatiſfactionem ſpūalem ꝓ aīa
occiſi: vt ad faciēdas elemoſy-
nas pro eo: vel ad ſumendam
aliquam peregrinatiōez ad li
mina apoſtolorū. vel ſancti Ja
cobi ⁊ hmōi pro aīa eius: ⁊ ꝓ
curādo aliorū orōnes ī q̄tū pt.
Nec hoc ſufficit. Sed ſi inter
fectus habuiſſet aliquos: vt pa
trem ⁊ matrē: filios ⁊ hmōi:
quos opibus manuū ſuarū ſu-
ſtentabat: tenet' interfector oī
bus illis ad tm̄ q̄tū illis abſtu
lit ſubſidij: per occiſiōem eiꝰ.
Inſup occiſor tenet' placare le
ſos q̄tū pt. hec ſco. ī. iiij. d. xv
q. iij. Quātū ad. ij. ſ. ꝯ mutila
tiōe dicit idē ſco. q̄ ꝓ hmōi: nō
ē ſtatuta aliqua pena in eccle-
ſia niſi pecūiaria: ⁊ iſta dꝫ rn̄de
re nō ſolū dāno qd̄ intulit pro
mutilatiōe ꝓ toto tp̄e futuro
q̄ vſurꝰ eēt q̄s mēbro abſciſo:
ſed etiam expenſis appoſitis
in curatione: vt hēt' extra de i
iu. ⁊ dā. da. c. i. ⁊ vltra hoc te-
netur ad placatiōem leſi q̄tū
in ipſo eſt: ⁊ conſolationem ip

fius afflicti que afflictio perpe
tua eſt. Plus eſt põderãda eſt
mutilatio paupis q̃ diuitis: ſi
magis egebat parte abſciſa ad
victum neceſſariũ: puta ſi ab
ſciſſa eẽt manus dextera ſcrip
tori q̃ de illa arte viuebat: tũc
enim magis tenet. ¶ Quãtũ
ad tertium: vr̃ dcũ optime im
poſuiſſe ſatiſfactionem. ſ. in le
ſione: vel percuſſione: vel vul
neratiõe corporali. Ex. xxj. v-
bi dr̃. Si rixati fuerint viri et
percuſſerit alter pximũ ſuũ
lapide vel pugno ꝛ ille mortu
us nõ fuerit: ſ; iacuerit i lecto:
ſi ſurrexerit ꝛ ãbulauerit ſup
baculum ſuũ: innocẽs erit q̃ p
cuſſerit. ſ. a mortis pena ſuſti-
nẽda: ita tñ q̃ operas quas in
terim ſic neglexerit impedit⁹
percuſſura: ꝛ impenſas in me
dicos reſtituat: cui pene addẽ
da eſt reconciliatio q̃tuz in eo
eſt. ¶ Quantum ad ſatiſfacti
onem de quarta leſiõe. ſ. icar
ceratiõe: vl' detẽtiõe: ſciendũ
q̃ vltra reconciliatiõem ꝛ ve-
niã petitã leſo: fiet ſatiſfactio
iniurie: prout ſapiẽs determi-
nabit. Et ſi leſus plus vellet
eligere q̃ deberet: ad illõ plus
non tenet ledens: vt illũ recõ
ſiliet. Hec Sco. Sed beatus
Tho. ſa ſe. q. lxij. ar. ii. ꝛ i. iiij
di. xv. q. i. ar. v. dicit q̃ in oĩb⁹
damnis vbi nec in ſe nec ĩ equi
ualenti põt fieri reſtitutio: vt
mutilatione mẽbri: ꝛ hmõi: ſa
tiſfactio fiet per recõpenſatio
nem ad arbitrium boni viri.
Idẽ Vul. Et quia exilium re-
putat vt quidam carcer in iu-
re: ideo qui mittit aliquẽ in ex
iliũ: vel confiniũ qd̃ eſt exiliuz
ad tẽpus iniuſte: tã ipſe q̃ oẽs
hmõi dantes auxiliũ aut con
ſilium efficax ad hoc tenentur
exulanti de omni damno inde
ſecuto: ꝛ hoc ad ſatiſfactionez
ar. extra de homi. c. ſicut dig-
num. ꝛ. xi. q. iii. c. qui conſẽtit.
¶ De tertia damnificatiõe. ſ.
in fama ꝛ honore: ſciendum q̃
quattuor mõis põt ꝯtingere:
ſcȝ p contumelie illationem: p
detractionem: per detractio-
nis ab aliis facte recitationez:
per veritatis negationem cũ
quis accuſatur iuſte. ¶ Quã-
tum ad primum: dicitur quis
contumeliari alteri: ſiue con-
tumeliam inferre: cum pri-
uatim ei vel coram aliis in fa-
ciem dicit contumeliam im-
portante notabilem defectum
culpe: vocando eum publice
latronem; lenonem: proditorẽ

adulter. ꝛ hmōi: vl cum dicit vba exprimētia defectū nature: vt cū dicit intēdēs inde iniuriari: vt vocādo ſtrabonē: vl illegitimū ꝛ hmōi: q ō ꝓprie dr cōuitiū. ¶ Qñ igit qs hoc facit aīo iniuriādi: vltra offēſā mortalē tenet ſatiſfacere primo ſic leſo: ꝛ ipm placare qtū pt: petēdo veniam: vl alio mō. ꝛ hoc vl ī priuato vel publico ſm qd ipe priuatim vl publice iniuriā intulit ſeu ꝯtumeliā. Nā ſi in publico ꝯtumeliā itulit ꝛ hoc cōtumeliat⁹ reqrit: vt ī publico veniā petat: tenet ad hoc. Et ſi ī ipa ꝯtumelia aliqd criminale falſo exp̄ſſit: tenet corā ill' q hoc audierūt exprimere ſe falſū dixiſſe. Aug⁹. Ubi pctm ortū fuerit: ibi moriatur ij.q.j.c.ſi peccauerit. Uerū ſi prelat⁹ ſubdito: pr filio: vir vxori: mgr diſcipulo: dñs ſuo dicit verba contumelioſa: faciēs hoc ex correctione: non tenet petere veniam a tali ſm aug⁹. in regula dicente de prelatis. Si ipſi modum vos exceſſiſſe ſentitis non a vobis exigitur vt a vobis ſubditis veniā poſtuletis. ꝛc. Sed ſi hoc faceret multū iniurioſe ꝛ liuore vī dicte: tūc tenentur prelati ſubdito petere veniā ꝛ recōciliare leſum ſm Ray. Idē tenet glo. in. c. qñ. xxxvj. di. Uerū ſi ꝯtumeliā recipiēs in verbis poſt ꝯtumeliā domeſtice conuerſatur cū ꝯtumeliāte ꝛ familiaretur: vr ondere ſibi remiſſā iniuriā ꝛ recōciliatū fore ꝛ cōſequēter nō teneri als ad petend. veniā ſm Durā. in ſum. ¶ Quātū ad. ij. damnū ſcꝫ p detractionē: hoc contingit fieri principaliter duobus modis. Primo iponēdo alicui falſū crimē verbo: cātilena: vl famoſo libello. Et tal' tenetur illis corā qb⁹ detraxit: declarare ſe falſū dixiſſe: qtūcunqꝫ exinde exurgat erubeſcentia ꝛ confuſio: niſi ex hoc imminere ei magnū periculum vite: vel aliquod magnū incōueniens ſequeretur. Et ſi nouerit qd his cuius famā abſtulit ſciuerit detractorem ipm: tenet detrahens componere cū infamato per eum: de iniuria ſibi facta: ꝛ veniā poſtulare ī ꝓpria perſona ſi audet: vel p alium ſi p ſe apte nō pōt. Sꝫ ſi ignorat diffamatus detrahentem: reconcilietur ei: tacito nomine ſuo. ¶ Secūdo mō contingit fieri detractio: dicendo

aliqđ criminale de alio inducti
uũ īfamie corã aliis ſ; vere ꝑ-
petratũ: occultũ tñ: ſ; mō iiu-
ſto ꝯ debitũ ordinē: tal' tenet'
famã reſtituere īfamato q̄tuz
p̄t ſine mēdacio tñ: vt. ſ. nō di
cat mēdacioſe ſe illũ īfamaſſe
ſ; dicat ſe male dixiſſe ⁊ iiuſte
diffamaſſe: vl' alio ꝯgruo mō:
vt nō credatis ip̄m eē talē: ma
le dixi: ⁊ ſtulte locut⁹ ſuz ⁊ h⁹
modi. Addit hoſti. ⁊ dicit hoc
ſeruãdũ: niſi ex tali publica re
cognitiōe: ille infamat⁹ ãpliuſ
infamaretur. Et Uul. ad hoc
etiã addit q̄ nō tenet' qñ peri
culũ ſibi imminet ex potentia
aduerſarij. Ul' inſup ⁊ hoc ſ;-
uandũ: qñ crimē qđ pri⁹ erat
occultũ: p⁹ detractionē: factuz
eſt manifeſtũ ꝑ aliũ moduz q̄
per verba illi⁹: nō tenet' ad h⁹-
modi reſtitutiōem. Qñ etiaz
nō p̄t q̇s famã reſtituere ſm
Tho. ſa ſe. q. lxij. ar. ij. dz ꝑ a
liũ modũ recōpēſare dãnũ illđ
Uerũ ſi q̇s crimē alic⁹ occul-
tũ reuelat: nō ex odio vl' ex lo
q̄citate: ſ; ex charitate vl' iuſti-
cia: vl' ex neceſſitate: puta di-
cit eccl'ie ſm ordinem ſr̄ne cor
rectiōis: vl' accuſat eũ corã iu-
dice: vl' dicit ꝯfeſſori cũ nō poſ
ſit aliter pctm̄ ſuũ ſufficienter
declarare: vl' ēt vt ꝯfeſſor oret
⁊ admoneat illũ: vl' prelato vt
meli⁹ ſibi ꝓuideat ⁊ gregi ſuo
talis nō tenet' ad fame reſtitu
tionē ſm pe. de tarã. Ray. ⁊
Umber. ¶ Quantũ ad tertiũ
damnũ. ſ. recitando detractio
nes auditas coram alijs nō ex
preſſe aſſerendo: nec tanq̄ cer
tum dicendo: ſ; q̄ audiuit tale
vl' tale crimē de aliquo qđ neſ
citur ab auditoribus: dicit ſco-
in. iiij. di. xv. q. iiij. ar. j. q̄ talis
incaute ſic loquens de alio fal
ſum crimen: dicendo forte ille
fecit hoc certe poteſt eſſe qđ
fecerit: aut dicendo ego audi-
ui q̄ ille hoc fecit: niſi ille oſtē
dat aliquam certitudinez ma-
iorem q̄ ex relatione cōi: non
aufert ex natura actus: illi fa-
mã in opinione audiētiũ: q2 ſ;
illi firmiter concipiunt: ⁊ cre-
dunt illũ de quo eſt ſermo cri-
minoſum leues ſunt: quia ci-
to credit leuis eſt corde. Eccle
ſiaſti. xix. Uerumtamen quia
a ſcandalo puſillorum cauere
oportet: iuxta illud Matthei
xviij. Qui ſcandalizauerit vnũ
de puſillis iſtis qui in me cre-
dunt expedit ei ſuſpendat' mo
la aſinaria in collo eius ⁊ de-
mergat' in profundum: ⁊ mlti

ſūt tales puſilli ⁊ leues: iō pi- culoſū ē corā eis talia audita r̄ ferre. Et ſi hoc fiat intentiōe mala. ſ. ledēdi famā ei⁹: nō faci le p̄t excuſari a mortali. Si āt fiat corā puſillis ⁊ leuib⁹ ex i- cōſideratiōe: dur̄ eſt dicere q̄ ſit mortale. Et dicūt aliq̄ q̄ ſi- quis ex tali relatione alic⁹ no tā incurriſſet īfamie: tenet fa mā reſtituere corā ill' quibus locutus eſt de illo. Sed ſi nō eſt ſecuta infamia: non tenet.

¶ Quantum ad quartum dā nū: contingit hoc quando q̄s accuſatus in iudicio de crimi- ne quod commiſit ſed occulto ⁊ non ſufficiēter probabili: ne gat ſe commiſiſſe: ⁊ ſic indire cte crimen imponit accuſato- ri: oſtendens eum in hoc eſſe mendacem: ⁊ notat eum de ca lumnia. Ubi dicit Sco. in. iiii di. xv. q. iiii. q̄ negans ſic: nō tenet retractare negationem ſuam quando negauit in pub lico verum crimen. Tenet tñ per quedam verba ſobria re- ſtituere famā illi accuſati: quē indirecte notauit de calumnia dicendo. Non habeatis eū pro calumniatore: credo q̄ habuit bonam intentionem in accuſā do ⁊ hmōi. Econtra cum quis accuſatur ab alijs falſo de ali- quo crimine: ⁊ ex dolore tortu re confeſſus eſt crimen: quod non commiſit cum ſe infama- uerit: tenet inq̄tum poteſt de clarare ſe falſum dixiſſe. Ma gis enim tenet quis diligere ſe conſequenter conſeruatio- nem vite ſue ⁊ fame q̄ alios. Et ſi ex hoc ſequeret infamia immo etiam mors accuſatori: non ei imputatur: ſed malitie ipſius accuſatoris ſi aduerten ter hoc fecit vel inſipientie: ſi ex errore hoc fecit. Sibi ergo imputet: quia ad hoc indebite ſe poſuit cum periculo alteri⁹ Item nota ſ̄m Pe. de taran. q̄ ex iniurijs illatis quibuſcū q₃ modis: ſolent tria oriri per ordinem in leſo. Primū ē rā cor in affectu. Scōm eſt ſignū rancoris in effectu. Tertium eſt actio contra iniuriantem. Primū ſc₃ rancorem ſtatim d₃ dimittere iniurianti. i. nū- q̄ habere. Secundum d₃ di- mittere cum iniuriās petit ve niam. Et iſta dimiſſio exteri- or non eſt aliud niſi q̄dam ac- ceptatio ſatiſfactionis: vel in- dicatio reconciliationis: verbo vel facto expreſſa: vt cum offē ſus offendentem eleuat genu

fletuȝ ante eū: vľ cū dicit dñs
parcat vobis ⁊ hmōi. Tertiū
aūt. ſ. actiōeȝ d iiuria: nō tene
tur dimittere niſi facta ſatiſfa=
ctiōe. Sȝ aduertēdū ē circa ſi
gna rācoris: ꝙ qdā ſūt remo=
ta: ⁊ qdā ꝓpinq̄ q̄ igerūt ꝓba
bilē ſuſpitiōeȝ de rācore: vt cū
aliqs nūq̄ vult iiuriāti loqui:
vel obuians ei diuertit ab eo:
aut toruo vultu ſēp aſpicit euȝ
⁊ hmōi. Et iſta ſigna nulli li=
cet retinere nec ante nec poſt
ſatiſfactionem ſibi factaȝ: quia
ab omni ſpecie mali abſtinen=
dū eſt: ſm aplm. Vn̄ taľ nō dȝ
talia ſigna facere: ꝑ q̄ credat
probabiľr eē i odio. Signa ve
ro remota ſunt que non inge
runt de odio argumentū licet
odium ſequeretur: vt ſūt ſub
tractio familiaritatis ⁊ ſerui=
tiorum aliquoꝝ ⁊ familia. Et
illa licet retinere omnibꝰ: ſiue
poſt ſatiſfactiōeȝ ſiue ante dū
mō nō fiat malo aīo ꝫ pro ma
iori ſui ⁊ alteriꝰ pace. Nō autē
tenet iniuriatꝰ q̄rere pacē vel
reconciliationē iniuriantis ip=
ſo nō penitente: niſi in cāu ſcȝ
cuȝ crederet ꝓbabiliter ꝙ ꝑꝑ
hoc liberaret aīam eius a mor
tali odio: ⁊ nō eſſet occaſio ma
li: puta quia ex hoc iniuriās ſu
perbiret: vel audaciam ſume=
ret ſimilia faciendi: vnde oſtē=
deret ex hoc iniuriatum alijs
offendiſſe ⁊ hmōi. Hec omnia
Vmbertus in expoſitione re
gule. Debet autem fieri ſatiſ=
factio vel reſtitutio fame ꝙ ci=
tius poteſt: ⁊ eadem importu
nitas ſine alijs ꝑiculis. ¶ De
quarta damnificatiōe. ſ. reruȝ
exteriorum. Notanduȝ primo
ꝙ reſtituenda eſt res rapta vľ
furata: vľ alio mō vſurpatiue
habita in ꝓpria ſpecie imo i i=
diuiduo ſi ipa habet. Nec pōt
dari alia pro ea eiuſdem boni=
tatis [niſi forte pecunia] con=
tra voluntatem domini ipſiꝰ
rei. iij. q. prima. ca. Reinte=
granda ſunt omnia ſpoliatis.
Et hoc verum niſi in caſu cū
vſurpatio rei aliene eſſet oc=
culta: ⁊ ex reſtitutione eius in
ſua ſpecie detergeretur rap=
tor: vel aliud inconueniens ſe
queretur: tunc enim ſuffice=
ret dare precium eius. ¶ Se
cundo eſt notandum: quod ſi
ipa res male ablata perit mor
te: vt animal: vel ſibi aufertur
nihilominus reſtituere tene=
tur ſecundum Raymundum
⁊ alios. Si aūt deteriorata eſt
in bonitate: vel diminuta in

ꝓcio:ſupplēdū eſt ꝑciū:q꞉ dꝫ
reſtitui eiuſdem bonitatis ſm
Ray. Nā ſi equus vł bos ab
latꝰ ē penes raptorē debilita-
tus:ita vt eriſtimet᷑. v.floreno
rum qui pꝛiꝰ valebat. x. reſti-
tuet.x.non.v. Siłr ſi furatꝰ
ē ſextariū frumēti valētē tūc
ſolidos.xl.cū ꝗ̃o reſtituit᷑ va-
let.xx. duo ſextaria tenet᷑ red
dere vel.xl.ſolidos: nec ſuffi-
ceret reddere ſextarium ſm
Ray.⁊ alios immo ſi illo in-
termedio ſcꝫ inter vſurpatio-
nem ⁊ reſtitutiōem plꝰ valu-
it ꝙ̃ tempore vſurpatiōis: illo
pluri ꝓcio reſtituet ſm ali-
quos. Tenet᷑ etiam raptor pꝰ
reſtitutiōem damni petere re
miſſionē de iiuria ſaltē ꝑ iter-
poſitā perſonā:vł per ſe exꝑſ
ſo noīe furis vel tacito: ſm ꝙ
qualitas negocij requirit ſcꝫ
ſi eſt manifeſtum vel occultū
¶ Tertio nota: ſi eſt res fru-
ctificans:tenet᷑ reſtituere rem
cum oībus fructibus inde per
ceptis ⁊ qui percipi potuiſſēt
a diligenti poſſeſſore: puta v-
ſurpauit agꝝ alterius:ex quo
nō percepit de fructibꝰ niſi.xx
ſextaria frumēti q꞉ male fecit
cultiuare:vbi.xxx. percepiſſet
diligens cultiuator annuatim
talis reſtituere tenebitur nō
ſolū.xx.percepta ſꝫ.xxx. Si
militer ſi equuꝫ furatꝰ ē cum
quo lucratus eſt mēſatim flo-
renū vnū:vbi dn̄s lucratꝰ fuiſ
ſet vnum cum dimidio: tenebi
tur reſtituere ad rōem vnius
floreni cum dimidio per men-
ſem: ⁊ intelligitur hoc dedu-
ctis expenſis factis in vtilita-
tem ⁊ conſeruationem ipſius
rei neceſſarijs [nō tn̄ ſuperflu
is] ⁊ expēſis factis gr̄a colligē
doꝝ fructuū. Hmōi enim de-
ducunt᷑ tā a malefidei ꝙ̃ a bo-
nefidei poſſeſſore ſm Ray. ⁊
Tho. ſa ſe. q. lxxviij. arti. iij.
Dāna ēt q̄ paſſus ē dn̄s care-
tia rei ſue: tenet᷑ ſatiſfacere. ex
tra de iniur. ⁊ dā. da. c. Si cul
pa. Tho. vbi ſupra ⁊ Ray.
¶ Item quarto nota ꝙ ſi plu
res ꝯcurrerēt ad furtū vł ad
damnū aliqđ faciendum ita ꝙ
vnus non faceret ſine altero:
q̇libet tenet᷑ in ſolidū idest ad
totum damnū reſtituēdū quo
uſqꝫ ſit illi ſatis factuꝫ integre
Illo autem reſtaurato ꝑ vnū
illoꝝ tenet᷑ poſtea quilibet eo
rum pro parte ſua ſatiſfacere
ei qui totū reſtituit: ſm Tho.
Ray. Inno. Hoſti. ⁊ Al. ex̄
de ho. c. ſicut dignū:puta cum

duo vł płes vadūt ad furādū
aliqd: ita ꝙ vnꝰ nō iret vł fa-
ceret ſine altero: ſeu cū multi
ſtipēdiarij bellāt iniuſte: ita ꝙ
vnꝰ nō faceret ſine altero p̄ci
pue ī pricipalibꝰ: mīti ꝯſiliū p̄
ſtāt ad faciēdū extorſiōes: vel
expoliandū iniuſte aliquē ciuē
ita ꝙ ſine aſſenſu coꝝ nō po-
tuiſſꝫ fieri: oēs tenēt inſolidū.
De hoc tn̄ plene hēs ī. ij. p. ſ.
ti. j. c. xij. ¶ Quīto nota ꝙ cū
duobꝰ vel płibꝰ exiſtētibꝰ he-
redibꝰ vſurarij vel raptoris: ſi
alter factꝰ ē non ſoluēdo: ſi v-
nus ē: tenet inſolidū. Si plu-
res ſunt: q̊libet tenet ꝓ parte
ſua ad reſtituendum q̄ vſura
rie ⁊ vſurpatiue ſunt accepta
ab illo. ſ. vſqꝫ ad q̄ntitatē q̄ ꝑ-
uenit ad illos de hereditate.
Nā oēs res hereditarie obli-
gate ſunt: extra de vſu. c. tua.
Concor. hoſti. ber. ⁊ gof. ⁊ io.
an. Ad vltra autem q̄ perce-
pit de hereditate predicti vſu-
rarij vel raptoris non tenet
q̄uis non eſſet per illa ſatiſfa-
ctum in totum creditoribꝰ vſu
rarum vel rapine. ¶ Sexto
nota: ꝙ recipiens a religioſo
contra voluntatem ſuperioris
ſui: tenet illud reſtituere: niſi
in extrema neceſſitate illō re-
cepiſſet: ar. xvj. q. j. c. Nō dica
tis. Et recipiens ab ip̄o prela-
to religioſo ſine cauſa rationa
bili ſed ex parentela vel turpi
tudine: tenet ad reſtitutionē
monaſterio. Filia religioſi etiā
abbatis: dotata notabiliter de
bonis monaſterij: tenet reſti-
tuere dotes: ⁊ vir eius etiā ſi
hoc ſcit: niſi ꝑ modū elemoſy
ne moderate dotaſſet. ¶ Sꝫ
q̄rit: vtrum oē lucrū qd̄ quis
fecit ex re rapta: furata: vel ꝑ
fenus acquiſita: teneat reſtitu
ere: vel pauperibus erogare?
Ad hoc rn̄det per diſtinctiōē
Aut. n. talis res eſt ex ſe fru-
ctificās que etiam ſui vſu non
ꝯſumit nec diſtrahit vt ager:
vinea: plante: pratū: domꝰ: iu-
mentū ⁊ hmōi: ⁊ de hmōi re
debet reſtitui omne lucrū in-
de perceptum ſcḋm Tho. ſa ſe
q. lxxviij. ar. iij. ⁊ omnes alioſ
Aut talis res non eſt ex ſe fru
ctificans: ⁊ eius vſus eſt ꝯſūp
tio: vt granum: vinum: oleū et
hmōi: aut diſtractio: vt pecu-
nia nūerata: ⁊ circa huiuſmōi
res eſt triplex modus dicendi
Nam quidam dicunt ꝙ omne
lucrum inde perceptum debꝫ
reſtitui: vel paupribꝰ eroga-
ri: quia radice infecta nullus

bon⁹ fruct⁹ ſeq̄ p̄t:vt dr̄.j.q.j c. ferr. Cū ergo radix illi⁹ lucri ſit vſura vel rapina: vr̄ q̄ fruct⁹ vl̄ lucrū exinde ſit infectū ⁊ obnoxiū reſtitutiōi vel erogatiōi. Alij dicūt q̄ ⁊ ſi pecuniā raptā vl̄ fenebrē teneat in dubie reſtituere: ac ēt dampna q̄ paſſ⁹ ē is q̄ ſoluit vſuraꝫ ex carētia ipi⁹ pecunie ſolute: puta q: oportuit eū accipe ad vſurā pro ſuis neceſſitatib⁹:vl̄ vendere res ſuas mlto minori precio q̄ valerēt:lucruꝫ tn̄ pceptum ex pecunia fenebri p licita negocia: non tenet reſtituere:vel erogare paupibus. Et hoc tenent Tho.ſa ſe. q. lxxviij.⁊ Ric.in.iiij.di.xv. ⁊ pe.de pa.in.iiij.di.xv.q.ij.ar. v. Jo.an.⁊ Jo.cal.⁊ Ab.i.c. ſi.de vſuris. Et ad rōem alioꝝ dici pōt:q̄ radix iuſti lucri nō eſt rapina vel ſen⁹:ſ induſtria vtentis ea. Ex ſe.n. illa pecunia nihil lucri attuliſſet: ⁊ ſic non eſt radix infecta: quia induſtria de ſe eſt bona. Sed ſi illa pecunia male acquiſita vſus fuiſſet in fraudibus ⁊ i alijs illicitis acquiſitiōibus: tūc radice infecta teneretur. Alij dicunt vt La.de ridol. in ſupradicto tractacu de vſuris: q̄ lucrum ex tali pecunia acquiſita trifarie diuidetur: ⁊ vnaꝫ quidem partem habebit vſurarius ipſe:videlꝫ tm̄ q̄tū debetur expenſe labori ⁊ induſtrie:qđ boni viri dirimet arbitrio.parteq̄ꝫ aliaꝫ reſtituet creditori ſuo:qui.ſ.ſibi dedit vſuras habito reſpectu ad dampnum qđ ille ſuſtinuit in bonis ex carētia illius pecunie vt dicunt Tho.vbi ſupra ⁊ ſequaces. Reſiduum tanq̄ incertū dabit paupetibus. Quod ſic probat. Penes vſurariū non debet remanere:ne ſcꝫ ex hoc pateretur via vſuris:⁊ inuitētur homines ad peccandū:nec debet creditori reſtitui: quia tunc reciperet vſuras de ſorte ſua: ergo paupibus eſt erogādum: quia regula eſt q̄ qn̄ aliquid eſt erogandū ⁊ nō apparet cui:illud ē paupib⁹ dandū ar.xiiij.q.v. Non ſane. Ray. etiam conſulit q̄ poſt reſtitutionem ſolum vſure recepte: petat vſurari⁹ abſolutionē ab eo de alijs ſi teneret:ad cautelam. Magne equitati vr̄ inniti iſta vltima opinio tn̄ ſuffi cere videtur abſolutio que dr̄ a btō Tho.cū alijs in ſua opinione. ¶ Itē querit: vtꝝ ma-

nifeſto vſurario preſtāte cautionem de vſuris reſtituendis: ſi ad pces ei' aliqs fide iubeat pro eo:teneat ſ ipe fideiuſſor creditorib' vſurax vl' epo:vl' pauperib' ad reſtitutiōez omniū vſurax extortax certarū ⁊ incertarum. Ad qd rn̄det Lau. vbi ſupra dicēs ꝙ Lapus cum pluribus alijs doctorib' determinauit tale fideiuſſorē nō teneri vltra vires hereditatis principalis.ſ.vſurarij: et ſi ſe principalē ꝯſtituiſſet.⁊ addit. Hāc et qōnē diſputauit pau. de leaza.⁊ determinauit ꝙ nō obligatur fideiuſſor vltra facultates vſurarij:habito reſpectu ad tempus cautionis:quia ſi tempore cautionis principalis erat ſoluēdo[dato et ꝙ facultates ſint poſtea exhauſte nō reſtitutiōe vſurax nec eriſ alieni ſ p alios modos] fideiuſſor remanebit ad oīa obligatus:licet.n.exceptio inopie p ſit principali: non tn̄ fideiuſſori. Sz ſi tpe cautionis principalis non erat ſoluendo:nō tenetur vltra vires principalis. Ide tn̄ pau. diſtinguit inter fideiubentem procauentem: et ſe obligantem ad reſtitutionē vſurarū ex alia cā. In primo enim cāu non tenet fideiuſſor vltra vires:q2 nec vltra vires reſtituere vel cauere tenebat principal. In ſcdo cāu ſec': q2 principal e obligat' iſolidum: lz hēat exceptiōes iopie vl' ſimile: q exceptio vtpote pſoal nō dirigit ad fideiuſſorē. Itē nota ꝑm Ric. in.iiij. di.xv. q. v.ar.iij.in fi.ꝙ q dānificat aliquē iniuſte ⁊ in ſua libertate ſcz iniuſte procurādo eū redigi in ſeruitutē:tenet ſe facere ſeruū pro eo:ſi nō pt eū aliter reſtituere libertati: niſi forte tal' eēt ꝯditio pſone q hoc dānum intulit: ꝙ notabil'r redūdaret in pīudiciū boni cōis:in quo caſu nō tenet ſe facere ſuum:ſ tenet ad oē aliud intereē ad arbitriū boni viri. Quātūcūqz qs dānificaret aliquē in alijs poſſeſſiōib' nūꝙ tenetur p reſtitutiōe ſe facere ſeruū ei' vl' alteri':q2 vt dr̄. ff. d re.iu. libertas ineſtimabil' res ē. Qd āt dr̄ Exo.xxij. Si āt nō hūerit vn̄ redoat: venūdet iudiciale pceptū fuit: vn̄ non mō obligat:nec ille vbi ſupra Itē q emit i ſuū vl' ācillā q ab īitio cū fuit capt' i bello iuſto erat xp̄ian' vl' xp̄iana[ꝑuiſ hētica] liber dimittēdꝫ:nunc

pōt petere ꝓciū ab ipo ſeruo: ſ ab eo a quo emit ſi īuenit: alias ſibi īputet: ſicut ⁊ q̇ emit rē alienā ignorāter ↄtra vitate dʒ reſtituere dño eiꝰ: vel ſi ignorat dn̄m: paupibꝰ erogare: nō ſibi retinere. Si āt nō erat xp̄ianꝰ: ſ ſarracenꝰ: turcꝰ vl' tartarꝰ ⁊ hmōi: talē ī ſeruū emptum vendere p̄t ⁊ poſtea baptizatū. Piū ē certo tpe cōuenieti ex ſeruitio habito: cū libere dimittere: ſi tn̄ bn̄ vtiť libertate: nō tn̄ neceſſarium. ¶ Itē ſi quis impedit aliquē iniuſte: ab officio vl' bn̄ficio iā obtēto: puta procurās ſibi auferri ex aliqua ſiniſtra cā: vel falſa: teneť ad ſatiſfactionem de toto ſm Tho. ſa ſe. q. lxij. ar. iiij. ⁊ Ric. in. iiij. di. xv. ſecus ſi iuſte hoc procurat: quia mereť priuari ex defectu ſuo. Sed ſi impedit a beneficio ↄſequendo: nō teneť ad tn̄ q̄ꝫ tum eſt beneficium: ſed ad arbitriū boni viri ſm Tho. vbi ſupra: ⁊ Rich. quod intelligēdū ʒ videť qn̄ hoc facit ex odio vel malicia. Nam ſi faceret vt ſibi vel amico ſuo magis prouideret q̄ꝫ illi: puta teſtator aliq̇s vult legare tibi. c. ⁊ ego rogo q̄ꝫ magis leget mihi: vel cuidaʒ perſone mihi magis dilecte: ⁊ ille ſic facit: talis ſʒ pe. de palu. in. iiij. di. xv. q. ij. ar. j. nulli teneť: qꝛ nulli aufert ius ſuū. Nam illi nullum ius erat acquiſitum: ⁊ nemini facit iniuriam qui vtiť iure ſuo. Cuilibet. n. licet ſe alteri cōmēdare: vt donet ſibi: vel leget ꝓcipue cū indiget. ¶ Itē q̄ritur vtrū clerici teneanť reſtituere illos fructus quos voluptuoſe cōſumūt nō faciētes ſeruitium in ecclia. ſ. non officiantes vel officiando? Rn̄deť ſʒ archi. di. xliiij. §. j. vtiqꝫ teneť: ⁊ hoc tripl'r. Primo rōne dati. Scdo rōne ſacrilegij. Tertio rōne odij. Primo rōne dati Nam illa bona tali eccleſie: iō data ſunt vt offerent preces ⁊ ſacrificia pro ipſis qui dederūt ⁊ ex reſiduo alentur paupes. Ad quod facit verbum Hieronymi dicentis. Tibi o ſacerdos de altari viuere: non luxuriari permittitur. di. xliiij. §. 1. ⁊ qui hoc non facit: infideliter agit. Scdo rōne ſacrilegij: quia defraudant totaʒ eccleſiam quā ſuis precibꝰ ⁊ officijs iuuare deberent ⁊ ei ꝓdeſſe. Unde alexander papa. Ipſi ſacerdotes ꝓ populo in

terpellāt ⁊ pctā ppli ꝯmedūt: q: pccīb⁹ ſuis eas delēt. j. q. j. c Ipi. Tertio rōe odij: q: ꝓuocāt irā dei ꝯtra ppl'm. Grego. Cū is q̄ diſplicet ad intercedēdū mittit: irati anim⁹ ꝓculdubio ad deteriora ꝓuocatur. di. xlix. §. j. qd̄ ver̄ ē qn̄ ppl'⁹ ē i cā malitie ſacerdotis. Sȝ qd̄ ſi facit ſeruitiū eccl'ie ſꝫ in mortali pſeuerat. Rn̄ detur. Nō vr̄ teneri de fructib⁹. Et rō ē: q: ēt mali miniſtri oratiōes cōes vt officiū ⁊ miſſe: ꝓſunt viuis ⁊ defunctis ſm Tho. i. iiij. di. xiij. q. j. ar. j. q. v. Itē in. iij. q. lxxxij. c. vj. Sed quid de horis omiſſis: nūqd tenet reſtaurare totuȝ: Rn̄ detur ſm archi. Et equitate deberet ſibi iniūgi in pnīa ſi poſſ; ſed non eſt neceſſarium. Sed in hoc eſt pnīa arbitraria ſicut i alijs. ⁊ idē vr̄ ſētire pe. de pa. in. iiij.

¶ Capl'm. iij. vbi ſit fienda reſtitutio.

Quātū ad tertiū principale. ſ. vbi fiēda ē reſtitutio. Circa hoc diſtinguendū: quia aut perſona cui fienda eſt reſtitutio ſcit aut inq̄rendo ſciri p̄t aut oīno ignorat. Si aūt ſcit aut inquirendo ſciri pōt ipſe: vel heres eius [ipſo mortuo] in loco vbi facta eſt rapina: vſura: vel damnum reſtitutio fiet: ſi vterqȝ ibi eſt: vel vbicunqȝ adinuicem ſe cōueniūt creditor ⁊ debitor. Si autem alter eſt abſens a loco vbi facta eſt vſurpatio: vl' damnificatio mittet expenſis eius qui ſe abſentauit de loco. Si igitur eſt abſens is cui fienda eſt reſtitutio: puta quia mutauit domiciliuȝ: mittet ſibi rem ablatam vel pecuniam ipſe qui abſtulit expenſis illius cui hȝ reſtituere. Si vero abſētauit ſe a dicto loco is qui rem vſurpauit: ipſe ſuis ꝓprijs expenſis tranſmittet rem: vel pecuniā ſm Hoſti. ⁊ Io. an. ⁊ hoc per talē modū ꝙ nō detegat peccator ſi pct'm eſt occultū: ar. ij q. j. c. Si peccauerit: vel etiaȝ pt creditori ſignificari: ꝑcipue qn̄ eſt multum remotus a debitore occulte vel manifeſte: ſcd'm qd̄ expedit ⁊ ſcd'm quod creditor ordinat vel de mittenda illa re: vel reſeruanda: vl' aliter danda: ſic agat debitor: ⁊ liber erit. Si aūt ſuo proprio motu rē illā deſtinaret: ſeu pecuniā debitor: ⁊ in via periret vel auferret: ſibi periret: quia adhuc teneret ad ſatiſfaciēdū

ſm Jo. i glo. vł ēt ſi ſperat̄ ci-
to vētur⁹ ad locū: pt ſibi rem
ſeruare. Et ſm tho. ſa ſe. q.
lxij. ar. v. ad. iij. Jtē in. iiij. di.
xv. q. i. ar. v. q. iiij. Hoſti. Jo.
an. ī eadē ſacrā deponere: vł a-
lio tuto loco. Aut ſi res ē pui
valoris: ꝛ creditoꝛ diſtās mītū
ꝛ abūdās fuerit: pt ēt ſm vul.
pro aīa ei⁹ paupib⁹ erogari.
Jdē tenet glo. i. c. cū tu. ex. d
vſu. Si vo ignorat̄: nec pōt rē
do iueniri pt cui reſtō fieri dꝫ
tūc erogāda ē res ablata vł p
ciū ei⁹ paupib⁹ pro aīa illi⁹ ī lo
co illo vbi facta ē vſura: rapina
vł dānū: vł ī loco in quo ībabi
tat is cui fiēda ē reſtō: ꝛ hoc iō
q: meli⁹ ē ꝙ vicini inde ſenti-
ant cōmodū ꝙ̄ extranei: tū ēt
q: vériſiſe ē ibi repiri damnū
paſſū vł heredē ei⁹. Jta notat
hoſti. io. an. ꝛ io. de lig. vł ſal-
tē fiat tał erogatio: ad arbitri
um dioceſani loci vbi factū eſt
damnū: vł rapina ſm Ray. ſi
tamen nō ꝯmode fieri poſſet
in dicto loco: cum hoc non ſit
neceſſarium: pōt tūc ꝛ dꝫ ali-
bi fieri ſm Uul. Sed ꝛ btūs
Tho. vbi ſupra in hmōi caſu:
nil dicit de loco determinato:
ſed pro anima illius cuius res
erat: dꝫ pauperibus erogari.
Unde ꝛ. M. Ugo peritus in
vtroqꝫ iure: ꝛ frater Clar⁹ di
cebant: ꝙ cū paupes ſint vt v
num mēbꝝ in corpore eccłie:
nec ab hac vnitate ſequeſtrēt
pp locoꝝ diſtantiā: ſufficit ſi
reſtō incertoꝝ det̄ ꝗbuſcunqꝫ
paupib⁹ ēt alterius ꝓuincie ꝙ
vbi facta ē rapina vł damnū:
ꝛ maxime ꝗ magis ſunt pau-
peres xpi: ꝛ vtiliores eccleſie
dei: ꝛ ſaluti aīaꝝ: ꝛ ex hoc ap-
paret ꝙ loc⁹ nō ē de neceſſita-
te reſtitutiōis: ſ; de cōgruētia
Jdē tenet fr. de ſenis. c. xxxij
operis ſui. Uſure tn̄ incerte:
extorte p manifeſtos vſurari-
os: q̄uō debeāt reſtitui ꝛ ī quo
loco ꝛ p quē dioceſanū: hēs in
ſ. p. ſ. ti. i. c. x. ¶ Quāuis eniꝫ
q̄d hēt̄ ī iſto. §. non pertineat
ad vbi: ſ; magis ad q̄d: tn̄ hic
notabilr̄ q̄rit̄: vtruꝫ fideiuſſoꝛ
poſſit repetere a debitoꝛe vſu
ras quas pro eos ſoluit credi-
tori. penes quē ꝓ ipo debito-
re interceſſit. Ad quod rn̄det
lau. de ridol. ꝙ Jo. an. i q̄oni-
bus mercurialib⁹ ſup regula.
Dānū: de re. iu. in. vj. hāc q̄o-
neꝫ explanat notabiliter: ꝛ ex
ei⁹ dictis elicit. xj. ꝯcluſiones:
q̄rū prima ē tał. ¶ Non reci-
pit fideiuſſoꝛ a debitoꝛe obli-

gationem ſciente: et contradi‑ cente vſuras ſuo ſolutas debi tori: nec ēt ſortē: nec q̄d aliq̄d inutil'r impenſū. Pl⁹ ē. n. ꝯ‑ dicere: q̄ nō ꝯſentire. extra ď ſimo. c. Sicut tuis. ¶ Secū‑ da ꝯcluſio ē. Nō repetit a de‑ bitore ſciēte et patiente: ſ; non mādante obligatiōem fideiuſ ſor vſuras vel īdebitū ſolutas vel ſolutū creditori: et ſibi īpu‑ tet q̄ ſe obtulit. extra ď re. iu. c. bona fides l. vj. Repetit tn̄ ſortē īdebitū: qđ ſoluit. ¶ Ter tia ꝯcluſio ē. Nō repetit a de‑ bitore ſciēte: et mādāte ipſum obligari pro ſorte tm̄ fideiuſ‑ ſor ſoluens vſuras: tum q: fi‑ nes mandati exceſſit: tū q: ad illas obligat⁹ n̄ erat. ¶ Quar ta ꝯcluſio ē. Non repetit a de‑ bitore fideiuſſor vſuras ſciēte et mādāte ipm in oēm caſum: vel ſimpliciter obligari ſine fi deiubere. Pz: q: in generali mandato non incluſit in debi‑ tum: de quo veriſimiliter ī ſpe cie non mandaſſet. c. in ge‑ nerali: de regulis iuris: libro ſexto. ¶ Quinta conclu‑ ſio eſt iſta. Repetit a debi‑ tore ſciente et mandante ipm pro vſuris: cū ſub nomine ſor‑ tis incluſit eas; vt ē moris ob ligari ſiue fideiubere ipſe fide iuſſor vſuras: qm̄ iuſte crede‑ re potuit illā ſortē totū debitū nec preſumere debuit illud in debitū ſub noie ſortis ꝑmit‑ tere. extra de pſūp. c. q: veriſi mile. ¶ Sexta ꝯcluſio ē. Re petit a debitore ſciēte et man‑ dante noīatim pro vſuris fide iuberi ipe fideiuſſor creditori ſolutas: ſi iurauit illas ſoluere Et iſta ē cōis opinio. extra de fideiuſſo. c. ij. Et iſtā opinionē approbat Jo. an. Pz tn̄ fide‑ iuſſor optiōnem ſoluēdi vl' ab ſolutiōem petendi: ſicut deb; debitor. ¶ Septima ꝯcluſio ē Repetit a debitore etiā noīa tim mandante pro vſuris fide iuberi: ipe fideiuſſor vſuras cre ditori ſolutas: etiam ſi nō iura uit creditori illas ſoluere ſi ip‑ ſi fideiuſſori debitor indemni‑ tate; iurauit: dummodo alias propter pingora data: vel ali‑ am cauſam debitori fuerit ex‑ pediens vſuras ſolui. c. perue nit. extra de fideiuſſoribus. ¶ Octaua concluſio eſt. Nō repetit a debitore ſciente: et mandante nominatim pro v‑ ſuris fideiuberi ipe fideiuſſor creditori ſpōte ſolutas: ſi nō iu rauit creditori illas ſoluere:

nec debitor iurauit fideiuſſori
indēnitatē:nec expediebat de
bitori pp pignora data vł aliā
cām ipas vſuras ſolui:⁊ hoc ō
iure fori. Sʒ opinio theologo
rū q̄ ſm io.an.mltū fauēt eq̄-
tati ē ꝙ vrgeat debitor ad ſol-
uēdū i foro ꝯſcie:de re.iu.c.ſci
enti:li.vj. Nona ꝯcluſio ē:nō
repetit a debitore ſciēte ⁊ mā
dāte noiatim ꝓ vſuris fide iu
beri ipē fideiuſſor vſuras cre-
ditori coacte ſolutas:ſi nō iura
uerit creditori illaſ ſoluere nec
debitor iurauit fideiuſſori idē-
nitatē: nec expediebat debito
ri pp pignora data vł aliā cāʒ
vſuras ſolui:ſi fuit ipē fideiuſ-
ſor in culpa:vt q: nō excepit.
Decima ꝯcluſio ē:ꝙ in oi cāu
quo p̄t a debitore fideiuſſor v
ſuras repetere:dʒ itelligi ſi nō
interuenit fraus pſone ad p-
ſonā.ſ.ꝯſtituētis ob hoc fide-
iuſſorē:extra de pri.c. Quāto
Undecima concluſio eſt: ꝙ in
omni caſu quo p̄t a debitore v
ſuras repetere:fideiuſſor po-
terit illas repetere a credito-
re:cui ſoluit.ff.mandati.l.ſi fi-
deiuſ.§.in oībus.

Capitulum quartū p quos dʒ fieri reſtitutio.

Quantum ad quartum;ſcʒ
per quos fieri dʒ reſtitutio.
Primo dicendum eſt de incer
tis:ſcdo de certis. Queriť
ergo vtrum reſtitutio incerto
rum debeat fieri per eum qui
hʒ reſtituere vel per aliū cui
commiſerit:aut ſolum per di-
oceſanum. Rñdeť. Circa hec
ſunt varie opiniones ⁊ cōtra-
rie. Hoſti.ſup.c.cū tu. extra.
de vſur.⁊ in.c.cū ſit.extra.de
iude.⁊ in ſū.ſua de pe.c.ſi.iu-
xta ſinem tenet ꝙ vnus de ca-
ſibus pertinētibꝰ ad epm: eſt
reſtitutio male ablatorum in-
certorum. Qđ etiā tenet Jo.
an.extra de pe.⁊ re.in.c. ſi e-
piſcopꝰ:in glo.li.vj.⁊ in.c.pec
catuʒ.de re.iu.li.vj. Ad qđ vř
facere qđ hēť.xij.q.j.c. preci-
pimus. Adducit etiā aliquos
qui tenent hanc rōem. Cum
hmōi bona incerta ſint ꝓ aīa
bus eorum quoꝝ fuerūt fide-
liter diſpenſanda: ac per ꝯñs
ſint ad diuinum cultum eo ip
ſo ⁊ ſuſtentatiōem pauperuʒ
ordinata:ſolus aūt eccleſiaſti-
cus prelatꝰ ſit rector ⁊ mode-
rator diuini cultus:⁊ př paupe
rum ⁊ diſpenſator reꝝ diuino
cultui ordinādaꝝ: vt patʒ di.
lxxxvij.c.diuine:⁊ in mltis a-
lijs.c.iō ſm iudiciū eiꝰ debita

incerta ſunt per eum diſpēſāda. Archi āt ī q̄dā q̄one diſputata p eū: ꝛ ī roſario. xiiij. q. v c. nō ſane tenet ꝯtrariū: ꝛ dicit ſniam hoſti. circa hec ſupra dicta eē verā ī cāu vbi nullus deputat⁹ eſt a teſtatore q̄ hoc exeq̄r. vt. xij. q. ij. c. de laicis. Ubi vero certa perſona deputata ē a teſtatore: illa pſōa dꝫ exeq̄: vt in dcō. c. de laicis: ex. de te. ca. tua. Immo credo ꝙ ipſe raptor incerta que debēt paupib⁹ erogari: pōt ip̄e pauperibus erogare abſqꝫ licētia vel auctoritate ep̄i: vel alteri⁹ iudicis eccleſiaſtici: vt ſatis colligir in. d. c. cū tu. Et hoc innuit etiam clare glo. i. c. ſicut dignū: d homi. §. cos. Nec obſtat illa decretal. c. cū ſit: extra de iude. per quā ꝓbat hoſti. ſuā opinionem. Nam illud. c. loq̄r de iudeo nō de xp̄iano: c⁹ act⁹ vel diſpenſatio merito habetur ſuſpecta ab eccleſia quo ad xp̄ianos: iō iuſte ꝛ bñ dicit ibi ſcōm prouidentiā dioceſani: que ſuſpitio ceſſat in xp̄iano: ꝛ ſic nō dubito ꝙ ep̄us nō habet ſe intromittere de talibus. Hec archi. Jo. de lignano idem ſentit: ꝛ poſt adducit hanc rōem. Qui indebitū extorſit: obligatus eſt ex maleficio: vel quaſi illis quib⁹ extorſit ſi extant: alias pauperibus Et regula habꝫ: ꝙ debitor p̄t per ſe ſolutiōem liberare. In ſti. qui. mo. tol. ob. per totum. Tu qui dicis contrarium: da mihi caſum expreſſum cōtra regulam. Nec eſt veruꝫ ꝙ ſit in dicto. c. cū ſit: q: non loq̄tur in xp̄iano ſed in iudeo: vt dicit archi. Hanc opinionem ſequunt pau. ꝛ zenze. ſup cle. i. de priuilegijs. Hoc etiā cōſulerūt Jo. cal. ꝛ recuper⁹. Sꝫ dñs Ugo vtriuſqꝫ iuris peritus ꝛ frater Clarus: vt habetur in quadam ſummula: concordauerunt in hoc ꝙ nullum ius expreſſum hoc dicit: nec i decretis: nec alibi niſi ꝙ ep̄us eſt procurator pauperum. Illud vero adaptatur ꝙ p̄t procurare de ſuo proprio ſi habet vel de bonis eccleſie. i. fructibus vel alijs modis. Sꝫ quia ſacerdotes ſimplices: ſunt imperiti pro maiori parte: ep̄i vero reputanr ſufficientes in ſcientia: hinc inoleuit ꝙ hmōi reſtitutiones remittunr ad epiſcopos. Unde ſi confeſſor peritus ſit ꝛ ſciat in hmōi ſufficiēter conſulere: non eſt neceſſe

remittere ad ep̄os. Hec ibi. ⁊
in hac ſnīa eſt Jo. ino. Hoc ēt
inuit Inno. extra de immu.
ec. c. q̄ plerīq; ar. xxiiij. q. iij.
c. ſi q̄s rompetas. Ad rōem
ſupius inductā ꝑ alia opiniōe
poſſ; rn̄deri: ꝙ ꝗuis ep̄i ⁊ p̄la
ti ſint diſpenſatores rex datar⸗
rū eccleſijs: nō tn̄ ſequitur ꝙ
ſint diſpenſatores oīm q̄ ſm̄
deū ſunt in diuinum cultū ⁊ i
paupes erogāda: ſ ſolum in
diuinum cultum iam ordinata
vt reddit⁹ eccleſiarū ⁊ hmōi.
Nā ſi eſſent diſpēſatores ero⸗
gandaruz oīm: ſcd̄m hoc eēnt
etiam diſpenſatores oīm ſup⸗
fluorum que diuites ex diui⸗
no precepto deberent paupi⸗
bus erogare: qd̄ a nullo ꝯcedi
tur. Sed ⁊ Tho. ſa ſe. q. lxij
dicit ꝙ ſi ille cui debet fieri re⸗
ſtitutio ſit omnino ignot⁹: dz
ei reſtitui ſicut p̄t. ſ. dādo i ele
moſynas pro ſalute eius: ſiue
ſit mortuus ſiue ſit viuus: pre
miſſa tn̄ diligenti inquiſitiōe
eius: ⁊ de auctoritate ep̄i nihil
dicit. Sco. in. iiij. di. xv. dicit
ſi queras per cuius manus de
beant talia diſpenſari. ſ. incer⸗
ta. Rn̄. ꝙ nō inuenio q̄s ne⸗
ceſſario ſit determinatus me⸗
diator in iſta pauperibus diſ⸗
penſandum. Videt autē mihi
ꝙ per ſeipſum [conſilio nihilo
minus boni viri] poteſt hoc
pauperib⁹ erogare: q̄ tali me
diatori ad diſpenſandū tribui
poſſ;: de c⁹ fidelitate preſume
ret: ⁊ tn̄ iſte ſibi appropriaret
vel in alios vſus conuerteret
ꝗ̄ deberet. Unde vbi lex diui
na vel eccleſiaſtica non ligat ꝑ
ſonam: ſequenda eſt ratio na⸗
turalis. Illa autem dictat: ꝙ q̄
tenet reſtituere: magis hoc fa
ciat per ſe: ꝗ̄ per alium: nō ex
cludendo tamen hoc conſiliū
boni viri: ſed includēdo. Hec
Sco. vbi ſupra. ¶ Quidā alii
faciunt circa hoc diſtinctionez
videlicet ꝗ̄tum eorum in q̄b⁹
cōpetit repetitio: vt furto: ra⸗
pina: vſura: fraude ⁊ hmōi diſ
penſatio incertoruz pertineat
ad ep̄m. Sed aliorum vbi nō
competit repetitio: ⁊ ſi eroga
tio fienda eſt pauperibus: vt i
ludo: ⁊ iniuſte acceptis a iudi⸗
ce pro iudicando: vel a teſte ꝑ
teſtimonio: a meretrice ꝑ for⸗
nicatione ⁊ hmōi: quilibet ꝑ
ſe poſſit diſpenſare: vel cū cō⸗
ſilio confeſſoris. Ego credo ſe
cundam opinionem. ſ. Archi.
⁊ ſequatium omnino verā et
ſimpliciter excepto vno caſu:

videlicet in incertis publicoꝝ
vſurariorum: quem caſum nõ
dubito omnes illos excepiſſe
intendere: qꝛ ibi expreſſe ⁊ cla
re ius prouidit: vt. ſ. per diſpo
ſitiõem dioceſani talia incerta
determinent̃ ⁊ diſpenſent̃. ex-
tra de vſuris. c. q̄q̄ lib. vi. ibi
tradit̃ forma de hmõi. de qua
hẽs in. ii. p. ſ. ti. i. c. x. In hoc
ergo caſu tamen põt intelligi
illud quod dicitur per tertiam
opinionem. ſ. in vſuris publi-
cis incertis. ¶ Et ſi q̃rat̃ vtrũ
epũs poſſit per ſua ſinodalia
hoc ſtatuere: vt. ſ. ſibi retine-
at diſpenſationem incertorũ
⁊ alius non poſſit ſe intromit
tere. Dicit in hoc caſu Jo. an.
de ligna. ſuper. c. cum ſit iude
is: ꝙ quicquid dicit Jo. an. du
bium eſt an poſſit. Et Jo. cal.
in quodam conſilio dicit exp̃ſ
ſe ꝙ nõ poteſt. Ugo ⁊ frater
Clarus dicunt: ꝙ nõ p̃t epũs
excõicare de iure ſacerdotes:
q̃ ſe intromittũt de diſpenſa-
tione incertorum. ¶ Quãtũ
ad 2m ſcʒ per quos debet ſie-
ri reſtitutio certorum bonorũ
Ad qđ r̃ndet̃ ꝙ per eum q̃ ab
ſtulit ſeu recepit vſuras: ſeu
male ablata. Poteſt etiam et
per quamcunqʒ perſonam a-
liam facere. In hoc enim ve-
ra eſt regula iuris: qui per ali
um facit: perinde eſt ac ſi per
ſeipſuʒ facere videatur: de re.
iu. li. vi. Si tamen vitium v-
ſure: furti: rapine: vel alterius
damni eſt occultum: ⁊ reſtitu
tio occulto modo per ſe vl̃ per
alium fienda eſt: vt non dete-
gatur perſona: ar. ii. q. i. c. Si
peccauerit. Caueat etiam dili-
genter ꝙ cum per aliuʒ facit:
ita caute faciat vt recipiat qui
debet ⁊ non ille ſibi retineat:
quia non eſſet per hoc libera
tus: nec confidat de confeſſori
bus: nec predicatoribus: nec q̃
ſtuarijs qui querunt pecunias
non animaꝝ ſalutẽ. Et ſi his
qui rapinam: vſuram vel frau
dem fecit non reſtituat: cũ he
res teneat̃ ad omnia onera de
functi inq̃tũ ſufficiat heredi-
tas: tenet̃ ⁊ ipſe facere dictaʒ
reſtitutionem: de vſu. ca. mi-
chael. Et eadẽ rõe heres he-
redis: ⁊ ſic in infinitum: cũ ſci-
tur ab eis hereditas obligata
ad reſtõnem pp̄ vſuras ⁊ ra-
pinas ⁊ dãna a priorib9 facta.
Et vbi n̄ ſufficeret hereditas
ad ſatiſfaciẽdũ: tenent̃ legata
rii ⁊ donatarii qꝛ non legari
nec donari p̃t alienũ. Nec ex

cuſarentꝛ heredes ſciētes vel
dubitātes: vł merito dubita-
re debētes: ex publica fama: vł
ex ſcripturis: vł ex fideli rela-
tu: teſtatorē illicite feciſſe con
tract⁹: vł vſurarios: ex hoc ꝙ
null⁹ ponit q̄relā ſup hoc: vel
poſtulat aliq̄d ab eis vt debi-
tū. Sꝫ dn̄t diligēter inq̄rere
ꝟitatē q̄tū pn̄t. ꝛ ſi inueniunt
ſic eē: notificēt vł notificari fa
ciāt illꝭ q̄b⁹ debēt: ſe offerētes
ad reſtōem. Et ſi nō inuenirē
tur aliq̄: paupib⁹ ē erogādū.
alꝭ eēt ī eis ignorātia craſſa q̄
nō excuſat. di. xxxvij. §. ſi. Et
q̄uis defūctis nō proſit illa re
ſtitutio ſi deceſſerint ipeniten
tes: poeſt tn̄: immo neceſſaria
eſt ipſis heredib⁹ ſi volūt ſal-
uari: q2 nō remittiꝛ pctm̄. ꝛ c̄.
de re. iu. li. vi. ¶ Qui autē lici
tam artem exercebat: vł pri-
monialia tm̄ habebat teſtator
nec apparet ex fama vel ſcrip
tis de illicitis cōtractibus: ſeu
alieno: preſumere debent euꝫ
iuſte acquiſiſſe: quia nemo iu
dicandus eſt immemor ꝓprie
ſalutis ꝛ diuini timoris. i. q. vii
c. ſancimus. ꝛ precipue ī mor-
tis articulo. ¶ Item nota: ꝙ
dicit Hoſti. in ſumma ti. de v-
ſu. ꝙ ſi aliqua honeſta perſo-
na puta ſacerdos vel epiſcop⁹
tractet inter debitorem ꝛ cre
ditorem de ſatiſfaciendo: ꝛ di-
cat creditori talis mediator: tā
tum faciam tibi reddi ſi ex cor
de reſiduum remittas: nō de-
cipias me: quia mediator ſum
nec debitorem: cuius anime ſa
lutem quero: ꝛ reſpondet cre
ditor ſe ex toto corde liberare
ipſum debitorem: quare non
dicam ipſū liberatū: nō video
ueccuro qualitercunq3 ſit ſa-
tiſfactum dummodo ſit ſatiſ-
factum ei. Si quis moueanꝛ
in contrariū: hoc faciunt ī odi-
um vſurarioꝝ. Si q̄s. n. ex a-
lia cā alii iniuriet: equidē hoc
admittit quilibet theologus:
ꝙ concordia inter partes poſ-
ſit tractari: ꝛ pars eius quod
deberet ex pacto remitti: ali-
as titulus de tranſactiōibus
inutilis eſſet. Et quare nō idē
de vſura. Dicendum ergo et
tenendum ꝙ precib⁹ poſſit vel
iuſſu iudicis vel pactione par-
tium remiſſio fieri: ꝛ ſic dicaꝫ
vſurarium abſolutum. Hec
hoſti. Que quidem intelligo
vera eſſe in foro contentioſo:
nō in foro ꝯſcie: vel etiam in
foro conſcientie q̄tum ad ea q̄
dubia eſſent: vtrū deberēt da

ri vel nō: q2 rōes ſūt ad vtrāqȝ ptē: vel cū dubiū ē qͣtū dēat ſatiſfacere ꝓ dāno dato. Et ad hoc faciūt rōes q̄s facit ipſe hoſti. Sȝ vbi certū vel claꝝ ē debitū: vel rōe viſuraꝝ: vel alteri9 vſurpatiōis: niſi debito2 liberal'r remittat illō: ꝙ remittit ēt ſi de mille tm̄ decē remitteret: ſi hoc facit q2 putat ſe al'r reſiduum nō poſſe habere: nil valȝ illa remiſſio facta etiā publico pacto quo ad aīam. Unde cū mercato2 infortunia paſſus fallit: ꝛ occultans mlta de bonis ſuis mobilibus vt non perueniant ad man9 credito2ꝝ querit compoſitionem cū eis de minori qͣtitate ꝙ debeat: puta conuenit reſpondere ſingulis credito2ib9 ad rōem .xv ſolidoꝝ p2o lib2a: cū tm̄ poſſet totum dare vel cedere bonis: cui compoſitioni aſſentiūt creditores: ꝛ ita recipientes liberant eū de reſiduo: certū ē: q2 quo ad deum adhuc tenet de reſiduo cum illi non ſpōte ſȝ coacte fecerint illam remiſſionem: volentes illa parte poti9 carere ꝙ toto. Quinimo ꝛ ſi cederet bonis totaliter: nihil ſibi reſeruando: ꝛ non ſufficiunt bona illa ad ſatiſfaciendū ſi poſtea peruenerit ad pinguio2eȝ fo2tunā: tenet de reſiduo extra de ſol. c. odoard9. ¶ De damnis datis tpe guerre adinuicem inter ciuitates quomō ꝛ per quos poteſt fieri relaxatio ſeu remiſſio: quando faciunt pacem cuȝ certis pactis ꝛ capitulis. ¶ Nota ꝙ in q̄dam ſūmula ſic dr̄: ꝙ qͣuis ſint pupilli multi: ꝛ abſentes q̇ non aſſentiunt: ꝛ fo2te etiam aliq̄ contradicunt ex ꝓuectis qui receperūt damna iniuſte: nec eis eſt ſatiſfactum: nihilomin9 tantum eſt bonum pacis: ꝙ q̈ habent rem publicam gerere poſſunt cuȝ conſenſu maio2is partis ſubiecto2um ſibi: pactiſ pacis ſubdere ꝛ licite relaxare inuicem damna data: ꝛ ſi fiat relaxatio p2edicta: tenet ꝛ valet. Nam ꝛ in hoc modo pn̄t p2o bono rei publice ſibi talliās imponere ꝛ hmōi: quas gabellas vocāt. ¶ De bonis vero clerico2um ꝛ religioſo2um non poſſunt laici facere relaxationem: q2 non ſunt eoꝝ foro ſubditi: nec de bonis eccleſiaſticis permittit eis aliq̄ diſpoſitio. vt di. lxxxxvj. Bn̄ pn̄t tm̄ hoc facere ꝑlati ſpūales terrarum adinuicem: de cōſenſu

⁊ ꝯueniētia clericoꝝ ⁊ religio
ſoꝝ q̄ dāna receperūt in guer
ra. ¶ Dāt āt relaxationem quo
ad laicos vel clericos intelligat
de dānis datis de rebus ꝯſūp
tis. Nā res extātes: vt equos
pannos ⁊ hmōi q̄ hēnt ⁊ ſciūt
ſua nō eē: vtputa q2 bellum iu
ſtū nō fuit ex pte ſuoꝝ: vel ſi iu
ſtū ab eis acceperūt a q̄b9 nō
poterāt: ipa tenere nō poſſūt
Vn̄ ſi dños proprios inuenire
pñt: eis reddere tenent: alias
ſi nō inueniūt pauperib9 ero-
gare. Idez videt ſi de iuſtitia
belli dubitatur. Nam vbi cla-
re bellum iuſtum eſt: res ac-
cepte efficiuntur capientiū. di.
j. c. Jus militare: que tamen
debent inter eos proportiona
biliter diſtribui per duces bel
li: vt. xxiij. q. v. c. dicat: niſi per
publicum editum datum ſit v
nicuiq3 quod capit. Pauperū
autem ⁊ innocentum non vr
totum bona auferre cum ſint
ſine culpa: niſi ſubſit cā: cū ſit
aliquis puniendus. de re. iu.
li. vj. Pena tamen temporali
frequenter punitus vnus ꝓ
altero diuerſis de cauſis. vt. j.
q. iiij. per totū. ¶ De tutorib9
curatoribus negocioꝝ alioruz
geſtorib9 filijſfamilias ⁊ hmōi
qui extorſerunt vſuras: vel fe-
cerunt rapinas: fraudes ⁊ dā-
na nomine alieno. ſ. pro pupil
lis: patronis: vel patrib9 ſuis:
nil tñ eoꝝ peruenit ad eos: ſʒ
ad pupillos: dños vel patres eo
rum: querit vtrū per eos poſ-
ſit ⁊ debeat fieri reſtitutio ip-
ſis pupillis: vel patribus: ſeu
dominis neſcientibus ⁊ inui-
tis de bonis eorū ad quos ꝑ-
uenerunt taliter extorta. Re
ſpōdetur: dicunt q̄dā indiſtin
cte: q̄ ſic in foro conſcie: dūmo
do non immineat inde pericu
lum vite: conſcie: vel fame: ſi
deprehenderet: aut ſcandaluʒ
ſequat: puta quia aliquis cre-
dit furat9 fuiſſe illa q̄ innocēs
eſt ⁊ hmōi. Tales enim vt di-
cunt illi non committunt fur
tum occulte illa recipiētes: cū
pecunia fenebris: vel per rapi
nas ⁊ fraudes habita non ſit
eorum. Et rō eſt q2 cum ꝑ ef-
ficacē cām predictoꝝ. ſ. tutorū
curatoꝝ ⁊ hmōi: ⁊ ꝑ iter me-
diū illoꝝ tale iniuſtū lucꝝ de-
uenerit ad man9 pupilloꝝ: pa-
tronoꝝ vel patrū: ⁊ ad reſtitu-
tionē ſint obligati iſti mediato
res: iuſtū eē vr vt q̄ cā illoruʒ
iniuſte ablata ſunt: nūc iſti li-
centiam habeāt illa ſatiſfacere

ne ipſi de proprio ſatiſfacere te
neant ar. ad hoc de re. iu. vbi
dicit Ebry. Dis res p q̄ſcūq;
cās ꝯhit' p eaſdē diſſoluit. pp-
terea ad hoc agendū predicti
tenent: ⁊ in hoc gerūt vtilem
curā ſui: ⁊ illoꝝ q̇ iniuſte deti-
nent aliena ¶ Alij aūt pfecti
us ⁊ equi⁹ r̄ndent per diſtin-
ctiōem videlz: qꝛ aut tales ad-
huc habent in manib⁹ admi-
niſtrationem rerum illoꝝ: aut
non. In primo caſu poſſunt ⁊
debent reſtituere de bonis il-
lorum ad quos peruenit lucꝝ
qd h̄nt pre manib⁹ ſi nolūt re-
manere ipſi obligati ad ſatiſfa
ciendū de ſuo. Et hoc ſiue oc-
culte ſiue manifeſte: cum ſuffi
cienti cautela: aut ab ipſis nō
poſſit poſtea repeti. et ad hoc
vr̄ facere rō prime opinionis
cum regula prima. Dis res.
Si autem non habent ampli-
us adminiſtrationem: tūc ſub
diſtinguendum eſt: quia aut p̄
dicti tutores: procuratores: et
hmōi nō p̄nt illa reſtituere de
ſuo [puta qꝛ paupes ſunt] aut
p̄nt: ⁊ ſi nō p̄nt ſufficit ꝙ denū
cient principalib⁹ p quib⁹ fece
rūt vſuras: fraudes: ⁊ hmōi q̇
ignorant q̄uo fecerūt p eis ta
lia illicita lucra que ad eos de
uenerūt: vnde ⁊ obligati ſūt
ad reſtitutiōez. Et ſi nō ſatiſfa
ciūt ipi principales: h̄eant pro
poſitū ſatiſfaciēdi de ſuo cū po
terunt. Ad accipiendum autē
occulte a predictis ad hoc non
tenēt nec debēt: ⁊ rō ē qꝛ quo
ad ſe excuſati ſūt a reſtōne rō
ne impotētie: vt. xiiij. q. vj. c. ſi
res. Quo ad illos pro quib⁹ fe
cerūt vſuras: vel fraudes: au-
ferēdo ab eis occulte: p hoc nō
prouidet ſaluti coꝝ cū remane
ant obligati in conſcientia: ex
quo ſciunt talia fore facta: nec
velint ſatiſfacere: ⁊ ſic non diſ-
ſoluit pctm̄: vel obligatio quo
ad eſtimationem eorum. Sed
nec poteſt quis a priuata per-
ſona cogi ad reſtitutionem ma
le ablatorum niſi per iudicem
eccleſiaſticum: vel ciuilem: nec
videtur bene poſſe excuſari a
furto cum contractet rem alie
nam inuito domino: cum in v-
ſura transferat dn̄ium. Per
hoc etiā exponit ſe multis pe
riculis. Si autem tales me-
diatores de q̄b⁹ dictuꝫ eſt p̄nt
reſtituere [cuꝫ illi ad quos ex-
torta peruenerunt nolunt re
ſtituere: qui principaliter ob-
ligantur] poſſunt petere hu-
militer non per coactionē vel

fraudē a creditoribꝰ vſurarū vł
fraudū remiſſionē: cum penes
eos nō remāſerit pecunia fe-
nebris: ⁊ illi q̄ eā hūerūt rema
neāt principalr̄ obligati: qꝛ re
miſſiōe obtēta libere ⁊ ſpōte
amplꝰ nō tenebūt: ſꝫ tm̄ prici
pales: niſi ⁊ eis fieret remiſſio
Nō ſi remiſſiōem facere non
vellēt: tenet ſatiſfacere de ſuo
⁊ tūc vſqꝫ ad q̄titatē ſolutam
pro ilł poterūt occulte accipe
de bonis eoꝝ: ſi alias p viā iu-
dicij hēre nō pn̄t: ita tn̄ q̄ nō
ſequat ſcādalū vł piculū: q̄ ſp
vitāda ſūt. vbi āt mediator talr̄
ſic ſatiſfecit: dꝫ p aliquē modū
cautū declarare illi q̄ ſciebat ſe
obligatū ad illud amplius nō
teneri: vtputa ſi dicat ſe nō cu
rare ab eo illa recuperare q̄ſi
ac ſi donaſſet vel declarare he
redibus ſuis: q̄ non recipiant
a tali perſona aliquid vt debi-
tū pro tali cauſa ⁊ hmōi. Bo-
na. n. fides non patitur vt ſe-
mel exactum bis exigatur: de
re. iu. li. vj.

¶ Caplm quintum: cui fiēda
ſit reſtitutio.

QUantum ad quintum ſcꝫ
cui fienda ē reſtitūtio ſeu
datio rei ablate vel alias illici-
te acquiſite. Pro fundamēto
notanda eſt diſtinctio quā po-
nit Tho. ſa ſe. q. xxxij. ar. vij.
dicens. Tripliciter poteſt eē
aliquid acquiſitum. Uno mō
qꝛ id qd̄ acq̄rit illicite: debetur
ei a quo acquiſitum extortum
eſt: ⁊ ſiue nō trāſferat dn̄ium
illius rei in accipientem: vt in
furto ⁊ rapina: ſiue transferat
vt in vſura: tamē competit re-
petitio. Scđo modo dicit ali-
quid illicite acquiſitum: ita q̄
ille qui illicite acquiſiuit non
pt illud retinere: nec tn̄ debet
illi a quo acquiſiuit: qꝛ ille con
tra iuſticiā dedit: ⁊ ille cōtra
iuſticiam accepit: vt in ſimōia
⁊ ſimilibus in quibus ipſa da-
tio ⁊ acceptio eſt contra legē.
Tertio mō dr̄ illicite acq̄ſitū
nō q̄ ipa acquiſitio ſit illicita:
ſed illud ex quo acquirit eſt il
licitum: ex quo transfert dn̄i-
um nec competit repetitio: vt
in meretricio ⁊ hmōi. Nā me
retrix turpiter agit ⁊ cōtra le
gem dei fornicādo: ſed ipa ac-
quiſitio: vel datio pecunie pro
hmōi illicitis non eſt illicita:
nec contra legem dei: ⁊ hoc
proprie dicitur turpe lucrum.
de illicitis ergo iſto tertio mo
do acquiſitis ſecundū Tho-
mā vbi ſupra ⁊ Ray. poteſt

dari elimoſina: et poteſt etiam
retineri niſi ſupfluū per frau⸗
dem vel dolū mulier extorſe⸗
rit: qꝛ illō eſſet reſtituēdū. Et
ad hoc ptinent lucra facta ex
hiſtrionatu illicito: ex duello:
ex torneamēto: ex iertis factis
de floribꝰ: ꝛ alijs hmōi: quoꝝ
viſus eſt coiter ad laſciuiaꝫ: ex
decijs factis ex mathematica
ſeu arte diuinatoria: ex lucro
negociationis: aduocationis:
vel medicine in caſu nō ꝯceſ⸗
ſo quo ad clericos. In his di⸗
xerūt aliqui nō poſſe fieri ele⸗
moſyna: qꝛ vt dicit ꝓuer. ter⸗
tio honora deū de tua ſubſtā⸗
tia: ꝛ iteꝝ honora deū de tuis
iuſtis laboribꝰ. ꝛ. xiiij. q. v. c.
elemoſyna. ꝛ. i. q. i. nō ē putā⸗
da. Sꝫ hoc nō ē veꝝ ſꝫ tho.
vbi ſupra. ꝛ Ray. ꝛ alios coi⸗
ter. Predicta aūt capitula al⸗
legata hoc itēdūt: ꝙ non licet
dare elemoſynā de male acq̄⸗
ſitis: que. ſ. debent certis pſo
nis reſtitui: vel ꝙ nō dꝫ aliq̄s
aliqd̄ facere illicitū vt det ele
moſynā. Et q̈uis quidaꝫ di⸗
ſtinguant vt dicit Uul. ꝙ in
his que ꝓhibita ſunt: q̄a ma⸗
la: ꝛ non puniūt in iure niſi i⸗
famia: vt meretriciū duellum
ꝛ hmōi: talia pn̄t retieri. Sꝫ
que mala ſunt quia ꝓhibita a
iure: ꝛ torneamēta: ꝛ negocia
tio quo ad clericos: ꝛ hmōi: ꝛ
talia nō pn̄t retineri ad viſum
ſuū: ſꝫ debēt paupibꝰ erroga⸗
ri. Licet hec diſtinctio videat
eſſe ꝓbabilis tn̄: q̄a pene ſunt
reſtringēde nō āpliāde: ꝛ q̄
nimis emungit elicit ſangui⸗
nem: credo ꝙ in p̄dictis oībus
caſibꝰ ꝛ ſimilibus: bonū eſt ꝛ
ſalubre: ꝙ penitēs inducat ad
errogādū paupibꝰ: non tn̄ co
gēdus ad hoc: nec ſi non ve⸗
lit: in hoc eſt iudicādus nō eē
in ſtatu ſalutis ſi non velit hu
iuſmodi pn̄iaꝫ agere: vel acci⸗
per̄. ſ. ꝙ hmōi lucra paupibꝰ
erroget: niſi ī caſibꝰ a iure ex
preſſis vt in ſimonia: ꝛ idē de
eo qd̄ dat iudici ad corrūpen⸗
dū eū ꝛ hmōi: vt infra dicet.
Secunduꝫ ergo Tho. Uul.
Ray. ꝛ Inno. de hmōi debꝫ
dari elemoſyna debito hone⸗
ſtatis ꝛ ꝯſilij: n̄ debito neceſ⸗
ſitatis ſalutis. Et ſic ītelligit
illud. xiiij. q. v. qui hētis. Nō
eſt ergo illō acceptū ſic reſti⸗
tuēdū eia quo acceptū eſt: qꝛ
in turpi cauſa melior eſt ꝯdi⸗
tio poſſidentis. ff. de ꝯditione
ob turpeꝫ cām. l. ſi. ob turpē.
¶ De illicite acquiſitis. ſcdo

mō videlʒ cū illō ſic acq̄ſitum nō debeť ei a quo ſic ē acq̄ſitū nec tn̄ acq̄rēs pt̄ ꝓ ſe retinere. Jllō pt̄ ⁊ dʒ de neceſſitate ſalutis nō ſolū de ꝯſilio ⁊ hōe ſtate paupib⁹ erogari: ⁊ h⁹ rō ē ſm tho. ſa ſe. q. lxij. ar. v. q: īpa datio ⁊ acceptatio ē lege ꝓhibita: vt ī ſimonia. Quidā tn̄ extēdūt iſtū ſcdm modū ad oē lucrū ī quo ꝯmittiť pctm̄ ī dāte ⁊ recipiēte nō ſolū ī ſimōia ſ; ēt ī pecunia accepta ex adulterio ⁊ ꝓ vſura: cū q̄s accipit mutuum ſine cā rōnabili: puta vt ampli⁹ diteť ⁊ inde ſoluit vſurā. Jllā vſurā vt dicūt: q̊ accipit retinere nō pt̄: nec tn̄ ei dʒ reddere qui dedit: q: turpiter opat⁹ ē dādo mutuū ei quē nouerat nō īdigere. Sʒ tho. vbi ſupra non dicit hec: ſ; cum datio eſt cōtra legē. Jn dicto autem caſu datio pecunie pro mutuo nō ē pctm̄: ſ; accipe illo mō vſurario mutuū ē peccatum: quia dat illi occaſionē mali. Unde licet peccet mortaliter ſic mutuum accipiēdo: dʒ tamen potius reddere illi a quo accepit q̄ pauperib⁹ erogare: niſi vbi nō inueniretť ille a quo accepit: vel etiā ſi vellʒ illā vſuram reddere nō vſurario ſ; his a q̄bus extorſit ipſe vſurarius vſuras: pro eo ſatiſfaciēdo ꝓ illa pte: ⁊ tūc dʒ vſurario ſignificare ne iterum illi reſtituat: ⁊ precipue dʒ hoc facere cum licentia epī: vt ſi dictus vſurarius vellʒ ab eo repetere: epˢ cogat illū deſiſtere a receptione: ⁊ ex quo vtiliter geſtum eſt negociū ei⁹ ratum hr̄e dʒ. Non tn̄ teneť ad hoc. ſ. inquirere vel dare his quib⁹ debitor eſt vſurari⁹: ſed ſufficit q̄ reſtituat a quo accepit. Pauperibus autē erogare non dʒ: cum nouit eū a quo accepit ⁊ poteſt ei dare. Qd̄ expreſſe oſtendit Aug⁹. dicēs Nolite facere elemoſynaʒ de fenore ⁊ vſuris. xiiij. q. v. Nā cum dat paupibus qd̄ debeť certe perſone: non liberať a reſtitutionis obligatione ad illā perſonam: vt hēť extra de homi. c. ſicut dignum: circa finē. Sʒ in ſimonia ipa datio ⁊ acceptio pecunie pro ſpūalib⁹ eſt prohibita. Unde diciť. j. q. j. c. Placuit anathema dati anathema accipienti. Et ideo nec ſibi retinere valʒ: nec illi reddere qui dedit: ſed dʒ de neceſſitate ſalutis paupibus erogare ſi pt̄: vel illi eccľe in c⁹ iniu

riam data eſt pecunia applica-ri: vel aliter prouideri: put ha-bes li.ij.p.i.ti.j.c.v. Silr i iu dicio,phibitu e iudici vl aſſeſſo ri: cu hnt certu ſalariu: accipe aliqd a ptib9,p iudicado vl no iudicado vl iudicado bene vel male. Et teſti eſt prohibitu ac cipere pro teſtimonio ferendo Unde Aug9. Ideo non dz vē dere iudex iuſtum iudiciu: aut teſtis verum teſtimonium: qz vendit aduocatus iuſtu patro cinium: z iuriſconſultus veru conſilium. Illi enim inter v-tramqz partem ad examen ad hibentur: iſti in vna parte cō-ſiſtunt.xiiij.q.v.c. non ſane. Quod ergo recipit iudex pro huiuſmodi vel teſtis: pro ſe re tinere non poteſt: ſed dz illli reſtitui qui dedit: ſi iuſte de-dit puta vt iuſte iudicaret: in-tendens redimere quodāmo-do vexationem ſuam. Unde Augu.in dicto.c.non ſane.il-le ſolet male ſibi ablatam pe-cuniam repetere: qui iuſtum iudicium emit: qm veniale eē nō debuit. Sed ſi pecunia da ta fuit iudici ad eum corrūpen dum: vel teſti ad falſu teſtimo nium dicēdu: vl alicui ad falſo accuſandu: vl aduocato ad iiu ſte aduocandu: illi datori red di nō dz: qz turpiter dedit nec ſibi retinere debet ſed paupi-bus clargiri: vel illi in c9 dam num ſiue iniuria data ē: z pci-pue ſi ex hoc amiſiſſet iuſtam cām. ||Dēt hoc i decō.c.non ſa-ne: putibi no. Jo.an. z archi. z.ij.q.iij.c.q recte. z inno.ex de imu.ec.c.qz pleriqz Ray. z ||Jo.in ſu. Silr iſeriores of ficiales vt nūcij miſſi: z hmōi ſi aliqd extorquēt p iprobita-tem: vt denariu puu z hmōi: tenent paupibus erogare: et hoc vbi certu ſalariu recipiūt: vt dicit glo.i.c.nō ſane. Naz cu ſalariu ſufficiens recipiunt ſi q extorquēt: dnt reſtituere ſi eſt qd notabile. Et idē vr di cendu de notarijs: camerarijs z hmōi q officio ſuo exercēdo exigūt aliqd a pſonis. Si.n. hnt ſufficiēs ſalariu tenent ad reſtitutionē eoz q accipiunt. Nec vr excuſare dſuetudo cu ſit irrōnabil.ar.xxiij.q.j.c.mi litare: vl paupib9 erogare ſi ō facili n pt iueniri. Si vo ſala-riu nō haberet: vl nō ſufficiēs credo q cōſuetudo excularet: qz nemo cogit ſuis ſtipendijs militare. ¶ Inſuper de his q accipiunt pecuniam ab accu-

ſatis vel incarceratis anteꝗ
ꝓferatur ſnīa contra eos vt
intercedāt pro eis ⁊ liberent.
¶ Sciendū ꝙ ſi accuſati: vel
īcarcerati ſunt culpabiles: vn̄
⁊ merito ꝯdēnandi: illā pecu-
niā nec reddere debēt datori-
bus q2 turpiter dederūt: nec
ſibi retiner̄ pn̄t: q̇a turpiter ac
ceperūt impediēte iuſtitiā: ſʒ
debet pauꝑibus erogari. ar.
xiiij. q. v. Qui hētis. Si vero
ſunt inocētes: ⁊ ad redimen-
dam ſuā vexationē dederūt ⁊
procurandā ſui liberationem
[ſi interceſſores eoꝝ ſunt offi
ciales ſalariati alias] pecuniaʒ
pro hoc receptā: reddere dn̄t
vel pauꝑib⁹ erogare: niſi da-
ta fuiſſet per modū doni ⁊ li-
beralitatis: ⁊ ꝑcipue poſt libe
rationē: q2 tūc retineri poſſet
ar. i. q. ij. c. Sicut epm̄. Et ſi-
milr̄ ſi īterceſſores nō ſunt of
ficiales ſalariati: ſʒ priuate pſo
ne: laborādo pro hmōi iuſta li
beratione iuſte faciunt: ⁊ qđ
eis dat̄ iuſte retinere valent.
¶ Item de pecunia data pro
adulterio cōmiſſo vel cōmit-
tēdo: ꝗuis quidā dicāt ꝙ debʒ
dari nō ei q̇ dedit: nec ſibi re-
tineri: ſed ei dari in cui⁹ īiuriā
data eſt. ſ. marito: ſi vxor eius
cōmiſit adulteriū: ex quo pe-
cuniā habuit: vr̄ ꝙ poti⁹ dbe-
at pauꝑibus erogari: niſi il-
le maritus eſſet pauꝑ: q2 ꝑꝑ
pauꝑtatē poſſet et ꝯfeſſor ipi
mulieri tanꝗ pauꝑi dimitte-
re. Et ſimiliter de viro ꝯmit-
tente adulteriū quo ad vxorē
caſte viuentē ⁊ vr̄ eſſe ī hmōi
quaſi idē ius ſicut ⁊ in turꝑi
lucro: vt in meretricio qđ et
pōt retineri ſic acq̇ſitū niſi ꝙ
leges ꝓhibent adulteria ⁊ pu
niūt nō aūt ſimplicem forni-
cationē ⁊ meretricia. Nihilo-
minus de pecunia data pro
adulterio nil ſtatuūt ſicut de
pecunia ſimoniaca ⁊ alijs hu-
iuſmōi: vn̄ pauꝑib⁹ erogari
poti⁹ īducēdi ſunt. xiiij. q. v. c
non ſane. i ¶ De acq̇ſitis per
ludos fortune: ex illos caſus ī
q̇bus dʒ acq̇ſitum pro hmōi
reſtitui: dn̄t pauꝑib⁹ eroga-
ri: qn̄qʒ etiā poſſet ſibi retine
re. Sʒ de hoc in. ij. ꝑte ſum.
ti. i. c. xxiij. ¶ De illicite aq̇ſi-
tis primo mō. i. cū debet illud
acquiſitū ei a quo acquiſitum
eſt: vt in furto: rapina: vſura: ⁊
hmōi. Regula eſt: ꝙ hmōi
ſunt reſtituēda ſpoliatis: ſiue
ſint dn̄i illaꝝ reꝝ: ſiue ad eos
ſpectet dūmodo cōſtet rē nō

fuiſſe ablataꝫ:vt accidit in pi-
gnore:depoſito cõmodato: et
hmõi: Licet.n. tales qui hñt
pignora depoſita:ꝛ hmõi non
ſint dñi illaꝝ reꝝ:tñ ex hone-
ſta cã illa tenẽt.iõ his debent
reſtitui talia ablata non dñis
ipſaꝝ reꝝ. Et ſic itelligo illud
iij.q.i.c. Reitegrãda ſũt oia
ſpoliatis. Ex de reſtitut. ſpo.
per totũ. Si ãt res ablata eſt
ab eo qui iiuſte hũerat. puta
per furtũ uel per rapinã:reſti
tuẽda eſt dño illius rei: nõ illi
furi. Quãuis aũt malefaceret
talis reſtituẽdo furi a quo ipe
acceperat ꝛ nõ dño rei ipſius
quẽ nouit.tñ ſm Guil. libera
tus ẽ ab obligatione reſtitu-
tionis:qꝛ repoſuit rẽ in priſti-
num ſtatũ ꝛ graduꝫ. ¶ Qui
dam tñ dicũtꝙ illud qd̃ acq̃ri
tur ex vſura mẽtali tm̃:non d̃
bet illi reſtitui qui dedit: qꝛ id
a ſe volũtarie abdicauit. Nec
tñ ſibi dꝫ retinere:q̃a ꝯtra le
gem accepit.ex̃ de vſu.c.ꝯſu-
luit.ſed dꝫ paupibus erroga-
ri.ar.c.ſicut dignũ.x̃ d̃ homi.
De vſu.c.cũ tn. Sꝫ iſta iura
inducta videnẗ eſſe ꝯtra talẽ
opinionẽ. Nã ibi dr̃ ꝙ debẽt
ablata reſtitui eis quorũ fue-
runt.ſi reperiunẗ:vel eoꝝ he-
redibus. Nec aliq̃d ius:nec a-
liq̃s doctor ſolẽnis facit iſtam
diſtinctionẽ inter vſurã men
talẽ ꝛ pactionalẽ: vt prima de
beat reſtitui ei q̃ dedit. ſcđa
aũt non:ſꝫ paupib⁹ errogari.
Sꝫ ſicut idiſtincte dicit Au.
[de acceptis p̱ furtuꝫ ꝛ rapi-
nã:ꝙ debẽt reſtitui non dari
paupibus] ſic in q̃ens. Qui ꝯ
ius ſocietatis humane:furtis
rapinis:iuaſionib⁹:oppſſioni
b⁹:aliqua abſtulerint: reddẽ-
da poti⁹ ꝙ̃ donãda cenſemus.
exẽplo Zachei.xiiij.q.v.c.ñ
ſane. Ita ꝛ idiſtincte dicit idẽ
d̃ vſuris. Nolite elemoſynas
facere de vſur.q.ca.c. Nolite
quaſi dicat hec reddẽda ſunt
non paupib⁹ dãda.cũ.ſ.iueni
unẗ qui dederĩt ipſas vſuras.
¶ Et cum dr̃ ꝙ qui dedit vſu
ras volũtarie:illud a ſe abdi-
cauit. Rñ.ꝙ ſi dedit ex libera
litate ꝛ per modũ doni veruꝫ
eſſet:ꝛ tũc recipiẽs hoc ſciens
non teneẗ r̃ſtituere nec paupi
bus dare. Sed ſi dedit rõne
mutui pricipaliter: nõ abdica
uit illud volũtarie [ſupple] ſꝫ
ꝯditionate:nec mutuãs repu-
taret ſe grauatũ:ꝛ iſtũ ingra
tum:ꝛ ſic alia vice non iueni-
ret mutuũ. Et ideo ſibi debꝫ

[BI]BLIOTECA UNIVERSITARIA [DE] GRANADA

reſtitui vſura. ſi ãt nil accepit
vltra ſortē[.ꝙuis hoc nō intē-
deret] i nullo tenet᷑: nec illi nec
paupibꝰ. Ad hoc facit qḋ dr̄ in
directorio iuris. Ibi.n.dr̄ ꝙ v
ſurariꝰ mētalr̄ iducēdꝰ ē i foro
penitētiali: vt reſtituat per.c.
Cōſuluit de vſur. Et ſubdit᷑ in
fra ꝙ i foro eccl'ie vſurariꝰ mē-
talis iudicādꝰ ē male agere: ⁊
ē iducēdꝰ nō ꝯpellēdꝰ vt ſic ac
cepta reſtituat: nec tñ ꝙ vſura
riꝰ ē puniēdꝰ i foro iudiciali: ſ;
quo ad deū re vera vſurariꝰ ē
⁊ tenet᷑ reſtituere ſic accepta.
⁊ ſic intētio cū effectu facit vſu
rariū: vt i dcō.c.ꝯſuluit. ⁊.xiiij
q.iij.c.ſi feneraueris. hec no-
tat ber. ino. hoſti. ⁊ goſ. Pro
hmōi ãt maiori declaratiōe ſci
endū ꝙ in re que dʒ reſtitui
ſe aliqs tripliciter pōt habere
q: aut eſt verꝰ dn̄s: aut heres
eiꝰ: aut ſolū ē diſpēſator circa
ipam rem. In primo cāu: cum
ſcʒ ē verꝰ dn̄s rei ablate: dʒ ſi-
bi reſtitui ſi pt.iij.q.i.c.reite-
grāda: ⁊ fere p totā qonem: ⁊
hoc niſi iuſto bello: vl' iuſto e-
dicto iperiali: vl' eccl'iaſtico: il-
le cui res ſublata ē: priuaretur
iure re hm̄oi ſimplr̄: vl' ad tps
Nā cū contingeret hoc: puta
q: tñ ꝙ hereticꝰ ꝯdēnatus eſt
dn̄s rei: vl' de crimine leſe ma
ieſtatis cōuictꝰ: in quibꝰ caſi-
bus oīa ꝯfiſcant᷑ pꝰ ſententiā
ſup hoc: nō ſibi ſ; fiſco debent
oīa ſua applicari: extra de he-
re.c.excōicamꝰ. Inſup ſi dn̄s
rei ablate nō hʒ adminiſtrato
rē bonoꝝ ſuoꝝ vt pupillꝰ: dʒ
illud reddi tutori vel curatori
In ſcđo v̄o caſu.ſ.cū legitimꝰ
heres eſt ſibi dn̄s ablata reſti
tui: ſ; cū tali diſtinctione ſcđm
Ray. q: ſi heredes ſūt plr̄es:
vnicuiqʒ ſcđm ꝓportiōes ſue
hereditarie ptis: reſtituēdū ē.
Si ãt heres i aliq̄ determina
ta q̄ntitate ꝯſtitutꝰ ſit: puta in
c. vel in domo ⁊ nō plus: tūc
reſtitutio nō fiet heredi: ſ; illi
vel illis q̇bus teſtator ꝯmiſit
diſpenſationē bonoꝝ ſuorum.
Si v̄o defunctus i morte ſua
oīa bona ſua legauit paupibꝰ
⁊ pijs locis: quibus illa legata
ſunt: acquirit᷑ ius in bonis de
functi preſentibus ⁊ futuris:
vnde ⁊ eis dʒ reſtitui. In ter
tio caſu: ſcʒ cum eſt diſpenſato
rum rerū: vt epi ⁊ alij prelati
eccl'iarū: ⁊ gubernatores hoſ
pitalium: eſt diſtinguēdū. q:
cum dant aliqua alijs: aut dãt
de rebꝰ ſuis proprijs: puta pri
monialibus: vel per induſtriā

acquiſitis: ſicut ſcripture: doctrine ⁊ hmōi: ⁊ de hmōi dando quibuſcunqȝ etiam malis vt meretricibus ⁊ hiſtrionib⁹ [q̄uis grauiter peccent: vt illud. lxxxvj. di. c. donare] non tamen tenenť ad reſtitutiōeȝ nec illi qui recipiunt hmōi ab eis ſꝫ Ray. ⁊ Guil. Aut dāt de fructibus eccleſiarum ſuarum: ⁊ locorum piorum ad mēſam coꝝ ſeu vſum ſpēaľr deputatis: ⁊ tunc etiam male vtendo ⁊ dādo male faciūt: nō tn̄ tenenť ad reſtitutiōem ipi nec qui recipiūt ab eis: niſi reciperent per extorſiones: fraudes: ⁊ violentias: ⁊ hmōi: tūc tenenť: ⁊ hoc ſm. Tho. ſa ſe. q. lxij. ar. v. Item. q. clxxxv. ⁊ ſm Guil. Aut dant de bonis eccleſie deputatis ad cultum diuinum: vel. c. diſtribuendis aut pauperibus erogādis ſpecialiter: vel cum etiam ſimpliciter committunť diſpenſationi ſue ſine diſtinctione ſibi deputatorum ad vitam ab aliȷs: ⁊ tunc ſi dant cā neceſſitatis ſeu elemoſyne bene faciunt: nec ipſi tenenť: nec q̄ recipiunt ad reſtituendum: niſi darent de his que ſunt diſticte deputata clericis: q̄a tunc tenentur eis de eo quod abſtulerunt ab eis: quia non danda eſt elemoſyna de alieno. xiiij. q. v. c. Neqȝ. Si dant perſōis honeſtis pro patrocinio ⁊ labore quem impedūt eccleſiȷs etiam laudabiliter faciunt: et hoc ſm q̄titatem laboris ⁊ induſtrie. Eccleſiaſticis enī vtilitatibus ſeruientes: eccleſiaſtica oportet remuneratione gaudere. xij. q. ij. c. Quicunqȝ ſuffragio. Nec ergo prelati dantes nec recipiētes ꝓ huiuſmodi tenētur in aliquo reſtituere. Sed ſi dent ratione parentele: cum tamen nō indigeant: vel cā fauoris humani erga principes: niſi facerēt ad redimendā vexationē quo ad tyrannos ⁊ ſimiles: vľ dāt cū turpitudinis vt meretricibus ⁊ huiuſmodi: tenenť ad reſtituendum que ſic male dederunt: non q̄dē de bonis eccleſie: ſed de bonis p̄rimonialibus ſi hn̄t: vel per induſtriā acq̄ſitis. Illi etiā q̄ ſic talia q̄ aliȷs debebatur male accipiunt: tenentur reſtituere: niſi ipſe q̄ dedit ſatiſfeciſſet. Tho. vbi ſupra. Debent autem dare: vel ſucceſſori eius qui dedit: vel in vtilitatem eccleſie

conuertere cum licentia ſupe
rioris: vel pauperibus erroga
re: ſi illa paupibus debebant.
¶ Qui aũt recipiũt a religio
ſis pp iniuſtã cãm: vel ſine li-
cẽtia ſupioris debẽt reſtitue-
re p̃lato ipſi⁹ monaſterij: vel
ↄuentui: vel alias in vtilitatẽ
monaſterij ↄuerter vel expẽ-
dere p̃cipue ſi ipſe p̃latus fuit
qui male dedit. ¶ In oi autẽ
caſu ex ſupradictis: debet fieri
ita ꝙ peccatũ quod eſt occul-
tũ non manifeſtet: ⁊ ita ꝙ nõ
ſequat maius ſcãdalũ. ar. di.
xiij. c. duo ¶ Qui aũt tenent
alicui eccleſie vel loco pio: de-
bent illud dare gubernatori:
ſeu rectori eius loci: niſi ille re
ctor non haberet iuſtũ titulũ
ſ; vſurpatũ: vl' ꝓbabiliter cre
dat male vſurũ: tunc. n. poſſet
in vtilitatem illius loci ↄuerti
vel ſucceſſori reſeruare.

¶ Capitulum ſextum cur fiẽ-
da ſit reſtitutio.

Quantum ad. vj. ſ. cur ſit
fienda reſtitutio. Ad hoc
beatus Tho. ſa ſcđe. q. lxij.
aſſignat rationẽ videlicet q̃a
reſtitutio ẽ actus iuſtitie. Ad
iuſtitiã autẽ habendã ⁊ exer-
cẽdã: q̃libet tenet. ¶ Cõſiſtit
aũt iuſtitia in quadã equali-
tate: que tollitur p vſurpatio-
nẽ ⁊ detẽtionẽ aliene rei: ⁊ re
parari non põt: niſi p iteratã
dationem ſeu per aſſignatio-
nem rei ei cuius erat ſi poteſt
⁊ iđo tenet r̃ſtituere. Sʒ no
ta ꝙ ſicut q̃libʒ q̃ eſt ſui iuris
põt donare reʒ ſuã: ita põt ẽt
remittere rẽ ſibi debitã gra-
tis ⁊ relaxare ſuo debitori:
Que remiſſio ſiue donatio li-
bere fcã ſine fraude: ⁊ coactio
ne poſtꝙ fcã eſt p p̃niaʒ: non
p̃t reuocari: vt dicit Rayn. ar.
vij. q. i. c. ꝙ piculoſum. ¶ Sʒ
ſciendũ ꝙ illi qui ponũt ſe in
manib⁹ creditoꝝ: ꝓmittendo
ſeu offerendo ſe ad dãduʒ qđ
peterẽt: rogantes tñ ꝙ totũ
vel ptem dimittant ſ; non in
tendũt reſtituere: imo ſpãt ꝙ
pro nihilo vel modico q̃etar-
bunt: alias non ſe ponerẽt in
manib⁹ contra pctõ quideʒ ra
pine: vſure: ſeu alterius male
vſurpationis nõ ſunt abſolu-
ti: q̃a pctm̃ per p̃niaʒ ⁊ ↄfeſſi-
onẽ dimittit quã illi vere nõ
habẽt: ¶ Sed vtruʒ abſoluti
ſint a debito ſeu obligatione
reſtituendi: diſtinguẽdũ ſcđʒ
Egi. in quolibet. Quia ſi cre
ditor ꝓpria volũtate et libera
litate dimiſit et donauit non

cuſans quicquid debitor intẽderet. nõ tenetur ipſe debitor amplius reſtituere: ſi ei clare conſtat. Secus aũt ſi creditor deceptus vel coactus vel deſpatus. i. ꝙ nũꝙ ſpabat ſe illud debitũ ab eo poſſe hr̃e: vl' nõ poſſe hr̃e totũ: ⁊ idõ potius voluit hr̃e ptem ꝙ nihil: dubitãs ne nihil haberet ſi totũ vellet habere. Talis. n. remiſſio non valet: ⁊ adhuc obligatur ad reſtituendũ. Sed qa hec materia ẽ multũ vtilis ⁊ neceſſaria ſciri: ⁊ i frequẽti pratica iõ ſerioſius ⁊ plenius tractãda: ⁊ qd ſentiant docto. in hoc referẽdũ. ¶ Cũ ergo q̃ritur vtrũ vſurario vel cuilibet alteri qui habet aliena: ſufficiat i foro conſcie remiſſio ſibi facta ab his quibꝰ extorſit vſuras vel alia male ablata: vel ab heredibus eoꝝ: ſi illi non viuũt: reſpondetur diuerſimode a diuerſis: vt patet in. §. ſequẽtibꝰ. ¶ Birar. ŏ ſenif. or. here. aſſerit ꝙ hñs male ablata: niſi reddat aut ſufficientẽ faciat cautionẽ: nõ põt liberari a ſua obligatione ꝑ alium modũ cũ põt aliquo mõ reſtituere. Nec enĩ põt deobligari primo ꝑ viã remiſſionis: ſecundo nec per viã ſatiſfactionis. tertio nec ꝑ viã liberationis: quarto nec ꝑ viã trãſlationis: quinto nec ꝑ viam donationis: ſexto nec ꝑ viam renũciationis: ſeptimo nec ꝑ viam conuenietie ⁊ diſcretiõis. ¶ Inducit ad hoc has rõnes que nõ videntur multũ vrgere ꝫ ſine multa difficultate ſolui pñt ꝑ eos q̃ tenẽt ꝙ abſq; actuali r̃ſtitutione poteſt tolli obligatio male ablatorum ab eo q̃ obligatur ꝑ quẽlibꝫ hoꝝ modoꝝ: dũmõ nil fiat in fraudẽ: vel ꝑ metũ: vel. ꝑ deſpationẽ. ſ. non rehabẽdi ſed libere ſpõte: gratis ⁊ ſciẽter. Si em̃ fraudulẽter: coacte: vel hmõi fieret talis deobligatio locum habet qd dicit ⁊ non aliter.

¶ Quod non poſſit tolli tal' obligatio ꝑ viã remiſſionis niſi reſtituat. ꝓbat ſic. Nullꝰ ẽ capax remiſſionis niſi a peccato prius deſiſtat: ꝫ hñs rem male ablatã: q̃diu remanet obligatꝰ ad reddẽdũ non dr̃ deſiſter a pcõ: ergo non ẽ capax r̃miſſionis. ⁊ p ɔñs obligatio illa tolli non põt ꝑ viã remiſſionis. ad qd facit r̃gula. Peccatũ ŏ re. iu. i. vj. Reſtitutio n. ꝑ quã obligatio tollitur: eſt

p̄cuía remiſſiōi. Vñ nō vr̄ re
miſſio fieri: niſi ꝑ reſtitutiōez
tollat̄ prı⁹ obligatio. Sed ad
hec r̄ńdet̄. Maioꝛ p̄t ītelligi
dupl̄r. Vno mō vt ītelligat̄ d̄
remiſſiōe debiti rei ablate: et
ſic vr̄ falſa. Nā p̄t alicui remit
ti debitū: ſi vult creditoꝛ liber̄
⁊ ſpōte: ꝗuis ille debitoꝛ nō ī
tēdat dare: ēt n̄ ſibi āpl'⁹ obli-
gabit̄ ſm̄ egi. Scd̄o mō vt in
telligat de remiſſiōe pctī: ⁊ tūc
ē ꝟa maioꝛ ⁊ minoꝛ falſa. Nā
hn̄s male ablata ſi n̄ p̄t reſtitu
ere vllo mō: remāet obligat⁹
ad reſtitutiōez cū poterit: ex-
tra de ſol. c. odoard⁹: ⁊ t̄m deſi
ſtit a pctō ſi p̄ēitet ⁊ ꝓpōit re
ſtituere ī futuꝝ. ſ; ⁊ ſi p̄t re-
ſtituere ſ; malē: ⁊ hoc ītēdit fa
cere ſi creditoꝛ nō remittat: tal̄
ēt adhuc remanet obligat⁹ ad
reſtituēdū: ⁊ t̄m deſiſtit a pctō
penitēdo. ⁊ qd̄ ſubdit ex regl'a
aug. pctm̄. de re. iu. li. vj. ꝙ re-
ſtitutio ē p̄uia remiſſiōi: veꝝ ē
de reſtitutiōe nō ſolū actuali:
ſ; ēt mētali ⁊ ī ꝓpoſito ⁊ equa
lēti. Qd̄ nō tollat̄ ꝑ viā ſatiſfa
ctiōis, pb; ſic. ſatiſfacere ē pctō
rū cāſ excīdere ⁊ eoꝝ ſugge-
ſtiōib⁹ aditū nō īdulgere: de
pe. di. iij. c. ſatiſfactio: circa pri.
Cū ergo ablatio ⁊ detētio rei
aliene ſit cā pctī niſi ip̄a cauſa
pctī excidat̄: qd̄ fit ꝑ oppoſitū
ſuū. ſ. reſtōez: niſi reſtituat̄ nō
vr̄ poſſe ſatiſfacere ꝗ̄tūcūq;
acceptet creditoꝛ. Inſup cū ꝑ
ſatiſfactiōez non ſolū reparet̄
amicitia: ſ; ēt eq̄litas iuſtitie q̄
ablata erat ꝑ vſurpatiōez ⁊ de
tētiōez alienoꝝ: niſi tollat̄ cā ī
iuſtitie ⁊ ieq̄litatis q̄ fit ꝑ reſti
tutiōez ſubtractoꝝ: dū credito
ri reddit̄ qd̄ min⁹ hēbat ꝗ̄ de
bebat ab ip̄o vſurpatore: q̄ pl⁹
hēbat ꝗ̄ debebat nō repabit̄
iuſticie eq̄litas: ⁊ ſic nō fiet ſa
tiſfactio niſi reddat ablata. ſa
tiſfactio. n. fieri d; ꝑ ip̄m debi
torē q̄ violauit iuſticiā vſurpā
do aliena: nō ꝑ creditorē. Ad
hoc r̄ńderi p̄t: ꝙ vtiq; pctī cā
excidi nō p̄t niſi ꝑ reſtitutio-
nē: ſ; reſtitutio non ſolu; fieri
p̄t actu: ſ; etiam mente ⁊ ꝓpo
ſito: alias qui non pōt reſtitu
ere cū nil hēat: ſequeret̄ ꝙ nō
poſſet ſatiſfacere pro pctis: qd̄
eſt falſum. Silr̄ etiam eq̄litas
iuſticie reparari pōt nō ſolu;
per actualem reſtitutionē: ſed
etiam per alium modū ꝑ quē
ſibi creditoꝛ vl' iniuriā paſſus
reputat ſibi ſatiſfactū. Fit quo
q; in hmōi remiſſione ſatiſfa-
ctio: per debitorez qui violauit

iuſticiam dñ hʒ animū paratū
τ ſe offert ad reſtituendū: ſi n̄
remittit. Tertio ꝓbat ꝙ non
tollat per viam liberatiōis ſic
Chryſo. dicit extra de re. iu. c.
omnis. Oīs res per q̄ſcumqʒ
cās naſcit̄: per eaſdē diſſoluit̄.
Sʒ obligatio talis iniuſti detē
toris: naſcit̄ ſolum per ei⁹ de-
prauatam volūtatē. ſ. rapiēdo
vel tenēdo: vł detinēdo rē ali
enam: ergo diſſolui nō potuit
niſi per volūtatē. ſ. rectificatā
ſcʒ in reſtituendo ablata: τ ſic
vr̄ ꝙ non ſufficiat volūtas ei⁹
cui fieri dʒ reſtitutio ad tollen̄
obligatiōem cū nō fuerit cau
ſa ipſius. Ad qđ r̄ndeŕi p̄t: ꝙ
volūtas deprauata vſurpato-
ris rectificari p̄t: nō ſolū ꝑ ac-
tualem reſtōem: ſed per intē-
tiōem volūtariam reſtituēdi:
ſi ille ſpōte noluerit dimittere
Et ſic non ſolum volūtas cre-
ditoris: ſʒ τ debitoris volūtas:
q̄ fuit cā obligatiōis cōcurrit
ad liberādū obligatorē dūʒ ſe
offert ad ſatiſfaciendū credito-
ri ad placitū. ¶ Quātū ad q̄r-
tū. ſ. ꝑ viā trāſlatiōis τ acq̄ſi-
tiōis dn̄i, ꝓbat ꝙ nō poſſit tol
li obligatio ſic. Preſuppoſito
ꝙ in vſura nō trāſferat̄ dn̄iuʒ
ſm quoſdā: tunc aſſumit̄ talis
regula. Nullus poteſt in re
detinenda iuſtus titulus adue
niri niſi prius iniuſtus auferа
tur titulus. Nam iniuſtus ti-
tulus auferri non poteſt abſ-
qʒ hoc ꝙ iuſtus titulus acqui-
rat̄: τ econuerſo: τ idcirco erit
alia actio per quam iniuſt⁹ ti-
tulus acquirit̄. Nulli ergo ad
uenire poterit iuſtus titulus
per aliquam actionem: niſi ei
auferatur iniuſtus titulus per
aliam actioneʒ. Sed illis qui
acquirunt dominiū in re deti-
nenda: aduenit iuſtus titulus
per dominij acq̄ſitionē. Ergo
ſi prius habuit iniuſtū tituluʒ
ꝑ rei aliene vſurpatiōeʒ τ de-
tentiōem: opʒ ꝙ dict⁹ titulus
iniuſtus auferat̄ ꝑ eiuſdeʒ rei
reſtitutionem an̄ dominij ac-
q̄ſitiōem: τ ſic non ē capax do
minij ante reſtitutiōem: τ mł-
to fortius in furtis τ rapinis i
quib⁹ ſm oēs nō trāſfert̄ dn̄i
um. Sed ad hoc r̄ndet̄: ꝙ vt
dictum eſt reſtitutio per quā
auffertur iniuſtus titulus in
foro conſcientie: fieri poteſt
non ſolum manualiter ſed e-
tiam mentaliter: dum ſcilicet
eſt paratus reddere reali-
ter ſi non vult dimittere: et
ſic ablato iniuſto titulo; per

ſpontaneaʒ ⁊ liberam remiſ-
ſionē creditoris: acqritur do-
miniū. ¶ Quātū ad qntū ꝙ
non poſſit tolli ꝑ viā donatio
nis: ꝓbat ſic ꝑ has ꝓpoſitio-
nes. ¶ Ille cui reſtitutio fieri
dʒ donare non pōt priuſꝗ̄ ſit
reſtitutꝰ. Et ipſe iniuſte deti-
nens aliena anteꝗ̄ reſtituat
ablata: certificari nō p̄t de ta
li donatiōe vtrū ſit vera do-
natio. Primā ſic ꝓbat. Do-
natio niſi ſit libera nō eſt do-
natio vera. ff. de adimen. le. l.
rē legatā. Iſte āt q̄ taliter do
nat. ſ. anteꝗ̄ ſit reſtitutꝰ nō li
bere donat: qꝛ nō libere illud
hēt: cū nō actualr̄ hēat: Et ſi
dicat ꝙ reſtituēdus libere p̄t
hēre: ⁊ ꝑ ꝯñs libere p̄t dona-
re: qꝛ detētoꝛ bonoꝝ ſuoꝝ pa-
ratus eſt reddere: talis inſtā-
tia nihil valet qꝛ reſtituēdus
certificari nō pōt ꝙ talis ha-
bēs ſua male ablata ſit para-
tus ad ea reſtituenda; niſi ea
ſtatim cū pōt reddat: vel pro
cis reddēdis ſufficientē cau-
tioneʒ faciat: qđ ꝑtinet ad ſe-
cundā ꝓpoſitionē. Naʒ et ſi
videant̄ aliqua ſigna: quibꝰ ſe
paratū ad ſatiſfaciēdū oñdat
nō ꝓbantur eſſe ſufficientia:
cū illis vti poſſit; ita ille q̄ non
habet intētiōneʒ reſtituēdi: ſi
cut ille qui habet. Et talis ali
enoꝝ detētoꝛ iniuſtus: cui do-
natio fit ante reſtitutionē: nō
pōt eā: vt verā donationē ac
ceptare vel accipere: cū bona
conſcīa. ¶ Ad quod rñdet̄ ꝙ
donari pn̄t non ſolū res habi-
te: ſ; ēt iura ⁊ actiōes ⁊ q̄ ſpe
rant̄ hrī. Nec ꝓpterea p̄t di-
ci ꝙ non ſit donatio libera: qꝛ
res actu nō habet̄. Et cū hoc
negociū agat̄ ⁊ diſcutiatur ſe
cūdū forū cōſcīe. vbi credēdū
eſt cuilibʒ ꝓ ſe et ꝯ ſe. ⁊ nemo
ſit arbitrandus immemoꝛ pro
prie ſaluti. vt dr̄. i. q. vij. San
cimus. ex quo debitoꝛ offert
ſe paratuʒ ad reſtituēdum ſi
vult. rogat tñ vt donet: nō co
actus nō deceptꝰ ſed ſponta-
neꝰ. p̄t ſibi ꝑſuadere ⁊ crede-
re liber̄ donaſſe: ꝑcipue ſi non
egeat multū: nec. n. p̄ſumit̄ d̄
facili q̄s ꝓijcere ſua et dona-
re. ¶ Quantū ad tertiū ꝙ nō
poſſit tolli per viā renūciatio
nis ꝓbat ſic. Ubi renunciatio
non habet locum. obligatio
tolli nō pōt ꝑ viā renunciatio
nis: ſed anteꝗ̄ fiat male abla-
toꝝ reſtitutio: nō pōt ille cui
reſtitutio fieri dʒ renunciare:
ergo non pōt tolli obligatio

detinentis aliena iniuſte per viā renūciationis. Maior eſt nota. ¶ Minor probaṫ. Nā renūciatio illa q̄ fit a ſpoliato antequā reſtituaṫ: ipſa decernitur eſſe nulla: ſicut pꝫ iij. q. j. c. epis. ⁊ ex̄ de reſtitu. ſpo. c Sollicite: ⁊ hoc iō qꝛ p̄ſumiṫ non libere fieri: qꝛ nō eſt veriſimile q̄ ſpōte iuri ſuo renunciauerit: qui renunciat ſpoliatus. Sic in ꝓpoſito videṫ dicēdū: q̄ renūciās creditor: nō reſtitutus: nō vr̄ ſpōte renunciare: ſed vt coactus ⁊ hmōi. ¶ Ad qđ reſpondeṫ q̄ ea que ꝑtinenṫ i dictis capitulis: habēt locum in foro contentioſo vbi ꝓcediṫ p̄ p̄ſumptionem. Sꝫ in foro conſcie: etiā ſpoliatus pōt renūciare iuri ſuo: vt in propoſito. Preterea eo ipſo q̄ offert ſe ei ad r̄ſtitutionē ſi vult: iam reueſtit ⁊ reſtituit eum iuri ſuo. ¶ Quantuꝫ ad vij. q̄ non poſſit tolli p̄ viam ꝯueniētie ⁊ diſcretionis: probat ſic. Suppoſito dicte regule petrī. li. vj. Obligatio illa qua iniuſtus detentor alienoꝝ eſt obligatus ad reſtitutionē: neceſſe eſt q̄ tollatur per viā reſtitutionis: vel aliā eq̄pollētē. Et q̄rēdo q̄ ſit via eq̄pollēs reſtitutioni: ſi dicatur q̄ ſit remiſſionis via vel donatiōis ſeq̄tur inter alia iſtud icōueniēs: q̄ pōt dici reſtitutio: ⁊ tñ i poſſeſſione minime poſitus: quod pꝫ eſſe falſuꝫ p̄ illud quod habeṫ. ff. de verbo ſigni. l. plus ē. Diciṫ enim ibi q̄ reſtituere eſt nō ſolū p̄ſentiā rei p̄bere: ſed etiā poſſeſſorē facere fructuſqꝫ reddere. Quapp: nullus pōt dici reſtitutus: niſi in poſſeſſiōe fuerit ꝯſtitutꝰ. ¶ Si ergo remiſſio q̄ fit añ reſtitutionē eq̄pollet reſtitutiōi ipſi: ſeq̄tur hoc icōueniēs: q̄ ēt nō poſitus i poſſeſſione diceṫ reſtitutus. Sꝫ ad hoc reſpondeṫ: q̄ in foro ꝯſciētie: ⁊ ab augu. nō ſumitur ita ſtricte reſtitutio: ſicut i foro contentioſo ſecundū iura. Nā quōcunqꝫ ipleatur volūtas creditoris a debitore dr̄ reſtitutio facta. Et cū quis cedit bonis ēt antequā ponat eos in poſſeſſioneꝫ: r̄ſtituit quo ad ꝯſciam. Qđ ergo dicit p̄fatus Birar. ſ. q̄ non ſufficit remiſſio: nec p̄t liberari niſi reſtituat ſi p̄t: vr̄ hr̄e locū qñ remiſſio fieret nō libere ⁊ ſinceṙ: ſꝫ remittēs induceret ad hoc vi fraude: vl' timore ſeu deſpera

tiõe.ſ.nil inde ꝯſequẽdi. Hãc
eãdẽ q̃ſtionẽ formans Lau.de
rodul.ĩ tractatu de vſuris: pri
us recitat opinionẽ doctoꝝ:di
cit ergo glo.ij.in regula pctĩ
tenet ꝙ ſic. Sz dicim⁹ videz
cõtra.ſ.ꝙ nõ ſufficit niſi pecu-
nia ſit reſtitutiõi parata. Ali-
quorũ ṽo theologoꝝ opinio ẽ
ꝙ ẽt nõ ſufficit ꝙ res ſit para-
ta reſtitutiõi: ſꝫ ẽt opꝫ ꝙ offe-
raſ. Jo.an.ibidẽ ſuꝑ glo. de-
mũ aſſumit viã mediã dicẽs:
ꝙ aut gerit ĩ mẽte vſurarius
reſtituere: ⁊ remiſſio ſufficit
aut nõ: ⁊ tũc ſec⁹. Sz fede.de
ſenis in opere ſuo firmat indiſti
cte opinionẽ dicte glo. ſic dicẽſ
Siis cui dñt reſtitui pecunie
vel male ablata nõ coact⁹: vel
deceptus:non circũuẽt⁹ ⁊ om
nidolo ⁊ vi ⁊ calliditate ⁊ me
tu:ceſſantib⁹ ẽt p̃cib⁹: vł ſerui
tioꝝ exhibitione induct⁹:debi
tã ſibi pecuniã nõ oblatã: nec
reſtitutione paratã vſurario
dimittat: liberat⁹ ẽ vſurarius
a reſtitutione:nõ tñ a pctõ qđ
ꝯtraxit exercendo vſuras:niſi
⁊ de illo pctõ penitẽtiã agat.
Põt etiã dici qđ pl⁹ ẽ ꝙ ſi vſu
rario ꝑſeuerãte in crimine et
non diſpoſito ad aliquã reſti-
tutionẽ:is q̃ dꝫ recipere vſuraſ

remittit illas ꝓprio motu vel
ad petitionẽ vſurarij:liberat⁹
eſt vſurarius a reſtitutione rei
⁊ ſi nõ a pctõ:qꝛ de hoc opꝫ ſa
tiſfacere deo ꝑ penitẽtiã. Hec
ille. Hãc opinionẽ vĩ firmare
Hoſti.in ſu. ⁊ archi. ĩ.c. ij. de
vſuris li.vj.ſuꝑ ṽbo ſatiſfactũ
dicẽs. Satiſfactum accipim⁹
qñocunqꝫ voluntati credito-
ris ſatiſfiat. Idem lap⁹ de ca.
Idem gof. ⁊ guil. Et demum
idem lau.ſic concludit. Ut tol
laſ oĩno oĩs dubitatio an ſit
vel non ſit liber anim⁹ remit
tentis: ⁊ per ꝯñs clara cõſciẽ
tia vſurarij: ⁊ vt facilius indu
canſ hoĩes ad contritionẽ ⁊ de
cetero a talib⁹ abſtineãt: cau-
tum ẽ predicare ꝙ non ſufficit
remiſſio facta: q̃uis ſe diſpõat
ad ſatiſfaciendũ:ſi nõ remitte
ret creditor: ⁊ cauti⁹ ꝙ opꝫ ꝙ
pecunia ſit reſtitutioni parata
⁊ cautiſſime ꝙ offeraſ pecunia
vel qđ plus ẽ ꝙ ponaſ in mani
bus creditoris. Sz de iure ⁊ i
foro conſcientie puto illã glo.
c⁹ opinionẽ ſeq̃ſ fede. vt dñi
ẽ ẽẽ veriſſimã: ⁊ ad hoc inducit
ipe fede. plꝫes rõnes. Et pri-
ma ẽ taſ. In maioribus crimi
nibus ſicut eſt in crimine fur-
ti vel rapine: vel violentie: re

furtiua vel rapta remanente
apud furem vel raptorem de
voluntate dñi: purgat vitium
furti vel rapine ſine aliqua re
ſtitutione: vt. l. ſi fur. de vſur.
in prin. ꝛ. ff. de ꝑcario. l. ſi cer
te. ergo purgat vitiũ vſure re
manẽte vſura apd vſurariũ de
volũtate dñi. Et ꝙ illa ſint ma
iora crimina: pꝫ ex auctoritate
pene: ſiue agat ciuilr ſiue cri-
minalr. Grauꝰ ẽ ãt pctm̃ qđ
grauꝰ punit: vt. xxiiij. q. j. c.
non afferamus. Scđa rõ eſt:
qꝛ in crimine vſurarum ꝛ i alijs
maiorib' ſufficit facere ꝯdig-
nã ſatiſfactionẽ vl emẽdatio-
nẽ: extra de rap. c. j. vt ſit q̃s
liberat a pctõ. c. ꝙto: extra đ
vſu. Sꝫ ſatiſfactũ itelligitur
qñocunqꝫ deſideriũ credito-
ris ipleat: ẽt ſi nõ ſoluat. ff. q̃
ſatiſ. co. l. j. Tertia rõ ẽ: q̃ vr
ſm cũ iſolubil. Sũt q̃dã ſpẽa
les caſus in q̃bꝰ obligatis ad
reſtitutiõem: non ſufficit re-
miſſio: vt. c. exigit: đ cẽſi. li. vj.
ꝛ ibi de hoc ergo i alijs caſibꝰ
ſtabit regula ꝙ ſufficit remiſ-
ſio. Idẽ tenet pe. de pa. in. iiij
di. xv. q. ij. ar. j. q̃ dicit ꝙ obli-
gat reſtitutiõi excuſat pp re-
miſſionẽ creditoris: qꝛ p accep
tionem tollit. Et hoc niſi ſit
talis perſona: que non habeat
adminiſtratiõem: vel q̃ nõ pt
donare: nec p dñs remittere
qꝛ remittere eſt dare. Itẽ cũ
in iure cautum eſt ꝙ remiſſio
non valeat: tũc nõ excuſat: ſi-
cut in iudice delegato q̃ mũe-
ra ꝛ expẽſas recipiens vel ex-
torquẽs: tenet reddere: nulla
ptiũ remiſſiõe ſibi p futura:
extra de reſcriptis. c. Statu-
tũ li. vj. Idẽ de viſitante iure
ordinario recipiente mun ad
cꝰ duplũ reſtituendũ tenet: ex
de cẽſi. c. exigit li. vj. Hec pe.
vbi ſupra. Nõ ſi q̃s obijceret
regulã. Nõ dimittit pctm̃. ꝛc
qđ ẽ v̾bũ augꝰ. ꝛ reſtituere ẽ
rẽ in priſtinũ ſtatũ reponere:
vñ nõ vr ſatiſfacere remiſſio.
Ad qđ rñdẽt ꝑdicti Pe. lau.
pꝰ ſede. ꝙ augꝰ. in dcã regula
nõ hũit reſpectũ ad ſtrictã ſi-
gnificatiõem verbi: ſ ad men
tẽ eiꝰ q̃ v̾bis ꝓferẽda ẽ. extra
de ver. ſig. c. Intelligẽtia ver
borum fuit: ꝙ ſi offendiſti proxi-
mũ tuum rapiendo: furando:
vſuras extorquendo: recõcili-
es te cum ipſo. Et cõiter quia
hoĩes nõ iactant pecunias ſu-
as: ſ volũt ſibi reſtitui res ab-
latas: propterea augꝰ. ſe retu
lit ad verbũ reſtituatur. Nõ

aūt ſic intellexerit Aug. oſtē-dit multiplr. Hec ille. Quod aūt dicit lau ſupra. ſ. eē pdicandum nō ſufficere remiſſionez: niſi fiāt ea que dicunt diuerſi nō videt tutū vel cautuz. Nā et tali pdicatiōe ita pōt ſequi periculū aiarū ſicut cautela. Sicut. n. pdicator debet ſibi cauere a pdicādo ea q̄ habēt hoīes īducere ad malū: et ab alleuiādo mala: ita dz cauere a pdicando ſcrupuloſa ꝛ ardua qn̄ cōis opinio eſt in ꝯriū Hoc. n. eſſet inijcere laqueuz animabus: qd fieri nō dz. xxvij. q. j. c. Uiduas. Audiendo enim talia ꝛ nō fuando cū ex auditis format ſibi ꝯſcīa: hoc ſibi neceſſario fiēdū. Qui habuit hmōi remiſſionem: et ex difficultate nolit ponere ſe ad faciendū: erit ī malo ſtatu rōne conſcie ſibi facte ſup eo: in quo bn̄ poterat trāſire cū bona ꝯſcīa. Preterea ſi predicator hoc dicat in pdicatione. ſ. ſibi nō ſufficere remiſſionē niſi ꝛc. ꝛ poſtea in audiētia ꝯfeſſionis faciat ꝯrium ꝛ dicat illi ſufficere: nōne ex hoc pōt ſeq̄ magnū ſcādaluz ꝯtra doctrinam predicationis. Ex hec. n. poterunt credere hoīes ſic eē de multis alijs que pdicatores dicūt. ſ. q̄ nō ſunt ſimplr vera: ſ ad terrorē dicta: ꝛ ſic piclitabit fidei doctrina. Non video etiaz cū bona conſcīa q̄ abſq3 ſui magno pctō poſſit hoc dicere in pdicatione: ſi ſentiat ꝯriū: q2 hoc coīter tenēt doctores. Sed ꝛ ſi teneret aliquā aliā opinionē cū ille ſint ſcrupuloſe nō dz velle inducere hoīes ad ſuos ſcrupulos. Non ergo pdicando dicat q̄ ſufficiat remiſſio: ne īducat occaſionē mali: ꝛ apiat via vſuris: neq3 dicat q̄ nō ſufficit ne dicat mēdaciū: vel ſcrupulos ꝛ laqueos inijciat auditorib9. Sed dicat qd dicit Aug. q̄ opz ꝙreſtituat ſi pt. xiiij. q. vj c. Si res. ꝛ in reſtitutione includit remiſſio ¶ Sz quid ſi poſt remiſſionē libere factā ꝛ vere vſurario: vſurarius mādat in teſtō ſuo reddi vſuras nūquid qd ſemel remiſſum ē debet reſtitui his quib9 tenebat pri9. Dicendū ſm fede. q̄ in hoc diſtinguendum eſt. Quia aut talis tenor locutus eſt p verba traſferentia ſe ad factū: vt puta q2 iubet vſuras reſtitui his quib9 d̄bebat eas reſtituere: ꝛ pbarent eas ſol-

niſſe: et tunc nõ obſtãte remiſſiõe tenebit ſatiſfacere heres Et hoc caſu loqt. c. ad vram. de iniurijs. Aut loquit p vba trãſſerẽtia ſe ad ius nõ ad factũ: vtputa q: iubet ea reſtitui qb9 dz: et tũc ſec9 dicẽdũ ẽ Hec ille. ¶ Itẽ ſciendũ qp cuz alicui ſit remiſſio libere et ſine fraude: nõ tenet tal' illõ qd ſibi remiſſuz ẽ paupibus dare. Sibi.n. acqrit illud ius ſiue debitum nõ paupib9: ſicut nec ġs tenet paupib9 dare qd ſibi donatũ ẽ. ¶ Hoſti in ſũ.ti. de vſuris dicit qp ſi fenerator ptẽ pecunie fenebris reſtituat ei a quo habuerat vel heredi ſuo et de volũtate eius partẽ retineat: dicũt theologi idiſtincte qp nõ eſt liberatus niſi totum offerat. Tu dicas qp ſi ex pacto ſit: nõ ẽ liberat9: arg. c. veniẽs. extra de ſimo. Si aũt vſurari9 ptẽ ſine pacto liberaliter ſoluat et offerat: et de altera parte miſericordiã petat: et creditor liberaliter remittat: liberat9 ẽ debitor: nec tenetur vlteri9 ad reſtitutiõem: ſicut nec tenet ſi gratis accepiſſet gratis oblatuz ſm Hoſt. Hic tñ bonus iudex ex certis conjecturis: motũ ſui animi infor mabit. Nam ſi creditor ẽ pauper et inops: et vſurari9 diues et potẽs: nõ pſumo qp creditor ipm vſurariũ ſpõte ex corde liberet: ſ3 hoc faciat q: vltra recuperare nõ põt: vt illud tantillũ qd offert recuperaret: et nõ amitteret. Si vero creditor ſit diues et potens [q etiã ↄſueuit hiſtrionib9 et ioculatoribus tantũdem de ſuo donare: vel pl9 frequenter [pſumi pt qp ex corde hoc faciat. Hec ille. ¶ Itẽ in quadaz ſũmula dicitur: qp ſi vſurarius offert libere totam ſũmã pecunie creditori: oñdens plenariam voluntatem cum nõ habeat [q: ſi crederet qp aliqd acciperet nõ offerret] creditor nihil penitus vult accipere: ſ3 liberal'r dimittere totum: iſte plenarie ſatiſfecit proximo: ſ3 non deo: et iõ poſtea ſufficit ſibi ſola cõtritio vt ſatiſfaciat deo. Unde conſulendũ eſt non contritis vt haud minus hanc liberam ſatiſfactiõem faciant proximo. ¶ Item ſunt aliqui vſurarij qui nitunt decipere deum: q numeratam pecuniaz et acceptam tunc exponunt creditoribus: credentes qp illam nõ accipiant [q: ſi crederẽt qp illam

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

recipere͞t: nō illā repſētare͞t] at ille timore vl̕ vereciidia du ct⁹: nihil vl̕ paꝝ recipit: reſidu um dās: ⁊ ſic iſti tales dicere͞t ſe ſatiſfeciſſe: qđ nō ē verum. ¶ Itē nota ſm quoſdā ꝙ ſūt quinq; modi ſatiſfaciēdi. Pri m⁹ mod⁹ eſt cū pecunia libe re offert. Secundus mod⁹ ē cum pecuniā nō h; offert pig nora. Tertius modus eſt cu; pecuniam non habet nec pig nora cōgruētia: facit tn̄ inſtru metū: vt heredes ꝯpellant ad ſatiſfactiōe; ⁊ etiam ipſemet. Quart⁹ mod⁹ ē cū mediāte ſa cerdote vel aliquo alio religi oſo fit volūtaria ⁊ libere ꝯcor dia. Iſte tn̄ mod⁹ d; ſi poſſit oſten dere creditori velle ⁊ poſſe li berū debitoris. Quint⁹ mod⁹ eſt cum conſenſu ⁊ miſericor dia creditoris ponit debitor a liquā poſſeſſiōem in manu ali cuius honeſti viri: ex c⁹ fructi bus ſoluāt per tp̄s debita: de inde poſſeſſio ad heredes re uertat: vel ita d; permanere pro incertis. Hec ibi. ¶ Ite; Archi. in roſario. xiiij. q. v. c. nō ſane: dicit ꝙ hoſti. dicebat ꝙ in his in quib⁹ ē pctm̄ mor tale ſm legē diuinā: vt i furto vl̕ rapina; diſpēſare nō p̄t ep̄s immo nec ēt papa vt aliq di cūt: quo min⁹ penitētiā agat: ⁊ reſtitutio fiat ſi p̄t. extra. de vſur. c. cū tu. In his vō in qui b⁹ ē pctm̄ mortale ſm ius po ſitiuū: ⁊ cū ep̄is ſeu inferiori b⁹ pape: interdicta ē diſpenſa tio. Nullus diſpenſare vel di lationem p̄ſtare p̄t: niſi ſolus papa. iij. q. j. c. reintegrāda vl̕ hi quibus ſpēaliter ꝯmiſerit. Si vero nō eſt interdicta po terit. Hec ibi. ¶ S; ꝙ dicit papā nō poſſe diſpenſare i hiſ reſtitutioib⁹ vbi ē pctm̄ mor tale ꝑpetratū in vſurpatione cōtra legē diuinā facta: vt fur to: rapina: vſura ⁊ hmōi quo min⁹ reſtitutio fiat ſi p̄t: videt intelligendū quo ad reſtituti onē certoꝝ ſi ſciunt perſone: vel quo ad incerta: cū diſpēſa ret abſq; cā rōnabili: vl̕ ſaltē dubia pro libito volūtatis. Nō enim pōt tollere que ſūt pro pria hoīm ⁊ dare aliis ſine cā Sed cum cā rōnabili p̄t: pu ta per modū pene: vt cum au fert regnum vel imperiū ali cui propter demerita ſua q: eſ ſet inimic⁹ eccl̕ie: heretic⁹ vel ſciſmatic⁹: nec ſe vellet corri gere: vel cum faceret mouere bellū ꝯtra aliquē dn̄m vl̕ cui

tatē:ꝑſequētē eccľiam:vel fa-
uētē hereticis:vľ detinētē bo
na eccľie: ⁊ traderet alijs dig
nitatē iura ⁊ bona illoꝝ: ſicut
factū ē pluries. nec ꝑt papa cū
bona ꝯcīa q̄ paupib⁹ deberet
diſpēſare:dare diuitib⁹ ſine cā
rōnabili:ſ; cū cā rōnabili ꝑt ta
libus obligatis remittere:ſeu
vt paupib⁹ dare ea q̄ acquiſie
rūt per furta:rapinas ⁊ vſu-
ras:cū ſūt incerta ſcḋm oēs aľ
cū ſit ſuprem⁹ ⁊ vniuerſaľ pr̄
pauperum magiſꝙ ep̄i:qui in
huiuſmōi ſolent diſpēſare: vt
lxxxviij.di.c.ep̄s.extra de or.
Quia etiā hꝫ plenitudinē ptā
tis in diſpenſatiōe bonoꝝ ec-
cleſiaſticorum. ⁊ plenam iuriſ
dictionem in terris eccľie: for
te de hmōi bonis.ſ. eccleſiaꝝ:
⁊ eoꝝ qui habitant in terris
eccľie:poſſet remittere debi-
ta ex furtis:rapina:⁊ vſura:ēt
cum ſciunt perſone ſine eoꝛuꝫ
cōſenſu: ⁊ ex aliq̄ cā rationabi
li. Nam quotidie hoc fit vt iu
ra vnius eccleſie ⁊ fruct⁹ au-
ferat:⁊ det alteri ꝙ curato illi
us eccľie: cum cā tn̄ vt credit
rationabili. Et ſic multo ma-
gis in hmōi poteſt dare dilati
onem:q: pl⁹ ē remittere debi
tū:ꝙ dilatiōem dare ad ſolue-
dum. ¶ Queritur vtrum ſuper
incertis cū ep̄o q̄ ē pr̄ paupeꝝ
poſſit fieri cōpoſitio vľ traſa-
ctio. Rn̄det Lau. de ridol. ſci
endum ꝙ Pau. i cle. ij. de pe.
⁊ re. hunc paſſum examinat:
⁊ finaľr determinat ꝙ non: ꝑ
illū tex. ⁊ per. c. licet: de of. vi
ca. li. vj. Vult eniꝫ ꝙ ſine mā
dato apoſtolico id facere neq̄-
ant ep̄i:niſi cōponerēt de tā-
ta q̄titate quāta ē illa ad quā
aſcendunt: ⁊ nō de minori. cō
trariū ſeruatur: ſ; facta ꝯputati
one ferat demū ſententia taxa-
tiua ipoꝝ incertoꝝ. Et ſi vera
ſūt q̄ fat⁹ ē pau. qḋ vr̄ de iure
nec vr̄ ꝯtraria ꝯſuetudo vale
re mľtoꝝ aīc illaq̄aret. tex. tn̄
illi videre meo: n̄ ꝓbāt ita cla
re. Vn̄ forte poſſꝫ rn̄deri ꝙ n̄
ē credēdū ꝙ papa q̄ ꝑficit ep̄os
pr̄es paupeꝝ idiſticte: nō ꝯceſ
ſiſſet eis i ſpē ꝙ ex cā poſſꝫ cū
talib⁹ trāſigere. Et iſti habēt
maiorē ptātē: ꝙ illi q̄b⁹ libera
adminiſtratio cōceſſa ē. Iteꝫ
n̄ ſimpľr donāt. Itē papa ſcit
hāc ꝯſuetudinē ⁊ diu tollera
uit. Fiūt tn̄ taxatiōes ꝑ ſniaꝫ.
Hec lau. Forte poſſet dici ꝙ
quo ad eccľiaꝫ militātē valet
dictū lau. ⁊ etiā quo ad deū ⁊
eccľiam triūphātē: cum ex cā

rōnabili facit cōpoſitiōem de minori q̄titate q̄ ſint incerta: puta q2 reſiduū dimittit ei vt paupi: cū alias nō poſſet viue re ſine indecētis ſui ſtatus no tabilr. Sz vbi abſqz hac cauſa epūs ſciēter ꝯponat de mi nori q̄titate notabilr valz di ctū. Pau. i foro dei. Nō enim credēdū ē papā feciſſe ep̄os di ſpēſatores bonoꝝ pauperū vt poſſent ꝑ libito volūtatis re mittere vel cōponere ſup in certis: vt de his poſtmodum hoīes pōpoſe viuant. Nec ip̄e papa poſſz cum bona ꝯſciētia abſqz aliqua rōnabili cā face re hmōi taxationes lōge mi nus q̄ ſit debitū incertorum ⁊ reſiduū ſcienter illis debito ribus dare: cū oīa bn̄ ⁊ plene poſſint reſtituere. Sec9 cum dubitat᷑: vtrū reſtituere poſſit debitor pro incertis. Nā i du bio eſt ſemp interp̄tandū fa ctū pape permaxime in bonū vt di. xl. c. Nō nos. cum glo. ¶ Papa. n. ⁊ ſi hēat plenitu dinem p̄tātis: errare p̄t vt hō Et inter cetera ſue poteſtatis nō auferet᷑ ſibi ꝯditio iſta cōis hoim: quin poſſit peccare mor taliter: ⁊ deſcendere ad infe ros; ⁊ grauius ceteris puniē dus ſi deliquerit: vt dicit᷑ di. xl c. Si papa. ⁊ in glo. ¶ Inſu per cū reſtitutio certoꝝ de beat precedere reſtitutionem incertoꝝ: q̄ ep̄i circa vſurari os publicos: vt licentiēt ad ſa cramēta eccl̄ie ⁊ ſepulturā: pri us ꝯponāt ſup cetera q̄titate pro incertis: quā ſibi ſolēt im burſare magis q̄ pauperibus dare: ⁊ de certis non prouide ant ſufficienter vt reddāt᷑ īte graliter min9 bn̄ faciūt. Qui imo ſi non ſufficerent bona q̄ remanent vſurarijs vel here dibus eorum: tenent᷑ que acce perunt pro incertis cōtribue re pro reſtitutiōe certorum: a lias fures ſunt ⁊ latrones au ferētes q̄ debent᷑ certis perſo nis. Extra de vſu. c. cū tu. xiiij q. vj. Si res. Sed ꝯſuetudo in hoc nō excuſat: q̄ poti9 dicē da ē corruptela: q2 ꝯtra ius di uinū. di. viij. c. q̄ ꝯtra mores. xxxij. q. vij. c. flagitia.

¶ Caplm̄. vij. de mō ⁊ ordi ne reſtituendi.

Quantum ad ſeptimū ſcz de modo reſtituendi ſeu ordine. Circa qđ conſiderāda ſunt tria. ¶ Primū eſt q̄ re ſtitutio certorum preponēda eſt reſtitutioni incertorum.

¶ Sciendū igit̄ ꝙ certa oīa obligata reſtitutiōi. i. cū ſciūt perſone quibus ē faciēda: priꝰ ⁊ integraliter ſoluenda ſunt ꝙ ſoluant̄ incerta: qn̄. ſ. ſcitur vel dubitat̄ bona reſtituentis nō ſufficere ad vtrumqꝫ. Nā tunc reſtituēda ſunt plene prius ⁊ integraliter certa. ⁊ hoc triplici ratione. Primo ratiōe ſucceſſionis. Secundo ratiōe obligationis. Tertio ratione ſimilitudinis. ¶ Quantū ad primā rationem. ſ. ſucceſſiōis: aduertendum diligēter ꝙ nō ſuccedit in paupibus ipe chriſtus: niſi quando non reperiunt̄ perſone certe quibus reſtitui debēt certa: vt quaſi per ſubſtitutionem ſuccedere videat̄: ac ſi diceret teſtator. dimitto meos heredes tales et tales quibꝰ debeo: vel ēt ſi nō debeo. Sed ſi eos non reperiri contingit: ſubſtituo mihi chriſtum cum pauperibus ſuis. ¶ Quantū ad ſcdam rōeꝫ obligationis: probat̄ hoc ſic. Nam paupibus nō tenēt̄ heredes dare. ſ. ꝓ reſtitutiōe dictoꝝ incertoꝝ niſi vnica rōe: ſcꝫ i foro dei: ſꝫ creditoribꝰ certis tenēt̄ duplici rōe. ſ. i foro dei ⁊ in foro mūdi: qꝛ heredes pūt a creditoribꝰ ī iudicio cōueniri. ¶ Quātū ad. iij. rōeꝫ ſcꝫ ſimilitudinis ꝓbat̄ idem a ſimili de voto ſimplici ⁊ ſolēni. Nam votū ſimplex: nō ita obligat ſicut id quod ē ſolēne Nam quo ad deū: ſimplex obligat: ⁊ ſolēne quo ad deum ⁊ mundum. i. foꝝ mūdi. Unde ſimplex votū impedit mřimoniū cōtrahendū ſꝫ nō dirimit ꝯtractū. Solēne aūt īpedit cōtrahendū ⁊ ꝯtractū dirimit: vt pꝫ di. xxvij. ꝑ totum. Et rō huiꝰ ē: qꝛ in voto ſimplici ē vnū vinculum ligans: in ſolēni duplex. ¶ De reſtitutione vero certoꝝ: ſciendū ē ꝙ reſtitutio etiā fieri dꝫ cum quodā ordine. Pro cuius declaratiōe ſciendum: ꝙ ſm triplicem volūtatem creditoris: cōtingit debitorem habere ſubſtātiā eiꝰ Prima ē violētia. Scđa ē cōdicionata. Tertia cōformata. Prima reperitur in furto: rapina ⁊ ſilibꝰ. Scđa in vſura: Tertia in ꝯtractibꝰ licitis: ſiue iuſtis. Et ſm hūc triplicē voluntatis gradū: varie priꝰ ⁊ poſteriꝰ hō reſtituere obligat̄.

¶ Cū igit̄ prima volūtate. ſ. violēta debitor tenet̄: vtputa qꝛ abſtulit ꝑ furtū ⁊ rapinas:

& hmōi violētias: talia pri⁹ reſtituēda ſūt ꝙ vſura & alia debita. Et hoc ꝑꝑ tria. ſ. ꝑꝑ offēſionē: ꝑꝑ. expropriatiōem: & ꝑꝑ ↄpulſiōeꝫ. Propter offēſiōeꝫ q̄ dē. nā maior i eis ferꝭ iniuria: qꝛ illa penit⁹ ſūt inuolūtaria. ſ. rapina: furtuꝫ & hmōi. Uſura ꝟo aliquo mō ē volūtaria: ſcꝫ volūtate ↄdicionata: ꝓpterea de ſui natura minorē iniuriaꝫ in ꝓximū ſapit. Alia ꝟo debita ſine iniuria ſiūt: qꝛ ſūt volūtaria: puta id qđ debeꝭ rōne emptionis facte alic⁹ rei: vꝉ ratione mutui liciti: & hmōi. Et ideo rapina & furtū pri⁹ reſtitui dñt ꝙ ipa vſura: & alia debita licito mō cōtracta: & eadē rōe prius rapina: qꝛ grauior i ea fit violentia & iniuria: ꝙ in furto. ¶ Scđo dꝫ ſeruari talꝭ ordo ꝑꝑ expropriatiōem. Nā in rapina & furto ſm oēs: dñium non transfertur: & iō talia nunꝙ totaliter fiunt poſſidentium. In vſura vero dominium transferri videꝭ. ¶ Tertio ſeruādus eſt talis ordo ꝑꝑ cōpulſioneꝫ. Magis. n. debitor compelliꝭ & artaꝭ a iure reſtituere: q̄ extorſit per factū & rapinā: ꝙ q̄ hūit ꝑ vſurā. Nam ad reſtitutioneꝫ vſure cōpelliꝭ diuino & eccleſiaſtico iure: ſed ad reſtituendū rapinā: cōpelliꝭ vꝉ artaꝭ iure diuino: eccleſiaſtico & ciuili. Ex q̄b⁹ ſequiꝭ ꝙ debitor: ſi nō pōt inſolidum reſtituere: qđ extorſit per rapinam & furtū: & etiam qđ habuit per vſurā: teneꝭ inſolidū reſtituere pri⁹ qđ hūit ꝑ rapinā & furtū: ꝙ qđ hūit ꝑ vſurā: & hoc tū rōe volūtatis ↄcurrentis: qꝛ in ſoluente vſuram aliquo mō voluntatis ei⁹ concurrit ad illā expeditionē viiire. Sed expoliatis per furti ſeu rapinā: cōtra oēm ſuā voluntatem expoliaꝭ: tū etiā rōne iuris coartantis. Nā a iure ciuili: hō cōpelliꝭ ad reſtitutionem rapine & furti inſolidum etiā ſi nō hēat ad reſtituendū vſuras: Et hmōi ſententie eſt Berar. or. heremitarꝫ: que videnꭍ rōnabiliter dictā hoc excepto. ſ. ꝙ debent prius reſtitui rapina: furtū: & vſura: ꝙ alia debita modo licite ↄtracta. Hoc. n. eēt offerre holocauſtū de rapina. Sicut. n. iniuſte acciperet ab aliquo diuite: vt daret elemoſyna paupi: vt dicit aug⁹. xiiij. q. v. c. forte: ita & iniuſtuꝫ videꝭ vt de eo qđ iuſte debeꝭ alteri: puta honeſti mu

tui:vel emptionis vel alic⁹ lici
ti cõtractus:reſtituat aliena.
Hoc.n.eẽt rapere alienuꝫ: vt
reddat alienũ: ⁊ nõ ſũt facien
da mala:vt eueniãt bona: ait
apſus ad Ro. Ad hoc ar.xiiij
q.v.c.neqꝫ.n. ¶ Quãtũ ad ſe
cũdã volũtatẽ q̃ dr̃ cõdiciona-
ta:q̃.ſ.cadit in vſura:dicit alc.
lõbãrd⁹:ꝙ prius tenet q̃s re-
ſtituere q̃ hũit per vſurã: ꝙ̃ q̃
hũit ꝑ alios contract⁹ factos
voluntarie. Et hm̃oi rõ ẽ:q2 i
reſtitutione debitoꝝ ſolũ ſer-
uat iuſtitia:ſed in reſtitutione
vſure ⁊ male ablatoꝝ:nõ ſolũ
iuſtitia ſeruat: ſed etiam iniu-
ria deo facta ⁊ primo ãmoue
tur. Et iõ reſtitutio vſure p̃ſe
renda eſt. ¶ Si tñ ꝯtrarium
obſeruet: q2.ſ.talia iuſta debi
ta in ſatiſfactiõe ꝑponet male
ablatis: aduertẽdũ ꝙ in dupli
ci caſu hoc fieri p̃t.ſ.qñ debi-
ta ſũt clare manifeſta: ⁊ reſtõ
male ablatoꝝ nõ ſic.ſ obſcure
ſic ingrẽdo. Scdõ qñ res que
debet ẽ determinata: puta. l.
vel.c. ⁊ male ablata ĩdetermi
nata. Nã claꝝ ſemꝑ p̃cedit ob
ſcuꝝ in iure: ⁊ determinata rẽ
indeterminatã. Sꝫ illõ cõiter
nõ obſeruat: ẽt in p̃dictos du
os caſus:qđ ẽt vr̃ rõnabiliter
fieri:q2 indecẽs vr̃ vſuram de
bere reſtitui de re iuſte alteri
obligata. Nã ꝑ hoc nõ tollit
iniuria facta primo ⁊ deo:ſed
addit noua:q2 alienum aufert
Nec.n.tenetur deo ⁊ primo
rõe vſure ꝑpetrate vl' alteri⁹
male ablati:niſi inq̃tũ põt de
iure:ar.extra de re.iu. Nemo
ad ĩpoſſibile obligat. Si ergo
nõ p̃t reſtituere vſurã niſi ſb
trahẽdo ius alteri⁹: ꝓ tũc ex-
cuſatur a reſtitutiõe. Prop-
terea hoc magis erit violẽtũ:
ſeu ꝯtra volũtatẽ eius: cui de
betur aliq̃d rõe ꝯtract⁹ iuſti ſi
ue liciti.ſ.ſubtrahere ſuũ cre
ditũ:ꝙ̃ fuerit accipere vſuram
ab alio. Propterea non videt
rõnabile vt de iuſto obſequio
qđ fecit proximo.ſ.ei mutuan
do ſeu expectãdo preciũ rei vẽ
dite:reportet incõmodũ ⁊ dã-
nũ:qđ cõtingeret hoc ſeruan
do:cum q̃ dedit vſurã recepit
iã ꝯmodũ magnũ ex mutuo ſi
bi facto:⁊ iõ dꝫ ſibi ſufficere vt
vſurari⁹ reſtituat ſibi cũ pote
rit de ſuo:⁊ non alieno: q2 ſm
regulã: nemo dꝫ locupletari
cũ alteri⁹ iactura vl' dãno: de
re.iu.li.vj.⁊ hoc niſi iura cõia
vl' municipalia alr̃ diſponerẽt
q2 ĩ hm̃oi ſuãda ſũt. Nã iure

hũano poſſeſſiões ⁊ alia:vt ꝓ
pria poſſidenť:vt pꝫ di. viij.c.
quo iure. ¶Quãtũ ad tertiã
volũtatẽ:q̃ diciť ↄformata:re-
periť i ↄtractib⁹ licitis:vbi vo
lũtates ↄtrahẽtiũ ↄformãť in
ſiľ. ¶In reſtitutiõe ẽt taliuz
aliq̃ prius reſtituẽda ſũt. Naz
prius reſtitui debẽt quecũqꝫ
certa debita:ꝙ quecũqꝫ ad pi
as cãs relicta atqꝫ donata. c⁹
rõ ẽ: qꝛ donatio ⁊ ad pias cãs
largitio:ſunt ex ſuꝑ erogatio
nis cõſilio: vľ ſunt forte bona
incerta. Reſtitutio aũt male
ablatoꝝ:ſeu alioꝝ debitoꝝ cer
toꝝ:ſũt ex obligatiõe ⁊ ꝑcep
to. Pri⁹.n.reſtitui dñt q̃ ſunt
ſm neceſſitatẽ ꝑcepti ꝙ q̃ ſũt
ſuꝑ erogatiõem cõſilij. Huic
ſñtẽtie ↄcordat Archi.in. c.
nõ ſane.xiiij.q.v. Hinc etiaz
Ray.ait ꝙ ſi creditores vľ le
gatarij ſimľ venerãt ad here
dẽ:primo ſatiſfaciẽdũ ẽ credi-
torib⁹. Sed ſi veniũt ſeꝑatim
liberabiť heres ſoluẽdo ꝑ or-
dinẽ cuilibꝫ veniẽti ſiue credi
torib⁹ ſiue legatario dũ tamẽ
nil in dolo vel in fraude opeť
Uerumtñ ſi legatarij preue-
niant creditores:⁊ accipiũt vľ
poſteriores creditores: prio-
res ⁊ potiores in iure preue-
niunt. Creditores poſtmodũ
veniẽtes heredẽ iquietare nõ
debent:niſi tm̃ de hereditate
q̃ remãſerit ei:vnde poſſit ad
huc ſatiſfacere illis: ſ; hñt tã-
ꝙ potiores ius ſuũ ſaluũ ↄtra
legatarios q̃ primo acceperũt
¶Siľr ⁊ creditores anterio-
res contra poſteriores q̃ acce
perũt primo. Idẽ quoqꝫ vul.
ait ⁊ addit ꝙ ſi heres ſcit vel
credit hereditatẽ vltra debi-
ta nõ extẽdi: ſiue ex cõtractu
vľ q̃ſi:ſeu ex maleficio vel q̃ſi
nihil legatarijs dꝫ dare. Si
vero q̃titatem debitoꝝ neſcit
dꝫ creditorib⁹ ſatiſfacere pri-
mo. Et ſi legatarij prius vel
ſimul cũ creditoribus legata
petãt: creditoribus potiorib⁹
primo ſoluendũ ẽ. Si autẽ de
hereditate nihil remanet poſt
ſolutis debitis: legatarijs nõ
teneť. Si vero hunc ordinez
mutauerit heres:primo.ſ.ſol
uendo legatarijs ſeu ſecũda-
rijs creditoribus:priorib⁹ i fo
ro cõſcie minime liberať: niſi
hoc faciat ignoranter reputãſ
ſcꝫ hereditatẽ ſufficere ad om
nia ſoluenda:vel neſciẽs hunc
creditorem eſſe potiorez. His
aũt ↄcor. Hoſti. ¶Itẽ nota
ꝙ ceteris paribus ſeruanda ẽ

regula. Qui prior eſt tpe:pri⸗
or eſt in iure.de re.iu. ī li. vj.
Ubi autē ſunt priuilegia pa
ria.ſ.perſonaꝝ ⁊ actionū:inſil'
⁊ equaliter ſatiſfaciendū ē: ni
ſi de aliquo illoꝝ probet̄ ꝙ al⸗
teri ꝑferēd9 ſit ſm legē pacti:
vl' ſcripti:vl' vſ9 probati. Hec
āt notari ſolēt.C.de bo.au.iu
di.poſ.l.ꝓ debito. Cū ergo
mercator vl' ali9 frāgit: vl' [vt
vulgariter dicit̄] fallit: nō ſuf
ficiēs ſatiſfacere creditoribus
oib9 ex ītegro veniētib9 cun⸗
ctis:vt ſibi ſatiſfaciat. Hic or⸗
do ſeruat̄ ſm bal.ī.l. pro debi
to.C.de bo.aucto.iu.poſ. pri
mo dꝫ ſatiſfieri dn̄is reꝝ. ver
bi grā:deponentibus ſi depo
ſita erāt ſibi facta:vt.ff.de pri
ui.credi.l.fi.⁊.l.veteri. Se⸗
cūdo ſatis fit mercitū vēditori:
ſi extāt merces:hoc ē ipē mer
ces reſtituūt̄ tāꝙ ſingulariter
pro precio obligate. Si autē
plus valerēt:id plus redditur
ad ꝯmodū creditoꝝ:vt.ff.de
ac.ven.l.iulianus. Si aūt ip⸗
ſe merces nō extāt:ſ; vendite
ſūt:⁊ loco eaꝝ alie ſubrogate
tales ſubrogate nō reddunt̄
loco earum:q: non ſūt ꝓ pre⸗
cio obligate:vt.ff. de in rē. ꝟ.
l.quidā. Imōi ratio aſſigna⸗
tur:quia preciū ex re illa re
dactum.obligatum non erat
ergo nec etiā res q̄ emit̄:⁊ ha
bet̄ extra eo. Idē quoqꝫ i ꝑ⸗
mutatiōem dicēdum ē: q: vbi
ſpēs ī obligatōe ē:nō ſuccedit
loco alteri9 altera:vt notat̄.ff.
de ꝟ.ſig.l.labeo. ¶Tertio ce
teris ꝑtib9 ꝑfert̄ vxor: q: hy⸗
pothecā hēre cēſet̄:⁊ idō ꝑfert̄
ne dū ꝑtendētib9 ꝑſonalē ob⸗
ligatiōem:ſ; ēt ꝑcedētib9 taci
tā hypothecā:vt.l.aſſiduis.C
q̄ po.in pi.ha.nō tn̄ prefertur
creditoribus anterioribus ha
bētibus hypothecas exꝑſſas
⁊ tacitas. Fiſcus quoqꝫ ſimi⸗
le hꝫ priuilegiū cū muliere.C
de priuile.fiſci.l. ꝙnis. Et de
hoc ēt hēs extra de pig. c. ex
lr̄is in glo.qm̄. ¶Quarto p9
hypothecas veniunt deponē
tes.ſ.ſi non extat depoſitum
ff.depoſiti.l.ſi hoīs.§.fi. Hoc
enim priuilegium datur cau⸗
ſe depoſiti ꝓꝑ frequentiā con
tractuum depoſitorum. Tūc
ſicut in.l.predicta pꝫ tali pri⸗
uilegio non gaudent qui ſub
noīe depoſiti mutuāt ad vſu⸗
ram. Hypotheca autē eſt po⸗
tior:q: pertinent ad ipſam rē
ff.de pac.l.Repertū. ¶Qui
to veniunt ſimplices priuilegi

ati.i.hñtes priuilegia pſona-
lia: nõ realia. Sexto ꝛ vltimo
veniũt chirographarij pro ra
ta: nõ obtẽta prioritate cõtra-
ctuũ: qꝛ licitũ ẽ debitori ꝓ cu-
mulo creditoꝝ facere deterio
rẽ cãm creditoꝝ prioꝝ nõ ha
bentiũ oñium nec hypothecã
nec priuilegiũ hñtiũ: vt.ff. de
ſepa.l.j.§.contrario. Et iſta
eſt rõ: qꝛ in chirographarijs
creditorib⁹ nõ attẽdiť temp⁹.
Hoc ille. Veꝝ vbi lex munici
palis: ſeu ſtatutum ciuitatis a
liter diſponeret: illi eſt ſtãduꝫ
etiam in foro conſciẽ: ſi nõ ſit
expreſſe contra deũ: qđ nõ de
facili iudicandũ ẽ: qꝛ nemo eſt
arbitrãd⁹ imemor diuini timo
ris: ꝛ ſue ſalutis.j.q.vij.c. ſan
cimus: niſi euidenter appare-
at contrariũ. Vñ in alijqb⁹ ci-
uitatibus vt florẽtie: fallente
mercatore per ſindicos iſtitu-
tos a cõitate ſuper hmõi vbi
nõ ſufficiũt bona debitoris fal
lentis ad plene reſtituendum
omnibus ſatiſfit vnicuiqꝫ pro
rata ſm facultatẽ bonoꝝ illi⁹:
ꝛ nõ pri⁹ vni ꝙ alteri: niſi aliq
b⁹ pſonis priuilegiatis i hoc:
vt i mulierib⁹ ꝓ dotib⁹ reha-
bẽdis ꝛ hmõi: qb⁹ ad plenum
ſatiſfit anteꝙ cuiꝙ aliorum.

¶ Itẽ primo nota: ꝙ hi qui te
nenť reſtituere: ſi omnino nõ
poſſunt ſoluere vel reſtituere
ſufficit contritio ꝛ propoſituꝫ
reſtituẽdi: qñ cõmode poterũt
xiiij.q.vj.c.ſi res. Nõ veꝝ ẽ
cũ nota ſit pauptas. Talis.n.
nõ dꝫ excõicari. vt diciť extra
de ſolu.c.odoard⁹: nec aliqua
pena mulctari. extra de vſu.c.
cũ tu. Et diciť nota pauptas:
qñ cedit bonis. Ideoqꝫ tali dꝫ
cõſulere ſacerdos: ſi de paup-
tate dubitat ꝙ cedat bonis.
¶ Nota tñ ꝙ non ſufficit hec
ceſſio [ita ꝙ nõ ſit ei aliq peni-
tentia miũgenda] qꝛ nec ſolu-
tio nec ſatiſfactio plenaria ſuf
ficeret. Nã licet ceſſio ſeu ſolu
tio quo ad ſatiſfactionẽ homi-
ni ſufficiat: adhuc tñ nõ eſt ec-
cleſie ſatiſfactũ. Ergo iudex ec
cleſiaſtic⁹ ſeu ſacerdos: pro v-
ſurpatione rei aliene: iniungat
ſibi penitentiã. In hoc offen-
dunt plurimi pctõres deliquẽ
tes: q putãt ſufficere ꝙ ſatiſfa
ciant: nec tranſgreſſionẽ quaꝫ
fecerũt poſtmodũ confitenť.
Hec hoſti. in ſũ.ti.de pe.ꝛ re.
¶ Scđo nota: ꝙ ſi talis puẽ-
nerit poſt ad pinguioreꝫ fortu
nam: teneť ſatiſfacere etiam ſi
ceſſerat bonis: qꝛ ꝑ hoc nõ ſũt

liberati. Sed talis ceſſio ad hoc eis prodeſt ne iudicati trahãt in carcere. ff. q bo. ce. poſ. l. qui bonis. Ubi etiã dicit gloſa ꝙ ceſſio ĩ hoc etiaꝫ ꝓdeſt: ꝙ poſtea nõ poterũt ꝯueniri niſi inqꝫtũ facere pñt: ⁊ ſic hñt rõne egeat: ⁊ ꝓpterea ꝯueniri ñ dꝫ: niſi tm̃ ſi id qđ acquiſiuit: ꝙ merito videaꝫ debere ꝯueniri. Hoc ĩ glo. Sed q̃ hñt reſtituere: ſi ꝯueniant ex maleficio ſi non ſunt ſoluendo: verberandi ſunt pro debito. ¶ Sꝫ ſi nõ ꝯueniunt ex maleficio ñ debẽt tales verberari: ſꝫ ſufficit ꝙ cedãt bonis. Archi. xiiij q. vj. ſi res. ¶ Nota tertio ꝙ ſi is q̃ aliena abſtulit põt reſtituere ⁊ nõ reſtituit: nõ ẽ in ſtatu ſalutis. xiiij. q. vj. c. ſi res. Dicit ãt Ray. in ſũ. ſua ꝙ dñs alicꝰ terre: teneꝫ reſtituere indebite exacta a ſe vł a ſuis: directe vel indirecte: glo. ſupra. in directe: vt qñ denegat eis iuſtitiam: vel non defendit eos vt dꝫ ⁊ vt ſic extorqueat aliquaꝫ ¶ Si tali domino ex aliq̃bus circũſtantijs appareat multũ difficile vł impoſſibile talis reſtitutio: ſatis videꝫ ꝙ poſſit cõſuli hmõi ꝙ in compenſatiõe: vel remittat eis cõiter cũ eorũ conſenſu: ⁊ libera volũtate aliquam ſeruitutem vł annuam preſtãtiã in ꝑpetuũ vł ad tp̃s ita ꝙ pleniſſime videaꝫ eis ſatiſfactũ: vł etiã faciat in remiſſionẽ petõꝝ illoꝝ q̃bꝰ teneꝫ aliqđ hoſpitale: vel aliquod ſiłe opus pietatis cum cõſenſu tamen eorundem ſi poteſt req̃ri. Hec ibi. ¶ Quarto nota ꝙ is qui habet aliena reſtituere ⁊ certis perſonis: ſi poteſt in totum vel in partem: ſed non commode ſed cum multa ſui incommoditate: tunc cõponat vel conueniat cum ipſo leſo: vel ſpoliato amicabiliter: de reddentibus ſuis moderate [ita ꝙ victus ſibi remaneat] aſſignando ſibi: quouſqꝫ fuerit plenarie ſatiſfactũ vel paulatim ſingulis annis vel menſibus: vel alijs temporibus emendet quod poteſt: ⁊ hoc cum voluntate illius cui debet ſatiſfacere. Quia ſi nullam inueniret miſericordiam apud eum: abſqꝫ dilatione tenetur ſatiſfacere: vel bonis cedere: quia talis peccator ſemper eſt in mora. Hoſtien. et Ray. Sed hoc melius declarabitur in vltimo. §. ſequenti. ¶ Si autem ꝓdictus inue-

niat grām apud creditores ſuos: faciētes ſibi remiſſionē vl dilatiōem: tūc pt ea vti: ⁊ ē in bono ſtatu aīe: ſi tñ hz ī ppoſito faciēdi qd debuiſſz: ſi non potuiſſz obtinere ipam remiſſiōem: vl dilatiōez. ¶ Quito nota q vbi eēnt plēs creditores alicꝰ: ⁊ debitori peteti dilationē aliq creditores volūt dare aliq nō: ſꝫ q cedat bonis ſtabitur maiori parti creditoꝝ Et intellige maiorē ptē vbi ē magis ⁊ fortius debitū: etiā ſi vnꝰ eēt cui plus q̄ omnibꝰ debeat. ¶ Si vero par ſit debitum: ſtandū eſt maiori numero creditoꝝ. ¶ Si vero ſunt paria: eligenda eſt clementior ſententia. ſ. dilatio danda. E. de ceſſi. bo. l. fi. Ray. ¶ Nota hic q Jo. an. ſr. c. q̄q̄. de vſu. li. vj. mouet q̄ſtionē. An heres vſurarij qñ hereditas nō ſufficit oībus: dēat ſatiſfacere primo veniētibꝰ. fert ſe dixiſſe q nō: immo fiet eis ⁊ aliis ſatiſfactio pro rata vnūquēqꝫ ptingēte: ar. ſupra de teſta. c. relatū in fi. ¶ Sꝫ dicit ipi io. an. ſatis videtur ī hoc caſu haberi debere pſideratio temporis: vt ille q priꝰ ſoluit vſuras recipiat qd ſuū ē integraliter ⁊ ſic de ſingulis ſm regulam infra de re. iu. qui prior: cū iſto tum par ſit cā: vt dixi ibi: ⁊ in hypotheca hoc cōſideramus. E. qui po. in pig. ha. l. Sed ſi fundus. Et bona vſurarij videtur eſſe hypothecata. de vſur. c. cū tu. Alti tñ docto. tenēt ptrariū ī hoc. ſ. q bōa vſurarioꝝ ſint hypothecata: vt hoſti. archi. ſe. gof. ⁊ io. an. ēt dicit q de hac hypotheca nō habemꝰ textū exp̄ſſum. ¶ Sexto nota: q vbi aliq̄s inſtitutꝰ ē heres: ⁊ nō ſufficit hereditas ad ſoluendū oīa legata ⁊ debita: dicit Ray. q credit in iudicio anime: q nō teneatur niſi inq̄tum hereditas ſe extēdit vel ſufficit: etiā ſi nō fecit inuētariū. Idem io. an. ⁊ ſe. Secꝰ in iudicio contentioſo: ſi nō feciſſet inuentarium. Sed ſi feciſſet: non tenetur niſi durante hereditate. ¶ Diſtiguit tñ inter legata ⁊ debita: quia debita ſine diminutione dꝫ perſoluere durante. ſ. adhuc hereditate. De legatis vero: ſi tot ſunt q non remaneat legitima pōt detrahere ſuā legitimā ⁊ iteꝝ q̄rtā ſm quoſdam: ſi fuit inſtitutus heres. ¶ Et nota q heres pt deducere

re aū oīa expēſas funeris: ⁊ alias neceſſarias q̄s fecit cā hereditatis: vt in teſtō ⁊ hmōi. Expēſas tñ q̄s feciſſz ſupfluas ad honorē ⁊ pōpā mūdi: ñ poſſz cū tuta ↄſcia trahere de ere alieno: ſ; facere intelligeret de ſuo. De.ō pa.i.iiij. Si āt ſūt plēs heredes ad debita vł legata regulariter tenet q̄libʒ ꝓ hereditaria pte. C. de here.ar. Excipiūt.v.caſus ſm ip̄m Ray. ¶ Primꝰ eſt ſi aliqđ opꝰ mdiuiduū ē i obligatione faciēdi vł nō faciēdi: tunc eniʒ q̄libʒ tenet iſolidū. ff. de verbo.ob.in executiōibꝰ.§.ij. Glo.ponit hoc exēplū: vt ſi teſtator ꝓmiſit ſe aliqđ opꝰ factuꝝ: vł ꝓmiſit ꝑ ſe vł heredē ſuū nō fieri quo minꝰ ꝑ fūdū ſuū tibi ire liceat: ad hoc q̄libʒ heredū erit inſolidū obligatꝰ ¶ Scđs caſꝰ ē: ſi res q̄ dʒ reſtitui: ab vno inſolidū poſſideat. C. de acqui. vel here. vē. l. iij.§.nemo. ¶ Tertius eſt in alimentis legatis que ꝓ volūtate defuncti vel iudicis: vł ab vno inſolidum: vel a pluribus pro partibus deſignatis petūtur. ff. de alie.le.l.iij. ¶ Quartꝰ ē: ſi teſtator ab vno heredū legauerit creditori hereditario aīo ↄpenſandi. Tūc enim heres ille vſqʒ ad q̄ꝑ titatē legati onꝰ illiꝰ debiti ſuſtinebit ff. de le.ij.cū ab vno. ¶ Quinto ē in expenſis vxoris: q̄ non tñ aſtrinxit heredes ꝓ hereditarijs portionibꝰ: ſed etiam viꝝ pro portiōe q̄ peruenit ad eū de dote vxoris ſue: puta ſi ad eū ꝑuenerint.100. ⁊ in hereditate ſint.200. ip̄e vir tenebitur pro tertia parte: ⁊ heredes ꝓ duabꝰ ꝑtibus. ff. de reli. ⁊ ſum. fune. l. quotiēs. ⁊. l. veluti. ‖ Hec oīa hoſti. ¶ Q̄uo debeat fieri reſtitutio vxore concipiente filiū ꝑ adulteriuʒ quē vir reputat ſuū de his q̄ cōſumit ipſe filius ſpurius de bonis p̄ris putatiui ⁊ de hereditate tota vel parte ad eum perueniēte. ¶ Primo videndū ē de ip̄a vxore adulta q̄uo teneat ad q̄d. ¶ Scđo de ip̄o filio ſpurio: ſi tenet ⁊ quomō. ¶ Tertio vero de ip̄o p̄re qui ex adulterio talem filium habuit: q̄uo ⁊ ad q̄ꝝtū tenetur. ¶ Similis caſus videt q̄ ponit extra. de pe. ⁊ re.c.officij ſcʒ de muliere ſupponēte ſibi alienū partū: quē vir eius reputās ſuū: nutrit: ⁊ heredem inſtituit. Un̄ idē videt dicēdū

q̄tū ad reſtitutionē ꝺe ipa mu
liere: ⁊ filio ſuppoſito ⁊ huic
fraudi ꝺātib⁹ operā efficacem
⁊ ꝺ muliere adultera. ¶ Que
rit primo: ſi ꝺēat reuelare ma
rito. Ad hoc dicēdū: ꝙ aliqñ
nō aliqñ ſic. Naʒ vbi immineat
aliqꝺ hoꝝ periculoꝝ: nō ꝺʒ re
uelare marito. Primū piculū
ē infamie. ſ. mulieris: qꝛ hec ta
liter reuelādo: cū eēt ātea bo
ne fame: ſeipāʒ peſſime ac tur
piſſime diffamaret: qꝺ q̄ꝺem
magnū periculū eſt mulieri.
Nā qꝺ ꝓuer. xxij. ſcriptū eſt:
meli⁹ ē bonū nomē ꝙ diuitie
multe: licet intelligat̄ ꝺe viris
Tñ turpius ⁊ periculoſi⁹ ī ho
neſtis infamie mulierib⁹ ige
rit notā. Scꝺm ē: periculum
ſcādali. ſ. viri: cōſanguineorū
⁊ amicoꝝ ei⁹: ſi illis hoc inno
teſceret malū: nā nō ſolū apꝺ
ſe turbarent̄ ex eo: ſeꝺ vix ex
tunc poſſent cū ea amicitiaʒ ⁊
pacē ac ꝯcorꝺem ſocietatē ha
bere: immo forte eā marit⁹ ꝺi
mitteret: ⁊ iꝺeo nō valentes
forſitan continere: vterqʒ aꝺ
ulterium perpetraret: ⁊ ſic in
numerabilia ⁊ irrecupabilia i
ter eos orirēt̄ mala. Tertiū ē:
periculū mortis. ſ. ⁊ vxoris et
ſue ſpurie prolis atqʒ adulte
ri ſui. Nam ꝓbabiliter time
re poſſet ꝙ ei⁹ maritus ſeu q̄
cunqʒ alius: ꝺū occiꝺere aliuʒ
q̄reret: necaret̄ ſm Sco. i. iiij
Cōcurrentibus p̄ꝺictis peri
culis q̄ viꝺent̄ valꝺe ꝓbabilia
⁊ in plurib⁹ euenientia: nō ꝺʒ
talis mulier ſuo ꝯiugi reuela
re: ⁊ ꝑꝑ bonū incertū reſtitu
enꝺi hereꝺitatē: talibus ꝑicul̄
ſe exponere maniſeſte. Quar
tum ꝑꝑ periculum improbabi
litatis. Nam nec vir nec fili⁹
nec ēt public⁹ iuꝺex: hoc muli
eri reuelanti creꝺere obligan
tur: niſi probet dicta ſua ꝑ in
fallibilia ſigna: aut ꝑ violētas
probatiōes: ſiue per teſtes iꝺo
neos. Nā ex ſolo ei⁹ dicto nō
pōt exhereꝺare talem filium:
maxime ī terris in q̄b⁹ primo
genita ex ꝯſuetuꝺine in toto
vl̄ in ꝑte ſucceꝺūt. Inſuꝑ ſm
Sco. in talib⁹ terris ſi pr̄ cre
ꝺeret vxori ſue ī hoc: tamē nō
poſſet a ſpurio auferre here
ꝺitatem: niſi in publico foro cū
probaret talem. Et tūc oporte
ret mulierem non tm̄ apꝺ ma
ritum: ſeꝺ apuꝺ totam patriaʒ
diffamari: ⁊ iſto preſuppoſito
ſcʒ ꝙ non ꝺebeat reuelare: rō
ne malorum grauiorum exin
ꝺe contingētium. ¶ Quomō

debeat talis mulier ſatiſface-re:de infra. Ubi tñ nõ immi-neret aliud periculũ vel malũ niſi infamie ipi adultere: vel mortis ſue:videt q ſi pmoria tur viro ſuo: deat ante mortẽ ordinare cũ pfeſſore ſuo vl a-lia pſona matura: q ſi moriat poſtea reuelet ex pte ſua viro qñ.ſ.ex hoc ptobuiari ne pu-tatiuus fili9 hẽat hereditatẽ totã vl ptẽ. Aliqñ vo hoc ma rito vl alijs pſõis extra pfeſſi onẽ tenet mulier reuelare vi-delʒ ſi hec tria pcurrũt ſil.pri mo ſi apud maritũ ⁊ alios ſup hoc fortis ⁊ grauis ſuſpitio im pſſa eẽt ⁊ occaſio ſuſpicãdi to-talr. Secundo ſi ex certis et ſufficientibus cauſis põt ⁊ dʒ vehementer ⁊ valde probabi liter credi: q nihil õ primis pe riculis supradictis hoc ſubſeq retur aut creſceret: ſed poti9 minueretur. Tertio ſi firmi-ter preſumat: q fili9 bõis ma riti voluntarie cedet. Sed ſi paruulus eſt fili9 ceſſat iſta rõ quia mittere poteſt illuʒ ma-ritus ad hoſpitale: cum nõ te neat alere alienos niſi i extre ma neceſſitate: cũ alij deſũt q̃ pruideãt. || His ãt trib9 pcurrẽ tib9 reuelari deberet ⁊ poſſet: Sʒ vix iſta pcurrũt: ⁊ rariſſi-me pſumẽdũ ẽ q concurrant. ¶ Inſup dici poſſʒ ſm guil. q etiã reuelare poſſʒ: ſi nõ ti-meret maritũ: vl aliud imine ret periculũ. Sũt qdã vtiqʒ viri ſciẽter vxorum adulteriũ ſuſtinentes: vl etiã cõſentien tes: immo qñqʒ vxores ſuas ad hoc hortãtes: vl q: ꝓprios filios nõ pñt hẽre: vl alia qua cũqʒ pudẽda occaſione. Facta etiã hac notificatiõe añq vir eius pro educatione talis filij expendat: videtur deobliga-ri a reſtitutione aliqua fienda quia fecit qd in ſe fuit: vt dam nũ euitaret viri: expenſarũ in educãdo: ⁊ hereditatiõis quo ad alios: argu. extra de iiu. et dã.da.c.ſi culpa. Nec tñ debʒ manifeſtare adulteriũ pp pe-riculũ pſone ⁊ infamie detri-mentũ: ⁊ odium ad eã euitan dũ. Et ſi ante manifeſtationẽ iam aliqua conſũpſiſſet hmõi putatiuus filius: tenebit ipſa mr inq̃tum põt ſatiſfacere: ſi aliquid vt ſuum poſſidet. Et ſi magnus exiſtẽs: qñ hoc no tificat nollet ipe fili9 credere hoc: nec cedere bonis putati-ui pris petẽs ſaltẽ legitimaʒ que ſine cauſis expreſſis a iu-

re auferri nõ dꝫ vt legitim⁹ fili⁹: nec ꝯtrariũ p̃t ꝓbari: tenebiť nihilomin⁹ ipa mulier heredib⁹ de portiõe illa ablata ſibi: de eo tñ ꝙ p̃t ⁊ nõ pl⁹. Ex̃. de re. iu. li. vj. c. nemo. Et hoc qꝛ fuit i mora ad notificãdũ: qñ potuit ꝓuideri. ¶ Sꝫ nũqd mulier taľ dꝫ reuelare crimẽ ſuũ filio ſuo ſpurio: ⁊ inducere eũ ad dimittẽdũ hereditatẽ vero heredi. Ad hoc dicendũ ẜm Sco. vbi ſupra: ꝙ aut fili⁹ crederet matri: aut nõ Si ãt crederet: nõ aũt ꝓbabile ẽ ꝙ ꝓpter dictũ dimitteret hereditatẽ. Nam paucos reperire cõtingit ꝙ ita pfecti ſint ꝙ ꝓpter ꝯſeruandam iuſticiã in foro dei dimittant magnas poſſeſſiones: q̃s retinere p̄nt iure exteriori: ⁊ vellẽt ſpurij reputari. Nec hic mr̃ p̄ſumere p̃t niſi antea multum fuiſſꝫ expta de bona volũtate filij ſui. Non ergo dꝫ ſe exponere periculo certo diffamationis apud filiũ: propter incertam correctionem illius. Si vero non crederet: tũc ſeq̃reť inde duplex malum. Primũ: qꝛ ipa diffamareť. Secũdum qꝛ ab illo ſicut ãtea hereditas poſſidereť. Si q̃s autẽ inſtet ꝙ tali filio dẽat reuelari: ne. ſ. ignorãter forte copularetur p mr̃imoniale cõiugiũ ſue ſorori: aut alteri ſue ꝓpinque: ſeu aliqua alia faceret: que a iure ſpurijs prohibita ſunt. Dicendum ꝙ talis ignorãtia dũ pſeuerat: oĩno excuſat: cũ ſit ignorãtia facti. Si qñ tñ factũ veniret ad lucẽ: tale mr̃imoniũꝫ dirimendum eẽt. Si ṽo querať: an dato ꝙ taľ fili⁹ ex ṽbis matris ſe ſpuriũ credat: teneať reddere bona que habuit a marito mr̃is ceteris filijs atqꝫ heredib⁹ alijs predicti mariti. Dicendũ ꝙ ſi hoc indubitanter credit: ⁊ rõem illud credendi hꝫ: teneť ẜm deũ: nõ tñ humano iure. Si tñ nõ habꝫ ſufficientem cãm: ⁊ rõem credendi illud: tunc reddere non tenetur: ex quo per ſe vľ per alterum ſibi claret: ꝙ non hẽt ſufficiẽtem cãm: ſeu ꝯdignaꝫ rõem credendi. ¶ Sunt aũt inter cetera q̃ttuor ſigna que reddunt ſuſpectam talem matrem: ita ꝙ ei de facili nõ debet credi. Primũ ẽ amor. i. ſi prediligit aliam prolem viri ſui Secundum eſt odium: videlicet ſi preſumitur ipſum vel vxorem odire. Tertium eſt

ſtulticia: q2 mulier fatua ⁊ le-
uis: ptinacis eſt ſenſus. ¶Quar
tum ē incertitudo: cū nō con-
ſtet ipſam eē vel fuiſſe certaꝫ
ꝙ hunc concepit de adulterio
nō de viro. Non enim hoc po
teſt omni adultere eē certuꝫ.
¶Sed qđ remediū tali muli
eri debet adhiberi. Dicit ꝙ ei
[ſm ſco. vbi ſupra] triplex re
mediū dari pōt. Primū eſt ꝙ
inducat filiū intrare religiōeꝫ
⁊ tñ talem ꝙ poſſit profeſſio-
nem ſuā ſeruare ne. ſ. incidat
in ſyllam volens vitare carib
dim. Secundum eſt ꝙ cleric⁹
fiat: vnde valeat tantum ſcōꝫ
deū eccleſiaſtica bñficia accep
tare: ⁊ his quaſi ſufficientib⁹
merito iam contentus: dimit-
tat hereditatem alteri fratri
laico in ſclo remanenti. Si ta
men per nullā perſuaſionem
honeſtam cor talis filij mater
flectere poteſt vt hereditateꝫ
dimittat: non videtur ꝙ debe
at ſe prodere illi: cuꝫ certa nō
ſit ꝙ talis ab ea: imperſuabil
i alijs tā licitis ⁊ honeſtis fle
cteret ex illo: immo forte tena
cius retineret: ne ſpuri⁹ puta
retur: cum talem notam mul
ti caueant male nati. ¶Tunc
demū tertium remediū addē
dum eſt. ſ. ꝙ ſaluo iure huma
no ⁊ abſqꝫ infamia ſua poteſt
⁊ debet de ſua dote cum eam
habebit in poteſtate. vel de pa
rafrenalib⁹ ſi hꝫ: ⁊ ceteris bo
nis ⁊ laboribus ⁊ ſudorib⁹ ſu-
is: indemnem facere virum ⁊
legitimā eius prolem. ¶Obli-
gatur eniꝫ ſatiſfacere viro de
cōſumptis ab illegitimo filio.
Sed talis filius non tenetur
ſatiſfacere que conſumpſit ꝙ̄
diu bone fidei fuit. De here-
ditate autem mulier obligat
heredib⁹ viri ab inteſtato vel
heredibus ſcriptis: vel quib⁹
veriſimiliter credit ꝙ reliqſ-
ſet hereditatem. ¶Quod ſi neſ
citur: debet pauperib⁹ eroga-
ri. Tenetur inꝙ̄ ſōm corꝛeſ-
pondentiam iuſticie. Nō eniꝫ
dico ꝙ teneatur ad reſtituen-
dum equiualentis hereditati
quia vt ſuperius dictū eſt plu
rimū quidem differt inter ha
bere ⁊ prope eſſe. Sed quia
iſte legitimus heres nūꝙ̄ ha
buit hereditatem: licet ſm iu
ſticiaꝫ fuerit prope: propterea
minus ꝙ̄ equiualens heredi-
tati ſufficit ſibi pro heredita-
te fienda. Illud autem min⁹
determinetur ſcōm arbitriuꝫ
boni viri. ¶Quod ſi nec hoc fie

t

ri poteſt: pro tunc nõ obligat
Tenebit tamẽ cũ peruenerit
ad pinguiorẽ fortunã. extra de
ſolu. c. Odoardus. Si vero tal'
mulier nũq̃ h3 vnde poſſit re
ſtituere: tũc ex impotẽtia excu
ſat: ſi hẽat ſatiſfaciẽdi propoſi-
tũ. xiiij. q. vj. Si res. De ad-
ultero aũt cuius ẽ filius: dicendu3
videt: ſi ſcit vel credidit ſimili
ter illũ eẽ ſuũ: vbi mater ſua
ſatiſfacere nõ valeat: videt q
teneatur de expẽſis patri pu-
tatiuo: q2 cãm efficacem dedit
tali damno. extra de iiu. ꝛ dã.
da. c. Si culpa: ſm tñ poſſibi-
litatẽ ſuã. Et ſi mitteret ipſa
adultera ad hoſpitale: vl' quia
finxit mortuũ peperiſſe: vl' q2
notificauit ſine ſuo p̃iculo non
eẽ filiũ ſuũ: tenebit hoſpitali
de nutrimẽto ꝛ aliis expenſis
niſi notabilis paupertas excu
ſet eã: cum de iure naturali ad
hoc teneat di. j. c. Jus natura
le: ꝛ hoſpitalia pp pauperes nu
triendos ſint facta: nõ ꝓpter
diuites. S3 ꝛ de hereditate:
vel dote ſi dotaretur a pr̃e pu
tatiuo: teneri videt ad arbitri-
um boniviri attẽta ſua facul-
tate: que tñ ſatiſfactio occulte
fieri d3 cum ſine periculo ma
nifeſtari nõ poſſit: ar. ij. q. j. c.
Si peccauerit. Si autez du-
bitat adulter ex eo q mulier
leuis ẽ: ꝛ cũ aliis adulteratur
vl' etiam q2 ipa adultera dubi
tat vtrũ ſit ei9 vl' mariti: relin-
quat iudicio dei: cui oĩa nuda
ſũt ꝛ apta: ꝛ grauari nõ videt
de reſtitutiõe. De hmõi mate
ria. ſ. de muliere cõcipiente p
adulteriũ: vide diffuſe in ſum.
Hoſti. de pe. ꝛ re. §. Quibus
ꝛ qualiter ver. Quid ſi muli-
er. Item Sco. in. iiij. di. xv.
ar. iiij. ad argumenta. Inde-
cens eſt. n. vt in re dubia cer
ta det ſentẽtia: ait Grego. di.
xxxiij. Habuiſſe. In nullo tñ
caſu ad obuiãdũ hmõi pericul'
vl' malis: d3 adultera vl' adul-
ter q̃rere abortũ vl' mortẽ par
uuli. xxij. q. ij. c. faciant.

¶ Caplm. viij. ſ. qñ dẽat fieri
reſtitutio.

Quantũ ad octauũ. ſ. quã
do d3 fieri reſtitutio: di-
cit Tho. ſa ſe. q. lxij. q ſtatim
q2 ſicut accipere rem alienam
eſt contra iuſticiã: ita ꝛ detine
re eam: q2 per hoc q aliqs de
tinet rem alienã inuito dño: i
pedit eum ab vſu rei ſue: ꝛ ſic
facit ei iniuriã. Manifeſtũ ẽ
aũt q nec p modicũ tps licet
alicui in peccato morari: ſed

q̄libꝫ tenet̃ ſtatim pctm̄ dimit
tere vl' deſerere. Vñ dicit̃ q̄ſi
a facie colubri fuge pctm̄. Et
ideo q̄libꝫ tenet̃ ſtatim reſti-
tuere: vl' dilatiōem petere ab
eo qui pōt vſum rei ↄcedere.
Et ſiquidem teneant̃ de icer
tis: cū illud eſſet erogandum
in pias cauſas cum conſilio ec
cleſie: ſi hmōi perſone hñtes
reſtituere remaneant ita pau
peres cū filiis ꝛ familia ꝙ nō
habeāt vnde viuat: fiat dicit
Ray. vt dixi i caſu ſil'i ſupra i
titulo de decimis. Ibi aūt ſic
dicit. Si q̄s retinuit decimas
lōgo tpe: ꝛ nūc venit ad ſatiſ
factiōem: ꝛ poſtulat ītuitu dei
ꝛ eccl'ie: ꝛ maxime q: hꝫ pua
ſubſtāciā: ſibi remitti ꝙ acci-
pit tpe p̄terito [cū aliter opoꝛ
teret cū ſua familia mēdicare]
q̄uis eccl'ia oēs decimas poſſꝫ
petere: ſi viderit iſtū cōtritū
ꝛ p̄ces ei⁹ inniti veritati: dꝫ ei
tanq̄ pauperi dimittere vnde
viuat: cum hoc eſſet ei datura
poſtea. xvi. q. i. c. Quī. Hoc
Ray. Qd in eligendū videt̃:
vbi dant̃ decime de moꝛe: pꝛo
ut eſt de iure cōi. Nā ſec⁹ vbi
de moꝛe nō dant̃: vel valde di
minute: vident̃ excuſari. De
hoc tamen plene habes in. ii
p. ſ. ti. iiii. c. iii. Et dicit ibi glo.
Vul. ꝙ illi qui reſignant i ma
nu penitētiarii qui hoc nō fa
cerent niſi penitentiarii reſti-
tuerēt eis pꝛo pte vel ꝑ toto
[qn̄ neſcit̃ cui ſiēda ē reſtitu-
tio] ꝙ nō credit eos eē in ſta-
tu ſalutis. Dicit etiā paulop⁹
ꝙ nō eſt neceſſe: ꝙ fiat hmōi
reſtitutio in manu penitentia
rii: dūmō tñ ſit parat⁹ ad ar-
bitriū ei⁹ vl' alteri⁹ boni viri:
ſatiſfacere. Dicit etiā ꝙ i hoc
caſu: ep̄s q̄ ē diſpēſatoꝛ paupe
rum: pōt dilationem dare vel
partē dimittere: vel etiā totū
ſi viderit ei expedire ad neceſ
ſariam ſuſtentationem illius
tanq̄ alicuius alterius paupe
ris: ita tamen ꝙ quantum vti
lius poteſt gerat negocium il
lius: cui facienda eſt reſtitu-
tio: ſi perſona eius eſſet nota:
videlicet exponendo illa que
erant reſtituenda in vſus ta-
les: qui magis ei poſſent pꝛo-
ficere quo ad deum. Hec ibi
Guil. ſup Ray. li. ii. c. de rap
toꝛib⁹. ¶ Si tenet̃ certis pſo
nis q̄ nolūt dare dilatiōeꝫ: dꝫ
ad petitiōem ipoꝝ abſqꝫ dila
tiōe ſatiſfacere: vel cedere bo
nis: quia fur ꝛ raptoꝛ ſemper
ſunt in moꝛa; et ideo ſemper

augent petm̄. ff. de cōdi. fur:
l. in re furtiua vbi leſi egent ⁊
fame pereūt: ne interueniēte
paululū mora: inueniri nō va
leāt q̄ redimāť di. v. c. Bapti
zari. Sēper. n. ē vitāda mora
vbi ē periculū di. xxviij. c. De
ſiracuſane. ⁊ hoc etiā ſi opꝫ ip
ſum mendicare. Un̄ non dico
habito reſpectu ne egeat. Nā
contra hoc notať extra de v-
ſur. cum tu. Tamen Uul. ad-
dit ſine culpa poteſt accipere
vite neceſſaria: ſcꝫ extreme.
Ray. moderate ſibi vita retē
ta quouſqꝫ plene ſibi ſatiſfa-
ciat. Hoſti. vero ſic dicit. Sꝫ
quid ſi non immineat tale pe
riculuꝫ neceſſitatis: ⁊ his qui
tenetur reſtituere nō poteſt
induci ad reſtitutionem ſtatiꝫ
faciendam: puto ꝙ diſcret⁹ ſa-
cerdos poteſt conſcientiā ſuā
informare: ex eo ꝙ intēdit vti
liter agere negocium credito
ris. Nam ſi videt ꝙ aliter nō
poteſt recuperare imperpetu
um: vel non ita cito: vľ ita cō-
mode: poteſt recepto iuramē
to vel alia ſufficienti cautione
[ſi habere poteſt] dilationeꝫ
concedere: ⁊ ſub hac conditio
ne ſi hoc adimpleuerit īfra ta
lem diem peccatorem abſolue

re: vt ſic creditor quod ei de-
beť recuperet: ⁊ peccator non
recedat a preſbytero deſpera
tus. Hec ille. Sed ꝙ in fine
hui⁹. §. ſcꝫ ꝙ abſoluat ſub cō-
ditione: cōtrariū aſſerit Uul.
dicens ꝙ abſolutio a peccatis
nunꝙ̄ debet fieri ſub conditio
ne: ⁊ ideo poteſt dici ꝙ abſol-
uat ſimpliciter ſi eſt abſoluen
dus: ſed declaret ꝙ non valo-
bit abſolutio: niſi adimpleat ꝓ
miſſum. Uul. ¶ Archi. vero
ſuper. c. Si res. xiiij. q. vj. q̄-
rit vtrum habenti reſtituere
debeat haberi reſpect⁹ vt ege
at. Et dicit: videtur ꝙ ſic. ff.
de iniur. l. in condemnati. ff.
de ceſſi. bo. is qui. Et ſic nota
tur ꝑ B. extra ď ſolu. c. Odo
ardus. Et facit ad hoc qđ ha-
betur. xvj. q. vij. Quicunqꝫ.
Sed Inno. per notata in. c.
cum tu. extra de vſur. ſec⁹ cre
dit ſm̄ canones: vbi ibi notat
Alc. B. ⁊ Hoſti. ꝙ inſolidūꝫ
tenentur detentores vſuraꝝ
⁊ non ſolū inꝙ̄tum facere poſ
ſunt. Qui Hoſti. in ſum. dicit
ꝙ qui habent reſtituere: pau
latim ſingulis menſibus ſol-
uant creditoribus: ſi aliter nō
poſſunt ſine magno ſui detri
mento prout poterunt vel cō